

TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI VE GELİŞME AŞAMALARI

Gülizar ÇAKIR SÜMER

**İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği Gereğince
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI'nda
Hazırlanan DOKTORA TEZİ**

(Kasım 2007, Malatya)

TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI VE GELİŞME AŞAMALARI

Gülizar ÇAKIR SÜMER

Danışman: Doç. Dr. Mihriban ŞENGÜL

**İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği Gereğince
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI'nda
Hazırlanan DOKTORA TEZİ**

(Kasım 2007, Malatya)

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitümüz doktora öğrencisi Gülizar ÇAKIR SÜMER tarafından Doç.Dr. Mihriban ŞENGÜL danışmanlığında hazırlanan, "Türkiye Çevre Alanyazını ve Gelişme Aşamaları" başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. S. Kemal KARTAL
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye: Doç. Dr. Muharrem GÜNEŞ
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye: Doç. Dr. Mihriban ŞENGÜL
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye: Doç. Dr. Yusuf KARAKILIÇ
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye: Prof. Doç. Dr. Mahire ASLAN
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

04.12./2007

Prof. Dr. S. Kemal KARTAL

Enstitü Müdürü

Onur Sözü

Doktora tezi olarak sunduğum “Türkiye Çevre Alanyazını ve Gelişme Aşamaları” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Gülizar ÇAKIR SÜMER

TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI VE GELİŞME AŞAMALARI
Gülizar ÇAKIR SÜMER
İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Kasım, 2007
Danışman: Doç. Dr. Mihriban Şengül

ÖZET
VE ANAHTAR SÖZCÜKLER

Bu araştırma, Türkiye çevre alanyazınının bibliyografik çözümlemesini içermektedir. Bibliyografik çözümleme, bu çalışma kapsamında oluşturulan “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” üzerinden ve başlık çözümlemesi düzeyinde yapılmıştır. Araştırma, konulara, yayın türlerine ve çeviri yayın durumuna göre Türkiye çevre alanyazınının gelişme aşamalarını ortaya koymaktadır. Bu aşamalar dönemsel olarak Türkiye’de yaşanan çevre sorunlarıyla ilişkilendirilerek sunulmaktadır.

Böylece 1945’ten günümüze kadar olan dönemde, Türkiye çevre alanyazınının hangi konularda yoğunlaştığı, hangi yapıt türlerinin ne oranda ortaya konulduğu ve çeviri yayınların yazında kapladığı oran dönemsel olarak ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kavramlar: Çevre, Çevre Kirliliği, Çevre Sorunları, Çevre Alanyazını, Türkiye Çevre Alanyazını.

ENVIRONMENTAL LITERATURE AND ITS IMPROVEMENT STAGES IN TURKEY

Gülizar ÇAKIR SÜMER

İnönü Üniversty, Social Sciences Institute, Doctorate Thesis, November, 2007

Supervisor: Associate Professor. Mihriban Şengül

ABSTRACT AND KEYWORDS

This research covers bibliographic analysis of the environmental literature of Turkey. The bibliographic analysis is prepared over “The Environmental Literature of Turkey: 1945 - 2006” by using title analysis.

The research exhibits milestones of the improvement stages of Turkey’s environmental literature through subjects, kinds of publications and situation of translated publications. These stages are presented by considering environmental problems experienced periodically in Turkey.

So, in the era from 1945 to ourdays, it has been tried to clarify the fact that, on which subject the literature on environment has been consantrated, what kind of subjects to what extend has been established and what is the proportion of the translation studies within the works on environment.

Keywords:

- Environment
- Environmental Pollution
- Environmental Problems
- Environmental Literature
- Environmental Literature in Turkey

TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI VE GELİŞME AŞAMALARI

Gülizar ÇAKIR SÜMER

KISA İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KESİM

ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNETİMİ.....11

İKİNCİ KESİM

GENEL OLARAK DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇEVRE SORUNLARI VE DÜNYADA ÇEVRE ALANYAZINI

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇEVRE SORUNLARININ ORTAYA ÇIKIŞ
AŞAMALARI.....19
3. DÜNYADA ÇEVRE ALANYAZINI.....67

ÜÇÜNCÜ KESİM

TÜRKİYE'DE ÇEVRE ALANYAZINININ VE GELİŞME AŞAMALARININ İNCELENMESİ

4. BUGÜNE KADAR HAZIRLANAN TÜRKİYE ÇEVRE KAYNAKÇALARI
(BİBLİYOGRAFYALARI) VE TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI
KAYNAKÇASI: 1945-2006".....75
5. "TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI KAYNAKÇASI: 1945-2006" NİN
ÇÖZÜMLENMESİ VE BULGULAR.....94
6. TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINININ DEĞİŞİK BOYUTLARIYLA
İNCELENMESİ.....176

DÖRDÜNCÜ KESİM

GENEL DEĞERLENDİRME

7. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ.....184
- EKLER.....192**
- KAYNAKÇA.....386**

TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI VE GELİŞME AŞAMALARI

Gülizar ÇAKIR SÜMER

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	
Onur Sözü.....	1
Özet ve Anahtar Kelimeler.....	2
Abstract and Keywords.....	3
Kısa İçindekiler.....	4
İçindekiler	5
Çizelgeler Dizelgesi.....	8
Kısaltmalar Dizelgesi.....	10

BİRİNCİ KESİM

ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNETİMİ.....	11
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi.....	11
1.2. Araştırmanın Denenceleri ve Amacı.....	14
1.3. Araştırmanın Yöntemi, Bilgi Derleme ve İşleme Araçları.....	14
1.4. Temel Kavramların Tanımları.....	15
1.5. Araştırmanın Sunuş Sırası.....	16

İKİNCİ KESİM

GENEL OLARAK DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇEVRE SORUNLARI VE DÜNYADA ÇEVRE ALANYAZINI

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇEVRE SORUNLARININ ORTAYA ÇIKIŞ AŞAMALARI.....	19
2.1. Dünyada Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Aşamaları.....	20
2.1.1 Sanayi Devrimi Öncesinde Çevre Sorunları.....	25
2.1.2. Sanayi Devrimi Sonrasında Çevre Sorunları.....	28
2.1.2.1. Sanayi Devriminden 1960'a Kadar Çevre Sorunları.....	30
2.1.2.2. Dünya'da 1960'lı Yıllarda Çevre Sorunları.....	32
2.1.2.3. Dünya'da 1970'li Yıllarda Çevre Sorunları.....	34
2.1.2.4. Dünya'da 1980 Sonrası Dönemde Çevre Sorunları	38
2.2. Türkiye'de Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Aşamaları.....	44
2.2.1. Türkiye'de 1960 Öncesi Dönemde Çevre Sorunları	45
2.2.2. Türkiye'de 1960'lı Yıllarda Çevre Sorunları.....	50
2.2.3. Türkiye'de 1970'li Yıllarda Çevre Sorunları	52
2.2.4. Türkiye'de 1980 Sonrası Dönemde Çevre Sorunları.....	56
2.3. Gelişmiş Ülkeler ile Türkiye'de Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Nedenine ve Zamanına Karşılaştırmalı Bir Bakış.....	62

3. DÜNYADA ÇEVRE ALANYAZINI.....	67
3.1. Sanayi Devrimi Öncesi Dönemde Çevre Alanyazını.....	68
3.2. Sanayi Devrimi Sonrasında Çevre Alanyazını.....	69

ÜÇÜNCÜ KESİM
TÜRKİYE’DE ÇEVRE ALANYAZINININ VE GELİŞME AŞAMALARININ
İNCELENMESİ

4. BUGÜNE KADAR HAZIRLANAN TÜRKİYE ÇEVRE	
KAYNAKÇALARI(BİBLİYOGRAFYALARI) VE “TÜRKİYE ÇEVRE	
ALANYAZINI KAYNAKÇASI: 1945-2006”.....	75
4.1. Türkiye’de Bugüne Kadar Hazırlanan Çevre Kaynakçaları ve	
Alanyazın İncelemeleri.....	77
4.1.1. Türkiye’de Bugüne Kadar Hazırlanan Çevre Kaynakçaları.....	78
4.1.2. Türkiye’de Bugüne Kadar Hazırlanan Çevre	
Alanyazını İncelemeleri.....	85
4.2. “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”.....	87
4.2.1. “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”nın	
Hazırlanma Amacı.....	87
4.2.2. “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”nin	
Oluşturulma Yöntemi.....	89
5. “TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI KAYNAKÇASI: 1945-2006”NİN	
ÇÖZÜMLEMESİ VE BULGULAR	94
5.1. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konular	94
5.1.1. 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında	
İşlenen Konular.....	95
5.1.2. 1960-1969 Döneminde Türkiye Çevre Alanyazınında	
İşlenen Konular.....	99
5.1.3. 1970-1979 Döneminde Türkiye Çevre Alanyazınında	
İşlenen Konular.....	107
5.1.4. 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında	
İşlenen Konular.....	119
5.1.5. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen	
Konuların Genel Değerlendirmesi.....	128
5.2. Yayın Türlerine Göre Türkiye Çevre Alanyazını.....	136
5.2.1. 1960 Öncesi Dönemde Yayın Türlerine Göre	
Türkiye Alanyazını.....	137
5.2.2. 1960-1969 Döneminde Yayın Türlerine Göre Türkiye	
Çevre Alanyazını.....	139
5.2.3. 1970-1979 Döneminde Yayın Türlerine Göre Türkiye	
Çevre Alanyazını.....	142
5.2.4. 1980 Sonrası Dönemde Yayın Türlerine Göre Türkiye	
Çevre Alanyazını.....	145
5.2.5. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Ortaya Konulan	
Yayın Türlerinin Genel Değerlendirmesi.....	149

5.3. Çeviri Yayınlarına Göre Türkiye Çevre Alanyazını	156
5.3.1. 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınlar.....	156
5.3.2. 1960-1969 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınlar.....	158
5.3.3. 1970-1979 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınlar.....	160
5.3.4. 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınlar.....	164
5.3.5. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Çeviri Yayınların Genel Değerlendirmesi.....	167
6. TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINININ DEĞİŞİK BOYUTLARIYLA İNCELENMESİ.....	176
6.1. Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Süreciyle İlişkisi Bakımından Türkiye Çevre Alanyazını.....	176
6.2. Dünyadaki ve Türkiye'deki İktisadi ve Siyasi Gelişmelerle İlişkisi Bakımından Türkiye Çevre Alanyazını.....	179
6.3. Çevreye İlişkin Uluslararası Gelişmelerle İlişkisi Bakımından Türkiye Çevre Alanyazını.....	180
DÖRDÜNCÜ KESİM GENEL DEĞERLENDİRME	
7. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ.....	184
7.1. Bulgular ve Öneriler.....	184
7.2. Genel Sonuç.....	187
EKLER.....	192
Ek.1: Türkiye Çevre Alanyazını Konu Başlıkları ve İçerik Tanımlamaları.....	192
Ek.2: Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası:1945-2006.....	194
KAYNAKÇA.....	386

ÇİZELGELER DİZELGESİ

Çizelge. 1: Çevre Sağlığı Bibliyografyası 1948-1970 (Olgun,1971)'in Konulara Göre Dağılımı.....	79
Çizelge. 2: Çevre Sağlığı Bibliyografyası 1948-1970 (Olgun, 1971)'de Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı.....	79
Çizelge. 3: Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970 (Burian, 1972)'in Konulara Göre Dağılımı.....	80
Çizelge. 4: Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970 (Burian, 1972)'de Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı.....	81
Çizelge 5: Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası 1962-1972 (Aytuğ, 1979)'nin Konulara Göre Dağılımı.....	82
Çizelge. 6: Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası 1962-1972 (Aytuğ, 1979)'de Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı.....	82
Çizelge. 7: Çevre Bibliyografyası (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1995)'nda Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı.....	83
Çizelge. 8: Çevre Bibliyografyası (Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı, 1995)'de Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı.....	84
Çizelge. 9: Çevre Bibliyografyası (Köybaşı, 1993)'nda Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı.....	85
Çizelge. 10: 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı.....	96
Çizelge. 11: 1960-1969 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı.....	100
Çizelge. 12: 1970-1979 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı.....	110
Çizelge. 13: 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı.....	120
Çizelge. 14: Türkiye Çevre Alanyazınında Dönemlere Göre Ortaya Konulan Yapıtların Dağılımı.....	128
Çizelge. 15: Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı.....	131
Çizelge. 16: Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Türkiye'ye Özgü Genel ve Somut Çevre Sorunlarına Yönelik Yapıtların Dağılımı.....	132
Çizelge. 17: Dönemlere Göre Türkiye'de Yaşanan Somut Çevre Sorunlarının Konulara Göre Dağılımı.....	133
Çizelge. 18: Türkiye Dışındaki Ülkelerde Yaşanan Somut Çevre Sorunlarına Yönelik Yapıtların Konulara Göre Alanyazındaki Dağılımı.....	134
Çizelge. 19: Lisansüstü Tezlerin Hazırlandıkları Disiplinlere Göre Dağılımı.....	135
Çizelge. 20: 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Yapıtların Yayın Türlerine Göre Dağılımı.....	137
Çizelge. 21: 1960 Öncesi Dönemde İlk Dört Dergiye Göre Çevre Makalelerinin Dağılımı.....	138
Çizelge. 22: 1960-1969 Döneminde Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Yapıtların Yayın Türlerine Göre Dağılımı.....	140
Çizelge. 23: 1960-1969 Döneminde İlk Beş Dergiye Göre Çevre Makalelerinin Dağılımı.....	141
Çizelge. 24: 1970-1979 Döneminde Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Yapıtların Yayın Türlerine Göre Dağılımı.....	143
Çizelge. 25: 1970-1979 Döneminde İlk Beş Dergiye Göre Çevre Makalelerinin Dağılımı.....	143
Çizelge. 26: 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Yapıtların Yayın Türlerine Göre Dağılımı.....	145
Çizelge. 27: 1980 Sonrası Dönemde İlk Beş Dergiye Göre Çevre Makalelerinin Dağılımı.....	148
Çizelge. 28: Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınındaki Yayınların Yayın Türlerine Göre Dağılımı.....	150
Çizelge. 29: Dönemlere Göre En Fazla Çevre Makalesi Yayımlayan Dergiler.....	151
Çizelge. 30: Kemal Kartal'ın Bir Bilim Dalındaki Yayınların Gelişme Aşamaları Ölçeğine ve "Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası:1945-2006"ya Göre Elde Edilen Sonuçlar.....	152
Çizelge. 31: Dönemlere Göre Doğrudan Çevreyle İlgili Yayın Yapan Dergiler.....	155
Çizelge. 32: 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınındaki Çeviri Yayınların Dağılımı.....	157
Çizelge. 33: 1960 Öncesi Dönemde Konulara Göre Çeviri Yayınların Dağılımı.....	157
Çizelge. 34: 1960-1969 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınındaki Çeviri Yayınların Dağılımı.....	158

Çizelge. 35: 1960-1969 Döneminde Konulara Göre Çeviri Yayınların Dağılımı.....	159
Çizelge. 36: 1970-1979 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınındaki Çeviri Yayınların Dağılımı.....	160
Çizelge. 37: 1970-1979 Döneminde Konulara Göre Çeviri Yayınların Dağılımı.....	162
Çizelge. 38: 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınındaki Çeviri Yayınların Dağılımı.....	164
Çizelge. 39: 1980 Sonrası Dönemde Konulara Göre Çeviri Yayınların Dağılımı.....	166
Çizelge. 40: Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınların Dağılımı.....	167
Çizelge. 41: Konulara ve Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınların Dağılımı.....	169
Çizelge. 42: Çeviri Yayın Türlerinin Dönemlere Göre Dağılımı.....	170

KISALTMALAR DİZELGESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planı
CENTO	: Merkezi Antlaşma Örgütü
ÇED	: Çevresel Etki Değerlendirmesi
ÇUŞ	: Çok Uluslu Şirketler
DB	: Dünya Bankası
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
ECE	: Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu
IMF	: Uluslararası Para Fonu
IUCN	: Dünya Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği
IUPN	: Dünya Tabiatını Koruma Birliği
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
MTA	: Maden Tetkik Arama
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TÇ(S)V	: Türkiye Çevre (Sorunları) Vakfı
TMMOB	: Türkiye Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği
TODAİE	: Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
UÇEP	: Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı
UNEP	: Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
YDD	: Yeni Dünya Düzeni
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI VE GELİŞME AŞAMALARI

Gülizar ÇAKIR SÜMER

BİRİNCİ KESİM

ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Bu kesimde araştırmanın konusu, önemi, denenceleri, amacı ve yöntemiyle ilgili açıklamalar bulunmaktadır. Ayrıca araştırmanın ne şekilde yapıldığına, çalışmanın yöntemine ilişkin açıklamalar, temel kavramlar ve araştırmanın sunuş sırası verilmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNETİMİ

Bu bölüm kendi içinde beş alt bölümden oluşmaktadır. Bu alt bölümlerde araştırmanın konusu ve önemi, araştırmanın denenceleri ve amacı, yöntemi, bilgi derleme ve işleme araçları, araştırmada kullanılan temel kavramlar ile araştırmanın sunuş sırası hakkında bilgiler verilmiştir.

1.1.Araştırmanın Konusu ve Önemi

Bugün tüm dünyada devletlerin çözmeye çalıştığı yoksulluk, eğitimsizlik, kalkınma, terör gibi pek çok sorun arasında “çevre sorunları” da ilk sıralarda yer almaktadır. Bu çevre sorunları arasında hava, su, toprak kirliliği, iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilikteki azalmalar sayılabilir. Bugün gelinen aşamada çevre sorunları küresel bir boyut kazanmıştır.

Çevre sorunları insanlığın her döneminde var olmuştur. Uygarlıkların doğal çevreyle olan ilişkilerine yönelik tarihsel araştırmalarda üç ana nokta ortaya çıkmaktadır. Birincisi, doğal çevrenin uygarlığın gelişimi üzerindeki etkisi, ikincisi çevreye yönelik insan tutumları ve üçüncüsü ise uygarlıkların doğal çevre üzerindeki etkileridir (Hughes, 1975, 3). Yukarıda belirtilen ikinci ve üçüncü noktalar, bugün yaşanan çevre sorunlarının da ana nedenini oluşturmaktadır. İlk uygarlıklarda da çevreye yönelik olumsuz etkiler sonucu başta toprak erozyonu olmak üzere ormansızlaşmadan kaynaklanan önemli çevre sorunları yaşanmıştır. Ancak nüfus azlığı nedeniyle yaşam alanlarının geniş kalması, yeni yerleşim alanlarını kullanıma

açmaya zorladığı gibi terk edilen alanın da kendini yenilemesine olanak tanıyordu. Bu nedenlerle birlikte üretim yapısının niteliği de bugünkü boyutlarda çevre sorunlarına neden olmamaktaydı. Çünkü o dönemde gerçekleştirilen ekonomik faaliyetler basit teknolojilere dayandığından üretim ve dolayısıyla tüketim de az olmaktaydı. Üretimin seri şekilde yapılamaması sonucu da doğal kaynak tabanına fazla yüklenilmiyordu. Bu yüzden ortaya çıkan çevre sorunları da ekosistemin taşıma kapasitesi bakımından kabul edilebilir sınırlar içinde kalıyordu. Ancak zamanla bilim ve teknolojiye meydana gelen değişimle birlikte üretim sürecinde kullanılan girdilerin de yapısı ve miktarı değişmiş ve bu değişim çevre sorunlarındaki dönüşümü de beraberinde getirmiştir. Bu dönüşüm en çok Sanayi Devrimi sonrasında kendini göstermiştir.

Bu süreçte, değişen üretim ve tüketim kalıpları sonucunda doğaya taşıyamayacağı yükler eklenmiş ve böylece doğal varlıkların mevcut yapısında büyük dönüşümler ortaya çıkmıştır. Özellikle insan yaşamında kitlesel ölümlere neden olan çevre sorunlarının ortaya çıkması, sorunların yerel ve bölgesellikten uzaklaşarak küresel bir niteliğe ulaşması sonucunda çözüme yönelik ortak politikaların hayata geçirilme süreci başlamıştır. Bu süreçte sorunlara yönelik ilk çalışmalar sorunların ilk kez ciddi boyutlarda yaşandığı gelişmiş ülkeler tarafından ortaya konulmuştur. Ulusal çevre koruma yasalarıyla başlayan çalışmalar bugün küresel işbirliğine dönüşmüştür.

Çevre sorunlarındaki dönüşüme koşut olarak bu sorunları ele alan yazılı yapıtlar da yoğunlaşmaya başlamıştır. Konuya yönelik yazılı yapıtlar ile geniş çaplı yankı uyandıran ilk çalışmalar sorunların ciddi boyutlara ulaştığı sanayileşmiş ülkelerde ortaya konulmuştur. Bu yapıtlarla çevre ve çevre varlıkları üzerindeki baskılara dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bilim ve teknolojik ilerlemeler, iktisadi sistemlerdeki üretim ve tüketim biçimi gibi nedenlerle artarak coğrafyası genişleyen çevre sorunları önemli bir inceleme konusu olmuştur. Sorunlarla birlikte konuya yönelik inceleme ve araştırmaların hacmi de genişlemiştir.

Türkiye, sanayileşmiş ülkelere oranla daha geç bir dönemde çevre sorunlarıyla tanışmıştır. Çevre sorunları ve konuya yönelik uluslararası etkinliklerin dışında, Türkiye'nin Batı'yla olan siyasi ve iktisadi ilişkileri de çevreye yönelik ilginin gelişmesinde etkili olmuştur. Bu etkiler sonucunda Türkiye'de de çevre

konusuna yönelik çeşitli araştırmalar yayımlanmaya başlamıştır. Bu yazılı yapıtlar Türkiye çevre alanyazını oluşturmaktadır. Türkiye’de çevreye yönelik alanyazın sanayileşmiş ülkelere göre geç bir dönemde ama çevre sorunlarıyla birlikte başlamıştır.

Çevre alanyazını konusunda Türkiye’de bugüne kadar yapılan çalışmalara bakıldığında son birkaç yıla kadar olan dönemde çevre alanyazını konusunda yapılan incelemelerin alanyazın kaynakçası (bibliyografya) veya kaynakça denemesi (bibliyografya denemesi) (4.1. numaralı başlıkta belirtilen) düzeyinde kaldığı görülmektedir. Alanyazın kaynakçalarında çevre konusuna yönelik olarak yazılan çalışmaların sadece dökümü yapılmış ancak Türkiye’de çevre alanyazınının nasıl geliştiğine ilişkin herhangi bir inceleme yapılmamıştır. Yani çevre alanyazınının gelişme süreci ortaya konulmamıştır. Alanyazın kaynakçası ötesine geçen bir kaç makale ve bildiri düzeyinde çalışma (Boratav, 2000; Eraydın, 2002 ve Köroğlu, 2006) ise 2000’li yıllardan itibaren ortaya konulmuştur. Bu çalışmalarda ise alanyazın incelemeleri genel olarak, belli konuda ve sınırlı sayıda yapıt üzerinden gerçekleştirilmiştir.

İşte bu çalışmada Türkiye çevre alanyazınının bugüne kadar geniş çaplı bir araştırmaya konu edilmeyen bu yönü, yani gelişim süreci incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken geçmişten başlayarak bugüne kadar Türkiye’de çevre konusunda yazılmış yazılı yapıtların neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Gazete yazıları hariç Türkiye çevre alanyazınının gelişim seyrini ortaya koyabilecek yapıtlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bunun sonucunda bir çevre alanyazın kaynakçası olarak “Türkiye Çevre Alanyazın Kaynakçası: 1945-2006” oluşturulmuştur. Türkiye’de yaşanan çevre sorunlarının çevre alanyazınına nasıl yansdığı ve Türkiye’de çevre alanyazınındaki eserlerin nasıl ortaya konulmaya başladığı, yaşanan çevre sorunlarındaki artışla alanyazındaki yapıtların artışı arasında doğrusal bir ilişkinin olup olmadığı, çevre alanyazını içinde çeviri yayınların durumu ile çevre alanyazınının hangi tür yapıtlarla oluşmaya başladığı ve bu yapıt türlerinin bugünkü durumu gibi konuların belirlenmesine çalışılmıştır. Bu alanda daha önce yapılan çalışmaların kısıtlılığı ve bu çalışma kapsamında oluşturulan geniş alanyazın kaynakçası ölçeğinde bir incelemenin yapılmamış olması çalışmayı önemli kılmaktadır.

1.2.Araştırmanın Denenceleri ve Amacı

Bu araştırma için belirlenen deneceler şunlardır:

Denence 1: Türkiye’deki çevre sorunlarındaki artış ile çevre alanyazınındaki yapıtların artışı ve konuları arasında doğrusal bir ilişki vardır.

Denence 2: “Türkiye Çevre Alanyazını”nın gelişmesinde Türkiye’de yaşanan sorunların yanında dünyadaki gelişmeler de etkili olmuştur.

Bir ülkede çevre konusunda yazılan yapıtlara bakarak o ülkenin geçmişteki ve bugünkü çevre değerleri, çevre sorunları, çevre sorunlarının ortaya çıkış şekilleri, sorunların giderilmesine yönelik olarak çeşitli düzeyde yapılan düzenlemeler vb. çeşitli konular hakkında bilgi sahibi olunmaktadır. Ayrıca çevre alanyazınının nasıl geliştiği konusunda da fikir sahibi olunmaktadır. Türkiye’de çevre alanyazını incelemelerine yönelik araştırmaların (Boratav, 2000; Eraydın, 2002; Köroğlu, 2006) 2000’li yıllardan itibaren yapılmaya başlanması ve çevre alanyazınının başlangıcından günümüze kadar olan dönemi kapsayan geniş bir alanyazın kaynakçasının bulunmayışının görülmesiyle bu boşluğun doldurulması amaçlanmıştır. Böylece Türkiye çevre alanyazınının incelenmesine yönelik geniş ve kapsamlı bir çevre alanyazın kaynakçası oluşturularak hem bu kaynakça eksikliğini giderilmesi, hem de bu kaynakça üzerinden Türkiye çevre alanyazınının gelişme sürecinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi, Bilgi Derleme ve İşleme Araçları

Araştırmada betimsel ve tarihsel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan bilgiler elektronik ve basılı ortamdaki yazılı kaynaklardan yararlanılarak elde edilmiştir.

Çevre konusuna yönelik olarak geçmişten günümüze kadar Türkiye’de yayımlanmış (gazete yazıları hariç) tüm yazılı yapıtlar taranarak “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” oluşturulmuştur. Araştırma bulguları “bibliyografya çözümlemesi” tekniği ile elde edilmiştir. Alanyazın kaynakçası, dönemlere, konulara, yayın türlerine ve çeviri yapıt durumuna göre çözümlenmiştir. Oluşturulan inceleme dönemlerine göre her yapıt ait olduğu dönemde tarih sırasına konularak hangi konunun hangi dönemde alanyazına girdiği ortaya konulmaya çalışıldı. Daha sonra bu yapıtların başlığından hareketle konulara göre bir alanyazın

kaynakçası oluşturuldu. Böylece hem konuların hangi dönemde alanyazına girdiği hem de her konunun kendi içinde zamanla meydana gelen çeşitlenmesi ortaya konulmuş oldu. Yayın türlerine göre ayrılarak oluşturulan alanyazın kaynakçasından kitap, makale, bildiri ve diğer yayınların hem ortaya konulma tarihleri hem de alanyazındaki yoğunlukları belirlenmiş oldu. Son olarak alanyazın içerisindeki çeviri yayınlara göre alanyazın kaynakçası oluşturularak yine çevirilerin hangi konuda, hangi tarihte ve hangi türden yapıtlarla ortaya konulduğu saptanmıştır.

1.4.Temel Kavramların Tanımları

Çalışmada kullanılan ve çalışmanın konusu bakımından önem taşıyan kavramlar ile tanımları aşağıda sunulmuştur.

Çevre: Çevre sorunlarının artmasına bağlı olarak “çevre” kavramının tanımı ve içeriğine ilişkin tartışmalarda da artış olmuştur. Aynı zamanda “çevre”ye yüklenen anlam farklı zamanlarda farklı anlamlar ifade etmiştir. Süregelen tartışmalarda çevre, insan, hayvan veya doğa esas alınarak tanımlanmıştır. Ünder’e göre (1996, 6), tanımlansın veya tanımlanmasın çevre sözcüğünün kapsamında (1) evcil ve yaban hayvanlar, (2) kültür bitkileri ve doğal bitkiler (3) yaban varlıkların yaşadıkları ortamlar (habitatlar yada ekosistemler) bulunmaktadır. Başka deyişle “çevre”, insan olmayan varlıklara, mekanlara ve özellikle de yaban veya doğal olan şeylere işaret eder. Bunun dışında birkaç tanıma göre çevre:

“İnsan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen ya da süre içinde dolaylı ya da dolaysız bir etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır” (Keleş, Hamamcı,1998, 25).

İnsan faaliyetleri ve canlı varlıklar esas alınarak yapılan yukarıdaki çevre tanımlamasının dışında çok daha geniş bir varlık ve ilişkileri kapsayan tanımlamaya göre ise (Kartal, Şengül, 2001, 527), “İnsanlar, hayvanlar, bitkiler, hava, su, toprak, doğal yapılar, insan eliyle üretilmiş sanat yapıtları ve ürünleri, toplumsal ve ekonomik ilişki ağları ve bu ilişkilerin türleri, uzay ısı, ışık ve ışınlamaları ile bu on çevre ögesi arasındaki ilişkiler bütünüdür”.

Çevre Kirliliği: “Bütün canlıların sağlığını olumsuz yönde etkileyen, cansız çevre varlıkları üzerinde maddi zararlar meydana getiren ve onların niteliklerini

bozan yabancı maddelerin hava, su ve toprağa yoğun bir şekilde karışması olayıdır” (Çepel, 2003, 24).

Çevre Sorunları: Çevreyi oluşturan bütün canlı ve cansız varlıklar ve bu varlıklar arasında gelişen ilişki ve etkileşimleri bozarak normal durumlarından uzaklaşmalarına neden olan ve yok olmaya kadar varabilen sonuçlar doğuran her türlü kirlenme ve bozulmadır.

Çevre Alanyazını: Değişik bilim dallarının çevre konularına yönelik olarak ortaya koyduğu yazılı yapıtların tümüdür. Ve yine bu tanımdan hareketle çevre alanyazını, çevre öğeleri ve bu çevre öğeleri arasındaki her türlü ilişki ve etkileşimi konu edinen yazılı yapıtların tümü olarak tanımlamak mümkündür.

Türkiye Çevre Alanyazını: Türkiye’de değişik bilim dalları tarafından çevre konularına yönelik olarak ortaya konulan yazılı yapıtların tümü.

1.5. Araştırmanın Sunuş Sırası

Araştırma Dört Kesim yaklaşımıyla toplam yedi ana bölümden oluşmuştur.

Araştırmanın Birinci Kesimi’nin başlığı **ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR’** dir. Bu Kesim bir bölümden oluşmakta ve bölüm beş alt başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümde araştırmanın konusu ve önemi, denenceleri, amacı, yöntemi, bilgi derleme ve işleme araçları, temel kavramların tanımları ve sunuş sırası yer almaktadır.

İkinci Kesim, **GENEL OLARAK DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ÇEVRE SORUNLARI VE DÜNYADA ÇEVRE ALANYAZINI** başlığını taşımaktadır. Bu kesim iki ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden birincisi çalışmanın ise ikinci bölümü olan **DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ÇEVRE SORUNLARININ ORTAYA ÇIKIŞ AŞAMALARI** başlığını taşımaktadır. Bu bölümde öncelikle çevre sorunlarının dünyadaki gelişim aşamaları dönemlere göre ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun için öncelikle iki dönem oluşturulmuştur. Bu dönemlerden biri çevre sorunlarında önemli dönüşümler ortaya çıkaran Sanayi Devrimi sonrası dönemdir. Diğeri ise sanayi devrimi öncesi dönem olarak belirlenmiş ve bu dönemlerde çevre sorunlarının yapısı, nedenleri ve etkileri gibi noktalar incelenmiştir. Sanayi Devrimi sonrası dönemde çevre sorunlarının yapısında meydana gelen dönüşümler ise ilk inceleme dönemi olarak Sanayi Devriminden

1960 yılına kadar olan dönem incelenmiştir. İkinci olarak, çevre sorunlarının ulaştığı boyutlara koşut olarak çevre sorunlarının ciddiyetine yönelik geniş çaplı yankı uyandıran ve çevre sorunları konusunda tüm dünyaya önemli uyarılarda bulunan ilk çalışmaların ortaya konulduğu 1960'lı yıllar, üçüncü dönem olarak, çevre sorunlarında küresel işbirliğine yönelik çalışmaların başlatıldığı 1970'li yıllar incelenmiştir. Son olarak uygarlık tarihinde en büyük boyutlara ulaşan çevre sorunlarının yaşandığı 1980 sonrası dönem incelenmiştir. Bu dönemlerde hangi çevre sorunlarının genel olarak hangi coğrafyada yaşandığı, dönemlere damgasını vuran önemli çevre sorunları ve çevre sorunları karşısında ulusal ve uluslararası ölçekte gerçekleştirilen önleme, koruma ve geliştirme çabalarının neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Dünya'da çevre sorunlarında meydana gelen dönüşüme koşut olarak Türkiye'de yaşanan çevre sorunlarının neler olduğu, hangi dönemlerde hangi çevre sorunlarının ne tür etkilerle başladığı, dönemlere göre önemli etkiler ortaya çıkaran çevre sorunları ile bunlara yönelik olarak ulusal ölçekte gerçekleştirilen düzenlemeler ile uluslararası gelişmelerin Türkiye'deki yansımalarının neler olduğu yukarıda belirlenen dönemlemeye koşut olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha sonra gelişmiş ülkeler ile Türkiye'de çevre sorunlarının ortaya çıkış nedeni ve zamanına yönelik genel bir karşılaştırma yapılmıştır.

İkinci Kesimin ikinci, tezin ise üçüncü bölümünde dünyada çevre alanyazınının ne zaman ve hangi etkiler sonucu, ilk kez hangi ülkelerde başladığı genel olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun için alanda ilk olan veya önemli etkiler uyandırmış çalışmalardan yola çıkılmıştır. Böylece hangi çevre sorununun hangi dönemlerde ele alınmaya başlandığına yönelik bulgulara ulaşılmaya çalışıldı.

Araştırmanın Üçüncü Kesim'inin başlığı **TÜRKİYE'DE ÇEVRE ALANYAZINININ VE GELİŞME AŞAMALARININ İNCELENMESİ**'dir. Bu Kesimde araştırmanın dört, beş ve altıncı bölümleri yer almaktadır. Bu Kesim aynı zamanda araştırmanın katkı kesimini oluşturmaktadır. Araştırmanın dördüncü bölümünün başlığı, **BUGÜNE KADAR HAZIRLANAN TÜRKİYE ÇEVRE KAYNAKÇALARI (BİBLİYOGRAFYALARI) VE "TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI KAYNAKÇASI: 1945-2006"** olup bu bölümde, geçmişte Türkiye'de hazırlanan çevre alanyazın kaynakçaları ve alanyazın incelemeleri ve

bunlara yönelik değerlendirmeler ortaya konulmuştur. Bunların dışında bu araştırma kapsamında oluşturulan “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”nın hazırlanma amaç ve yöntemine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

“TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI KAYNAKÇASI: 1945-2006” ÇÖZÜMLENMESİ ve BULGULAR” başlığını taşıyan beşinci bölümde ise bu araştırma kapsamında oluşturulan “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” üzerinden ve çevre alanında belli açılardan öneme sahip yukarıda belirtilen dönemler esas alınarak konular, yayın türleri ve çeviri yayınlar üzerinden yapılan değerlendirmelerle Türkiye çevre alanyazınının gelişim aşamaları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Altıncı bölüm başlığı **TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINININ DEĞİŞİK BOYUTLARIYLA İNCELENMESİ**’dir. Bu bölüm altında çevre alanyazını, çevre sorunlarının ortaya çıkış süreciyle, dünyada ve Türkiye’de meydana gelen iktisadi gelişmelerle ve çevreye yönelik uluslararası gelişmelerle olan ilişkisi boyutlarıyla incelenmeye çalışılmıştır.

Dördüncü Kesimde araştırma boyunca elde edilen bulgular, bulgulara yönelik öneriler ve genel bir değerlendirmenin yapıldığı sonuç kısmı olan yedinci bölüm yer almıştır.

İKİNCİ KESİM

GENEL OLARAK DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇEVRE SORUNLARI VE DÜNYADA ÇEVRE ALANYAZINI

Bu Kesim iki ana bölümden oluşmaktadır. Bu ana bölümlerde dünyada ve Türkiye'de çevre sorunlarının ortaya çıkış aşamaları ile dünyada çevre alanyazını incelenmiştir.

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇEVRE SORUNLARININ ORTAYA ÇIKIŞ AŞAMALARI

Bu Bölüm altında dünyada ve Türkiye'de çevre sorunlarının ortaya çıkış aşamaları çevre açısından önemli sayılabilecek belli dönemler esas alınarak incelenmiştir. Ayrıca karşılaştırmalı bir bakışla dünyada ve Türkiye'de çevre sorunlarının ortaya çıkış nedeni ve zamanı incelenmiştir.

Dünyada çevre sorunlarının ortaya çıkış ve gelişme seyri, öncelikle sanayileşme öncesi dönem ile sanayileşme sonrası dönemde incelenmiştir. Çevre sorunlarının yapısında önemli değişiklikler meydana getiren sanayileşme sonrası dönem ise çevre açısından önemli etkiler ortaya çıkaran belli kırılma noktaları esas alınarak incelenmiştir. Bu kırılma noktaları dikkate alınarak oluşturulan inceleme dönemleri şunlardır: 1960 öncesi dönem (Sanayi Devrimi'nden 1960 yılına kadar), 1960'lı yıllar, 1970'li yıllar ve 1980 sonrası dönem. Çevre sorunlarının dönemlere göre incelemesinde 1960'lı yılların belirleyici olmasını ise Sanayi Devrimi sonrasında çevre sorunları konusunda önemli etkilerde bulunacak bazı çalışmaların yapılması ve yayımlanması belirlemiştir. Roma Kulübü'nün konuya yönelik yaptığı çalışmalar ve Sessiz Bahar'ın yayımlanması gibi gelişmeler çevreye yönelik tutumların sorgulanmasını gündeme taşınması ve bu dönemde meydana gelmiş olmaları bakımından anlamlıdır. Aynı zamanda 1960'lı yıllar çevre sorunlarının yerel ölçekli olduğu kadar küresel ölçeğe sahip özellikte olduğunun farkına varıldığı dönem olarak da önem taşımaktadır.

Bu inceleme dönemlerinde çevre sorunlarının ulaştığı boyutlar ile çevre sorunlarını yaratan etkenlerdeki dönüşümler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dünyada çevre sorunlarının ortaya çıkış aşamaları ortaya konulurken bu aşamalara paralel

olarak Türkiye’de çevre sorunlarının ortaya çıkış aşamaları ve çevre sorunlarındaki dönüşüm de ortaya konulmuştur.

Dünyada ve Türkiye’de çevre sorunlarının gelişim aşamaları ortaya konulduktan sonra genel bir karşılaştırma ile dünyada ve Türkiye’de çevre sorunlarının ortaya çıkış nedeni ve zamanı değerlendirilmiştir.

2.1. Dünyada Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Aşamaları

İnsan-doğa ilişkisinin bir sonucu olarak insanlığın ilk döneminden itibaren ortaya çıkan farklı nitelikte çevre sorunlarının oluşum süreci, etki gücü ve alanı, dönemin üretim ve tüketim biçimiyle doğrudan ilişkili olmuştur. İkel dönemlerde nüfus miktarının az oluşu, üretim sürecinde kullanılan teknolojinin basitliği, üretim için insan enerjisinin kullanılması gibi nedenlerden ötürü çevreye verilen zararın miktarı az ve doğanın kaldıracabileceği nitelikteydi. Kas gücüne dayalı üretimde pazara sunulacak artı değer yaratılamaması sosyo-ekonomik ilişkiler ağının kurulup gelişmesinde olduğu kadar büyük ölçekli çevre sorunlarının da oluşmamasında etkili olmuştur.

İktisadi dönüşüm süreci çevrede ve çevre varlıklarında da önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Sanayi Devrimi’yle birlikte önemli dönüşüme uğrayan iktisadi düzen içerisinde çevre sorunları da bu dönem öncesine göre daha belirgin ve etkili hale gelmiştir. Sanayi devrimini gerçekleştiren ülkelerde yoğun olarak kendini gösteren yerel ölçekli çevre sorunları gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülke kaynaklarını sömürmesi, az gelişmiş ülkelerin kalkınma çabaları, bilinçsizlik ve doğanın yapısında var olan zincirleme etkileşim gibi nedenlerden ötürü küreselleşmiştir.

Ortaçağ’da Avrupa önceki çağlarda görülmeyen bir makineleşmeye sahne olmuştur. Bu makineler kas gücünün yerine alan nitelikteydi. Su gücüne dayalı değirmenler, kumaş çırpma ve dericilik fabrikaları ile kağıt fabrikaları faal hale geçmişti. 12. yüzyılda su gücüne dayalı enerjiye ek olarak rüzgar enerjisi kullanımı başlamıştı (Gimpel, 2004,1-239). Bu yeni enerji kaynaklarının kullanımı sermaye birikim sürecinin de ilk aşamasını başlatmış oldu. Çünkü canlı enerjisine dayalı üretimde elde edilemeyen artı değer yaratılmış ve pazarlanmaya başlanmıştı. Gelişen üretimle birlikte insan ile doğa arasındaki ilişki de değişmiştir.

Sanayi Devrimini gerçekleştiren Avrupalı ülkeler, sınırsız sermaye birikimini ana amaç edinerek dev bir ekonomi oluşturmuş ve Devrimi önce gerçekleştirmiş olmanın sağladığı iktisadi ve siyasi üstünlüğü ellerinde tutma yolunda her türlü engeli ortadan kaldırmaya yönelmişlerdir. Buna rağmen ortaya çıkan çevre sorunları karşısında gelişen tepkiler ve bilinçlenme bu ülkeleri birtakım önlemler almaya da mecbur kılmıştır.

İşte çevre sorunlarının sanayi devrimi sonrasında nitelik değiştirmesindeki ana nedenlerden bir olarak bu sermaye birikim sürecinde doğal kaynakların yok edilmesi, kitlesel üretime koşut olarak tüketim toplumunun yaratılmasıyla artan her türlü atık miktarı gelmektedir.

Geçen zamanla birlikte iktisadi faaliyetlerde meydana gelen değişim çevre sorunlarının yapısında da büyük dönüşümlere neden olmuştur.

Çeşitli sanayi üretimi faaliyetleri sırasında canlılar için gerekli olan temel ihtiyaç maddeleri (su, oksijen) tüketilirken öte yandan da doğaya canlılar için zararlı olan katı, sıvı ya da gaz halindeki zararlı maddeler bırakılmaktadır (Damalı, 1973,2). Doğaya bırakılan bu atıklar doğanın taşıma kapasitesinin üstüne çıktığı andan itibaren çevre sorunları da ortaya çıkmıştır.

İkinci Dünya savaşı sonrasında ekonomik büyümenin hızı, yeni endüstri kollarının kurulması, yeni pek çok maddenin yaşama dahil olması ve kullanım alanlarının artması, şehirleşme hızının artması ve beraberinde getirdiği hava kirliliği, su kirliliği, altyapı eksikliği gibi olaylar çevre sorunlarının ön plana çıkmasında etkili olmuştur (Özkan, 1989, 242). Bu gelişmeler öncelikle gelişmiş sanayi toplumlarında ortaya çıktığından, sorunlar da öncelikle bu toplumlarda algılanmaya başlanmıştır. Çevre sorunlarına yönelik bilinç düzeyinin yükselmesi, çevresel baskı gruplarının oluşması, çevre korumaya yönelik yasal faaliyetlerin başlatılması bakımından da sanayileşmiş ülkeler öncü olmuştur. Çevre sorunlarına yönelik bu olumlu adımların atılması belli bir refah düzeyine ulaşılmışından sonra olmuştur. Çünkü ekonomik yönden belli doyuma ulaşana kadar çevre korumasına yönelik çabalar kendini gösterememiştir. Ekonomik yönden belli düzeye ulaşıldıktan sonra çevre koruma gündeme alınmıştır.

Çevre sorunlarının ortaya çıkmasında sadece gelişmiş ülke bloğu etkili olmamıştır. Azgelişmiş ülkelere özgü ekonomik ve sosyal yapı da çevre sorunlarının

büyük boyutlara ulaşmasında etkili olmuştur. Ekonomik gönence ulaşmak için gelişmiş ve azgelişmiş ülkelerde gerçekleştirilen ve sanayileşmeyle özdeşleşen kalkınma çabaları çevre sorunlarının doğmasına neden olmuştur.

Gelişmiş ve azgelişmiş ülkelerde yaşanan çevre sorunlarının kaynağına bakmak gerekirse gelişmiş ülkelerdeki çevre sorunları yaşam ölçülerinin kötülüğünden değil tam aksine sanayileşmenin yarattığı üretim ve üretimin yarattığı tüketim artışından kaynaklanmaktadır (Kaplan, 1999, 7).

Azgelişmiş ülkelerdeki çevre sorunları öncelikle yoksulluk ve toplum kalkınmamışlığının sonuçlarıdır (Özer, 1988, 18). Azgelişmiş ülkelerin yoksulları yaşamlarını sürdürebilmek için toprağa ve ormana baskı yapmakta, sahip oldukları eski teknolojilerle üretim faaliyetlerini sürdürerek çevresel değerlere zarar vermektedirler (Yıkılmaz, 2003, 87). Azgelişmiş ülkelerdeki çevre sorunları yoksulluğun türlü belirtileri biçiminde ortaya çıkmaktadır. Gecekondu, yetersiz beslenme, sağlık, temizlik ve kültür koşulları, işsizlik, çarpık ve sağlıklı kentleşme bu ülkelerdeki çevre kirlenmesine bir yoksulluk kirlenmesi özelliği kazandırmaktadır (Keleş, Hamamcı, 1998,199). Bu ülkelerde yaşanan çevre sorunlarına kaynaklık eden nedenler azgelişmişlik, nüfus artışı, düzensiz sanayileşme- kentleşme, atık ihracı, çölleşme ve toprak erozyonudur (Ertan, 1991, 40-42). Üçüncü Dünya veya azgelişmiş denilen ülkeler bloğunda yaşanan çevre sorunlarının kaynağı olarak gösterilen yoksulluğun yanında gelişmiş ülkelerin, azgelişmiş ülkelerdeki çevre varlığı sömürüsü ve bu ülkelere yaptıkları kirlilik dışsattımı da önemli etkiye sahiptir.

Azgelişmiş ülkelerdeki çevre varlıkları gelişmiş ülkeler için her zaman bulunmaz bir kaynak olmuştur. Sanayileşmiş ülkeler hem azgelişmiş ülkelerin bu kaynaklarını kullanmak hem de üretim sırasında ortaya çıkan atıklardan kurtulmak amacıyla yatırımlarını bu ülkelerde gerçekleştirmektedirler. Bu yatırımlar azgelişmiş ülkelerde olumlu karşılanmaktadır. Gelişmiş ülkeler hem ucuz hammadde ve işgücü temininin hem de üretim sürecinde oluşan atıklardan kurtulmuş olmanın verdiği çekicilikle bu gruptaki ülkeleri bir pazar olarak görmektedirler. Böyle bir ortamda doğal kaynak ve emek sömürüsü yapıldığı gibi çevre sorunlarının yapısı da dönüştürülmektedir.

Gelişmiş ülkelerde, kişi başına düşen gelirin yükselmesiyle yani ekonomik yönden belli refaha ulaşıldıktan sonra çevre sorunlarının dikkat çekmesiyle birlikte çevre korumaya yönelik faaliyetler de artmaya başlamıştır. Yaşam standartları olarak dünyanın geri kalan kısmından oldukça iyi durumda olan gelişmiş ülkelerde artan çevre baskıları, bu soruna yönelik bilinçlenmeyi de artırmış ve çevre korumaya yönelik sıkı önlemler alınmıştır. Bu durum gelişmiş ülkelerdeki sermaye birikim sürecini olumsuz yönde etkileyeceğinden bunun da çözümü olarak azgelişmiş ulus devletlere yönelinmiştir. Sanayileşmiş ülkeler, çevre koruma adına getirilen yasaklar ve yüksek maliyetler, üretimi yasaklanan ürünler ile yine aynı özelliklere sahip eski teknolojilerden kurtulma gibi nedenlerle azgelişmiş ülkelere yönelmişlerdir. Bu ortamda sanayileşmiş ülkeler iki şekilde kâra geçmektedir. Birincisi kirlilik kaynaklarını kendi ülkeleri dışına çıkarıp kirlilik yükünden ve maliyetinden kurtulmak, ikincisi ise daha ucuz emek ve hammaddeyle sermayeyi büyütme şeklinde olmaktadır. Bunun sonucunda, kurtulma yolu olarak seçtikleri üçüncü dünya ülkelerine, kendi ülkelerinde çevreye zarar verdiği gerekçesiyle yasaklanan eski teknolojileri satarak hem yüksek kirlilik maliyeti yükünden kurtulmakta hem de bunların satışından kâr elde etmektedirler. Azgelişmiş ülkeler ise “kalkınma” temel güdüsüyle hareket ettiklerinden bu tür girdilere olumlu bakmaktadırlar.

Kaplan (1999, 86, 87)’ın Baechler’den aktardığına göre gelişmiş ülkelerden azgelişmiş ülkelere çevre kirliliği ve çevre zararları dışsattımının üç değişik biçimi vardır: (1) çevreyi kirleten ya da tehlikeli sanayi dallarının azgelişmiş ülkelerde kurulması, (2) gelişmiş ülkelerde çevreye zarar vereceği gerekçesiyle yasaklanmış mal ve ürünlerin üçüncü dünya ülkelerine dış satımı ve (3) sanayileşmiş ülkelerin çöp ve zehirli atıklarının üçüncü dünya ülkelerine dış satımı.

Kirlilik sığınakları hipotezi, uluslararası ticaretin serbestleşmesi sürecinde kirli sanayilerin, gelişmiş ülkelerden gelişme yolundaki ülkelere kayması sonucu gelişmekte olan ülkelere çevre kalitesinin gelişmiş ülkelere oranla azalacağı ve ikinci gruptaki ülkelerin birer kirlilik sığınağı haline geleceğini ifade etmektedir. Ticaretin serbestleşmesi sürecinde ülkeler avantajlı oldukları sektörlerde uzmanlaşırken, gelişmekte olan ülkeler çevre ve doğal kaynakların yoğun olarak kullanıldığı sektörlerde uzmanlaşacaktır (Gökalp, Yıldırım, 2004, 100).

Furuoka ve Chiun'e (2005) göre, bazı ekonomistler gelişen ülkelere kirlilik ihracının oldukça kabul edilebilir olduğu görüşündedir. Örneğin Dünya Bankası eski başkan yardımcısı Lawrence Summers gelişen ülkelere kirletici fabrikaların yerleştirilmesi fikrini desteklemektedir. Summers'ın konuya yönelik fikirleri şu şekildedir: (1)Yoksul ülkelerdeki düşük ücretlerden ötürü kirlilik sonuçlarını temizleme maliyetleri de bu ülkelerde daha düşüktür. (2) Kirlilik arttıkça kirlilik maliyetleri de orantısızca artmaktadır. Bu nedenden ötürü gelişen ülkelerde kirlilik seviyesinin düşük olması nedeniyle kirlilik maliyetleri de düşüktür. (3) Gelişen ülkelere ağır endüstrilerin ihraç edilmesi onların gelişimini harekete geçirecektir.

Dünyada yaşanan çevre sorunları konusunda gelişmiş ve azgelişmiş ülkeler arasında sorunun kaynağının kim olduğu, bu sorunların çözümünde kimin daha fazla sorumluluk alması gerektiği konusunda yoğun tartışmalar yaşanmaktadır.

Çevre sorunlarının ortaya çıkış aşamaları iki dönem olarak incelenmiştir. Birinci dönem Sanayi Devrimi öncesi dönem olmuştur. Çevre sorunlarının var olan yapısında önemli dönüşümleri beraberinde getiren Sanayi Devrimi sonrası dönem ise ikinci olarak incelenmiştir. Çevre sorunlarının gelişim aşamalarını daha belirgin bir şekilde değerlendirmek amacıyla Sanayi Devrimi sonrası dönem çevre açısından önemli etkiler yaratan gelişmeler göz önüne alınarak dört dönemde incelenmiştir. İlk olarak Sanayi Devrimi'nden, çevre sorunlarının küreselleştiğinin farkına varılmadığı ve küresel olarak işbirliğine yönelik adımların atılmaya başlanmadığı 1960 öncesi dönem incelenmiştir. İkinci olarak, çevre sorunlarının küresel özellik taşıdığına yönelik olguların ortaya çıktığı aynı zamanda çevre sorunları konusunda önemli uyarılarda bulunarak dikkatleri bu konuya çekmeye çalışan ve geniş çaplı yankı uyandıran ilk çalışmaların ortaya konulmaya başlandığı 1960'lı yıllar incelenmiştir.

Üçüncü dönem olarak, çevre sorunlarındaki artış ve önemli etki uyandıran çalışmalara koşut olarak çevre sorunlarına yönelik küresel ölçekli değerlendirme ve politika geliştirmeye yönelik gelişmelerin yaşandığı 1970'li yıllar incelenmiştir. Son olarak liberal politikaların yaygınlaştığı 1980 sonrası dönemde çevre sorunları incelenmiştir.

2.1.1.Sanayi Devrimi Öncesinde Çevre Sorunları

İnsanlar yaşamak için doğal kaynakları kullanarak ihtiyacı olan temel maddeleri üretmek zorundadır. İşte çevre sorunları denen yumağın oluşmasında da en etkili olan insan etkinliği olarak üretim faaliyetleri karşımıza çıkmaktadır.

Çevresiyle doğal ve organik bir bütünlük içinde olan insan ilk aleti yapmasının ardından ilkel de olsa endüstriyi doğurmuş ve endüstrileşmeyle birlikte çevre kirlenmesinin ilk belirtileri de kendini göstermeye başlamıştır. O dönemden bugüne kadar insanın sahip olabildiği tüm araç ve gereçlerin kullanımı doğal çevrede önemli, onarımı zor hatta imkansız sonuçlar doğurmuştur (Öztañ, 1982,12).

Bugün yaşanan çevre sorunlarından çoğu en eski uygarlıklara kadar uzanmaktadır. Hava kirliliği, su kirliliği, orman tahribi ve erozyon insanın yaşamını sürdürmek için doğayı dönüştürmeye başlamasıyla birlikte insan yaşantısının bir parçası haline gelmiştir. Ancak sanayi öncesi dönemde üretim faaliyetleri basit teknolojiyle ve çok sınırlı miktarda gerçekleştirildiğinden doğaya verilen kirlilik yükü ya da doğal kaynakların kullanım miktarı da düşük seviyede olmaktadır.

Hayvan avlayarak ve bitki toplayarak küçük ve hareketli topluluklar halinde yaşayan insanların bu yaşam biçimi doğal ekosistemlere en az zarar veren bir yaşam tarzı olmuştur (Ponting, 2000,16). Üretim sürecinde kullanılan girdilerin miktarı gibi niteliği de çevreye zarar vermiyordu. Örneğin avcılık ve toplayıcılık dönemindeki üretim araçlarını harekete geçirmede kullanılan temel enerji canlı enerjisine dayalıydı. Canlı enerjisine dayalı üretim sürecinde pazara yönelik üretim yapılamıyordu. Üretim miktarının arttırılamaması, bunların pazarlanmasına yönelik ulaşım ve iletişim ağlarının gelişmemesiyle birleşince endüstriyel enerjinin neden olduğu çevre sorunları ortaya çıkmamıştır. Dolayısıyla enerji kullanımından kaynaklanan çevre sorunları yaşanmamaktaydı.

Ama çevre sorunları konusunda Sanayi Devrimi öncesi toplumların tamamen masum olduğu da söylenemez. İnsanlık tarihinin en erken dönemlerinde yaşanan çevre sorunlarının varlığı konusunda çeşitli kaynaklar bulunmaktadır. Grove'a (1997, 17,18) göre Sanayi Devrimi öncesinde insanlar çeşitli faaliyetleri nedeniyle ormanlık ve çayırılık alanların yok olmasına veya azalmasına yol açmış aynı zamanda erozyon gibi çevre sorunlarının yaşanmasına neden olmuştur. Hatta, M.Ö. 6000 yılından daha

erken bir dönemde Güney Akdeniz'deki bazı toplumların çökmesine ormansızlaşmanın neden olduğuna ilişkin delillerin bulunduğu ifade edilmektedir.

On bin yıl önce tarımın gelişiminden başlayarak, üretimin toplumsal örgütlenmesinin bütün biçimleri çevre yıkımına etkide bulunmuştur. Üretimde meydana gelen gelişmeyle birlikte doğa ile toplum arasındaki ilişki de değişime uğramıştır (Foster, 2002, 37). Yerleşik hayatın yaygınlaşması, nüfusta meydana gelen artış ve yerleşim alanlarının büyümesiyle birlikte artan kaynak ve enerji gereksiniminin karşılandığı alanlar en yakın çevreden daha uzaklara doğru yaygınlaşmıştır. Böylece çevre daha çok denetim altına alınmaya başlanmıştır (Tekeli, 2002, 11). Yerleşik hayata geçilmesiyle oluşan kentlerde nüfus sürekli artmış ve yerleşik toplumların yaygınlaşmasıyla çevre üzerindeki baskı da yoğunlaşmıştır. Bu süreçte konut yapımı, ısınma ve benzeri amaçlarla ormanlara yüklenilmiş ve toprak erozyonu ciddi bir sorun haline gelmiştir. Sanayi Devrimi öncesi dönem için en önemli çevre sorunlarının toprağın yanlış kullanımına bağlı erozyon ve ormansızlaşma olduğu ortaya çıkmaktadır.

Erozyon ve ormansızlaşmaya bağlı ciddi sorunların yaşandığı hatta medeniyetlerin çöktüğüne yönelik bulgular bulunmaktadır. Özey'e (2001, 27,28) göre M.Ö. 2300-1800 arasında İndüs vadisinde Nehri denetim altına almak amacıyla yapılan devasa sulama sistemleri ve su düzeyinin yükselmesiyle toprak yüzeyinde tuz tabakası oluşmuş ve bu vadide yaşayan medeniyet aniden yıkılmıştır. M.Ö. 300 yıllarında İtalya ve Sicilya tamamen orman iken artan toprak ve kereste talebi ormansızlaşma ve erozyona neden olmuştur.

Ortaçağın temel hammaddesi ağaç olmakla birlikte taş ve demir de kullanılmaya başlanmıştı. Demir, kurşun, bakır ve kömür madenlerinin kullanımı 13. yüzyılda genişlemiştir. En önemli enerji kaynağı değirmenlerdi. Su ve yel değirmenleri gerçek bir endüstriyel makine haline gelmişti (Goff, 2005,53).

Ortaçağdaki üretim faaliyetleri Batı Avrupa'da çevreye çok büyük zararlar vermişti. Tarla, otlak açmak ve zamanın başlıca hammaddesi olan keresteye sürekli olarak artan talebi karşılayabilmek için milyonlarca dönüm orman yok edildi. Bunun sonucunda kerestenin kıtlaşmasıyla da kereste fiyatları oldukça arttı ve İngiltere 1200'lü yılların ilk yarısında İskandinavya'dan kereste dışalımına yönelmek zorunda kaldı. Kömür kullanımının yaygınlaşmasıyla Batı Avrupa hava kirlenmesiyle yüz

yüze gelmeye başladı. 13. yüzyılın sonlarına doğru Londra dünyada insanın oluşturduğu hava kirliliğinden ilk etkilenen kent oldu (Gimpel, 2004, 75-80). Enerji sorununu aşmak amacıyla kullanılan maden kömürü sorunu kısa sürede çözmüş gibi görünse de uzun dönemde daha büyük sorunlara yol açmıştır.

1400'lü yılların sonuna doğru Avrupa'da başlayan kapitalist dünya sisteminin aşama aşama doğuşuyla birlikte çevre üzerindeki yıkım daha büyük boyutlara ulaştı. Avrupalıların Yeni Dünya'dan başlayıp Asya ve Afrika kıtalarına doğru genişlemesi, yerkürenin daha geniş kısımlarını kolonize etmesi bu bölgelerin toplumsal ve ekonomik dönüşümüne neden oldu (Foster, 2002, 13). Böylece dünya kaynakları üzerinde geniş çaplı bir denetimin de yolu açıldı.

Ticaret kapitalizmi 16. yüzyılın başlarından 19. yüzyılın sonlarına kadar sürmüştür. Bu dönem boyunca Avrupalı tüccarlar Afrika sahillerini, Asya'yı, kuzey ve güney Amerika'yı kullanıma açtılar. Buralardan Avrupa'ya büyük oranda servet aktı. Böylece İspanya'ya Meksika ve Peru'dan gümüş, Portekiz'e de Brezilyadan altın gitmiştir. İngiltere Portekiz ve İspanya'ya karşı yürüttüğü korsan operasyonlardan kâr elde etmiş ve böylelikle Hindistan'da ve başka yerlerde kolonileşmiş bölgelerden ciddi miktarda servet akışı sağlayan ticaret biçimini uygulayabilmiştir. Hammaddenin, altın ve gümüşün İngiltere'ye akışı, ortaya çıkan yerli sanayinin güçlenmesine yardım etmiştir (Giddens, 2001, 134).

Bu servet transferini rakamlarla ifade etmek gerekirse, örneğin 1503-1660 yılları arasında Latin Amerika'dan Andalusya başkentine (İspanya) tam 185.000 kg altın ve 16.000.000 kg gümüş getirilmiştir. Bu süre boyunca İspanya'ya aktarılan gümüşün miktarı tüm Avrupa rezervlerinin üç katını temsil etmektedir. Bu rakamlar resmi rakamlar olup dolayısıyla gerçekliği bir hayli geriden izlemektedir. Avrupa'nın ekonomik gelişiminin hızlanması ve hatta denilebilir ki mümkün kılınması, yeni sömürgelerden koparılp alınan bu madenler sayesinde olmuştur (Galeano, 1983, 35).

Kapitalizmin doğuşu yabani hayat üzerinde de büyük yıkımlara neden oldu. Ticaretin yaygınlaşmasıyla yüz milyonlarca büyük hayvan tacirlerin elinde öldü. Kürk ya da derileri için öldürülerek ticarete konu olan hayvanlar arasında susamuru, sansar, kunduz, kurt, ayı ve rakun yer almıştır (Foster, 2002, 46).

Avrupa'nın 1500 yılından sonraki yayılımı dünyanın farklı bölgelerinin tek bir sisteme bağlanmaları sürecini ve bir dünya ekonomisini yarattı. Bu yayılımın 16.

yüzyıldan 19. yüzyılın ortalarına kadar süren ilk aşamalarında Avrupa'da güçlü bir tarımsal ekonomi hakimdi. İşgücü ve hammadde sıkıntısının olduğu dönemlerde Avrupa'da yetiştirilemeyen ürünler sömürgelerden sağlandığı gibi, altın gümüş, kereste gibi hammaddeler de buralardan getiriliyordu. 19 yüzyılda Avrupa'nın siyasi gücünün artmasıyla bu süreç daha da yoğunlaştı (Ponting, 2000, 171). Sanayileşmenin artmasıyla birlikte artan kaynak ihtiyacı üçüncü dünya ülkelerinin sömürsünü artırdı ve sanayi üretimi Avrupa kıtasıyla sınırlı kaldı.

Sanayi Devrimi öncesi dönemde çevre sorunlarının büyük boyutlu olmaması birkaç nedene bağlanabilir. Bunları şu şekilde ifade edebilmek mümkündür: (1) Bu dönemde üretim amaçlı olarak kullanılan enerji daha çok insan ve hayvan kaslarına dayalı bir enerji olmakla beraber, doğaya az zarar veren bir enerji kullanımı mevcuttu. Bu enerji türü üretimin ve kaynak kullanımının çapını da belirlemektedir. Bu enerjilerin kullanımıyla hava ya da suyun yapısında büyük dönüşümler ortaya çıkmadığı için sorunların kendini gösterme düzeyi de düşük kalmıştı. (2) Bilim ve teknoloji düzeyinin yetersizliği bugün kullanılan sentetik, kimyasal gibi pek çok maddenin kullanımına imkân tanımamış ve böylece doğal kaynaklar ve doğal döngüler bu maddelerle kirletilmemiş, yapıları dönüştürülmemiştir. (3) Üretim miktarının Sanayi Devrimi sonrasına oranla oldukça düşük düzeyde olması hem doğal kaynak tabanına olan baskının az hem de üretim sürecinde oluşan atık miktarının az olmasını sağladığından çevre üzerinde fazla bir baskı yapmamıştır. (4) Üretim miktarındaki kısıtlılık tüketim miktarına da yansdığından daha az tüketilmiş ve tüketim sonrasında ortaya çıkan atık miktarı da az olmuştur. Ortaya çıkan atıklar da daha çok doğanın yok etmekte zorlanmayacağı türden özelliklere sahipti. (5) Nüfusun az oluşu, kentleşme düzeyinin düşük oluşuna koşut olarak kentlerin kaldıramayacağı nüfusun kentlerde yoğunlaşmaması gibi nedenler de çevre sorunlarının Sanayi Devrimi sonrası dönemde ulaştığı boyutlara ulaşmamasında olumlu etkiye sahip olmuştur.

2.1.2. Sanayi Devrimi Sonrasında Çevre Sorunları

Sanayi Devrimi 18. yüzyılın sonlarıyla 19. yüzyılın başlarında Avrupa'da ortaya çıktı ve üretimin hem boyutunda hem de yoğunluğunda hızlı bir artışa neden oldu (Foster, 2002, 14). Çevre sorunlarında bugün yaşanan asıl bunalım da Sanayi

Devrimi ile birlikte başlamıştır. Sanayileşme çabalarıyla birlikte kendini hissettirmeye başlayan çevre kirlilikleri ilk olarak sanayileşmiş ülkelerde kendini göstermiştir. Sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan çevre sorunları sadece sanayileşmiş ülkelere özgü bir sorun olarak kalmamıştır. Sanayileşmemiş olmasına rağmen az gelişmiş ülkelerde de çevre sorunları yaşanmıştır. Az gelişmiş ülkelerde yaşanan çevre sorunlarında ana neden az gelişmişlik veya yoksulluktur. Az gelişmişliğin çevre sorunlarına neden olmasını iki şekilde ortaya koyabiliriz. Birincisi az gelişmişlikten kaynaklanan genel nedenlerdir. Bu nedenler nüfus çokluğu ve doğum oranının yüksekliği, eğitim seviyesinin düşük olması, çarpık kentleşme olarak özetlenebilir. İkinci neden ise az gelişmişliğin Batılı gelişmiş toplumlar için bir sömürü aracı olarak kullanılması olmuştur. Bu ülkelerin doğal varlık tabanının, emek gücünün sömürsünde, az gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk, eğitimsizlik, nüfus artışı gibi öncelikli baskıların yarattığı bir ortamda çevre varlıklarına yeterli önemin verilememesi yatmaktadır.

Az gelişmiş ülkelerde yukarıda belirtilen nedenler çevre koruması konusunda önemli handikapları da beraberinde getirmektedir. Bu handikaplar şu şekilde sıralanabilir (Bulut, Emir, Örs, 1991,18-20): (1) Yetersiz risk verisi, (2) risk analistlerinin azlığı ve risk değerlendirme donanımlarının yetersizliği, (3) finansal kaynak sıkıntısı, (4) çevre kanunlarındaki yetersizlik ve bunların uygulanmasındaki otorite boşlukları, (5) kamuoyu ve politikacılarda yeterli çevre bilincinin olmaması, (6) güvenlik ekipmanlarına yetersiz yatırım ve (7) politik istikrarsızlık.

Sanayi Devrimi öncesi yaşanan çevre sorunlarıyla Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan çevre sorunlarının nitelikleri ve boyutları arasında önemli farklar olmuştur. Sanayileşmenin çevre üzerindeki etkileri şöyle ifade edilebilir: Sanayileşmeyle birlikte belli merkezlerde toplanan fabrikalar işgücü çekim kaynağı olduğundan bu merkezler nüfus akınına uğrayarak kentleşme oranının artmasına neden olmuştur. Bilim ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler ışığında insan yaşam süresinin uzayışı, ölüm oranlarının azalışı gibi nedenlerle nüfus sayısı artmıştır. Nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşme baskıları karşısında doğaya yüklenen yükler taşıma kapasitesinin üzerinde olmuş ve çevre sorunlarının nitelik ve niceliği değişime uğramıştır.

Bu dönem aynı zamanda kirli sanayinin yer değiştirdiği bir dönem olmuştur. Ekonomik yönden belli seviyeye ulaşıldıktan sonra daha fazla önem verilen bir konu haline gelen çevre sorunları konusundaki duyarlılık gelişmiş ölkelerdeki kirli sanayilerin gelişme yolundaki ölkelere kaydırılmasına neden olmuştur. Bu süreçte üretim parçalanmıştır. Azgelişmiş ölkelere kaydırılan kirli sanayilerle kirlilik yükü buralara bırakılmış, buralar birer kirlilik sığınadığı haline dönüştürölmüştür.

2.1.2.1 Sanayi Devriminden 1960'a Kadar Çevre Sorunları

Sanayi Devrimi olarak adlandırılan dönemden itibaren yoğun enerji kullanımı, yoğun üretim ve tüketim doğal varlıklar tabanı üzerindeki baskıyı o güne kadar görölmelik bir biçimde arttırmış ve çevre sorunlarının da büyük bir hızla yayılması sürecini başlatmıştı.

Sanayi Devrimi ile makine faktörünün gündeme gelmesi ekonomik ve sosyal hayatı sürekli ve derinlemesine etkilemiştir. Makinelere yararlanmanın yaygınlaşması sonucu enerji talebindeki büyük patlama klasik enerji kaynaklarının (odun, tezek, tarım atıkları vb.) yerine yeni enerji (kömür, linyit, petrol, ve doğal gaz) kaynaklarının kullanılması zorunluluğunu getirmiştir (Demir, 1993, 38). Bu yeni enerji kaynaklarının kullanımına bağlı bir dizi çevre sorunu meydana gelmiştir.

Daha çok hava kirliliğine bağlı olarak oluşan sorunlar sanayileşmiş ölkelerde ilk gözlenen sorunlardan olmuştur. Sanayi öncesi dönemde görölmeyen yeni çevre sorunlarından biri olan asit yağmurları, Sanayi Devrimi sonrasında büyük sanayi merkezlerinde ortaya çıkmıştır. Asit yağmurları olayı ilk kez İngiliz sanayi merkezlerinden biri olan Manchester'da görölmüştür. Asit yağmurları başlangıçta fabrikaların ve güç istasyonlarının bacalarının kısıalığından dolayı sanayi merkezlerinin çevresinde görölen bölgesel bir sorundu. Fosil yakıt kullanımına dayalı sanayi üretimindeki artış ve yanlış politikalar sonucunda sanayi merkezlerinin yanı sıra rüzgarın da etkisiyle dünya ölçekli bir sorun haline geldi.

İngilizler daha 14. yüzyılda başlattıkları koruyucu önlemlerini 1821'de buhar makineleri ile ilgili yasayla ve 1857'de hava kirliliğini önlemeye yönelik başka bir yasayla devam ettirmişlerdir (Karaer,1991,160). Alınan önlemler ve getirilen koruyucu yasaklara rağmen sanayileşmiş toplumlarda büyük ölçekli hava kirlilikleri ve bu kirliliklere bağlı kitlesel insan ölümleri gerçekteşmiştir.

Londra’da 1873 Aralık ayında yoğun bir sis nedeniyle yaklaşık olarak beş bin kişi, yine 1880 yılının Şubat ayında iki binden fazla kişi hayatını kaybetmiştir (Ponting, 2000, 315). Bu durum daha sonra benzer şekillerde yine dünyanın önde gelen sanayi ülkelerinde de yaşanmıştır. 1930’da Belçika’da (Meuse Valley) üç gün süren sis ve hava kirliliğinden altmış kişi ölmüş, yüzlerce kişi de hastalanmıştır. 1931 Ocak ayında İngiltere’de yine yoğun sis ve hava kirliliği sonucu beş yüz doksan iki kişi ölmüştür (Ertürk,1995 567).

Hava kirliliğinin yine sanayileşmiş ülkelerde yol açtığı diğer bir yıkıma örnek olarak ABD’ni verebiliriz. 1948’de Pennsylvania eyaletinin küçük bir sanayi kasabasının üstüne çöken duman ve sis altı gün süreyle kalkmayarak yirmi kişinin ölümüne kalanların da hastalanmasına yol açmıştır (Özdemir, 1988, 60). Yine aynı nedenden ötürü 1952 yılında Londra’da dört bin kişi bir hafta içinde hayatını kaybetmiştir (Keleş, Hamamcı, 1998, 19). 1960 öncesi dönemde yaşanan çevre sorunlarından biri olan hava kirliliğinin yoğun olarak yaşandığı ABD ve Avrupa’nın, aynı zamanda sanayi üretimin en çok yapıldığı coğrafya olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sanayi ve kentleşme düzeyi yüksek ülkelerde hava kirliliği gibi sorunların yaşanması kabul edilebilir bir durum olmasına rağmen sanayileşme bakımından daha geride olan ülkelerde ve hatta sanayileşme faaliyetlerinin gerçekleşmediği coğrafyalarda bile kendisini gösterebilmiştir.

Sanayileşme çabaları sonucunda sadece hava kirletilmemiş ve aynı şekilde yeni çevre sorunları da yine başta sanayileşmiş ülkeler olmak üzere zamanla aynı süreçlerden geçerek az gelişmiş ülkelerde de ortaya çıkmıştır.

Sanayileşme, bilim ve teknolojiye ilerlemelerle birlikte üretim sürecinde kullanılan hammaddelerin niteliklerinde de değişim yapmıştır. Tehlikeli hatta öldürücü kimyasal maddelerin kullanılması sonucunda hava, toprak ve su kirlilikleri yaşanmıştır. 1940’lı yılların ortalarından itibaren “zararlı” olarak bilinen böcek gibi canlıları öldürmek amacıyla kullanılmak üzere iki yüzün üzerinde temel kimyasal madde geliştirilmiştir (Carson, 2004, 7). 1950’li yıllarda ABD’de gıda olarak tüketilmeyen ürünlerde DDT’nin kullanılması ülkeyi ve denizleri kirletmiştir (Karaer, Gürlük 2003, 97). ABD’de sentetik pestisitlerin üretimi 1947 yılında 60-

100.000 kilodan 1960'ta 312.8000.000 kiloya çıkararak beş kattan fazla bir artış göstermiştir (Carson, 2004, 17).

Japonya'da ise yine sanayileşme hamlelerinin sonucu olarak 1953 yılında civa zehirlenmesi olayı görülmüştür. Sanayi atıklarıyla kirlenmiş bulunan Minamata Körfezi'ndeki balıklarda bulunan civa atıklarının hastalığa neden olduğu ortaya konulmuştur (Mc Kean'den aktaran Özdemir,1988,80). 1950'li ve 1960'lı yıllarda ciddi kirlilik sorunlarıyla yüzyüze gelen ilk Asya ülkesi olan Japonya'da Minamata olayının yanında Yokkaichi, Niigata ve Toyama olayları da medya manşetlerinde geniş yer almıştır. Niigata ve Toyama olaylarında sanayi kuruluşları tarafından nehre boşaltılan civa ve kadyum zehirlenmeleri, Yokkaichi'de ise petro kimya kompleksi civarında yaşayan insanlarda astım krizleri ve akciğer rahatsızlıkları ortaya çıkmıştır (Furuoka, Chiun, 2005, 1,2).

Yukarıdaki örneklerden görüldüğü üzere 1960 öncesi dönemde çevre sorunlarının en çok yaşandığı yerler olarak gelişmiş ülkeler ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu dönemde yaşanan çevre kirlilikleri arasında başta hava kirliliği olmak üzere su kirliliği ön sıralarda yer almaktadır ve bu kirliliklerin kaynağı ise sanayileşme ve beraberinde gelişen kentleşmedir. Bu dönemde yaşanan çevre sorunları bölgesel nitelikte olup genellikle de sanayi merkezlerinde ortaya çıkmıştır.

2.1.2.2. Dünyada 1960'lı Yıllarda Çevre Sorunları

1960'lı yıllar geçmişten süregelen çevre sorunları yanında yeni çevre sorunlarının ortaya çıktığı aynı zamanda sorunlarla birlikte geniş çaplı etkiler yaratacak düzeyde önemli gelişmelerin ortaya çıktığı bir önem olmuştur. Örneğin 1940'lı yıllardan itibaren biyolojik mücadele amaçlı kullanılmaya başlanan ve yarattığı olumsuz sonuçlara rağmen kullanımı giderek genişleyen DDT'nin yıkıcı boyutlarını ortaya koyan ve modern çevreciliğin başlangıcı olarak kabul edilen Carson'un (1962) Sessiz Bahar'ı bu dönemde yayımlanmıştır. Yine çevre sorunlarına bağlı olarak çağdaş toplumun geleceğinden endişe duyan bir çok sanayici, iş adamı ve aydın tarafından çevre ve kalkınma ilişkilerinin irdelenmesine yönelik araştırmalar yapmak amacıyla Roma Kulübü kurulmuştur (Keleş, Hamamcı, 1998, 205).

Kalkınma ideolojisine eleştirel yaklaşımların artan nüfus ve tüketim sonucu doğal kaynak tabanına yönelik baskıdan hareketle büyüme süreçlerinin sorgulanmasına ilişkin çalışmalar 1960'lı yılların sonuna doğru güncellik kazanmaya başlamıştır (Algan, 1995, 210). Bunlar arasında 1968'de bazı aydınlar tarafından kurularak büyümenin geleceğine ilişkin çalışmalara önem veren Roma Kulübü yer almaktadır. Bu Kulüp aşağıda belirtildiği gibi 1972'de "Büyümenin Sınırları" adlı raporu yayımlayarak ekonomik büyümedeki işleyişin yaratacağı olumsuz sonuçlara dikkat çekmiştir.

Bunun dışında yine konuya yönelik olarak BM Genel sekreteri U-Thant, en fazla on yıl içinde BM üyesi ülkelerin çatışmalarını bir yana bırakarak çevrenin korunması, nüfus artışının yavaşlatılması ve yoksulların kalkındırılması için birleşmeleri gerektiği üzerine vurgu yapmıştır (Keleş, Hamamcı, 1998, 21).

1966'da BM çerçevesinde imzalanan "Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi"nin 12. Maddesi ile "çevre ve endüstri sağlığının tüm açılardan iyileştirilmesi" (Sencer, 1986, 72) öngörülmüştür. Böylece çevre sağlığı konusunda Sözleşme'ye taraf olan ülkelere sorumluluk yüklenmiştir.

1960'lı yılların sonlarındaki öğrenci hareketleri Avrupa'da barışçı hareketlerin gelişmesine yol açarak nükleer silahlara ve atom enerjisine de tepkiyi doğurdu (TÇV, 1991, 56). Yine 1968 olayları çevre hareketine yapısal açıdan olduğu kadar düşünsel ve eylemsel açılardan da büyük katkı sağlamıştır (Turgut,1998,13).

Çevre sorunlarındaki dönüşüm, üretim sürecinde kullanılan kimyasal girdilerle birlikte artarak devam etmiştir.

Özdemir'in (1988,61) Graham'dan aktardığına göre 1960'ta ilk kez Mississippi Nehrinde çok sayıda balığın ölümüne neden olan ve New Orleans kenti içme suyunda ve konserve balıklarında "endrin" adı verilen haşere ilacından kaynaklanan kalıntılar bulundu. Konu İçişleri Bakanlığı'na kadar uzandı ve Senato'da görüşmeye açıldı.

Yine aynı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan 1967'de Bretagne kıyılarının kirlenmesi, Japonya'da Minamata hastalığı kamuoyunun ilgisini büyük oranda çekmiştir (Güler, Sur, Uz, 1997, 90).

Bu dönemde İsveç ve Norveçliler asit yağmurlarının iç suları etkileyerek binlerce göl ve nehrin doğal dengesini bozduğunu ve bu suların ölü sulara

dönüştüğünü kanıtlamışlardır. 1961'e kadar asit yağmuru pH4-pH5 değerlerinde iken 1961'den sonra bu değer ilk kez pH4'ün altına düşmüş ve etkilenen alan da genişlemiştir (Berkes, Kışlalıoğlu, 1990, 144). 1960'lı yıllarda yaşanan asit yağmurları çevre sorunlarının sınır tanımayan yönünü ortaya koyması bakımından etkili bir örnek olmuştur.

Bu dönemde çevre kirliliğini önlemeye yönelik olarak pek çok ülkede önemli yasalar çıkarılmaya başlanmıştır. Çıkarılan çevre korumaya yönelik yasalar ile çıkarıldıkları ülkeler şunlardır: Finlandiya 1961'de Su Kirliliği Yasası, Bulgaristan 1963'te Hava, Su ve Toprağın Kirlenmesini Önleme Yasası, Belçika 1964'te Temiz Hava Yasası ve İsveç 1964'te Doğayı Koruma Yasası'nı kabul etmiştir (Keleş, Ertan, 2002, 50). Çevre kirliliğini önlemeye yönelik çıkarılan bu yasaların çıkarıldıkları ülkelere bakıldığında bunların Avrupa ülkesi olduğu görülmektedir.

Bu dönem çevreye, çevre sorunlarına karşı ilginin henüz küresel düzeyde bir sorun odağı olarak gündeme getirilmediği, ancak yaşanan yerel nitelikteki sorunlara karşı da resmi düzeyde ilginin başladığı, dönem sonuna doğru çevre sorunları alanında küresel olarak işbirliği içine gidilmesi gerektiğine yönelik seslerin, uyarıların ortaya çıkmaya başladığı bir dönem olmuştur.

2.1.2.3. Dünyada 1970'li Yıllarda Çevre Sorunları

Çevre zararlarının ulaştığı boyutun büyüklüğü, kirliliklerin sınır tanımamaya başlayarak giderek küresel bir nitelik kazanması, çevre politikalarının da tüm devletlerin katılımı ile küresel düzeyde oluşturulmasını gerekli kılmıştır. 1970'li yıllar bu bakımdan önemli ve ilk adımların atıldığı bir dönem olmuştur.

1970'li yıllara kadar uluslararası politikanın gündeminde ekonomi, serbest ticaret ve askeri güvenlik gibi konular yer alırken 1970'li yıllarla birlikte küresel çevre konuları da uluslararası politikanın gündemine oturmuş ve önemi artarak devam etmiştir (Kaplan,1999,104). Küresel düzeyde etkili olan ozon tabakasındaki inceltme, iklim değişikliği, su kıtlığı, asit yağmurları gibi çevre sorunları uluslararası politikalara dahil edilmiştir.

Çevrenin içinde bulunduğu duruma koşut olarak kalkınma ideolojisine karşı eleştirel görüşler belirmiştir. Nüfusta ve tüketimde meydana gelen artış karşısında doğal kaynakların nereye kadar gidebileceği sorgulanmaya başlanmıştır. Roma

Kulübü'nün hazırladığı “Büyümenin Sınırları” adlı rapor bu tartışmaların başlangıç noktası olmuştur (Yıkılmaz, 2003, 112).

1972’de kamuoyuna sunulan “Büyümenin Sınırları” adlı raporda (Meadows vd, 1978,10), dünya nüfusunda, sanayileşmede, çevre kirlenmesinde, gıda üretimi ve doğal kaynakların tüketiminde var olan büyüme eğiliminin devam etmesi halinde, insanlığın yeryüzündeki varlığının gelecek yüzyıl ile sınırlı kalacağı, bu sonuçla karşılaşmamak için büyüme eğilimlerinin değiştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Rapor’da önerilen “sıfır büyüme” geniş tepkilere yol açmış ve Rapor’a az gelişmiş ülkelerin kalkınma girişimlerini kösteklemek amacıyla baş vurulan bir tuzak olarak bakılmıştır (Keleş, Hamamcı, 1998, 205) .

1970’li yılların başında ekonomik kalkınma ile çevre kavramının birbirine zıt şeyler olduğu düşünülüyor ve bu ikisinden birinin tercih edilmesi gereğine inanılıyordu (Sezin, 1991,114). O yıllarda kalkınma ile çevre korumanın birbirine zıt kavramlar olmadığı, aksine birbirini tamamlayan şeyler olduğu görüşü kabul görmüyordu. Bugün çevre sorunlarının ulaştığı boyutu da dikkate alırsak ikisi arasında tercihin ekonomik kalkınmadan yana yapıldığı sonucu belirgin bir biçimde kendini göstermektedir. Çevre koruma ile ekonomik kalkınmanın birbirine zıt değil aksine birbirini tamamlayan şeyler olduğuna, yani çevrenin korunduğu ölçüde ekonomik anlamda faydanın sağlanabileceğine ilişkin olarak bazı ülkelerde yaşanan çevre kirliliklerinin maliyetleri örnek olarak gösterilebilir.

Japonya’da hükümet tarafından yayımlanan bir kitaba göre çevre kirlenmesinin Japonya’ya 1970 yılı için ekonomik maliyeti 20 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 1955’te 144 milyon dolardı. Yine Alman Kimya Sanayi 1970’te 74 milyon sterlini çevre temizliği için harcamak zorunda kalmıştır (Demir, 1973, 154).

İleri Etütler Enstitüleri Uluslararası Federasyonu tarafından 1974’te Almanya’da düzenlenen toplantıda bilim adamları tarafından, iklimin giderek daha da düzensizleşeceği ve iklimsel nedenlerden kaynaklanan bir felaketin 1970’li yıllar ile 1980’li yılların başında gerçekleşmesinin mümkün olabileceği belirtilmiştir (Arslan, 1976, 177). Bilim adamlarının iklim değişikliği konusunda yaptığı tahminlerde yanılmadıkları çok geçmeden ortaya çıkmıştır. Bölgesel düzeyde olumsuz etkileri görülen iklimsel değişikliklere bağlı çevre felaketleri yaşanmıştır.

1970’li yıllarda dünyada olağanüstü bir iklim hakim olmuştur. 1974’te Sahra’da kuraklık, Hindistan’da muson rüzgarları, Avustralya’da kasırga, 1975’te Brezilya’da şiddetli don olayları, 1976’da tüm Avrupa’da kuraklık, Sovyetler Birliği’nde mevsimsiz yağışlar, Hindistan’da ise 1977’de büyük bir kasırga ve 1978’de büyük bir sel olayı yaşanmıştır (Boşgelmez, 2000, 50). 1970’li yılların başında Sahel’de (Moritanya, Senegal, Mali, Burkina Faso, Nijer, Çad) meydana gelen kuraklığa bağlı kıtlıkta yüz binden fazla insan ve hayvanların büyük çoğunluğu ölmüştür (Gupta, 1993, 41).

Stockholm Konferansı’nda İsveçliler asit yağmuru sorununu gündeme getirirken bu sorunun uluslararası boyutlarının bilincindeydiler. İskandinav ülkelerinde yağın asit yağmurunun kaynağı büyük oranda Almanya ve İngiltere’ydi; çözüm ise İsveç ve Norveçlilerin elinde değildi (Berkes, Kışlalıoğlu, 1990, 145).

Yaşanan çevre sorunları, sorunlara yönelik uyarı niteliğindeki çalışmalar çevre sorunlarının küresel düzeyde ortaya konulacak politikalarla çözüme kavuşturulacağına olan etkilerle birlikte bu dönemde önemli gelişmeler olmuştur. 1970 yılında Avrupa Konseyi tarafından “Avrupa Tabiatı Koruma Konferansı” düzenlenmiştir. Ayrıca çevre konusunda küresel düzeyde yapılan ilk toplantı olan 1972 Stockholm İnsan ve Çevre Konferansı, BM tarafından düzenlenmiş ve BM’nin çevre konusundaki çalışmalarının hem başlangıç hem de hareket noktası olmuştur.

İsveç’in başkenti Stockholm’de toplanan “İnsan ve Çevre Konferansı” sonunda yayımlanan bildirmede, insanların refahını ve ekonomik gelişmesini etkileyen başlıca konunun çevrenin korunması ve geliştirilmesi olduğu, çevrenin korunup geliştirilmesinin tüm insanlığın acil isteği olup bütün hükümetlerin görevi olduğu, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınma çabalarını çevrenin korunup geliştirilmesi gerekliliğini de akıllarında tutarak yönlendirmeleri ve aynı amaç için gelişmiş ülkelerin de hem kendi aralarında hem de azgelişmiş ülkelerle aralarındaki farkları azaltmak için çaba göstermeleri gerektiği üzerinde durulmuştur (UNEP, 1972).

Çevre konusunda uluslararası ilk büyük konferans olan Stockholm’de çevre sorunlarının nedenleri, çözümleri ve geleceğine ilişkin geniş çaplı yorum ve tartışmalar yaşanmıştır. Yapılan bu tartışmalarda gelişmiş ülkelerin yer aldığı

Kuzeyle azgelişmiş ülkeler denilen Güney arasındaki tartışmaların ana konusunu çevre sorunlarına hangi ülke bloğunun kaynaklık ettiği oluşturmuştur.

Azgelişmiş ülkeler, içinde buldukları ekonomik ve toplumsal azgelişmişliğin bir çevre sorunu olduğunu kabul etmekle birlikte, çevre sorunlarına sanayileşmenin neden olduğunu ve bu nedenden ötürü de çevre sorunlarının sanayileşmiş ülkeler tarafından çözülmesi gerektiğini savunmuşlardır (Yıkılmaz, 2003, 113).

İlk küresel çevre politikaları da Stockholm Çevre Konferansı'nı takiben oluşturulan UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) ile ortaya koyulmuştur. Bu politikaların esasını ise ekonomik kalkınma ile çevre arasındaki ilişki belirlemektedir (Kırımhan,1995,164). Konferans'ı takiben BM dışında Avrupa Konseyi, OECD, Avrupa Topluluğu ve UNESCO gibi uluslararası örgütler de çevre konusuna daha fazla ilgi göstermeye başladılar.

Avrupa Topluluğu, 19-20 Ekim 1972'de düzenlediği hükümet başkanları toplantısında çevre konusunu ele alarak çevre ile ilgili bir Eylem Planı hazırlanması çağrısında bulunmuştur (Hamamcı,1997, 407). 1979'da OECD ülkeleri çevre bakanlarının yaptığı toplantıda çevre koruma ile ekonomik kalkınmanın uzun vadede birbirine bağlı ve birbirini destekleyen şeyler olduğu görüşü üzerinde fikir birliğine varıldı (Sezin,1991,115).

Bu dönemde yaşanan çevre sorunlarıyla birlikte gelişmeye başlayan bilinçlenme siyasette de gündem oluşturmuştur. Batı Avrupa bu konuda öncü olmuş ve siyasi arenada yer alan ilk "Yeşil" partiler bu dönemde ortaya çıkmıştır. İlk yeşil parti 1973'te İngiltere'de kurulan "Ekoloji Partisi"dir (Önder, 2003, 609). Bu dönemde Batı Avrupa'da Almanya Fransa gibi ülkelerde de yeşil parti oluşumları var olmuştur.

Bu dönem 'çevre' konusunu ulusal sınırlar dışına taşıran, uluslararası girişimlerin ve işbirliğinin ilk olarak sergilendiği dönem olmuştur. Yine 1970'li yıllar çevre koruma çabalarına yönelik örgütlenmelerin arttığı, çevre bakanlıklarının kurulmaya başlandığı, "çevre hakkı"nın ya da çevre ile ilgili hükümlerin anayasalara girmeye başladığı yıllar olarak belirginleşmiştir. Aynı zamanda çevrenin siyasal bir hareket olarak ortaya çıktığı bir dönem olmuştur.

2.1.2.4. Dünyada 1980 Sonrası Dönemde Çevre Sorunları

1980’li yıllarda yaşanan çevre sorunlarının yapısında önceki dönemlere oranla önemli dönüşümler yaşanmıştır. Bu dönüşümlerin yaşanmasında bu yıllarda yaygınlaşmaya başlayan küreselleşme eğilimi önemli etkilerde bulunmuştur. Kapitalist üretim tarzının dünya genelinde yayılma sürecini ifade eden küreselleşme eğilimi 1980’li yıllarda hız kazanmıştır.

Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla tek kutuplu hale gelen dünyada meydana gelen yeni oluşum olarak ortaya çıkan Yeni Dünya Düzeni’nde (YDD) liberal demokrasi ve piyasa ekonomisinin bütün ülkeler için tek model olması söz konusudur. YDD’nin belirleyici öğeleri ise küreselleşme ve liberalleşmedir (Yıkılmaz, 2003, 44). Küreselleşme ile birlikte devletin düzenleme alanında olan yatırım, istihdam, eğitim ve sağlık gibi temel alanlar, kamu alanından özel alana kaydırılmış ve bunun sonucunda ulus devletlerin dünya ekonomisi üzerindeki ağırlığı önemli ölçüde azalmıştır.

Kapitalist sermaye birikimi, üretimi tek başına bir amaç haline getirerek, her türlü insani, etik ve ekolojik kaygıyı dışlayarak insanlık tarihinin çok küçük bir zaman diliminde global riskler ortaya çıkarmıştır. Bugün bir gezegen riskinin ortaya çıkmasında, özel girişime, özel mülkiyete, kâra dayalı kapitalist düzen ve onu meşrulaştıran ekonomik liberalizm yatmaktadır (Başkaya, 2005,199).

Neoliberalizmle birlikte sermaye birikim sürecinde ulus devlete küresel ölçekte etkinlik gösterme beklentisi içindeki sermayenin önündeki siyasal, hukuksal ve yönetsel engelleri ortadan kaldırma rolü biçilmiştir. Açıkçası kapitalist küreselleşme devletlerin himayesi altında gerçekleşmektedir (Şengül, 2006, 88).

1980 sonrası dönemde sermaye birikim modelinin küreselleşmesi ise DTÖ, DB, IMF, OECD ve AB gibi uluslararası kuruluşlar eliyle gerçekleştirilmiştir.

1990’lı yılların hemen başında meydana gelen SSCB’nin dağılması olayı dünyayı ekonomik ve siyasi anlamda derinden etkilemiştir. SSCB’nin çöküşüyle kapitalist sistem ve gelişmiş Batılı toplumlar dünyayı yönlendirmeye, ülkeleri ister istemez sistemin bir parçası haline gelmeye mecbur bırakacak politikalar oluşturmuşlardır. 1990’lı yıllardan itibaren başlayan ekonomik ve siyasi dönüşümden çevre de olumsuz etkilenmiştir. Kapitalist sistemin egemen olduğu dünyada

azgelişmiş ülkeler üzerindeki ekonomik baskılar neticesinde çevre ve çevre değerleri için yıkımın boyutu da derinleşmiştir.

1995’de Dünya Ticaret Örgütü’nün kurulmasıyla önde gelen kapitalist devletler, neoliberal serbest piyasa ilkelerini teşvik edecek uluslararası bir yapı yarattılar. Bu yapı içerisinde ülkeler kendi doğal kaynaklarını sonuna kadar sömürmeye teşvik edilecekler, kamusal mallar dinmek bilmez özelleştirmelere açılacak, ve çevresel düzenlemeler serbest ticarete müdahale etmemek için düşük ortak paydaya doğru çekilecekti (Foster, 2005, 258).

Ticaretin liberalizasyonu sonucunda Çok Uluslu Şirketler (ÇUŞ), maliyetlerini düşürmek için üretimlerini, ücretlerin en düşük olduğu sosyal girdilerle çevre koruma harcamalarının söz konusu olmadığı azgelişmiş ülkelere yapmaktadırlar (Yıkılmaz, 2003, 277). Bu süreçte gelişmiş ülkelerde yasaklanan pek çok ürün ile kirli sanayiler azgelişmiş ülkelere taşınmaktadır.

Bu dönemde kapitalist üretim süreci parçalanmış, kirli sanayiler azgelişmiş ülkelere kaydırılmıştır. Bu süreçte azgelişmiş ülkeler daha önce belirtilen azgelişmişliğe özgü nedenlerden ötürü ve yukarıdaki uluslararası kuruluşlar eliyle doğal varlıklar ve işgücü bakımından gelişmiş ülkelerin sömürüsüne açık hale gelmiştir.

1980 öncesi dönem üretim biçiminde gelişmiş ülkeler kendi doğal varlıklarını kullanarak üretim gerçekleştiriyordu. Bu üretim sürecinde ortaya çıkan atıklar da kendi ülkeleri içerisinde kalıyordu. Küreselleşmeyle birlikte sermayenin önündeki engelleri kaldıracak mekanizmaların da devreye girmesiyle azgelişmiş ülkelerde hazırlanan şartlarla birlikte üretim süreci parçalanmış ve azgelişmiş ülkelerde kirli sanayilerin yerleştirilmesi, işgücünün sömürüsü yerleşmiştir. Ucuz hammadde ve işgücünü kirli sanayi içerisinde kullanarak elde ettiği maddeleri kendi ülkelerine taşıyarak, artan maliyet ve kirlilik yükünden de kurtulmuştur. Gelişmiş ülkeler sadece kendi ülkelerini kirletip doğal varlık tabanını bozmakla kalmamış, 1980 sonrası dönemde küreselleşmeyle birlikte tüm dünyada aynı sorunların yaşanmasına neden olmuştur.

2 Aralık 1984 gecesi Bhopal’da haşere ilaçları üreten bir fabrikada bir kaçak sonucu metil izosiyantot (MIC) gazı havaya karışmış ve fabrikanın uyarıcı sireni doğru dürüst çalışmadığı için kırk kilometrekarelik bir alana yoğun olarak yayılarak

yaklaşık olarak iki yüz bin kişiyi etkisi altına almıştı. Ölenlerin sayısı binlerle ifade edilmekle birlikte tam sayı bilinmemektedir. Eğer Bhopal'deki iki büyük göl tarafından MIC gazı emilmemiş olsaydı ölü sayısı daha çok olurdu (Gupta,1993, 85). Bu ekolojik felakete yol açan tesis ise ulusüstü bir Amerikan şirketi olan Union Carbide'ye aitti (Kovel, 2005, 51). Bu olay kapitalist sistemin üçüncü dünyayı sömürüsüne dayalı çevre sorunlarına örnek durumlardan sadece biridir.

Asit yağmurları konusu özellikle 1980'li yılların başlangıcından itibaren Avrupa Konseyi'ni, çevre bilimcilerini ve dolayısıyla kamuoyunu uğraştıran bir konu haline gelmiştir (Öztañ,1985,16).

1980 yılı ortalarında yer yüzünde yaşayan bütün insanlar boyutları ve yıkımları küresel düzeyde olan, bütün canlıların yaşamını tehdit edecek olan "ozon tabakasının incilmesi" sorunuyla karşılaşıldı.

Ozon tabakasının incelmesine ve iklim değişikliğine neden olan karbondioksit, metan ve FCK (Floroclorokarbon) gazlarının daha çok Batılı ve Doğulu sanayileşmiş ülkelerden kaynaklandığı ortaya çıkmıştır (Kaplan,1999,43). 1986 Ekimi'nde bir uyduya monte edilmiş aygıtlar Güney Kutbu üzerindeki ozon tabakasının delindiğini ve bu deliğin de %50'ye varan bir ozon azalmasını gösterdiğini ortaya çıkardı (Kışlalıoğlu, Berkes, 1999, 70).

Isı ölçümlerinin yapılmaya başlandığı 1866'dan bu yana yaşanan en sıcak on dört yılın tamamı 1980'den sonra ve atmosferdeki karbondioksit düzeyleri son 420 bin yılın en yüksek düzeyinde gerçekleşti. 1990-2000 arasında öteki sera gazları hariç karbondioksit emisyonları küresel olarak %9 arttı ve Birleşik devletler bu oranı ikiye katladı. 1990'lar kaydedilen en sıcak on yıl oldu. Küresel su tüketimi her yirmi yılda bir iki katına çıkıyor (Foster, 2005, 259).

1986'da Ukrayna'da Chernobyl nükleer santralindeki patlama sonucunda sadece o ülke etkilenmemiş, komşu ve Karadeniz'e kıyısı bulunan pek çok ülkede can kayıpları ve halen devam eden ciddi rahatsızlıklar yaşanmıştır.

1980'lerde yeni ve önemli boyutta tehlikeler gösteren çevre sorunları ve bunlarla güçlenerek genişleyen çevre hareketi, çevre konusunun siyasal gündemde daha önemli yer tutmasını ve daha ciddi ve etkili önlemlere başvurulmasını zorunlu kılmıştır (Turgut,1993,36).

Bu yıllarda çevrenin evrensel bir değer olduğu, kalkınma politikaları ile çevre koruma politikalarının bütünleştirilmesi gerektiğine ilişkin görüşler her düzeyde kendini kabul ettirmeye başlamıştır (Algan, 1995, 214). Bu dönem çevre konusundaki sorunların çözümünde her düzeyde işbirliğini, bütünleşmeyi ve ortak hareket etmeyi zorunlu kılacak yeni ve etkisi uluslararası ölçekte olan çok çeşitli yıkımlara sahne olmuştur.

Ekonomik kâr uğruna doğanın bilinçsizce kullanılması sonucu elde edilen kârdan çok daha fazlası bedel olarak ödenmektedir. Ölümler, canlı yaşamının tehlike altına girmesi ve ekonomik kayıplar, kirletilen doğaya karşı ödenen faturalar olarak ortaya çıkmaktadır.

Çevre kirliliklerinin neden olduğu maddi kayıplara ilişkin pek çok örnek verilebilir. 1980 yılında Fransa’da asit yağmurunun neden olduğu maddi zarar iki milyar dolar, aynı yıl için toplam çevre kirliliği zararı on bir milyar dolar olup, bunun beş milyar dolardan fazlası hava kirliliğine aittir (Schaefer, 1991,124).

Önemli bir küresel çevre sorunu olan asit yağmurlarının canlı yaşamını yok edici etkilerine örnek olarak ABD verilebilir. Asit yağmurları şeklinde suları zehirleyen sanayi tesislerinin dumanları ABD’nde yüz bin gölün yirmi bininde balık popülasyonunu tüketmiş ve tükenme tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır (Güney, 2002, 34).

Birleşmiş Milletlerce 1983’te kurulan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan Rapor 1987’de “Ortak Geleceğimiz” adıyla yayımlanmıştır. Brundthland Rapor’u olarak da adlandırılan Raporda “Sürdürülebilir Kalkınma” modeli ve kavramı gündeme getirilmiştir. Bu Raporda (1991,71), “sürdürülebilir kalkınma”, bugünün ihtiyaçlarının gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesine fırsat verebilecek şekilde karşılamak şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu Rapor’da kullanılan “Sürdürülebilir Kalkınma” kavramı ülkeler ve bölgeler arasında sağlanması gereken adalet ile kuşaklar arasındaki adaleti bütünleştirmiştir (Tuna, 2003, 260). Rapor ile birlikte ekonomik gelişmeyle çevreyi koruma arasındaki bağdaşmazlığın giderilmesi yolundaki düşünsel çalışmaların olumlu bir evreye girdiği genellikle benimsenen bir görüştür (Yıkılmaz, 2003, 114).

Sürekli ve dengeli gelişme olarak da adlandırılan sürdürülebilir kalkınma: “Çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı

yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşü"dür (Keleş, 1998, 112).

1980'li yıllardan başlayarak tüm dünyada, çevre politikalarının belirleyicisi olan sürdürülebilir kalkınmanın etki alanı sadece çevre ile sınırlı kalmamış, ekonomik ve sosyal gelişme anlayışlarıyla da bütünleştirilmiştir (Mengi, Algan, 2003, 2).

1990'lı yıllar çevre politikalarında bütünsel bir yaklaşımın benimsenmesi yönünde adımların atıldığı ve insan dışındaki diğer tüm canlıların da korunmasına önem vermeye başlandığı yıllar olmuştur (Turgut, 1998, 44).

BM Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1972 Stockholm İnsan ve Çevre Konferansı'nın 20. yıl dönümünde 3-14 Haziran 1992 tarihleri arasında Brezilya'nın Rio de Janerio kentinde toplanmıştır. Konferans'ta 1972'den 1992'ye kadar olan yirmi yıllık dönemin genel değerlendirmesi yapılarak dünyanın içinde bulunduğu o günkü durum değerlendirilmiştir. Konferans başlar başlamaz gezegenimizin geleceği, canlı varlığına yönelik sorunlar ve tehditler unutulmuş ve Konferans çeşitli çıkar çatışmalarına sahne olmuştur.

Konferans'ın daha başlangıcında Avrupa Birliği- ABD, sanayileşmiş ülkeler-azgelişmiş ülkeler, ekonomi-siyaset ve hükümetler-hükümet dışı örgütler arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır (Kaplan,1999,125). Yaşanan görüş ayrılıkları ve çatışmalara rağmen Konferans sonucunda beş ana belge ortaya çıkmış ve imzaya açılmıştır. Bu belgeler Gündem 21, Rio Deklârasyonu, Orman Prensipleri, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve İklim Değişikliği Sözleşmesidir. Bu belgelerden kimi hemen onaylanmış, kimi ise bazı çıkarlara ters düştüğü gerekçesiyle imzalanmamıştır.

Rio Konferansında (BM Çevre ve Kalkınma Konferansı) yapılan değerlendirmeler pek iç açıcı bir görünüm sergilememiştir. Çünkü yapılan bütün sözleşmelere ve alınan uluslararası kararlara rağmen deniz kirliliği ve atmosferdeki karbondioksit miktarı giderek artmış, bitki ve hayvan türlerinin tehlike altında olduğu ortaya konulmuştur (Kırımhan, 1995, 165). Rio Konferansı'nda ortaya konulan ilkelere göre gelişme hakkı bugünkü ve gelecek nesillerin çevre ve gelişme ihtiyaçlarını eşit bir şekilde karşılayacak biçimde gerçekleştirilecek, çevre korumacılığı kalkınma sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilecek, dünya

nüfusunun çoğunluğunun ihtiyaçlarının daha iyi karşılanması, yaşam ölçünleri arasındaki farkların giderilmesi ve yoksulluğun ortadan kaldırılması için tüm devletler ve insanlar işbirliği içinde çalışacaklardır (UN, 1992, 3,4 ve 5. ilke).

Rio Konferansı bir “çevre” konferansı olarak bilinmesine karşın, kalkınma konusu merkeze alan, çevreyle ilgili kaygıları sınırlayıcı bir faktör olarak ele almıştır (Tekeli, 2002,15). Yaşanan türlü çevre sorunlarına, bu çevre sorunlarının yarattığı yıkımlara rağmen yine de devletler, çok uluslu şirketler ve uluslararası örgütler için asıl önemli olan konu kalkınmadır.

Dünya ölçekli bu toplantılardan sonuncusu ise 2002 yılında “Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” adı altında 26 Ağustos - 4 Eylül tarihleri arasında Güney Afrika’nın Johannesburg kentinde yapılmıştır.

Bu Konferans’ta Rio’dan sonraki on yılda olup bitenler gözden geçirilmiş, sürdürülebilir kalkınma hedefine ne derecede ulaşıldığı ortaya konulup değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu Zirve yine gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasında yaşanan çıkar çatışmaları yüzünden çekişmelere sahne olmuştur. Zirvede bir Siyasi Bildirge ile Gündem 21’in yerini alacak olan Eylem Planı kabul edilmiştir.

Siyasi Bildirge’de, ekonomik ve sosyal kalkınma için temel olan doğal kaynak yönetimi ve korunması, üretim ve tüketim kalıplarının değiştirilmesi, yoksulluğun ortadan kaldırılması konularında vaatler verilmiş ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için bu amaçların baskın olması gerekliliği üzerinde durulmuştur (Johannesburg Declaration on Sustainable Development, 2002, md.11).

Katılımcılar, ajanslar ve bilim adamları tarafından bu zirve şu şekilde değerlendirilmiştir: (1) Zirveyi politikacılar ve yöneticiler ele geçirdiğinden eylem planı da çokuluslu şirketler ve hükümetlerin maddi çıkarlarına uygun bir biçim almıştır. (2) Tartışmalara insan hakları yerine şirket hakları konu edilmiştir. (3) Katılanların çoğu şirket yöneticisi gibi davranıp küreselleşmeye boyun eğdiler. (4) Bu zirveler hep lafta kaldığından dünyanın temel ekolojik sorunlarının çözümü için “Mega Zirveler Dönemi” kapanmalı, çevre ve insan koruma önlemlerini içeren “Eylem Planlarını Uygulama Dönemi” başlamalıdır (Çepel, 2003, 145). Bu zirveden de anlaşılacağı üzere ekonomik kâr amacından vazgeçilmediği sürece dünyamızda

yaşanan çevre sorunlarına her geçen gün yenileri eklenecek ve belki bugün önlem alınması halinde çözülebilecek sorunlarda çözümsüzlük hakim olacaktır.

Tüm bu gelişmelere rağmen çevre sorunlarının şiddeti artarak devam etmekte ve yıkıcı boyutlara ulaşmaktadır. Dünyanın bir tarafında kuraklık yaşanırken öte tarafında ya da kuraklığın yaşandığı bölgenin hemen yanında kentleri yutan sel taşkınları yaşanmıştır. Kasırgalar, tornadolar, tayfunlar, hortum ve toz bulutları daha sık ve yıkıcı etkilerde görülmeye başlanmış ve sadece insan hayatına değil bütün doğaya zarar vermiştir. Ormansızlaşma, canlı türlerindeki azalmalar, hava kalitesinin büyük oranda bozulması sonucu artan kanser vakaları 1990'lı yıllardan sonra çevre sorunlarının şiddetini ortaya koyan olaylar olmuşlardır. Bu sorunlar çevre yönetimi alanında ciddi düzeyde eksikler olduğunu ortaya koyan alarmlar olmuştur.

Bu dönemde, küreselleşme denilen süreç hızlanmış, bu süreçte sadece gelişmiş ülkelerde değil azgelişmiş ülkelerde de ciddi düzeye ulaşan ve küreselleşen çevre sorunları ortaya çıkmıştır. Bu sorunların ortaya çıkmasında azgelişmiş ülkelerin özellikleri kadar küreselleşme sürecinin yapı, kurum ve politikaları da etkili olmuştur. Öncelikle gelişmiş ülkelerdeki üretim süreci parçalanmış ve azgelişmiş ülkelerdeki ekonomik, siyasi ve sosyal yapının uygunluğu nedeniyle kendi ülkelerindeki kirli sanayiler azgelişmiş ülkelere kaydırılmıştır. Bu süreçte kirli sanayi ve atık sığınağı haline gelen azgelişmiş ülkelerde çevre sorunları derinleşmiştir. Böyle bir sistemde yine gelişmiş ülkeler tarafından çevre koruma ve geliştirme adına pek çok etkinlik gerçekleştirilmiş, politikalar hayata geçirilmiştir. Ancak tüm bu gelişmelere ve küresel ölçekli geri dönüşümsüz sorunlara rağmen tercihlerin ekonomiden yana olduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

2.2. Türkiye'de Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Aşamaları

Tüm dünyada yaygın olarak yaşandığı gibi Türkiye'de de çevre sorunları yaşanmaktadır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinden 1950'li yıllara kadar olan süreçte Türkiye'de geleneksel tarım toplumuna özgü olan erozyon ve ormansızlaşma gibi çevre sorunları yoğun olarak yaşanmıştır. Türkiye'de, izlenen sanayileşme ve kentleşme politikalarının birer sonucu olarak 1950'li yıllardan itibaren sanayi toplumuna özgü çevre sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Tüm dünyada meydana geldiği gibi Türkiye’de de sanayileşme, kentleşme ve nüfus artışıdaki gelişmelerin devam etmesi ve giderek büyümesi sonucunda çevre sorunları da artmıştır ve artmaya devam etmektedir.

1950’li yıllarda sanayi ve kentleşmeye bağlı çevre sorunlarının ortaya çıkmaya başladığı Türkiye’de, bugün ciddi boyutlara varan çevre sorunları yaşanmaktadır. İşte bu başlık altında gelişmiş ülkelere oranla daha geç bir dönemde çevre sorunlarıyla tanışan Türkiye’de çevre sorunlarının ortaya çıkış aşamaları dünyada çevre sorunlarının ortaya çıkış aşamalarının verildiği dönemlere koşut olarak ortaya konulmuştur.

2.2.1. Türkiye’de 1960 Öncesi Dönemde Çevre Sorunları

Çevre sorunlarının oluşmasında en önemli etkenlerden biri ekonomik yapı olduğundan öncelikle dönemin ekonomik yapısının ortaya konulması gerekmektedir.

Cumhuriyet’le birlikte Osmanlıdan kalan ekonomik yapı karşısında daha Cumhuriyet ilan edilmeden 1923 Şubat’ında İzmir’de Türkiye İktisat Kongresi toplanarak yeni kurulan devletin izleyeceği iktisat politikasının ilkeleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Devletin düzenleyici ve teşvik edici bir rol alarak özel girişimcinin lider olacağı bir ekonomik sistem öngörülmüş ve bu amaçla 1927’de Teşviki Sanayi Kanunu çıkarılmıştır. Sermaye birikiminin azlığı, girişimci kabiliyeti, teknik bilgi ve iş tecrübesi yetersizliği gibi nedenlerden ötürü özel teşebbüs başarılı olamamış. Ayrıca 1929 dünya ekonomik bunalımı liberal ekonomiye olan güveni sarsmıştır (Sağlam, 1977, 78,80). Bu durum neticesinde 1930’lu yıllarla birlikte ekonomide devletçilik politikaları hayata geçirilmiş ve devletçilik görece olarak dışa kapalı bir ekonomide iç kaynaklarla finanse edilen sanayileşmenin motoru olmuştur (Kazgan, 1999, 85).

Cumhuriyetin ilk yıllarında yerleşme sistemleri doğal çevreyle çelişmediği gibi uygun bir yapıdaydı. Yani sanayileşme ve kentleşmenin baskısı henüz ortaya çıkmamıştır. 1930’larda ilk sanayileşme atılımları yapılmış ve iktisadi devlet teşekkülleri eliyle yurt dışından ithal edilen tüketim ve ara malların yurt içinde üretilmesi politikası benimsenmiştir. Yabancıların elinde olan sanayi kuruluşlarının millileştirilmesi yoluna gidilmiştir. 1960 öncesi dönemde tarım ve madencilik alanı başta olmak üzere iktisadi devlet teşekkülleri kurulmuştur. 1925’te Türkiye’nin ilk

şeker fabrikası Uşak'ta açılarak, 1926'da üretime geçmiştir. 1935'te Tekel ve Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. kurulmuştur.

1930'lu yıllarda Devletin maden sektörüne girmesiyle bu sektörde kımıldanma başlamış, Etibank ve MTA kurulmuştur. Taşkömürü, krom ve linyit üretiminde önemli artışlar gözlenmiştir (Çavdar, 2003, 283). Karabük Demirçelik Fabrikası, Murgul Bakır Fabrikası, Ergani Bakır İşletmesi, 1933'te Sümerbank kuruldu.

Henüz sanayileşme hamlelerine başlamış olan Türkiye'de 1960 öncesi dönemde sınırlı bir coğrafyada da olsa sanayi tesislerinden kaynaklanan hava kirliliği yaşanmıştır. Bunun dışında kentleşme eğilimindeki artışa bağlı sorunlar da yaşanmıştır.

Karabük ve Murgul gibi yerleşmeler ilk çevre sorunlarıyla tanışmıştır (Günay, 1987, 56, 57). 1907'de işletmeye açılan Murgul Bakır Fabrikasının faaliyetleri Birinci Dünya savaşı nedeniyle durdurulmuştur (Türkiye'nin Çevre Sorunları, 1991, 39). Murgul'daki bakır fabrikası 1951'de yeniden işletilmeye başlanmış ve 1961 yılına kadar hiçbir işleme tabi tutulmadan karbondioksit gazları havaya verilmiştir (Yavuz, 1975, 122). Murgul bakır fabrikasının yarattığı olumsuzluklar özellikle çevre ormanlar ve bitkiler üzerinde ortaya çıkan olumsuzluklar kısa sürede dikkat çekmiş ve konuya yönelik incelemeler başlatılmıştır.

Fabrika gazlarının çevre ormanlarda yaratacağı olumsuzluklara yönelik endişeler Çoruh İşletme Müdürlüğü'nün yazısı ile 1948 yılında başlar ve bu konu Tarım Ekonomi ve Ticaret Bakanlıkları arasında önemli bir konu olarak 1961 yılına kadar devam etmiştir (Malazgirt, 1970, 96). Karaca'nın (1957a, 64) araştırma sonuçlarına göre 1951'den beri yani fabrikanın denetimsiz olarak havaya karbondioksit gazı vermeye başladığı tarihten sonra ağaçların yapraklarında azalma, tomurcuklanmanın hemen hemen durduğu, sürgünlerin yıllık büyümesinde azalma ve senelik halkalarında daralma meydana geldiği belirlenmiştir. Gözle görülür somut zararların ortaya çıkması neticesinde konuya yönelik hazırlanan bir raporda ortaya konulan bazı hususlar 1960 öncesi dönemde sanayileşme faaliyetlerinin çevre değerlerinden üstün tutulduğunu ortaya koymaktadır. Rapora göre (Malazgirt, 1970, 95) fabrika dumanlarının geniş orman alanlarını kurutacağı ancak yöre halkı ve

memlekete sağlayacağı faydaların yanında bu zararların göze alınabileceği, fabrika gazlarından meydana gelecek zararların halka pirim ödenmek suretiyle telafi edilebileceği şeklindedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye çok hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Halk sağlığına yönelik gelişmeler nedeniyle demografik geçiş süreci içine girilmesi ile tarımda makineleşmenin tarımsal üretimde yaptığı dönüşüm sonucunda kırdan kente göç başlamış ve kentleşme düzeyi %6'lar civarına çıkmıştır (Tekeli, 2001, 108). 1950'ye kadar nüfusunun %80'i kırsal alanda yaşayan Türkiye'de 1950'lerden itibaren kırdan kente akın başlamış ve bu nüfus başkent Ankara, ticaret kenti olan İstanbul ve İzmir başta olmak üzere yeni gelişmekte olan kentlerde yerleşmeye başladılar. Bunun sonucunda büyük metropoller oluştu ve kent çevreleri gecekondularla doldu (Çavdar, 2003,387).

Ertuğ, (2001, 11), 1950'li yıllarda Ankara'da giderek boğucu boyutlara ulaşan ve insan sağlığını tehdit eden hava kirliliğinin varlığını belirtmektedir. Ayrıca kirlilik yoğunluğu ile solunum hastalıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Ankara'nın altı değişik bölgesinde incelemeler yapmış ve bu incelemeleri 1954-1956 arasında gerçekleştirmiştir.

Türkiye'de 1950'li yıllardan sonra görülen hızlı kentleşme hava kirliliği sorununun en önemli nedenlerindedir. Kentlerdeki hava kirliliği büyük ölçüde ısınma sistemlerinden, yakma tekniklerinden ve yakıt kalitesinden kaynaklanmıştır (Özta,1985,73).

Türkiye'de su kirliliği sorunları ilk kez Haliç'in kirlenmesiyle ortaya çıkmıştır. Görmez'in (2003, 121) Işın'dan aktardığına göre İstanbul'da çevre kirliliğinin ilk belirtileri 1880'li yıllarda kanalizasyon ve atıklarla kirlenen Haliç'teki kirlilikle başladığı şeklindedir. Haliç'in çamurla dolma problemi 1921'den itibaren ele alınmaya başlanmış ve 1945'lerden sonra ise bu soruna kirlenme sorunu da eklenmiştir (Özta, 1985, 97). Yörede kurulan fabrikaların, yapı artıklarının, kanalizasyon sularının ve nüfusun artması da Haliç'teki dolma ve kirlenme olayını hızlandırmıştır (Yavuz, Keleş, 1983,100). Haliç'teki kirlilik ile ilgili olarak İstanbul Vilayeti ve Belediyesi ile bakanlıklar seviyesinde faaliyetler yürütülmüştür. İstanbul Vilayeti ve Belediyesine bağlı çeşitli daireler ve komisyonlar tarafından çeşitli toplantı ve protokol çalışmaları yapılmış olup Haliç'teki pis koku ve kirlenme

sebeplerinin araştırılması amacıyla ilk toplantı 1953'te yapılmıştır. Konuya yönelik bakanlıklar arası ilk toplantı ise 1957'de gerçekleştirilmiştir (Durgunoğlu, 1976, 12, 15). Haliç'te meydana gelen kirlenmede buranın bir sanayi kenti olması kadar, kentleşme düzeyinin yüksek olması ve kentsel altyapı sunum olanaklarının yetersizliği gibi nedenler yatmaktadır.

Bu sorunların yanında Türkiye'de en eski tarihli çevre sorunu olarak toprağın yanlış kullanımından kaynaklanan sorunlar da devam etmiştir. Bugün olduğu gibi geçmişte de toprağın yanlış kullanımına dayanan pek çok sorun yaşanmıştır.

Türkiye'de çevre sorunu denilince ilk akla gelen erozyon olmaktadır. Tarıma makinenin, traktörün girmesi erozyon tehlikesini arttırmıştır. Bu durumun İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ve 1960 yılına kadar uygulanan politikanın sonucunda ortaya çıkmıştır (Yavuz, 1975, 82). Tarımdaki makineleşme yönünden konuya bakıldığında makineleşme hızının ne kadar yüksek olduğunu görebilmek mümkündür. Türkiye'de 1948'de 1756 olan traktör sayısı 1950'de 16500'e 1960'ta ise 42136'ya ulaşmıştır (Şahinöz, 2001, 79). Türkiye'de 1934'de 11.677.000 hektar alan tarım arazisi niteliğindeki mera ve ormanlık alanların işlenmesiyle birlikte bu alan 1955'te 22.808.000 hektara yükselmiştir (Türkiye'nin Çevre Sorunları, 1991, 265).

Makineleşme dışında toprağın bilinçsiz kullanımdan kaynaklanan nedenler de erozyonu arttırmıştır. Traktörler sayesinde daha çok toprak tarım arazisi olarak işlenmiş, göl ve bataklıklar kurutulmuş, ormanlık alanlar, çayır ve meralarda tarım yapılmaya başlanmıştır. Tarım alanı açma dışında artan düzensiz kentleşme de toprakta yaşanan sorunları derinleştirmiştir.

1950'li yılların sonunda sanayileşme ve kentleşme çabaları uğruna yılda en az yirmi beş bin hektar alan tarım toprağı yitip gitmiştir (Özdemir, 1988, 52). Toprağın amaç dışı kullanılması sonucu antropojen erozyon, yani insan etkisiyle oluşan erozyon olayı artmış ve beraberinde bir dizi yeni çevre sorununun ortaya çıkma süreci başlamıştır.

Türkiye'de 1945-1968 yılları arasındaki istatistiklere göre 657 önemli taşkın olayı yaşanmış ve buna bağlı olarak 811 kişi yaşamını yitirmiştir (Öztan, 1985, 130). Bu taşkınlar arasında 1957'de Ankara'da meydana gelen olayda yüz atmış dokuz kişinin hayatını kaybetmesi önemlidir (Yavuz, 1975, 104).

Türkiye’de çevre sorunları 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkmış olduğundan mevzuatımızda bu alanı özel olarak düzenleyen bir kanun ya da kanunlar dizisine Cumhuriyet’in kurulduğu dönemlerde rastlanmamaktadır (Samsunlu,1998,16).

Çevrenin doğrudan düzenleme konusu yapıldığı kanunların olmamasına rağmen çevre konusuna dolaylı olarak değinen düzenlemelerin bulunduğu kanunlar bulunmaktadır. 1924 tarihli Köy Kanunu, 1930 tarihli Umum-i Hıfzısıhha Kanunu ve Belediye Kanunu, 1956 tarihli Orman Kanunu’nda (Türk Çevre Mevzuatı, 1999, 19,29,33,46) çevreye değinen hükümler bulunmakla birlikte, bunlar çevre konusunda doğrudan düzenlemede bulunan kanunlar olmamıştır.

1950-1960 yılları arasında iktidar olan Demokrat Parti döneminde tarım sektörüne öncelik verilmiş, traktör alımının artmasıyla tarımda işgücü fazlası ortaya çıkmış ve kentlere göç zorunlu hale gelmiştir. Özel sektör eliyle sanayileşmeye ağırlık verilen 1950-1960 döneminde Türkiye Sınai Kalkınma Bankası’nın faaliyetiyle özellikle ABD çıkışlı yabancı sermaye Türkiye’ye gelmeye ve özel kuruluşlarla işbirliği yapmaya başlamıştı. Yani dış ekonomik ilişkilerde liberalleşme süreci başlatılmıştı (Tokgöz, 2001, 12-14). Bu dönemde yabancı sermayeye ait General Electric Ampul Fabrikası ve birkaç ilaç fabrikası dışında büyük bir yatırımla karşılaşmadı. Petrol alanında Mobil ve Shell birkaç kuyu açtı (Çavdar, 2003, 389). Bütün bu gelişmelere rağmen Türkiye’de 1960 öncesi dönemde güçlü bir ekonomiden ve sanayileşmeden söz edilemez.

Kısaca ifade etmek gerekirse bu dönem henüz sanayileşme atılımlarının gerçekleşmeye başladığı bir dönem olması bakımından ülke ölçeğinde yaygın bir çevre sorunu bulunmamaktadır. En önemli çevre sorunu olarak, toprağın yanlış kullanımına bağlı erozyon ve sel taşkınları ortaya çıkmıştır. Bunun dışında sanayi kuruluşlarından ve kentleşme düzeyindeki artıştan kaynaklanan yöresel ölçekte hava ve su kirliliği de Türkiye’de 1960 öncesi dönemde yaşanan çevre sorunları arasındadır. Çevreyi yoğun olarak dönüştürecek sanayi faaliyetleri ve teknoloji kullanımı yaygın olmadığından çevredeki dönüşüm henüz yoğunlaşmamıştır.

2.2.2. Türkiye’de 1960’lı Yıllarda Çevre Sorunları

1950’li yıllarda serbest piyasa ekonomisi adına ortaya çıkan devlet müdahaleciliği 1960’lı yıllarda planlı kalkınmanın hazırlayıcısı olmuştur (Kazgan, 1999, 88).

27 Mayıs 1960’ta gerçekleşen askeri müdahaleyle birlikte yeni anayasa hazırlanmış ve 1961’de yürürlüğe girmiştir. Yeni anayasada sosyal devlet ilkesi kabul edilmiş ve refah devleti anlayışı getirilmiştir. Planlı kalkınma ilkesinin getirildiği anayasada DPT anayasal bir kurum olarak kurulmuştur (Tekeli, 2001,116).

Planlı dönemin başladığı dönem olan 1960’lı yıllarda ekonomik kalkınmanın bir plan dahilinde gerçekleşmesi öngörülmüştür. Aynı şekilde aşağıda belirtileceği üzere DPT diğer alanlarda olduğu gibi çevre alanında da planlama görevini yürütmüştür. 1960’lı yıllarda kurulan DPT dışında Türkiye’de çevreyle ilgili önemli faaliyetleri olan bir kuruluş olarak TÜBİTAK’ın kurulması da yine bu dönemde meydana gelen bir gelişme olmuştur. Bu iki kuruluş Türkiye’de çevre konusunun gündeme geldiği ilk dönemlerde çevre alanındaki araştırma, faaliyet ve yayınlarıyla oldukça önemli görevler yerine getirmişlerdir. TÜBİTAK tarafından yayımlanan Bilim ve Teknik Dergisi, çevre sorunları, nedenleri ve çözümleri gibi konulara yönelik olarak çeşitli makaleler yayımlamıştır.

1960’lı yıllarla birlikte kentleşme ve sanayileşme düzeyindeki artışlar toplumsal yapıda olduğu gibi çevresel yapıda da önemli dönüşümlere neden olmuştur. Tarımda makinenin kullanımının yaygınlaşmasıyla üretim yapılan tarım alanlarının oranı artmıştır. Tarımda kullanılan makine sayısının bir önceki döneme oranla daha da artması işsizler yığınının kentlere yönelmesi, kentlerde nüfus artışı ve gecekondulaşma gibi oluşmaya başlayan sorunları derinleştirmiştir.

Türkiye’de çevre kirliliği kavramının ilk kez kullanılmasında Başkent Ankara’daki hava kirliliğinin etkili olduğu yönünde genel bir görüş vardır. Ertuğ’a (2001,14) göre Türkiye’de çevre kavramı ilk kez Ankara’daki hava kirliliğiyle gündeme gelmiş fakat yeterince algılanamamıştır.

1960’lı yılların başında hava kirliliğine ilişkin organizasyon teknolojik ve hukuki boyutlardaki tüm bilgi birikimi Ankara’da olmuştur (Türkiye’nin Çevre Sorunları, 1991, 49). Ankara’daki kirliliğin nedeni ise sanayileşme değildir. Çünkü Ankara’da havayı kirletecek ölçüde endüstri bulunmamaktaydı (Yavuz, Keleş, 1983,

117). Ankara’da yaşanan kirlilik endüstrisiz bir kirlilik ve kentleşme boyutu ağır basmaktaydı.

Türkiye’de endüstri kaynaklı hava kirlenmesinin en eski ve çarpıcı örneği Murgul ve çevresindeki hava kirlenmesidir (Öztaş,1985, 84). Akman’ın (1955) ve Karaca’nın (1957a) yayınlarından ve bir önceki başlıkta ortaya konulanlardan Murgul Bakır Fabrikasının yarattığı hava kirliliğinin Ankara’daki hava kirliliğinden daha eski tarihli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda Ankara’daki hava kirliliğinin endüstrileşmenin neden olmadığı bir kirlilik olduğu ortaya çıktığına göre Türkiye’de yaşanan ilk hava kirliliğinin nedeni olarak sanayileşme gösterilebilir.

Burada dikkati çeken nokta Murgul’daki hava kirliliğinin Ankara’daki hava kirliliğinden eski tarihli olmasına rağmen hava kirliliğinin başlangıç yeri olarak Ankara’nın alınmıyor olmasıdır. Bu noktada Murgul’da ortaya çıkan kirliliğin hayvanlar ve bitkiler üzerinde somut etkiler göstermesine ve araştırmalara konu olmasına rağmen geniş bir kamuoyunun dikkatini çekmemiştir. Oysa Ankara’daki kirlilikten doğrudan kitlesel olarak insanlar etkilenmiş olduğundan buradaki kirlilik daha geniş kitlelerin dikkatini çekmiş ve daha geniş bir şekilde incelenmiş ve işlenmiştir. Bu da o dönemde “çevre”nin nasıl algılandığı, çevre kavramının ne anlam ifade ettiği konusu üzerinde bir fikir vermektedir.

Su kirliliği de artarak devam etmiş ve Haliç’ten sonra 1960’lı yılların ortalarından başlayarak İzmit ve İzmir Körfezleri de artan oranda kirlenmeye başlamıştır (Berkes, Kışlalıoğlu, 1990, 40). 1960’lı yılların başına kadar İzmir Körfez kirliliği olgusu ortaya çıkmamıştı. Çünkü o zamana kadar Körfez’e bırakılan atıklar Körfez’in taşıma kapasitesinin altında olduğundan sorun haline gelmiyordu. 1960’lı yılların başından itibaren bu taşıma kapasitesi aşıldıkça Körfez’deki kirlilik de hızla büyüyen bir sorun haline gelmiştir (Uslu, 1987, 140).

Bu dönemde önemli çevre sorunları yaşayan kentlere bakıldığında bunların belli açılardan öneme sahip oldukları görülmektedir. Örneğin, Ankara aldığı göçle ve kentleşme düzeyinin yüksek ve plansız olduğu bir kent olması bakımından çevre sorunları yaşamıştır. İstanbul, İzmir ve İzmit gibi kentlerde ise birer sanayi ve ticaret merkezleri olmaları ve yine bu özelliklerinden ötürü yükselen kentleşme eğiliminin birer sonucu olarak çevre sorunları ortaya çıkmıştır.

Planlı döneme gelinceye kadar Türkiye’de çevre konusuna özel bir önemin verildiği, konuya ilişkin yeterli ve gerekli düzenlemelerin yapıldığı söylenemez. Türkiye’de planlı döneme geçildikten sonra hazırlanan kalkınma planlarının ilk ikisinde çevre sorunları konusunda özel bir düzenlemeye gidilmemiştir. Durumun bu şekilde olmasında etkili olan birkaç neden akla gelmektedir. Birinci neden olarak bu yıllarda Türkiye’de yaşanan çevre sorunlarının ciddi boyutta birer sorun olarak algılanmalarına neden olacak etkilerinin ortaya çıkmamış veya algılanamamış olmasıdır. Diğer bir neden olarak da hemen her ülkede olduğu gibi kalkınma çabalarının her şeyden öncelikli tutulması ve bu amaca ulaşmada engel teşkil edecek unsurların göz ardı edilmesi gösterilebilir.

Kısaca ifade etmek gerekirse Türkiye’de hava kirliliğinin yaşanmaya başladığı 1950’li yılların sonu ile 1960’lı yılların başına kadar olan dönemde kendini en çok hissettiren çevre sorunları olarak, başta toprağın amaç dışı kullanılmasından kaynaklanan sorunların yanında hava kirliliği ve su kirliliği sayılabilir. Bu çevre sorunları sanayileşme ve kentleşmenin birer sonucu olarak oluşmuştur.

2.2.3. Türkiye’de 1970’li Yıllarda Çevre Sorunları

Bu dönemde ekonomik hayatta serbest piyasa ekonomi politikasının uygulanmaya başlaması ve petrol krizinin etkisiyle mali serbestleşme gündeme gelmiştir. Dönem sonuna doğru enflasyon oranlarındaki artış ile borç sıkıntısı içine düşülmüş ve bu istikrar arayışı içinde 1978’de İMF istikrar programı devreye girmiştir (Kazgan,1999, 102,115). Bu ortamda Türkiye’de çevre alanında önemli dönüşüm ve gelişmeler de ortaya çıkmıştır.

Kentleşmenin ve sanayileşmenin çevre üzerindeki dönüştürücü etkisi 1970’li yıllarda iyice belirginleşmeye başlamıştır. 1970’lerin başında %38 olan kentsel nüfus oranı on yıl içinde %44’e ulaşmıştır. Bu gelişmeye koşut olarak kentlerin kırsal alan üzerindeki baskısı daha da artmıştır. Verim farkı gözetmeksizin ekilebilir tüm alanların tarıma açılması, gübre ve böcek öldürücü kimyasalların da üretime girdi olarak eklenmesi ile erozyon, tarımsal atıklar, su kirlenmesi yanında toprakta tuzlanma ve çoraklaşma düzeyi de artmıştır (Koroğlu, 2006, 264).

Türkiye’de 1970’li yıllarda çevre kirlilikleri mevcut olup bölgesel niteliktedir. Bu kirlilikler hızlı ve çarpık kentleşmenin ve sanayileşmenin görüldüğü bölgelerde

yoğunlaşmış durumdadır (Gür, 1976, 235). Bu dönemde yaşanan çevre sorunları arasında ilk sırada hava kirliliği, su kirliliği ve toprağın amaç dışı kullanımına bağlı sorunlar yer almaktadır. Hava kirliliğinin en yoğun yaşandığı yer Ankara, su kirliliğinin yoğun olarak yandığı yerler ise İstanbul, İzmir, İzmit ve İskenderun'dur. Bu şehirlere dikkat edilecek olunursa sanayileşme ve şehirleşme çabalarının yoğun olduğu şehirler olduğu görülecektir.

Örneğin İzmit'te 1970'li yılların ikinci yarısında etilen, klor alkali, vinil klorür monomer, polivinil klorür vb. fabrikalarından oluşan ilk petro kimya kompleksi Pektim Petrokimya Holding A.Ş. tarafından kurulmuştur (DPT, 2001, 4).

Türkiye'de 1970'li yıllarda yaşanan başka bir ifadeyle insan yaşamına yönelik bir tehlike olarak beliren çevre sorunlarından ilki artarak devam eden hava kirliliği olmuştur. Düzensiz kentleşmenin ulaştığı boyutla birlikte hava kirliliği özellikle kış aylarında ortaya çıkmıştır. Bunda ısınma sistemleri, yakıtların niteliği ve yakma tekniği etkili olmuştur.

Ankara'da 6 Ocak 1972 ve 15 Kasım 1975 tarihlerinde havadaki karbondioksit gazı miktarındaki artış nedeniyle toplu ölüm olayı olmamasına rağmen birçok kişi hastalanmış, okullar tatil edilmiş ve günlük yaşam önemli ölçüde etkilenmiştir (Özta, 1985, 90).

Yine bu dönemde Ankara dışında bazı kentlerde de dikkat çekecek düzeyde hava kirliliği yaşanmıştır. Atatürk Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından 1979 Şubat ayından itibaren Erzurum'da hava kirliliğine yönelik ölçüm çalışmalarının yapıldığı bilinmektedir (Özta, 1985, 80). Yılın büyük bölümünde ısınmaya gereksinim duyulması, kullanılan yakıtın niteliği ve düzensiz kentleşme gibi nedenler yoğun hava kirliliğinin yaşanmasında etkili olmuştur.

Önceki döneme oranla su kirliliğinin ortaya çıktığı alan da genişlemiştir. Haliç, İzmir, İzmit gibi önemli su kirliliği alanlarında sorun devam etmiştir. İzmit körfez kirliliğinin en önemli nedeni olarak sanayi kuruluşları belirlemiştir. SEKA, Petro-Kimya, Tarım Koruma, İpraş, Süperfosfat gibi sanayi kuruluşlarının atıkları İzmit Körfezi'nde doğaya ve insan sağlığına zarar vermiştir (Özta, 1985, 108). Bu kirliliklerin yaşanmasında, doğu Marmara ve İstanbul'u yer olarak seçmiş özel sektörün önemli etkisi olmuştur (Koroğlu, 2006, 264).

Yine bu dönem çevreye ilişkin konuların kamuoyunun dikkatini çektiği, bilimsel araştırma ve ölçümlerin yaygınlaştığı bir dönem olma özelliğine sahiptir (Dinçer Nazlıoğlu, 1991, 253). Bu gelişmelerde 1972 Stockholm Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı'nın olumlu etkileri olmuştur. Stockholm Konferansı'ndan önce gerçekleştirilen Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Konferansı ise Türkiye'de gerçekleştirilmiştir.

1970'li yıllar Türkiye'de çevre sorunlarına karşı kitlesel olarak tepki vermeye başlandığı yıllar olmuştur. Bu tepki olaylarında çevrenin uluslararası alanda ön plana çıkan bir konu olması ve bazı yörelerde yaşanan hava ve suda meydana gelen kirlenmeler etkili olmuştur.

1975'te Samsun'da Bakır İzabe Tesisleri'nden çıkan zehirli gazlardan ürünleri zarar gören yirmi bir köy ve mahalle halkı iki km'lik sessiz protesto yürüyüşü yaparak zararlarının ödenmesini istemişlerdir. Yine 1978'de İzmit balıkçılarının yüzlerce tekne ve kayıkla Körfezde düzenlediği gösteri (Dinçer, 1996, 88,89) geçim kaynaklarının zarar görmesine yönelik birer tepki olarak verilmişse de çevre sorunlarına dikkat çekmeleri bakımından bu anlamdaki ilk kitlesel tepkiler içerisinde değerlendirilebilir.

1972 Stockholm Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı'nın etkilerinin açıkça görüldüğü 1973-1977 arası dönemi kapsayan III. Beş Yıllık Kalkınma Planı "Çevre Sorunları"nı ilk kez ayrı bir bölüm olarak ele almakta ve bu sorunlara yönelik durumları ortaya koymaktadır. Planda hava, su, kıyı kirliliği, erozyon gibi başlıca çevre sorunları üzerinde durulmakta ve Türkiye'nin sanayileşme planı dikkate alınarak bunların bir bütün olarak planlama sistemi içinde incelenmesi gereği vurgulanmaktadır (DPT, 1972, 866).

Felaketler veya uluslararası ilişkilerin doğurduğu zorunlu haller dışında, belirlenen çevre politikalarının arkasında durulmamış ve genellikle de çevre politikalarının kalkınma hamlesiyle çelişkili ve kalkınmayı yavaşlatıcı olduğuna inanılmıştır (Arat, 2000, 167). Kısa ifadeyle, III. Beş Yıllık Kalkınma Planı çevre korumaya karşı değildir. Planda çevre sorunlarının varlığı ve önemi kabul edilerek bu sorunları gidermeye yönelik politikaların oluşturulması gereği vurgulanmaktadır. Ama bu sorunlara yönelik politikalar kalkınma hedefine zarar verecek yada engelleyecekse, çevre koruma çabaları kalkınma çabaları için askıya alınacaktı.

Yaşanan çevre sorunlarına rağmen Türkiye’de bu döneme kadar çevreden sorumlu bir örgütlenme bulunmamaktaydı. Çevreden sorumlu bir birimin oluşturulması işte bu dönem içerisinde meydana gelen bir gelişme olmuştur. Bu örgütlenmede, yine uluslararası alanda çevre konusunda ortaya çıkan gelişmelerin etkisi ve uluslararası anlaşmaların etkisi olmuştur. Türkiye’de çevreyle ilgili konularda devletin yer alması daha çok TÜBİTAK ve DPT gibi örgütlenmelerin çalışmalarıyla var olagelmıştır. Ayrıca çeşitli bakanlıklar bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalar da mevcuttu. Bu durum yani çevre konusunda birden çok kurumun görevli olması doğal olarak ortaya sorunlar çıkarmıştır. Çevreden sorumlu bir birimin olmaması çevre koruma, planlama ve geliştirme amacına hizmet edememekteydi. İşte bu sakıncayı gidermek amacıyla çevreden sorumlu bir birimin oluşturulması zorunluluğu doğmuştur.

Bu amaca yönelik olarak 1973’te Ferit Melen hükümeti döneminde çeşitli bakanlıklardan oluşan “Çevre Sorunları Koordinasyon Kurulu” oluşturulmuştur (Erim, 1997, 380). Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı’nın başkanlığında çeşitli bakanlık temsilcilerinden oluşan Kurul’un başkanlığı 1974’te İmar ve İskan Bakanlığı’na verilmiştir (Erim, 1997, 380). Aynı zamanda ilk kez Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP)’nda “Çevre Sorunları” adıyla düzenlenen başlık altında, çevre sorunları konusunda ilgili bakanlık ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve görev dağılımının düzenlenmesi amacıyla DPT koordinatör olarak belirlenmiştir (DPT, 1972, 866-867). Bu amaçla “Çevre Sorunları Daimi Danışma Kurulu” ile “Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu” kurulmuştur (Kılıçer, 1984, 25). 1970’li yılların sonuna doğru hem çevre konusundaki politikaların saptanması, hem de bakanlıklar arasında eşgüdümün sağlanması amacıyla Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı kurulmuştur (Keleş, Hamamcı, 1998, 261).

Görüldüğü üzere Türkiye’de yaşanan çevre kirlilikleri, daha çok sanayileşme ve kentleşme çabalarının yoğunlukta olduğu kentler ve bu kentlerin etrafında meydana gelmiştir. 1970’li yıllar, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi belli çekim özelliğine sahip kentler dışında da çevre sorunlarının daha geniş bir alana yaygınlaşmaya başladığı bir dönem olmuştur.

2.2.4. Türkiye’de 1980 Sonrası Dönemde Çevre Sorunları

Dünyada yaşanan ekonomik, siyasi ve çevresel dönüşümlerle birlikte bu dönem, Türkiye’de de önemli gelişmeleri ortaya çıkarmıştır. Ekonomik hayatta meydana gelen sıkıntıların aşılması amacıyla liberal politikalar hayata geçirilmiş ve böylece devlet müdahalesi azaltılmıştır. Ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve sosyal koşullar neticesinde 1980 askeri ihtilali gerçekleşmiş ve yeni bir anayasa hazırlanarak yürürlüğe girmiştir. Ekonomik hayatta yapılan sistem tercihi çevre üzerindeki yüklerin artmasına ve çevredeki dönüşümün hızlanmasına neden olduğu gibi kurumsal ve yasal anlamda çevre adına bazı kazanımları da beraberinde getirmiştir.

1980 yılına gelindiğinde o zamana kadar izlenen politikalarla içinde bulunulan krizin aşılamayacağı anlaşılmış ve 1980 yılından itibaren krizden çıkış yolu olarak 24 Ocak Kararları olarak bilinen istikrar programı uygulamaya konulmuştur (Karakayalı, 2003, 185). 1989 yılı Türkiye ekonomisi açısından oldukça yaşamsal öneme sahip bir yıl olmuştur. Alınan 32 sayılı karar ile sermaye hareketleri büyük ölçüde serbestleştirilmiştir (Ongun, 2001, 344).

1980 sonrası dönemde kalkınma politikasını dışa açık büyüme modeli üzerine kuran Türkiye’de sanayi sektörü ön plana çıkmış, izlenen liberal ekonomi politikası modelinde sanayileşme sürecinde çevre ihmal edilmiştir (Cerit Mazlum, 2007, 221).

1980’li yıllar Türkiye’de çevre konusunun her düzeyde ilgi gördüğü yıllar olmuştur. 1980 sonrası dönem çevre sorunlarının niteliğinde önemli değişikliklerin ortaya çıktığı, küresel ölçekli sorunların yaşama girdiği, daha önce adı konulmamış yeni sorunların belirdiği ve bunlara koşut olarak politikaların, yasaların hayata geçirildiği, uluslararası işbirliğinin yoğunlaştığı bir dönem olmuştur.

Bu dönem Türkiye’de yasal ve kurumsal olarak çevre adına önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Yasal anlamda çevreye yönelik gelişmelerden ilki yeni hazırlanan 1982 anayasasıyla olmuştur. Anayasanın 56. maddesinin konuya yönelik hükmünde “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir...”.

Bu düzenlemenin hemen ardından 1983 yılında Türkiye’nin ilk çevre kanunu olarak 2872 sayılı Çevre Kanunu yürürlüğe girmiş ve çevre alanında yasal

düzenleme en üst düzeyde gerçekleştirilmiştir. Çevre Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin ardından bu kanununa dayanılarak pek çok yönetmelik çıkarılmış ve çevre fonları oluşturulmuştur. Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen bu döneme ilişkin olarak üzerinde durulması gereken önemli bir noktayı ise ekonomik gelişme ve çevre konusunda yapılan tercih oluşturmaktadır. Bu tercih 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 1. Maddesinde, çevrenin "...ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak" korunabileceğini şeklinde yer bulmaktadır.

1980'li yıllarda çıkarılan ve doğrudan çevre koruma ve geliştirmeyi amaçlayan yasalar Çevre Kanunu'ndan daha önce kabul edilen 1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Çevre Kanunu'yla aynı anda kabul edilen 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'dur. Yine 1985'te yürürlüğe giren Çevre Kirliliğini Önleme Fonu Yönetmeliği, 1986'da yürürlüğe giren Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği ile Gürültü Kontrol Yönetmeliği, 1988'de yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği 1980'li yıllarda çevreye yönelik olarak çıkarılan önemli yönetmeliklerden bazılarıdır.

1980 sonrası dönem bir bakıma küresel ölçekli çevre sorunlarının yaşandığı dönem olmuştur. Bu dönemde yaşanan küresel ölçekli çevre sorunları karşısında yapılan uluslararası faaliyetlere Türkiye de katılmış ve sorunlara yönelik çözüm araçları olarak hayata geçirilmeye çalışılan yasal düzenlemelerin bir parçası olmuştur. Bu düzenlemeler bu çalışma kapsamında sunulamayacak kadar geniş olduğundan belli başlıcalarını vermek yerinde olacaktır: Örneğin Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi (1990), Nükleer Kaza Halinde Erken Bildirim Sözleşmesi (1990), Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi(1996), Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi (Türk Çevre Mevzuatı, Cilt:1, 1999).

Bu dönemde artan çevre bilinçlenmesiyle birlikte kamuoyu gündeminde önemli yer işgal eden önemli protesto olayları yaşandığı gibi çevre koruma adına davalar da açılmaya başlamıştır. Aliağa, Gökova ve Yatağan termik santrallerinin inşasına karşı yapılan protestolar ve açılan davalar, Ankara'da Zafer Park Davası, gibi gelişmeler Türkiye'de gelişen çevre duyarlılığının birer simgesi haline gelmiştir.

Aslında bu tür kitlesel tepkiler, sorunların yargıya taşınması, bu sorunların birer toplumsal sorun düzeyine yükseldiğinin birer göstergesiydi ve dolayısıyla da

siyasi partilerin konuya sahip çıkmasını gerektirmekteydi. Siyasi partilerin çevre sorunlarını parti programlarına alması gibi doğrudan çevre amaçlı siyasi bir partinin kurulmasında Türkiye’de yaşanan sorunlar kadar diğer ülkelerdeki çevreci ve yeşil hareketlerin faaliyetlerinin ve yaygınlaşmalarının da etkisi olmuştur. Bu dönemde çevre ile siyaset ilişkisi sadece alanyazında kalmamış aynı zamanda Türkiye’nin ilk Yeşil Partisi de kurulmuştur.

Çevre koruma ve geliştirmeyi amaçlayan bu olumlu adımlara rağmen Türkiye’de yaşanan çevre sorunlarında gerileme olmadığı gibi daha ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de insan yerleşmeleri, tarım ve sanayinin neden olduğu çevre kirliliği genel olarak bilinmektedir. Gelişmiş ülkelere özgü olan çevre kirliliğinin yanı sıra az gelişmiş ülkelere özgü olan su ve kanalizasyon altyapı yokluğu, gecekondulaşma, toprak ve orman kayıpları (Aktan, 1984, 173) gibi çevre sorunları da yaşanmaktadır.

Yaşanan çevre sorunlarında enerji, ekonomi, ulaşım vb. alanlarda uygulanan politikaların etkisi kadar çevre alanında uygulanan politikaların da etkisi olmuştur. Kara, hava ve deniz taşıtlarında meydana gelen artış, karayollarının genişlemesi, toprağın amaç dışı kullanımı, kentleşme oranının artışı, yerli ve yabancı sanayi kuruluşlarının artışı ve tüm bunların yarattığı çevre sorunlarını önlemede yetersiz kalan çevre politikalarının da yeterince uygulanamayışı sonucunda çevre sorunlarının boyutu da değişmiştir.

1980 sonrası dönemde çevre sorunlarının ortaya çıktığı coğrafyanın genişlemiş olması ve bu çalışma kapsamında bu sorunların tamamının ele alınması mümkün olmadığından, bu dönemde önemli etkileri olan veya önemli tepki çeken çevre sorunlarından bazıları üzerinde durulmuştur.

Bu dönemde 1950’li yıllardan itibaren Türkiye’de hava kirliliğinin sembolü haline gelen Ankara dışında pek çok kentte hava kirliliği kendini yoğun olarak göstermiştir. Yalnızca hava kirliliği değil diğer çevre sorunlarının yaşandığı coğrafya da genişlemiştir.

1980’li yıllarda hava kirliliği yine Ankara’da yoğun olarak yaşanmıştır. Özellikle 11-13 Ocak 1982 tarihlerinde kirli hava nedeniyle okullar tatil edilmiş, elliden fazla kişi akciğerle ilişkili rahatsızlık nedeniyle hastanelere yatırılmıştır (Öztan, 1985, 84).

Bu dönemde yaşanan hava kirliliğinin olumsuz etkilerine, 1993 yılında Zeytinburnu'nda 198 kişinin ölmesiyle İstanbul'da aynı yıl hava kirliliği nedeniyle ölenlerin sayısının 6500'e ulaşması (Kural, 1995, 575) örnekleri verilebilir.

1980'li yılların sonuna doğru artan oranda kirlilik görülen Gediz'deki toplu balık ölümleri, dikkatlerin buraya çevrilmesine neden olmuştur. Yapılan incelemeler kirlenmenin özellikle fenolik maddeler, gres, yağ ve siyanürden kaynaklandığını ortaya koymuştur (Türkiye'nin Çevre Sorunları, 1991, 117). Yine 1989 yılının Ekim ayında Marmara denizinde oksijen azalması sonucunda binlerce balık ölere kıyıya vurmuş ve üç gün boyunca balık yemenin zararlı olabileceği vurgulanmış ve balık satışları da yasaklanmıştı (Güney, 2004, 11).

28 Nisan 1993'te Ümraniye'nin Hekimbaşı çöplüğünde büyük bir patlama meydana gelmiş ve bunun sonucunda cesedi bulunan yirmi yedi kişi ve cesedi bulunamayan on iki kişiyle birlikte toplam otuz dokuz kişi hayatını kaybetmiştir (Arslan,1999). Bu ve benzer olayların sık yaşanmasında ihmal ve bilinçsizlik yanında yukarıda belirtildiği gibi düzensiz kentleşme ve yerel yönetimlerin bu süreçte etkili hizmet sunamaması ve yoksulluk gibi nedenler de etkili olmaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de iklim değişiminin olumsuz etkileri kendini göstermiştir. 2001 yılının sonunda Trabzon, Rize, İstanbul, Yalova, İzmir ve Antalya'da sel baskınları, taşkınlar (Güney, 2004, 143) meydana gelmiş ve can kaybının yanı sıra büyük maddi kayıplara neden olmuştur. Bu tür çevre sorunlarının yol açtığı can ve mal kaybında kentsel alanlara sunulan hizmet kalitesinin düşüklüğü ve yetersizliği de etkili olmuştur. Sel olayları insanlığın her döneminde var olmuş ama sanayileşme ve kentleşme çabaları, insanların doğaya müdahalesi, nüfus fazlalığı, yaşam alanlarının daralması, kentleşme hızına yetişemeyen kentsel hizmet sunumları vb. pek çok nedenden ötürü geçmiş zamanlara kıyasla hem fazla can almış hem de ekonomik anlamda daha fazla zarara yol açmıştır.

Türkiye'de yaşanan bu çevre sorunlarının dışında kaynağı dışarıda olan ve doğrudan canlı yaşamına yönelen bir olayın sonucu olan çevre sorunları da yaşanmıştır. 1986'da meydana gelen Chernobyl faciasının sonucunda Türkiye'de Karadeniz bölgesinin radyasyona maruz kaldığı bilinmektedir. Facianın gerçekleştiği an ölüm olayları olmamasına rağmen radyasyonun uzun sürede olumsuz etkiler ortaya çıkardığı bilinmektedir. Sınırlarımız dışında gerçekleşen bir patlamanın

Ülkemizdeki etkileri son dönemlerde Karadeniz bölgesi halkında grlen kanser vakalarındaki artışıla birlikte belirmeye başlamıştır.

1988 yazında Karadeniz’de karaya vuran ve içi kanserojen ve zehirli sanayi atıklarıyla dolu 342 varil önemli panik yarattı. Yapılan araştırmalar sonucunda varillerin İtalya’ya ait olduğu, varilleri bir firmanın toplayarak Karadeniz’e attığı ya da attırıldığı ortaya çıkmıştır (Güney, 2002, 64-65).

Karadeniz sahillerine vuran zehirli sanayi atıklarla dolu variller bu dönemde Türkiye’de ortaya çıkan ve farkına varılmaması sonucunda önemli evre sorunları yaratmaya aday dış kaynaklı evre sorunları olarak belirmiştir.

Bu dönemdeki evre sorunları kentleşme, erozyon, doğal afetler, hızlı sanayileşme ve tarımda modernleşme gibi etmenlere bağlanırken su ve hava kirliliğinin yoğun olduğu yörelerde denetleme istasyonları ağının ve kaliteli yakıtlarla ısınma projelerinin geliştirilmesinin önemi üzerinde durulmuştur (Keleş, 1987, 77).

Bu gelişmelerle birlikte, 1982 Anayasası’na evre ile ilgili bir madde konulmuş, bunu takiben 1983’te 2872 sayılı evre Kanunu ıkarılmıştır. Bu dönemde evre Müsteşarlığı 1984’te evre Genel Müdürlüğü’ne, 1989’da da tekrar evre Müsteşarlığı’na dnştrlmştir. 1991’de ise evre Bakanlığı kurulmuştur. lke içinde evre koruma amacına yönelik pek çok yönetmelik çıkarılmış, resmi ve gönüllü örgütlenmeler devam etmiş, ayrıca pek çok uluslararası ve bölgesel evre koruma sözleşmelerine imza atılmıştır. evre konusuyla ilgili olarak bu dönemde önemli idari ve yasal düzenlemelerin yapılmış olmasında Türkiye’nin Avrupa Ekonomik Topluluğu tam yeliği için başvuru yapmış olmasının ve evre sorunlarının tüm dünyada artan oranda önem kazanmasıyla bölgesel ve uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin yapılmış olmasının da çok önemli etkileri ve izleri bulunmaktadır.

Türkiye, 1992 Rio Konferansı’na katılmış ve Konferans’ta benimsenen çevrenin ekonomik gelişme için hem kaynak hem de sınır olduğunu ve bunun için koruma politikalarının ve kalkınma hedeflerinin birlikte düşünülmesi gerektiği fikrini kabul etmiştir (Yıldız, Sipahioğlu, Yılmaz, 2000, 137). Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen Türkiye’de evre sorunlarının olumsuz etkileri devam etmiştir. Tüm dünyada olduğu gibi bu evre sorunlarından en yaygın olanını hava kirliliği oluşturmuştur.

Çevre sorunları karşısında gelişen bilinçlenme, uluslararası toplantılar ve taraf olunan sözleşmeler çevre politikalarında önemli dönüşümleri de gündeme getirmiştir. Çevreyi koruma ve geliştirmeye yönelik politikalar ve bu politikaları etkin kılacak araçlar konusunda önemli adımlar atılmıştır. İşte bu araçların en önemlilerinden biri olan ÇED 1990'lı yıllarda uygulamaya konulmuş ve çevre korumada önemli bir adım olmuştur.

1983'te yürürlüğe giren Çevre Kanunu'nun 10. maddesinde belirtilmesine rağmen çevre yönetiminin en önemli araçlarından biri olan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği, ancak on yıl sonra çıkarılabilmektedir. ÇED önleyici bir politika aracı olması bakımından herhangi bir işletmenin faaliyete geçmeden önce çevre üzerinde yapacağı olası etkilerin önceden belirlenerek ortaya konulması konusunda etkili bir araçtır. Ancak uygulamada karşılaşılan bazı sorunların varlığı ÇED'nin etkin bir çevre politika aracı kullanılması yönünü zayıflatmaktadır.

Yine bu dönemde kirliliğin önlenmesi ve çevre sorunlarının çözümlenmesi için farklı bir yaklaşıma gerek duyulmuş, DPT yönlendiriciliğinde uzmanlar ve konuyla ilgili kesimler arasında yapılan yoğun tartışmalar sonucu 1998'de Türkiye Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı (UÇEP) yayımlanmıştır (UÇEP, 1999, 1). Bütün kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, ilgili bilim kuruluşlarıyla özel sektör kuruluşlarının oydaşmasıyla ortaya çıkan UÇEP'in uygulanması konusunda ısrarlı çabaların bulunduğu söylenemez (Tekeli, 2002, 19).

Bu dönemde Bergama ilçesi Ovacık Köyü'nde altın madenciliği yapmak üzere yabancı sermayeli bir yatırım projesinin hayata geçirilme girişimi çevre adına verilen büyük bir mücadele örneği olduğu gibi çevre değerlerinin yabancı sermayeye açılmasının yaratacağı sakıncaları ortaya koyması bakımından da örnek olmuştur.

Çevreye yönelik örgütlenmelerin arttığı bu dönemde, 1980'li yılların hemen başında bir meslek disiplini olarak ortaya çıkan çevre mühendisleri önceleri İnşaat Mühendisleri Odası bünyesinde bir araya gelerek meslek ve meslektaşlarının sorunlarını çözmeye çalışmıştır. Daha sonra 1986'da Çevre Mühendisleri Derneği adı altında kendi örgütlerini kuran çevre mühendisleri, yayın ortamlarını kullanarak çevre konusunda kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır (TMMOB Çevre Mühendisleri Odası -Tarihçe, 2006).

Çevre sorunlarının ve çevrenin artan önemi karşısında 1980 sonrası dönemde değişik bilim dalları çevreyle ilgili çalışmalar yapmak üzere alt disiplinler oluşturmuştur. Kamu yönetimi disiplini içerisinde “kentleşme ve çevre sorunları”, sosyoloji disiplini içinde “çevre sosyolojisi”, felsefe içinde “çevre felsefesi”, hukuk içerisinde “çevre hukuku”, biyoloji içerisinde “çevre biyolojisi”, yönetim bilimi içerisinde “çevre yönetimi”, psikoloji içinde “çevre psikolojisi”, tıp içerisinde “çevresel (ekolojik) tıp” ve “çevre sağlığı” gibi pek çok alt disiplin oluşmaya ve çevre konusunda çalışmalar yapmaya başlamıştır.

Sonuç olarak şunlar ifade edilebilir: Türkiye’de çevre sorunları sanayileşmiş ülkelerden geç bir dönemde ama aynı nedenlerle başlamıştır. Çevre sorunlarının çözümü konusunda gerekli olan yasal düzenlemeler konusunda sanayileşmiş ülkelerle benzer hareket biçimleri içine girilmiştir. Çevreye yönelik mevzuat oluşturulmuş, kalkınma planlarında “çevre” kavramı yer almış, uluslararası ve bölgesel pek çok toplantı ve konferansa katılım sağlanmış, pek çok anlaşma ve sözleşmelere taraf olunmuştur. Getirilen yasal ve kurumsal iyileştirmeler çoğunlukla uygulamada yetersiz kaldığından veya etkin hale getirilemediğinden, çevre sorunlarının önlenemez yayılışıyla birlikte Türkiye’de doğal çevre ve çevre varlıkları geri dönüştürülemez boyutlara varan yıkıma uğramakta ve bu süreçte bu yıkım devam etmektedir.

2.3. Gelişmiş Ülkeler ile Türkiye’de Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Nedenine ve Zamanına Karşılaştırmalı Bir Bakış

Çevre sorunlarını dönüştüren Sanayi Devrimi öncesi dönemde de çevre sorunları yaşanmaktaydı. Nüfus azlığı, iktisadi faaliyetlerin basit ve doğaya zarar vermeyecek teknolojilerle gerçekleştiriliyor olması, nüfus azlığının olumlu bir sonucu olarak yaşam alanlarının bugüne oranla daha geniş olması, doğal kaynakların sınırlı kullanımı ve pazara yönelik üretimin yapılmayışı gibi nedenlerden ötürü çevre sorunlarının yapısı, Sanayi Devrimi sonrası döneme oranla yaygın ve dönüşümü mümkün olmayan nitelikte değildi.

Gelişmişinden az gelişmişine kadar bütün ülkelerde insanların yaşamak için gerekli olan ana gereksinimleri (yiyecek, barınma, ısınma, giyecek, ilaç vb.), toprak ve toprağın sunduklarıyla karşılanmıştır. Uygarlık tarihi boyunca ortaya çıkan en eski

tarihli çevre sorunu, toprağın yanlış kullanımına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Toprağa ilişkin sorunların Sanayi Devrimi öncesinde de yaşandığı çalışmanın (2.1.1) numaralı başlığında Grove'den (1997) ve Özey'den (2001) aktarılarak belirtilmişti. Yine değişik amaçlarla ormanlık alanların yok edilmesi Sanayi Devrimi öncesinde yaşanan en önemli çevre sorunları olarak ortaya çıkmıştı. Bu sorunlar devam ederek artarken, bilim ve teknoloji, sanayileşme ve kentleşmeye bağlı olarak bu sorunların yapısı dönüşmüş ve bunlara yeni sorunlar eklenmiştir.

Sanayileşme çağında üretim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte daha geniş boyutlara ulaşan çevre sorunları da ilk önce sanayileşme çabalarına ağırlık veren bu ülkelerde kendini göstermiştir. Bu ülkelerde bugün ulaşılan refah düzeyinin yüksekliğinde doğanın acımasızca tüketilişi görülmektedir.

Canlı enerjisi yerine geçen yeni enerji kaynaklarının bulunması üretim kalıbında değişikliğe yol açmış ve sanayi toplumları oluşturmuştur. Sanayileşmiş ülkelerde yaşanan çevre sorunlarının sanayileşme ve kentleşmenin yoğun olarak yaşandığı bölgelerde hava kirliliği ile başladığı ve toplu ölümlere yol açan sonuçlar doğurduğu, daha sonra ise sanayi atıklarının denetimsiz olarak doğaya bırakılmasıyla su kirliliği yaşandığı çalışmanın (2.1.2.1) numaralı başlığında ortaya konulmuştu.

Gelişmiş sanayi toplumlarında yıkıcı boyutta çevre sorunlarının ana kaynağını sanayileşme ve beraberinde gelişen aşırı kentleşme oluşturmaktadır. Sanayileşme öncesi dönemde var olan çevre sorunlarının yapısı Sanayi Devrimi'yle birlikte büyük değişimlere uğramış ve giderek bu sorunlarda çözümsüzlüğün hakim olmasına yol açmıştır.

Ortaçağ kentlerinde ya tamamen kültürel veya siyasal ya da tamamen iktisadi işlevler egemendi. Çok işlevli kent olgusu yoktu. Ancak Sanayi Devrimi'yle birlikte kentlerin bu tek işlevli yapıları değişime uğradı. Tüm sanayi dalları eski kentlerin dışında enerji kaynaklarının, ulaşım araçlarının, hammadde kaynaklarının ve insan emeğinin ucuz olarak sunulduğu yerlere kurulmaya başladı ve böylece işçi kentleri doğmaya başladı. Kentleşme sanayileşmenin bir yan ürünü olarak ortaya çıkmıştır (Keleş, 1993, 20).

Dünyadaki geniş ölçekli ve canlı yaşamını olumsuz yönde etkileyen çevre sorunlarının ortaya çıkış zamanı olarak çalışmanın (2.1.2.1) numaralı başlığında ortaya konulan 1800'lü yılların sonu ile 1900'lü yılların başı gösterilebilir. Yani

insan ölümlerine yol açacak boyutta etkili olan çevre sorunları ilk kez 1800'lü yılların sonundan başlayarak sanayileşme yönünden büyük gelişmelerin gözlemlendiği gelişmiş sanayi toplumlarında yaşanmaya başlamıştır.

Toprağa ilişkin sorunlar bir kenara bırakılırsa, sanayileşmeyle birlikte ilk ortaya çıkan çevre sorununu hava ve su kirliliği oluşturmaktadır. Hava kirliliğinin ilk kez sanayileşmiş bir ülke olan İngiltere'de bir sanayi kenti merkezinde gözlemlendiği, yine canlı yaşamında olumsuz etkiler ortaya çıkaran su kirliliklerinin ilk örneklerinin sanayileşmeye hız veren ülkelerde görüldüğüne yönelik bilgiler çalışmanın (2.1.2.1) numaralı başlığında ortaya konulmuştu. Doğrudan canlı yaşamına yönelen kirliliklerin ortaya çıktığı zaman olarak sanayileşme sonrası dönem belirlemektedir.

Gelişmiş ülkeler, bugünkü gelişmişlik düzeylerine ulaşırken sadece kendi çevrelerini değil tüm dünyanın çevresini de kirletmiştir. Aynı şekilde sadece kendi ülke sınırları içerisinde kalan doğal kaynakları değil, kolonileştirdiği Üçüncü Dünya'nın doğal kaynaklarını da kullanarak bugün küresel boyutlara ulaşan çevre sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte gelişmiş ülkeler kadar, kalkınma atılımlarına hız veren ve bilinçsizce doğayı ve doğal varlıkları tüketen az gelişmiş ülkelerin sorumluluğu da bulunmaktadır.

Az gelişmiş veya gelişme yolundaki ülkelerde az gelişmişlikten kaynaklanan çevre sorunlarına ek olarak gelişmiş toplumların bu ülkeler üzerinde kurduğu egemenlik de var olan çevre sorunlarının dönüşümünü hızlandırdı. Az gelişmiş ülkelerin kalkınma çabaları, doğal kaynak tabanının bilinçsizce kullanılmasına neden olduğu gibi, gelişmiş ülkeler tarafından bu ülkelere sunulan eski teknolojiler, yoğun kirlilik kaynağı sanayi yatırımları ve atık ihracı gibi nedenler de üçüncü dünyada var olan çevre sorunlarının yapısında büyük dönüşümlere neden olmuştur. Çevre sorunlarının ulaştığı boyut karşısında çözüme yönelik politikaların uygulanmayışı da bu sorunların yapısını geri dönülemez bir biçimde dönüştürmektedir.

Gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerin sanayileşme deneyimlerinde farklılaşma 1980'lerde hız kazanmıştır. Gelişmiş ülkelerde biyoteknoloji, mikroelektronik gibi yeni teknolojiye uygun sanayilerdeki uzmanlaşma eğilimi gözlenirken, gelişmekte olan ülkelerin kirli endüstrilerde uzmanlaşma eğilimleri artmıştır (Akbostancı vd, 2005, 3). Çevre sorunlarının ulaştığı boyuta, uluslararası çabalara rağmen gelişmiş

lkelerde ciddi düzeyde önlemler alınmadığı gibi, kirliliği kendi ülkelerinden dışarı taşıyarak ve diğer ülkelerdeki doğal varlıkları da sömürerek güçlerini pekiştirmektedirler.

Türkiye’de yaşanan kirlilik türlerinin ilk örneklerini de hava ve su kirliliği oluşturmaktadır. Toprağa ilişkin sorunlar sanayi öncesi dönemde de ortaya çıkmış yaygın bir sorun olması ve Türkiye’de sanayileşme faaliyetleri öncesinde de yaşanan bir sorun olması bakımından diğer ülkelerle bir fark bulunmamaktadır. Ancak sanayileşme ve kentleşmenin yoğunlaştığı dönemde ortaya çıkan sorunlar açısından değerlendirme yapmak gerekirse sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de ilk yaşanan ve canlı yaşamını tehdit eden kirlilik türleri olarak hava ve su kirliliği ortaya çıkmıştır. Türkiye’de hava kirliliği ilk kez 1950’li yıllarda Murgul’daki sanayi kuruluşundan ve Ankara’daki düzensiz kentleşme ve yakıt sistemlerinden kaynaklanan nedenlerle ortaya çıkmıştır. Yine 1950’li yıllarda sanayi ve ticaret merkezlerinin yoğun olduğu İstanbul’da Haliç’teki su kirliliği ortaya çıkmıştır. Yani dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yaşanan sanayi kaynaklı kirlilik türlerinin ilklerini hava ve su kirliliği oluşturmuştur. Ancak Türkiye’deki hava ve su kirlilikleri ilk aşamada bu kirliliklerin ilk kez ortaya çıktığı sanayileşmiş ülkelerdeki gibi yıkıcı sonuçlar ortaya çıkarmamıştır. Sanayileşmiş ülkelerde sanayileşme çabalarıyla ortaya çıkan evre sorunları, Türkiye’de de aynı nedenlerle ama daha geç bir dönemde ortaya çıkmıştır.

Sanayi hamlelerine verilen önem ve bu konudaki girişimlerin artmasıyla evre sorunlarının yapısındaki dönüşüm de hızlanmış ve zamanla daha yıkıcı etkileri olan evre sorunları ortaya çıkmıştır. 1980’lerde Türkiye’nin sanayileşme deneyimlerinde de bu değerini görmek mümkündür. Kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek için sanayileşmeye önem veren Türkiye’de de evre varlıkları sanayileşme çabalarıyla tehlikeye atılmıştır. Sanayi kaynaklı evre sorunlarının yaşandığı Türkiye’de bu nedene bağlı yıkıcı bozulmalar 1980 sonrası dönemde yaşanmıştır.

Türkiye’de evre sorunlarının ortaya çıkışında sadece yukarıda belirtilen nedenler etkili olmamıştır. Türkiye’de yaşanan evre sorunlarında Türkiye’nin gerçekleştirdiği ekonomik etkinliklerin yanında gelişmiş ülkelerin Türkiye’de gerçekleştirdiği ekonomik girişimlerin de önemli etkileri olmuştur. Bunun yanında Türkiye’de gerçekleştirilmeyen, tamamen farklı bir coğrafyada olup, etkileriyle

Türkiye’de önemli çevre sorunları yaratan Chernobyl gibi olaylar da çevre sorunlarının önemli nedenleri arasındadır.

3. DÜNYADA ÇEVRE ALANYAZINI

Sanayi Devrimi öncesinde de var olan çevre sorunları o dönemde insanların dikkatini çekememiştir. Ancak Sanayi Devrimi sonrasında hızlanan ve boyutları değişen çevre sorunlarının ilk algılandığı toplumlar da yine sanayileşmiş toplumlar olmuştur. Yaşanan çevre sorunlarına yönelik çeşitli düzeydeki yazılarla çevre sorunları kavramı öncelikle sanayileşmiş ülkelerin gündemine girmeye başlamıştı. Çevre sorunlarının yıkıcı etkileriyle birlikte gelişmiş ülkelerde oluşan çevre hassasiyeti, olumsuz sonuçlarla kendini gösteren bazı önemli çevre olaylarıyla birlikte az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde de yaygınlaşmaya başlamıştır.

Sorunlar büyüyüp yaygınlaştıkça, yeni sorun alanları belirginleştikçe, bu sorunlara yönelik yazılı yapıtlar ortaya konulmaya başlanmıştır. Çevre sorunlarındaki dönüşüm yeni kavramlarla birlikte yazılı yapıtlara da yansiyarak daha geniş kitlelerin tartışmasına ve bilgisine sunulur hale gelmiştir. Yeni kavramların ortaya çıkmasında sorunlar kadar sorunlara yönelik çözüm arayışları da etkili olmuştur. Çevre örgütleri, çevrecilik, çevre hukuku, çevre bilimi, çevre ekonomisi, çevre politikaları, sürdürülebilir kalkınma, sıfır büyüme, çevresel risk, çevre yönetimi, ekolojik ayak izi gibi sayılabilecek daha pek çok kavram çevre alanyazınına dahil olmuştur. Çevre sorunlarındaki bu büyüme eğilimi devam ettikçe de yeni kavramlar çevre alanyazını içerisine girmeye devam edecektir.

Çevre sorunlarının ele alındığı alanyazın, zamanla diğer ülkelerde yaşanan çevre sorunlarının ve dünyada bu alana yönelik olarak meydana gelen gelişmelerin de etkisiyle tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamıştır.

Çevre alanyazınının gelişmesinde bazı önemli yapıtların yanında küresel ölçekte gerçekleştirilen çevre konferanslarının da büyük etkileri olmuştur. Bu konferanslar çevre sorunları konusunun önemini tüm dünyanın dikkatine sunma ve böylece daha çok kişinin konu üzerinde düşünüp harekete geçmesine imkan tanıdığı gibi yeni kavramlarla da çevre alanyazınının gelişimine katkıda bulunmuştur.

Bu bölümde dünyada çevre alanyazınının gelişmesi iki dönem halinde incelenmiştir. Bu dönemler, çevre sorunlarının varlığına rağmen geniş kitlelerin dikkatini pek çekemediği dönem olan Sanayi Devrimi öncesi dönem ve çevre sorunlarında büyük dönüşümlere neden olan ve bu dönüşümün sonucunda geniş kitlelerin dikkatini çeken Sanayi Devrimi sonrası dönem olarak belirlenmiştir. Bu iki

dönemde çevre alanyazınının gelişimine katkıda bulunan, kamuoyunun ve karar alıcıların dikkatini bu sorunlar üzerinde yoğunlaştırmada başarılı olan belli başlı yapıtlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.1. Sanayi Devrimi Öncesi Dönemde Çevre Alanyazını

Sanayi öncesi dönemde de çevre sorunlarının yaşandığı çalışmanın İkinci bölümünde belirtilmişti. Sanayi sonrası dönemde yoğunlukla olmakla birlikte sanayi öncesi dönemde de çevre sorunları insanların dikkatini çekmiş ve az da olsa konuya yönelik yazılı yapıtlar ortaya konulmuştur.

Sanayi Devrimi'ni gerçekleştiren koşulların ortaya çıkmasına kadar geçen süreçte çevre sorunlarının temelleri de çoktan atılmıştı. Yani çevre sorunları Sanayi Devrimi'yle birlikte birden bire ortaya çıkmamış ve çevre sorunlarının küresel boyutlara ulaşmasını hazırlayan koşullar Sanayi Devrimi öncesinde hazırlanmıştı.

Çevre üzerinde ekonomik sistemin yarattığı yıkımlara ya da sorunlara ilişkin ilk eserler sorunların olumsuz etkilerinin ilk görüldüğü ülkelerde ortaya konulmuştur. Bu bakımdan Sanayi Devrimi'ni gerçekleştiren ilk ülke olan İngiltere önde gelmektedir. Yaşanan çevre sorunlarının dikkat çekecek düzeye ulaştığı, o dönemde ortaya konulan ve doğrudan çevre sorunlarına yönelik yapıtların varlığından anlaşılmaktadır. Örneğin hava kirliliğine yönelik olarak yazılmış ilk yazılı yapıtın Londra'daki hava kirliliği üzerine olması dikkat çekicidir.

1661'de günlük yazarı John Evelyn, Fumifugium adlı kitabını yazdı. Bu kitabın yazıldığı sırada Londra'da yaygın bir kirlilik ve bu kirliliğin sağlık üzerinde yarattığı olumsuz etkiler çoktan fark edilir hale gelmişti (Ponting, 2000, 314). Bu kitaba konu olan kirliliğin kaynağı ise Londra'daki yoğun hava kirliliği idi. Oysa bu kitap yazılmadan çok daha önceki dönemlerde Londra'da hava kirliliği yaşanmıştı.

Yapılan araştırmalarda günümüzde yaşanan bazı çevre sorunlarına yönelik yapıtların Sanayi Devrimi öncesinde de ele alındığını ortaya koymaktadır. Örneğin 1739'da ormansızlaşma sorununa yönelik araştırmaların başladığına yönelik yayımlanmamış çalışmalar bulunmaktadır (Buffon, 1739 ve 1742).

Sanayi devrimi öncesi dönemde çevre sorunlarının var olmasına rağmen çevreye yönelik olarak ortaya konulan yazılı eserler yaşanan sorunların boyutuna oranla düşük düzeyde kalmıştır.

3.2. Sanayi Devrimi Sonrasında Çevre Alanyazını

Sanayi devrimiyle sosyo-ekonomik yapıda olduğu gibi doğanın yapısında da büyük değişimler kaydedilmiştir. Çevreye karşı olan tutumların değişimiyle Sanayi Devrimi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Çünkü Sanayi Devrimi'yle hızı ve etkileri artan çevre sorunlarına yönelik bilinçlenme yine bu Devrim'in etkileriyle genişlemiştir. Gelişmiş sanayi toplumlarında yaşanan çevre sorunları deneyimi bu sorunlara ilişkin alanyazının da gelişmesine neden olmuştur. Doğrudan çevre konulu yazıların sayısındaki artışta, sanayileşmenin yanında bilim ve teknolojiadaki ilerlemeler de önemli etkiye sahip olmuştur. Zamanla, insanlar ve diğer canlılar üzerinde olumsuz etkileri olan kirliliklere yenileri eklenmiş ve bu kirliliklerin olumsuz etkileri tüm dünyada hissedilmiştir.

Doğrudan insan yaşamına yönelen çevre sorunları öncelikle gelişmiş Batılı toplumlarda ortaya çıktığından, bu sorunları konu edinen yazılı yapıtlar da yine öncelikle bu toplumlarda ortaya konulmuştur. Çevre sorunlarının yazına konu olmasında önemli olan etkenlerden biri bu sorunların bir yıkım şeklinde kendini göstermesi olmuştur.

Bugün önemli bir inceleme alanı olan çevre konusunda geniş bir alanyazın bulunmaktadır. Günümüzde yaşanan çevre sorunlarının boyutu dikkate alındığında bu birikim normal bir gelişme olarak görülebilir. Ancak çevre sorunlarının en yıkıcı boyutlarının ortaya çıktığı son kırk veya elli yıllık zamandan önce de ortaya konulan bazı önemli yapıtların varlığı dikkat çekmektedir. 1700'lü yıllarından ortasından itibaren bazı düşünürler tarafından yazılan yapıtlarda çevre sorunlarının ve çevre varlıklarının geleceğine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

George Louis Leclerc, 1749'da yayımlamaya başladığı ve yaklaşık kırk yıllık bir çalışmanın ürünü olan 36 ciltlik Doğa Tarihi'ni 1788'de tamamladı. 1779'da yayımladığı Des Epochs de La Natura adlı kitabı doğaya tarihsel bir bakış açısı getiriyordu. Sanayi devriminin öncesine ait bu çalışmalarda insanın doğayı tahrip edici etkisi henüz yeterince algılanamıyordu (Tekeli, 2000, 7).

Doğa ile insan ilişkisinde insanın doğaya zarar verici etkilerinin olduğu 1864'te George Perkins Marsh tarafından yazılan "Man and Nature" (İnsan ve Doğa), adlı eserde ortaya konulmuş ve bu açıdan uyarılarda bulunulmuştur (Turgut,

1993,14). Yine asit yağmurlarına ilişkin olarak 1872’de Asit ve Yağmur adlı kitap İngiltere’de yayımlanmıştır (Ponting, 2000, 320).

Bu araştırma kapsamında ulaşılabilen ve şehirlerde hava kirliliğini, kirliliğin azaltılması ve kirliliğe yönelik yasal düzenlemeleri konu edinen yapıtlar 1912 (Flogg, “City Smoke Ordinances and Smoke Abatement”) ve 1917 (Johnson, “The History and Legal Phases of the Smoke Problem”) tarihine kadar uzanmaktadır. Bu yapıtlardaki başlıklara göre bu dönemde yaşanan sorunun adı henüz “hava kirliliği” olarak alanyazına yansımamıştır.

Sanayi sonrası dönemde doğrudan canlı yaşamına yönelik olumsuz etkileri olan hava kirliliğinin gelişmiş sanayi ülkelerinde ortaya çıktığı çalışmanın (2.1.2.1) numaralı başlığında ortaya konulmuştu. Eldeki kaynaklar, bu sorunların ve hava kirliliğine yönelik konuların çevre alanyazınına hemen yansıdığı yönündedir. Örneğin 1930’da Belçika Meuse Valley’de meydana gelen hava kirliliği bu ülke dışında başka ülkelerde de yazına konu edilmiştir. Örneğin Time dergisi (Poison Fog, 1930), 15 Aralık 1930 tarihli sayısında, Belçikalıların 1897, 1902, 1911 ve 1930 yılı Aralık ayında korkunç bir zehirli sis (duman) olayı yaşadıklarını ifade etmiştir. Yine bu konuya yönelik 1937 tarihli bir makale Amerika’da yayımlanan bilimsel nitelikli bir dergide yer almıştır (Roholm, 1937). Yapılan incelemelere ve ulaşılan yapıtlara göre atmosfer kirliliği kavramı 1933 yılında yayımlanan bir yapıtta (Batta vd.) yer almıştır.

Günümüzün en önemli küresel çevre sorunlarından olan iklim değişimine ilişkin çalışmalar 1700’lü yıllarda yapılmaya başlanmıştır. Bu konuda Williamson’un (1770) bir makalesi bulunmaktadır.

Yaşanan çevre sorunları sadece hava kirliliği ile sınırlı kalmamıştır. 1940’lı yıllarda yaygın olarak kullanılmaya başlanan, başta DDT olmak üzere böcek öldürücü kimyasalların kullanımından kaynaklanan sorunlara yönelik küçük değinmeler olmuştur. Gore (2004, xv), çoğuna ulaşılamayan bilimsel dergilerdeki birkaç dağınık değinmenin dışında DDT ve diğer pestisid ve kimyasalların giderek büyüyen sinsi tehlikesinin kamuoyuyla konuşulmadığını ifade etmektedir. Bu konuya yönelik önemli bir yapıt olan ve aşağıda değinilen Sessiz Bahar’dan önce 1951’de yayımlanan bir yapıt bulunmaktadır. Bookchin (1952) tarafından kaleme alınan “The Problem of Chemicals in Food” adlı makalede kimyasalların canlılar üzerindeki

olumsuz etkilerine değinilmiştir. Murray Bookchin, Lewis Herber takma adıyla 1962’de “Our Synthetic Environment”(Sentetik Çevremiz) adlı kitabı yayınlayarak kimyasalların artan tehlikesine dikkat çekmiştir.

Sanayileşmiş ülkelerde kentleşme düzeyinin de yüksek olması kentleşmeden kaynaklanan kanalizasyon, atık su gibi bazı çevre sorunlarını da beraberinde getirdiğinden bu konulara yönelik yazın da bu ülkelerde diğer ülkelere oranla daha erken dönemde ortaya çıkmıştır. Bu çalışma kapsamında, kanalizasyon ve yönetimi konusunda yazılmış en eski tarihli bir yapıt olarak 1922’de yazılmış (Babbitt) bir kitap bulunmaktadır.

Bugün önemli bir çevre sorunu olarak beliren tropik ormanların yok oluşu 1800’lü yıllarda dikkat çekmiş ve konuya yönelik araştırmalar yapılmıştır. Tropik ormanların yıkımına yönelik yapıtlar 1800’lü yıllara kadar gitmektedir. İngiltere’de British Association tarafından 1852’de tropik ormanların yıkımının meydana getireceği fiziksel ve ekonomik etkilere yönelik bir rapor hazırlanmıştır (Cleghorn, vd.,1852). Bu raporun başlığından, tropik ormanların yok oluşunda çevre sorunlarından çok ekonomik kaygıların ön planda tutularak hazırlandığı ortaya çıkmaktadır.

Gelişmiş ülkeler dışında, bu ülkelerin kolonisi olan ve bugün az gelişmiş olarak nitelenen, ülkelerin çevre sorunları ve varlıkları üzerine yazılmış bazı yapıtların tarihi de 1800’lü yıllara kadar gidebilmektedir. Bunlar arasında özellikle Hindistan’da ormansızlaşmanın olumsuz etkilerine yönelik araştırmalar yapılmıştır. Bu ülkelere yönelik sorunların erken dönemde incelenmesinin nedeni ise bu ülkelerin gelişmiş ülkelerin sömürgesi olmasından kaynaklanmaktadır. Coorg’da (Hindistan) ormansızlaşmanın etkileri (Biddie, 1869), ormansızlaşmanın iklim üzerindeki etkileri (Logan,1848) ve orman yıkımının su kaynakları üzerindeki etkilerini (Markhalm,1869) konu edinen araştırmalar yapılmıştır. Kokot (1948) tarafından iklim değişiminin Güney Afrika’daki etkilerine yönelik bir çalışma yapılmış ve yayımlanmıştır. Greetz (1963) tarafından Endonezyada’ki ekolojik değişime yönelik olarak yazılmış bir yapıt bulunmaktadır.

Sanayileşmiş ülkelerde çevre sorunlarına koşut olarak çevre tarihi araştırmaları da yoğunluk kazanmıştır. Bu çalışmalardan önemli bazıları şunlardır: Andrew İsenberg, (2000) The Destruction of the Bison:An Environmental History

1750-1920; Clive Ponting, (2000), A Green History of the World the Environment and the Collapse of Great Civilizations; Richard H. Grove, (1995), Green Imperialism Colonial Expansion, Tropical Island Edens and The Origins of Environmentalism 1600-1860, J. Donald Hughes, (1975), Ecology in Ancient Civilization.

Yapılan incelemelerde çevre politikaları kavramının 1959'a kadar götürülebileceği ortaya çıkmıştır. Booking (1959), bir kitabında çevre politikası konusunu ele almıştır.

Çevre yazınının gelişmesinde yaşanan çevre sorunlarıyla birlikte bu sorunlar karşısında ortaya çıkan ulusal ve uluslararası faaliyetlerin de büyük etkisi olmuştur. Çevreye yönelik koruyucu ya da geliştirici faaliyetlerde ve beraberinde gelişen çevre bilincinde, sorunların küresel nitelik kazanmasının da önemli etkileri olmuştur.

Kaplan'ın (1999, 2) Eichner ve Richter'den aktardığına göre 1960'lı yılların sonuna gelene kadar kamuoyunun yoğun ilgi ve dikkatinden uzak çevre korumaya yönelik tartışmalar mevcuttu. Bu tartışmalar daha çok doğa bilimciler, felsefeciler ve ekonomistler arasında ve küçük çapta kalıyordu.

Canlı yaşamını tehlikeye sokan çevre sorunlarının yaşanması bu sorunların yazına taşınmasında etkili olmuştur. Ancak bazı yapıtlar var ki yaşanan bazı çevre sorunlarından yola çıkarak gelecekte daha büyük çevre sorunlarının yaşanacağı konusunda insanlık üzerinde daha büyük etkileri olmuştur. Yine bazı toplantılar da çevre sorunlarının bugünü ve geleceği konularında ortaya koyduğu açıklamalarla çevre alanyazınının gelişmesinde olumlu etkiler yaratmıştır. Çevre sorunlarına karşı ilgiyi arttıran, dikkatleri çevre sorunlarına çekmede oldukça etkili olan ve birer dönüm noktası olarak kabul edilen başlıca yapıtlar aşağıda belirtilmiştir.

1962'de yayımlanan Sessiz Bahar (The Silent Spring) tarımda kullanılan kimyasal maddelerin canlı yaşamı üzerinde nasıl olumsuz bir etki yaptığı konusunda uyarıcı nitelikte ve geniş çaplı yankı uyandıran bir çalışma olmuştur.

Bu kitabın yayımlandığı yıl "çevre" kelimesi kamu politikasının sözlüğüne bile girmemişti. Carson, kirlilikten kazanç sağlayanların büyük bir direncine maruz kaldı. Kitabın yayımlanmaması için mücadele eden büyük kimyasal madde şirketleri, kitabın bölümler halinde bir dergide yayımlanmaya başlaması üzerine, Carson'un kişiliğine ve kitabın bilimsel yeterliliğine karşı ağır suçlamalarda bulunularak

saldırıya geçtiler. Başkan Kennedy bir toplantıda kitabı tartışmış ve sonuçlarını değerlendirmek üzere bir komisyon atamıştı. Kurulun hazırladığı rapor kimyasalların etkileri konusunda Carson'un yaptığı uyarıları doğruluyordu. Bunun üzerine Amerikan Kongresi'nin konuyu izleme çalışmaları devam etmiş ve çevre örgütlerinin de ilk filizleri yeşermeye başlamıştı. Böylece bu çalışma “modern çevre hareketi”nin de başlangıcı oldu (Gore, 2004, xv-xvi).

1972'de Roma Kulübü tarafından hazırlanan Büyümenin Sınırları (Limits to Growth) adlı kitap çevre sorunsalının karmaşıklığı ve ciddiyetini ilk kez büyük toplulukların dikkatine sunan diğer önemli bir çalışma olmuştur.

Yayımlanmasının ardından dünya çapında bir tartışmaya yol açmıştır. Büyümenin Sınırları'nın 1978 yılına kadar toplam otuz bir dile çevirisi yapılmıştır (Meadows vd.,1978, XVII, XVIII). Değişik dillere çevrilmiş olması ve aldığı yoğun eleştiriler kitabın etkililiğini ortaya koymuştur. Büyümenin Sınırları, aldığı eleştirilere rağmen çevre hareketinin ve çevre bilincinin güçlenip gelişmesinde önemli bir etkiye sahip olmuştur.

Tüm dünyada büyük ses getiren önemli çevre yapıtlarından biri de 1987 tarihli Ortak Geleceğimiz (Our Common Future) veya Brundtland Raporu olarak bilinen yapıt olmuştur. Bu Rapor ilk kez “sürdürülebilir kalkınma” kavramını toplumların gündemine taşımıştır. Bu Konferans'ın ardından çevre alanında önemli bir konu olan sürdürülebilir kalkınma kavramı önemli bir tartışma odağı haline gelmiş ve alanyazında yoğun olarak işlenmiştir.

Çevre sorunlarıyla birlikte bu sorunların yazılı yapıtlara taşınması yanında yazın incelemesi ve kaynakça türünde yapıtlar da ortaya konulmuştur. Çevreye yönelik kaynakça türündeki çalışmalar bakımından bu çalışma kapsamında ulaşılan en eski tarihli çalışma (Murk, 1955) hava kirliliği konusuna yönelik olarak 1955 yılında ortaya konulmuştur. Yine Yeni Zellanda'nın hava kirliliği konusuna yönelik olarak 1968 (Sparrow, 1968) yılında makale düzeyinde yazın ve kaynakça çalışması yayımlanmıştır. Makale türü çalışmalar dışında bu türden kaynakça ve yazın incelemelerine yönelik kitaplar da yayımlanmıştır. Bunlardan tespit edilen eski tarihli yapıtlar arasında “Pollution: A Selected Bibliography of U.S. Government Publications on Air, Water and Land Pollution” (Kiraldi, Burk, 1971), “Environmental Literature: A Bibliography” (Bennett, Bennett, 1973), “An

Annotated Bibliography of Canadian Air Pollution Literature” (Sparrow, Foster, 1975) yer almaktadır.

Çevre sorunlarına koşut olarak çeşitli disiplinler, “çevre”yi çalışma alanlarına dahil etmek zorunda kalmıştır. Bu durum aynı zamanda çevrenin disiplinlerarası bir alan olmasından kaynaklanmıştır. Çevrenin disiplinlerarası yönü, çevre disiplininin pek çok disiplinden katkı alarak gelişmesini sağlamıştır. Çevre hukuku, çevre ekonomisi, çevre felsefesi, çevre psikolojisi, çevre siyaseti, çevre sosyolojisi, çevre politikası, çevre eğitimi gibi pek çok alan oluşmuştur.

Çevreyle ilgili disiplinlerin gelişimi 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren meydana gelen bir gelişme olmuştur. Özellikle 1950’li yıllarda başlayan çevre koruma yasaları, çevre hukukunun başlangıcını oluşturan temel kaynaklar olmuştur. Bu yasaların devamında ülke anayasalarına 1970’li yıllarla birlikte girmeye başlayan çevreye yönelik hükümler de çevre hukukunun gelişmesinde önemli birer kaynak olmuştur.

Toplumsal yaşamı, insan gruplarını, bunlar arasındaki ilişkileri inceleme konusu yapan sosyoloji için bu yapı ve ilişkilerin gerçekleştiği doğayı inceleme dışı bırakamayacağı gerçeği geç de olsa anlaşılmıştır. 1970’li yıllarla birlikte “çevre” sosyolojinin de inceleme konularından biri olmuştur. Sosyolojinin bir alt bilim dalı olarak ekososyoloji gelişmekte ve farklı bir uzmanlık dalı haline gelmektedir (Öztunalı Kayır, 2005, 160).

Ekonomi bilimin alt bir disiplini olarak gelişen çevre ekonomisinin başlangıcı 1952’de Washington’da kurulan Resource for the Future (RFF) ile gündeme gelmiştir. RFF, gelişmiş ve uygulamalı ekonomilerde giderek artan çevre sorunları üzerine çalışmalar yapan bağımsız bir araştırma kurumudur. Bu kurum başlangıç döneminde doğal kaynaklardaki kıtlık üzerine çalışmıştır (Pearce, 2002, 57).

Çevre sorunları ve bu sorunlara yönelik önleyici ve düzenleyici gelişmelere koşut olarak, çevre alanyazını içerisinde ele alınan konu sayısı da artmıştır.

ÜÇÜNCÜ KESİM

TÜRKİYE’DE ÇEVRE ALANYAZINININ VE GELİŞME AŞAMALARININ İNCELENMESİ

Bu Kesim üç bölümden oluşmaktadır. Bu Kesimde tezin dört, beş ve altıncı bölümleri yer almaktadır. Bu bölümlerde sırasıyla “Bugüne Kadar Hazırlanan Türkiye Çevre Kaynakçaları(Bibliyografyaları)” ve “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”, “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası:1945-2006’nın Çözümlemesi ve Bulgular” ile “Türkiye Çevre Alanyazınının Değişik Boyutlarıyla İncelenmesi” yer almaktadır.

4. BUGÜNE KADAR HAZIRLANAN TÜRKİYE ÇEVRE KAYNAKÇALARI (BİBLİYOGRAFYALARI) VE TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI KAYNAKÇASI: 1945-2006”

Bu bölümde bugüne kadar Türkiye’de hazırlanan çevre kaynakçaları (bibliyografyaları), çevreye yönelik alanyazın incelemeleri ile bu çalışma kapsamında oluşturulan “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”nın hazırlanma amaç ve yöntemi ortaya konulmuştur. Türkiye’de çevre alanyazınının gelişme aşamalarını ortaya koyabilmek amacıyla, öncelikle Türkiye çevre alanyazınının geniş bir kaynakçası oluşturulmuştur. Bu kaynakça oluşturulurken Türkiye’de daha önce hazırlanmış çevre kaynakçaları ile çevre konusuna yönelik diğer yazılı yapıtlar taranmış ve oluşturulan kaynakça (“**Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”**) üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Dünyada çevreye yönelik önemli gelişmelerin başlangıç noktaları esas alınarak ve çalışmanın ikinci bölümünde ortaya konulan dönemleme çerçevesinde, bu alanyazın kaynakçası ve alanyazın kaynakçasında yer alan yapıtların başlıkları üzerinden yapılan inceleme yoluyla Türkiye’de çevre alanyazınının gelişme aşamaları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kaynakça (Bibliyografya), bilginin kapsam ve içeriğini, bilimsel değerini ve erişilebilirlik durumunu gösteren ve belli kuralları olan, nitelenmiş bilginin sunulduğu biçimlendirilmiş kaynaktır (Acar, 2005, 148). Çeşitli kaynakça türleri bulunmaktadır. Şahıs kaynakçası, konu kaynakçası ve kaynakçaların kaynakçası

gibi. Şahıs kaynakçalarında, kaynakçaya konu olan ve belli bir konuda veya bilim dalında eserler veren şahsın yapıtları yer almaktadır. Konu kaynakçasında, incelenen konuya yönelik olarak yazılmış yapıtlar yer almaktadır. Kaynakçaların kaynakçasında da belli dönem içerisinde hazırlanmış kişi, konu vb. kaynakçalara ilişkin kısa tanıtıcı bilgiler yer almaktadır.

Bir alanyazınının gelişme aşamalarını doğru değerlendirmede alanyazın kaynakçaları yol gösterici olmaktadır. Geniş kapsamlı kaynakçalar değişik açılardan öneme sahiptirler. Kaynakçalar, konuya ilişkin yayınların yer aldığı bir kaynak olması bakımından araştırmacılar için araştırılan konunun geçmişine yönelik bir yol haritası niteliğindedirler. Geniş kapsamlı kaynakçalar sayesinde bir konunun gelişim süreci hakkında bilgi sahibi olunabilir. Yani bir ülkede bu yapıtlar yoluyla bir bilim dalının, bir disiplinin ya da konunun nasıl bir gelişme seyri gösterdiği, etkilendiği kaynaklar, yaşadığı sorunlar, karşılaşılan sorunlara yönelik olarak getirilen çözüm önerilerinin neler olduğu, hangi dönemlerde konuya yönelik hangi tartışma odaklarında yoğunlaştığı, uluslararası gelişmelerin takip edilip edilmediği gibi sonuçlara ulaşabilmek mümkün olabilmektedir. Aynı zamanda bir bilim dalında veya bir konuda yeni çalışma konularının ortaya konulmasına yönelik olanaklar sunması ve çalışmalara yönelik kaynak sunumu sağlaması bakımından geniş kapsamlı kaynakçalar önem taşımaktadır.

Bu çalışma, yukarıda belirtilen konu kaynakçası kapsamına girmektedir. Türkiye’de “çevre” konusunda geçmişten günümüze kadar yazılmış yapıtlar bu alanyazın kaynakçasını (“Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”) oluşturmaktadır. Türkiye’de çevreye ilişkin yazılı kaynakların başlangıcı olarak 1945 yılının alınmasında şu neden yatmaktadır. “Ekolojik” kaygılar taşımaya da, Türkiye’nin en eski tarihli sorunu olan toprağa ilişkin sorunlar 1945’ten itibaren ortaya konulmuştur. Çevre sorunlarının ulaşılabilen en erken dönem yapıtları olması bakımından bu alanyazın kaynakçası 1945 yılından başlatılmıştır.

Türkiye çevre alanyazınının gelişme aşamalarını ortaya koymak amacıyla oluşturulan ve “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” şeklinde adlandırılan bu kaynakça kendi alanına yönelik olarak bazı noktalarda önem taşımaktadır. Bu alanyazın kaynakçası, Türkiye’de yaşanan çevre sorunlarının neler olduğu, hangi coğrafyalarda yoğunlaştığı, hangi sorunların gündem oluşturduğu,

nasıl bir çevre deneyimi yaşadığı, çevreye yönelik hangi konuların ortaya çıktığı, kurumsal ve yasal düzenlemeler ile çevre alanında verilen yapıtların gelişim seyri gibi pek çok konuda değerlendirme yapma olanağı sunmaktadır.

İşte bu çalışmada Türkiye çevre alanyazınının gelişme aşamalarının ortaya konulması için öncelikle geniş bir alanyazın kaynakçası oluşturulmuştur. Bu amaçla Türkiye’de bugüne kadar yayımlanmış çevre kaynakçaları incelenmiş ve nitelikleri ortaya konulmuştur. Türkiye’de çevre kaynakçalarının tarihi 1970’li yıllara uzanmakta ve bu nitelikte toplam yedi adet çevre kaynakçası ya da kaynakça denemesi ile iki adet yazın incelemesi bulunmaktadır. Bu kaynakçaların tamamına ulaşılmış ve taranmıştır. Türkiye’de çevre kaynakçası olarak en yeni tarihli ve kapsamlı kaynakça 1995 (T.C. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Çevre Bibliyografyası ve Yeni Türkiye Dergisi Çevre Özel sayısında yer alan çevre Bibliyografyası) yılına aittir. Bu kaynakçaların niteliklerine ilişkin bilgiler çalışmanın (4.1) numaralı başlığında verilmiştir.

4.1. Türkiye’de Bugüne Kadar Hazırlanan Çevre Kaynakçaları ve Alanyazın İncelemeleri

Bu çalışma sırasında ulaşılan çevre kaynakçaları ve yazın incelemelerinin ortaya konulması, çevre alanyazınının ve gelişim aşamalarının ortaya konulması bakımından zorunludur. Bu çalışma süresince ulaşılan çevre kaynakçaları şunlardır: “Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970” (Burian, 1972), “Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası (1962-1972)” (Aytuğ, 1979), “Çevre Sağlığı Bibliyografyası” (Olgun, 1971), “Çevre Bibliyografyası” (T.C. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü,1995) ve yukarıdaki kitap türünde olan kaynakçaların dışında kitapta bölüm olarak hazırlanmış olan “Çevre Bibliyografyası” (Köybaşı, 1993) ve Yeni Türkiye Dergisi’nin 1995 yılında yayımladığı “Çevre Özel Sayısı”nın sonunda yer alan “Çevre Bibliyografyası” bulunmaktadır. Bunların dışında Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu kitabında yer alan Boratav’ın (2000) hazırladığı “Çevre Tarihi Bibliyografya Denemesi” başlıklı yapıt bulunmaktadır.

Türkiye’de ilk çevre kaynakçalarının hazırlanma zamanı olarak 1970’lerin ilk yılları başlangıç oluştururken, çevre alanyazınının incelenmesine yönelik çalışmalar

2000’li yıllarla birlikte gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Çevre yazını alanında ilk inceleme çalışması 2002 (Eraydın) yılında hazırlanmıştır. Bunun dışında çok daha yakın bir tarihe ait (Köroğlu, 2006) bir çalışma bulunmaktadır.

4.1.1. Türkiye’de Bugüne Kadar Hazırlanan Çevre Kaynakçaları

1970’li yılların, çevre bilinçlenmesinin oluşmaya başladığı bir dönem olması, çevre sorunlarının yaygınlaşması gibi nedenlerle Türkiye’de çevreye yönelik olarak geçmişe bakma gereğinin bir sonucu olarak çevre kaynakçaları ortaya konulmaya başlanmıştır

1971’de TÜBİTAK tarafından yayımlanan **Çevre Sağlığı Bibliyografyası 1948-1970** (Olgun, 1971) adlı çalışma toplam kırk sekiz sayfadır. Yapıt ve konu sınıflandırmasına dayalı altı bölümde 333 yapıtı kapsamaktadır. Bu Kaynakça’nın konu sınıflandırmasına dayanan bölümleri şöyledir (1) Hava, su ve toprak kirlenmesi, (2) tarım ilaçları ve diğer kimyasal maddeler, (3) radyoaktivite ve irradiasyon (4) şehircilik ve şehir planlaması, (5) şehir temizliği ve çöp imhası, (6) gürültü. Tarım ilaçları ve diğer kimyasal maddeler bölümünde tarım ilaçları ve kimyasal maddelerin insan, hayvan ve bitki sağlığı üzerindeki etkilerini konu edinen yapıtlar yer almıştır. Kaynakça’da doğrudan çevre sağlığına yönelik olmayan yapıtların var olduğu görülmektedir. Bu yapıtlardan bazıları şunlardır: “Deniz Suyunun Arıtılması ve Nükleer Enerji”, “Akciğer Tüberkülozu Tedavisinde İklim”, “Endüstri Sağlığı ve Meslek Hastalıkları”, “İlaçlar ve Zehirler”, “Mücadele İlaçlarının Biyolojik Aktivitesine Tesir Eden Amiller”, “Antibiyotiklerin Toksik Reaksiyonları”, “Radyasyonla Gıda Muhafazası”, “Nükleer Medicine’de Radyoaktif İzotoplar ve Tedavi Endikasyonları”, “Deniz Mevsimiyle İlgili Tehlikeler ve Alınması Gereken Tedbirler”, “Konut Projeleri Yönünden İklim Özelliklerinin Analizi ve Değerlendirilmesi”. Bu ve benzeri türden yapıtların varlığı, Kaynakça’nın çevre sağlığına yönelik bir kaynakça olma niteliğini sınırlamaktadır.

Bu Kaynakça’da yer alan konuların yapıt sayısına ve oranına göre dağılımı aşağıdaki Çizelge.1’de verilmiştir.

Çizelge. 1: Çevre Sağlığı Bibliyografyası 1948-1970 (Olgun, 1971)' in Konulara Göre Dağılımı

Konular	Sayı	%
Hava, Su, Toprak Kirlenmesi	121	36.3
Tarım İlaçları ve Diğer Kimyasal Maddeler	63	18.9
Radyoaktivite ve Irradiasyon	52	15.6
Şehircilik ve Şehir Planlaması	81	24.3
Şehir Temizliği ve Çöp İmhası	8	2.4
Gürültü	8	2.4
Toplam	333	100

Kaynakça'da yer alan yapıtların kirlilik türüne göre yapılan incelemesine göre en fazla yapıt hava kirliliği konusuna yönelik olarak ortaya konulmuştur. Tüm yapıtlar içerisinde hava kirliliğine yönelik yapıtlar %32'lik oran ile birinci, toprağa ilişkin sorunlara yönelik yapıtlar ise %0.30'luk oran ile en az yer alan kirlilik türü olmuştur. Hava kirliliğine ilişkin yayınların % 22'si ise Ankara'da yaşanan hava kirliliğine yönelik yayınlardan oluşmaktadır.

Çizelge. 2: Çevre Sağlığı Bibliyografyası 1948-1970 (Olgun, 1971)'de Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı

Sorun Odağı	Dönemler			Toplam
	1960 Öncesi	1960-1969	1970-1971	
Türkiye	3	28	2	33
Diğer Ülkeler	-	1	-	1
Toplam	3	29	2	34

Kaynakça'da Türkiye'de ve Türkiye dışındaki ülkelerde yaşanan somut çevre sorunlarına yönelik ortaya konulan yapıt sayısına bakıldığında Türkiye kaynaklı sorun alanlarına yönelik yapıtların sayıca üstünlüğü görülmektedir. Yani Kaynakça'da, Türkiye dışındaki ülkelerde yaşanan somut çevre sorunlarının sayıca çok düşük kaldığı görülmektedir.

Bu Kaynakça çevre sağlığı alanına yönelik olarak oluşturulmuş olmasına rağmen doğrudan çevre sağlığıyla ilgili görülmeyen yapıtlara da yer vermiştir. Çevre bilinçlenmesinin henüz gelişmeye başladığı bir zamanda doğrudan çevreye yönelik yapıtların Kaynakça'da yer alması o dönemdeki çevre anlayışını ortaya koyması bakımından önemlidir.

1972'de TÜBİTAK tarafından yayımlanan **Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970** (Burian,1972) adlı kaynakça yirmi sayfa ve yüz kırk

sekiz yapıttan oluşmaktadır. Bu Kaynakça'da çeşitli tarihlerde düzenlenen toplantı ve kongrelerde sunulmuş tebliğler, çeşitli süreli yayınlarda yayımlanan makaleler, proje ve araştırma sonuçları ile kitaplar yer almaktadır. Kaynakça'da, hava kirliliği, baca gazları, atmosfer kirliliği, hava kirliliğinin insan, bitki, eşya ve hayvanlar üzerindeki etkisi, radyoaktif yağışlar ve radyoaktif kirlilik kaynakları, toz giderimi, toz zararları ve büyük çoğunlukla da Ankara'daki hava kirliliğini konu edinen yapıtlar yer almıştır. Buna rağmen konu dışı ya da hava kirliliği konusuyla doğrudan ilgisi bulunmayan yapıtlara da yer verilmiştir. Bu türden yapıtlara örnek olarak şunlar verilebilir: “Akut karbonmonoksit entoksikasyonu ve reanimation”, “ısı merkezleri ile Türkiye’de yakacak ve ısı ekonomisi sağlanması”, “Ankara ikliminin elemanları sağlık işleri bakımından”, “Türkiye genel enerji raporu”, “tıbbi biyometeoroloji”. Bu Kaynakça'nın hava kirliliğine yönelik olarak yazıldığı göz önüne alındığında ve hava kirlenmesine yönelik yapıtların oranı da düşünüldüğünde hava kirliliği konusunda, nitelikli bir kaynakça olarak değerlendirilebilir.

Bu Kaynakça'da yer alan konuların yapıt sayısına ve oranına göre dağılımı Çizelge.3’de verilmiştir.

**Çizelge. 3: Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970
(Burian, 1972)'in Konulara Göre Dağılımı**

Konular	Sayı	%
Hava Kirliliği	104	70
Radyoaktif Yağış	4	3
Diğer	40	27
Toplam	148	100

Hava kirliliği 1950’li yıllardan itibaren Türkiye’de gündem oluşturan en önemli çevre sorunu olmuştur. Bu sorun daha erken dönemlerden itibaren özellikle de gelişmiş ülkelerde önemli bir sorun olarak ortaya çıkmış ve önemli sonuçlar doğurmuştur. Hava Kirlenmesi Bibliyografyası’nda bu soruna yönelik yerli ve yabancı somut sorunlara yönelik olarak ortaya konulan yapıt miktarı Çizelge.4’te ortaya konulmuştur.

Çizelge. 4: Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970 (Burian, 1972)' de Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı

Dönemler			Toplam
Sorun Odağı	1960 Öncesi	1960-1969	
Türkiye	3	25	29
Diğer Ülkeler	-	2	2
Toplam	3	27	31

Kaynakça'da yer alan yapıtlardan somut çevre sorunlarına yönelik yapıtların toplam yapıt miktarına oranı %21'dir. Bu yapıtların ise %18'si Türkiye'de yaşanan somut çevre sorunlarına yönelik yapıtlardan, %1'si ise Türkiye dışındaki somut çevre sorunlarına yönelik yapıtlardan oluşmaktadır. Bu Kaynakça'da da, Çevre Sağlığı Bibliyografyası'nda olduğu gibi, Türkiye'de yaşanan somut çevre sorunlarına yönelik yapıtlar daha çok yer almıştır. Türkiye'de yaşanan somut çevre sorunlarına yönelik yapıtların büyük çoğunluğu ise Ankara'nın hava kirliliğine yönelik yapıtlardır. Ankara hava kirliliğine yönelik yapıtların sayıca çokluğu ise Ankara'da yaşanan hava kirliliğinin sonucunda konuyu derinlemesine ele almak amacıyla düzenlenen Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi'nde (1969) sunulan bildirilerden kaynaklanmaktadır.

1979'da TÜBİTAK tarafından yayımlanan, **Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası (1962-1972)** (Aytuğ, 1979) adlı çalışmada, 2518 yapıt yer almaktadır. Bu yapıtlar sekiz ana bölümde ve bu bölümlerdeki alt başlıklardan oluşmaktadır. Bu bölümler şunlardır: (1) Genel, (2) kirlenme çeşit ve kaynakları (Hava, su, katı atıklar, pestisidler, biyolojik ajanlar), (3) gürültü ve radyasyon, (4) arazi kullanımı (genel, şehirsal bölge, gecekondu bölgesi, kırsal bölge, sahil bölgesi), (5) doğal kaynaklar (genel, bitkisel, hayvansal, yer altı kaynakları), (6) afetler, (7) nüfus artışı-ulaşım ve trafik, (8) besin-beslenme ve halk sağlığı. Ayrıca Kaynakça'nın sonunda yazar, taranan kaynaklar ve bu kaynakların yayım tarihi dizini verilmiştir. Kaynakça'da çevre sorunlarıyla ilgisi bulunmayan yapıtlar da yer almaktadır. Bu nitelikteki yapıtlara örnek olarak şunlar verilebilir: "Türkiye'de Turizmin Gelişmesi ve Özel Sektör", "Bingöl'ün Yer Değiştirmesinde Rol Oynayan Jeomorfolojik Etkenler", "Suda Boğulmalar", "Denizlerde Dalgaların Hesaplanması", "Mesken Meselesi", "Uyuşturucu Zehirlere Alışkanlık Gösterenlerde Kişilik Yapısı", "Et Zehirlenmeleri", "Halılara Zarar Veren Böcekler ve Basit

Korunma Çareleri”, “Mesken İdaresi ve Kiracı Eğitimi”, “Şehirsels Toplum Kalkınması Çalışmaları”, “Trafik Kazalarında Kusur Kavramı”, “Dünya Yer Altı Taşıtları”, “Makinistlerde Yorgunluk Sebepleri”. İşte yukarıda sayılan türden yapıtların varlığı, “Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası (1962-1972)”nın “çevre kaynakçası” olma niteliğini konu yönünden sınırlamaktadır.

Bu Kaynakça’da yer alan konuların yapıt sayısına ve oranına göre dağılımı Çizelge.5’de verilmiştir.

Çizelge. 5: Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası 1962-1972 (Aytuğ, 1979)’nin Konulara Göre Dağılımı

Konular	Sayı	%
Genel	144	5.71
Su	473	18.78
Hava	243	9.65
Katı Atıklar	67	2.66
Pestisidler ve Diğer İlaçlar	110	4.36
Biyolojik Ajanlar	60	2.38
Radyasyon	77	3.05
Gürültü	14	0.55
Arazi Kullanımı	461	18.30
Doğal Kaynaklar	369	14.65
Afetler	166	6.59
Nüfus Artışı, Ulaşım, Trafik	185	7.34
Besin, Beslenme, Halk Sağlığı	149	5.91
Toplam	2518	100

Aslında bu konu dışı yapıtlar, 1970 öncesi dönemde çevrenin algılanış biçimini ortaya koymasından da önem taşımaktadır.

Bu Kaynakça’da yer alan Türkiye ve diğer ülkelerde ortaya çıkan somut çevre sorunlarının alanyazına yansımaya düzeyine yönelik yapıtların sayısı Çizelge.6’daki gibidir.

Çizelge. 6: Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası 1962-1972 (Aytuğ, 1979)’de Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı

Sorun Odağı	Dönemler			Toplam
	1960 Öncesi	1960-1969	1970-1979	
Türkiye	3	25	30	58
Diğer Ülkeler	-	3	1	4
Toplam	3	28	31	62

Daha önce incelenen kaynakçalarda olduğu gibi, bu Kaynakça'da da Türkiye kaynaklı somut çevre sorunlarına yönelik yapıtlar, diğer ülkelerde yaşanan ve Türkiye çevre alanyazınına yansıyan somut çevre sorunlarına yönelik yapıtlardan daha çok yer almıştır.

T.C. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü tarafından 1995'te yayımlanan **Çevre Bibliyografyası** adlı çalışmada yayın türlerine göre bir sınıflandırmaya gidilmiştir: (1) Kitap, rapor, tebliğ vb. dokümanlar, (2) makaleler, (3) haberler (1992-1995 yılları arasında çeşitli bülten ve gazetelerde çevre konusunda çıkan haberler), (4) ekler (Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nda bulunan çevre ile ilgili belgeler hakkında basında çıkan haberler) yer almaktadır. Bu yapıtta yer alan yayın türlerinin sayısına bakıldığında, kitap, tebliğ ve rapor türünde 678, makale türünde 1591 ve haber türünde 223 yapıtın yer aldığı görülmektedir. Kaynakça'nın kitap, rapor, tebliğ vb. bölümündeki yayınlar 1981-1995 dönemini kapsamaktadır. İkinci bölümünde yer alan makaleler 1986-1995 dönemini, üçüncü bölümde yer alan haberler ise 1991-1995 dönemini kapsamaktadır. Kaynakça, kapsadığı yapıtların doğrudan çevreyle ilgili olması bakımından nitelikli bir çevre kaynakçası olarak değerlendirilebilir. Kaynakça'da, genel olarak Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı Bilgi Bankası'nın kurulduğu 1991 tarihinden sonraki yapıtlar yer almaktadır.

Bu Kaynakça'nın hazırlandığı dönem koşullarına bakıldığında çevre bilinç düzeyinin yükselmesine kaynaklık eden uluslararası ve ulusal pek çok gelişmenin varlığı söz konusudur. Bilinç düzeyindeki yükselme çevreye yüklenen anlamında değişip gelişmesini etkilemiş bu da ortaya konulan yapıtlara yansımıştır.

Kaynakça'da yer alan somut çevre sorunlarına yönelik yapıtların sayısal dağılımı Çizelge.7'deki gibidir.

Çizelge. 7: Çevre Bibliyografyası (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1995)'nda Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı

Sorun Odağı	Dönemler				Toplam
	1960 Öncesi	1960-1969	1970-1979	1980 Sonrası	
Türkiye	-	1	-	56	57
Diğer Ülkeler	-	-	-	4	4
Toplam	-	1	-	60	61

Yukarıda da belirtildiği gibi bu Kaynakça, 1991 sonrası dönem yapıtlarını kapsadığından, somut çevre sorunlarına yönelik yazılar da doğal olarak bu dönem çevre sorunlarına yönelik olarak ortaya çıkmıştır. Bu Kaynakça’da da Türkiye odaklı sorun alanlarına yönelik yapıt sayısının üstünlüğü dikkat çekmektedir.

Yeni Türkiye Dergisi’nin Çevre Özel Sayısı’nda yer alan **Çevre Bibliyografyası** (1995, 727-775) yayın türleri esas alınarak oluşturulmuş olup, Kaynakça’da yer alan yayın türleri ise şöyledir: (1) Kitaplar, (2) tebliğler, (3) makaleler, (4) haberler. Kaynakça’da yer alan yapıtların yayın türlerine ve ortaya konulduğu tarih aralığına göre dağılımı şöyledir: 1971-1994 arasında yayımlanmış 119 kitap, 1981-1995 arası dönemi kapsayan 213 tebliğ, 1985-1995 arası dönemi kapsayan 995 makale ve çeşitli gazete ve bültenlerde yer alan 1992-1995 arası dönemi kapsayan 151 haber.

1970’li yıllarda hazırlanan çevre kaynakçalarına göre 1990’lı yıllarda hazırlanan kaynakçalardaki yapıtların daha “ekolojik içerikli” olduğu görülmektedir. Bu Kaynakça içerdiği yapıtlar bakımından nitelikli bir çevre kaynakçası olarak değerlendirilebilir. Kaynakça’da somut çevre sorunlarına yönelik yapılan inceleme sonucunda oluşturulan Çizelge.8’e göre, yine 1980 sonrası dönemde ve büyük çoğunluğu Türkiye’de yaşanan çevre sorunlarına yönelik yapıtlar çoğunluktadır. 1980 öncesi dönemde hem Türkiye’de hem de diğer ülkelerde yaşanan ve önceki kaynakçalarda alanyazına yansıyan somut çevre sorunları bu Kaynakça’ya girmemiştir.

Çizelge. 8: Çevre Bibliyografyası (Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı, 1995)’de Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı

Sorun Odağı	Dönemler				Toplam
	1960 Öncesi	1960-1969	1970-1979	1980 Sonrası	
Türkiye	-	-	-	39	39
Diğer Ülkeler	-	-	-	2	2
Toplam	-	-	-	41	41

Köybaşı (1993, 111-136) tarafından hazırlanan **Çevre Bibliyografyası**, yayın türleri esas alınarak kitaplar, makaleler, ilgili kurum yayınları ve derleme yayınlara göre incelenmiştir. Kaynakça’da yer alan 269 yapıtın 101’i kitap, 139’u makale ve 30’u ise ilgili kurum yayınları ve derleme yayınlardan oluşmaktadır. Bu

Kaynakça'da 1960 öncesine ait bir, 1960-1969 dönemine ait iki, 1970-1979 dönemine ait yirmi sekiz, 1980-1989 dönemine ait yüz otuz altı ve 1990-1993 arası dönem ait yüz iki yapıt yer almıştır. Görüldüğü üzere dönemlere göre kapsamlı bir yapıt seçimi yapılmamıştır. Seçilen yapıtların doğrudan çevreye yönelik yapıtlar olması bakımından nitelikli bir kaynakça denemesidir.

Bu Kaynakça'da somut sorun alanlarına yönelik olarak ortaya konulan yapıt sayısı Çizelge.9'daki gibidir.

Çizelge. 9: Çevre Bibliyografyası (Köybaşı, 1993)'nda Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Somut Çevre Sorunlarını Ele Alan Yapıtların Dağılımı

Sorun Odağı	Dönemler				Toplam
	1960 Öncesi	1960-1969	1970-1979	1980 Sonrası	
Türkiye	-	-	1	12	13
Diğer Ülkeler	-	-	-	2	2
Toplam	-	-	1	14	15

Çizelge.9'da da görüldüğü üzere somut çevre sorunlarına yönelik araştırmalar bakımından Türkiye'de yaşanan sorunları konu edinen yazılı yapıt sayısı, diğer ülkelerde yaşanan somut çevre sorunlarına göre daha yoğun olmuştur. Kaynakça'da yer alan yapıtlarda, yine 1980 sonrası dönemde somut sorunların alanyazında daha çok yer tuttuğu görülmüştür.

Çevre kaynakçası kapsamında değerlendirilecek son çalışma ise **Çevre Tarihi Bibliyografya Denemesi** (Boratav, 2000)'dir. Çevrenin ve çevre korumanın tarihi konusuyla sınırlandırılan bu Kaynakça'da konuya yönelik toplam 190 yapıt yer almıştır. Kaynakça'nın değerlendirmesinin yapıldığı çalışmada ulaşılan bulgular şunlardır: (1) Çevreye yönelik yayınların toplu halde bulunduğu bir kütüphanenin eksikliği, (2) bu tarzda daha geniş çalışmaların yapılabilmesine imkan sunulması, (3) Kaynakçaların güncellenerek herkesin daha kolay bir biçimde erişimine sunulması (Boratav, 2000, 29-30).

4.1.2. Türkiye'de Bugüne Kadar Hazırlanan Çevre Alanyazını İncelemeleri

Çevre kaynakçaları dışında Türkiye'de bugüne kadar çevre alanında yapılan alanyazın incelemelerinin de ortaya konulması, çalışmanın sağlam bir temele

oturtulması bakımından önem taşımaktadır. Çevre alanyazını konusunda yapılan incelemelerin var olup olmadığı, varsa bu çalışmaların ne türden çalışmalar olduğu ve bu çalışmalarda çevre alanyazını adına nelerin ortaya konulduğunun incelenmesi gerekmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda Türkiye’de çevre alanyazını üzerine yapılan incelemelerin yok denecek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu çalışma kapsamında saptanabildiği kadarıyla Türkiye’de bu konu üzerine yapılan en eski tarihli çalışma 2002 tarihli dir. Eraydın (2002) tarafından yapılan ve Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Ağı’nda yayımlanan bu çalışmanın bir özeti (Eraydın, 2003), TÜBA tarafından yayımlanan bir rapor (Türkiye’nin Nüfus ve Kalkınma Yazını: Eleştirel Bir Değerlendirme) içerisinde yer almıştır. Çalışmanın asıl metni olduğu için bu iki çalışmadan sadece 2002 tarihli olanı incelenmiştir. Bu çalışmada (Eraydın, 2002) çevre konusu kentleşme, nüfus ve kalkınma üçlüsü çerçevesinde incelenmiştir. Nüfus-kalkınma çevre yazınına yönelik bu araştırmada on konu başlığı ve 246 yapıt üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Çevre yazınında ortaya çıkan tartışma konuları olarak şunlar belirtilmiştir: (1) Çevre ve Nüfus, (2) Çevre Kirliliği- Çevre Sorunları, (3) Çevre-Doğal Kaynaklar-Ekoloji, (4) Çevre Koruma, (5) Sürdürülebilirlik-Kalkınma, (6) Çevre-Kentleşme-Planlama, (7) Çevresel Etki Değerlendirmesi, (8) Çevre-Politika- Mevzuat-Yönetim, (9) Yerel Yönetimler ve Çevre, (10) Çevre Eğitimi.

Bu çalışmanın bulgularına göre çevre konusundaki ilk tartışmalar ve araştırmalar çevre sorunları ve çevre kirliliğine yönelik olarak başlamıştır. Bu yapıtlarda sorun alanlarına yönelik olarak ortaya çıkan önemli ve ilk yapıtlar değerlendirilmiştir. Yine sorun alanlarına yönelik çeşitli nitelikteki kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalar da değerlendirmeye alınmıştır.

Sonuç olarak çevre konusunun kalkınma-nüfus ve kentleşme üçlüsü çerçevesinde ve genel hatlarıyla incelenmesinin, 1980’li yıllarda çevrenin diğer düşün ve bilim alanlarını etkileyecek önemde olduğu ancak, 1990’lı yıllarla birlikte Türkiye’deki ekonomik ve sosyal sorunlar ve bu konulardaki gelişmeler neticesinde gündemin ilk maddesi olma özelliğini yitirdiği ifade edilmiştir (Eraydın, 2002). Çok genel de olsa böyle bir çalışmanın varlığı çevre alanyazını alanında bir ilk ve yol gösterici olması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Çevre alanyazını incelemesine yönelik saptanan diğer bir çalışma Köroğlu (2006)'nun çalışmasıdır. Çalışmada Cumhuriyet'in kuruluş dönemi, 1970'li yıllar, 1980'li yıllar ve 1990'lı yıllar esas alınarak çevrenin dönüşümü ile çevre yazını ilişkisi incelenmiştir. Dünyada çevre açısından önemli ses getiren yayınlar ve toplantı metinleri ve bunların uygulamaya yönelik etkileri üzerinde durulmuştur.

Köroğlu'nun (2006, 263-272) saptamaları şöyle ifade edilebilir: Türkiye'de çevreye yönelik ilgi kentleşme ve sanayileşmenin hız kazandığı 1950'li yıllara denk gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar geçen sürede çevreyi dönüştürmeye yönelik müdahaleler sınırlı kalmış, ancak sanayileşme ve kentleşme sürecinde meydana gelen yoğunluk neticesinde çevre alanyazınının da özellikle 1970'lerden sonra çeşitlenmeye başlamıştır. 1980'lerde ise kirlilik konusundaki tartışmalara ek olarak çevre ile nüfus ilişkisi ve enerji sektörü de tartışma konuları içerisine girmiştir. 1990'larla birlikte çevre alanyazınına farklı konuların girdiği görülmüştür. Bu çeşitlenme üç nedene bağlanmaktadır. Bunlar: (1) Araştırma ve yazılar çevre kirliliğindeki artışa paralel olarak ve dünyadaki gelişmelerden de etkilenerek artmaktadır. (2) Çevre sorunlarının sadece büyük kentler için değil bütüncül olarak tüm doğaya yönelik olduğunun anlaşılması. (3) Çeşitli etkilerle Türkiye'de çevreye olan ilginin artması.

Türkiye çevre alanyazını üzerine inceleme yapan yukarıdaki iki çalışma bu konuya yönelik çalışmaların yetersizliğini ortaya koymaktadır.

4.2. “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”

“Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” adlı kaynakça, tez çalışması kapsamında oluşturulmuş olup, bilindiği kadarıyla da Türkiye'de çevre konusunda hazırlanmış en son ve geniş kapsamlı bir alanyazını kaynakçasıdır.

Bu alanyazını kaynakçasının hazırlanma amacı ve hazırlanma yöntemine ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda sunulmuştur.

4.2.1. “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”nın

Hazırlanma Amacı

Bu çalışma kapsamında oluşturulan “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” önemli görülen başlıca hazırlanma amaçları şunlardır:

(1) Türkiye’de Çevre Alanyazını Kaynakçası Eksikliğini Gidermek: Bu çalışma kapsamında hazırlanan çevre alanyazını kaynakçasından önce Türkiye’de hazırlanan çevre kaynakçalarının yukarıda ortaya konulan nitelikleri, bu kaynakçalarda belli yönlerde eksiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Kendi konusunda iyi hazırlanmış nitelikli çevre kaynakçalarının varlığına rağmen, geçen zamanda bu kaynakçaların günümüzü de kapsayacak şekilde yeniden üretilmediği görülmüştür. Türkiye’de çevre kaynakçası yönünden bu bir boşluk ve eksiklik olarak görülmüştür. İşte bu çalışma kapsamında ve tam tarama hedefiyle hazırlanmaya çalışılan “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” oluşturularak bu boşluk giderilmeye çalışılmıştır.

(2) Çok Disiplinli Bir Çalışma Alanı Olan Çevre Konusunda İlgili Disiplinler İçin Geriye Dönük Bir Yol Haritasının Çıkarılması: Çevre çok disiplinli bir çalışma alanıdır. Bugün çevreyle ilgisi bulunmayan, çevreyi çalışma alanına dahil etmeyen bir disiplin yoktur, olması da imkansızdır. İktisat, siyaset, tıp, mühendislik, psikoloji, felsefe, sosyoloji vb. pek çok disiplin değişik boyutlarıyla çevreyle ilgili çalışmalar yapmakta, çalışma alanlarına çevreyi de dahil etmek mecburiyetinde kalmaktadırlar. Bu bakımdan bakıldığında bu Kaynakça’da genelde fen bilimleri, sosyal bilimler ve sağlık bilimleri alanında çevreye ilginin ne zaman başladığı, çevre konusunun bu disiplinler içine ne zaman ve ne şekilde girdiğine yönelik bir bilgi sunulmaktadır. Yani çeşitli disiplinlerde çevre konusunun gelişimi, ele alınış şekli, yapılan çalışmalar vb. konularda bilgiye erişim olanaklı hale gelmektedir. Bu Kaynakça, çevrenin ilgili bir disiplin içindeki geçmişinin ortaya konulması açısından da önem taşımaktadır. İşte çalışmanın amaçlarından biri de farklı disiplinlerde çevre konusunun nasıl ele alındığı, hangi etkilerle çalışma alanlarına çevreyi dahil ettiklerinin belirlenmesidir.

(3) Türkiye’de Çevre Alanyazınının Dönemsel Gelişmesinin İncelenebilmesi İçin Gerekli Temel Kaynağın Sağlanması: “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”nin oluşturulmasının öteki amacını bu Kaynakça üzerinden Türkiye’de çevre alanyazınının gelişme aşamalarının ortaya konulması oluşturmaktadır. Kaynakçalar bir yönüyle de disiplinlerin gelişim aynasıdır. Kaynakça incelemeleriyle bir disiplinin gelişimine yönelik pek çok bilinmeyene ışık tutulabilir. Konuya yönelik incelemelerin ne zaman, ne tür yapıtlarla başladığı,

gelişiminde ulusal ve uluslararası hangi gelişmelerin etkili olduğu, hangi konuların alanyazına hakim olduğu, konuya yönelik yayın türlerinin genel nitelikleri gibi pek çok konunun belirlenmesine olanak sağlamaktadır.

4.2.2. “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006”nın Oluşturulma Yöntemi

Bu araştırma için oluşturulan “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” adlı kaynakçada yapılan dönemlemede çevre açısından önemli kırılma noktaları esas alınmıştır. Türkiye çevre alanyazınının dönemsel gelişmesini ortaya koymak amacıyla belli kırılma noktaları esas alınmıştır. Bu dönemler şunlardır: Çevre bilinçlenmesinin henüz oluşmadığı ve aynı zamanda sanayileşme atılımlarının hız kazanmadığı dönem olan 1960 öncesi dönem, dünyada çevre konusunda önemli etkiler yaratan gelişmelerin yaşandığı 1960’lı yıllar, çevre konusunda uluslararası kaygıların dile getirilmeye, uluslararası işbirliğine gidilmeye başlandığı 1970’li yıllar ile liberal politikaların uygulanmaya başlandığı 1980’li yıllardan günümüze kadar olan dönem. Liberal politikaların neoliberal politikalar olarak devam ettiği bu süreç bir bütün olarak ele alındığından 1990’lı yıllar ayrıca bir inceleme dönemi olarak ele alınmamıştır.

Dönemlere göre yapılan sınıflandırma, Türkiye çevre alanyazınının konulara, yayın türlerine ve çeviri yayın durumuna göre yapılan incelemede kullanılmıştır. Türkiye’de hangi dönemlerde hangi çevre konusunun ne yoğunlukla inceleme konusu yapıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çevre alanyazını dönemler halinde ortaya konulurken her dönemdeki yayınlar tarih sırasına göre ortaya konulmuştur. Böylece söz konusu dönemlerle çevre alanyazınının niteliklerinin daha iyi tanımlanması amaçlanmıştır. Bunun için Türkiye çevre alanyazını dört dönem halinde incelenmiştir. Bu dönemler şöyledir: 1960 Öncesi Dönem, 1960-1969 Dönemi, 1970-1979 Dönemi ve 1980 Sonrası Dönem.

“Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” çalışması için bugüne kadar çevre konusunda hazırlanmış olan çevre kaynakçaları (Olgun, 1971; Burian, 1972; Aytuğ, 1979; T.C. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü “Çevre Bibliyografyası”, 1995; Köybaşı, 1995; Yeni Türkiye, 1995, Çevre Bibliyografyası; Boratav, 2000), değişik dönemleri kapsayan Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1981, 1982, 1983,

1984, 1995, 1996, 1997, 1998, 2001, Türkiye Bibliyografyası (1992, 1993, 1994, 1997, 1998, 2001, 2002), DPT Bibliyografyası 1960-1985, 1981-1985 Ekonomik Makaleler Bibliyografyası, Toprak ve Tarım Reformu Türkçe Makaleler Bibliyografyası 1960-1974, Türk Toprak Bilimi Açıklamalı Bibliyografyası taranmıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun kütüphanesinde yer alan lisansüstü tezler elektronik ortamda taranmıştır. Ayrıca çevre konulu kitap ve makalelerin kaynakçaları taranmıştır. Alanyazını kaynakçası için eser taraması, elde edilebilen eserlerin doğrudan incelenmesi ve elde edilemeyen ancak kaynakçalardan ve öteki şekillerde ulaşılan diğer eserlerin başlıkları üzerinden yapılan incelemelerle gerçekleştirilmiştir. Gazete yazıları ise bu çalışmanın dışında tutulmuştur. İşte bu çalışmanın veri temelini de bu yazılı yapıtlar oluşturmaktadır.

“Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” da çevreye ilişkin yayınlar seçilirken şu ölçülerle hareket edilmiştir:

(1) Anahtar kavramlar kullanılarak başlık çözümlemesi yapılmıştır. Bu anahtar kavramlar şunlardır: Çevre ve ekoloji, çevre kirliliği, çevre sorunları, toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlar (erozyon, kuraklık, sel), hava, su, kimyasal, nükleer, radyoaktif, ışık, manyetik, görüntü ve gürültü kirliliği, küresel ısınma-iklim değişikliği-sera etkisi-ozon tabakasında delinme-asit yağmurları, atıklar-atık yönetimi-ticareti, sanayileşme ve çevre, tarım-hayvancılık ve çevre, biyolojik çeşitlilik, tür çeşitliliği, nesli tehlikede olan türler, endemizm, biyogüvenlik, ormanlar-ağaçlandırma ve çevre, milli parklar-özel çevre koruma alanları-yaban hayatı, çevre değerleri, çevre eğitimi, çevre hukuku, turizm, çevre politikaları, çevre yönetimi, çevre duyarlılığı, çevre bilinci, çevrecilik, STK'lar, çevre gönüllü örgütleri ve çevre, kentleşme- kent, nüfus-göç-yoksulluk, çevre-insan-toplum sağlığı, yerel yönetimler, çevreci hareketler-çevre siyaseti-siyaset, uluslararası boyutları bakımından çevre, çevre disiplini, enerji, ekonomi, çevre ekonomisi, sürdürülebilir kalkınma-yerel gündem 21, çevre teknolojisi-teknoloji, çevre etiği, çevre felsefesi, çevre güvenliği-çevre krizi-çevresel risk-tehlikeler, çevre sosyolojisi, edebiyat ve çevre ve diğer. Bu kavramların geçtiği çalışmalar alanyazını kaynakçasına dahil edildi.

(2) Çevre ile doğrudan ilgili yayınlar seçilmiştir. Çevrenin çok geniş boyutlu bir alan olması nedeniyle birçok çalışma dolaylı biçimle de olsa çevre ile ilişkili

olabilmektedir. Ancak araştırmanın ana amacının çevre alanyazınının gelişme aşamalarının ortaya konulması olması nedeniyle çevre ile doğrudan ilişkili olmayan çalışmalar çevre alanyazını kaynakçası kapsamına alınmamıştır. Örneğin, biyoteknoloji çevreye ilişkin önemli sonuçlar doğuran bir alandır. Çoğunlukla da çevreye ilişkin etkileri bakımından ele alınmaktadır. Ancak “biyoteknolojinin tarıma ilişkin etkileri” gibi çalışmalarda ana konu tarım olduğu için bu tür çalışmalar kapsam dışı bırakılmış fakat biyoteknolojik faaliyetler nedeniyle ortaya çıkan çevre sorunları kapsama alınmıştır. Aynı şekilde sürdürülebilir kalkınmanın çevreye yönelik etkileri, sürdürülebilir kalkınma ve çevre konularına yönelik yapıtlar bu çalışma kapsamına alınmıştır. Bunun yanında “Sürdürülebilir turizm”, “sürdürülebilir eğitim”, gibi doğrudan çevre ile ilgili olmayan ancak sürdürülebilirlik kavramıyla birlikte incelenen yapıtlar kapsam dışı bırakılmıştır.

Çevre konusuna yönelik olarak geçmişten günümüze kadar Türkiye’de yayımlanmış ve yukarıda belirtilen şekillerde ulaşılmış kitap, makale, bildiri, önemli rapor, proje, ders notu, lisansüstü tezler gibi tüm yazılı yapıtlar “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006’ya dahil edilmiştir. Türk yazarlar tarafından ortaya konulan ve Türkiye dışında yabancı ülkelerdeki yayın ortamlarında yayımlanan yapıtlar bu çalışma kapsamına alınmamıştır. Belirtilmesi gereken diğer bir nokta şudur: Birden fazla yayın ortamında veya aynı yayın ortamında değişik tarihlerde yayımlanan bir yapıt diğerinden bağımsız bir yapıt olarak kabul edilmiştir. Benzer şekilde sempozyum, kongre, konferans, seminer vb. etkinliklerin metinleri kitap olarak yayımlanmışsa bu tür yayınlar da birer kitap olarak alanyazını kaynakçasına dahil edilmiştir. Bu tür kitaplardaki makaleler de kitaptan bağımsız olarak alanyazını kaynakçasına girmiştir.

Çalışmanın temel sınırlılıklarından biri, alanyazın incelemesinin alanyazını kaynakçasında yer alan yapıtların başlıkları üzerinden yapılmış olmasıdır. Konulara göre yapılan sınıflandırmada her eser, başlıklardan hareketle ilgili olduğu konu başlığı altında incelenmiştir. Bu sınıflandırmayla Türkiye çevre alanyazınında başlangıcından günümüze dönem dönem hangi konuların ele alındığı ve ne yoğunlukta işlendiği hakkında bilgilere ulaşılmıştır. Bu başlık altında aynı zamanda Türkiye kaynaklı somut çevre sorunlarına yönelik yayınlar ile diğer ülkelerde yaşanan somut çevre sorunlarının alanyazınında kapladığı oran çizelgeler yoluyla

ortaya konularak, Türkiye’de çevre yazınının hangi kaynaklardan beslendiğine ilişkin bulgulara ulaşılmaya çalışıldı.

Çevre konularının fen, sağlık, mühendislik vb. disiplinler içerisindeki yerinin belirlenmesi de çalışmanın bütünlüğü açısından ortaya konulması gereken bir durumdur. Yapıt başlıkları üzerinden disiplinlerin çevreyle ilgilenme düzeylerinin belirlenmesi zor olduğundan bu konuda lisansüstü tezlerden yararlanılmıştır. Tezlerin sunulduğu anabilim dallarına göre ilgi ve sahiplenme düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun için konular değerlendirme altında dönemlere göre oluşturulan çizelgeler yoluyla çeşitli disiplinlerin çevreyi araştırma konusu edinme düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır.

Çevre alanyazınının konulara göre yapılan sınıflandırmasında toplam 42 konu başlığı belirlenmiştir. Bu konu başlıkları Ek.1’de yer almaktadır. İki veya daha fazla konuya yönelik olarak yazılmış yapıtlar (Örneğin: İstanbul’da Hava ve Su Kirliliği”, “Hava, Su ve Toprak Kirliliği”, “Türk Hukukuna Göre Hava Kirlenmesi”), konu sınıflandırmasında, ilgili olduğu birden çok sınıflandırmada ayrı ayrı değerlendirmeye alınmıştır.

Diğer bir sınıflandırma türünü oluşturan yayın türleri sınıflandırması sayesinde Türkiye’de çevre konusuna yönelik yayınların hangi yayın ortamlarında öncelikle yer bulduğu, hangi yayın türlerinde ilk yapıtların ortaya çıktığı ve bu yayın türlerinin zamanla ne tür yayınlara dönüştüğü ve bunların gelişim aşaması bakımından bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Yine bu değerlendirme dönemlere göre yayın türlerinin ortaya konulduğu çizelgeler yoluyla yapılmıştır.

Çeviri yayın durumuna göre yapılan sınıflandırma sayesinde Türkiye çevre alanyazınında hangi konu ve kavramların çeviri yayınlarla Türkiye çevre yazınına girdiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çeviri yayınlara göre yapılan sınıflandırmada, yapıtlar Türkçe yapıtlar ve çeviri yapıtlar olarak sınıflandırılmıştır. Çeviri yayınların hangi dönemde yoğunlaştığı ve çeviri yayınların Türkçe yayınlara oranı ortaya konularak, Türkiye çevre alanyazınının iç kaynaklardan mı yoksa dış kaynaklardan mı daha çok beslendiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma sırasında mümkün olduğu kadar çok yapıta ulaşılmaya çalışılmıştır. Buna rağmen bir kısım yapıtın gözden kaçmış olması her zaman mümkündür. Ancak yine de elde edilen yapıtların, dönemlere göre Türkiye’de ele alınan çevre konuları

hakkında yeterli bilgiye ulaşmamızı ve yeni araştırmalar için de oldukça önemli bir kaynak sağlayacak nitelikte olduğu düşünölmektedir. Bu çalışma kapsamında toplam 5260 yapıt bulunmuştur. Aşağıdaki bulgular bu çalışma kapsamında oluşturulan alanyazını kaynakçasının (Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006), belirtilen sınıflandırmalar çerçevesinde çözümlenmesiyle elde edilmiştir.

Alanyazını kaynakçasının tarihsel ve yazara göre alfabetik sunumlarının ayrı ayrı verilmesi çalışmanın hacmini genişleteceğinden alanyazını kaynakçası, tarihsel sunum içerisinde ve her yıla ait yapıtlar yazarların soyadına göre alfabetik sırada verilmiştir.

Yabancı dilde hazırlanarak yayımlanan yapıtlar Türkçe'ye çevrilmeyerek, yayımlandıkları orijinal başlıklarıyla alanyazını kaynakçasında yer almıştır.

5. “TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINI KAYNAKÇASI: 1945-2006”NİN ÇÖZÜMLENMESİ VE BULGULAR

“Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” çeşitli yönlerden sınıflandırılarak Türkiye’de çevre alanyazınının gelişme aşamaları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türkiye çevre alanyazınının gelişme aşamaları 1960 öncesi, 1960-1969 dönemi, 1970-1979 dönemi ve 1980 sonrası dönem olmak üzere dört ana dönem olarak incelenmiştir. Türkiye çevre alanyazınının gelişme aşamalarının incelenmesi için konular, yayın türleri ve çeviri yayın durumu bu dört dönem esas alınarak değerlendirilmiştir.

5.1. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konular

Türkiye’deki çevre alanyazınının gelişmesinde sadece ülke içinde yaşanan çevre sorunları, çevre sorunlarına yönelik olarak alınan önlemler ile geliştirilen politikalar vb. etkili olmamıştır. Çevre yazınının gelişmesinde dünyada yaşanan ekonomik, siyasi ve çevresel bazı gelişmeler de etkili olmuştur. İşte çevre alanında önemli etkiler ortaya çıkaran bu süreçlerle birlikte yukarıda belirtilen dönemler esas alınarak, çalışmanın (2.1) ve (2.2.) numaralı başlık ve alt başlıklarındaki gelişmelerin çevre yazınına yansıma süreci incelenmiştir.

Genel olarak tüm dünyada çevre bilinçlenmesine yönelik kıpırdanmaların başladığı yıllar olarak 1960’lı yıllar kabul edilmektedir. 1960’lı yıllardan önceki dönemde Türkiye’deki çevre alanyazınının genel durumunun nasıl olduğunu ortaya koymak amacıyla 1960 öncesi dönem ilk olarak incelenmiştir.

Çevre bilincinin oluşmaya başlaması, çevre sorunlarının çözümüne yönelik etkinliklerde olduğu kadar çevre yazınının gelişimine de yansımıştır. Gelişmiş ülkelerde çevre sorunlarının mevcut ve geleceğine yönelik bilimsel çalışmalar ve bunların dünya kamuoyuyla paylaşılması, 1960’lı yıllarda çevre bilinçlenmesinin filizlenmesinde etkili olan gelişmelerdir. 1960-1969 döneminin önemi ise, yine 1960’lı yıllarda başlayan çevre bilinçlenmesinin Türkiye’de çevre yazınına yansıma biçiminin ortaya konulmasından gelmektedir.

Çevre konusunda dünyada yaşanan önemli gelişmelerden birincisi, 1972 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Stockholm’de gerçekleştirilen ilk uluslararası çevre konferansı olan Stockholm İnsan ve Çevre Konferansı’dır. Bu Konferans o

güne kadar çevre alanında gerçekleştirilen ilk büyük uluslararası değerlendirme konferansı olmuştur. Konferans, çevre politikaları kadar çevre yazını üzerinde de etkili olmuştur. Bu Konferans, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çevre konusunda önemli etkiler yaratmıştır. İşte bu etkilerin ortaya konulması bakımından 1970’li yıllar ayrı bir inceleme dönemi olarak ele alınmıştır.

1980’li yıllar Türkiye’de liberal politikaların şekillendirdiği ekonomik hayata geçişin başladığı dönem olmuştur. Bu dönemde özelleştirme faaliyetlerine ağırlık verilmiş, yabancı sermayenin ülkeye girişi yoğunlaşmıştır. Bu süreç içerisinde Türkiye’de çevre alanyazınında meydana gelen gelişmelerin ortaya konulması bakımından 1980 sonrası inceleme dönemi oluşturulmuştur.

5.1.1. 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında

İşlenen Konular

1960 öncesi dönemde Türkiye’de çevre alanyazınına değerlendirmeye geçmeden önce bu dönemde Türkiye’nin ekonomik ve siyasi koşullarının ortaya konulması gerekmektedir. 1960 öncesi dönemin iktisadi ve siyasi gelişmeleri çalışmanın (2.2.1) numaralı başlığında ortaya konulmuştur. Buna göre Türkiye’de sayıca az olmakla birlikte mevcut sanayi kuruluşlarından kaynaklanan çevre sorunları ortaya çıkmıştır. Buna örnek olarak Murgul Bakır Fabrikası’nın ortaya çıkardığı kirlilik gösterilebilir. 1950’li yıllarda hız kazanan kentleşme düzeyindeki artışa rağmen 1960 öncesi dönemde daha çok kırsal alana yönelik çevre sorunları önemli boyuttadır. Özellikle tarım sektörü ile yakından ilgili olduğu için yoğun olarak ele alınan çevre sorunu olarak erozyon ve toprağa ilişkin diğer sorunlar gündem oluşturmuştur.

1960 öncesi dönemde Türkiye’de çevre sorunlarına yönelik olarak ele alınan konular, bütün olarak “ekolojik kriz” bilincinden uzak olmakla birlikte toprak taşınımı, sel, kuraklık, orman ve kısmen de hava kirliliği konularıyla ilgilidir. Yine bu dönemde alanyazına yansıyan konular Türkiye’nin yaşadığı çevre sorunlarıyla ilişkili olmuştur. Bu dönem yazınında yer alan yapıtların %82’si toprağa ilişkin sorunlara yöneliktir.

1960 öncesi dönemde çevre alanyazınında toplam 64 yapıt belirlenmiş olup bu yapıtların konulara göre dağılımı Çizelge.10’da belirtilmiştir.

Çizelge. 10: 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı

Konular	Sayı	%
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	55	82
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	5	7.5
Hava Kirliliği	6	9
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	1	1.5
Toplam	67*	100

* Bu dönem toplam yapıt sayısı 64 olup, birden çok konuya giren eserler tekrar hesaplandığından 67 sayısına ulaşılmıştır.

1960 öncesi Türkiye’de çevre alanyazınında çok büyük oranda hakim olan konu toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlara yöneliktir. Bu dönem alanyazınında henüz toprak kirliliği kavramı kullanılmaya başlanmamıştır. Toprağa ilişkin olarak daha çok ön planda olan ve işlenen konu erozyondur. Erozyon, sel, kuraklık konularını genel olarak ele alan yapıtlar yanında bu konulara yönelik yerli ve yabancı alan araştırmaları da göze çarpmaktadır. Bu dönemde dikkat çeken özelliklerden biri de bu dönemde gerçekleştirilen çalışmaların büyük ölçüde özgün olmasıdır. Türkiye’de başlıca havzalarda erozyon etüdleri 1950’li yıllarda yapılmaya başlanmıştır. Ancak toprağa ilişkin olarak ortaya konulan yapıtların başlıklarından bu yapıtların “ekolojik bilinç” taşıyan nitelikte ve çevre sorunu olarak ele alınan yapıtlar olmadığı görülmüştür. Bu yapıtlar, ekonomisi büyük oranda tarıma dayanan Türkiye’de yaşanan toprağa ilişkin sorunların ve bu arada en büyük sorun olarak beliren erozyonun incelenmesine yönelik olarak ortaya konulmuştur. Bu dönemde yaşanan toprağa ilişkin sorunların ortaya çıkmasında tarımsal teknoloji veya kimyevi gübre kullanımı gibi faktörlerin etkisi pek olmamıştır.

Hava kirliliğine ilişkin çalışmalar yoğun olarak 1960’lı yıllarla birlikte gerçekleştirilmeye başlansa da Murgul örneğine ilişkin çalışmalar (Akman, 1955; Karaca,1957a) daha eski tarihlidir. Bu dönemde yaygın bir hava kirliliği sorunu yaşanmamaktadır ve sorunun adı henüz “hava kirliliği” olarak netleşmemiştir. Bu sorunun başlık düzeyinde “hava kirliliği” kavramı olarak alanyazına girmesi 1959 yılında yapılan bir çeviri yayınlı (Hava Kirlenmesinin..., 1959) olmuştur. Bu çalışma kapsamında hava kirliliğine yönelik elde edilebilen en eski tarihli yapıt olan Karaca’nın (1957a) çalışması boyunca “hava kirliliği” kavramı kullanılmamış, buna rağmen kükürtdioksit yayılımı veya zehirli gaz yayılımı ifadeleri kullanılmıştır. Murgul’da yaşanan hava kirliliğini ele alan çalışmalarda hava kirliliğinin hayvan ve

bitki sağlığı üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur. Murgul'daki hava kirliliği konusuna ilişkin yapıtlar yerli araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur. Aynı zamanda yine yerli yazarlar tarafından ortaya konulan çeşitli gazların bitkiler üzerindeki etkilerine yönelik çalışmalar (Karaoğlan,1953; Vardar,1956; Karaca,1957b) da çevre alanyazını içerisinde yer almıştır. Murgul'da yaşanan hava kirliliğinin nedeni bir sanayi kuruluşudur. En azından ortaya konulan yapıtlardan Türkiye'de beliren ilk hava kirliliği kaynağının sanayi kuruluşları olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu dönemde Haliç'te dikkate değer bir su kirliliği yaşandığı, konuya yönelik olarak resmi makamların harekete geçip, çözüm amaçlı toplantılar yaptığı, çalışmanın (2.2.1) numaralı başlığında belirtilmişti. Bu somut kirliliğe rağmen, bu konuya yönelik yine başlık düzeyinde herhangi bir yapıt alanyazında yer almamıştır. Yani su kirliliği sorununun varlığı ile bu sorunun yazında yer alması arasında zaman farkı ortaya çıkmıştır. Konuya yönelik ilk yapıt (5.1.2) numaralı başlıkta da belirtildiği üzere 1960 yılında yayımlanmıştır.

Bu dönem çevre alanyazını içinde dikkat çeken diğer bir durum ise gelişmiş sanayi ülkelerinde toplu ölümlere yol açan çevre felaketlerini konu edinen ve başlık düzeyinde konuyu ele alan yerli ya da çeviri yapıtlara rastlanılmamış olmasıdır. Örneğin 1930'da Belçika'da, 1948'de Pennsylvania'da, 1952'de Londra'da hava kirliliğine bağlı olarak meydana gelen ölüm olaylarına yönelik herhangi bir çeviri ya da yerli makaleye rastlanılmamıştır. Bu konular ancak hava, su veya çevre kirliliğine yönelik ortaya konulan yerli yapıtlarda örnek olarak ve değinme şeklinde belirtilmiştir. Ama yukarıda da belirtildiği gibi geniş bir şekilde bu konulara yer veren yapıtlar Türkçe'ye çevrilmemiş veya alanyazında yer almamıştır. Buradan şu sonucu çıkarmak mümkündür: Türkiye'de somut olarak beliren çevre sorunlarına yönelik yazın gelişmiş ve konuya yönelik dış yazından da çeviriler yapılmıştır. Ancak Türkiye dışında yaşanan somut çevre sorunlarına ilginin olmaması, bu dönemde geniş bir çevre bilincinin oluşmadığını ortaya koymaktadır.

Bu dönemde diğer ülkelerde yaşanan çevre sorunlarının başlık düzeyinde alanyazına konu olmamasına rağmen, Türkiye dışında gerçekleşen çevre koruma girişimlerine yönelik ilginin alanyazında yer almaya başladığı görülmektedir. Dünya Çevre Koruma Birliği ve çalışmalarına yönelik bir yapıtın (Bayer, 1958) ortaya

konulması çevre koruma adına yapılan uluslararası faaliyetlerin takip edilmeye başlandığının bir ifadesidir.

Bu dönem içerisinde yaşanan çevre sorunları bilimsel kuruluşlar tarafından da ele alınmıştır. Türkiye çevre yazını taramasından ulaşılan bilgilere göre Türkiye’de toprak erozyonu konusunda örnek olaylara yönelik olarak hazırlanan ilk doktora ve doçentlik tezleri (Uzunsoy, 1952; Uzunsoy, 1956) İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi’nde hazırlanmıştır. Yine döneme özgü çevre sorunlarına yönelik bilimsel makaleler İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi (Irmak, 1951), İstanbul Coğrafya Enstitüsü Dergisi (Tunçdilek,1951), Atatürk Üniversitesi Ziraat Dergisi (Akalan, 1955) ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi’nde (Akman, 1955) yayımlanmıştır.

Bu yayınlar dışında dönemin çevre sorunları, çoğunlukla resmi kurum dergi ve bültenlerine konu olmuştur. Ayrıca çevre gönüllü örgütlerinden biri olan Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti de erozyon konusundaki yayımlarıyla çevre alanyazınına önemli katkılarda bulunmuştur. Bu dönemdeki yayınları daha çok “En Büyük Tehlike Erozyon” başlığıyla yayımladığı seri yayınlardan oluşmaktadır. Bu yayınlar bile 1960 öncesi dönemde Türkiye’de erozyon sorununun ne kadar ciddi boyutlarda olduğunun bir ifadesidir.

Bu dönem çevre alanyazının önemli bir kısmı yine bir gönüllü örgüt olan Türkiye Ormancılar Derneği tarafından çıkarılan “Orman ve Av” dergisinde yayımlanan makalelerden oluşmuştur.

Bu dönemde kurulan çevreci örgütlenmeler olarak ormancılar tarafından kurulan örgütler ortaya çıkmaktadır. İlk örgüt olarak 1924’te Orman Mekteb-i Alisi Mezunları Cemiyeti olarak İstanbul’da kurulan cemiyet, 1930’da Türkiye Ormancılar Cemiyeti olarak adını değiştirmiş ve faaliyetlerini yürütmüştür (Türkiye Ormancılar Derneği, 2004). Yeşil Türkiye Ormancılar Derneği (1950) yine bu dönemde en çok alanyazına yansıyan ormansızlaşma konusuna yönelik olarak faaliyette bulunan ilk çevre örgütlenmeleri arasında yer almıştır. Bu örgütlenmelerden farklı olarak “çevre”yi daha kapsayıcı bir ad taşıyan Türkiye Tabiatını Koruma Derneği kurulmuştur.

Çalışmanın (2.2.1) numaralı başlığında Türkiye’de ilk yaşanan çevre sorunları olarak toprağa ilişkin sorunların ön plana çıktığı ortaya konulmuştu. Bu dönemde

ortaya konulan yapıtlara bakıldığında, yaşanan sorunların çevre alanyazınına yansıdığı görülmektedir. Yani 1960 öncesi dönemde Türkiye çevre alanyazını, Türkiye’de yaşanan sorunlarla birlikte gelişmeye başlamıştır. Buna rağmen öteki ülkelerde yaşanan somut çevre sorunları, başlık düzeyinde saptanabildiği kadarıyla çevre alanyazınına girmemiştir. Ancak çevre koruma adına ortaya çıkmaya başlayan uluslararası oluşumlara yönelik az da olsa bir ilgi belirmeye başlamıştır. Bu dönemde kurulan çevre örgütlerinin yine bu dönemde egemen olan çevre sorunları alanında faaliyette bulunduğu görülmektedir. Çevre bilinçlenmesi bir yana çevre sorunlarının önemi bile kavranamamıştır. Bu dönemi kısaca çevreye “çevre”, çevre sorunlarına da “çevre sorunu” denilmediği dönem olarak değerlendirmek mümkündür.

5.1.2. 1960-1969 Döneminde Türkiye Çevre Alanyazınında

İşlenen Konular

Sanayileşme ve kentleşmenin önceki döneme oranla hız kazandığı bu dönemde Türkiye’de kırsal alana ilişkin çevre sorunları yanında kentsel alana ilişkin çevre sorunları da ele alınmaya başlamıştır. Toprağa ilişkin sorunlar, ormansızlaşma ve hava kirliliğinin yanında gürültü problemi, radyoaktif yağışlar ve kalıntılar, milli parklar, su kirliliği, kimyasal kirlenme, çevre sağlığı, atık sorunu gibi konular alanyazınında yer almaya başlamıştır. Yalnız belirtilmesi gereken bir nokta da, bu sorunların bazılarının bu dönemde Türkiye’de önemli birer çevre sorunu olarak belirginleşmediğidir. Bu sorunların yanı sıra çevre yazınında bir önceki döneme oranla pek çok yeni konu başlığının yer almaya başladığı görülmektedir. Bunlardan bazıları ise Türkiye dışında meydana gelen gelişmelerin etkisiyle alanyazınında yer almaya başlayan konulardır.

Bu dönem çevre yazınında toplam 272 yapıt belirlenmiş olup bu yapıtların konulara göre dağılımı Çizelge.11’de verilmiştir.

Çizelge. 11: 1960-1969 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı

Konular	Sayı	%
Hava Kirliliği	111	39.08
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	77	27.11
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	16	5.63
Su Kirliliği	15	5.63
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	14	4.92
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	10	3.52
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	9	3.52
Nükleer ve Radyoaktif Kirlilik	9	3.16
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	5	1.76
Kimyasal Kirlilik	4	1.40
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	3	1.05
Gürültü Kirliliği	3	1.05
Yerel Yönetimler ve Çevre	2	0.70
Çevre Hukuku-Hukuk ve Çevre	2	0.70
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	1	0.35
Ekonomi-Kalkınma-Ticaret ve Çevre/Çevre Ekonomisi	1	0.35
Turizm ve Çevre	1	0.35
Eğitim ve Çevre/Çevre İçin Eğitim	1	0.35
Toplam	284*	100

* Bu dönem toplam yapıt sayısı 272 olup, birden çok konuya giren eserler tekrar hesaplandığından 284 sayısına ulaşılmıştır.

1960-1969 dönemi Türkiye çevre alanyazınında dikkat çeken bir özellik olarak bir önceki dönemde yazına yeni girmiş bir konu olan hava kirliliğinin bu dönem alanyazınında önemli bir yer işgal etmesidir. Aynı şekilde beliren bir nokta da çevre alanyazınında yer alan konuların artmış olmasıdır. Bu sorun alanlarının artmış olması, alanyazında ağırlıklı olarak tek konunun hakim olması durumunu da etkilemiştir. Örneğin 1960 öncesi dönemde yazına %82'lik bir oranla tek konu olarak toprağa ilişkin sorunlar hakimken, bu dönem çevre alanyazınındaki konu çeşitlenmesine bağlı olarak tek konunun alanyazında hakim olma durumu ortadan kalkmıştır. Çevre alanyazınının %60'tan fazla kısmında hava kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlar yer almıştır. Bu dönem alanyazına giren çevre sorunları olarak su kirliliği, radyoaktif kirlenme, gürültü kirliliği ve kimyasal kirlilik bulunmaktadır. Çevre sorunları dışında alanyazında ele alınmaya başlanan konular olarak milli parklar, tabiat varlıkları, yerel yönetimler-çevre ilişkisi, çevre-insan sağlığı, turizm ve çevre ilişkisi ile çevre eğitimi ve çevre hukuku bulunmaktadır. 1960 öncesi döneme kadar toprak, orman ve su koruması gibi kavramlar alanyazın içerisinde yer alırken, 1960'lı yıllarla birlikte daha bütüncül bir kavram olan “tabiat koruma”, “doğa koruma” gibi kavramlar yazına girmiştir. Aynı şekilde “tabiat kaynakları”,

“tabii kaynaklar envanteri”, “tabiatı koruma mevzuatı” gibi kavramlar da 1960’lı yıllarla birlikte alanyazında yer almıştır.

Türkiye’de erozyon konusuna yönelik havza araştırmaları bu dönemde de yapılarak yayımlanmıştır. Türkiye’de erozyon konusunda yayımlanmış bir ders kitabı (Çelebi, 1967) bu dönemin ve yerli bir yazarın ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönem çevre alanyazınında toprak muhafaza ve erozyon konularına yönelik farklı ülke örneklerine de yer verilmiştir. Yerli yazarlar tarafından ortaya konulan bu yapıtlarda (Boyacı, 1964; Tanju, 1964; Oray, 1965) erozyon, toprak ve tabiat koruma alanlarına yönelik örnek ülke incelemeleri yer almıştır. Türkiye’nin en önemli erozyon alanlarından olan Karapınar’a yönelik makaleler yanında Karapınar Olayı ve Erozyon başlıklı bir de kitap (Birand, 1969) yayımlanmıştır.

Türkiye’de tarım ve toprağa ilişkin sorunların konu edildiği “Türkiye’de Tabiat ve Tabiat Kaynaklarından Faydalanma ve Koruma Esasları” adlı bir seminer, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti tarafından düzenlenmiş ve geniş bir katılımıla toprağa ilişkin sorunlar ele alınmıştır. Bu seminerde yapılan sunum metinleri kitaplaştırılarak (Türkiye’de Tabiat...,1964) yayımlanmış ve çevre konusunda yayımlanan bildiri kitabı türünden yayınların ilki olmuştur.

Bu dönem alanyazına giren bir kavram olan “milli park” kavramı, ilk kez ABD’de 19. yüzyılda gündeme gelmiş, Türkiye’de 1940’lı yıllarda fikren ortaya çıkmış ve 1956 tarihli Orman Kanunu’nda kavramın hukuki temelleri atılmıştır. 1960 yılına kadar Türkiye’de dört milli park kurulmuştur (Türkiye’nin Çevre Sorunları, 1991, 345, 346). Türkiye çevre alanyazını taramasında milli park kavramına yönelik ilk yapıt olarak çeviri bir yapıtın (Botelho, 1963) varlığı tespit edilmiştir. Oysa Türkiye’de “milli park” ve “tabiatı koruma alanları” kavramlarına 1956 tarihli Orman Kanunu’nda değinilmişti. Milli park konusuna yönelik yapıtların yayımlanması yanında, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti tarafından “Milli Parklar ve Tabiatın Korunması Semineri” düzenlenmiş ve bu seminerde sunulan bildiriler, seminerle aynı adı taşıyan bir kitapta yayımlanmıştır (Milli Parklar ve Tabiatın Korunması Semineri, 1966).

Ormanlar ve ağaçlandırma konusu bu dönemde de erozyon önleme, toprak ve suyun korunmasına yönelik olarak önem verilen konulardan olmuştur. Bu dönemde orman konusuna yönelik yabancı ülke örneklerine (Bostanoğlu, 1960) yer verilmiştir.

Ormanların bu işlevleri dışında başka önemlere sahip olduğuna yönelik bir yapıt (Özgen, 1966) yine bu dönemde alanyazında yer almıştır.

Kentleşme eğilimindeki artış çevre sorunlarına da yansıyor kentleşmeden kaynaklanan çevre sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1960'lı yıllarla birlikte öncelikle Ankara'da yaşanan kentsel nitelikli hava kirliliği ile birlikte hava kirliliği sorunu çevre alanyazınında yoğun olarak işlenmeye başlamıştır. Ankara'daki hava kirliliğinin 1950'li yıllarda ortaya çıktığı, çalışmanın (2.2.1.) numaralı başlığında belirtilmişti. Çevre yazınına bakıldığında, Ankara'nın hava kirliliğini ele alan çalışmaların 1950'li yıllarda değil 1960'lı yıllarla birlikte yazında yer almaya başladığı görülmüştür. Hava kirliliği, 1960-1969 dönemi çevre yazınında en çok ele alınan konuyu oluşturmaktadır. Hava kirliliğine ait yayınların %25'e yakın kısmını ise Ankara'nın hava kirliliği konusuna yönelik yayınlar oluşturmaktadır. Bu dönemde kentleşmenin neden olduğu hava kirliliğinin en belirgin örneği olan Ankara'daki hava kirliliği bu dönem alanyazınına hakim olmakla birlikte Murgul (Acatay, 1968; Günay, 1969) ve İstanbul (Çataltaş, 1965; Çataltaş, 1969) endüstriyel hava kirliliği ile alanyazınına konu olmuştur. Hava kirliliğinin insan sağlığı üzerine olan etkileri ilk kez bu dönemde işlenmiştir. Aynı şekilde hava kirliliğinin ekonomik ve sosyal yönleri ve zararları konusunda (Karabuda, 1965a; Karabuda, 1965b; Zafir, 1965) ortaya konulan yapıtlar hava kirliliğinin çok yönlü etkilerinin algılanmaya başlandığını ortaya koymaktadır. 1960-1969 dönemi çevre alanyazınında hava kirliliğine ilişkin olarak herhangi bir başka ülke örneğine yönelik yayın bulunmamasıyla birlikte CENTO bölgesi ülkelerinde hava kirliliğini konu edinen bir yapıt (Gökırmak, 1967) bulunmaktadır.

Ankara'da yaşanan hava kirliliği karşısında konuya yönelik ilk örgütlenme girişimi başarıyla tamamlanmış ve 1969 yılında Ankara Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği kurulmuştur. Bu örgütlenmenin gerekliliğine ve kuruluşuna yönelik olumlu tepkiler gösterilmiş ve Derneğin tüzüğü (Ankara Hava Kirlenmesiyle...,1969) ve kuruluşuna yönelik yazılar (Olumlu Bir Adım...,1969) çeşitli süreli yayınlara konu olmuştur. Ankara'daki hava kirliliğini konu edinen ilk makale (Ural vd.,1961) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası'nda yayımlanmıştır.

Türkiye'de yaşanan hava kirliliğinin hukuksal olarak ele alınıp değerlendirilmesi gereği yine bu dönemde ortaya konulan yapıtlarla (Türk, 1969a;

Türk, 1969b) yazına girmeye başlamıştır. Kısa bir ifadeyle Türkiye’de hukuk yazını içerisinde çevre sorunlarının yer almaya başlamasında hava kirliliği etkili olmuştur.

Ankara’da yaşanan yoğun hava kirliliği neticesinde konuya yönelik bilimsel bir toplantı 1968’de “Ankara’nın Hava Kirlenmesiyle Mücadele Çalışmaları” adıyla TÜBİTAK tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplantıya İTÜ, ODTÜ, MTA gibi bilimsel kuruluşların yanında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Hıfzısıhha Enstitüsü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ankara Elektrik Gaz ve Otobüs Müdürlüğü ile meslek kuruluşları katılmıştır (Yavuz, 1975, 169).

Bu dönemde yaşanan hava kirliliği sonucunda Türkiye’de ilk kez konuya yönelik bir kongre düzenlenmiştir. 1969’da Makine Mühendisleri Odası tarafından “Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi” düzenlenmiş ve kongreye sunulan bildiriler kongrenin adını taşıyan bir kitap şeklinde yayımlanmıştır (Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi, 1969). Bu kongrede toplam on dokuz bildiri sunulmuştur. Yine bu dönemde mühendislik yazını içerisinde çevre konusuna yer vermeye başlanmıştır. Mühendis ve Makine, Orman Mühendisliği ve Türkiye Mühendislik Haberleri gibi değişik odalara ait yayın organlarında dönemin öne çıkan çevre sorunları konularında yazılmış yazılara yer verilmiştir.

Türkiye’de yaşanan hava kirliliğine yönelik bilimsel nitelikte olan ve yukarıda belirtilen ilk toplantılardan önce de hava kirliliğine yönelik olarak uluslararası katılımlı olarak düzenlenen çeşitli bilimsel toplantı ve sempozyumlara bildirili (Öngün, 1967 ve Gökırmak,1967) katılım gerçekleşmiştir.

Hava kirliliğine yönelik olarak yayımlanan makaleler, üniversitelerin çeşitli bilimsel ve süreli yayınlarında, resmi kurum dergilerinde, meslek odaları süreli yayınlarında, gönüllü kuruluş dergilerinde ve diğer süreli dergilerde yayımlanmıştır. Hava kirliliğine ilişkin yayınlar sosyal bilimler alanında yayın yapan süreli yayınlar içinde de yer almaya başlamıştır. İdare Dergisi, İller ve Belediyeler Dergisi, İller Bankası Dergisi, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Standard, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi bu konuya yönelik yayınlara yer veren sosyal bilim dergileri arasında yer almıştır. Tüberküloz ve Toraks Derneği’nin yayımladığı, Tüberküloz ve Toraks Dergisi, hava kirliliğini oldukça yoğun işleyen dergiler arasında ilk sırada yer almıştır. Ayrıca TÜBİTAK tarafından yayımlanan Bilim ve Teknik Dergisi’nin

Şubat 1969'da yayımlanan on altıncı sayısında hava kirliliğine yönelik sekiz yazı yer almıştır.

Türkiye'de "su kirliliği" kavramı ilk kez bu dönemde alanyazına girmiştir. Türkiye'de su kirliliği konusunda en eski sorun alanı Haliç'tir. Türkiye'de 1945'ten sonra su kirliliğinin sorun olarak yaşama girdiği çalışmanın (2.2.1) numaralı başlığında belirtilmişti. Ancak Türkiye çevre alanyazını taramasında 1960 öncesi dönemde su kirliliğine ilişkin herhangi bir yapıtın bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sorunun çevre alanyazınına girmesi 1960'lı yılların hemen başında olmuştur. Bu dönemde su kirliliğine ilişkin yazında dikkati çeken nokta, konuya yönelik ilk yapıtların, Türkiye'de yaşanan su kirliliğine yönelik özgün çalışmalar olmasıdır. Bu dönemde önemli etkileri beliren su kirliliği Haliç, İzmir ve İzmit körfezlerinde ortaya çıkmış ve sınırlı sayıda yapıtla da olsa çevre alanyazınına girmiştir. Ancak yaşanan kirliliğin boyutuyla kıyaslandığında bu sorunun yazına erken konu edilmediği sonucu çıkmaktadır.

Su kirliliği konusunda ilk yazılı yapıt (Acara, Erol, 1960), yine ilk kirlilik odağı olan Haliç'in kirliliği konusunda ve yerli bir yazar tarafından İngilizce olarak kaleme alınmıştır. Su kirliliğinin insan sağlığı üzerine olan etkilerine yine bu dönem yapıtlarında ilk kez (Gürhan, İzgü, 1963) değinilmiştir. Sularda kimyasal kirlenme (Gürhan, İzgü, 1963; Ünsal, 1964; Akdoğan, 1967; Gölhan, 1967; Koçtürk, 1969), radyoaktif yağışlarla meydana gelen kirlenme (Şenvar, 1963; Kaptanoğlu, 1964) konuları yine bu dönemde alanyazınında yer almıştır.

Bu dönemde üniversitelerde doğrudan çevreye yönelik eğitim veren bir bölüm olmamasına rağmen bazı fakültelerde çevreye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Örneğin Haliç'teki su kirliliğine yönelik ilk doktora tezi (Kor, 1963) bu dönemde İTÜ İnşaat Fakültesi'nde ve bir bilim uzmanlığı tezi (Çimen, 1969) ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü'nde hazırlanmıştır. Haliç dışında, Ankara Çayı'ndaki kirlilik de yine bu dönemde bir bilim uzmanlığı tezine (Sürücü, 1968) konu olmuştur. Bu dönem hazırlanan tezlerin tamamının yine fen bilimleri alanında hazırlandığı görülmektedir.

1960-1969 döneminde katı ve sıvı atıklar konusu da çevre alanyazınında yer almaya başlayan konulardan olmuştur. Katı atık yönetimine yönelik çeviri bir yayınlara (Tanner, 1966) çevre alanyazınına giren atık konusu, bu dönem yazınında önemli bir

yer tutmamıştır. Bu dönemde atık ve atık yönetimine ilişkin olarak herhangi bir bilimsel kuruluşun yayını bulunmamaktadır. 1960'lı yıllarda Türkiye'de atıkların önemli bir sorun olduğu görülmemiştir. Atık sorunu daha çok kentleşmenin bir sonucu olarak büyük kentlerde çöp ve atık suların oluşturduğu sorun ve atık yönetimine yönelik olarak işlenmiştir. Bir önceki döneme oranla bu dönemde atık sorununun yazına girmesi, kentleşme düzeyinde meydana gelen artış ve hızlı-çarpık kentleşmeye bağlı kaliteli hizmetin sunulmaması şeklinde açıklanabilir.

Bu dönemin diğer bir özelliği ise radyoaktif yağışlar, radyoaktif kalıntılar ve radyasyon gibi sorunlara yönelik yazının gelişmeye başlamasıdır. Çalışmanın (2.2.1.) numaralı başlığı altında Türkiye'de yaşanan çevre sorunları ortaya konulurken, radyoaktif yağışlar, kalıntılar veya radyasyon konularının 1960'lı yıllarda Türkiye için önemli birer çevre sorunu olarak tartışılmadığı görülmüştü. Buna rağmen bu konulara yönelik yazılı eserlerin çevre alanyazını içerisine girdiği görülmektedir. Konuya yönelik ilk yapıt 1962 tarihli olup, yerli bir yazar tarafından (Şenvar, 1962) ortaya konulmuştur.

Türk tarımı sürekliliği olmayan birtakım girişimler hariç ancak 1960'lı yıllarda kimyasal gübrelere tanışmıştır. Gübre kullanımı devletin mali ve teknik desteği ile özendirilmiştir (Şahinöz, 2001, 81). Tarımda kullanılan zirai mücadele ilaçları ve gübreler gibi kimyasal maddelerin çevrede meydana getirdiği sorunlara yönelik yazın yine bu dönem içerisinde gelişmeye başlamıştır. Yerli bir yazar tarafından ilk kez (Ateş, 1967) ele alınan ve alanyazına giren bu konunun dönem içerisinde tuttuğu yer Çizelge.5'de ortaya konulmuştur. Canlılar üzerinde olumsuz etkileri olan ve Carson (1962) tarafından yazılarak tüm dünyada büyük dikkat çeken kitabın ana konularından olan böcek öldürücü kimyasallardan DDT (DDT: Yeni Bir Alarm, 1968) bu dönemde Türkiye çevre alanyazına girmiştir.

Gürültü sorununa ilişkin ilk yapıtlar yine 1960'lı yıllarla birlikte ortaya konulmaya başlanmıştır. 1960'lı yıllarda Türkiye'de yaşanan çevre sorunları arasında yaygın bir kirlilik olarak görülmemesine rağmen, gürültü kirliliği çevre alanyazına erken bir dönemde yansımıştır. Gürültü sorununa yönelik makale düzeyinde ilk yapıt (Erani, 1962) yerli bir yazar tarafından ve Ankara kentine yönelik olarak yazılmıştır. Alanyazında kapladığı oran dikkate alındığında gürültünün önemli bir çevre sorunu

olarak görülmediği ortaya çıkmaktadır. Yani 1960-1969 döneminde gürültü sorunu önemli bir çevre sorunu olarak algılanmamıştır.

“Çevre” kavramı ekolojik içeriğinden uzak olsa da başlık düzeyinde ilk kez bu dönemde alanyazına girmiştir. Çevre kavramı ilk kez “çevre sağlığı” olarak kullanılmış olup, 1966’da yayımlanan iki yapıtla (Bengiserp, 1966; Polisoğlu, Kalış, 1966) yazına girmiştir. Çalışmanın (2.1.2.2.) numaralı başlığında 1960’lı yıllarda dünyada çevre sorunları konusuna değinilirken çevre sağlığı (Sencer, 1986, 72) konusunda uluslara sorumluluklar yüklenildiğini belirtilmiştir. Bu Sözleşme’de (Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi) geçen çevre sağlığı kavramı aynı yıl Türkiye çevre alanyazınında da yer almaya başlamıştır.

Kentleşme ve çevre arasındaki ilişkiler yine bu dönemde ortaya konulan yapıtlarla alanyazına konu olmaya başlamıştır. Kentleşme-çevre ilişkileri, çevre sağlığı (Bengiserp, 1966) yönünden ele alınmıştır. Ayrıca, çevre sorunları-planlama ilişkisine yönelik bir yapıt (Yavuz, 1969) yine ilk olarak bu dönemde ortaya konulmuştur.

Yerel yönetimlerle çevre sorunları arasındaki ilişki yine ilk kez bu dönemde ele alınan bir konu olmuştur. Yerel yönetimlerin çevre sorunları konusunda sorumlulukları bu dönemde en belirgin sorun olarak algılanan hava kirliliği düzeyinde ele alınmıştır. Yerel yönetimler ile çevre ilişkisi ilk kez çeviri bir yapıtla (Radius,1962) alanyazına girmiş olup, bu dönemde yayımlanmış bir de Türkçe yapıt (Tortop, 1965) bulunmaktadır. Her iki yapıtta da hava kirliliğinin çözümünde yerel yönetimlerin katılımı ve sorumlulukları ele alınmıştır.

Çevre konusunda uluslararası düzeyde gerçekleştirilen çalışmalara yönelik yapıtların yayımlanması bu dönemde de devam etmiştir. Bu konuya yönelik olarak bir önceki dönemde sözü edilen Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği ile Avrupa Konseyi’nin çevre konusuna yönelik çeşitli rapor ve toplantılarına ilişkin olarak yazılan makaleler (Bayer,1965; Bayer, 1967; Huş, 1968) yayımlanmıştır.

Bazı konular birer yapıtla da olsa bu dönem çevre alanyazını içerisine girmiştir. Çevre ile ekonomi arasındaki ilişki ilk kez bu dönemde ve çeviri bir yayınlı (Herzeg, 1967) yazına girmiştir. Çevrenin eğitim yoluyla korunmasına yönelik tek bir yapıt (Gülgün, 1969) olsa dahi çevre eğitimi konusunda yazının başlangıcı bu dönemde oluşmuştur. Turizm ile çevre ilişkisi ilk kez bu dönemde alanyazına girmeye

başlamış ancak düşük düzeyde bir işleniş gerçekleşmiştir. Konuya yönelik bir makale (Akoğlu, 1969) ile turizm ile çevre ilişkisi alanyazına taşınmıştır.

Bu dönemde çevreyle doğrudan ilgili olmayan dergilerde çevreye yönelik yayınlar yer almakla birlikte, doğrudan çevre konusuna yönelik ilk dergi de yayın hayatına başlamıştır. Bu dergi, bir çevre gönüllü kuruluşu olan ve Türkiye'nin ilk çevre derneği olarak nitelendirilen Türkiye Tabiatını Koruma Derneği tarafından 1966'da yayımlanmaya başlanan "Tabiat ve İnsan Dergisi"dir.

Bu dönem çevre alanyazını genel olarak değerlendirmek gerekirse: Türkiye'de yaşanan çevre sorunları alanyazına hakim olmuş ancak sorun olarak etkisi geniş kitleler tarafından hissedilmeyen bazı çevre sorunları da alanyazına konu olmuştur. Çevre sorunlarında asıl etkili olan sanayileşme faaliyetleri henüz büyük çevre sorunları oluşturacak yapıda olmadığından büyük ölçekli çevre sorunları yaşanmamış, sorunlar yerel ölçekte sınırlı kalmıştır. Önemli sorun odakları bilimsel kuruluşlar tarafından önemsenmiş ve dikkate değer derecede su kirliliğinin yaşandığı sorun alanları lisansüstü düzeyde tezlerle konu edilmiştir. Ankara ve İstanbul gibi kentleşme ve sanayileşme düzeyi yüksek olan kentlere özgü sorunlar, yazında daha çok önem verilen konular olmuştur. Ekolojik içerikten uzak olsa da "çevre" kavramı ilk kez bu dönemde alanyazına girmiştir. Çevre-ekonomi, çevre-hukuk, çevre-yerel yönetimler, çevre-kentleşme ve çevre-eğitim konuları ilk kez bu dönemde birer ikişer yapıyla alanyazına konu olmaya başlamıştır. Ülkede yaşanan çevre sorunları konusunda yabancı ülke örnekleri incelenmiş, aynı şekilde Türkiye içindeki somut sorun alanlarına yönelik araştırmalar yapılmış ve yayımlanmıştır. Yaşanan çevre sorunlarının bilimsel ortamda tartışmaya açılmasında daha çok gönüllü örgütler ve meslek kuruluşları ön plana çıkmıştır.

5.1.3. 1970-1979 Döneminde Türkiye Çevre Alanyazınında

İşlenen Konular

1970-1979 dönemi Türkiye'de çevre konusunda önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Tüm dünya ülkelerinden yoğun bir katılımın olduğu Stockholm Konferansı sonrasında ülkelerin çevreye bakış açılarında değişimler başlamıştır. Türkiye'de çevre konusuna yönelik resmi ilginin başladığı bu dönemde Türkiye'nin Stockholm Konferansı'na katılmış olmasının yanı sıra çevre konusuna yönelik bir

merkezi örgütün kurulması, üniversitelerin değişik fakültelerinde ders izlencelerine çevre konusunun girmesi ve çevre alanında etkinlikte bulunmak amacıyla pek çok çevre gönüllü kuruluşunun oluşturulması, kalkınma planlarına “çevre sorunları” kavramının girmesi gibi olumlu adımlar atılmıştır. Bu Konferans’a Türkiye de katılmış olup Konferans’a ilişkin yazılar (Asmaz,1972; Almeida,1973) çevre alanyazını içerisine hemen aynı yıl girmiştir.

Bu dönemde çevre gönüllü kuruluşlarının sayısında artış yaşanmıştır. 1972’de İstanbul’da Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği, 1975’te İstanbul’da Doğal Hayatı Koruma Derneği ve 1978’de Ankara’da kurulan Türkiye Çevre Sorunları Vakfı bunlar arasında önemli etkinlikleri olan gönüllü çevre örgütleridir. Bu örgütler düzenledikleri çeşitli etkinliklerle kamuoyunda çevre bilinci oluşturma ve yaşanan çevre sorunlarına yönelik gündem ve çözüm üretme faaliyetleri içerisinde olmuşlardır.

Bu dönem aynı zamanda üniversitelerde çevreye yönelik eğitimin başladığı bir dönem olmuştur. Çevre mühendisliği alanında olmak üzere çevre için eğitim ilk olarak ODTÜ ve İTÜ bünyelerinde açılan bölümlerde başlatılmıştır. ODTÜ’nde 1973’te lisansüstü düzeyde eğitim veren çevre mühendisliği bölümü kurulmuş ve 1978’den itibaren de lisans öğrencilerini kabul etmiştir (ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü, 2005). Yine İTÜ’nde 1973’te İnşaat Fakültesi bünyesinde Çevre Sağlığı ve Teknolojisi adıyla kurulan ve başlangıçta lisansüstü düzeyde eğitim veren bölüm, 1976’da Çevre Mühendisliği Bölümü adını almış ve 1978’de de lisans öğrenimine başlamıştır (İTÜ İnşaat Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü, 2005). Türkiye’de çevre, disiplin olarak ilk kez çevre mühendisliği alanında olduğundan, çevre mühendisliğine ilişkin yazının ortaya çıkması da bu döneme denk gelmektedir. Çevre mühendisliği eğitiminin başlamasından sonra bu bilim dalına yönelik sorunları tartışmak amacıyla 1979’da Ankara’da 1. Ulusal Çevre Mühendisliği Bilimleri Sempozyumu düzenlenerek çevre mühendisliği bilimleri çeşitli yönleriyle tartışmaya açılmıştır.

ODTÜ Çevre Mühendisliği bölümü kurulmadan önce 1972’de Çevre Sorunlarıyla İlgili Mühendislik ve Bilim Dallarında Araştırma Problemleri Konferansı’nı düzenlemiştir (Yavuz, 1975,170). Yine çevre mühendisliği eğitimine yönelik olarak bir makale (Uluğ, 1972a) yayımlanmıştır. Bunların dışında sosyal

bilimler alanında çevre eğitimi ilk kez Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde başlanmıştır. Yavuz (1975,169), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde 1973'ten itibaren "çevre sorunları" konulu bir doktora programının varlığını belirtmektedir. Yüksek öğretimde çevre eğitiminin başlaması dışında ortaöğretimde çevre eğitime yönelik olarak ilk kitap (Güler, Öcalan, 1979) bu dönemde yayımlanmıştır.

Çevre alanına yönelik üniversitelerin bu bölümleri dışında, DPT ve TÜBİTAK gibi kurumlar da bünyelerinde çevre konusunda araştırma yapmak üzere değişik birimler oluşturmuştur. TÜBİTAK bünyesinde 1977 oluşturulan Çevre Araştırmaları Grubu ile DPT bünyesinde oluşturulan Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu bu oluşumlar arasında sayılabilir.

1970'li yıllar Türkiye çevre alanyazını için önemli bir gelişme dönemini oluşturmaktadır. Bugün Türkiye çevre alanyazınında yer alan ana konu ve kavramların önemli bir kısmı bu dönemin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. 1970'li yıllardan önceki dönemlerde de Türkiye'de çevre sorunları yaşanmasına rağmen bu sorunlar 1970 öncesi dönemde "çevre sorunu" olarak adlandırılmıyordu. İşte bu bakımdan 1970'li yıllar çevre adına önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Çünkü "çevre sorunları" ve "çevre kirliliği" kavramları ilk kez 1970'li yıllarla birlikte kullanılmaya başlanan ve alanyazına giren kavramlar olmuştur. Yine bu dönemde adı "çevre" ile başlayan bir süreli yayın olan "Çevre Koruma" dergisi yayın hayatına başlamıştır.

Bu dönemde çevre alanyazınında toplam 416 yapıt belirlenmiştir. Bu yapıtlarda işlenen konuların dağılımı ise Çizelge.12'de yer almaktadır.

Çizelge. 12: 1970-1979 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı

Konular	Sayı	%
Hava Kirliliği	84	19.09
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	58	13.18
Genel Olarak Çevre Sorunları	57	12.95
Su Kirliliği	54	12.27
Genel Olarak Çevre Kirliliği ve Kirlilik	19	4.31
Atıklar-Atık Yönetimi ve Ticareti	17	3.86
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	13	2.96
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	12	2.95
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	12	2.95
Sanayi- Sanayileşme ve Çevre	11	2.5
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	9	2.04
Ekonomi,Kalkınma,Ticaret ve Çevre-Çevre Ekonomisi	9	2.04
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	9	2.04
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	8	1.81
Çevre Hukuku-Hukuk ve Çevre	7	1.59
Çevre Politikaları ve Yönetimi	7	1.59
Gürültü Kirliliği	6	1.36
Tarım, Hayvancılık ve Çevre	4	0.90
Eğitim ve Çevre/Çevre İçin Eğitim	3	0.68
Çevre Duyarlılığı, Çevre Sorumluluğu ve Çevrecilik	3	0.68
Çevre Teknolojisi-Teknoloji ve Çevre	3	0.68
Yerel Yönetimler ve Çevre	3	0.68
Biyolojik Çeşitlilik ve Biyogüvenlik	2	0.45
Nükleer-Radyoaktif Kirlenme	2	0.45
Kimyasal kirlilik	2	0.45
Genel Olarak Çevre ve Ekoloji	2	0.45
Turizm ve Çevre	1	0.22
Enerji, Enerji Yönetimi ve Çevre	1	0.22
STK'lar ve Çevre	1	0.22
Çevre Disiplini	1	0.22
Nüfus, Göç, Yoksulluk ve Çevre	1	0.22
Diğer	19	4.31
Toplam	440*	100

* Bu dönem toplam yapıt sayısı 416 olup, birden çok konuya giren eserler tekrar hesaplandığından 440 sayısına ulaşılmıştır.

1970-1979 döneminde Türkiye’de en dikkat çeken çevre sorunları olarak hava kirliliği, toprak kirliliği ve su kirliliğinin olduğu ve yine yaşanan bu sorunların ülke ölçeğinde yaygın olmayıp yöresel ölçekli çevre sorunları olduğu çalışmanın (2.2.3.) numaralı başlığında belirtilmişti. Türkiye’de bu dönemde yaşanan ve önemli görülen çevre sorunlarından olan hava, toprak ve su kirliliği bu önemlerini çevre alanyazınında da ortaya koymuştur. 1970-1979 dönemi çevre alanyazınında konu yoğunluğu olarak ilk sırada hava kirliliği (%19.09), ikinci sırada toprak ve toprağa ilişkin sorunlar (%13.18), üçüncü sırada genel olarak çevre sorunları (%12.95) ve dördüncü sırada ise su kirliliği (%12.27) bulunmaktadır.

Bu dönem çevre alanyazını incelemesinde, hava kirliliğinin yine ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Bir önceki döneme oranla hava kirliliğine yönelik yapıtlarda önemli bir azalma söz konusu olmakla birlikte, yine de ele alınan çevre sorunları

arasında ilk sırada yer almıştır. Hava kirliliğine yönelik yapıtlar içerisinde Ankara hava kirliliğinin konu edildiği yapıtların oranı ise %25'dir. Bu dönem çevre alanyazınında Ankara dışında Samsun, Murgul, İzmir, İzmit, İstanbul ve Erzurum hava kirliliklerini konu edinen yapıtlar da yer almıştır. Bu kentlerde yazına yansıyan çevre sorunlarında hava kirliliği birinci sırada yer almıştır. Bu sorunların ortaya çıkış nedeni kentlerin kentleşme veya sanayileşme düzeylerine göre değişmektedir. Ankara ve Murgul'daki hava kirliliği dışında, Ankara'da su kirliliği, İstanbul'da hava kirliliği, İzmit'te su kirliliği, Samsun'da hava kirliliği, İzmir'de hava kirliliği, su kirliliği ve atık sorunu, ve Erzurum'da hava kirliliği alanyazına yansımıştır. Yukarıda sayılan kentlerin ortak özellikleri olarak çarpık kentleşme ve sanayi kuruluşlarının varlığı ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de 1970'li yıllarda yaşanan çevre sorunlarının anlatıldığı (2.2.3.) numaralı başlık altında hava kirliliğinin yaşandığı şehirler olarak da bu şehirler belirmiştir. Yani hava kirliliği konusunda sorunlar alanyazına yansımakta geç kalmamıştır. Hava kirliliği konusuna yönelik İngilizce yazılmış bir makale (Keleş, 1972), Türkiye'nin sosyal bilimler alanında en eski tarihli bir yayın organı olan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi'nde yayımlanmıştır. Ayrıca hava kirliliği konusunda olmak üzere bir kaynakça çalışması (Burian,1972) da bu dönemin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Hava kirliliğine yönelik böyle bir kaynakçanın hazırlanmış olması bile hava kirliliğinin bu dönem Türkiye'sinde en önemli çevre sorunu olarak belirdiğinin ifadesidir.

Bu dönemde hava kirliliğine yönelik mevzuat oluşturma çalışmaları başlamıştır. Yaşanan hava kirliliğine yönelik olarak 3.11.1977 tarih ve 16102 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Isıtma ve Buhar Tesislerinin Yakıt Tüketiminde Ekonomi Sağlanması ve Hava Kirliliğinin Azaltılması Yönetmeliği" (Çobanoğlu, 2006, iii) hava kirliliğine yönelik doğrudan düzenlemelerden ilki olmuştur.

1970-1979 dönemi çevre alanyazın incelemesine göre erozyon, kuraklık, çölleşme gibi toprağa ilişkin sorunlar ve bunlardan korunma çarelerine yönelik önlemler alanyazın içerisinde ikinci sırada yer alan sorun grubu olmuştur. Önceki dönemlere kıyasla bu konulara yönelik yapıtlarda da oransal bir azalma dikkati çekmektedir. Türkiye'de yaşanan bozkırlaşma sorunu yabancılar tarafından da

inceleme konusu yapılmış ve bu çalışma (Weniger, 1972) Türkçe'ye çevrilmiştir. Yine Türkiye'nin erozyon alanlarına yönelik saha araştırmaları bu dönemde de yazında (Başer, 1970; Çelebi, 1970; Çelebi, 1971; Çelebi, 1972; Çelebi, 1973) yer almıştır. Konuya yönelik bu türden araştırmaların yanında makale düzeyinde araştırmalar da yayımlanmıştır. Bu konulara yönelik araştırmalar yapan kurum ve kuruluşlar arasında Atatürk Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi, Orman Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı yer almıştır. Bu konular çeşitli bilimsel toplantılarda (İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu, İTÜ İnşaat Fakültesi Haliç Sempozyumu) da tartışmaya açılmıştır. Türkiye'de erozyon konusuna yönelik olarak ilk kez bir sempozyum (1. Ulusal Erozyon ve Sedimentasyon Sempozyumu, 1978) düzenlenmiştir. Türkiye'nin önemli erozyon alanlarından biri olan Karapınar sahasına yönelik ilk doktora tezi (Başer, 1970) bu dönemde hazırlanmıştır.

Bir önceki döneme oranla orman konusuna yönelik yapıtlarda azalma dikkati çekmektedir. Bu azalmayla birlikte, bu alana yönelik ele alınan yapıtların başlıklarında da çeşitlilik göze çarpmaktadır. Çevre korumada ağaçlandırmanın, ormanın yeri ve önemi, ormanın çevre ve hava kirliliğini önleyici rolleri gibi konular yapıtlarda işlenilmiştir.

Bu dönem çevre alanyazınında önemli yer tutan üçüncü kirlilik türünü su kirliliği oluşturmuştur. Önceki döneme oranla su kirliliğini işleyen yapıtların miktarında artış olmuştur. Su kirliliğine yönelik yapıtların %27'si ise Haliç'teki su kirliliğine yöneliktir. Su kirliliğine yönelik diğer sorun alanları olarak İzmir Körfezi'nin kirliliği, Marmara Bölgesi deniz kirliliği, Porsuk Çayı kirlenmesi, İzmit Körfezi kirliliği ele alınmıştır. Türkiye'deki su kirliliği örneklerinin yanı sıra ülke dışında yaşanan su kirlilikleri de az da olsa yazında (Kirlilikten Kurtulan., 1974) yer almıştır. Su kirliliğinde daha çok endüstrileşmesinin neden olduğu kirlenmeler ile su kirliliğinin deniz ürünleri üzerine olan etkileri konu edilmiştir.

Su kirliliği konusuna yönelik olarak değişik düzeylerde tezlerin yazımı da devam etmiştir. Su kirliliği konusunda ODTÜ (Caner, 1971; Çakıroğlu, 1974), İTÜ (Karpuzcu, 1975) ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nde (Baştürk, 1975) bilim uzmanlığı ve doktora tezleri hazırlanmıştır. Su kirliliği konusuna yönelik olarak hazırlanan bu tezler fen bilimleri disiplini içerisinde hazırlanmıştır.

Yaşanan su kirliliğine yönelik olarak koruyucu ve önleyici tedbirler de alınmaya başlamış ve alanyazına yansımıştır. Bunları su kirliliği konusunda ortaya konulan yapıtlarda görebilmek mümkündür. Örneğin su kirliliği kontrolü (Uluğ, 1972b), kirlilik kontrol standartları (Çakıroğlu, 1974), su kirliliğine yönelik yasa (Öztürk, 1975; Noyan, 1976) bunlar arasındadır.

Su kirliliğine yönelik olarak çeşitli sempozyumlar düzenlenmiştir. Haliç'te meydana gelen su kirliliğinin ulaştığı boyut neticesinde bu konuya yönelik olarak bir sempozyum düzenlenmiş ve dikkatler bu konuya çekilmeye çalışılmıştır. Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları adıyla 1976'da Boğaziçi Üniversitesi tarafından düzenlenen sempozyumda (Tezcan vd. 1977) bildiriler sunulmuştur. İstanbul Boğazı'nda yaşanan sorunlara yönelik olarak 1973'te düzenlenen ve 1975'te yayımlanan İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu (Pamay, 1975) ve Sanayi Yönünden Su Kirlenmesi Bölgesel Sempozyumu (1975) bunlardan önemli olanlarıdır. Görüldüğü gibi su kirliliğine yönelik yapıtlar ve sempozyumlar çoğunlukla sanayileşme ve kentleşme düzeyi yüksek bölgeleri konu edinmiştir.

Bir önceki dönemde hava kirliliği sorununa yönelik olarak yazına giren hukuk ve çevre ilişkisine yönelik yazın, bu dönemde yeni konuların eklenmesiyle devam etmiştir. Hava ve su kirliliğinin hukuki boyutuna yönelik yayınların yanında, çevre kirliliğinden doğan hukuki sorumluluk (Tekinay, 1977) ve çevre hakkı (Keleş, 1978) gibi kavramlar da alanyazına girmiştir. "Çevre hakkı" kavramı ilk kez 1972'de gerçekleşen Stockholm Konferansı'ndan sonra yayımlanan bildirgeyle gündeme taşınmıştı (Kabaoğlu, 1996,18).

Kentleşme, sanayileşme ve teknolojik ilerlemenin bir sonucu olarak ortaya çıkan gürültü sorunu, 1970-1979 döneminde Türkiye'de yaşanan çevre sorunları arasında önemli bir yer işgal etmemiştir. Gürültü kirliliği konusunda çocuklarda bilinç uyandırmayı amaçlayan ilk kitap türü yapıt (Ural, 1979) TÇV tarafından yayımlanmıştır.

Atık konusu yine bu dönemde işlenen sorunlar arasındadır. Bir önceki dönemle kıyaslandığında atık ve atık yönetimine yönelik yazın miktarında az da olsa bir artış gerçekleşmiştir. Atık konusuna yönelik olarak bir önceki dönemde ele alınan kentsel çöp ve atıksuya ek olarak bu dönemde, endüstriyel atıklar konusu (Ağacık, 1970; Koç, 1971; Berk, 1972; Kor, 1975) çevre alanyazınında incelenen konular arasına

girmiştir. Katı atıklar konusu bilimsel inceleme alanına girmiş ve bu konuya yönelik iki doçentlik tezi (Erdin, 1978; Baştürk, 1979) hazırlanmıştır. Bu dönem kentlerde yaşanan çöp sorununun değerlendirilmesi amacıyla Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği tarafından ilk kez bir sempozyum (Kentlerin Çöp Sorununun Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi Sempozyumu, 1977) düzenlenmiştir.

Bu dönemin belirgin özelliklerden biri çevrede yaşanan sorunların bütüncül olarak algılanmaya başlanması ve yeni kavramların çevre alanyazını içerisine girmesidir. Bu dönem çevre alanyazınında “çevre sorunları”, “çevre kirlenmesi” ve “çevre problemi” gibi kavramlar daha yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca çevre sorunlarının uluslararası boyutları, etkileri ve diğer ülkelerde yaşanan çevre sorunları üzerine yazın gelişmeye başlamıştır. Çevre sorunlarının uluslararası boyutlarının yazına konu olması daha önceki dönemlerde ortaya çıkmış olsa da, konunun daha yoğun olarak işlenmesinde Stockholm Konferansı'nın da olumlu etkileri olmuştur. Bu döneme kadar birkaç çevre oluşumunun gerçekleştirdiği faaliyetlere değinmeden öteye geçilememişken, çevre sorunlarının uluslararası boyutu, çevre sorunları ve az gelişmiş ülkeler ile Konferans'a ilişkin yapıtlar, bu dönemde gerçekleştirilen Konferans'ın ardından alanyazına girmeye başlamıştır. Bu bakımdan konuya bakıldığında, 1970-1979 dönemi Türkiye çevre alanyazınının, çevre alanındaki uluslararası gelişmelerden etkilendiği bir dönem olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Stockholm Konferansı'ndaki en önemli tartışma konularından birini ekonomi ve çevre arasındaki ilişki oluşturmuş ve bu ikilinin birlikte düşünülmesi gereği ortaya çıkmıştır. İşte Konferans'ta beliren bu anlayış Türk çevre alanyazınına da yansımış ve ekonomi, kalkınma, ticaret ve çevre ilişkileri yapıtlara konu olmaya başlamıştır. Ekonomik kalkınma ve çevre ilişkileri, iktisadi açıdan çevre sorunları gibi konulara yönelik yapıtlar %2'lik bir oranda kalmıştır. Çevre ve ekonomi konusunu ele alan iki önemli yapıt (Victor, 1978; Meadows vd., 1978) da Türkçe'ye çevrilmiştir. Bunlardan, Büyümenin Sınırları (Meadows vd., 1978) adlı rapor pek çok ülke tarafından kendi diline çevrilerek yayımlanmıştır. Ancak Türkiye'de bu Rapor hemen Türkçe'ye çevrilmediği gibi Türkiye çevre alanyazını taramasında da Rapor'a ilişkin yerli ya da çeviri bir makaleye de rastlanılmamıştır. Bu raporun Türkçe'ye çevrilmesi ise dönemin sonuna doğru olmuştur.

Sanayileşme ve çevre sorunları arasındaki ilişkiye değinen, sanayileşmenin neden olduğu çevre sorunları gibi yapıtlar bu dönem alanyazınında ilk kez yer almaya başlayan konulardan olmuştur. Devlet Planlama Teşkilatı konuya yönelik bir rapor (Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu: Sanayi ile İlgili Çevre Sorunları Raporu,1979) hazırlamış, sanayi ve çevre arasındaki ilişkiyi konu edinen çeşitli seminer ve sempozyumlar (Sanayi ve Teknoloji Seçiminde Çevre Boyutları Semineri, 1974; Çevre Sorunları-Sanayi Kongresi'77; Çevre Sorunları ve Sanayi Semineri, 1978) yine ilk kez bu dönemde düzenlenmeye başlamıştır. Yine sanayi ile çevre sorunları arasındaki ilişkilerinin konu edinildiği bir kitap (Er, 1973) da bu dönem yayımlanmıştır.

Turizm ve çevre arasındaki ilişki yine bu dönem yazınında az bir oranda (%0.22) yer almıştır. Turizm ile çevre konusu, tabiat koruma, milli parklar ve yaban hayatı çerçevesinde ele alınmıştır.

Kentleşme-çevre ilişkisi bu dönemde çevre sorunları odaklı olarak alanyazına yansımıştır. Bu konuya yönelik olarak çeşitli düzeyde yazılar yayımlanmıştır. Kent Planlamasına Giriş ve Çevre Kavramı (Gürel, 1970) adlı kitap, başlık düzeyinde çevreyi konu edinmesi bakımından çevre konusunda yazılmış ilk kitaptır. Bu dönemde kent-kentleşme ve çevre konularına yönelik olarak yayımlanan yayınlarda şehirlerde insan tabiat ilişkileri, şehirlerde tabiat ve yeşil alanların korunup geliştirilmesi, şehirleşmenin çevre kalitesine ve çevre sorunlarına etkileri gibi konular ele alınmıştır. 1975'te Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği tarafından Kentlerdeki Yeşil Alanların Korunması ve Geliştirilmesi Sempozyumu düzenlenmiştir. Türkiye'nin kentleşme ve nüfus yoğunluğu en yüksek kentlerinden olan İstanbul'un yeşil alan sorununa dikkat çekmek için 1978'de Büyük Şehir İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları Ulusal Sempozyumu düzenlenmiştir.

Yine bu dönemde çevre sorunları ve yerel yönetimler arasındaki ilişki ele alınmaya devam etmiştir (%0.68). Yazında, yerel yönetimlerin çevre konusundaki sorumlulukları ve faaliyetleri bir önceki dönemde olduğu gibi yalnızca hava kirliliğiyle sınırlı tutulmayıp, daha bütüncül olarak "çevre sorunları"yla ilişkilendirilerek işlenmiştir.

Çevre konularına yönelik eğitimin üniversitelerde bazı fakültelerin ders izlencelerine girmesinin bu döneme denk geldiği yukarıda belirtilmişti. Çevreye

yönelik eğitiminin Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde başlatılması sonucunda sosyal bilimler alanında çevre konusunda ilk doktora tezi (Işık, 1978) de bu dönemde hazırlanmıştır. Türkiye'de çevre sorunları konusuna yönelik olarak yazılmış ilk ders kitabı da (Yavuz, 1975) yine bu dönemde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde görevli bir öğretim üyesi olan Fehmi Yavuz tarafından yazılmış ve Ankara Üniversitesi tarafından yayımlanmıştır.

Çevre sorunlarının hissedilir dereceye ulaşması, bu sorunların sadece alanyazına yansımaları sonucunu doğurmamıştır. Yaşanan sorunlar konusunda yukarıda yeri geldikçe değinilen kongre, seminer ve sempozyumlar dışında pek çok sempozyum, seminer ve konferans da düzenlenmiştir.

20-22 Mayıs 1974'te Ankara'da Çevre Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu düzenlenmiştir (Yavuz, 1975, 82). Türkiye Tabiatını Koruma ve Çevre Sorunları Sempozyumu (1973), Marmara Bölgesinde Çevre Kirlenmesi Semineri (1977), Ege Bölgesi Çevre Kirlenmesi ve Sorunları Semineri (1978), Çevre Sorunları-Vejetasyon İlişkileri Sempozyumu (1978), 1. Çevresel Yönlendirme Eğitim Semineri (1979), Atatürk Üniversitesi Çevre Sorunları Sempozyumu 1(1979), Türkiye Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği Sempozyumu (1979) ve Türk Isı Bilimi ve Teknoloji Derneği tarafından uluslararası katılımlı olarak 1979'da Alternatif Enerji Kaynakları ve Çevre Sorunları Sempozyumu düzenlenmiştir. Bu toplantıların dışında, Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı gerçekleştirilmiş ve konferans metinleri Türkiye Tabiatını Koruma Derneği tarafından 1971'de aynı başlığı taşıyan bir kitap içinde yayımlanmıştır.

Çevreye yönelik resmi örgütlenmenin oluşturulması sonucunda, bu konuya yönelik yapıtlar (Yavuz, 1974) da çevre alanyazını içerisinde yer almaya başlamıştır. Çevre sorunlarında merkezi örgütlenmeye ilişkin bir rapor (Kılıçer, 1978) ve Işık'ın (1978) yukarıda belirtilen doktora tezi hazırlanmıştır. Çevre örgütlenmesine yönelik gelişmelerle birlikte 3. Beş Yıllık Kalkınma Planında çevre politikasının amaç, ilke ve hedefleri ilk kez ortaya konulmuştur. Bu gelişmeye rağmen Türkiye'de çevre politikalarına yönelik yazın 1970-1979 dönemi içerisinde gelişmemiş, başka bir anlatımla Türkiye'nin çevre politikası konusuna yönelik herhangi bir yapıt yayımlanmamıştır. Buna rağmen "çevre politikası" kavramı tek bir yapıtla (Tekeli, 1973) dahi olsa alanyazına girmiştir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'de çevre

politikası konusuna yönelik yazının, konuya yönelik gelişmelerden sonra ortaya çıktığı ifade edilebilir.

Alanyazına ilk kez başlık düzeyinde giren kavramlar arasında “ekoloji”, “çevre hakkı” ve “ekosistem” yer almıştır. Ekoloji kavramı, Türkiye çevre alanyazınına ilk kez bu dönemde ve çeviri bir yayınlı (Bowen, 1970) girmiştir. “Çevre” kavramı bu dönemde yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. “Çevre değerleri”, “çevre kirliliği”, “çevre sorunları” gibi kavramlar bu dönemin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye’de “çevre sorunları” kavramının ilk kez kullanılması, Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (ECE)’na sunulmak üzere DPT bünyesinde İngilizce olarak hazırlanan bir yapıtlı (Ak, 1970) olmuştur. “Çevre sorunları” kavramı bu dönemde alanyazına girmiş olmasına rağmen alanyazında kapladığı yer oldukça önemlidir. Çevre sorunları konusundaki yapıtlarda çevre sorunlarının tanımı, önemi, çözüme yönelik önlemler, az gelişmiş ülkelerde, Avrupa’da ve Türkiye’de çevre sorunları ve nedenleri gibi konular işlenmiştir.

Bu dönem alanyazınına giren kavramlardan bir olan “çevre kirliliği” konusunda monograflar yapılmaya başlanmıştır. Çevre kirliliği konusuna yönelik olarak bu dönemde bir adet monograf (Kantarıcı, 1978) bulunmaktadır.

Yine bu dönemde Türkiye çevre alanyazınına giren konular arasında biyolojik çeşitlik ve önemi eklenmiştir. Doğrudan “biyolojik çeşitlilik” kavramı kullanılmamakla birlikte nesli tükenmekte olan türlerin korunması gibi ifadelerle (Huş, 1977; Işık, 1977) biyolojik çeşitlilik konusu alanyazına girmiştir. Doğrudan “biyolojik çeşitlilik” başlığında hazırlanan yapıtların çevre alanyazınına girmesi ise 1980 sonrası dönemde gerçekleşmiştir.

Bu dönem ayrıca çevre disiplininin kendine yönelik çalışmalara, alanyazın incelemeleri olarak değil ancak, kaynakça türü çalışmalara ilgilenmeye başladığı bir dönem olmuştur. Yukarıda belirtilen hava kirliliğine yönelik kaynakça dışında, çevre sağlığı (Olgun, 1971) ve çevre sorunları (Aytuğ, 1979) konularında da kaynakçalar hazırlanmıştır. Çevre Sorunları Bibliyografyası (Aytuğ, 1979), yorumlayıcı ve değerlendirmeye dayanan bir kaynakça çalışması olmamasına rağmen çevre disiplinin geçmişine yönelik çalışmaları bir araya toplaması bakımından bu alanda bir ilk olarak sayılabilir. Çalışmanın (4.1.1) numaralı başlığında nitelikleri ortaya

konulan bu kaynakçaların ortak noktası, bu dönemde çevre sorunlarına eğilen, önemli faaliyetlerde bulunan TÜBİTAK tarafından yayımlanmış olmasıdır.

Çevre sorunlarının tarım üzerinde meydana getirdiği olumsuzluklara yönelik yazının oluşmaya başlaması yine bu dönemde meydana gelen bir gelişmedir. Konuya yönelik olarak 1977’de DPT Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu bir rapor hazırlamıştır. Tarım, hayvancılık ve çevre sorunları arasındaki ilişkiye yönelik bu dönem yapıtlarında (Karaca, 1977a-1977b) çevre kirliliğinin tarım alanları ve kültür bitkileri üzerindeki etkileri, endüstri atıklarının tarım üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur.

Enerji kaynakları ve çevre sorunları arasındaki ilişki bu dönemde dikkat çekmeye başlamış ve konuya yönelik olarak 1979’da Türk Isı Bilimi ve Tekniği Derneği tarafından 1979’da Alternatif Enerji Kaynakları ve Çevre Sorunları Sempozyumu düzenlenmiş ve bu sempozyumun bildirileri kitaplaştırılarak yayımlanmıştır (Türk Isı Bilimi ve Tekniği Derneğinin Geçmişi, 2006).

Kimyasal kirlilik konusu alanyazında tuttuğu yer bakımından oldukça geri sıralarda kalmıştır. Bu konuda pestisidlerin ve kimyasal maddelerin çevre kirliliğindeki rolüne yönelik konuları işleyen yapıtlar ortaya konulmuştur.

Nüfus artışının çevre değerleri üzerindeki olumsuz etkilerine yönelik uyarılar Stockholm Konferansı’nda ve Büyümenin Sınırları adlı raporda önemle vurgulanmış olmasına rağmen, 1970’li yıllarda çevre ve nüfus artışı arasındaki ilişkilere yönelik ciddi düzeyde bir tartışma ve sorgulama ortamı oluşmadığından, bu konu alanyazına konu olmamıştır. Dönemin sonunda nüfus artışının çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin ortaya konulduğu bir yapıt olan Yirmi Dokuzuncu Gün (Brown, 1979), yine Büyümenin Sınırları’nı Türkçe’ye çevirme duyarlılığında bulunan kişilerin çalışmaları sonucu Türkçe’ye kazandırılmıştır. Bu çeviri yapıt dışında nüfus artışı-çevre ilişkilerine yönelik herhangi bir yapıt tespit edilememiştir.

Bu dönemi özetlemek gerekirse çevre sorunları konusuna yönelik alanyazında önemli artış olmuştur. “Çevre” kavramına ekolojik anlam bu dönemde yüklenmeye başlanmıştır. Türkiye’de yaşanan başlıca çevre sorunlarından olan hava ve su kirliliği ile toprağa ilişkin sorunlar, yazında en fazla işlenen sorun türlerini oluşturmuştur. Çevre sorunları, çevre kirliliği gibi kavramlar alanyazına girmiştir. Büyük kentlerde ortaya çıkan başta hava kirliliği olmak üzere su kirliliği gibi sorunlar bu dönemde

Türkiye'nin farklı kentlerinde de görülmeye başlamıştır. Sorun alanlarının genişlemesiyle birlikte bu sorun alanlarına yönelik yazın da gelişmiştir. Çevre yazınında yer alan konu ve kavramlar bakımından önemli gelişmelerin başladığı bir dönem olmuştur.

5.1.4. 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında

İşlenen Konular

1980'li yıllarda hem dünyada meydana gelen büyük boyutlu çevre sorunları, hem de Türkiye'de yaşanan çevre sorunları ve beraberinde gelişmeye başlayan çevre bilinçlenmesinin etkileri, gündelik hayatta ve alanyazınında kendini yoğun bir şekilde göstermiştir.

Çevre alanyazınında en önemli kaynak birikimi bu dönemde sağlanmıştır. Bu birikimde çevre sorunları kadar çevre konusunda yaşanan ulusal ve uluslararası gelişmelerin önemli etkileri olmuştur. Aynı şekilde çevre alanındaki yayınlara yer veren yayın ortamlarının yapısında da önemli dönüşümler yaşanmıştır. Çevreye yönelik faaliyette bulunan gönüllü kuruluşların sayısında meydana gelen artış, hukuksal düzenlemeler, çevreye yönelik eğitimin yaygınlaşması ve bunlarla birlikte belli düzeye ulaşan bilinçlenme çevre yazınında gelişmesinde önemli etkiler yapmıştır.

Türkiye çevre alanyazınında bu dönemde toplam 4508 yapıt belirlenmiş olup bu yapıtlar Türkiye çevre alanyazınında yer alan yapıtların %86'lık kısmını oluşturmuştur. 1980 sonrası dönemde ortaya konulan bu yapıtların konulara sayısal ve oransal dağılımı Çizelge.13'deki gibidir.

Çizelge. 13: 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı

Konular	Sayı	%
Çevre Politikaları ve Yönetimi	637	13.87
Çevre Duyarlılığı, Çevre Sorumluluğu ve Çevrecilik	333	7.25
Genel Olarak Çevre Sorunları	283	6.16
Çevre Hukuku-Hukuk ve Çevre	239	5.20
Ekonomi,Kalkınma,Ticaret ve Çevre-Çevre Ekonomisi	204	4.44
Hava Kirliliği	200	4.35
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	200	4.35
Su Kirliliği	176	3.83
Eğitim ve Çevre / Çevre İçin Eğitim	164	3.57
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	130	2.83
Enerji, Enerji Yönetimi ve Çevre	115	2.50
Genel Olarak Çevre Kirliliği ve Kirlilik	113	2.46
Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21	101	2.19
Küresel Isınma ve İklim Değişikliği-Ozon Tabakasındaki İncelme-Asit Yağmurları	100	2.17
Sanayi, Sanayileşme ve Çevre	99	2.15
Tarım, Hayvancılık ve Çevre	92	2.00
Turizm ve Çevre	86	1.87
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	85	1.85
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	77	1.67
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	73	1.59
Biyolojik Çeşitlilik ve Biyogüvenlik	69	1.50
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	64	1.39
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	56	1.21
Siyaset ve Çevre, Çevre Siyasi Hareketleri	56	1.21
Yerel Yönetimler ve Çevre	54	1.17
STK'lar ve Çevre	44	0.95
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	41	0.89
Gürültü Kirliliği	41	0.89
Kimyasal Kirlilik	39	0.84
Nüfus, Göç, Yoksulluk ve Çevre	36	0.78
Genel Olarak Çevre ve Ekoloji	28	0.60
Çevre Etiği-Çevre Felsefesi	26	0.56
Çevre Disiplini	26	0.56
Çevre Teknolojisi-Teknoloji ve Çevre	24	0.52
Çevre Sosyolojisi	15	0.32
Edebiyat ve Çevre	14	0.30
Çevre Güvenliği- Çevresel Risk ve Tehlikeler	14	0.30
Nükleer-Radyoaktif Kirlenme	12	0.26
Çevresel/Ekolojik Kriz	11	0.23
Işık ve Manyetik Kirlilik	8	0.17
Görüntü Kirliliği	3	0.06
Diğer	403	8.77
Toplam	4591*	100

* Bu dönem toplam yapıt sayısı 4508 olup, birden çok konuya giren eserler tekrar hesaplandığından 4591 sayısına ulaşılmıştır.

Türkiye çevre alanyazınına yeni kavramların girmesi bu dönemde de devam etmiştir. Bu kavramların yazına girmesinde Türkiye’de yaşanan sorunlar kadar dünyada yaşanan gelişmeler de etkili olmuştur. Çevreye yönelik alanyazında değişik kavramlarla birlikte sorunların da çeşitlenmeye başladığı görülmektedir.

Önceki dönemden farklı olarak bu dönem yazına giren konulara bakıldığında, siyaset ile çevre ilişkisi, iklim değişikliği, sera etkisi, küresel ısınma, ozon tabakasında incelme, sürdürülebilir kalkınma, çevre hukuku, çevreci akımlar, çevre

duyarlılığı, çevre felsefesi, çevresel risk, Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), çevre bilimi bulunmaktadır. Bunların dışında 1990'lı yıllarla birlikte, çevre suçu, yerel gündem 21, görüntü kirliliği, ekolojik/çevresel kriz, biyogüvenlik, ışık ve manyetik kirlilik, ekolojik ayak izi gibi kavramlar eklenmiştir.

Bu dönem hem yaşanan çevre sorunlarına çözüm getirmek, diğer ülkelerdeki benzer sorunları önlemek amacıyla getirilen uygulamaları almak, hem de Avrupa Birliği'ne üye olma gayretlerinin gerektirdiği ekonomik, siyasi ve hukuki uyum süreçleri nedeniyle çevre alanında da Avrupa uygulamalarının takip edildiği bir dönem olmuştur. Yukarıda belirtilen ilişkilerin zorunlu kılmasıyla, Avrupa ile çevre konusunda çeşitli alanlarda karşılaştırmalı çalışmalar yapılmıştır. Çevre koruma, çevre politikaları, atık yönetimi, çevre mevzuatı, çevre duyarlılığı gibi konulara yönelik karşılaştırmalı çalışmalar bu dönemde alanyazına yansımıştır.

Bu dönem çevre alanyazınında diğer dönemlere oranla farklı bir durum gelişmiştir. Şöyle ki; önceki dönemlerde alanyazına hakim olan konuları, belli bir çevre sorunu oluştururken, 1980 sonrası dönemde durum değişmiş ve alanyazına bir sorun değil çevre politikaları, yönetimi ve çevre yönetiminin uygulama araç ve yöntemleri hakim olmuştur. Bu durum şöyle değerlendirilebilir: 1980 öncesi dönem büyük oranda çevre sorunları, ortaya çıkış nedenleri alınacak önlemler gibi konulara ve bunları tanımlamaya odaklıyken, 1980 sonrası dönem çevreye verilen önem, uluslararası işbirliği, bilinçlenme gibi etkilerle çevre yönetimi, ekonomik boyutu, yönetimi etkin kılma araç ve yöntemleri gibi konulara odaklanmıştır. Çevrenin uluslararası alanda ön plana çıkması, çevreye yönelik yeni tartışma konu ve kavramlarını gündeme getirmiştir. Bu kavram ve konular sadece belge üzerinde kalmamış, gelişmiş, gelişmemiş bütün ülkelerde tartışmaya ve hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Çevre alanında önemli hale gelen çevre ve ekonomi arasındaki ilişki, çevre hukuku, çevre duyarlılığı, çevre eğitimi gibi konular alanyazında da ağırlıklı olarak işlenen konular arasında olmuştur. İşlenen konuların alanyazında kapladığı oran bakımından baktığımızda da yine önceki dönemlere oranla farklı bir durum ortaya çıkmaktadır. İnceleme dönemlerinin ilkinden sonuncuya doğru gelindiğinde alanyazına hakim olan konuların yüzdeleri azalmış ve yazında hakim konuyla, takip eden konu arasındaki oran farkı da azalmıştır.

Bu dönemde bir önceki döneme göre konu sınıflandırmasında önemli değişiklikler olmuş ve bir önceki dönemde yeni oluşmaya başlayan konular, bu dönemde en yoğun işlenen konular olarak belirmiştir. Örneğin çevre duyarlılığı, çevre politikaları ve yönetimi konuları bir önceki döneme oranla konu sınıflandırması sıralamasında en üst noktaya yükselmişlerdir. 1980 sonrası dönemde Türkiye çevre alanyazınında kirlilik türü olarak hava kirliliği ve atık sorunları ilk sırada, daha sonra sırası ile su ve toprak kirliliği yer almıştır.

Bu dönem alanyazınında en önemli yeri işgal eden çevre politikaları ve yönetimi konusu olmuştur. Artan çevre sorunları, çevrede meydana gelen bozulmalar, canlı türlerinin yok olması, küresel ölçekli çevre sorunları gibi sonuçların doğurduğu çevre bilinçlenmesi, çevre sorunlarının geleceği konusundaki karamsar tahminler, çevre yönetimi ve politikaları alanında devletlere düşen sorumlulukları arttırdığı gibi çok aktörlü bir katılımı da zorunlu kılmıştır. 1980 sonrası dönemde tüm dünyada çevre adına yükselen bu değerler Türkiye’de de geçerliliğini korumuş ve yazına yansımıştır. Oysa Türkiye’de en eski tarihli çevre sorunu olan toprağa ilişkin sorunlar, hava ve su kirliliği gittikçe daha içinden çıkılmaz bir boyuta taşınmıştır. Buna rağmen bu sorunlara yönelik yapıtlarda azalma meydana gelmiştir.

Çevre politikaları ve yönetimi konusunda Türkiye’de meydana gelen gelişmelerde Batı ile kurulan ilişkiler de etkili olmuştur. Bir önceki dönemde doğrudan çevre politikaları deyimi kullanılmamakla birlikte, çevre politikaları konusuna yönelik yazın oluşmaya başlamıştı. Ancak doğrudan “çevre politikası” kavramı alanyazına bu dönemde girmiş ve bu konu, 1980 sonrası dönem Türkiye çevre alanyazınında en çok işlenen konu olmuştur.

Avrupa Topluluğu’na üyelik başvurumuzun gerçekleşebilmesi diğer alanlarda olduğu gibi çevre alanında da mevzuattan, yönetim ve politikalara kadar tam uyum gerektirdiğinden uyum çalışmaları başlatılmıştır. Konuya yönelik karşılaştırmalı ilk çalışmalar 1988 (Algan, 1988; Baydarol, 1988)’de ortaya konulmuştur.

Çevre yönetimi ve politikalarının özelliği, yeterliliği veya yetersizliği konularına odaklanan alanyazına, 1984 yılında yeni bir kavram olarak Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) eklenmiştir.

ÇED ilk kez ABD’de Ulusal Çevre Politikası Yasası ile 1969’da ortaya çıkmış ve daha sonra diğer ülkelere yayılan bir çevre koruma aracı olmuştur. Bu koruma aracının Türkiye’de çevre alanyazınına girmesi ise ilk kez 1984 yılında Kocasoy (1984) tarafından yapılan ve İstanbul Üniversitesi tarafından yayımlanan bir araştırma ve Aytaç (1984)’ın hazırladığı bilim uzmanlığı teziyle olmuştur. Bunun dışında ÇED’nin bilimsel ortamda ilk kez tartışmaya açılışı ise Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği bölümü tarafından gerçekleştirilen Çevre’85-Çevresel Etki Değerlendirmesi Sempozyumunda sunulan tebliğlerin yer aldığı (ed. Uslu, Türkman, Müezzinoğlu, 1985) aynı adla yayımlanan kitapla olmuştur. Bunun dışında ÇED konusuna yönelik olarak Uslu (1986) tarafından yazılan ilk ders kitabı, bir çevre gönüllü kuruluşu olan Türkiye Çevre Vakfı tarafından yayımlanmıştır.

Çevre koruma amaçlı araçlardan biri olan çevre vergileri bu dönemde yazına giren kavramlardandır. Bu konunun yazında ilk kez yer alması bir bilim uzmanlığı teziyle (Ersoy, 1988) olmuştur.

Önemli çevre yönetim araçlarından biri de envanterlerdir. Bu dönem bu yönüyle de önem taşımaktadır. Türkiye’nin ilk kez bir çevre sorunları envanteri bu dönemde Türkiye Çevre Vakfı tarafından 1981’de yayımlanmıştır. Biyolojik çeşitlilik kavramının başlık düzeyinde ve bir kitapla (Berkes, Kışlalıoğlu, 1987), ilk kez yazına girdiği bu dönemde aynı zamanda, Türkiye’nin biyolojik zenginliklerinin de bir envanteri yayımlanmıştır. Türkiye Çevre Vakfı’nın çalışmalarıyla ortaya çıkan ve 1987’de Vakıf tarafından yayımlanan Türkiye’nin Biyolojik Zenginlikleri adlı envanter çalışması bu alanda hazırlanan ve yayımlanan ilk basılı kaynak olmuştur.

Türkiye’de çevre duyarlılığı ve çevre duyarlılığına yönelik örgütlü girişimlerin 1970’li yıllarda kendini gösterdiği çalışmanın (2.2.2) numaralı başlığında ortaya konulmuştu. Bu konunun ele alınması, zaman olarak 1970’lere dayanmasına rağmen, çevre duyarlılığı konusuna yönelik yazındaki asıl birikim 1980’li yılların ikinci yarısından itibaren gerçekleşmiştir. Doğrudan çevre duyarlılığı kavramının kullanıldığı ilk çalışma Özdemir’in (1987) hazırladığı ve aynı adla 1988’de kitap olarak yayımlanan doktora tezidir.

Çevreci akımlar, çevre ve siyaset, yeşiller gibi kavramlar bu dönemde meydana gelen gelişmeler neticesinde alanyazına yansımıştır. Bu konuya yönelik yapıtlar (Uğur, 1982, Bora,1983), 1980’li yılların hemen başından itibaren ortaya konulmaya başlamıştır.

Çevre hukuku konusunun çevre alanyazınında önemli bir yer işgal etmesinde çevre hukuku alanında atılan adımların önemli etkisi olmuştur. 1980 yılında “çevre hukuku” kavramı ilk kez (Ural, 1980) yazında yer almaya başlamıştır. Çevre hukuku alanında anayasa ve çevre, ceza hukuku-medeni hukuk ve çevre, çevre koruma kanunu, çevre kanunu, yargı kararlarında çevre gibi konular incelenmiştir. Çevre hukuku konusunun alanyazında önemli bir yer tutmasında yurt dışında olduğu kadar yurt içinde meydana gelen gelişmeler de etkili olmuştur. Bunlar arasında, Çevre Kanunu’nun yürürlüğe girmesi, çevre davalarının yargıya intikali vb. gelişmeler sayılabilir.

Bu dönemde yazına yansıyan konular arasında asit yağmurları (Eruz, 1983; Özgül, 1983), iklim değişikliği (Sipahioğlu, 1985) ve ozon tabakasında incelmeye (Gür, 1987) gibi küresel ölçekli çevre sorunları da bulunmaktadır. Küresel iklim değişikliğinin dünyada 1970’li yıllarda kendini oldukça hissedilir düzeyde gösterdiği çalışmanın (2.1.2.3) numaralı başlığında belirtilmişti. Bu konunun Türkiye’de çevre alanyazınına girmesi sorunlardan daha geç bir dönemde 1980’li yılların ikinci yarısında olmuştur.

Bir önceki döneme göre artış gösteren atık konusunda, atık yönetimi önemli hale gelmiş ve yoğun olarak işlenmiştir. Endüstriyel atıkların yoğun olarak ele alındığı atık konusunda yeni bir kavram olarak “kirlilik dışlatımı” (Pınar, 1980) ilk kez alanyazına girmiştir. Aslında bu ve benzeri kavramlar çevre alanında dönemlere göre uygulanan politika ve araçları da gözler önüne sermektedir. Çünkü 1980 öncesi dönemde çevre alanyazınında yer almayan bu kavram, 1980 sonrası dönemde gelişmiş ülkeler tarafından az gelişmiş ülkelere para karşılığında yüklenen kirliliğin ifadesi olarak belirmiş ve yoğunlaşmıştır.

Enerji üretimi, tüketimi ile çevre ve çevre sorunları arasındaki ilişki bir önceki dönemde tek bir yapıyla alanyazına girmişken, bu dönemde önemli bir inceleme alanı olmuştur. Alternatif enerji ve yenilenebilir enerji kaynakları konuları

Türkiye çevre alanyazınının 1980 sonrası dönemde tanıştığı konular arasına girmiştir.

Ormanlar, ormansızlaşma, ağaçlandırma ile çevre ilişkisi bakımından ormanların çevre kirliliğini önlemedeki önemi daha belirgin olarak alanyazına yansımıştır.

Bu sorunların dışında çok ciddi düzeyde etkileri olan ancak aynı ölçüde alanyazına yansımayan sorunlar da bulunmaktadır. 1986 yılı Nisan ayında meydana gelen Chernobyl nükleer santralindeki patlama Türkiye’yi de etkilenmiş ancak konunun ciddiyetine rağmen bu olay resmi makamlarda olduğu gibi çevre alanyazınında da olması gereken düzeyde ele alınmamıştır. Kaza, 1986 yılı Nisan ayında gerçekleşmiş ancak çevre yazını incelemelerinde gazeteler dışında başka bir yayın ortamında yine konuya yönelik başlık düzeyinde bir yazı saptanamamıştır. Bu konuya yönelik ortaya konulan sınırlı sayıdaki ilk yazıların 1987 (Samsunlu, 1987; Kence, 1987; Akçay, 1987)’de yayımlandığı görülmektedir. Bu çevre felaketine yönelik olarak ilk eserlerin tarihine bakıldığında konunun ciddiyetinin yeterince farkına varılmadığı sonucu çıkmaktadır. Bu konuda duyarlı davranan örgütlenmeler olarak yine çevre gönüllü örgütleri bulunmaktadır. Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu 1987’de Chernobyl Kazası ve Çevreye Etkileri Toplantısı düzenlemiş ve bu toplantı tutanaklarını basılı olarak yayımlamıştır. Chernobyl felaketinin Karadeniz’de meydana getirdiği etkilere yönelik bir kitap ise, bu olaydan yaklaşık on yıl sonra Çaynobil (Otan, 1995) adı altında yayımlanmıştır.

1980’li yılların ikinci yarısında Türkiye çevre alanyazınına giren diğer bir kavram da “sürdürülebilir kalkınma” kavramı olmuştur. 1987’de Ortak Geleceğimiz adıyla yayımlanan raporda yer alan “sürdürülebilir kalkınma” kavramı, rapor henüz Türkçe’ye çevrilmeden (Ortak Geleceğimiz, 1991) önce Türkiye çevre alanyazınına girmiştir. Kavramın geniş bir şekilde ilk kez tartışmaya açılması 1989’da TÇSV’nin düzenlediği Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı ile olmuş ve 1980 sonrası dönemde en çok işlenen konulardan biri olmuştur.

Üniversiteler bünyesinde çevreye yönelik eğitimin yanında enstitü düzeyinde örgütlenmeler başlamış, 1983’de yalnızca lisansüstü eğitim ve araştırma amacıyla Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü kurulmuştur (Çevre Bilimleri Enstitüsü, 2006). Karpuzcu’nun (1984) yayımlanan ders notları çevre mühendisliği

alanında yayımlanmış ilk yapıt olmuştur. Çevre mühendisliği başta olmak üzere çeşitli bölümlerde çevreye yönelik eğitimin ders izlencelerine girmesi sonucu çevreye yönelik ders notları ve kitaplarında bir önceki döneme oranla sayısal artış gerçekleşmiştir. Bu dönemde üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde Kentleşme ve Çevre Sorunları bilim dalı oluşturulmuştur. Hukuk fakültelerinin bazılarının izlencelerinde (Ankara Üniversitesi, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi) çevre hukuku dersleri yer almaktadır. Sosyal bilimler alanında çevre eğitimi başta iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin kamu yönetimi bölümleri (Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İİBF, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Üniversitesi SBF, Atatürk Üniversitesi İİBF, Çanakkale Üniversitesi Biga İİBF, Dokuz Eylül Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi Kütahya İİBF ve Bilecik İİBF, Gazi Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi SBF, Kafkas Üniversitesi, Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Muğla Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Niğde Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi) olmak üzere, Fen-Edebiyat fakültelerinin Sosyoloji bölümlerinde (Afyon Kocatepe Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Muğla Üniversitesi) ders izlencelerine girmiştir.

Bu dönem aynı zamanda çevre disiplinine yönelik incelemelerin yapılmaya başlandığı bir dönem olmuş ve çevre disiplininin gelişimini sorgulayan türden çalışmalar ortaya konulmuştur. Bu çalışmaların (Eraydın, 2002; Köroğlu, 2006) yakın döneme ait çalışmalar olması, çevre disiplininin geçmişine bakma ve değerlendirme konusunda oldukça geç kalındığının bir ifadesidir.

1980 sonrası dönem çevre yayıncılığı adına oldukça önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Çevre alanında yayın yapan, doğrudan çevre konusuna odaklı dergiler yayın hayatına bu dönemde başlamıştır. 1960'lı yıllarda başladığı yayın hayatına devam eden çevre alanındaki ilk yayın organı olan "Tabiat ve İnsan" dergisinin yanında başka kurum ve kuruluşlar tarafından da çevre alanında yayın yapan dergiler çıkarılmaya başlanmıştır. Bu dergiler arasında çevreden

sorumlu en üst örgüt olan Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan “Çevre ve İnsan” dergisi bulunmaktadır. Doğrudan çevre odaklı bu dergiler yanında değişik nitelikte pek çok süreli yayında da çevre konularına yönelik yazılar yayımlanmıştır. Bunların dışında Yeni Türkiye Dergisinin 1989 yılı Haziran sayısı Çevre Çevreler, Çevreciler başlığıyla yayımlanmış olup bu sayıda çevre konusu işlenmiştir. 1980’li yıllardaki bu yayıncılık faaliyetleri 1990’lı yıllarda daha da gelişerek devam etmiştir. Doğrudan çevre alanında yayın yapan dergi sayısı artmış ve buna ek olarak çevre alanında uluslararası hakemli bir dergi niteliğinde olan Ekoloji Çevre Dergisi yayın hayatına başlamıştır. Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı tarafından yayımlanan bu dergi, 1991 yılından beri yayımlanmaktadır. Bu derginin yanında Türkiye’de doğrudan çevre amaçlı yayın yapan dergiler olarak şunlar sayılabilir: Belde ve Çevre Dergisi, Çevre Teknolojisi, Çevre ve Mühendis, Çevre ve Ormancılık, Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi, Çevre Bilim Teknoloji, Doğa Mühendislik ve Çevre Bilimleri Dergisi (Journal of Engineering and Environmental Sciences), Su Kirliliği Kontrolü Dergisi, Katı Atık ve Çevre, Çevre Bilimleri, Doğa ve Çevre, Çevre Koruma, Üç Ekoloji. Çevre yayıncılığı yapan bu türden hakemli ve bilimsel dergilerin varlığı Türkiye’de çevreye verilen önemin, çevre duyarlılığının bir göstergesi olduğu gibi, çevre yayıncılığında belli mesafenin aşıldığını da ifade etmektedir.

Bu dönem değerlendirildiğinde, coğrafi yayılım bakımından değişik kentlerde ortaya çıkan çeşitli çevre kirliliklerinin alanyazına konu edildiği, çevreye yönelik uluslararası gelişmelerin de etkisiyle yeni bazı kavramların bilim yazınında tartışılmaya başlandığı ve yine Türkiye açısından çok önemli olan Chernobyl gibi olayların akademik ortamda yeterince tartışılmadığı ve diğer sorunların gölgesinde kaldığı söylenebilir. Buna karşılık çevre sorunlarının fen bilimleri yanında sosyal bilimler içerisindeki önemi de giderek artmış ve bir disiplin olarak gelişmeye başlamıştır. Yeni kavramlarla, tartışma konularıyla zenginleşen çevre alanyazını, pek çok disiplinin katkısıyla oldukça zengin bir kaynak birikimine sahip olmuştur.

5.1.5. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Genel Değerlendirmesi

Türkiye çevre alanyazınında dönemlere göre ele alınan konuların ele alınma oranı, yapıt sayısı, konuların gelişimi bakımından farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkların daha anlaşılabilir bir biçimde ortaya konulması için dönemlere göre ele alınan genel bir konu çizelgesi oluşturulmuştur.

Türkiye çevre alanyazınında 1945-2006 arasında ortaya konulan yapıt sayısı Çizelge.14'deki gibidir.

Çizelge. 14: Türkiye Çevre Alanyazınında Dönemlere Göre Ortaya Konulan Yapıtların Dağılımı

Dönem	Yapıt Sayısı	%
1960 Öncesi	64	1.21
1960-1969	272	5.17
1970-1979	416	7.90
1980 Sonrası	4508	85.70
Toplam	5260	100

Çizelge.14'de ortaya çıktığı gibi, Türkiye'de yaşanan çevre sorunlarındaki artış ve gelişen bilinçlenmeyle çevre alanında ortaya konulan yapıt miktarı arasında doğrusal bir ilişki ortaya çıkmıştır. Çizelgeden ortaya çıkan sonuca göre çevre konusunda alanyazınında önemli artış 1980'li yıllardan sonra olmuştur. 1980 öncesi çevre alanyazınında yer alan toplam yapıt miktarının %14'te kalması bunun açık göstergesidir. 1980 öncesi dönemde genel olarak ortaya çıkan çevre sorunlarının, 1980 sonrası döneme göre daha az hissedilir ve yaygın olması, çevre konusunda bilinç ve duyarlılığı harekete geçirecek iç ve dış etkilerin, örgütlenmelerin az oluşu, çevrenin bir disiplin olarak örgün eğitim içerisinde gelişmesi ve buna bağlı olarak özellikle de akademik yönden önemi giderek artan bir araştırma alanı olması, 1980 sonrası dönemde çevre alanyazınında artışında, çevrenin önemli bir inceleme alanı olmasında etkili olan nedenler arasında yer almaktadır. Kısaca geçen zamanla birlikte çevre konusu daha fazla ele alınmıştır.

Çevre alanyazını inceleme dönemlerinden ortaya çıkan sonuca göre, her bir inceleme döneminde incelenen konu sayısı bir önceki dönemden daha fazla olmuştur. Bu durum sonucunda özellikle 1980 sonrası dönemde yazında yer alan konuların

kapladığı oran da birbirine yakın ve önceki dönemlere oranla daha düşük düzeylerde gerçekleşmiştir.

Türkiye çevre alanyazınında yer alan konu sayısındaki artış 1970’li yıllarla birlikte ve dünyada gelişen çevre bilinçlenmesi ve çevreye yönelik meydana gelen çeşitli gelişmelerle birlikte ortaya çıkmaya başlamıştır. Çevre sorunları, çevre kirliliği, çevre hukuku, çevre politikası ve çevre yönetimi gibi çevre disiplininin ana kavram ve konuları 1970’li yıllarda çevre alanyazına dahil olmuştur.

1980 öncesi dönemde belli kentlere ve bölgeler özgü sorunlar ve bu yerler yazında ön planda olmasına rağmen, 1980 sonrası dönemde Türkiye’nin tamamında yaşanan farklı nitelikteki çevre sorunları da alanyazına yansımıştır. Bu yansıma, 1980 sonrası dönemde çevrede meydana gelen dönüşümü boyutunu da ortaya koymada yeterli olmuştur.

Dönemlere göre çevre alanyazınına hakim olan konulara bakıldığında çevre bilinçlenmesinin henüz oluşmadığı 1960 öncesi dönemde çevre bilinciyle olmasa da erozyon konusunun yoğun olarak alanyazına yansıdığı görülmektedir. Hava kirliliği sorunu dikkate değer düzeyde olmadığından sorunun alanyazında kapladığı alan çok küçük kalmıştır. Yani 1960 öncesi dönemde döneme hakim olan çevre sorunu olan toprağa ilişkin sorunlar, bu dönemde alanyazına en çok yansıyan konu olmuştur. Üstelik alanyazına yansıma oranı bakımından diğer dönemlere oranla (%82) tek bir inceleme döneminde en fazla işlenen konu olmuştur.

1960’lı yıllara gelindiğinde, yine bir önceki dönemde alanyazına hakim konu olan toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunların işlenmeye devam edildiği bununla birlikte hava kirliliği sorununun yazında hakim hale geldiği ortaya çıkmıştır. Tüm inceleme dönemleri içerisinde hava kirliliğine yönelik yapıtların %17’lik kısmı Ankara’nın hava kirliliğine yönelik olmuştur.

1970’li yıllarda ise yine yazında hava kirliliğinin birinci, toprak kirliliğinin ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Ancak 1970’li yılların asıl önemi “çevre” kavramının alanyazına girmesidir. Ancak belirtilmesi gereken en önemli nokta ise 1980 öncesi dönemde, Türkiye çevre yazınında sorunların ağırlıklı olarak yazına hakim olduğudur.

1980 sonrası dönem çevre alanyazınında en çok ele alınan konuyu, çevre politikaları ve yönetimi konusu ile ikinci sırada yer alan çevre duyarlılığı

oluşturmuştur. Sorun türü olarak ise 1980 sonrası dönemde yine hava kirliliği ilk sırada yer almıştır.

Türkiye çevre alanyazınında yer alan konularda dönemlere göre ortaya konulan yapıt sayısı, bunların ait oldukları dönem içerisinde kapladığı oranlar ile tüm dönemler içerisinde çevre alanyazınında yer alan konularda ortaya konulan yapıt sayısı ve kapladığı oranlar Çizelge.15’de ortaya konulmuştur.

Tüm inceleme dönemleri üzerinden bir değerlendirme yapmak gerekirse Türkiye çevre yazınında en çok işlenen konu sıralamasında çevre politikaları ve yönetimi konusunun ilk sırada yer aldığı görülmektedir. 1980’li yıllara kadar Türkiye çevre alanyazınında en çok işlenen çevre sorunu olarak ise hava kirliliği ilk sırada yer almıştır. Çevre sorunlarının kazandığı boyutla birlikte konuya yönelik yeni sorun türleri ile kavramlar alanyazına girmiştir.

1980 öncesi dönemde alanyazınında hakim olan konular Türkiye’de yaşanan çevre sorunlarının ortaya çıkardığı konular olmuştur. Daha çok sorun odaklı başlayan Türkiye çevre alanyazınında, 1980 sonrası dönemde sorunların çözümüne yönelik politika, önlemler, duyarlılık, eğitim ve hukuk gibi konular daha yoğun olarak işlenmiş ve irdelenmiştir. Bu durum çevrenin öne çıkan bir değer olması kadar Batı ile kurulan siyasi ve iktisadi ilişkilerin de zorunlu kıldığı bir sonuç olmuştur. Türkiye dışındaki ülkelerde yaşanan çevre sorunları, çevre örgütlenmesi, mevzuat, politikalar ve eğitim gibi konularda inceleme ve karşılaştırmalı çalışmaların en çok yapıldığı dönem 1980 sonrası dönem olmuştur.

1980 öncesi dönemde Türkiye çevre alanyazını daha çok kendi iç koşullarının biçimlendirdiği konu ve kavramlara dayalı olarak gelişmişken 1980 sonrası dönemde uluslararası gelişmelerin etkilediği kavram ve konular ağırlıklı olarak işlenmiştir. Bunda çevrenin ve çevre sorunlarının küresel boyut taşıdığı çeşitli şekillerde kendini göstermesi ve buna bağlı bilinç düzeyinin yükselmesi etkili olmuştur.

Çizelge. 15: Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında İşlenen Konuların Dağılımı

Konular	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	55	82.08	77	27.11	58	13.18	130	2.83	320	5.94
Hava Kirliliği	6	8.91	111	39.08	84	19.09	200	4.35	401	7.45
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	5	7.46	14	4.92	8	1.81	56	1.21	83	1.54
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	1	1.49	3	1.05	9	2.04	64	1.39	77	1.43
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	-	-	16	5.63	9	2.04	41	0.89	66	1.22
Su Kirliliği	-	-	15	5.28	54	12.27	176	3.83	245	4.55
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	-	-	10	3.52	12	2.72	85	1.85	107	1.98
Nükleer ve Radyoaktif Kirlilik	-	-	9	3.16	2	0.45	12	0.26	23	0.42
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	-	-	9	3.16	17	3.86	200	4.35	226	4.19
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	-	-	5	1.76	13	2.95	73	1.59	91	1.69
Kimyasal Kirlilik	-	-	4	1.40	2	0.45	39	0.84	45	0.83
Yerel Yönetimler ve Çevre	-	-	2	0.70	3	0.68	54	1.17	59	1.09
Çevre Hukuku-Hukuk ve Çevre	-	-	2	0.70	7	1.59	239	5.20	248	4.60
Gürültü Kirliliği	-	-	3	1.05	6	1.36	41	0.89	50	0.92
Turizm ve Çevre	-	-	1	0.35	1	0.22	86	1.87	88	1.63
Eğitim ve Çevre /Çevre İçin Eğitim	-	-	1	0.35	3	0.68	164	3.57	168	3.12
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	-	-	1	0.35	12	2.72	77	1.67	90	1.67
Ekonomi, Kalkınma, Ticaret ve Çevre-Çevre Ekonomisi	-	-	1	0.35	9	2.04	204	4.44	214	3.97
Genel Olarak Çevre Kirliliği ve Kirlilik	-	-	-	-	19	4.31	113	2.46	132	2.45
Genel Olarak Çevre Sorunları	-	-	-	-	57	12.95	283	6.16	340	6.31
Sanayi- Sanayileşme ve Çevre	-	-	-	-	11	2.5	99	2.15	110	2.04
Çevre Politikaları ve Yönetimi	-	-	-	-	7	1.59	637	13.87	644	11.96
Tarım, Hayvancılık ve Çevre	-	-	-	-	4	0.90	92	2.00	96	1.78
Çevre Duyarlılığı, Çevre Sorumluluğu ve Çevrecilik	-	-	-	-	3	0.68	333	7.25	336	6.24
Çevre Teknolojisi-Teknoloji ve Çevre	-	-	-	-	3	0.68	24	0.52	27	0.50
Biyolojik Çeşitlilik ve Biyogüvenlik	-	-	-	-	2	0.45	69	1.50	71	1.31
Genel Olarak Çevre ve Ekoloji	-	-	-	-	2	0.45	28	0.60	30	0.55
Enerji, Enerji Yönetimi ve Çevre	-	-	-	-	1	0.22	115	2.50	117	2.17
Nüfus, Göç, Yoksulluk ve Çevre	-	-	-	-	1	0.22	36	0.78	37	0.68
STK'lar ve Çevre	-	-	-	-	1	0.22	44	0.95	45	0.83
Çevre Disiplini	-	-	-	-	1	0.22	26	0.56	27	0.50
Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21	-	-	-	-	-	-	101	2.19	101	1.87
Küresel Isınma ve İklim Değişikliği-Ozon Tabakasındaki İncelme-Asit Yağmurları	-	-	-	-	-	-	100	2.17	100	1.85
Siyaset ve Çevre, Çevre Siyasi Hareketleri	-	-	-	-	-	-	56	1.21	56	1.04
Çevre Etiği-Çevre Felsefesi	-	-	-	-	-	-	26	0.56	26	0.48
Çevre Sosyolojisi	-	-	-	-	-	-	15	0.32	15	0.27
Edebiyat ve Çevre	-	-	-	-	-	-	14	0.30	14	0.26
Çevre Güvenliği- Çevresel Risk ve Tehlikeler	-	-	-	-	-	-	14	0.30	14	0.26
Çevresel/Ekolojik Kriz	-	-	-	-	-	-	11	0.23	11	0.20
Işık ve Manyetik Kirlilik	-	-	-	-	-	-	8	0.17	8	0.14
Görüntü Kirliliği	-	-	-	-	-	-	3	0.06	3	0.05
Diğer	-	-	-	-	19	4.31	403	8.77	422	7.84
Toplam	67	100	284	100	440	100	4591	100	5382	100

Türkiye’de dönemlere göre yaşanan somut çevre sorunlarının alanyazına yansımaları oranlarına ilişkin yapılan genel bir değerlendirme için, yazında yer alan Türkiye kaynaklı çevre sorunlarına yönelik yapıtlar iki ölçüte göre ortaya konulmuştur. Bu ölçütler şunlardır: (1) Türkiye içerisinde il, ilçe, bölge vb. ölçekteki

sorun odaklarına yönelik somut yapıtlar (örneğin: “Ankara’da hava kirliliği”, “İstanbul’da su kirliliği”, “Eskişehir’de atık sorunu”, “Kartal’da endüstriyel kirlilik” gibi belli bir yerleşim yerini ele alan çalışmalar). (2) bu somut sorun odakları dışında Türkiye geneli için değerlendirilen herhangi bir çevre sorunu veya genel olarak çevre sorunları (Örneğin: “Türkiye’de hava kirliliği” veya “Türkiye’de su kirliliği” gibi belli bir çevre sorununu Türkiye genelinde ele alan yapıtlar).

Çizelge.16’da dönemlere göre Türkiye’de yazına yansıyan Türkiye’ye özgü genel çevre sorunlarının ele alındığı yapıt miktarı ve oranları yer almaktadır.

Çizelge. 16. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Türkiye’ye Özgü Genel ve Somut Çevre Sorunlarına Yönelik Yapıtların Dağılımı

	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Genel olarak Türkiye’de yaşanan çevre sorunlarını ele alan yapıtlar	10	15.62	22	8.08	28	9.55	46	1.02	106	2.01
Türkiye’de yaşanan somut çevre sorunlarını ele alan yapıtlar	15	23.43	58	21.32	84	21	372	8.25	529	10.05
Dönemlere Göre Toplam Yapıt Sayısı	64	39.05	272	29.40	416	30.55	4508	9.27	5260	12.06

Çizelge.16’dan ortaya çıkan sonuca göre, Türkiye çevre alanyazınında, Türkiye’de yaşanan sorunları genel olarak ele alan yazılı yapıtların oranı Türkiye’de beliren somut çevre sorunlarını ele alan yapıtlardan daha az bir düzeyde kalmıştır. Çevre sorunları konusunda ülke ölçeğine yönelik ortaya konulan yapıtların oranı 1960 öncesi dönemde en yüksek seviyede (%15.62) gerçekleşmişken, bu oran sonraki dönemlerde giderek azalma göstermiş ve 1980 sonrası dönemde %1’lere gerilemiştir.

Türkiye’de yaşanan somut çevre sorunlarının incelenmesine yönelik yapıtlar, Çizelge.16’da da belirtildiği gibi, 1980 öncesi dönemde %23 ve %21 gibi birbirine yakın oranlarda seyretmiş ancak, 1980 sonrası dönemde bu oranda büyük oranlı bir azalma ortaya çıkmıştır.

Çizelge. 17: Dönemlere Göre Türkiye’de Yaşanan Somut Çevre Sorunlarının Konulara Göre Dağılımı

Konular	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	12	19	10	3.67	9	2.16	17	0.37	48	0.91
Hava Kirliliği	3	5	34	12.5	32	7.69	81	1.79	150	2.85
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	-	-	2	0.73	2	0.48	26	0.57	30	0.57
Su kirliliği	-	-	6	2.20	29	6.97	109	2.41	144	2.73
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	-	-	3	1.10	3	0.72	2	0.04	8	0.15
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	-	-	1	0.36	-	-	5	0.11	6	0.11
Gürültü Kirliliği	-	-	2	0.73	-	-	9	0.19	11	0.20
Sanayi- Sanayileşme ve Çevre	-	-	-	-	-	-	6	0.13	6	0.11
Genel Olarak Çevre Sorunları	-	-	-	-	2	0.48	51	1.13	53	1
Genel Olarak Çevre kirliliği	-	-	-	-	7	1.68	22	0.48	29	0.55
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	-	-	-	-	-	-	7	1.15	7	0.13
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Enerji, Enerji Yönetimi ve Çevre	-	-	-	-	-	-	6	0.13	6	0.11
Biyolojik Çeşitlilik ve Biyogüvenlik	-	-	-	-	-	-	3	0.06	3	0.05
Kimyasal Kirlilik	-	-	-	-	-	-	14	0.31	14	0.26
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	-	-	-	-	-	-	3	0.06	3	0.05
Çevre Politikaları ve Yönetimi	-	-	-	-	-	-	2	0.04	2	0.03
Ekonomi, Kalkınma, Ticaret ve Çevre-Çevre Ekonomisi	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Turizm ve Çevre	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Tarım, Hayvancılık ve Çevre	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Küresel Isınma ve İklim Değişikliği- Ozon Tabakasındaki İncelme- Asit Yağmurları	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Çevre Duyarlılığı, Çevre Sorumluluğu ve Çevrecilik	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Görüntü Kirliliği	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Diğer	-	-	-	-	-	-	2	0.04	2	0.03
Dönemlere Göre Toplam Yapıt Sayısı	64	24	272	21.29	416	20.18	4508	9.15	5260	9.88

Türkiye’de çevre alanyazınına yansıyan somut sorunlara yönelik genel incelemeye göre, en fazla yapıt hava kirliliği alanında ortaya konulmuştur. Hava kirliliğini küçük bir farkla su kirliliği takip etmektedir. Konulara göre alanyazın incelemesinden ortaya çıkan genel sonuçta, Türkiye çevre alanyazınında tüm dönemlerde en fazla yer alan ilk üç sorun türünü hava, su ve toprak kirliliği oluşturmuştur. Konulara göre somut sorunların yazında kapladığı alan bakımından da yine ilk üç sırada bu sorun türleri yer almıştır.

Somut sorun alanlarına yönelik yapıtların yazında tuttuğu yer ilk dönemden son inceleme dönemine doğru sürekli azalma göstermiştir. Bu da yine 1980 sonrası dönemde sorunlardan çok çevre politikaları, yönetimi, eğitim, hukuk, duyarlılık gibi sorunların çözümüne yönelik araç ve yöntemlerin ağırlıklı olmasıyla açıklanabilir.

Türkiye dışında çevre sorunları ve bu sorunlara yönelik yasal, kurumsal, yönetimsel vb. gelişmelerin Türkiye tarafından ne derece izlendiğinin belirlenmesi

açısından, dönemlere göre yapılan çeviri yayınların konularının belirlenmesi önem taşımaktadır. Bunu belirlemek için Çizelge.18’de dönemlere göre Türkiye dışındaki ülkelerde meydana gelen somut çevre sorunlarını (örneğin, “İngiltere’de hava kirliliği”, “ABD’de atık sorunu” gibi) konu edinen yazılı yapıtların sayı ve oranları ortaya konulmuştur.

Çizelge. 18: Türkiye Dışındaki Ülkelerde Yaşanan Somut Çevre Sorunlarına Yönelik Yapıtların Konulara Göre Alanyazındaki Dağılımı

Konular	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	2	3.12	4	1.47	-	-	1	0.02	7	0.13
Hava Kirliliği	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	-	-	-	-	-	-	2	0.04	2	0.03
Su Kirliliği	-	-	-	-	1	0.24	2	0.04	3	0.05
Sanayi, Sanayileşme ve Çevre	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Genel Olarak Çevre Sorunları	-	-	-	-	-	-	2	0.04	2	0.03
Genel Olarak Çevre Kirliliği	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Dönemlere Göre Toplam Yapıt Sayısı	64	3.12	272	1.47	416	0.24	4510	0.20	5262	0.27

Türkiye çevre alanyazınında yer alan yazılı yapıtlar içerisinde Türkiye dışındaki ülkelerde yaşanan çevre sorunlarına yönelik yapıtların miktarı Çizelge. 18’den de anlaşılacağı üzere Türkiye kaynaklı sorunlara yer veren yapıtlardan oldukça düşük oranda gerçekleşmiştir. 1960 öncesi dönemde en yüksek seviye olarak %3.12 ve 1960’lı yıllarda ise %1.47 olarak Türkiye çevre alanyazınında yer alan diğer ülkelerdeki somut sorunlara yönelik yapıtlar, 1970 sonrasında %0.24’ten yukarı çıkamamıştır. Bu durum, Türkiye çevre alanyazınının kendi iç kaynaklarından beslendiği yönünde bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Hem Türkiye’deki hem de diğer ülkelerdeki somut çevre sorunlarını ortaya koyan yapıtlar bakımından ilk dönemden son döneme doğru bir azalma gerçekleşmiştir. Somut sorun alanlarına yönelik yapıtların alanyazın içerisinde ele alınma oranı azalmıştır.

Yabancı ülkelere yönelik somut sorun alanlarını ortaya koyan yapıtlarda işlenen konulara bakıldığında dönemlere göre şu noktalar ortaya çıkmaktadır: 1960 öncesi dönemde Türkiye dışında diğer ülkelerde örneğin sanayileşmiş ülkelerde hava kirliliği başta olmak üzere çeşitli çevre sorunları yaşanmaktayken, bu dönemde Türkiye dışında yaşanan somut çevre sorunlarından Türkiye çevre alanyazınına giren konu sadece erozyon ve toprağa ilişkin konularda olmuştur. Yani Türkiye’de yaşanan

soruna yönelik yapıtlarla ve örnek ülke olaylarıyla ilgilenilmiştir. 1960-1969 arası dönemde ise yine erozyon ve toprağa ilişkin diğer sorunlar ilk sırada yer almıştır. 1970-1979 döneminde ise konuya yönelik olarak sadece önemli bir sorun alanı olan ve önemli gündem oluşturan Tamyis Nehri'nin kirliliğine yönelik bir yapıt (Kirlilikten Kurtulan..., 1974) yazında yer almıştır. 1980 sonrası dönemde somut sorun alanlarına yönelik konu yelpazesi daha genişlemiş ancak yine dünyada önemli ses getiren çevre sorunları konusunda pek ilgili olunmamıştır. Örneğin, Bhopal yakın zamanın bir çevre felaketi olmasına rağmen bu konuda yine başlık düzeyinde bir yapıta ulaşamamıştır.

Kısaca ifade etmek gerekirse Türkiye'deki somut çevre sorunlarını inceleyen yapıtların oranı Türkiye dışında yaşanan somut olayları ve gelişmeleri inceleyen yapıtlardan fazla olmuştur. Türkiye dışındaki ülkelerde yaşanan ve çok büyük ses getiren, tepki çeken çevre sorunları Türkiye çevre alanyazınında başlık düzeyinde yer bulamamıştır.

Çevre alanyazınının gelişme kaynaklarının ortaya konulmasının yanında, alanyazının hangi disiplin içerisinde geliştiğinin de ortaya konulması önem taşımaktadır. Çevre konusunda hazırlanmış lisansüstü tezlerin hazırlandığı disiplinlerin ortaya konması anlamlı bir bulgu oluşturabilir.

Dönemler halinde, tezlerin hazırlandıkları disiplinlere göre sayı ve oranı Çizelge.19'da ortaya konulmuştur.

Çizelge. 19: Lisansüstü Tezlerin Hazırlandıkları Disiplinlere Göre Dağılımı

Tezlerin Hazırlandığı Disiplin	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fen Bilimleri	2	100	3	100	8	89	309	39.76	322	40.70
Sosyal Bilimler	-	-	-	-	1	11	463	59.58	464	58.65
Sağlık Bilimleri	-	-	-	-	-	-	5	0.64	5	0.63
Toplam Tez Sayısı	2	100	3	100	9	100	777	100	791	100

Çizelge.19'a göre Türkiye'de çevre konuları 1980 öncesi dönemde ve en düşük %90 oranında fen bilimleri içerisinde yer bulmuştur. Sosyal bilimler alanında hazırlanan ilk tez ise doktora tezi düzeyinde olup 1978'de (Işık) hazırlanmıştır. 1980 sonrası dönemde ise çevreye yönelik konularda hazırlanan tezler bakımından sosyal bilimler %60'a yakın bir oranla ön plana çıkmıştır. Tüm dönemler genelinde

bakıldığında ise sosyal bilimler alanında hazırlanan tezlerin %59, fen bilimleri alanında hazırlanan tezlerin ise %41 düzeyinde kaldığı görülmüştür.

Tezlerin hazırlandıkları disiplinlerden hareketle çevre alanyazının hangi disiplin içerisinde daha çok yer bulduğuna ilişkin değerlendirme sonucunda 1980 öncesi dönemde fen bilimlerinin tamama yakın oranda çevreyi inceleme konusu yaptığı görülmektedir. 1980 sonrası dönemde üniversitelerde özellikle de iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin kamu yönetimi bölümleri başta olmak üzere çevre konularına yönelik eğitimin ders izlencelerine girmesi, Kentleşme ve Çevre Sorunları adı altında bir bilim dalının oluşturulması, hazırlanan tezlerin sosyal bilimler alanında yoğunlaşmasında etkili olmuştur.

5.2. Yayın Türlerine Göre Türkiye Çevre Alanyazını

Türkiye çevre alanyazını oluştururan yayın yelpazesine bakıldığında, magazin dergilerinden hakemli çevre dergilerine, çeviri kitaplardan özgün ve yerli yazarlarca yazılmış pek çok nitelikte kitap bulunduğu görülmektedir. Türkiye’de çevre yayıncılığının hangi tür yayınlarla başlayıp bugünkü aşamaya ulaştığının ortaya konulması, Türkiye’nin çevre konulu yayıncılıktaki durumunu ortaya koymak bakımından önemlidir.

Genel olarak makale türü yazıların hazırlanması, yayımlanması ve okuyucuyla buluşması daha kolay olduğundan makale türü yayınlar daha yoğun olarak üretilmektedir. Kitap türü yayınlar ise yazılması ve yayımlanması gibi aşamaların daha uzun, zor ve masraflı olması gibi nedenlerle daha az üretilmektedir.

Yayın türlerine göre Türkiye çevre yazınının incelenmesindeki amaç yayın türleri bakımından çevre alanyazını ortaya koymaktır. Bunun için yine daha önce belirlediğimiz dönemler esas alınmış ve bu dönemler içerisinde yayın türleri bakımından Türkiye çevre alanyazınının gelişim sürecini ortaya koymaktır.

Türkiye çevre alanyazınının yayın türlerine göre incelemesinde, hangi nitelikte yayınlarla çevre yazınının başladığı, hangi yayın türlerinde daha çok yapıt ortaya konulduğu gibi noktalar ortaya konularak, Türkiye çevre yazınının bugün ulaştığı aşamanın bir değerlendirmesi yapılmıştır. Bu bölümde çevre alanında yayımlanmış yayınlar kitap, makale, tez, rapor, proje, resmi belge ve görüşleri içeren eserler gibi yayın türlerine göre sınıflandırılarak incelenmiştir.

5.2.1. 1960 Öncesi Dönemde Yayın Türlerine Göre Türkiye

Çevre Alanyazını

Türkiye’de çevre sorunları alanında ilk ele alınan konuları erozyon, kuraklık, ormanlar, çölleşme ve bunlara bağlı olarak ortaya çıkan sel problemleri yani toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunların oluşturduğu daha önceki bölümlerde belirtilmişti. Konuya yönelik ilk yayın türleri olarak makaleler ortaya konulmuştur. Türkiye çevre yazınında 1945’den itibaren alanyazına konu olan toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlar ile orman ve ormansızlaşma sorunlarına yönelik olarak yazılan yapıtlar, tarım ve orman alanlarında faaliyette bulunan kurum ve kuruluşların süreli yayınlarında (Orman ve Av, Ziraat, Pancar, Topraksu vb.) yayımlanmıştır. Örneğin bir gönüllü örgüt olarak kurulan Türkiye Ormancılar Derneği tarafından yayımlanan “Orman ve Av” dergisi, 1960 öncesi dönemde toprak ve ormana ilişkin makalelere en çok yer veren süreli yayın olmuştur.

Çizelge. 20: 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Yapıtların Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Yayın Sayısı	%
Makale	40	62.5
Rapor	17	26.56
Kitap	5	7.81
Tez	2	3.12
Toplam	64	100

Türkiye çevre alanyazınında yer alan yapıtların yayın türlerine göre sınıflandırmasında 1960 öncesi dönemde makale türünde yapıtların büyük oranda egemen olduğu görülmektedir. Bu makalelerden sadece sekiz tanesi bilimsel nitelikte dergilerde yayımlanmış olup geri kalanı belli başlı kurum ve kuruluş dergi ve bültenlerinde yayımlanmıştır.

Bu dönemde çevreye yönelik makalelere yer veren ilk dört dergide yer alan makalelerin sayısal ve oransal dağılımı Çizelge.21’de ortaya konulmuştur.

Çizelge. 21: 1960 Öncesi Dönemde İlk Dört Dergiye Göre Çevre Makalelerinin Dağılımı

Dergi Adı	Sayı	%
Orman ve Av	20	50
Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi	4	10
Pancar	2	5
Topraksu	2	5
Toplam makale sayısı	40	70

*Diğer dergilerde birer makale yayımlandığı için burada verilmemiş olup ilk dört dergi dikkate alınmıştır.

1960 öncesi yani 1945 yılından sonra başlayan ve çevreye yönelik makalelere yer veren akademik yayın ortamları (İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi) bulunmakla birlikte çevre sorunlarına yönelik makalelerin çoğu yukarıda belirtilen tarım ve orman konularına yönelik faaliyette bulunan kurum ve kuruluş dergilerinde yayımlanmıştır. Bu dönemde çevre konusunda yayımlanan makaleler bakımından akademik dergi makaleleri %22'lik bir paya sahipken, diğer dergi makaleleri %78'lik bir oranla çevre makalelerine daha fazla yer vermiştir. Bu dönem yayımlanan makalelerin konuya göre yayımlandığı ortama bakıldığında, hava kirliliğine ilişkin yayınların, toprak ve ormanlar konusuna yönelik yayınlara yer veren dergilerde değil, yukarıda belirtilen üniversitelere ait dergilerde yayımlandığı dikkat çekmektedir.

1960 öncesi dönemde yaşanan çevre sorunlarına yönelik bilimsel ilgi sadece makale düzeyinde kalmamış, dönemin yaygın çevre sorunu olan erozyon konusunda bir doktora bir de doçentlik tezi hazırlanmıştır. Bu iki tez İstanbul Üniversitesi'nde hazırlanmıştır.

Yayımlanan kitaplara bakıldığında, bu dönem içerisinde toplam beş kitap yayımlanmış olup, bunların üç tanesi erozyon konusuna yöneliktir. Aynı zamanda bu dönemde erozyon ve orman konusunda ilk ders kitapları da yayımlanmıştır. Biri çeviri (Krabel, 1957) öteki ise (Acatay,1959) yerli bir yazar tarafından hazırlanmış olan bu ders kitapları yine İstanbul Üniversitesi tarafından yayımlanmıştır.

Bu dönem yayımlanan raporlara bakıldığında tamamına yakın bir kısmının (%90) erozyon konusuna yönelik olduğu görülmektedir. Bunlar arasında

Türkiye'deki somut erozyon alanlarını (Gediz nehri havzası, Marmara havzası, Fırat nehri havzası, Kızılırmak nehri havzası, Kâğıthane ve Alibey dereleri, Sille, Altınapa, May ve Atrancı baraj havzaları) inceleyen raporlar yanında, hava kirliliğine yönelik olarak hazırlanmış bir çeviri rapor (Hava Kirlenmesinin....,1959) bulunmaktadır.

Bu dönemde çevre sorunlarına yönelik bir bilimsel toplantı düzenlenmediğinden herhangi bir bildiri de bulunmamaktadır. Yani bu dönemde yaşanan çevre sorunlarının bilimsel nitelikte bir ortamda tartışmaya açılması, karşılıklı bilgi alışverişi yapılması gibi fırsatlar oluşturulamamıştır.

Yayın türleri bakımından bu dönem makale ağırlıklı olmuştur. Bununla birlikte bu dönem, bilimsel nitelikteki yayın ortamlarında konuya yönelik makalelerin diğer dergilere oranla fazla yer tutmadığı bir dönem olmuştur. Döneme hakim çevre sorunu olan erozyon konusunda çeviri kitapların yayımlandığı, Türkiye'nin erozyon alanlarına yönelik alan araştırmalarının yapılarak yayımlandığı, bilimsel kuruluşların yayın ortamlarında döneme özgü çevre sorunlarına yer vermeye başladığı görülmektedir.

Bu dönemde yaşanan çevre sorunlarını konu eden yayınların yayımlandığı akademik yayın ortamları olarak ziraat, orman ve veteriner fakültelerinin dergileri bulunmaktadır. Bu dönem yayımlanan kırk makalenin yayımlandığı dergi ve bülten sayısı on üç olmakla birlikte dergilerin tamamına yakını orman, tarım ve hayvancılık alanında faaliyette bulunan kurum ve kuruluşlara aittir. Bu dönemde çevre sorunları konusunda yayınlara yer veren yayın ortamları arasında sosyal bilimlere yönelik yayın yapan bilimsel dergiler bulunmamaktadır.

Bu dönemin diğer bir özelliği ise ortak makale, bildiri ve kitap türünden yayınların bulunmayışıdır.

5.2.2. 1960-1969 Döneminde Yayın Türlerine Göre Türkiye

Çevre Alanyazını

1960-1969 dönemi Türkiye çevre alanyazınında yer alan yapıtların yayın türlerine göre incelemesinde bir önceki dönemde olduğu gibi makale türünde yapıtların ilk sırada yer aldığı görülmüştür.

Çizelge. 22: 1960-1969 Döneminde Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Yapıtların Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Yayın Sayısı	%
Makale	202	74.26
Bildiri	39	14.33
Kitap	18	6.61
Rapor, proje, resmi belge	6	2.20
Tez	3	1.10
Bildiri Kitabı	3	1.10
Ders Notu	1	0.36
Toplam	272	100

Yayın türleri bakımından bakıldığında bu dönemde bir önceki döneme oranla bildirimlerin alanyazına girmeye başladığı görülmüştür. Bu dönem Türkiye’de çevre konusunda kongre, sempozyum ve seminer gibi etkinliklerin düzenlenmeye başlandığı ve bu etkinliklerde sunulan metinlerin kitaplaştırılmaya başlandığı ilk dönem olmuştur. Bu toplantıların bildiri ve tutanakları da bir araya getirilerek yayımlanmış ve bildiri kitapları ortaya konulmaya başlanmış ve Türkiye çevre alanyazınına dahil olmuştur. Çevre sorunlarına yönelik doğrudan tartışma ortamlarının oluşturulmaya başlandığı bu dönemde, dönemin iki önemli sorunu olan hava ve toprak kirliliğine ilişkin kongre ve seminerlerin yanında bir de milli parklara yönelik seminer düzenlemiş ve kitaplaştırılarak yayımlanmıştır.

Bir önceki döneme göre rapor sayısındaki azalış yanında makale miktarında artış göze çarpmakta, hazırlanan tezler bakımından da önemli bir değişiklik göze çarpmamaktadır. Bu dönem hazırlanan raporlarda erozyon konusu ana konu olmakla birlikte, Türkiye’nin değişik erozyon alanlarında yapılan saha araştırmaları da yayımlanmıştır. Bu raporlar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından yayımlanmıştır.

Kitap türleri olarak belli bir konuya özgü çevre sorunlarının konu edildiği monograf türü araştırmalar (Birand, 1969; Yumurtuğ, 1969)’ın yayımlanmasına devam edilmiştir. Bu dönemde çevreye yönelik eğitim, mühendislik ve mimarlık fakültelerinde gerçekleştirildiğinden hava kirliliği konusunda ilk ders notu (Uluğ, 1965) yayımlanmıştır. Dönem içerisinde yayımlanan kitaplardan yalnızca biri (Çelebi, 1967) ders kitabıdır.

Bu dönem yayın türleri bakımından önemli bir gelişme ise doğrudan çevreye yönelik bir süreli yayının yayın hayatına başlamış olmasıdır. Türkiye Tabiatını

Koruma Derneği tarafından çıkarılan Tabiat ve İnsan Dergisi, hem dönemin hem de Türkiye'nin doğrudan çevre alanına yönelik yayın yapan ilk yayın organı olmuştur. Ama bu dönem içerisinde çevre yayıncılığında diğer dergilere oranla önemli bir yer alamamıştır.

Bu dönemde çevreye yönelik makalelerin yayımlandığı ilk beş dergi ve yayımladıkları makale sayısı Çizelge.23'te ortaya konulmuştur.

Çizelge. 23: 1960-1969 Döneminde İlk Beş Dergiye Göre Çevre Makalelerinin Dağılımı

Dergi Adı	Sayı	%
Tüberküloz ve Toraks	23	11.38
Orman ve Av	19	9.40
Topraksu	15	7.42
İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi	12	5.94
Orman Mühendisliği*	10	4.95
Pancar*	10	4.95
Mühendis ve Makine*	10	4.95
Toplam makale sayısı	202	48.99

*Orman Mühendisliği, Pancar ve Mühendis ve Makine Dergisi'nde aynı sayıda makale yayımlandığından bu dergiler 5. sırada yer alan dergiler olarak çizelgede yer almıştır.

Çevre konusuna yönelik makalelerin yayımlandığı yayın organlarından ilk sırayı sağlık bilimlerine yönelik yapan Tüberküloz ve Toraks dergisi almıştır. Tüberküloz ve Toraks'ın bu dönemde çevreye yönelik yayımladığı makalelerin tamamının hava kirliliği sorununa yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Bu derginin dışında diğer yayın organlarına bakıldığında bunların yine bir önceki dönemde olduğu gibi tarım ve ormancılık alanında görevli kamu kurum ve kuruluşlarının yayın organları olduğu görülmektedir.

Bu dönemde çevre alanına yönelik olarak yayımlanan makalelerin %55'ini akademik nitelikteki dergilerde yayımlanan makaleler, %45'ini ise öteki dergi ve bültenlerde yayımlanan makaleler oluşturmaktadır. 1960 öncesi döneme oranla bu dönemde akademik yayın ortamlarında yayımlanan çevre makalelerinin arttığı görülmektedir. Üniversiteler tarafından yayımlanan dergilerdeki çevre konulu makaleler bakımından mühendislik bilimleri dergileri çoğunlukta olmakla birlikte, bu dönemin sonunda Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi'nde çevreye yönelik bir makale (Türk,1969b) de yer almıştır.

Toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlara yönelik makaleler yoğun olarak yine doğrudan toprak konusunda faaliyette bulunan kurum ve kuruluş dergilerinde yayımlanmıştır. Hava kirliliğine ilişkin yayımlanan makalelerin yayın ortamları olarak sağlık ve mühendislik bilimleri dergileri bulunmaktadır. Bu dönemde çevreye yönelik makalelerin yayımlandığı yayın ortamlarının sayısında bir önceki döneme oranla dört kattan fazla bir artış gözlenmiştir. Çevreye yönelik yayınlara yer veren dergi, bülten vb. yayın organlarının sayısı elli bire yükselmiştir. Çevreye yönelik makalelere yer veren yayın organlarının sayısındaki bu artışta çevrenin artmaya başlayan öneminin yanında Türkiye'nin bilim ve yayın dünyasındaki gelişmelerin de etkisi olmuştur.

Genel olarak makalelerin yayımlandığı yayın ortamlarına bakıldığında bunların daha çok mühendislik ve sağlık bilimleri alanında yayın yapan dergiler olduğu görülmektedir. Bu bulgudan da 1960'lı yıllarda çevre sorunları konularının sosyal bilimlere yönelik yayın ortamlarında henüz istenilen düzeyde kabul görmediği ve önem verilmediği şeklinde bir sonuca ulaşılabilir. Bu dönemde yayın türlerinin oransal yoğunluğu ilk üç sırayla makale, bildiri ve kitap olarak gerçekleşmiştir.

Yine bu dönemde ortaya çıkan bir özellik olarak ortak yapıtların (çok yazarlı) yayımlanmaya başlaması gösterilebilir. Ortak çalışmanın zorunlu olduğu belli büyüklükteki projeler dışında ortak makale ve bildirimler bu dönemde yayımlanmaya başlamış, ancak %3 düzeyinde bir oranda kalmıştır.

5.2.3. 1970-1979 Döneminde Yayın Türlerine Göre Türkiye

Çevre Alanyazını

1970-1979 dönemi yine makale türü yapıtların alanyazında hakim olduğu, bildiri, rapor ve kitap türü yayınların artış gösterdiği ancak, ders notu ve tezler bakımından önemli artışların olmadığı bir dönem olmuştur. Yayın türleri bakımından bir önceki dönemlere göre farklı yayın türleri yazına girmiştir.

Çizelge. 24: 1970-1979 Döneminde Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Yapıtların Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Sayı	%
Makale	244	58.79
Bildiri	76	18.31
Kitap	42	9.87
Rapor Resmi Belge, Görüş	27	6.50
Bildiri Kitabı	15	3.61
Tez	9	2.16
Ders Notu	2	0.48
Dergi Özel Sayı	1	0.24
Toplam Makale Sayısı	416	100

1970-1979 döneminde çevre alanyazınında yer alan yapıt türleri bakımından bir önceki dönemdeki yapıt türlerinin sıralaması aynı olmuştur. Bu dönemde de ilk üç sırada makale, bildiri ve kitap türü yayınlar yer almıştır.

Makalelerin yayın ortamlarına bakıldığında bunların fazla çeşitlenmediği görülmüştür. Bir önceki dönemde çevreye yönelik makalelere yer veren dergi sayısı elli bir iken bu dönemde altmışa yükselmiştir. Bu dergilerin %59'u ise akademik nitelikteki dergilerden oluşmaktadır. Çevre konularına yer veren makalelerin ilk beş dergiye göre dağılımı Çizelge.25'de ortaya konulmuştur.

Çizelge. 25: 1970-1979 Döneminde İlk Beş Dergiye Göre Çevre Makalelerinin Dağılımı

Dergi Adı	Sayı	%
Tabiat ve İnsan	34	13.93
Bilim ve Teknik	20	8.25
Peysaj Mimarlığı	16	6.55
Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi	14	5.73
Türkiye Mühendislik Haberleri	12	4.91
Toplam Makale Sayısı	244	39.37

Bir önceki dönemin ortalarında yayın hayatına başlayan “Tabiat ve İnsan” dergisi bu dönemde yayımlanan makale oranı bakımından %14'lük bir orana sahip olarak ilk sırada yer almıştır. Bu dönemde çevre konusuna yönelik yayınlara yer veren dergilerin niteliklerine bakıldığında, bunların büyük oranda fen bilimleri disiplinine yönelik yayın ortamları olduğu dikkat çekmektedir. Sosyal bilimler alanında yayın yapan dergilerdeki (Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Yönetim, Türk İdare Dergisi vb.) çevre makaleleri bir önceki döneme göre artmış ancak fen bilimleri alanında yayın yapan dergilere göre düşük olmuştur.

Bu dönemde çevre konusunda makalelere yer veren bülten ve dergi sayısında önceki döneme oranla ciddi bir artış gözlenmemekle birlikte sosyal bilimlere yönelik

yayın ortamlarının önceki döneme oranla konuya daha ağırlık verdiği görülmüştür. Bu dergiler içerisinde özellikle üniversitelerin çeşitli fakülte ve enstitüleri tarafından yayımlanan dergiler ve armağan kitapları ön plana çıkmaktadır. Bu bakımdan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öncü sayılmaktadır.

Çevre alanında yayınlara yer veren sosyal bilimler dergileri olarak yukarıdaki dergiler dışında bugün Türkiye’de sosyal bilimler alanında önemli yayın ortamlarından olan Türk İdare Dergisi ile Amme İdaresi Dergisi bulunmaktadır. Sosyal bilimler alanında bu önemli, dergilerin konuya yönelik yayınlara yer vermelerine rağmen yine de bu dönemde çevre konulu makaleler bakımından mühendislik ve sağlık bilimleri alanında yayın yapan dergiler oran olarak fazladır. Bu dönemde ayrıca çevre alanında yayınlara yer veren dergilerden biri olan Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi ilk olarak bir sayısını tamamen çevreye ayırmış ve Türkiye Mühendislik Haberleri Çevre Sorunu Özel Sayısı’nı yayımlamıştır.

Hazırlanan tezler bakımından ise pek olumlu bir durum sergilenememiştir. Bu dönemin ilk yarısında, çeşitli üniversitelerde çevreye yönelik eğitimin başlamış olduğu gerçeği göz önüne alındığında, yazılan tezler bakımından yetersiz kaldığı gözlenmektedir. Tezler bakımından fen bilimleri disiplini içerisinde hazırlanan lisansüstü tezler çoğunluktadır.

Yayımlanan kitaplar bakımından bir önceki döneme oranla önemli artışların yaşandığı bu dönemde çevre kavramı (Gürel, 1970) ve çevre sorunlarına (Yavuz, 1975) yönelik ilk ders kitapları da yayımlanmıştır. Bu dönemde yazındaki birikimle koşut olarak kaynakça türü çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Türkiye’de henüz yeterince çevre bilincinin oluşmadığı bir dönemde çevre sağlığı, çevre sorunları ve hava kirliliği konularında kaynakçaların hazırlanmış olması dikkate değerdir. Yani çevre disiplini, kaynakça türü çalışmalarla da olsa geçmişine bakmaya çalışmıştır.

Bu dönem hazırlanan raporlarda, çeşitli bakanlıklar ve bağlı müdürlükler ile TÜBİTAK tarafından, daha çok hava ve su kirliliğine yönelik saha araştırmalarının sonuçları yer almıştır. Bu raporlar dışında 1972 yılı Stockholm Konferansı nedeniyle Konferans öncesi ve sonrasında DPT tarafından yayımlanan, çevre sorunlarına yönelik resmi görüş, belge ve dokümanlar da bu dönem içinde ilk kez ortaya çıkan türden yapıtlar olmuştur.

Çevreye yönelik olarak sunulan bildirilerin sunuldukları sempozyum, kongre, konferans vb. etkinlikler içerisinde doğrudan çevreye yönelik toplantıların diğerlerine oranla daha yoğun olduğu görülmüştür. Yani “çevre” konusu, çevreyle ilgili toplantılarda yoğun olarak işlenmekte, doğrudan çevre konusuna yönelik olmayan toplantılarda daha az bir oranda ele alınmaktadır.

Bu dönemde, çevre konusuna yönelik yayın ortamları olarak mühendislik ve fen bilimleri ağırlığını korumuş, buna rağmen sosyal bilimler alanında önemli yayın organlarında konuya yönelik makaleler yayımlanmaya başlamıştır. Fen bilimleri dışında sosyal bilimler alanında da çevreye yönelik eğitim amacıyla ders kitapları (Gürel, 1970; Yavuz, 1975) yayımlanmıştır. Bilimsel yayın ortamlarında çevreye yönelik makalelerin sayısındaki artış, çevreye yönelik bilimsel ilginin olgunlaşmaya başladığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu dönemde de yayın türleri bakımından bir önceki dönemde yer alan yayın sıralaması aynı kalmıştır. Yani yazında en çok yer alan yayın türleri sırasıyla makale (58.79), bildiri (18.31) ve kitap (9.87) olarak gerçekleşmiştir.

5.2.4. 1980 Sonrası Dönemde Yayın Türlerine Göre Türkiye

Çevre Alanyazını

Türkiye çevre alanyazınındaki asıl birikim 1980 sonrası dönemde gerçekleşmiştir. Bugün gelinen aşamada disiplinlerarası olma özelliğini en fazla taşıyan bir alan olarak azımsanamayacak bir yazılı kaynak birikimine sahip olmuştur.

Bu dönemde ortaya konulan yayın türlerinin sayısal ve oransal dağılımına ilişkin bilgiler Çizelge.26’da ortaya konulmuştur.

Çizelge. 26: 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Yapıtların Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Yayın Sayısı	%
Makale	2538	56.29
Tez	777	17.23
Bildiri	675	14.97
Kitap	345	7.65
Bildiri Kitabı	121	2.68
Rapor, Resmi Belge ve Görüş	37	0.82
Ders Notu, Teksir	10	0.22
Dergi Özel Sayı	5	0.11
Toplam	4508	100

Bu dönemde dikkat çeken özelliklerden biri, çevre sorunları konusunda bilimsel ilginin sadece makale düzeyinde kalmamış olması ve bu ilginin ikinci en çok yayın türü olarak bilimsel nitelikteki lisansüstü tezlere yansımış olmasıdır. Bu dönemde hazırlanan tezler bakımından büyük bir artış dikkat çekmektedir. Hazırlanan tezlerin kendi içinde dağılımına bakıldığında %83'ü bilim uzmanlığı, %16'sı doktora, ve %1'i ise Çevre Bakanlığı, DPT ve TODAİE gibi kurumlar için hazırlanan kurum uzmanlık tezlerinden oluşmaktadır. Bu dönem öncesinde tezler sayıca az olmakla birlikte yoğunluk, sosyal bilimler alanında değil fen bilimleri alanındaydı. 1980 sonrası dönemde hazırlanan tezlerin ise Çizelge.19'da olduğu gibi sosyal bilimler disiplini içerisinde ortaya konulduğu görülmektedir. 1980 öncesi dönemde çevre alanında hazırlanan tezlere bakıldığında bunların hazırlandığı üniversitelerin sayısı yediydi (İstanbul Üniversitesi, İTÜ, ODTÜ, Ankara Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ege Üniversitesi) geçmezken, 1980 sonrası dönemde ise Türkiye'deki devlet üniversitelerinin tamamında ve bazı vakıf üniversitelerinde de hazırlandığı görülmektedir. Bu da üniversitelerde çevre alanına yönelik eğitimin yaygınlaşmaya başlamış olması yanında, bilimsel ilginin de artışının bir göstergesidir. Ayrıca 1980'li yıllarla birlikte YÖK Yasası ile birlikte ortaya çıkan tez hazırlamaya dayalı yükselme yerine, makale ağırlıklı akademik yükselme kriteri ve yine 1990'lı yıllarda kurulan üniversitelerin sayısındaki artış da çevre yazınının gelişmesinde etkili olmuştur. Üniversite sayısındaki artış, akademik yayın ve lisansüstü tez sayısının da artmasına ve çevre alanyazınının gelişmesine katkı yapmıştır.

Bu dönemde bir önceki döneme kıyasla kitap sayısındaki oransal azalışa rağmen nitelikli yayınların ortaya çıktığı görülmektedir. Daha önceki dönemlerde görülmeyen bir gelişme olarak yıllıklarda, ansiklopedi vb. yayınlarda çevre konusuna yönelik yazılara yer verilmeye başlanmıştır. Bunların dışında 1980 sonrası dönemde yine çevre konusuna yönelik olarak ortaya konulmaya başlanan farklı türden derleme kitaplar yayımlanmaya başlamıştır. Kitaplar içerisinde derleme kitapların kapladığı oran %5'lik bir orandır.

Çevreye yönelik bilimsel toplantıların sayısında artış olmakla birlikte bu tür etkinliklerde sunulan bildiri metinlerinin alanyazın içerisinde kapladığı alan bir önceki döneme göre azalmıştır. Çevre konusuna yönelik ulusal veya uluslararası

konferans ve sempozyum, panel, seminer, yarışma gibi etkinliklerde sunulan metinlerin sözlü olarak kalmasındansa yazılı olarak okuyucuya sunulması bu ortamlardaki bilgi akışının daha geniş kitlelere aktarılması bakımından olumlu etkiye sahiptir. Doğrudan çevreye yönelik olarak düzenlenen yukarıdaki etkinliklerin dışında çevreye yönelik olmayan öteki bilimsel etkinliklerde de çevre konularının ele alındığı görülmektedir. Doğrudan çevre içerikli sempozyum, kongre vb. etkinlikler yanında değişik konulardaki bu şekil bilimsel toplantılarda da çevreye yönelik bildirimler yoğun olarak yer almıştır. Bu da çevrenin disiplinlerarası yönünü bir kez daha ortaya koymaktadır.

Yayın türleri bakımından makale türü yayınların çoğunlukta olduğu bu dönemde çevre alanında yayımlanan makalelerin yayın ortamlarında önemli gelişmeler görülmüştür. Her şeyden önce doğrudan çevreye yönelik yayın yapan ortamların sayısında önemli artışlar ve gelişmeler gözlenmiştir. Doğrudan çevreye yönelik yayınlara yer vermek üzere pek çok çevre dergisi çıkarılmaya başlanmıştır. Bu dergilerden önemli bazıları şunlardır: 1960'lerden itibaren Tabiat ve İnsan, 1970'lerden itibaren Çevre Koruma, 1980 sonrasında Ağaçkakan, Belde ve Çevre Dergisi, Çevre Teknolojisi, Çevre ve Mühendis, Ekoloji Çevre Dergisi, Çevre ve Ormancılık, Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi, Çevre Bilim Teknoloji, Doğa Mühendislik ve Çevre Bilimleri Dergisi, Su Kirliliği Kontrolü Dergisi, Katı Atık ve Çevre, Çevre Bilimleri, Özel Çevre Koruma, Çevre ve Kültür Birliği Dergisi, Doğa ve Çevre, Çevre ve İnsan.

Yayımlanan makalelerin %96'lık kısmı çeşitli dergi, bülten gibi süreli yayınlarda yer almış olup, %4'ü ise kitap bölümü ve makalelerinden oluşmaktadır. Bu makalelere yer veren yayın organlarının sayısında bir önceki döneme oranla 6.5 kat bir artış gerçekleşmiştir. Aynı zamanda önceki dönemlerden farklı olarak çevreye yönelik yayınlara yer veren dergilerin alanlarında da önemli değişiklikler olmuş ve hemen her alandan yayın ortamında çevre konusuna yönelik makaleler yayımlanmıştır.

Bu dönem çevre alanyazınında yer alan makalelerin yayın ortamları olarak çok farklı alanlarda uğraş veren mesleklerle yönelik dergiler görülmektedir. Bu dergilerin %25'lik kısmını üniversitelerin çeşitli fakülteleri ve enstitüleri tarafından yayımlanan dergiler oluşturmaktadır. Bu dergiler arasında Fen Bilimleri Enstitüsü ile Sosyal

Bilimler Enstitüsü Dergileri, İİBF Dergileri, Hukuk, Eğitim, Ziraat, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi dergileri bulunmaktadır. Bu dergiler içerisinde çevre konulu makalelerin yayımlanması bakımından sosyal bilimler ağırlıklı dergiler daha yoğun olarak yer almaktadır.

1980 sonrası dönemde en fazla çevre makalesine yer veren ilk beş dergi ve bu dergilerde yayımlanan makale sayısı Çizelge.27'deki gibidir.

Çizelge. 27: 1980 Sonrası Dönemde İlk Beş Dergiye Göre Çevre Makalelerinin Dağılımı

Dergi Adı	Sayı	%
Çevre ve İnsan	183	7.21
Standard	120	4.72
Yeni Türkiye	105	4.13
Tabiat ve İnsan	93	3.66
Karınca Kooperatif Postası	84	3.30
Toplam makale sayısı	2538	23.02

Yayımlanan makalelerin ilk beş dergiye göre dağılımına bakıldığında 1980 sonrası dönemde yayın hayatına başlayan Çevre ve Orman Bakanlığı'nın yayın organı olan "Çevre ve İnsan Dergisi", dönem makalelerinin %7.21'ini yayımlayarak, en çok çevre makalesine yer veren dergi olmuştur. Türk Standardları Enstitüsü'nün yayın organı olan "Standard Dergisi" ise bu dönemde en çok çevre makalesi yayımlayan ikinci dergi olmuştur. Ana amacı çevre olmamasına rağmen Standard gibi bir dergide yukarıdaki oranın yakalanması bile çevrenin değişik kurumlarca sahiplenildiğinin bir göstergesidir. Yeni Türkiye Dergisinin üçüncü sırayı almasında temel neden olarak 1995'te çıkardığı Çevre Özel Sayısı gösterilebilir.

Bu dönem içerisinde yayımlanan kitaplar belli açılardan öncekilerden farklılıklar göstermektedir. Çevre alanında dünya ölçeğinde önemli etki yaratan rapor ve kitapların Türkçe'ye çevrilmesi bakımından bu dönemde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Çevre sorunları, nedenleri ve çözümlerine yönelik çeşitli alanlarda yayımlanan pek çok kitap Türkçe'ye çevrilmiş ve bu durum günümüzde de devam etmektedir. Çevre alanında ortaya konulan telif kitap oranının az olması ve basılanların da kendi alanında önemli bir yapıt olması nedeniyle birden fazla baskı yapan kitaplar bu dönemde yaşanan gelişmeler olmuştur. Bu dönemde yerli yazarlar tarafından çevre konusuna yönelik daha çok kitap yayımlanmakla birlikte, yabancı

yazarlar tarafından yazılan önemli kitapların çevirisi de devam etmiştir. Yine daha önceki inceleme dönemlerinden farklı olarak, örgün eğitimde çevreye yönelik eğitiminin de yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte ders kitabı alanında da önemli artışlar yaşanmıştır. Yine çevre konusunda artan ilginin ve gereksinmelerin sonucunda zorunlu hale gelen “çevre sözlükleri” (Çevre Terimleri Sözlüğü, Bayramoğlu Yıldırım, 1992; Çevre Bilimleri ve Teknolojisi Terimleri Sözlüğü, Erdin, 1993; Çevre Sözlüğü, Güler, 1994; Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü, Çepel, 1996; Ansiklopedik Çevre Sözlüğü, TÇSV, 2001) bu dönemde yayımlanmaya başlanmıştır.

Çevre alanına yönelik çeşitli projeler ve çeşitli sorun alanlarına yönelik olarak hazırlanan raporlar bakımından ise bir önceki döneme oranla azalma olmuştur. Türkiye’de önemli gündem oluşturan Yatağan ve Muğla gibi önemli sorun alanlarına yönelik olarak geliştirilen proje ve hazırlanan raporların yanında TÜBİTAK, DPT ve üniversiteler tarafından yürütülmüş ve sonuçlandırılmış olan rapor ve projeler de yayımlanmıştır.

1980 sonrası dönemde yayın türleri bakımından dikkate değer bir durum olarak derleme kitapların yayımlanması görülmektedir. 1980 öncesi döneme kadar çevre alanyazınında görülmeyen derleme türü ilk kitap, TMMOB Kimya Mühendisleri Odası tarafından “Çevre Sorunları” adıyla yayımlanmıştır. Bu kitaptan sonra derleme kitapların oluşturulması devam etmiş ancak, bildiri kitapları hariç diğer kitaplar içerisinde kapladığı alan bakımından en az sayıda üretilen yayın türünü oluşturmuştur.

5.2.5. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Ortaya Konulan Yayın Türlerinin Genel Değerlendirmesi

Türkiye çevre alanyazınında ortaya konulan inceleme dönemlerinin yayın türleri bakımından genel bir değerlendirilmesi yapıldığında; Türkiye çevre alanyazınında, ilk yapıtların makale türünde yayımlandığı görülmektedir. İlk aşamada akademik nitelikte olmayan dergilerde daha çok yer alan çevre konularına yönelik makaleler, sonraki dönemlerde akademik nitelikteki dergilerde daha çok yer bulmuştur. Makalelerin yayın ortamlarına bakıldığında, 1960 öncesi dönemde akademik olmayan yayın ortamlarında çevre makaleleri yoğun olarak

yayımlanmışken, 1960 sonrası dönemde ise akademik yayın ortamları daha yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yayın ortamlarında da önemli gelişmeler olduğu çevre alanyazınında doğrudan çevre konulu dergiler de yayımlanmış ve bunların sayısı 1980 sonrası dönemde önemli ölçüde artmıştır. Dergilerin niteliğinde değişimler de olmuş ve hakemli çevre dergileri de bu süreçte yer almıştır.

1960 öncesi dönemde çevre makalelerine yer veren dergi sayısı on üç iken, yayın ortamlarında meydana gelen gelişmeler ve çevre bilinçlenmesinin etkisiyle 1980 sonrası dönemde 389'a yükselmiştir. Yani çevre konulu makalelere yer veren dergi sayısı bakımından 1960 öncesi döneme göre 1980 sonrası dönemde 30 kat bir artış meydana gelmiştir. Üstelik bu dergiler başlangıç dönemlerine göre daha geniş bir yelpazeye sahiptir. Doğrudan çevreye yönelik yayın yapan "çevre dergileri"nin yoğun olarak artmaya başladığı dönem olarak 1980 sonrası dönem belirmektedir. Bu dergilerin varlığına rağmen çevre konulu makalelerin yayımlanması için diğer dergilerin de yoğunlukla kullanıldığı göze çarpmaktadır.

Çizelge.28'de Türkiye çevre alanyazınında ortaya konulan yapıtların dönemlere göre toplam sayı ve oranları verilmiştir.

Çizelge. 28: Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınındaki Yayınların Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türleri	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Makale	40	62.5	202	74.26	244	58.79	2538	56.29	3024	57.49
Rapor, Resmî Belge ve Görüş	17	26.56	6	2.20	27	6.50	37	0.82	87	1.65
Kitap	5	7.81	18	6.61	42	9.87	345	7.67	410	7.79
Tez	2	3.12	3	1.13	9	2.16	777	17.22	791	15.03
Bildiri	-	-	39	14.33	76	18.31	675	14.96	790	15.01
Bildiri Kitabı	-	-	3	1.10	15	3.61	121	2.68	139	2.64
Ders Notu, Teksir	-	-	1	0.36	2	0.48	10	0.22	13	0.24
Dergi Özel Sayı	-	-	-	-	1	0.24	5	0.11	6	0.11
Toplam	64	100	272	100	416	100	4508	100	5260	100

Yayın türleri bakımından yapılan incelemeler sonucunda oluşturulan Çizelge.28'den ortaya çıkan sonuca göre, Türkiye çevre alanyazınında yer alan yapıtların %86'sı 1980 sonrası dönemde ortaya çıkmıştır. Türkiye çevre alanyazınında en çok ortaya konulan yayın türünü makaleler oluşturmaktadır. Genel toplam hariç makale türü yayınlar tüm dönemlerde en çok ortaya konulan yapıt türü olmuştur. Dönemlere göre en fazla ortaya konulan yapıt türü olan makalelere her dönemde en fazla yer veren dergiler Çizelge.29'da ortaya konulmuştur.

Çizelge. 29: Dönemlere Göre En Fazla Çevre Makalesi Yayımlayan Dergiler

Dönem	Dergi Adı	Makale Sayısı	Makale Oranı
1960 Öncesi	Orman ve Av	20	50
1960-1969 Dönemi	Tüberküloz ve Toraks	23	11.38
1970-1979 Dönemi	Tabiat ve İnsan	34	13.93
1980 Sonrası Dönem	Çevre ve İnsan	183	7.21

1960 öncesi dönemde en fazla makalenin yayımlandığı dergi “Orman ve Av”, 1960-1969 döneminde “Tüberküloz ve Toraks”, 1970-1979 döneminde doğrudan çevre odaklı bir yayın organı olan “Tabiat ve İnsan” ilk sırada yer almıştır. 1980 sonrası dönemde ise çevre alanında en fazla makalenin yayımlandığı dergi olarak yine doğrudan çevre odaklı bir dergi olan ve Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yayımlanan “Çevre ve İnsan” olmuştur. Aynı değerlendirmeyi inceleme dönemlerinin tümü içinde yaptığımızda ise şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır: 1980 sonrası dönemde yayın hayatına başlayan “Çevre ve İnsan” tüm dönemler içerisinde en çok çevre konulu makalenin yayımlandığı (%6.04) dergi olmuştur. 1960’lı yıllarda yayın hayatına başlayan “Tabiat ve İnsan” ise ikinci en çok çevre makalesinin yayımlandığı (%4.19) dergi olmuştur. Buradan çıkan sonuca göre çevre amaçlı olarak yayın hayatına başlayan dergiler bu amaca uygun birer yayın ortamı olmuşlardır.

Türkiye çevre alanyazınının başlangıç aşamasında, henüz çevre bilincinin oluşmadığı bir dönem olması nedeniyle doğrudan çevreye yönelik yayın yapan yayın organlarının olmaması, bu alanda ortaya konulan yapıtların öteki dergilerde yoğunlaşması sonucunu doğurmuştur. Ancak daha sonraki dönemlerde çevre konulu dergilerin yayımlanmaya başlamasıyla, makalelerin yayımlandığı bu ortamlarda alan dergileri lehine gelişme olmuş ve bu dergiler daha tercih edilir olmuştur.

Bunun dışında tez türü araştırmaya dayalı çalışmaların 1980 sonrası dönemde %17’lik oranla ikinci sıraya yerleşmesi ise yayın türleri değerlendirmesinde dikkat çeken önemli noktalardan biri olarak belirmiştir.

Bir bilim dalında ortaya konulan yapıtların hangi aşamaları izleyerek geliştiğine yönelik bir karşılaştırma imkanı sunması bakımından bu konuda Kartal (2007, 179-183) tarafından ortaya konulan ölçütlerle karşılaştırma yapmak, Türkiye

çevre alanyazınında yer alan yapıtların gelişim aşamalarının ortaya konulması bakımından anlamlı olabilir.

Bir ülkedeki bir bilim dalındaki yayınların gelişme aşamalarına yönelik olarak Kartal (2007,179-183) bir bilim dalının zaman içindeki gelişme aşamalarını sırasıyla şöyle belirlemiştir (Çizelge.30): (1) Gazetelerde ve “Popüler Dergiler”de makalelerin yayımlanması aşaması, (2) tek konulu araştırma yazanaklarının (monografların) kitap biçiminde yayımlanması aşaması, (3) hakemsiz meslek dergilerinin yayımlanması aşaması, (4) derleme kitapların yayımlanması aşaması, (5) ortak (çok yazarlı) kitapların yayımlanması aşaması, (6) hakemli meslek dergilerinin yayımlanması aşaması, (7) “ders kitabı”nın yayımlanması aşaması, (8) bilim dalı ustalarının yaşamöykülerinin veya özyaşamöykülerinin yazılması ve yayımlanması aşaması.

Çizelge.30’da Kartal’ın öngördüğü gelişme aşamaları ve karşılarında bu “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası:1945-2006”ndan yayın türlerine göre elde edilen sonuçlar verilmiştir.

Çizelge. 30: Kemal Kartal’ın Bir Bilim Dalındaki Yayınların Gelişme Aşamaları Ölçeğine ve “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası:1945-2006”ya Göre Elde Edilen Sonuçlar *

Kartal’ın Öngördüğü Gelişme Aşamaları (Yayın Türlerine Göre)	“Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası:1945-2006”dan Elde Edilen Veriler									
	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Popüler dergilerde makale	40	62.5	202	74.26	244	58.79	2538	56.29	3024	57.49
Tek konulu araştırma yazanakları (monograflar)	3	4.68	6	2.20	5	1.20	163	3.61	177	3.36
Hakemsiz meslek dergileri	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Derleme kitaplar	-	-	-	-	-	-	6	0.13	6	0.11
Ortak (çok yazarlı) kitaplar	-	-	-	-	-	-	21	0.46	21	0.39
Hakemli meslek dergileri	-	-	-	-	-	-	1	0.02	1	0.01
Ders kitapları	2	3.12	1	0.36	11	2.64	21	0.46	35	0.66
Ustaların meslek yaşamöyküleri	-	-	-	-	-	-	3	0.06	3	0.05
Toplam yapıt sayısı	64		272		416		4508		5260	

*Çizelgede sol sütunda Kartal’ın (1999,198) bir bilim dalındaki yayınların gelişme aşamaları sırasıyla yer almıştır. Sağdaki sütunlarda ise Türkiye çevre alanyazınında her bir aşamada söz konusu yayın türündeki yayınların sayısı ve oranları verilmiştir.

Çevre alanyazını yayın türleri bakımından Kartal’ın öngördüğü gelişme aşamaları doğrultusunda değerlendirildiğinde ortaya şu sonuç çıkmaktadır: Türkiye çevre alanyazınındaki ilk yayın türlerinin genel süreli yayınlarda yayımlanan makalelerden oluştuğu yukarıda belirtilmişti. Yani 1960 öncesi dönemde ortaya

konulan ilk yayın türlerini süreli yayınlarda yayımlanan makaleler oluşturmuştur. Bu bakımdan Kartal'ın yukarıda belirttiği aşamalardan ilki çevre alanyazını için de geçerlidir. 1960 öncesi dönemin önemli çevre sorunu olarak toprağa ilişkin sorunlar konusunda yayımlanan makaleler bunun göstergesidir. Makalelerin ardından ortaya konulmaya başlanan ikinci tür yapıtları çevre sorunları konusunda yapılan monograf türü yapıtlar oluşturmuştur. Bu anlamda 1960 öncesi dönemde önemli çevre sorunlarından olan erozyon konusunda ortaya konulan monograf türü ilk yapıtlar, (Uzunsoy, 1952; Uzunsoy, 1956) örnek olarak gösterilebilir. Bu bakımdan yine Kartal'ın yukarıda belirtilen ikinci aşama çevre alanyazını için de geçerlidir.

Üçüncü aşama olan hakemsiz meslek dergilerinin yayımlanması bakımından şöyle bir durum gerçekleşmiştir: Meslek dergisi olmamasına rağmen çevre amaçlı yayın yapan bir dergi olarak 1960'lı yıllarda "Tabiat ve İnsan" dergisi yayın hayatına başlamıştır. Meslek dergilerinin yayımlanması ise daha sonraki bir zamanda, 1980'li yıllardan itibaren gerçekleşmiştir. Ancak çevreye yönelik yayın yapan bir derginin yayımlanması bakımından konuya bakıldığında, yukarıda belirtilen üçüncü aşamanın (meslek dergisi olmasa da bilim dalına yönelik hakemsiz bir derginin yayımlanmaya başlaması) kısmen gerçekleştiği söylenebilir. Hakemsiz meslek dergilerinin yayımlanması ise 1980 sonrası dönemde meydana gelen bir gelişme olmuştur. 1990'lı yıllarla birlikte yayın hayatına başlayan hakemsiz meslek dergisi olarak Çevre Mühendisleri Odası tarafından yayımlanan "Çevre ve Mühendis Dergisi" bulunmaktadır.

Çevre alanyazını içerisinde derleme türü kitapların ortaya konulmaya başlanması ise 1980 sonrası dönemde meydana gelen bir gelişme olmuştur. 1980 yılında TMMOB Kimya Mühendisleri Odası tarafından çevre konusuna yönelik çeşitli araştırmaların bir araya getirilmesiyle oluşturulan kitap (Çevre Sorunları, 1980), çevre alanındaki derleme kitapların ilki olmuştur. Bunun dışında TÇSV tarafından 1981'de yayımlanan ve çevre hukuku alanında yedi hukukçunun araştırmalarını bir araya getiren Çevre Hukuku Araştırmaları adlı yapıt (TÇSV, 1981) da yayımlanmıştır.

Derleme kitaplarda olduğu gibi ortak (çok yazarlı) kitapların yayımlanması aşaması da 1980'li yıllardan sonra gerçekleşmiştir. Çevre alanyazınında ortak kitap türünde ilk yapıt 1985'te (Berkes, Kışlalıoğlu, 1985) yayımlanmıştır.

1990'lı yıllarla birlikte ise çevre alanında bilimsel nitelikte yayınların yayımlanması amacıyla doğrudan çevre odaklı bir hakemli uzmanlık dergisi olarak Çevre Mühendisleri Odası tarafından yayımlanan "Çevre Bilim ve Teknoloji Dergisi" bulunmaktadır.

Sayıca az olmakla birlikte Türkiye'de çevre konusuna yönelik ders kitaplarının yayımlanması aşamasına da ulaşılmıştır. 1960 öncesi dönemde orman ve erozyon konularına yönelik ders kitaplarıyla başlayan bu süreç 1970'li yıllarla birlikte doğrudan çevreye yönelik ders kitaplarının yayımlanmasıyla birlikte devam etmektedir.

Çevre alanındaki ünlü kişilerin veya ustaların meslek yaşamöykülerinin yayımlanması açısından Türkiye'deki duruma bakıldığında, bunların daha çok armağan kitaplar ve tezler şeklinde olduğu görülmektedir. Örneğin, Türkiye çevre alanyazınına önemli katkıları olan ustalardan biri ve sosyal bilimler alanında çevreye yönelik ilk ders kitabının yazarı olan Fehmi Yavuz'a Armağan Kitabı (1983), çevre ve özellikle çevre eğitime yönelik çalışmalarıyla Türkiye çevre alanyazınına önemli katkıları olan Cevat Geray'a Armağan Kitabı (2001), 1960'lı yıllardan itibaren çevreye yönelik önemli yapıt ve katkıları bulunan ve bu katkılarına halen devam etmekte olan Ruşen Keleş'e Armağan Kitabı (2007) yayımlanmıştır. Bu tür yapıtların dışında lisansüstü tezlerde bu kişilerin meslek yaşamöyküleri de çalışılmaktadır. Örneğin, İnönü Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda Prof. Ruşen Keleş'in (Kahraman, 1999), Prof. Dr. Cevat Geray'ın (Adıgüzel, 2003) meslek yaşamöyküleri ve bu yaşamöyküleri içerisinde çevreye yönelik yapıt ve katkıları incelenmiştir. Bu çalışmalar bir anlamda Kartal'ın yukarıda belirtilen bir ülkedeki bir bilim dalındaki yayınların gelişme aşamalarındaki son aşama olan sekizinci aşamanın da çevre alanyazınında gerçekleşmeye başladığının bir göstergesidir. Son aşamada yer alan bu yayın türleri bugünkü Türkiye çevre alanyazınında en az ortaya konulan yayın türünü oluşturmaktadır.

Kartal'ın yukarıdaki sınıflandırmasında ortaya koyduğu aşamaların Türkiye çevre alanyazınında gerçekleşme durumuna bakıldığında makale türü yayınlarla alanyazının başladığı ve makalelerin, tüm inceleme dönemleri boyunca en çok ortaya konulan yapıt türü olduğu görülmüştür. Tek konulu araştırma yazanıkları ve ders kitapları ilk inceleme döneminden günümüze kadar olan süreçte artarak devam

etmiştir. Ancak hakemsiz meslek dergileri, derleme kitaplar, ortak (çok yazarlı) kitaplar, hakemli meslek dergileri ile ustaların meslek yaşamöykülerinin ortaya konulmasına yönelik yayınların Türkiye çevre alanyazını içinde gelişimi 1980 sonrası dönemde meydana gelen gelişmeler olmuştur. Bu anlamda Türkiye çevre alanyazınındaki yayınların gelişme süreci büyük oranda 1980 sonrası dönemde olmuştur.

Tüm bunlardan sonra, yayın türleri bakımından önemli bir aşama ve kaynak olan çevre konulu dergilerin yayımlanmaya başladıkları dönemlere göre dökümünün verilmesi gerekirse Çizelge.31’deki durum ortaya çıkmaktadır.

Çizelge. 31: Dönemlere Göre Doğrudan Çevreyle İlgili Yayın Yapan Dergiler

Dergi Adı	1960 Öncesi	1960-1969	1970-1979	1980 Sonrası
Tabiat ve İnsan	-	+	+	+
Çevre Koruma	-	-	+	+
Çevre ve İnsan	-	-	-	+
Belde ve Çevre	-	-	-	+
Çevre ve Ormancılık	-	-	-	+
Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi	-	-	-	+
Su Kirlenmesi Kontrolü Dergisi	-	-	-	+
İnsan ve Çevre Sağlığı Koruma Hizmetleri Dergisi	-	-	-	+
Ekoloji Çevre Dergisi	-	-	-	+
Katı Atık ve Çevre	-	-	-	+
Çevre Teknolojisi	-	-	-	+
Doğa ve Çevre	-	-	-	+
Özel Çevre Koruma	-	-	-	+
Çevre ve Kültür Birliği Dergisi	-	-	-	+
Çevrebilimleri	-	-	-	+
Çevre Koruma Bilim ve Aktüalite Dergisi	-	-	-	+
Çevre ve Mühendis	-	-	-	+
Çevre Bilim ve Teknoloji	-	-	-	+
Doğa Mühendislik ve Çevre Bilimleri	-	-	-	+
Üç Ekoloji	-	-	-	+

Çizelge.31’de ortaya çıkan duruma göre Türkiye’de doğrudan çevre odaklı yayın yapan dergilere 1960 öncesi dönemde rastlanılmamaktadır. Doğrudan çevreye yönelik yayınlara yer vermek amacıyla 1960’lı yıllarda yayın hayatına başlayan Tabiat ve İnsan ile 1970’li yıllarda yine aynı amaca yönelik yayına başlayan Çevre Koruma Dergisi, 1980’li yıllara kadar Türkiye’de çevre alanında yayın yapan iki dergi olmuştur. Bilim ve yayın dünyasındaki gelişmeler ve gelişen çevre bilinçlenmesinin de etkileriyle 1980 sonrası dönemde doğrudan çevreye yönelik yayın yapan dergilerin sayısı artmıştır. Bu dergilerin çoğunluğu hakemsiz çevre

dergisi olmakla birlikte, yine çoğunluğu mühendislik bilimleri içerisinde yayınlanan dergilerdir.

5.3. Çeviri Yayınlarına Göre Türkiye Çevre Alanyazını

Bu başlık altında Türkiye çevre alanyazını içerisinde yabancı dilden Türkçe'ye çevrilerek yayımlanmış çevre konulu yayınların genel bir incelemesi yapılmıştır. Yine yukarıdaki dönemler esas alınarak yapılan değerlendirmede, Türkiye çevre alanyazınının çeviri yayınlardan taşınıp taşınmadığı, Türkiye çevre alanyazınında yer alan kavram ve konuların çeviri yayınlardan etkilenip etkilenmediği, hangi konu ve kavramların çeviri yayınlarla alanyazına girdiği ve çeviri yayınların yerli yayınlara oranı gibi noktalar üzerinde durulmuştur.

Çeviri yayın kapsamına giren yapıtlar olarak yabancı dilden dilimize çevrilerek yayımlanmış kitap, makale ve rapor türü yayınlar dahil edilmiştir. Türkiye'de gerçekleştirilen uluslararası katılımlı sempozyum ve kongre gibi bilimsel toplantılar için yabancılar tarafından hazırlanmış ve bu etkinlik sonucu oluşturulan kitaba çevirisi konulan yapıtlar çeviri yayınlara dahil edilmemiştir. Bu tür yapıtların dahil edilmeyişindeki neden ise kongre ve sempozyumların konularının önceden belirlenmiş olması yani yazarların belirlenmiş bir konuda yazmaları gereğidir. Bu tür sınırlar olmaksızın ne tür ve hangi konuya yönelik yapıtların çevirisinin yapıldığının ortaya konulması bakımından bu tür yazılar incelemeye alınmamıştır.

5.3.1. 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında

Çeviri Yayınlar

1945'den itibaren alanyazına konu olmaya başlayan Türkiye'nin ilk ve en eski tarihli çevre sorunu olan toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunların bu dönem alanyazınında hakim konu olduğu çalışmanın (5.1.1.) numaralı başlığında belirtilmişti. Çevre alanyazınında yer alan ilk konu ve bu dönem alanyazınında en çok işlenen konu olması yanında diğer konulardaki yayınların ne kadarının çeviri ne kadarının da Türkçe olduğunun ortaya konulması önem taşımaktadır.

Çizelge. 32: 1960 Öncesi Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınındaki Çeviri Yayınların Dağılımı

Yayın Dili	Sayı	%
Türkçe	47	73
Çeviri	17	27
Toplam	64	100

Çizelge.32’de görüldüğü gibi 1960 öncesi dönemde çevre alanyazınında yer alan çeviri yayınların Türkçe yayınlara oranı %27’dir. Bu çeviriler de Türkiye’de yaşanmakta olan sorunlarla ilgili çeviri yayınlardır. Yani bu dönemin önde gelen sorunu olan toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlara yöneliktir. Çeviriler arasında farklı ülkelerde toprağa yönelik sorunların yer aldığı örnekler yanında, Türkiye’deki erozyon konusunu ele alınan çalışmalar da mevcuttur.

1960 öncesi dönemde çevirisi yapılan yayınların türlerine bakıldığında bunların biri ders kitabı olmak üzere iki kitap, bir rapor ve on dört makale olduğu görülmüştür. Yani çevre alanyazınında yer alan çeviri yapıtların büyük çoğunluğu makalelerden oluşmaktadır. Kitap türü yayınların çevirisi ise 1950’li yılların ikinci yarısından sonra başlamıştır.

Çeviri yayınların alanyazınında kapladığı oran dışında önemli bir konu da bu çeviri yayınların hangi konularda olduğunun ortaya konulmasıdır. İşte bu amaçla dönem alanyazını içerisinde konulara göre çeviri yayınların sayısı ve oranı Çizelge.33’de ortaya konulmuştur.

Çizelge. 33: 1960 Öncesi Dönemde Konulara Göre Çeviri Yayınların Dağılımı

Konular	Çeviri		Türkçe		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	15	22.38	40	59.70	55
Hava Kirliliği	1	1.49	5	7.46	6
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	1	1.49	4	5.97	5
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	-	-	1	1.49	1
Toplam	17	25.36	50	74.62	67*

* Bu dönem toplam yapıt sayısı 64 olup, birden çok konuya giren eserler tekrar hesaplandığından 67 sayısına ulaşmıştır.

Çeviri yayınlar içerisinde en çok çevirinin yapıldığı konuyu, dönem alanyazınına hakim olan toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlar oluşturmuştur. 1960 öncesi dönem çevre alanyazınında yer alan çeviri yayınların %22’lik kısmı toprağa ilişkin sorunları ele almaktadır. Dönemde ikinci öneme sahip sorun olan

hava kirliliği ve orman konusuna yönelik birer çeviri yayının bulunması, bu dönemde, sorunların alanyazındaki önem sırasıyla, çevrilen yayınların konusu arasında doğru bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Konular içerisinde çeviri yayınların dağılımına bakıldığında, toprak kirliliği ve toprağa ilişkin yayınların %27'sinin, ormanlara ilişkin yayınların %20'sinin ve hava kirliliğine ilişkin yayınların %17'sinin çeviri yayınlardan oluştuğu görülmektedir.

Türkiye'de hava kirliliğine ilişkin yapıtların, 1960 öncesi dönemde ve ilk kez 1953 tarihli bir yapıtla (Karaoğlan, 1953) alanyazına girdiği çalışmanın (5.1.1) numaralı başlığında belirtilmişti. Türkiye'de hava kirliliğine yönelik ilk çeviri yayının tarihinin ise 1959 (Hava Kirlenmesinin Azaltılmasında...,1959) tarihli olduğu da yine aynı başlık altında ortaya konulmuştu. Toprak kirliliği konusunda olduğu gibi hava kirliliği konusunda da çeviri yayınlardan önce yerli yazarlarca yazılmış yayınların varlığı ve miktarı, Türkiye çevre alanyazınının ülkede yaşanan sorunlara koşut olarak iç kaynaklardan beslenerek gelişmeye başladığına yönelik önemli bir bulgu olarak ortaya çıkmaktadır.

5.3.2. 1960-1969 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınlar

Artan sorunlara koşut olarak gelişen çevre alanyazınında, konu çeşitlenmesiyle birlikte bu konulara yönelik çeviri yayınların alanyazına girme süreci de devam etmiştir. Konu ve yapıt sayısındaki artışa rağmen bu dönemde çevirisi yapılan yapıt sayısında oransal azalma gerçekleşmiştir.

Bu dönem çevre alanyazınında yer alan Türkçe ve çeviri yayınların sayı ve oranı Çizelge.34'deki gibidir.

Çizelge 34 : 1960-1969 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınındaki Çeviri Yayınların Dağılımı

Yayın Dili	Sayı	%
Türkçe	242	89
Çeviri	30	11
Toplam	272	100

1960 öncesi döneme kıyasla çeviri yayınların oranında azalmanın gözlemlendiği bu dönemde yerli yazarlar tarafından İngilizce olarak yazılmış yapıtların varlığı dikkat çekmektedir. Üstelik bu yapıtlar (Acara, Erol, 1960; Çataltaş, 1969) yabancı yayın ortamlarında değil Türkiye'deki yayın ortamlarında yayımlanmıştır. Bu makaleler

dışında yine Türkiye’de hava kirliliği konusuna yönelik ilk ders notu niteliğindeki yapıt (Uluğ, 1965) yine İngilizce olarak hazırlanmıştır. Türkiye’de İngilizce olarak yayımlanan bu yapıtların dışında yurt dışında bir sempozyumda sunulmak üzere hazırlanmış bir yapıt (Öngün, 1967) da bulunmaktadır. Türkiye’de İngilizce olarak hazırlanmış yapıtlara bakıldığında bunların çoğunluğunun dönem alanyazınına hakim çevre sorunu olan hava kirliliği konusunda olduğu görülmektedir.

Bu dönemde çevirisi yapılan yayınların türlerine bakıldığında 27 makale ve üç kitabın yer aldığı görülmektedir. Yine çeviri yayın türünde makaleler ilk sırada yer almıştır. Bu çeviri kitaplar içerisinde Ankara’nın hava kirlenmesi üzerine yazılmış bir kitabın (Çölaşan,1969) bulunması, Ankara’da yaşanan hava kirliliğinin ülkemiz dışında da dikkat çekecek boyutlarda olduğunun ifadesidir.

1960-1969 döneminde Türkiye çevre alanyazınında yer alan çeviri yayınların konulara göre sayısı ve oranı Çizelge.35’deki gibidir.

Çizelge. 35: 1960-1969 Döneminde Konulara Göre Çeviri Yayınların Dağılımı

Konular	Çeviri		Türkçe		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	
Hava Kirliliği	8	2.82	103	36.26	111
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	12	4.23	65	22.88	77
Su Kirliliği	1	0.35	14	4.92	15
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	3	1.06	13	4.57	16
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	2	0.70	12	4.22	14
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	1	0.35	9	3.16	10
Nükleer ve Radyoaktif Kirlilik	1	0.35	8	2.81	9
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	2	0.70	7	2.46	9
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	-	-	5	1.76	5
Kimyasal Kirlilik	-	-	4	1.40	4
Uluslar arası Boyutları Bakımından Çevre Sorunları ve Çevre	-	-	3	1.05	3
Yerel Yönetimler ve Çevre	1	0.35	1	0.35	2
Çevre Hukuku-Hukuk ve Çevre	-	-	2	0.70	2
Gürültü Kirliliği	-	-	3	1.05	3
Turizm ve Çevre	-	-	1	0.35	1
Ekonomi-Kalkınma-Ticaret ve Çevre/Çevre Ekonomisi	1	0.35	-	-	1
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	-	-	1	0.35	1
Eğitim ve Çevre /Çevre İçin Eğitim	-	-	1	0.35	1
Toplam	32	11.26	252	88.64	284*

* Bu dönem toplam yapıt sayısı 272 olup, birden çok konuya giren eserler tekrar hesaplandığından 284 sayısına ulaşılmıştır.

1960-1969 döneminde Türkiye çevre alanyazınında yer alan çeviri yayınların konulara göre dağılımına bakıldığında birinci sırada yine 1960 öncesi dönemde olduğu gibi toprağa ilişkin sorunlar (%4.23), ikinci sırada ise hava kirliliğinin (%2.82) yer aldığı görülmektedir. Yani bu dönemde alanyazınında hakim olan konuda

değil ikinci sırada yer alan toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlara yönelik çeviri yayın daha çok yer kaplamaktadır. Alanyazında ilk sırada yer alan hava kirliliği konusuna yönelik çeviri yayınlar ise ikinci sırada yer almaktadır.

Türkiye’de çevre alanyazınında yer alan konulardan bazılarının alanyazındaki başlangıcını çeviri yayınlar oluşturmaktadır. Örneğin milli parklar, yerel yönetimler-çevre ilişkisi ile çevre-ekonomi ilişkisi başlık düzeyinde ilk kez çeviri yayınlarla alanyazına girmiştir. Bu durumdan çıkan sonuca göre 1960-1969 dönemi az da olsa Türkiye çevre alanyazınının kısmen dış kaynaklardan etkilenmeye başladığı dönem olarak belirlemiştir. Buna rağmen alanyazında yer almaya başlayan yeni konu ve kavramların pek çoğuna yönelik ilk yapıtların yine yerli yazarlar tarafından ortaya konulması, Türk çevre alanyazınının kendi kaynaklarından beslenerek gelişen bir alanyazın olduğu bulgusunu bu dönemde de desteklemektedir.

Bu dönemi kısaca değerlendirmek gerekirse, Türkiye çevre alanyazınına yeni konuların girdiği, bu konulardan bazılarının başlangıcının çeviri yayınlarla olduğu ancak yine de konuların çoğunluğunun, yerli yazarlarca kaleme alınan yapıtlarla başladığı söylenebilir. Bunların dışında konulara göre çeviri yayın bakımından yoğunluğun, alanyazına hakim olan hava kirliliği konusunda değil toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlara yönelik olduğu dikkat çekmektedir.

5.3.3. 1970-1979 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınlar

1970’li yıllar çevre bakımından dünyada önemli gelişmelerin kaydedilmeye başladığı bir dönem olmuştur. Çevrenin uluslararası alanda gündeme alındığı bu dönemde önemli tartışma odakları belirmiş, bu gelişmeler Türkiye tarafından da takip edilmiştir. Bununla birlikte çevre alanyazınına yeni konu ve kavramlar eklenmiştir.

Bu dönemde çevre alanyazınında yer alan çeviri ve Türkçe yayınların sayı ve oranı Çizelge.36’daki gibidir.

Çizelge. 36 : 1970-1979 Dönemi Türkiye Çevre Alanyazınındaki Çeviri Yayınların Dağılımı

Yayın Dili	Sayı	%
Türkçe	376	90
Çeviri	40	10
Toplam	416	100

Çizelge.36'da görüldüğü gibi 1970-1979 döneminde Türkiye çevre alanyazınındaki çeviri yayın oranı, bir önceki döneme göre yine azalma göstermiştir. 1970-1979 dönemi çevre alanyazınında çeviri yayın olarak, sekiz kitap, otuz makale ve iki rapor bulunmaktadır. Çeviri yayınlar içinde, makale niteliğindeki yayınların fazla olduğu görülmektedir. Kitap sayısında ise bir önceki döneme oranla artış gerçekleşmiştir. Bu dönemde yer alan çeviri kitapların Türkçe kitaplara oranı %20'dir.

Bu dönemde Türkiye'de yabancı dilde ve özellikle İngilizce olarak hazırlanmış yapıtların oranı bir önceki döneme göre değişmemiştir. Türkiye'de İngilizce olarak hazırlanmış çalışmalardan üç tanesi ODTÜ'ne aittir. Bunlardan ikisi bilim uzmanlığı tezi ve biri de ders notu olarak hazırlanmıştır. Bu dönemde Türkiye'deki yayın ortamlarında yayımlanmış iki İngilizce makale bulunmaktadır. Bu makalelerden biri Ankara Üniversitesi SBF Dergisi'nde (Keleş, 1972) diğeri ise Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi'nde (Ar, 1975) yayımlanmıştır.

Bir önceki dönem oranla küçük bir oransal azalma gerçekleşen çeviri yayınların konulara göre sayı ve oranı Çizelge.37'deki gibidir.

Çizelge. 37: 1970-1979 Döneminde Konulara Göre Çeviri Yayınların Dağılımı

Konular	Çeviri		Türkçe		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	
Hava Kirliliği	14	3.18	70	15.90	84
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	8	1.82	50	11.36	58
Genel Olarak Çevre Sorunları	2	0.45	55	12.5	57
Su Kirliliği	-	-	54	12.27	54
Genel Olarak Çevre Kirliliği ve Kirlilik	-	-	19	4.31	19
Atıklar-Atık Yönetimi ve Ticareti	2	0.45	15	3.40	17
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	-	-	13	2.95	13
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	-	-	12	2.72	12
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	-	-	12	2.72	12
Sanayi- Sanayileşme ve Çevre	-	-	11	2.5	11
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	-	-	9	2.04	9
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	2	0.45	7	1.59	9
Ekonomi,Kalkınma,Ticaret ve Çevre-Çevre Ekonomisi	6	1.36	3	0.68	9
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	-	-	8	1.81	8
Çevre Politikaları ve Yönetimi	1	0.23	6	1.36	7
Çevre Hukuku-Hukuk ve Çevre	1	0.23	6	1.36	7
Gürültü Kirliliği	1	0.23	5	1.13	6
Tarım, Hayvancılık ve Çevre	-	-	4	0.90	4
Eğitim ve Çevre/Çevre İçin Eğitim	-	-	3	0.68	3
Çevre Duyarlılığı, Çevre Sorumluluğu ve Çevrecilik	-	-	3	0.68	3
Çevre Teknolojisi-Teknoloji ve Çevre	-	-	3	0.68	3
Yerel Yönetimler ve Çevre	-	-	3	0.68	3
Biyolojik Çeşitlilik ve Biyogüvenlik	-	-	2	0.45	2
Nükleer-Radyoaktif Kirlenme	-	-	2	0.45	2
Kimyasal kirlilik	-	-	2	0.45	2
Genel Olarak Çevre ve Ekoloji	1	0.23	1	0.22	2
Turizm ve Çevre	-	-	1	0.22	1
Enerji, Enerji Yönetimi ve Çevre	-	-	1	0.22	1
STK'lar ve Çevre	-	-	1	0.22	1
Çevre Disiplini	-	-	1	0.22	1
Nüfus, Göç, Yoksulluk ve Çevre	1	0.23	-	-	1
Diğer	1	0.23	18	4.09	19
Toplam	40	9.09	400	90.76	440*

* Bu dönem toplam yapıt sayısı 416 olup, birden çok konuya giren eserler tekrar hesaplandığından 440 sayısına ulaşılmıştır.

Konulara göre çeviri yayınlarda, bu dönemde alanyazına hakim olan hava kirliliği konusuna yönelik çeviri yayınların ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Hava kirliliği konusuna yönelik yapıtlar içerisinde çeviri yayınların oranı ise %20'dir. Çeviri yayınlar içerisinde İstanbul'da hava kirliliği ve hava kalitesi üzerine hazırlanmış bir çalışmanın da bulunması dikkat çekicidir. Tebbens (1970) tarafından hazırlanan bu çalışma 1970'de Amerika'da yayımlanmış ve daha sonra Türkçe'ye (Tebbens, 1971) çevrilmiştir.

Hava kirliliğinden sonra ikinci sırada en çok çeviri yapılan konuyu ise yine dönem çevre alanyazınında ikinci sırada yer alan toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlar oluşturmuştur. Bu dönem önemli sorun alanı olarak ortaya çıkan ve

Karapınar'la simgelenen İçanadolu'daki toprak sorunlarına y6nelik bir yapıt (Weniger, 1972) T6rke'ye çevrilerek yayımlanmıştır.

Bu d6nem alanyazında yer alan yapıtların çoğunlukla yerli yapıtlar olması ve çoğu konu ve kavramın yerli yazarlar tarafından alanyazına sokulması bakımından eviri yayınların alanyazına katkısı az olmuştur. Bu durum evre alanyazınında yer alan konulardan sadece ekonomi-evre ilişkisine y6nelik konu için geçerli değildir. evre ve ekonomi arasındaki ilişkiye değinen ilk yapıt 1960'lı yıllarda, ilk kez eviri bir yayınlı yer almıştı. Bu d6nemde alanyazındaki oranı biraz daha artan ekonomi-evre ilişkisine y6nelik yapıtlarda, eviri yayın hakimiyeti devam etmiş ve bu konuya y6nelik yapıtların %67'sini yabancı dilden T6rke'ye çevrilmiş yapıtlar oluşturmuştur. Yukarıda ifade edildiği gibi ekonomi ve evre arasındaki yakın ilişki 1960'lı yılların sonuna doğru d6nya kamuoyuna sunulmuş ve 1972'de gerçekleştirilen Konferans'la da bu ilişkinin boyutları g6zler 6n6ne serilmişti. Aynı yıl "B6y6menin Sınırları" yayımlanmış ancak bu raporun T6rke'ye çevrilmesi tam altı yıl sonra olmuştur. T6rkiye'de de alanyazına taşınan bu konu arada çok uzun bir zaman farkı olmamasına rağmen 6nce Batılı toplumlarda ele alınmıştır. Artan insan ihtiyaçları, n6fus artışı karşısında çevrenin içinde bulunduğu durum ve evre politikalarına y6nelik olarak 1978'de yayımlanan ve yine 6nemli uyarılarda bulunan bir kitap olan Yirmi Dokuzuncu G6n (Brown, 1979) 1978'de yayımlanmasının ardından, bir yıl sonra T6rke'ye çevrilerek yayımlanmıştır. Bu konuda, T6rkiye evre alanyazınında, Batılı toplumlarda yapılan tartışmalar ve yayınların etkili olduğu s6ylenebilir.

Yine bu d6nemde T6rke'ye çevrilerek yayımlanan ve evre sorunlarının 6nemine y6nelik olarak 6nemli uyarılarda bulunan kitaplar arasında, D6nya Batıyor mu? (Enzensberger, 1975) bulunmaktadır.

Bu d6nem değerlendirildiğinde, T6rkiye evre alanyazınında hakim evre sorunu olan hava kirliliği konusuna y6nelik eviri yayınların diğerlerine g6re fazla olduğu, en çok çevirisi yapılan yayın t6r6n6 makalelerin oluşturduğu g6r6lm6řt6r. Genel olarak 6nceki d6nemlerde de g6zlenen bir durum olarak eviri yayın oranında d6ř6ř ortaya çıkmıştır. T6rke'ye çevrilen yayınlarda herhangi bir evre sorununa y6nelik yayınlar değil, T6rkiye'de yaşanan evre sorunlarıyla ilgili yayınlar seçilmiştir. Bunun dışında yabancı alanyazınında 6nemli tartışma konusu olan

ekonomi-çevre ilişkisine yönelik yapıtlar da Türkçe'ye çevrilerek, bu konunun Türkiye'de de tartışılmasına, konuya yönelik düşüncelerin alanyazına yansıtılmasına imkan tanınmıştır.

5.3.4. 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınında

Çeviri Yayınlar

Türkiye çevre alanyazınında asıl kaynak birikimi bu dönemde olmuştur. Yaşanan sorunlarla birlikte alanyazına giren yeni kavramlar ve yeni sorun alanları çevre alanyazını alanında zengin bir kaynak birikimi sağlamıştır. Bu dönem çevre alanyazınına pek çok yeni konu girmesine rağmen, bu konuların ve kavramların ilk kez ele alındığı yapıtların çeviri yapıtlar olmaması, yine Türkiye çevre alanyazınının kendi kaynaklarından beslenerek geliştiği yönündeki bulguyu destekler niteliktedir. Bu dönem çevre alanyazınında yer alan çeviri yayınlara ilişkin sayısal ve oransal bilgiler Çizelge.38'de ortaya konulmuştur.

Çizelge. 38 : 1980 Sonrası Dönemde Türkiye Çevre Alanyazınındaki Çeviri Yayınların Dağılımı

Yayın Dili	Sayı	(%)
Türkçe	4358	96.67
Çeviri	150	3.32
Toplam	4508	100

Bu dönem çevre alanyazınında yer alan çeviri yayın oranına bakıldığında, bir önceki döneme göre %60 oranında bir düşüş yaşanmıştır. Çevre alanyazınına giren çeviri yayınların türlerine bakıldığında otuz kitap, yüz on dokuz makale ve bir adet rapor bulunmaktadır. Çeviri yayınlarda makale niteliğindeki yayınların fazla olduğu görülmektedir. Yapılan çevirilerin kendi içinde dağılımına bakıldığında %80'inin makale ve %20'sinin ise kitaptan oluştuğu görülmektedir. Bir önceki döneme oranla çeviri kitapların sayısı dört kat ve makalelerin sayısı üç kattan fazla artmış olmasına rağmen, toplam çeviri sayısında düşüş olmuştur.

Bunların dışında Türkiye'de düzenlenen ve metinleri kitaplaştırılan uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan yabancı dilde hazırlanmış bildiriler hariç, Türkiye'de yayımlanan yerli süreli yayınlarda yabancı dilde ve tamamı İngilizce olarak yayımlanmış yapıtların varlığı da bir önceki döneme oranla azalarak devam etmiştir. Bu dönemde lisansüstü tezler dahil, Türkiye'de İngilizce olarak hazırlanmış

yapıtların toplam yapıt sayısına oranı %3 olarak gerçekleşmiştir. Bu yayınlardan on altı tanesi makale olup otuz üç tanesi yani %67'si lisansüstü düzeyde hazırlanan tezlerden oluşmuştur. Makalelerin %81'i üniversiteler tarafından yayımlanan çeşitli süreli yayınlarda yayımlanmış olup, bunlar içerisinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde yayımlanan makalelerin oranı %50 olarak gerçekleşmiştir. Kısa bir ifadeyle Türkiye'de yerli yazarlarca İngilizce olarak yayımlanmış makalelerin yayın ortamları olarak üniversite dergileri yoğunlukta, üniversite dergileri içerisinde de ilk sırada İİBF dergileri yer almıştır.

Çizelge. 39: 1980 Sonrası Dönemde Konulara Göre Çeviri Yayınlarının Dağılımı

Konular	Çeviri		Türkçe		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	
Çevre Politikaları ve Yönetimi	24	0.52	613	13.35	637
Genel Olarak Çevre Sorunları	6	0.13	277	6.03	283
Çevre Duyarlılığı, Çevre Sorumluluğu ve Çevrecilik	10	0.21	323	7.03	333
Çevre Hukuku-Hukuk ve Çevre	2	0.04	337	7.34	239
Hava Kirliliği	1	0.02	199	4.33	200
Ekonomi,Kalkınma,Ticaret ve Çevre-Çevre Ekonomisi	12	0.26	192	4.18	204
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	6	0.13	194	4.22	200
Su Kirliliği	1	0.02	175	3.81	176
Eğitim ve Çevre / Çevre İçin Eğitim	2	0.04	162	3.52	164
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	2	0.04	128	2.78	130
Genel Olarak Çevre Kirliliği ve Kirlilik	1	0.02	112	2.43	113
Enerji, Enerji Yönetimi ve Çevre	1	0.02	114	2.48	115
Sanayi, Sanayileşme ve Çevre		-	99	2.15	99
Tarım, Hayvancılık ve Çevre	3	0.06	89	1.93	92
Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21	2	0.04	99	2.15	101
Turizm ve Çevre	1	0.02	85	1.85	86
Küresel Isınma ve İklim Değişikliği-Ozon Tabakasındaki İncelme-Asit Yağmurları	6	0.13	94	2.04	100
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	4	0.08	81	1.76	85
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	-	-	73	1.59	73
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	1	0.02	76	1.65	77
Biyolojik Çeşitlilik ve Biyogüvenlik	1	0.02	68	1.48	69
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	1	0.02	55	1.19	56
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	4	0.08	60	1.30	64
Çevreci hareketler, Siyaset ve Çevre	3	0.06	53	1.15	56
Yerel Yönetimler ve Çevre	1	0.02	53	1.15	54
Nüfus, Göç, Yoksulluk ve Çevre	1	0.02	35	0.76	36
Gürültü Kirliliği	-	-	41	0.89	41
Kimyasal Kirlilik	1	0.02	38	0.82	39
STK'lar ve Çevre	1	0.02	43	0.93	44
Genel Olarak Çevre ve Ekoloji	3	0.06	25	0.54	28
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	-	-	41	0.89	41
Çevre Disiplini	2	0.04	24	0.52	26
Çevre Teknolojisi-Teknoloji ve Çevre	1	0.02	23	0.50	24
Çevre Etiği-Çevre Felsefesi	5	0.10	21	0.45	26
Çevre Sosyolojisi	1	0.02	14	0.30	15
Edebiyat ve Çevre	2	0.04	12	0.26	14
Çevre Güvenliği- Çevresel Risk ve Tehlikeler	-	-	14	0.30	14
Nükleer-Radyoaktif Kirlenme	1	0.02	11	0.23	12
Çevresel/Ekolojik Kriz	-	0.02	11	0.23	11
Işık ve Manyetik Kirlilik	-	-	8	0.17	8
Görüntü Kirliliği	-	-	3	0.06	3
Diğer	37	0.80	366	7.97	403
Toplam	150	3.18	4441	98.15	4591*

* Bu dönem toplam yapıt sayısı 4508 olup, birden çok konuya giren eserler tekrar hesaplandığından 4591 sayısına ulaşılmıştır.

Çizelge.39'dan ortaya çıkan sonuca göre, 1980 sonrası dönemde çevre alanyazınında en fazla çevirinin yapıldığı konuyu, %0.52'lik bir oranla, bu dönem alanyazınında hakim konu olan çevre yönetimi ve politikaları oluşturmuştur. Çevre duyarlılığı konusu dönem alanyazınında ikinci sırada en çok işlenen konu olmasına rağmen, çeviri yayın olarak ikinci sırada, ekonomi-çevre ilişkisine değinen yapıtlar yer almıştır. Çevre duyarlılığı konusu ise üçüncü sırada en çok çeviri yapılan konu

olmuştur. Genel olarak çeviri yayınlara bakıldığında ise bu dönemde alanyazında hakim olan konularda çeviri yayınların da hakim olduğu görülmektedir. Çevre sorunu düzeyinde ise atıklar, atık yönetimi ve ticareti konusuna yönelik çeviri yayınlar ilk sırada yer almıştır.

5.3.5. Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Yer Alan Çeviri Yayınların Genel Değerlendirmesi

Dönemlere göre Türkiye çevre alanyazınında yer alan çeviri yayınlara toplu olarak bakıldığında, ilk inceleme döneminden başlayarak son inceleme dönemine gelinceye kadar, çevre alanyazınındaki çeviri yayın oranında sürekli bir azalma görülmektedir.

Türkiye çevre alanyazınında yer alan toplam çeviri yayınların sayısı ve bunların toplam Türkçe yayınlara olan oranı dönemsel olarak Çizelge.40'daki gibidir.

Çizelge. 40: Dönemlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınların Dağılımı

Yayın Dili	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Türkçe	47	73	242	87.87	376	88.91	4358	96.27	5023	95.50
Çeviri	17	27	30	11.03	40	9.92	150	3.32	237	4.50
Toplam	64	100	272	100	416	100	4508	100	5260	100

Çizelge.40'dan ortaya çıkan sonuca göre, Türkiye çevre alanyazınındaki yapıtların %95.50'si Türkçe, %4.50'si ise yabancı dillerden Türkçe'ye çevrilen yapıtlardan oluşmuştur. Çeviri yayın oranı Türkiye çevre alanyazınının başlangıcı olan 1960 öncesi dönemde %27 gibi bir oranla en yüksek seviyedeysen, bu oran bir sonraki her dönemde giderek azalarak, 1980 sonrası dönemde %3'lere kadar gerilemiştir. Bununla birlikte yabancı dil bilenlerin sayısındaki artışa koşut olarak, çeviri yayın yerine, yabancı kaynaklardan doğrudan yararlanma oranının da arttığı unutulmamalıdır. İlerleyen dönemlerle birlikte çevre alanyazını içerisindeki çeviri yayın oranının azalması, Türkiye çevre alanyazınının dış yazından beslenerek gelişen bir alanyazın olmadığına yönelik önemli bir bulgu olarak belirmektedir.

Çeviri yayınların dışında diğer bir yayın türünü de, Türkiye'de yerli yazarlar tarafından, yabancı dilde ve tamamı İngilizce olarak ortaya konulmuş yapıtlar oluşturmaktadır. Bu yapıtlara bakıldığında, bunların 1960'lı yıllarla birlikte

üretilmeye başladığı ve günümüze gelene kadar giderek artış gösterdiği görülmektedir. Makale ve ders notu düzeyinde hazırlanan ilk İngilizce yapıtlara, 1970’li yıllarla birlikte lisansüstü tezler eklenmiştir. Bu yapıtlar içerisinde İngilizce olarak hazırlanmış tezlerin oranı 1980 sonrası dönemde %70’lere ulaşmıştır. Genel olarak bakıldığında ise çevre alanyazınında yer alan Türkiye’de İngilizce olarak hazırlanmış yapıtların %63’ünü lisansüstü tezler, %34’ünü makaleler ve %3’ünü ise ders notları oluşturmuştur.

Konulara göre çevrisi yapılan yabancı yapıtların Türkiye çevre alanyazını içerisindeki genel durumuna bakıldığında Çizelge.41’deki durum ortaya çıkmaktadır. Çizelge’de Türkçe yapıtlar (T), çeviri yapıtlar (Ç) ile gösterilmiştir.

Çizelge. 41: Konulara ve Dönelmlere Göre Türkiye Çevre Alanyazınında Çeviri Yayınların Dağılımı

Konular	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Çeviri	
	T.	Ç.	T.	Ç.	T.	Ç.	T.	Ç.	Toplam	%
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	40	15	65	12	50	8	128	2	37	0.68
Hava Kirliliği	5	1	103	8	70	14	199	1	24	0.44
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	4	1	12	2	8	-	55	1	4	0.07
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	1	-	3	-	7	2	60	4	6	0.11
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	-	-	13	3	9	-	41	-	3	0.05
Su Kirliliği	-	-	14	1	54	-	175	1	2	0.03
Çevre, Çevre Varlıkları ve Korunması	-	-	9	1	12	-	81	4	5	0.09
Nükleer ve Radyoaktif Kirlilik	-	-	8	1	2	-	11	1	2	0.03
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	-	-	7	2	15	2	194	6	10	0.18
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	-	-	5	-	13	-	73	-	-	-
Kimyasal Kirlilik	-	-	4	-	2	-	38	1	1	0.01
Yerel Yönetimler ve Çevre	-	-	1	1	3	-	53	1	2	0.03
Çevre Hukuku-Hukuk ve Çevre	-	-	2	-	6	1	337	2	3	0.05
Gürültü Kirliliği	-	-	3	-	5	1	41	-	1	0.01
Turizm ve Çevre	-	-	1	-	1	-	85	1	1	0.01
Eğitim ve Çevre /Çevre İçin Eğitim	-	-	1	-	3	-	162	2	2	0.03
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	-	-	1	-	12	-	76	1	1	0.01
Ekonomi, Kalkınma, Ticaret ve Çevre-Çevre Ekonomisi	-	-	-	1	3	6	192	12	19	0.35
Genel Olarak Çevre Kirliliği ve Kirlilik	-	-	-	-	19	-	112	1	1	0.01
Genel Olarak Çevre Sorunları	-	-	-	-	55	2	277	6	8	0.14
Sanayi- Sanayileşme ve Çevre	-	-	-	-	11	-	99	-	-	-
Çevre Politikaları ve Yönetimi	-	-	-	-	6	1	613	24	25	0.46
Tarım, Hayvancılık ve Çevre	-	-	-	-	4	-	89	3	3	0.05
Çevre Duyarlılığı, Çevre Sorumluluğu ve Çevrecilik	-	-	-	-	3	-	323	10	10	0.18
Çevre Teknolojisi-Teknoloji ve Çevre	-	-	-	-	3	-	23	1	1	0.01
Biyolojik Çeşitlilik ve Biyogüvenlik	-	-	-	-	2	-	68	1	1	0.01
Genel Olarak Çevre ve Ekoloji	-	-	-	-	1	1	25	3	4	0.07
Enerji, Enerji Yönetimi ve Çevre	-	-	-	-	1	-	114	1	1	0.01
Nüfus, Göç, Yoksulluk ve Çevre	-	-	-	-	-	1	35	1	2	0.03
STK'lar ve Çevre	-	-	-	-	1	-	43	1	1	0.01
Çevre Disiplini	-	-	-	-	1	-	24	2	2	0.03
Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21	-	-	-	-	-	-	99	2	2	0.03
Küresel Isınma ve İklim Değişikliği-Ozon Tabakasındaki İncelme-Asit Yağmurları	-	-	-	-	-	-	94	6	6	0.11
Siyaset ve Çevre, çevre siyasi hareketleri	-	-	-	-	-	-	53	3	3	0.05
Çevre Etiği-Çevre Felsefesi	-	-	-	-	-	-	21	5	5	0.09
Çevre Sosyolojisi	-	-	-	-	-	-	14	1	1	0.01
Edebiyat ve Çevre	-	-	-	-	-	-	12	2	2	0.03
Çevre Güvenliği- Çevresel Risk ve Tehlikeler	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-
Çevresel/Ekolojik Kriz	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-
Işık ve Manyetik Kirlilik	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-
Görüntü Kirliliği	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Diğer	-	-	-	-	18	1	366	37	38	0.70
Toplam	50	17	252	32	400	40	4441	150	239	4.21

Türkiye çevre alanyazınında yer alan çeviri yayınların 1945-2006 döneminde konulara göre dağılımında toplam 239 yapıt ortaya çıkmıştır. Çeviri yayınların bütün inceleme dönemleri içerisinde Türkçe yapıtlara oranı %5'e bile ulaşamamıştır.

1970-1979 döneminde çeviri yayınların yayın olarak sayısı otuz, ancak yapıtlarda birden fazla konunun ele alınmasından ötürü ise aynı dönem konulara göre çeviri yayın sayısı otuz iki olarak çıkmış olması açıklanması gereken bir noktadır.

Tüm inceleme dönemleri içerisinde en fazla çeviri yayının yapıldığı konuyu toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlar oluşturmuştur. Toprak kirliliği ve toprağa ilişkin sorunlardan sonra ikinci sırada en çok çeviri yapılan konu hava kirliliğidir. Buradan genel bir değerlendirmeye gidilirse çeviri yayınların daha çok, alanyazında ilk iki sırada yer alan konularda olduğu dikkat çekmektedir. Yani alanyazında hakim olan konuda, çeviri yayınlar da hakim olmuştur.

Alanyazında hakim olan çeviri yayın türleri Çizelge.42'deki gibidir. Çevirisi yapılan yayınların yayın türlerine göre dağılımında ortaya çıkan sonuca göre, yine bütün inceleme dönemlerinde en çok çeviri yapılan yayın türünü makaleler oluşturmuştur. İkinci sırada yer alan kitapları, raporlar takip etmiştir. Buradan çıkan sonuca göre makale türü yayınlar alanyazında hakim olmakla birlikte, en fazla çevirinin yapıldığı yayın türünü de yine makaleler oluşturmuştur.

Kitap bakımından ilk dönemden itibaren küçük oranlarla da olsa artış olmakla birlikte, çeviri yayınlar içerisinde oranı hep düşük kalmıştır. Önemli görülen, tüm dünyada büyük yankılar uyandıran bir iki rapor dışında, bu türden yapıtların çevirisi çok düşük düzeyde kalmıştır.

Çizelge. 42: Çeviri Yayın Türlerinin Dönemlere Göre Dağılımı

Yayın Türü	1960 Öncesi		1960-1969		1970-1979		1980 Sonrası		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Makale	14	82	27	90	29	72.5	116	77.33	186	78.48
Kitap	2	12	3	10	9	22.5	33	22	47	19.83
Rapor	1	6	-	-	2	5	1	0.66	4	1.68
Toplam	17	100	30	100	40	100	150		237	100

Türkiye çevre alanyazınında yer alan çeviri yayınların kendi içinde dağılımına bakıldığında, toplam çeviri yayınlar içerisinde makaleler %78.48, kitaplar ise %19.83 oranında yer almıştır. Çevirisi yapılan yayınların türleri ile Türkiye'de üretilen yayınların türleri arasında benzer bir ilişki vardır. Yani Türkiye çevre alanyazınında hakim yayın türü makaleler olduğu gibi, en çok çeviri yapılan yayın türünü de makaleler oluşturmuştur. Bunu dönemlere göre Türkiye'de üretilen makale, kitap

sayısı ile yine dönemlere göre çevirisi yapılan makale ve kitap sayısının verildiği Çizelge.42’de görebilmek mümkündür.

Buradan çıkan sonuca göre 1960 öncesi dönemde çeviri makalelerin yerli makalelere oranı en yüksek değer olarak %35, kitap ise yine %40’la en yüksek oranda gerçekleşmiştir. 1960-1969 döneminde bu durum çeviri makalede %14, kitapta %16 olarak azalarak değişmiş ancak, 1970-1979 döneminde çeviri makale oranı %12’ye düşerken, çeviri kitap bakımından %20’lik bir durum gerçekleşmiştir.

Çeviri yayınlar bakımından Türkiye çevre alanyazınının genel bir değerlendirmesi olarak şunlar ifade edilebilir: Türkiye çevre alanyazını içerisinde yer alan çeviri yayınların oranı ilk inceleme dönemi olan 1960 öncesi dönemde en yüksek seviyede iken, bu oran giderek azalmıştır. Çeviri yayınlarla alanyazına giren konu ve kavramların varlığına rağmen, çeviri yayınların yazındaki azalan oranı, Türkiye çevre alanyazınının yerel şartlar ve yerli yazarlar tarafından biçimlendirildiğine yönelik olarak beliren bulguyu destekler niteliktedir. Ancak bu durum, Türkiye çevre alanyazınının dünyadaki gelişmelerden bağımsız geliştiği sonucunu kesin olarak ortaya koymamaktadır.

Çeviri yayınlar konusunda belirtilmesi gereken önemli bir nokta da şudur: Dünyada geniş çaplı yankılar uyandıran, önemli tartışma malzemesi olan kitap ve rapor türü yayınların Türkçe’ye çevrilmesi bakımından, Türkiye’de önemli bir eksiklik bulunmaktadır. Bu türden yapıtların ilk basım tarihi ile Türkçe’ye çevrilme tarihi arasındaki zaman farkına bakıldığında geç kalmışlığın olduğu ortaya çıkmaktadır. Örneğin tüm dünyada kimyasal ilaçlar konusunda yaptığı uyarıyla önemli etki yaratan ve gündeme oturan bir yapıt olan “Sessiz Bahar” 1962 yılında yayımlanmış olmasına rağmen, bu yapıtın Türkçe’ye çevrilme tarihine bakıldığında tam kırk iki yıllık bir zaman farkı ortaya çıkmaktadır.

Çeviri yayınlar üzerine genel değerlendirme yapılırken bir noktanın da ortaya konulması gerekmektedir. O da çeviri yayınların Türkiye’de çevre alanyazınının gelişimine olan etkilerinin belirlenmesidir.

Kağıtçıbaşı’nın (1986, 12), Berry’den aktardığına göre sosyal bilimlerin bir alt bilim dalı olan sosyal psikolojinin üç gelişim evresi bulunmaktadır. Bunlar şöyledir: İthal edilen sosyal psikoloji, toplumsal-kültürel sosyal psikoloji ve evrensel sosyal psikoloji. Kartal (1986, 311) ise bu aşamaların üçüncü dünya ülkeleri ve Türkiye’de

tüm sosyal bilim araştırmalarının gelişim çizgisini yansıttığını belirterek, bu aşamaları şöyle ifade etmiştir: Çeviri ve taklit aşaması, yerli bilgilerle üretim aşaması ve evrensel bilgi birikimine katkı aşaması.

Bu aşamaların Türkiye çevre alanyazını içerisinde ne derece geçerli olduğuna yönelik olarak yapılan değerlendirmede şu durum ortaya çıkmıştır: Türkiye’de 1945’ten sonra toprağa ilişkin sorunların konu edildiği alanyazın, çeviri yayınlarla başlamamıştır. Erozyon, sel, kuraklık gibi ilk dönem yapıtları yerli yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Bununla birlikte aynı konulara yönelik çeviri yayınlar da alanyazın içerisinde var olmuştur. Ancak bazı konularda çeviri yayınlardan etkilenildiği veya çevirilerin taklit edildiği de söylenebilir. Şöyle ki Türkiye’de 1960 öncesi dönemde yaşanan hava kirliliğine yönelik yapıtlarda başlık düzeyinde bu kavramın kullanılmadığı ve “hava kirliliği” kavramının alanyazına ilk kez çeviri bir yayınlara girdiği, çalışmanın (4.2.1.1) numaralı başlığında belirtilmişti. Çeviri yayınlar dışında yabancı sözcüklerin alanyazında, Türkçe içerisinde değişik şekillerde kullanıldığı da göze çarpmaktadır. Örneğin “atmosfer polusyonları” (Kayabalı, 1965), “duman ve fabrika exaltationlarının” (Zafir, 1965), “(Pollution) hava kirliliği” (Soysal, 1970), “pollusyon (kirlenme)” (Yüce, 1973) gibi sözcük kullanımları alanyazında yer almıştır. Bu şekilde ifadelerin kullanımı, ilk dönem alanyazında yer alsa da o dönemde henüz sözcüğün Türkçe tam karşılığının bulunamaması şeklinde yorumlanabilir. Bunun bir nedeni de, çeviri yayın dilinden etkilenilmiş olunması olarak gösterilebilir.

Türkiye çevre alanyazınında yerli bilgilerle üretim aşamasında Türkiye’nin çevre değerleri, çevre sorunları ve nedenlerine ilişkin çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Örneğin “Türkiye Çevre Sorunları Envanteri” veya “Türkiye’nin Biyolojik Çeşitliliği” gibi yayınların ortaya konulmaya başlanması yerli bilgilerle üretim aşamasına geldiğinin bir göstergesidir. Bu tür yerli bilgi sağlayan çalışmalar hem ülke içinde hem de ülke dışından araştırma yapacak olan kişilere önemli bir bilgi kaynağı sunmaktadır. Bu tür çalışmalar, o konuda daha sonra yapılacak çalışmalara yön vermesi ve güvenilir değerlendirmelerin yapılması açısından da önem taşımaktadır.

Çevre konusunda dünyanın her yerinde geçerliliği olacak bilgiler, sentez oluşturulabilen araştırmaların üretimi yapılmaya başlandığında da evrensel bilgi

birikimine katkı yapılmış olmaktadır. Bu aşamada daha çok sentez türü, örneğin sanayi kentlerinde hava kirliliğinin yoğun olması ve buna bağlı olarak canlıların daha çok risk altında olması, ormansızlaşmanın toprak dengesini bozması veya FCK (Floroclorokarbon) gazının ozon tabakasını azaltan en büyük etken olması dünyanın her yeri için geçerli olabileceği gibi bu tür bilgilerin ortaya konulması ise evrensel bilgiye katkı olmaktadır. Türkiye’de yerli bilgilerle üretim aşamasından öteye geçilerek, değişik ülkelerde çevreye yönelik karşılaştırmalı çalışmalar yapılmakta ve yayımlanmaktadır. Bu çalışmaları evrensel bilgi birikimine katkı çalışmaları olarak değerlendirmenin ne derece doğru olacağına sınılanması gerekmektedir birlikte bu çalışma kapsamında gerçekleştirilmesi ya da sınılanması olanaklı değildir. Yukarıda belirtilen üç aşama bir süreçtir. Bu süreç, çeviri ve taklit yapılarak, yerli bilgilerle bilgi üretimi yapılarak ve en sonunda da evrensel bilgi ortaya konularak devam eder. Sonuç olarak, Türkiye’de ikinci aşamaya ulaşıldığı ifade edilebilir.

Bu tespitlerin dışında Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006’dan yararlanarak çevre alanyazını üzerinde bazı noktalar ortaya konulmuştur. Örneğin, en çok hangi yıllarda yazılı eserlerin ortaya konulduğu, ortak yapıtların hangi dönemde verilemeye başlandığı ile ortak yapıtların dönemlere göre yoğunluğu ve çevre alanyazınında hangi konuların hangi yazarlarca özdeşleştiği gibi noktalar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

“Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” da yapılan incelemelere göre, alanyazının başlangıç dönemi olan 1960 öncesi dönemde herhangi bir ortak yapıt bulunmamaktadır. Ortak yapıt kapsamına proje, rapor, bildiri kitabı ve derleme türü kitaplar alınmamış olup makale, kitap ve bildiriler dahil edilmiştir. Türkiye çevre alanyazınında ortak yapıtların verilmeye başlandığı dönem olarak 1960’lı yıllar ortaya çıkmaktadır. Bu döneme ait ortak yapıtlar içerisinde, makale türü yapıtlar çoğunlukta olup ikinci sırada bildiriler yer almaktadır. 1970-1979 döneminde ortaya konulan ortak yapıt sayısına bakıldığında bu oranın yükselişe geçtiği görülmekle birlikte, bir önceki döneme oranla makalelerin yerini ortak bildirilerin aldığı görülmüştür. Ortak kitap türü yapıtlar ise en az ortaya konulan yapıt türünü oluşturmuştur. 1980 sonrası dönemde ulaşılan makale, kitap, bildiri türündeki ortak yapıtlar arasında en fazla yer kaplayan yapıt türünü makaleler, ikinci sırayı bildiriler ve üçüncü sırayı ise kitaplar oluşturmuştur.

“Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” üzerinden yapılan incelemeye göre Türkiye çevre alanyazınında en fazla yazılı yapıtın ortaya konulduğu yıllar ve ortaya konulan yapıt sayıları sırasıyla şöyle olmuştur: 1995 (373), 1997 (313), 1993 (291), 1998 (265), 1994 (263). Türkiye çevre alanyazınında 1995 yılında en fazla yapıt ortaya konulmuştur. Bu da Türkiye çevre alanyazını oluşturulan yapıtların % 7’sini oluşturmaktadır. En çok yapıt ortaya konulan bu beş yıldaki toplam yapıt sayısı Türkiye çevre alanyazınındaki yapıtların %28.6’sını oluşturmaktadır.

Bunun dışında belirtilmesi gereken bir nokta ise, çevre alanyazını başlangıcından günümüze kadar oluşturulan inceleme dönemlerinin hepsinde, yapıtlarıyla Türkiye çevre alanyazınına önemli katkıları bulunan, emek veren kişilerin ortaya konulmasıdır. Türkiye çevre alanyazını incelemesi amacıyla oluşturulan tüm inceleme dönemlerinde yapıtları bulunan kişiler arasında Hasan Asmaz, M. Zekai Bayer, İlhan Akalan bulunmaktadır. Faik Tavşanoğlu, 1980 sonrası dönem hariç ilk üç inceleme döneminde de yapıtları bulunan bir yazar olmuştur. Bunun dışında 1960 öncesi dönem hariç, 1960’lı yıllardan itibaren Türk çevre yazınında üç dönemde de eserleriyle yer alan ve önemli katkıları olan kişiler arasında, Ruşen Keleş, Hayati Çelebi, Nuri Tortop, Selman Uslu, Fehmi Yavuz ve Gülerman Sürücü yer almıştır.

Türkiye çevre alanyazınında yer alan her yapıt birer katkı olmakla birlikte, bazı yapıtlar var ki, bunların Türkiye çevre alanyazını içerisindeki yeri ayrıdır. Bazı yazarlar var ki bunların çevre alanyazınına olan emekleri belli yönlerden öne çıkmıştır. Örneğin bazı kavramlar veya konular bu yazarlarla özdeşleşmiş olup bu yazarların adıyla anılmaktadır. Bu konulardan bazıları ve akla gelen yazarlar olarak şunları sıralayabilmek mümkündür: Çevre hukuku alanında ilk yapıtı veren ve Türkiye çevre alanyazınında önemli boşluğun doldurulması yönünde ilk adımı atan kişi olarak Prof. Dr. Nükhet Turgut, çevre hakkı kavramıyla Prof. Dr. Ö. İbrahim Kabaoğlu ve Yasemin Özdek, çevre eğitimi, çevre duyarlılığı için eğitim alanında Prof. Dr. Cevat Geray, çevre politikaları, çevre yönetimi alanında Firuz Demir Yaşamış, Zerrin Toprak Karaman, Ruşen Keleş, Can Hamamcı, Kemal Görmez, çevre yönetim araçlarından olan ÇED konusunda Prof. Dr. Orhan Uslu, biyolojik çeşitlilik-zenginlik konusunda Fikret Berkes-Mine Kışlalıoğlu ve Aykut Kence,

çevre felsefesi alanında Hasan Ünder, çevre ve siyaset konusunda Tanıl Bora, Esat Öz, Tuncay Önder, çevre sağlığı konusunda Çagatay Güler-Zakir Çobanoğlu, çevre sosyolojisi konusunda Gülser Öztunalı Kayır, Muammer Tuna.

Türkiye çevre alanyazınında bu yazarlar kadar, bazı yapıtların da önemli yeri ve etkisi olmuştur. Örneğin ilk kez yayımlandığı 1981 tarihinden itibaren toplam sekiz baskı yapan ve TÇV tarafından yayımlanan Türkiye'nin Çevre Sorunları adlı kitap çevre alanında en çok baskı yapan kitap olmuştur. Mine Kışlalıoğlu ve Fikret Berkes tarafından yazılan ve ilk baskısı 1989'da yapılan, Çevre ve Ekoloji toplam sekiz baskı yapmıştır. Bunların dışında yine alanında önemli bir yapıt olan, Ruşen Keleş ve Can Hamamcı tarafından ilk kez 1993'te yayımlanan, ilk dört baskısını Çevrebilim adıyla çıkaran ve son baskısında adı Çevre Politikası olarak değişen kitap toplam beş baskı yapmıştır.

6. TÜRKİYE ÇEVRE ALANYAZINININ DEĞİŞİK BOYUTLARIYLA İNCELENMESİ

Bu bölümde Türkiye çevre alanyazınının değişik boyutlarıyla incelenmesi yapılmıştır. Bu boyutlar olarak çevre sorunlarının ortaya çıkış süreciyle, dünyada ve Türkiye’de meydana gelen iktisadi ve siyasi gelişmelerle ve çevreye yönelik uluslararası gelişmelerle olan ilişkileri boyutlarıyla incelenmiştir.

6.1. Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Süreciyle İlişkisi Bakımından Türkiye Çevre Alanyazını

Türkiye’de çevre sorunlarının ortaya çıkış süreciyle, bunların alanyazına yansımaları bakımından önemli bir zaman farkı olmamıştır. Türkiye’de toprağa ilişkin sorunlar her dönem ve ilk yaşanan sorunlar olması bakımından alanyazında ilk kez ele alınan çevre sorunu olmuştur. Çalışma kapsamında “ekolojik içerikle” olmasa da toprağa ilişkin sorunların 1960 öncesi dönemde, Türkiye çevre alanyazına yansıdığı, hatta en eski tarihli çevre sorunu olduğu çalışmanın (2.2.1) numaralı başlığında belirtilmişti. Bu bakımdan yani toprağa ilişkin sorunların ortaya çıktığı dönem ile alanyazına yansımaya dönemi arasında zaman farkı ortaya çıkmamıştır.

Toprağa ilişkin sorunlardaki yazın, sadece Türkiye’ye yönelik olarak gelişmemiştir. Toprak sorunlarıyla birlikte yabancı alanyazın da incelenmiş, konuya ilişkin bazı yapıtlar Türkçe’ye çevrilmiştir. Toprak kirliliğine yönelik genel nitelikteki yayınlar yanında farklı ülke örneklerini konu eden yapıtlar da Türkçe’ye çevrilmiştir. Yine toprağa ilişkin sorunlarla bağlantılı olarak yaşanan ormansızlaşma 1960 öncesi dönemde ortaya çıkan bir çevre sorunu olmuş ve bu konuya yönelik yazılı yapıtlar da aynı dönemde alanyazına girmiştir.

Toprağa ilişkin sorunlar kadar yaygın olmamakla birlikte, 1950’li yıllarda Türkiye’de yerel ölçekli hava kirliliği ortaya çıkmış ve bu konuya yönelik yazılı eserler de aynı dönemde alanyazında yer almıştır. Örneğin Murgul’da yaşanan ilk hava kirliliğine yönelik yazılı yapıtlar (Akman, 1955; Karaca, 1957a) bunun bir göstergesidir. Hava kirliliğine yönelik ilk çeviri yapıt (Hava Kirlenmesinin, 1959) bu dönemin sonunda Türkiye çevre alanyazına girmiş ve o güne kadar sorunu adlandırmada kullanılmayan “hava kirliliği” kavramı da ilk kez bu yapıtla birlikte alanyazında var olmaya başlamıştır.

Hava kirliliği konusunda ortaya konulan yapıtlardan, sorunların olumsuz etkilerinin ilk önce nelere etki ettiği de ortaya çıkmaktadır. Örneğin Murgul hava kirliliğinin tarım ürünlerine ve ağaçlara zarar verdiğinin ortaya çıkmasıyla birlikte, 1960 öncesi dönemde bu sorun alanına yönelik yapıtlarda bitki ve hayvan sağlığına yönelik etkileri irdelenmiştir. Ancak Ankara'da yaşanan hava kirliliği sonucunda insanların sağlık sorunları yaşaması sonrasında ortaya konulan yapıtlarda ise, kirliliğin insan sağlığı üzerine olan etkileri daha çok irdelenmiştir.

1960 öncesi dönemde Ankara'da yoğun hava kirliliği yaşandığı ve bunun halk sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yarattığı, çalışmanın (2.2.1) numaralı başlığında Ertuğ'dan aktarılmıştı. Ankara'da yaşanan hava kirliliği ile bu sorun alanına yönelik yazıların ortaya konulması bakımından bir gecikme olduğu görülmüştür. alanyazın incelemelerinde 1960 öncesi dönemde Ankara hava kirliliği konusuna yönelik bir yapıt bulunamamıştır.

Yine 1960 öncesi dönemde Türkiye'de yaşanan çevre sorunları arasında başta Haliç olmak üzere su kirliliklerinin yaşandığı, konunun resmi makamlarca ele alınıp değerlendirme toplantılarının yapıldığı çalışmanın (2.2.1) numaralı başlığında ortaya konulmuş, ancak alanyazın incelemesinde bu soruna ve sorun alanlarına yönelik başlık düzeyinde herhangi bir yapıta ulaşamamıştır. Bu bakımdan yani su kirliliğinin ortaya çıktığı zaman ile alanyazına yansımaya zamanı arasında da fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Bir sonraki dönemde yani 1960-1969 döneminde Türkiye'de yaşanan çevre sorunları yine alanyazında yer almaya devam etmiştir. 1960 öncesi dönemden devam ederek gelen sorunlara yeni sorunlar eklendiği gibi, sorunlara yönelik yazılan yazıların oranı da değişmiştir. Örneğin bir önceki dönemde bir iki yapıtta ele alınan hava kirliliği, toprak kirliliğinin devamına rağmen, en çok ele alınan sorun türü olarak devam etmiştir. Oysa bu dönemde sanayileşme ve kentleşmeye koşut olarak pek çok kentte yaşanan çevre sorunları önemsenmemiş ve hava kirliliğiyle Ankara, alanyazında ilk sıraya yerleşmiştir. Yine 1960'lı yıllarda su kirliliği bakımından önemli sorun alanları olarak, Haliç'in dışında İzmir ve İzmit Körfezleri ortaya çıkmıştır. Buna rağmen, bu dönem alanyazınında Haliç kirliliğinin ele alındığı, İzmit ve İzmir körfezlerinin kirliliğini konu edinen yazıların ortaya konulmadığı görülmüştür.

Bununla birlikte 1960'lı yıllarda daha az önemde olan, bugün bile alanyazında diğer çevre sorunlarına oranla daha az yer alan çevre sorunlarına yönelik (gürültü kirliliği gibi) yapıtların da ortaya konulduğu görülmüştür.

Bu durum, sorunların ortaya çıkış zamanı ile alanyazına yansımaya zamanı arasında önemli bir zaman farkının olmadığı ve sorunlara yönelik belli bir ilgi düzeyinin varlığını ortaya koymaktadır. Ancak belli sorun alanlarına yönelik yapıtların daha çok ortaya konulduğu da belirtilmesi gereken bir durumdur.

1970'li yıllarda çevre sorunlarının yaşandığı kent sayısının artmış olmasına rağmen, bu dönemde yine önceki dönemlerde ele alınan önemli kentlerin sorunları daha çok incelenmiştir. Örneğin 1970'lerde, Samsun, Erzurum gibi kentlerde de çevre sorunlarının yaygınlaşmasına rağmen bunlar bir iki yapıtta yer almıştır. 1970'lerde daha çok yine büyük kentlerin çevre sorunları ağırlıklı olarak alanyazına konu olmuştur.

1980 sonrası dönemde çevre kirliliklerinin yaygınlaştığı coğrafyanın genişlemesiyle birlikte alanyazına konu olan inceleme alanları da artmıştır. Örneğin 1960'lı ve 1970'li yıllar boyunca Ankara, Murgul, İzmir, İstanbul gibi sanayi ve nüfus yoğun kentlere yönelik çevre sorunları alanyazına konu edilmişken, 1980 sonrasında bu kentlere yenileri eklenmiş ve hemen hemen bütün kentlerin çevre sorunlarına yönelik incelemeler yapılarak yayımlanmıştır. Bu gelişmenin dışında 1980 sonrası dönem için belirtilmesi gereken bir nokta, kaynağı dışarıda olan ancak Türkiye'yi olumsuz yönde etkileyen çevre sorunlarına yönelik yazılı yapıtların fazla ortaya konulmayışıdır. Örneğin, 1980'li yıllarda meydana gelen Chernobyl nükleer santralindeki patlama ve Karadeniz sahillerine vuran zehirli atıklarla dolu varillerin ortaya çıkardığı sonuca rağmen, bunların alanyazındaki yeri çok az olmuştur.

Tüm bunlara rağmen, Türkiye'de çevre sorunlarının ortaya çıkış süreciyle alanyazına yansımaları arasında önemli bir zaman farkı olmadığını ifade etmek mümkündür. Türkiye'de yaşanan çevre sorunlarına koşut olarak alanyazın da gelişmiştir.

6.2. Dünyadaki ve Türkiye'deki İktisadi ve Siyasi Gelişmelerle İlişkisi Bakımından Türkiye Çevre Alanyazını

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelen dünyanın yeniden şekillendirilmesi aşamasında başta Amerika olmak üzere gelişmiş ülkeler geri kalmış ülkelere çeşitli adlar altında yaptıkları yardımlarla iktisadi ve siyasi bunalımların yanında çevre sorunları alanında da önemli çöküntülere yol açmıştır. Öyle ki bugün gelen aşamada yapılan yardımlarla bu ülkelerin kalkınması bir yana, gelişmiş ülkelere olan borçlarının kapatılmasında ana kaynak olarak başvurdukları doğal varlıkları tükenmeye yüz tutmuş ve kalkınamamışlık sorununun yanında çevre sorunlarıyla da yüz yüze gelmişlerdir.

Küreselleşme hareketlerindeki artış ve ulusların birbirine giderek daha bağımlı hale gelmelerinden ötürü bir ülkede meydana gelen siyasi veya iktisadi ani değişimler diğer ülkeleri de etkileyebilmektedir.

İktisadi sistemler, üretim biçimleri de çevre alanyazınında yer alan konu ve kavramları belirlemektedirler. Örneğin kapitalist sistemin 1980'lerden sonra daha geniş bir coğrafyaya yayılması ve çevrede meydana gelen yıkımlarda neden olduğu artışlarla birlikte çevre-kapitalizm veya kapitalist sistem ilişkisi alanyazında işlenmeye başlanan (Demirer, 1992; Gökdayı, 1996; Çukurçayır,1998; Bıçkı, 2001; Kovel, 2005) ve belki de çevre-iktisat ilişkisinde en çok işlenen konulardan biri olmuştur. Örneğin 1970'li yıllarda bazı etkiler sonucu tüm dünyada yoğun tartışma konusu haline gelen ekonomi-kalkınma ve çevre ilişkileri de bu dönemde Türkiye'de tartışılmaya başlanan ve alanyazına yansıyan konulardan olmuştur. Daha sonra bu konuya yönelik artarak büyüyen tartışmalarla birlikte ve özellikle 1980 sonrası dönemde konuya yönelik daha çok yapıt alanyazınında yer almıştır. Yine bu sistem içerisinde çevrenin kullanılış biçimine bağlı olarak gelişen yeni bir dizi kavram da alanyazına dahil olmuştur. Kirlilik dışsatımı (ihracı), kirlilik sığınağı (Akbostancı vd., 2001; Gökalp, Yıldırım, 2004) gibi kavramlar kapitalist üretim sisteminin çevreyi kullanım biçiminden doğan kavramlar olmuş ve bu konulara yönelik yapıtlar Türkiye çevre alanyazınında işlenmeye başlanmıştır.

Siyasi gelişmeler de çevre alanyazını üzerinde etkili olmaktadır. Örneğin, Türkiye'nin Avrupa Birliğine üye olma çalışmaları kapsamında gerçekleştirdiği bir dizi kurumsal ve hukuksal düzenlemeler çevre alanında da mevcut olup bu uyum

çalışmalarına yönelik konular alanyazına da konu olmuştur. Bu ilişkiler çerçevesinde batı ile karşılaştırmalı çevre hukuku (TÇSV, 1989; Atabay, 1991; Aksoy, 1999), çevre politikaları ve çevre yönetimi (Gönen, 1990; Soner, 1990; Görmez, 1991), vb. çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Oysa çevrenin uluslararası alanda ön plana çıkmasından önce bu tür karşılaştırmalı çalışmalar gündemde yer almadığı gibi alanyazında da bulunmamaktaydı.

6.3. Çevreye İlişkin Uluslararası Gelişmelerle İlişkisi Bakımından Türkiye Çevre Alanyazını

Sanayi Devrimi'yle boyutları dönüşen çevre sorunları, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyanın yeniden şekillendirilmeye başlanmasıyla birlikte küresel boyut kazanmıştır. Kalkınmanın ilk hedef olması ve bu hedefe götürecek ana motorun sanayileşme olması sonucu, sanayileşme faaliyetlerindeki artış doğal varlıkların geri getirilemez bir şekilde tahribine ve tükenmesine neden olmuştur. Çevrede ve çevre varlıklarında meydana gelen yıkımın canlı yaşamını doğrudan etkilemesi, çevre sorunlarının o güne kadar bilinmeyen bir yönü de ortaya çıkarmıştır.

Çevre bilincinin yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte uluslararası alanda çevreye yönelik koruyucu, düzenleyici ve geliştirici politikaların oluşturulması bir zorunluluk haline gelmiş ve bu amaca yönelik oluşum ve girişimler yaşama geçirilmeye başlanmıştır. Çevre sorunlarının yapısında meydana gelen dönüşüm sonucunda yaygınlaşmaya başlayan çevre bilinçlenmesinin ilk büyük ölçekli oluşumları, 1970'li yıllarla birlikte belirmeye başlamıştır. 1970 yılında Avrupa Tabiatını Koruma Yılı ile ilk küresel ölçekli toplantı olarak 1972 Stockholm Konferansı toplanmıştır. 1970'li yıllardan sonra çevre alanında artarak yaygınlaşan anlaşma ve sözleşmelerin sayısı fazla olduğundan araştırma için asıl önemli ve anlamlı sonucun çıkarılmasında 1970 öncesi dönem gelişmeleri önem taşımaktadır. Çünkü 1970 öncesi dönem çevre bilinçlenmesinin henüz dikkat çekecek etkinliklere yönelecek düzeyde olmadığı bir dönemdir ve bu dönemde Türkiye'nin uluslararası gelişme ve olaylara bakışının ortaya konulması önemlidir.

1970 öncesi dönemde küresel ölçekli olmasa da uluslararası alanda çevre adına faaliyet göstermek amacıyla gerçekleştirilen çeşitli etkinlikler ve oluşumlar da

mevcut olmuştur. Örneğin 1948’de Dünya Tabiatını Koruma Birliği (IUPN) adıyla kurulmuş ve 1956’da Dünya Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği (IUCN) olarak adını değiştirmiş (IUCN, 2007) olan bu birlik ve faaliyetlerine ilişkin herhangi bir yayına rastlanılmamıştır. Çevre alanındaki uluslararası faaliyetlere yönelik bir makale (Bayer, 1958) ise bu Birliğin 1956’dan sonraki isim değişikliğinden sonra Atina’da gerçekleştirdiği toplantısına yönelik olarak aynı yıl yayımlanmıştır. 1958’de Atina’da Dünya Tabiatını Koruma Birliğinin ilk toplantısı yapılmış ve bu toplantı Türkiye çevre alanyazınına yansımıştır.

Çevre sorunlarına yönelik küresel politikaların oluşturulmaya başlanması ile bu sorunların küresel ölçekli olduklarının anlaşılmasına başlanması arasında bir doğrusallık vardır. Yani küresel çevre sorunları ortaya çıkmaya başlayınca bu sorunların çözümünün de küresel olacağı fikri kabullenilmiş ve ona göre hareket tarzı geliştirilmeye başlanmıştır. Bundan önce yerel ya da bölgesel düzeyde ortaya çıkan çevre sorunlarına karşı aynı ölçekte çözüm önerileri veya anlaşma-sözleşme gerçekleştiriliyordu.

1970 yılında Türkiye’de gerçekleştirilen Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı metinlerinin kitaplaştırılmasının ardından tüm dünyada önemli etkiler yaratan ve 1972’de gerçekleştirilen Stockholm Çevre Konferansı, Türkiye çevre alanyazınında da önemli gelişmelere neden olmuş pek çok yeni kavram ve konunun alanyazına dahil edilmesi imkanını sağlamıştır. Bu Konferans’ın hemen ardından konuya yönelik yapıtlar (Asmaz, 1972; Bayer, 1972; Almeida, 1973) ortaya konulmuştur. Bunun dışında uluslararası boyutları bakımından çevre alanında gerçekleştirilen çeşitli faaliyetlerin, örgütlenmelerin Türkiye çevre alanyazınına da girdiği görülmektedir. Örneğin 1972’nin Aralık ayında kurulan Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)’na yönelik ilk yazılı yapıt hemen olmasa da (Görcelioğlu, 1975) yayımlanmıştır.

Sadece bu etkinlikler değil aynı zamanda bu etkinliklerle birlikte gündeme gelen konu ve kavramların da alanyazına yansıdığı görülmektedir. Örneğin 1972 Stockholm Konferansı’na kadar Türkiye çevre alanyazınında yer almayan ekonomi, kalkınma, nüfus ve çevre ilişkileri, bu Konferansın önemli tartışma konusu olması bakımından bu Konferans’la birlikte Türkiye çevre alanyazınında yoğun olarak

işlenmeye başlamıştır. Bu konuya yönelik ilk yapıt 1972’de (Wilson) yer almış ve konuya yönelik yapıtların yayımlanmasına devam edilmiştir.

Türkiye’de yaşanan somut çevre sorunları dışında, dünyada gündeme gelen çevreyle ilgili kavram ve gelişmeler bakımından da alanyazın için önemli bir zaman kaybı söz konusu olmamıştır. Örneğin 1987’de yayımlanan Ortak Geleceğimiz’le gündeme gelen “sürdürülebilir kalkınma” kavramına yönelik yazın, Türkiye’de de bir iki yıl içinde gelişerek önemli tartışma odaklarından bir haline gelmiştir. Bu kavramın geniş bir şekilde tartışılmasına fırsat tanıyan bilimsel nitelikte bir toplantı 1989’da TÇSV tarafından düzenlenmiş ve sonrasında makale ve kitap düzeyinde çeşitli çalışmalara konu olmuştur.

Çevreye yönelik uluslararası gelişmelere yönelik ilginin geçen yıllarda da devam ettiği görülmektedir. Önemli çevre konferansları, zirve ve anlaşmaları alanyazına hemen konu olmuştur. Örneğin 1992’de gerçekleştirilen ve Türkiye’nin de katıldığı Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı’na ilişkin metinlerin hemen aynı yıl (Bilen, 1992; Erdin, 1992; Aykaç, 1992) alanyazında yer aldığı görülmektedir.

Dünyada yaşanan çevre sorunlarına yönelik yapıtlar bakımından ise Türkiye’de gerekli ilginin oluşmadığı söylenebilir. Çünkü çalışmanın ikinci bölümünde dünyada yaşanan önemli ve yıkıcı etkiye sahip çevre sorunlarından (Belçika, ABD, Japonya ve Hindistan) herhangi birine yönelik bir makale çalışması olmadığı gibi bu olaylara yönelik çeviri herhangi bir yapıta ulaşamamıştır. Bu olaylar, sadece belli başlı çevre kitaplarında yabancı kaynaklara atıfta bulunularak (Özdemir, 1988, 61, 74,79,83) veya yerli gazetelerde yayımlanan yazılara (Öztan, 1985,89-91) yapılan göndermeler şeklinde yazına taşınmıştır. Burada ifade edilmesi gereken nokta Türkiye dışındaki ülkelerde önemli etkiler yaratan çevre sorunlarını inceleyen makale düzeyinde yapıtların olmadığıdır. Türkiye çevre alanyazınında, diğer ülkelerde yaşanan önemli çevre sorunlarına yönelik yerli yazarlarca yazılmış veya yabancı yazarlarca yazılan çeviri herhangi bir makaleye ulaşamaması, Türkiye’de diğer ülkelerde yaşanan çevre sorunlarının önemli bir ilgi çekmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Yaşanan önemli çevre sorunlarının dışında bazen erken bazen geç de olsa çevre konusuna yönelik olarak yayımlanmış, tüm dünyada etki yaratan rapor ve belgelerin Türkçe’ye çevrilmiş olması da Türkiye’de çevreye verilen önemin farklı

bir boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin 1972’de ilk kez dünya kamuoyuna sunulan ve çevre konusunda önemli uyarılarda bulunan Büyümenin Sınırları adlı rapor pek çok ülke tarafından kendi diline çevrilerek yayımlanmış olmasına rağmen bu Rapor’un Türkçe’ye çevrilmesi ancak 1978’de gerçekleşebilmiştir.

Bunun dışında yine tüm dünyada önemli etki yaratan ve sürdürülebilir kalkınmanın temel belgelerinden biri olan Ortak Geleceğimiz adlı rapor ilk kez 1987’de yayımlanmasına rağmen Türkçe’ye çevrilerek Türkiye’de yayımlanması 1991 yılında gerçekleşmiştir. Bu tür önemli rapor ve belgelerin geç bir dönemde de olsa yayımlanması çevre adına bir zorunluluk, olumlu bir adım olmasına rağmen yine de yayınların takibi konusunda zaman kaybının varlığını ortaya koymaktadır.

Türkiye çevre alanyazınında, Türkiye’nin iç şartlarından gelen konular kadar, gelişmiş ülkelerin üzerinde durduğu, bu ülkelerde gündem oluşturan konuların da alanyazına yön verdiği görülmektedir. Bu bakımdan Türkiye çevre alanyazınının 1970 ve özellikle de 1980 sonrası dönemde daha çok gelişmiş ülkelerin önem verdiği konu ve kavramlara odaklı olarak geliştiği söylenebilir. Bunu toprak erozyonu konusuna yönelik yapıtların oranında görmek mümkündür. Bugün kentleşme düzeyindeki artış, nüfusun artışı, ekonomik yapıdan kaynaklanan birtakım sıkıntılar vb. nedenler karşısında Türkiye’nin toprak kaynaklarının geçmişe oranla daha büyük baskı altında olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak bu gerçeğe karşın var olan bir gerçek de, Türkiye çevre yazını verilerine göre toprağa ve toprak kirliliğine olması gereken önemin verilmediğidir. Toprak sorunları veya hava kirliliğinin azalmayıp aksine artmış olmasına rağmen, bu sorunlar yerine, başka konuların alanyazında yoğun işlenmesi, çevre alanında meydana gelen uluslararası gelişmelerin bir yansımasıdır.

Sonuç olarak Türkiye çevre alanyazınının ülke dışındaki çevre sorunlarıyla ilgilenmekten çok ülke içindeki sorunlara ağırlık verdiği, ülke dışındaki sorunlara ilgi bakımından yetersiz kaldığı söylenebilir. Bunun yanında çevreye yönelik uluslararası gelişmelerin ve tartışma konularının Türkiye çevre alanyazına yansıtılması bakımından daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.

DÖRDÜNCÜ KESİM: GENEL DEĞERLENDİRME

Bu kesimde araştırmadan elde edilen bulgular, bulgulara yönelik öneriler ve araştırmanın genel bir değerlendirmesinin yapıldığı sonuç bölümleri yer almaktadır.

7. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ

Tezin bu bölümü iki alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlıkta araştırmanın bütününe yönelik olarak elde edilen bulgular ve bu bulgulara yönelik getirilen önerilerin yer aldığı “Bulgular ve Öneriler” yer almıştır. İkinci başlık olan “Genel Sonuç”ta ise bir yandan araştırma boyunca sunulan bütün bilgiler ışığında çalışmanın alana getirdiği katkılar değerlendirilirken bir yandan da tezde ortaya konulan denencelerin ne derece doğrulandığı veya yanlışlandığı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

7.1. Bulgular ve Öneriler

Bulgu. 1: Türkiye’de “çevre” kavramı ekolojik içeriğiyle birlikte 1970’li yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin “çevre sorunları” ve “çevre kirliliği”, “çevre hakkı” ve “çevre politikası” kavramları 1970’li yıllarla birlikte alanyazına girmiştir. Yaşanan çevre sorunlarına bağlı olarak dönemlere göre “çevre” kavramına yüklenen anlam da değişmiştir.

Öneri. 1: “Çevre” kavramına dönemlere göre yüklenen anlamın ortaya konulması için dönemlere göre seçilecek yapıtlar üzerinden içerik çözümlemeleri yapılabilir. Hatta “çevre”nin kavramsal gelişimi yine dönemlere göre Batı’da yayımlanmış yapıtlar üzerinden incelenerek Türkiye ile karşılaştırmalı çalışmalar yoluyla ortaya konulabilir.

Bulgu. 2: Bugün yaşanan çevre sorunları arasında önemli yer tutan toprağa ilişkin sorunlar ve ormansızlaşma konusu Türkiye çevre alanyazınında en erken ele alınan konulardan olmuştur. Ancak toprağa ilişkin sorunlar (1960 öncesi %82.08, 1960-1969 dönemi %27.11, 1970-1979 dönemi %13.18, 1980 sonrası %2.83) ile ormansızlaşma (1960 öncesi %7.46, 1960-1969 dönemi %4.92, 1970-1979 dönemi %1.81, 1980 sonrası %1.21) konusuna yönelik yapıtlar 1960’tan günümüze kadar olan süreçte sürekli azalma göstermiştir. Oysa toprak kirliliği ve ormansızlaşma sorunları o yıllardan günümüze artan oranda devam etmektedir. “Çevre Alanyazını

Kaynakçası'nda yapılan incelemelere göre ise, bu iki sorunun araştırmalara yeterince konu edilmediği görülmüştür. Bu bulgu Türkiye'de çevre alanyazınının somut sorunlardan uzak biçimde geliştiği saptamasını da desteklemektedir.

Öneri. 2: Toprak kirliliği ve ormansızlaşma sorunlarının şimdi ve gelecekte ortaya çıkaracağı çevre zararları göz önüne alınarak, bu konulara yönelik hem ilgili bilim dalı araştırmalarının ve hem de disiplinlerarası araştırmaların arttırılması gerekmektedir. Moda kavram ve konular yerine Türkiye'nin gerçeğini yansıtan konular araştırmacılar tarafından daha çok incelenmelidir. Özellikle yeni yetişen genç araştırmacıların bu konular üzerinde çalışması sağlanabilir.

Bulgu. 3: Türkiye çevre alanyazını içerisinde belli sorun alanlarının (Ankara'nın hava kirliliği, İzmit ve İzmir körfezlerinin kirliliği, Haliç kirliliği, Karapınar erozyonu, Bergama davası gibi sorunların) yazında diğerlerine oranla daha çok ele alınan konulardan olduğu görülmektedir. Ancak pek çok kentte yaşanan çevre sorunlarının aynı düzeyde ilgi görmediği ve araştırmalara konu edilmediği dikkat çekmektedir.

Öneri. 3: Türkiye'de yaşanmakta olan somut çevre sorunları bilimsel araştırmalara konu edilmelidir. Ayrıca her kentin çevre sorunlarıyla ilgili olarak araştırma ve veri eksikliğini gidermek amacıyla birer "çevre sorunları dökümü" çalışması yapılabilir. Bu dökümün oluşturulması konusunda Sağlık Müdürlükleri, Çevre ve Orman Müdürlükleri, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları işbirliğiyle yapılacak çalışmaların geliştirilmesi sağlanabilir. Çevre sorunlarına yönelik veri eksikliğinin giderilmesi, bu konularda yapılacak araştırmalara kolaylık sağlayacaktır.

Bulgu. 4: Türkiye'de çevre disiplini kendi geçmişiyle yeterince ilgilenmemiştir. Türkiye'de çevreye yönelik kaynakça çalışmaları 1970'li yıllardan itibaren oluşmaya başlamış olup, yazın incelemeleri çok daha geç bir zaman olan 2000'li yıllarla birlikte ve sınırlı sayıda üretilmiştir. Türkiye çevre disiplini incelemeleri yeni gelişmeye başlayan bir konu olmuştur.

Öneri. 4: Türkiye çevre alanyazını üzerine yapılan incelemeler daha çok bibliyografya türü çalışmalara dayandığından alanyazınının içerik boyutuyla da çalışılması gerekmektedir. Bu amaca yönelik olarak çevre konuları içerik çözümlenmesi ile de çalışılabilir.

Çevre disiplininin gelişimine yönelik olarak yine diğer ülkelerle karşılaştırmalı çalışmalar, doktora tezi düzeyinde çalışılabilir.

Bulgu. 5: Çevreye yönelik konular, 1980 öncesi dönemde fen bilimleri içerisinde yer bularak gelişmeye başlamış ancak, 1980 sonrası dönemde bu durum sosyal bilimler lehine değişmiştir (Çizelge.19'da lisansüstü düzeyde hazırlanan tezlerin disiplinlerine yönelik incelemelerden bu sonuç ortaya çıkmıştır). Çevre, sosyal bilimler tarafından daha çok ele alınan bir alan olmuştur. Ancak disiplinlerarası çalışmaların oranı çok küçüktür.

Öneri. 5: Çevre konusunda fen bilimleri, sosyal bilimler ve sağlık bilimleri arasında disiplinlerarası çalışmaların daha çok ortaya konulması, hem çevre sorunlarının kaynaklarının net bir şekilde ortaya konulmasında, hem de çözüme yönelik önerilerin belirlenmesinde araştırmacılar için büyük kolaylıklar sağlayacaktır. Disiplinlerarası çalışmalar, çevre sorunlarının anlaşılabilirliği ve çözümüne yönelik nitelikli yapıtların ortaya konulmasında daha etkili olabilir.

Bulgu. 6: Türkiye'de çevre alanında önemli bir kaynak (araştırma) birikimi bulunmaktadır. Ancak bu kaynak birikimine rağmen çevre sorunları giderek daha çok yaygınlaşmaktadır. Bu durumun nedenlerinden biri, çevreye yönelik araştırma sonuçlarının uygulamaya yeterince yansıtılmamış olmasıdır.

Öneri. 6: Bu yapıtlarda ortaya konulan çözüm önerilerinin, çevre yönetimine ve politika kararlarına ve yönetim alanlarına yansıtılması gerekmektedir. Çevre sorunlarının çözümüne yönelik olarak yapıtlarda ortaya konulan tutarlı önerilerin uygulayıcılar tarafından dikkate alınması ve bu öneriler doğrultusunda karar almaları sağlanmalıdır. Ayrıca çevreye yönelik yapıtların uygulamaya olan etkileri konusuna yönelik araştırmalar da yapılabilir.

BULGULAR VE ÖNERİLER MATRİSİ

ÖNERİLER	BULGULAR					
	Bulgu-1	Bulgu-2	Bulgu-3	Bulgu-4	Bulgu-5	Bulgu-6
Öneri-1						
Öneri-2						
Öneri-3						
Öneri-4						
Öneri-5						
Öneri-6						

7.2. Genel Sonuç

Çevre sorunları, insanın doğayla temas kurduğu ilk andan itibaren varolagelmıştır. Yapılan çalışmalar ve elde edilen bulgular, yoğun enerji ve hammadde girdisinin kullanılmadığı Sanayi Devrimi öncesi dönemde, yerleşik hayata geçişin bir sonucu olarak toprağın amaç dışı kullanımı ve ormansızlaşmanın neden olduğu erozyonun en önemli çevre sorunu olarak devam edip geldiği yönündedir. Ancak yaşam alanlarının genişliğine rağmen nüfusun azlığı, üretim sürecinde kullanılan enerjinin kas gücüne dayalı olması gibi nedenlerden ötürü bu sorunlar doğanın taşıma kapasitesini aşmamaktaydı.

Sanayi Devrimi üretim sürecinde kullanılan girdiler gibi çıktıların da nitelik ve niceliğinde önemli dönüşümlere neden olmuştur. Kitlesel üretime geçişle birlikte doğal varlık tabanına daha fazla yüklenilmiş ve bu süreçte küresel ölçekte çevre sorunları ortaya çıkmıştır.

Sanayileşmiş ülkelerde hava ve su kirliliğine bağlı ölüm ve hastalanma olayları sonucunda çevre korumaya yönelik bir dizi önlemler hayata geçirilmeye başlanmıştır. Ancak tercihlerin ekonomiden yana yapılması çevre sorunlarını daha derinleştirmiştir. Özellikle 1980 sonrası tüm dünyada yayılmaya başlayan neoliberalizmle birlikte batılı sermayenin daha fazla genişlemesi uğruna uluslararası kuruluşlar ve ÇUŞ'ler yardımıyla azgelişmiş ülkelerin doğal varlık tabanına yönelmiştir. Kendi ülkelerindeki bilinçlenme düzeyinin yüksek oluşu, maliyetlerin yüksekliği, yasak ve standartların sermaye birikiminin önünde engel olması nedeniyle üretim süreçlerini bölüp, kirli sanayileri azgelişmiş ülkelere taşımışlardır.

Böylece bu ülkelerde de az gelişmişliğe özgü olan çevre sorunlarının yapısını dönüştürmüşlerdir.

Çevre sorunları yerel veya bölgesel ölçekten çıkıp küresel ölçüğe yükselmiştir. Bugün ozon tabakasının delinmesi, sera etkisi, iklim değişimi, asit yağmurları, biyolojik çeşitlilikte azalma, tropik ormanların yok olması gibi küresel pek çok sorun çözüm beklemektedir.

Türkiye’de de 1960 öncesi dönemde tarım toplumuna özgü olan erozyon, ormansızlaşma gibi çevre sorunları yaşanmaktayken, 1960’lı yıllarla birlikte ve belli kentlerde sanayi toplumuna özgü çevre sorunlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Sanayileşme hamleleri yoğunlaştıkça çevrede meydana gelen bozulmalar artmış ve çevre sorunları önemli boyutlara ulaşmıştır.

Çevre sorunlarında meydana gelen artış ve uluslararası ortamda gündeme alınan çevre sorunlarına yönelik çözüm önerileriyle birlikte çevre konusu önemli hale gelmiştir. Çevre sorunları konusunda bilimsel incelemeler yapılarak yayımlanmış ve çevre sorunlarına dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Önemli yankı uyandıran ve insanlığın dikkatlerini çevre sorunlarına çekmeye yönelik önemli yapıtlar ortaya konulmuştur. Çevre sorunlarının ve bu önemli yapıtların da etkisiyle çevre alanyazını oluşmaya ve geçen zamanla birlikte gelişmeye başlamıştır.

Bu çalışmada bir yandan çevre sorunlarının dünyada ve Türkiye’de gelişim aşamaları ortaya konulurken öbür yandan da Türkiye’de ortaya konulan çevreye yönelik yayınların oluşturduğu çevre alanyazını ortaya konularak belli dönemler halinde konulara, yayın türlerine ve çeviri yayın durumuna göre çözümlenmiştir.

Çözümleme bu çalışma kapsamında oluşturulan ve “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006” olarak adlandırılan kaynakça üzerinden yapılmıştır. Alanyazını kaynakçası kapsamında 5260 yapıt saptanmıştır.

Türkiye’de ekolojik bilinçten uzak olmakla birlikte çevre alanyazını içerisine alabileceğimiz ve daha çok toprağa ilişkin sorunların konu edildiği ilk yazılı yapıtlar 1945 yılından itibaren ortaya konulmaya başlanmıştır. İlk dönem alanyazında ele alınan konu sayısı dört ve bu konulara yönelik ortaya konulan yapıt sayısı genelin %1.21 iken, ilerleyen zamanla birlikte çevre sorunlarının yapısında meydana gelen dönüşümlerin ve uluslararası gelişmelerin de etkisiyle konu ve yapıt sayısı her geçen dönem bir önceki döneme göre artarak gelişmiştir. 1980 sonrası dönemde konu ve

yapıt olarak en yüksek seviyeye (%85.70) ulaşmıştır. Aynı şekilde çevre sorunlarındaki artışa ve çevre alanındaki gelişmelere koşut olarak çevre alanyazınında işlenen konuların, 1960 öncesi dönemden 1980 sonrası döneme kadar sürekli artış gösterdiği saptanmıştır. Alanyazınında ele alınan konuların dönemlere göre artışı sayısal olarak ifade edilirse. 1960 öncesi dönemde alanyazınında işlenen konu sayısı dört, 1960-1969 döneminde on sekiz, 1970-1979 döneminde otuz bir ve 1980 sonrası dönemde ise kırk bir olarak gerçekleşmiştir. Bu anlamda tezin ilk denencesi olan “Türkiye’deki çevre sorunlarındaki artış ile çevre alanyazınındaki yapıtların artışı ve konuları arasında doğrusal bir ilişki vardır” ifadesi doğrulanmaktadır.

Çalışmada hangi konu veya kavramın hangi dönemde ve hangi etkiler sonucu yazına girdiği ortaya konulduğu gibi konuların alanyazınında kapladığı alan da ortaya konulmuştur. Türkiye’de yaşanan sorunların daha çok çevre alanyazınında gelişimini yönlendirdiği buna rağmen çevre alanındaki uluslararası gelişmelerin de alanyazınında yer bulduğu ortaya çıkmıştır. Ancak alanyazınında yer alan yapıtların başlıkları üzerinden yapılan değerlendirmelerde, Türkiye çevre alanyazınında, diğer ülkelerde yaşanan önemli çevre sorunlarına yönelik önemli çalışma ve incelemelerin yer almadığı görülmüştür.

Türkiye çevre alanyazınında en fazla işlenen konuyu 1980 sonrası dönemde uluslararası gelişmelerin de etkisiyle önem kazanan çevre politika ve yönetimi oluşturmuştur. Ancak 1960 öncesi dönem hariç tüm dönemlerde en fazla yapıt verilen sorun türünü ise hava kirliliğinin oluşturduğu, hava kirliliği konusunda da en fazla Ankara’nın hava kirliliğinin işlendiği ortaya çıkmıştır.

Yayı türleri incelemesine göre Türkiye çevre alanyazınında en fazla ortaya konulan yayın türünü makalelerin oluşturduğu görülmüştür. Bunun dışında 1980 öncesi döneme kadar alanyazınında çok düşük düzeyde kalan lisansüstü tezlerin 1980 sonrası dönemde makalelerden sonra en fazla ortaya konulan yapıt türü olduğu ortaya çıkmıştır. Bu da çevreye yönelik bilimsel ilgi yanında çevrenin bir disiplin olarak gelişmesine bağlanmıştır.

Çeviri yayınların, Türkiye çevre alanyazını içerisinde kapladığı alanın, ilk inceleme dönemi olan 1960 öncesi dönemde %27’lik oranla en yüksek seviyede olduğu ve çeviri yayınların alanyazını içerisinde giderek azalarak, 1980 sonrası

dönemde %3.32'ye düştüğü ortaya çıkmıştır. Çeviri yapılan yayın türleri içerisinde makale türü yayınların çok olduğu ve yine dönemsel olarak alanyazında hakim olan konularda da çeviri yayınların hakim olduğu ortaya çıkmıştır. Bunların dışında dünyada önemli etki yaratan rapor ve kitapların Türkçe'ye kazandırılması konusunda gecikildiği ortaya konulmuştur.

Çevre alanyazını sadece Türkiye'de meydana gelen çevre sorunlarından değil, takipçisi ve katılımcısı olduğu uluslararası gelişmelerin de etkisiyle geliştirmiştir. Bu durum özellikle 1970'li yıllardan itibaren dünyada geniş kitleleri de etkisi altına alarak yayılmaya başlayan çevre duyarlılığının bir sonucu olarak belirgin hale gelmiştir. Uluslararası çevre etkinlikleri ve bunların gündem konuları Türkiye çevre yazınında işlenmiştir. Türkiye çevre alanyazını değişik kavram ve konuları tartışmaya açmış ve gelişme süreci de işte bu dönemde hız kazanmaya başlamıştır. Örneğin 1970'li yıllara kadar Türkiye çevre alanyazınında ele alınmayan ve 1972 Stockholm Konferansı'nın ana konularından olan ekonomik kalkınma ve çevre arasındaki ilişki bu Konferans'la birlikte Türkiye çevre alanyazınına dahil edilen konulardan olmuştur. 1980 sonrası dönemde meydana gelen iktisadi ve siyasi gelişmelerin çevrede meydana getirdiği yıkımla birlikte artan uluslararası faaliyetler çerçevesinde Türkiye çevre alanyazınının, bu etkinliklerde öne çıkan konu ve kavramlara yer verdiği ortaya konulmuştur. Sürdürülebilir kalkınma, Yerel Gündem 21, kirlilik ihracı, çevre felsefesi, sera etkisi, küresel ısınma, çevresel risk, ekolojik ayak izi gibi konulara yönelik yapıtlar da yine uluslararası gelişmelerin etkisiyle Türkiye çevre alanyazınında işlenen konulardan olmuştur. Bu anlamda tezin ikinci denencesi olan "Türkiye Çevre Alanyazınının gelişmesinde Türkiye'de yaşanan sorunların yanında dünyadaki gelişmeler de etkili olmuştur" ifadesi doğrulanmıştır.

Yukarıda belirtilen iki denence kapsamında ortaya konulan bu tezin alana katkısı olarak, bugüne kadar hazırlanan çevre kaynakçalarından çok daha kapsamlı bir çevre alanyazını kaynakçasının hazırlanmış olması gösterilebilir. Diğer bir katkı ise, son yıllarda dikkat çekerek çalışılmaya başlanan ve iki çalışma dışında (Eraydın, 2002; Köroğlu, 2006) incelemenin yapılmadığı çevre alanyazınının gelişme sürecinin ortaya konulmuş olmasıdır.

Çevre alanyazın incelemeleri bakımından bu boyutta ortaya konulan ilk çalışma olması, çalışmanın ortaya çıkmasında belli zorlukları da beraberinde

getirmiştir. Geçmişten günümüze kadar olan süreyi kapsayan tam bir çevre alanyazını kaynakçasının bulunmayışı, kaynakların toplanması aşamasında büyük çaba gerektirdiği gibi, çalışmanın yazılmasını gerektiren önemli bir zamanı da bu kaynakçanın oluşturulmasına yönlendirmiştir.

Bu çalışmada çevre alanyazınındaki değişik konuların, alanyazınına dönemlerle birlikte nasıl yansıdığı, başlık düzeyindeki çözümlenmelerle ortaya konulmaktadır. Bu bakımdan, çevre alanyazınının içerik boyutuyla da çalışılması gerekmektedir. Ancak çevre alanyazınının içerik boyutuyla çalışılması bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır. Ayrıca böyle bir çalışma, çevre alanyazınındaki kaynak birikimine koştut olarak çok uzun dönemi kapsayacak niteliktedir. Bunun için belli sınırlarla ve ölçütlerle alanyazınına yönelik içerik çözümlenmeleri yapılabilir. Örneğin alanyazınının belirlenen konulara göre içerik çözümlenmesi çevre politikalarıyla ilişkilendirilerek yapılabilir. Çevre alanyazınında yer alan konuların yazın incelemeleri ayrı ayrı yapılarak, çevre alanyazınının gelişim süreci daha derinlemesine ortaya konulabilir. Örneğin hava kirliliği yazını, su kirliliği yazını, sürdürülebilir kalkınma yazını, çevre hukuku ve benzeri pek çok konuda yapılacak incelemelerle bu konuların çevre yazını içerisindeki gelişim süreci de ortaya konulabilir.

EKLER

Ek.1: Türkiye Çevre Alanyazını Konu Başlıkları ve İçerik Tanımlamaları

Konular	İçerik Tanımlamaları
Genel Olarak Çevre ve Ekoloji	Çevre ve ekolojiyi tanımlayıcı, gelişimini açıklayıcı ve benzer yapıtlar.
Genel Olarak Çevre Kirliliği	Belli bir çevre kirliliği (hava, su, toprak, kimyasal, ve benzer) konusunda yazılmayıp, genel olarak kirlilik veya çevre kirliliği konusuna yönelik başlıklardan oluşan yapıtlar.
Çevre Sorunları	Çevre veya ekolojik sorunlar, çevre bozulması gibi başlıklardan oluşan yapıtlar.
Toprak Kirliliği ve Toprağa İlişkin Sorunlar	Toprak kirliliği, erozyon, sel taşkınları, kuraklık, çölleşme, toprak koruma, bitki örtüsü tahribi, toprağın amaç dışı kullanımını, toprağa ilişkin sorunlar ve benzer yapıtlar.
Hava Kirliliği	Hava kirliliği, kaynakları, etkileri, çözüme yönelik önlemler gibi yapıtlar.
Su Kirliliği	Yeraltı ve yerüstü su kirlenmesi, kaynakları, etkileri ve benzer yapıtlar.
Kimyasal Kirlilik	Kimyasal maddelerin (zirai ilaç, gübre ve deterjan gibi) kullanımının çevrede oluşturduğu sorunlar ve etkileri gibi yapıtlar.
Gürültü Kirliliği	Gürültü kirliliğine yönelik yapıtlar.
Nükleer ve Radyoaktif Kirlilik	Radyasyon, radyoaktif yağışlar ve kalıntılar, nükleer serpintilerin etkileri, sonuçları ve önlemler gibi yapıtlar.
Görüntü Kirliliği	Görüntü kirliliğine ilişkin yapıtlar.
Işık ve Manyetik Alan Kirliliği	Işık kirliliği, manyetik ve elektromanyetik kirlilikler gibi yapıtlar.
Küresel Isınma ve İklim Değişikliği-Ozon Tabakasındaki İncelme-Asit Yağmurları	Ozon tabakasındaki incelme, iklim değişikliği, sera etkisi, küresel ısınma ve asit yağmurları, etkileri, çözüme yönelik oluşumlar ve benzer yapıtlar.
Atıklar, Atık Yönetimi ve Ticareti	Atıkların oluşturduğu çevre sorunları, atık yönetimi, geri kazanım ve atık ticaretine yönelik yapıtlar.
Sanayi, Sanayileşme ve Çevre	Sanayileşme faaliyetlerinin, sanayi kuruluşlarının neden olduğu çevre sorunları, sanayi kuruluşlarının çevreye yönelik faaliyetleri gibi yapıtlar.
Tarım-Hayvancılık ve Çevre	Tarımın, tarımsal kalkınma projelerinin ve hayvancılığın çevreye olan etkileri, tarım ve hayvancılıkta çevre koruma faaliyetleri, politikalar, organik-ekolojik tarım gibi yapıtlar.
Biyolojik Çeşitlilik ve Biyogüvenlik	Biyolojik çeşitlilik ve bu çeşitliliği oluşturan kaynaklar, karşı karşıya olduğu sorunlar, koruma gerekçeleri gibi yapıtlar.
Ormanlar, Ağaçlandırma ve Çevre	Ormanların ve ağaçlandırmanın çevre açısından önemi, ormansızlaşmanın doğurduğu sorunlar ve ormanları olumsuz etkileyen çevre kirlilikleri, konuya yönelik önlemler ve düzenlemeler gibi yapıtlar.
Milli Parklar, Özel Çevre Koruma Alanları ve Yaban Hayatı	Milli park, özel çevre koruma alanları ve yaban hayatını korumanın önemi, koruma nedenleri, alına önlemlere yönelik yapıtlar.
Çevre, Çevre Varlıkları, Korunması ve Geliştirilmesi	Çevre ve çevre değerlerinin önemi ve korunmasına yönelik yapıtlar.
Eğitim ve Çevre/Çevre İçin Eğitim	Eğitim-çevre ilişkisi, eğitim yoluyla çevre koruma, çevre için eğitimin gerekliliği, etkinliği ve karşılaşılan sorunlar, politikalar gibi yapıtlar.
Turizm ve Çevre	Turizm-çevre ilişkileri, politikalar, ekoturizm gibi yapıtlar.
Çevre Hukuku/Hukuk ve Çevre	Hukuk-çevre ilişkisi, çevre hukuku, çevre hakkı, çevre kanunu, sorumluluklar ve yaptırımlar, hukuka konu olmuş

	çevre olayları ve benzer yapıtlar.
Çevre Politikaları ve Yönetimi	Çevre yönetimi, politikaları, yaşanan sorunlar, karşılaştırmalı çevre politikaları ve yönetimi ile çevre yönetimini uygulama araç ve yöntemlerine yönelik yapıtlar.
Çevre Duyarlılığı, Çevre Sorumluluğu ve Çevrecilik	Çevre bilinci, duyarlılığı, kaygısı ve psikolojisi, çevrecilik, kişisel, kurumsal, toplumsal sorumluluklar gibi yapıtlar.
STK'lar ve Çevre	STK'ların çevreye yönelik faaliyetleri, sorumlulukları gibi yapıtlar.
Kentleşme, Kent Yönetimi ve Çevre	Kentleşmenin çevre sorunlarına olan etkileri, kent yönetimi ve planlamada çevre faktörü, kentsel çevre sorunları gibi yapıtlar.
Nüfus, Göç, Yoksulluk ve Çevre	Nüfus artışının, nüfus hareketlerinin ve yoksulluğun çevrede meydana getirdiği sorunlar ve baskılar, alınan önlemler gibi yapıtlar.
Çevre Sağlığı, İnsan ve Toplum Sağlığı	Çevre-sağlık ilişkileri, çevre kirliliklerinin sağlık üzerine etkileri, çevre sağlığı ve mevzuatı gibi yapıtlar.
Yerel Yönetimler ve Çevre	Çevre yönetiminde yerel yönetimlerin görevleri, sorumlulukları, uygulamaları gibi yapıtlar.
Siyaset ve Çevre, Çevre Siyasi Hareketleri	Çevreci hareketler, siyasi partilerin çevre yaklaşımları, çevre-siyaset ilişkisi gibi yapıtlar.
Uluslararası Boyutları Bakımından Çevre ve Çevre Sorunları	Çevre konusunda gerçekleştirilen uluslararası konferanslar, yapılan sözleşme, anlaşma vb. metinler, çevrenin ve çevre sorunlarının küresel boyutları gibi yapıtlar.
Çevre Disiplini	Çevrebilim kavramı, öteki bilimlerle olan ilişkileri, ilkeleri, çevre kaynakçaları, çevre yazın incelemeleri ve benzer yapıtlar.
Enerji-Enerji Yönetimi ve Çevre	Enerji üretimi ve tüketimi ile çevre arasındaki ilişki, enerji üretim tesislerinden kaynaklanan çevre sorunları, alternatif - temiz enerji çevre ilişkisi.
Ekonomi-Kalkınma-Ticaret ve Çevre/Çevre Ekonomisi	Ekonomi, kalkınma ve ticari faaliyetlerin çevre üzerindeki etkileri, sorunlar ve önlemler ile çevre ekonomisi gibi yapıtlar.
Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21	Sürdürülebilir kalkınmada amaçlar, politikalar ve uygulamalar ile yerel Gündem 21'in uygulanması ve etkinliği ve benzer yapıtlar.
Çevre Teknolojisi, Teknoloji ve Çevre	Teknoloji-çevre ilişkisi, politikalar, çevre koruma teknolojileri ve biyoteknoloji ve benzer yapıtlar.
Çevre Etiği - Çevre Felsefesi	Çevre etiği, çevre etiği yaklaşımları, çevre felsefesi ve benzer yapıtlar.
Çevre Güvenliği, Çevresel Risk ve Tehlikeler	Çevre ve güvenlik, çevre güvenliği, riskler, tehlikeler ve benzer yapıtlar.
Çevre Sosyolojisi	Toplumda çevre kültürü, toplum ve çevre, din ve çevre gibi yapıtlar.
Çevresel-Ekolojik Kriz	Çevresel-ekolojik kriz, nedenleri ve benzer yapıtlar.
Edebiyat ve Çevre	Edebiyatta çevre, edebiyat ve çevre ilişkisine değinen yapıtlar.
Diğer	Yukarıda yapılan sınıflandırmaya girmeyen ancak çevreyle bağlantılı, çevre kirliliklerini, sorunlarını, çevre durumunu veya çevre içerikli bir konuyu içeren yapıtlar.

Ek.2:Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası: 1945-2006

Açıklama: Kaynakça kapsama giren yapıtlar yayımlandıkları yıllara göre ve her bir yıl için kendi içinde alfabetik sıraya konularak sunulmuştur.

İngilizce olarak yayımlanmış yapıtlar orjinaline uygun olarak alanyazını kaynakçasında yer almıştır.

1946

IRMAK, A., (1946), “Toprak Taşınmaları, Memleketimizdeki Önemi ve Korunma Çareleri”, **Orman ve Av**, Yıl:18, Sayı:10, ss.307-318.

IRMAK, A., (1946), “Toprak Taşınmaları, Sebepleri, Memleketimizdeki Önemi ve Koruma Çareleri”, **Yüksek Ziraat Enstitü Dergisi**, Cilt:3, Sayı:12, ss.607-623.

KAYAALP, Talat, (1946), “Erozyon ve Zararları”, **Pancar**, Sayı:147, ss.12-13.

1948

İNAL, S., (1948), “Sel Felaketi Sebepleri ve Korunma Çareleri”, **Orman ve Av**, Yıl:20, Sayı: 233, ss.87-90.

SILCOX, F.A., (çev: O. Yamanlar), (1948), “Sel Kontrolünün İlimi Manzarası”, **Orman ve Av**, Yıl:20, Sayı:230, ss.22-24.

TAVŞANOĞLU, F., S. İnal, R. Alaçam, M. Defne, O. Yamanlar, (1948), **Ormansızlaşma ve Bunun Sel Felaketi Üzerine Tesirleri (Rapor)**, Ankara: Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınlarından Özel Sayı:82

1950

TAVŞANOĞLU, F., (1950), “Türkiye’de Orman Son Devirlerini Yaşıyor”, **Orman ve Av**, Yıl:22, Sayı:12, ss.279-280.

1951

METİN, C., (1951), “Erozyon Kontrolü ve Restorasyon”, **Orman ve Av**, Yıl:23, Sayı:2, ss.31-34.

IRMAK, A., (1951), “Türkiye’de Kuraklık Meselesi ve Kurak Sahalarımızda Yapılması Gereken Toprak Araştırmaları”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, ss.3-7.

TAVŞANOĞLU, F., (1951), “Tükenen Ormanlarımız ve Kaybolan Topraklarımız”, **Orman ve Av**, Yıl:23, Sayı:4, ss.89.

TUNÇDİLEK, N. (der.), (1951), “Türkiye’de Toprak Erozyonuna Ait Gözlemler ve Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss.91-104.

1952

AKALAN, İ., (der.), (1952), “Toprak Erozyonu”, **Çiftçi**, Sayı:87, ss.57-59.

BURGSDOFF, F. V., (çev:A. H. Küçükkoça), (1952), “Yeni Zellanda’da Erozyon”, **Orman ve Av**, Yıl:24, Sayı:9, ss.222-223.

HESKE, F. L., (çev:B. Kasaplıgil), (1952), “Yarı Kurak Bölgelerde Kuraklıkla Savaş Tedbirleri, Milletlerarası Yapılmış Olan Büyük Projeler Neticesinde Elde Edilen Tecrübeler”, **Orman ve Av**, Yıl:24, Sayı:3, ss.65-67.

HESKE, F. L., (1952), “Orman Tahribatının Önüne Geçilmelidir”, **Orman ve Av**, Yıl:24, Sayı:5, ss.105-106.

İNAL, S., (1952), “Sel Taşkınlarıyla Çoraklaşan Yurt”, **Orman ve Av**, Yıl:24, Sayı:3, ss.57-58.

UZUNSOY, O., (1952), **Karadeniz Boğazı Mıntkasında Toprak Taşınmasının Sebepleri ve Bu Taşınmayı Önleyecek Teknik, İdari ve Kültürel Tedbirler Üzerine Araştırmalar**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Doktora Tezi.

1953

KARAOĞLAN, H. G., (1953), “Bakır Fabrikası Dumanının Bitki ve Hayvan Sağlığına Tesiri”, **Veteriner Hekimler Derneği Dergisi**, Sayı:78-79, Ankara: Veteriner Hekimler Derneği Yayını.

1954

ROTHACHER, J. S., (çev.İ. Tezcan), (1954), “Cenupdoğu Tennessee Bakır Havzasında Toprak Erozyonu”, **Orman ve Av**, Sayı:5, ss.177-179.

1955

AKALAN, İ., (der.), (1955), “Erozyonun Önemi ve Kontrol Altına Alınması”, **Ziraat Dergisi**, Sayı:140, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını, ss.21-34.

AKMAN, Şahin, (1955), “Murgul Bakır Fabrikası Bacalarından Çıkan Kükürt Dioksit Gazları ile Bulaşmış Otları Yiyen Hayvanlarda Sülfürik Asit ile Zehirlenme Olayları Üzerinde Araştırmalar”, **Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi**, Sayı:1-2, ss.3-31.

AŞK, K., (1955), “Ormancı ve Erozyon”, **Orman ve Av**, Sayı:6, ss.188-190.

WIDMANN, M., (1955), “Hidro- Elektrik Barajları ve Dağlık Arazi Erozyonları”, **Orman ve Av**, Sayı:7, ss.236.239.

1956

GÜLÇUR, M., (1956), **En Büyük Tehlike Erozyon (Suların Aşındırıp Taşdığı Topraklar) 2. Rapor**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayını, Sayı:2

KANSU, Ş. A., (1956), **En Büyük Tehlike Erozyon 4. Rapor**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti, Sayı:4.

NORCROSS, T. W., (çev.Y. Bener, H. Asmaz), (1956), **Erozyon Kontrolü El Kitabı**, Ziraat Vekaleti Orman Umum Müdürlüğü yayın No:196, Seri No:14.

LOUDIN, A., (çev. F. Yalıtırık), (1956), “Toprak Koruması”, **Orman ve Av**, Sayı:12, ss.2-4.

SARGINALP, N., (1956), **En Büyük Tehlike Erozyon 1. Rapor**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayını, Sayı:1.

SCHMIDT, H., (1956), **En Büyük Tehlike Erozyon**, Ankara: **Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayını**, Sayı:3.

UZUNSOY, O., (1956), **Ankara Çevresinde Toprak Erozyonunun Şümulü ve Çıplak Yamaçların Yeşillendirilmesi Üzerine Araştırmalar**, İstanbul:İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Doçentlik Tezi.

VARDAR, Yusuf, (1956), “Çeşitli Gazların Nebat Üzerindeki Tesirleri”, **Biology**, Yıl:6, Temmuz Sayısı, ss.84-92.

WALTER, H., (çev. K. Bilger), (1956), “Türkiye İçin Çok Ciddi Bir Tehlike”, **Orman ve Av**, Sayı:3, ss.51-53

YAMANLAR, O., (1956), **Gediz Nehri Havzasında Vuku Bulan Toprak Erozyonu ve Demirköprü Barajının Siltasyondan Korunması İmkanlarına Dair Araştırmalar**, Ankara: Nafia Vekaleti, E.İ.E. Genel Direktörlüğü.

YAMANLAR, O., (1956), **Marmara Havzası ve Bilhassa Yalova Mıntkası İçin Arazi Tasnifinin Erozyon Kontrolü Üzerine Yapacağı Tesirler**, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No.697.

1957

- DUCHAUFOR, (çev. F. Yaltrık), (1957), "Akdeniz Mintikasında Toprak Erozyonu", **Orman ve Av**, Sayı:4, ss.12,22.
- KIRVALD, (çev. A. H. Küçükkoca), (1957), "Toprak Tahriplerine Karşı Mücadele ve Onların Islahı", **Orman ve Av**, Sayı:5, ss.18-20.
- KARACA, İbrahim, (1957), "Zararlı Baca Gazları ve Bunlardan SO₂'in Bitki Hastalıkları Bakımından Tevliid Ettiği Zarar", **Tomurcuk**, Sayı:33, ss.8-10.
- KARACA, İ., (1957), **Murgul Bakır Fabrikası İzabehane Bacalarından İntişar Eden Kükürtdioksit (SO₂) Gazının Havai Yolla Bitki Tecessüm ve Sağlığına Tesiri Üzerine Araştırmalar**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Yayın No:126
- KRABEL, C. J., (çev. S. Bayoğlu), (1957), **Dağlık Arazilerdeki Karayollarında Toprak Erozyonunun Kontrolü Ders Kitabı**, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No.734.
- TEZCAN, İ., (1957), "İsrail'de Toprak Muhafazası ve Ormancılık", **Orman ve Av**, Yıl:29, Sayı:6, ss.18-21.
- ÜNER, N., (1957), "Demirköprü ve Kemer Barajları Tamamlanırken Toprak ve Su Muhafazası Yönünden Su, Orman ve Ziraat Mühendisine Düşen Görevler", **Ziraat Dergisi**, Cilt:17, Sayı:155, ss.8-11.
- YAMANLAR, O., (1957), **Fırat Nehri Yağış Havzası Vuku Bulan Toprak Erozyonu ve Keban Barajının Siltasyondan Korunması İmkanlarına Dair Etütler**, Ankara: EİEİ Genel Direktörlüğü.
- YAMANLAR, O., (1957), **Kağıthane ve Alibey Derelerinde Toprak Taşınmaları ve Haliç'in Dolmasını Önleyecek Teknik ve Kültürel Tedbirler Üzerinde Araştırmalar**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No:48.
- YAMANLAR, O., (1957), **Kızılırmak Nehri Yağış Havzası Yukarı Mintikalarında Vuku Bulan Toprak Erozyonu ve Hirfanlı Siltasyondan Korunması İmkanlarına Dair Etütler**, Ankara: EİE İ Genel Direktörlüğü.
- YAMANLAR, O., (1957), **Sille, Altınapa, May ve Atrancı Baraj Havzalarında Vuku Bulan Toprak Erozyonu ve Buna Karşı Alınacak Tedbirler Üzerinde Araştırmalar**, Ankara: Nafia Vekaleti D.S.İ. Genel Müdürlüğü Neşriyatı, No:40.

1958

- BAYER, Z., (1958), "Dünya Tabiatını Koruma Birliği ve Atina Genel Kurul Toplantısı", **Orman ve Av**, Sayı:11, ss.2-7.
- ŞIRAY, A., (1958), "Erozyon ve Önleyici Tedbirleri", **Pancar**, Sayı:87, ss.5-6.

1959

- ACATAY, A., (1959), **Orman Korunması**, İstanbul Üniversitesi Yayını.
- AÇIKGÖZ, C., (1959), "Rüzgar Erozyonu ve Eskişehir Civarındaki Tesirleri", **Topraksu**, Sayı:2, ss.39-41
- AKALAN, İ., (1959), "Topraklarımızın Korunması Milli Bir Vazifedir", **Ziraat Dergisi**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını, Sayı:176-177, ss.145-147.
- AKALAN, İ., (1959), "Türkiye Erozyon Problemleri", **Topraksu**, Sayı:2, ss.12-16.
- BOSTANOĞLU, L., (1959), "Erozyonla Mücadele ve Mevzuat İhtiyacı", **Orman ve Av**, Sayı:2, ss.12-14.
- ÇELEBİ, H., (der.), (1959), "Rüzgar Erozyonu", **DSİ Aylık Haber Bülteni**, Sayı:32, s.8-12.
- ERKENÇİ, N., (1959), "Toprak ve Su Muhafazasının Türkiye İçin Önemi", **Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti En Büyük Tehlike Erozyon 5. Raporu**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayınları:5
- Hava Kirlenmesinin Azaltılmasında Termik Enerji Santralleri İşleticilerinin Yardımları**, (EP7 Çalışma Raporu), (1959), E.İ.E.İ. İdaresi Çeviri Raporu No:19, Ankara.
- JACKS, G. V., R. O. Whyte, (çev. M. Z. Yağcı), (1959), "Toprak Muhafaza Prensipleri", **Ziraat Dergisi**, Sayı:181-182, C:19, ss.62-70.
- KAYA, H., (1959), "Sinop'ta Toprak Muhafaza Problemi ve Zeytincilik", **Topraksu**, Sayı.3, ss.27-29.

- KLAUSS, D. W., (1959), "Türkiye İçin Bir Toprak Muhafaza Programı", **Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti En Büyük Tehlike Erozyon 5. Rapor**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayınları, Sayı:5, ss.61-65
- KOCAOĞLU, S., (1959), "Ankara Hatip Çayı Havzasında Toprak Erozyonu, Sebep ve Neticeleri", **Topraksu**, Sayı:1, ss.30-32.
- ÖZUYGUR, M., (1959), "Memleketimizde Toprak Aşınması Hususunda Halkımızın Aydınlatılması", **Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti En Büyük Tehlike Erozyon 5. Rapor**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayınları, No:5, ss.75-81.
- VARIŞLIGİL, A.(der.), (1959), "Umum Müdürlüğü Faaliyeti Cephesinden Erozyon Kontrolü", **Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti En Büyük Tehlike Erozyon 5. Rapor**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayınları, Sayı:5, s.25-37.
- VARIŞLIGİL, A., (1959), "Erozyon D.S. İ. Umum Müdürlüğü Bakımından Erozyon Kontrolünün Ehemmiyeti, Memleketimizdeki Hususiyeti ve Yapılan Çalışmalar", **Orman ve Av**, Sayı:8, ss.18-19.
- WENBERG, V., (1959), "Çayır ve Mer'alarda Toprak ve Su Muhafazası", **Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti En Büyük Tehlike Erozyon 5. Rapor**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayınları, Sayı:5, ss.109-111.
- YAMANLAR, O., (der.), (1959), "Türkiye'de Erozyon ve Toprak Korunması Çalışmaları", **Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti En Büyük Tehlike Erozyon 5. Rapor**, ss.83-88.

1960

- ACARA, A.,C. Erol, (1960), "On the Pollution of Golden Horn Estuary", **İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Hidrobiyoloji Enstitüsü Yayınları**, Seri.A, Cilt:15, S:3.
- BOSTANOĞLU, L., (1960), "Fransa ve Fas'ta Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Çalışmaları", **Orman ve Av**, Sayı:7, s.6-10.
- ÇALIŞIR, M. (der.), (1960), "Su Erozyonundaki Toprak Kaybı Tahminleri", **Topraksu**, Sayı:4, ss.21-24.
- ÇANCI, F., (1960), "Memleketimizin Umumi Topraklarında ve Orman Topraklarında Erozyon Tehlikesi", **Orman ve Av**, Sayı:11, s.23-26.
- JUNG, L., (çev.S. Uslu), (1960), "Toprakların Erozyon Tesiriyle Değişmesi", **İÜ Orman Fakültesi Dergisi**, Seri B, Cilt:X, Sayı:1, ss.71-81.
- TAVŞANOĞLU, F., (1960), "Dağlık Memleketlerde Su ve Çiğ Erozyonunun Kontrolü Prensipleri", **İÜ Orman Fakültesi Dergisi**, Seri A, Cilt:X, Sayı:2, ss.1-5.
- TEZCAN, İ., (1960), "Toprak Muhafazası ve Ormancılık", **Orman ve Av**, Sayı:7, ss.14-17.
- YAMANLAR, O.,vd., (1960), **Sapanca ve Edremit Mıntıklarındaki Erozyon, Sel ve Rüşubat Araştırmalar**, Ankara Nafia Vekaleti DSİ Umum Müdürlüğü Mütferrik Raporlar No:19-1.

1961

- ABD TARIM BAKANLIĞI, (çev. A. H. Küçükkoca), (1961), **Nehir ve Dere Kıyıların Erozyona Karşı Korunması**, Topraksu Genel Müdürlüğü Yayınları.
- AKGÜN, Namık, İsmet Tezcan, (1961), **Ormanların Toprağı Tutma, Selleri Önleme, Su Düzenleme, Ziraat Arazisi Kazanma ve Meraların Islahı Yönünden Önemi**, Ankara: T.C. Tarım Bakanlığı Yayınları.
- AŞK, K., (1961), "Burdur'da Erozyon", **Orman ve Av**, Sayı:9, ss.10-11.
- GEYİK, M., (1961), "Ormansızlığın Doğurduğu Problemler", **Orman ve Av**, Sayı:7, ss.20-21.
- GOULD, Gregory, (1961), "Havanın Kirlenmesi Probleminin Çözümü", **Mühendis ve Makine**, Sayı:51, ss.12-13,32.
- KANGAL, E., (1961), "Türkiye'de Toprak ve Su Muhafazası Meseleleri", **Topraksu**, Sayı:7, ss.51-52.
- ÖCAL, N.(der.), (1961), "Toprak Erozyonu", **Pancar**, Sayı:116, ss.10-12.
- STARIL, J. I., (çev: Y. Cengiz), (1961), "Toprak Erozyonunu Önleyici Yeni Kimyevi Bir Madde", **Topraksu**, Sayı:8, s.39.

- URAL, Zeki Faik, Sevim B. Örnek, Zahide Luğal, (1961), “Ankara’da Atmosfer Kirlilikleri”, **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, Sayı:3, ss.47-57.
- ÜNER, Z., (1961), “Erozyon ve Erozyona Tesir Eden Faktörler”, **Orman ve Av**, Sayı:1, ss.12-13.

1962

- AKALAN, İ., (1962), “Milli Toprak Muhafaza Programında Düşünülmesi Gereken Bazı Hususlar”, **Topraksu**, Sayı:10, ss.60-64.
- ATAY, İ., (1962), “Karapınar İç Kumulu ve Rüzgar Erozyonu”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Seri B, Cilt:12, Sayı:2, ss.63-69.
- BAYER, Z., (1962), “Tabiatı Koruma ve Arazi Kabiliyetinin Sınıflandırılması”, **Orman Mühendisliği**, Cilt:1, Sayı:2, ss.41-42.
- BEĞENÇ, C., (1962), “Erozyon Davası”, **Orman ve Av**, Sayı:1, ss.15-17.
- ERANIL, Övat, (1962), “Ankara’nın Gürültü Problemi”, **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, Sayı:2, ss.153-161.
- ERKAY, Cahit, (1962), **Hava Kirliliği ve İşçi Sağlığı Mevzuatı**, Ankara Hıfzısıhha Okulu.
- F. A. O., (çev. R. Savaş), (1962), “Rüzgar Erozyonu ve Korunma Çareleri 1”, **Topraksu**, Sayı:10, ss.32-35.
- F. A. O., (çev. R. Savaş), (1962), “Rüzgar Erozyonu ve Korunma Çareleri 2”, **Topraksu**, Sayı:12, ss.58-63.
- KELEŞ, Ruşen, (1962), “Şehirlerde Hava Kirlenmesi Problemi”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:203, ss.417-420.
- ÖNENE, Enver, (1962), “Başkent Ankara’nın Kış Aylarındaki Mühim Derdi;Teneffüs Edilen Dumanlı Havadan Kurtulma Çareleri”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Cilt:8, Sayı:84, ss.14-16.
- RADIUS, M. (çev. Mehmet Tarcan), (1962), “Mahalli İdarelerin Havanın Kirlenmesini Önleyici Savaşmaya Katılması”, **İdare Dergisi**, Sayı:275, ss.141-160.
- SOYKAN, İ., (1962), “Orta Anadolu’da Rüzgar Erozyonu”, **Topraksu**, Sayı:11, ss.26-30.
- ŞENVAR, C. B., (1962), “Radyoaktif Yağışlar”, **Türk Biyoloji Dergisi**, Cilt:4, Sayı:12
- TEZCAN, İsmet, (1962), “Rüzgar Erozyonu”, **Orman ve Av**, Sayı:11, ss.3-6.
- ÜÇÜNCÜ, N.(der.), (1962), “Erozyon”, **Orman Mühendisliği**, Cilt:1, Sayı:2, ss.29-31.
- YAMANLAR, O., F. Kadaş, A. Ak, (1962), **Zonguldak Vilayeti Erozyon ve Arazi Kabiliyeti Araştırmaları**, Ankara: E.İ.E.İ. Genel Müdürlüğü Yayını.

1963

- ALAP, M., (1963), “Dünya Tarihi Toprakların Hoyratça Kullanılmasında Muzdariptir”, **Topraksu**, Sayı:15, ss.33-39.
- AŞK, K., (1963), “Orman Açmalarının Toprak Taşınması ve Sathi Akım Üzerine Tesirleri”, **Ormanlık Araştırma Enstitüsü Dergisi**, Sayı:1, Cilt:9, ss.3-18.
- BOTELHO, R. J., (çev.Tanju Polatkan), (1963), “Tabiatın Muhafazası ve Milli Parklar”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:212, ss.301-306.
- BUL, M., (1963), “İran’da Toprak Muhafazası ve Bu Konu ile İlgili Çalışmalar”, **Orman ve Av**, Sayı:6, ss.20-22.
- ÇELEBİ, H., (çev.), (1963), “Hızlandırılmış Toprak Erozyonu”, **Topraksu**, Sayı:16, ss.32-37.
- DEMİR, Ahmet, (1963), “Havanın Kirlenmesi ve Büyük Şehirlerde Doğurduğu Problemler”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:218, ss.607-609.
- GINOCCHIO, R., (çev. Özkan Ağış), (1963), “Atmosferin Kirlenmesine Karşı Açılan Savaşta Electricite de France’nin Rolü”, **Enerji Bülteni**, Sayı:47, ss.2-7.
- GÖKAY, Fikret, (1963), “Bornova Memba Suyunun Kirlenebilme İhtimalleri Üzerinde Bir Araştırma”, **Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, Cilt:2, Sayı:2, ss.237-249.
- GÜRHAN, Necmettin, Enver İzgü, (1963), “Türkiye’de İçme Sularında Meydana Gelmiş Kitle Halinde Arsenik Zehirlenmelerine Ait Araştırmalar”, **Türk Hijyen ve Tecrübi Biyoloji Dergisi**, Sayı:2, ss.151-165.

- KOR, N., (1963), **Haliç'in Kirlenmesiyle İlgili Durumların Etüdü**, İTÜ İnşaat Fakültesi Doktora Tezi.
- ÖNGÜN, Korkut, (1963), "Havanın Kirlenmesi", **Mühendis ve Makine**, Sayı:75, s.3.
- ŞENVAR, C. B., (1963), **Radyoaktif Yağışlar ve Bu Yağışlarla Kirlenmiş Suların Temizlenmesi**, Ankara: Atom Enerjisi Komisyonu Halk Yayınları Serisi:2.
- TAVŞANOĞLU, Faik, (1963), **Dağlık Arazide Dere Havzalarının Islahı, Dere Havzalarında Toprağın Korunması İçin Alınması Gerekli Teknik, Kültürel ve İdari Tedbirler**, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayın No:1004.
- TOPÇUOĞLU, H. A. , (1963), **Rüzgar Erozyonu Sebep ve Neticeleri**, Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- YAVUZ, L., (1963), "Ereğli (Konya) Ovasında Erozyon Mevzuu ve Koruyucu Tedbirler", **Pancar**, Sayı:125, ss.24-26.

1964

- AKKAYNAK, Selahattin, (1964), "Hava Kirliliği ve İnsan Üzerindeki Etkisi", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:2, ss.151-162.
- ASMAZ, Hasan, (1964), "Ormanların Tabii Dengedeki Rolü", **Türkiye'de Tabiat ve Kaynaklarından Faydalanma ve Koruma Esasları**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:9, ss.109-112.
- AYDEMİR, Hakkı, (1964), "Toprak Erozyonu", **Ormanlık Araştırma Enstitüsü Dergisi**, Yıl:10, Sayı:1, ss.54-95.
- BAYER, Zekai, (1964), **Amerika Birleşik Devletlerinde Tabiat Kaynakları ve Organizasyonu**, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, İstanbul.
- BAYRI, Fikret, (1964), "Ankara Şehrinde Hava Kirlenmesi", **M.T.A. Enstitü Mecmuası**, Sayı:63, ss.64-74.
- BOYACIR., (1964), "İspanya'da Toprak Muhafaza Servisi Çalışmaları", **Topraksu**, Sayı:17, ss.2-6.
- ÇELEBİ, H., (1964), "Memleketimizde Zirai İstihali Azaltan Mühim Bir Problem Erozyon", **Topraksu**, Sayı:18, ss.48-51.
- FIRATLI, Tahsin, (1964), "Atmosfer Kirlilikleri ve Solunum Sistemi Hastalıkları Fizyopatoloji-Patojeni", **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:12, Sayı:2, ss.176-181.
- GÜLGÜN, A. N., (1964), "Akdeniz Rejyonu Tabiat Kaynaklarının Korunması", **Orman ve Av**, S:3, ss.2-3.
- GÜLGÜN, A. N., (1964), "Tabiatı Koruma Sahaları", **Orman ve Av**, Sayı:2, ss.2-3.
- HESKE, F. L., (çev. S. Uslu), (1964), "Küçük Asya'da Ormanlık Kuraklık Savaşının Lüzum ve İmkanları", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1-2, ss.1-24.
- İLERİ, Abdullah, (1964), "Hava Kirlenmesi", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:2, ss.141-150.
- KAPTANOĞLU, Şevki, (1964), "Radyoaktif Yağışlar, Radyoaktif Kirlenmiş Sular ve Tasfiyesi", **Türkiye İnşaat Mühendisliği II. Teknik Kongresi**, Ankara: İnşaat Mühendisleri Odası Yayını.
- KAYAALP, Talat, (1964), "Erozyon ve Zararları", **Pancar**, Sayı:147, s.12-13.
- KETENE, M. S., (1964), **Batman Suyu Havzasında Yağış, Akış, Vejetasyon ve Erozyon Münasebetleri Hakkında Araştırmalar**, Ankara:E. İ. E. İ.Genel Direktörlüğü.
- ORÇUNSEL, M. Ş., (1964), "Büyük Tehlike: Çölleşen Topraklar", **Pancar**, Sayı:139, ss.12-13.
- ÖĞER, Orhan, (1964), "Hava Kirlilikleri", **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:12, Sayı:3, ss.163-170.
- ÖZKARAHAN, Atalay, (1964), "Ankara'da Sislerin Teşekkül Sebepleri ve Önleme Çareleri", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:2, ss.1128-1133.
- ÖZKARAHAN, Atalay, (1964), "Teneffüs Edilecek Saf Havanın Yapısı", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:2, ss.116-118.
- SAYGUN, Kemal, (1964), "Büyük Şehirlerimizin Baca Gazlarının Zararlarının Giderilmesi İçin Alınması Öngörülen Tedbirler", **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:12, Sayı:12, ss.182-184.
- SOLU, Sami, (1964), "Hava Kirliliği ve Solunum Sistemi Hastalıkları", **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:12, Sayı:2, ss.171-175.
- SÖNMEZ, N., (1964), "Türkiye'de Toprak, Su ve Bitki Dengesinin Bozulma Sebepleri ve Genel Yaşayışa Etkileri", **Türkiye'de Tabiat ve Tabiat Kaynaklarından Faydalanma ve Koruma Esasları**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:9, ss.35-47.
- TANJU, İ. H., (1964), "Horasan Topraklarında Erozyon", **Pancar**, Sayı:139, ss.9-10.

- TOKMANOĞLU, Tahsin, (1964), "Gelişmemiş Ülkelerde Tabii Kaynakların Envanteri", **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:12, ss.50-59.
- Türkiye'de Tabiat ve Tabiat Kaynaklarından Faydalanma ve Koruma Esasları**, (1964), Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:9.
- TÜRKMEN, Abdullah, (1964), "Haliç Sularının Bugünkü Durumu", **İnşaat Mühendisleri Odası 2. Teknik Kongresi**, Ankara.
- ÜNER, Naki (çev.), (1964), **Toprak ve Su Muhafazası El Kitabı**, ABD Conservation Service.
- ÜNSAL, Sabri (çev.), (1964), "Havanın Kirlenmesi", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:207, ss.28-30.
- ÜNSAL, Sabri (çev.), (1964), "İçme Suyunda Kimyevi ve Radyoaktif Maddelerin Sağlığa Tesiri", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:115, ss.20-31,34.
- YAMANLAR, O., (1964), "Türkiye'nin Tabii Kaynakları, Bunlardan Rasyonel Faydalanma ve Bunda Orman Mühendisinin Fonksiyonu", **Türkiye'de Tabiat ve Tabiat Kaynaklarından Faydalanma ve Koruma Esasları**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:9, ss.48-64.

1965

- AKALAN, İ., (der.), (1965), "Rüzgar Erozyonu ve Korunma Çareleri", **Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yıllığı 1965**, Cilt:15, Sayı:4, ss.174-213.
- BAYER, M. Zekai, (1965), "Avrupa Konseyi Tabiat ve Tabii Güzellikleri Muhafaza Ekspertler Komitesi Dördüncü Genel Kurul Raporu", **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:16, ss.81-96.
- COOLIDGE, Harold J., (çev. Mahmut Molen), (1965), "Milli Parklar Tarihinde Kaydedilen Uluslararası Önemli Gelişmeler", **Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:16, ss.97-105.
- ÇAKAL, Süleyman, A. Necat Gülgün, (1965), "Milli Park Teşkilatının 50. Yılında Amerikan Milli Parkçılığı ve Ormancılığı", **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:20, ss.225-307.
- ÇAMLI, F., (1965), "Erozyon Nedir? Nasıl Mücadele Edilir?", **Orman ve Av**, Sayı:9, ss.16-17.
- ÇATALBAŞ, M., (1965), "Karapınar'da Çölleşen Arazi Yeniden Hayata Kavuşuyor", **Pancar**, S:149, ss.5-7.
- ÇATALTAŞ, İhsan, (1965), "Atmosferin Kirlenmesi Olayı ve Kontrolü", **Kimya Mühendisliği**, Cilt:2, Sayı:15, ss.18-22.
- ÇATALTAŞ, İhsan, (1965), "Atmosferin Kirlenmesi Olayı", **Kimya Mühendisliği**, Cilt:2, Sayı:14, ss.26-30.
- ÇATALTAŞ, İhsan, (1965), "Kartal-Pendik Endüstri Bölgesinde Hava Kirlenmesi", **İstanbul Teknik Üniversitesi Bülteni**, Sayı:22, s.22-42.
- EDMİNSTER, F. C., (çev. T. Aykut), (1965), "Kuzeydoğu Amerika'da Erozyon Kontrolü İçin Kıyıların Yeşillendirilmesi", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri B**, Cilt:X, Sayı:2, ss.115-123.
- FIRAT, F., (1965), "Türkiye'de Orman ve Erozyon Problemleri", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri:A, Cilt:XV, Sayı:1, s.1-46.
- GIESSEN, Luding Jung, (çev.Selman Uslu), (1965), "Trakya ve Batı Anadolu Toprak Erozyonu Üzerine Müşahede ve Araştırmalar", **Topraksu**, Sayı:21, ss.53-62.
- GÜLGÜN, A. Necati, (1965), "Milli Park ve Milli Abideler İçin Takip Edilmesi İcap Eden Prensipler Ne Olmalıdır?", **Orman ve Av**, Sayı:12, ss.15-17.
- İLERİ, Abdullah, (1965), "Ankara Havaşının Kirlilik Derecesi", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:2, ss.93-94.
- KARABUDA, Nail, (1965), "Hava Kirlenmesi Hakkında Rapor", **Mediko Sosyal Sağlık Dergisi**, Cilt:4, Sayı:43, ss.30-31.
- KARABUDA, Nail, (1965), "Hava Kirlenmesinin Ekonomik ve Sosyal Yönleri", **Yaşamak Yolu**, Sayı:344-345, ss.9-12.
- KARABUDA, Nail, (1965), "Hava Kirlenmesinin Ekonomik ve Sosyal Zararları", **La Turquie Moderne**, Sayı:277, ss.28-29.

- KAYABALI, İsmail, (1965), “Kronik Bronşit Teşekkülünde Konstitüsyon ve Atmosfer Polusyonları”, **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:13, Sayı:4-5, ss.248-252.
- ORAY, Sühan, (1965), “Belçika ve Belçika’da Tabiatı Koruma Mevzuatı”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:16, ss.197-200.
- ÖKTEN, Y., (1965), “6831 Sayılı Orman Kanunu ve I. Beş Yıllık Kalkınma Planı Açısından Orman Toprak Muhafaza Çalışmaları, Kanunlara Çelişik Görüşler, Prensipler ve Tatbikat Hataları”, **Orman Mühendisliği**, ss.4-6.
- SARIERLER, O. Z., (1965), “Kuraklıktan Korunma Çareleri:Toprakta Suyun Muhafazası”, **Pancar**, Sayı:158, ss.18-19.
- SIRMAN, Behzat., (1965), “Toprak ve Su Muhafaza İhtiyaçları Envanter”, **Topraksu**, Sayı:21, s.46-52.
- TORTOP, Nuri, (1965), “Havanın Kirlenmesi Karşısında Mahalli İdarelerimizin Sorumluluğu”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Cilt:21, Sayı:233, ss.124-125.
- ULUĞ, S. Erol, (1965), **Air Pollution**, ODTÜ Mühendislik Fakültesi Yayın No:7.
- VURAL, Nevin, (1965), “Ankara’da Hava Kirliliği Çalışmaları I. SO₂ Tayini ve Neticeleri”, **Kimya Mühendisliği**, Sayı:16, ss.26-30.
- YUMURUTUĞ, Sevim, (1965), “Atmosfer Kirlilikleri Bakımından Ankara’da Durum”, **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:13, Sayı:2, ss.95-102.
- YUMURUTUĞ, Sevim, (1965), “Genel Olarak Atmosfer Kirlilikleri ve Ankara’da Durum”, **Ankara Tıp Fakültesi Mecmuası**, Cilt:17, Sayı:4, ss.104.
- YUMURUTUĞ, Sevim, (1965), “Ankara’da Atmosfer Kirliliği Sebepleri, Kirlenme Derecesi ve Önleme Çareleri”, **Yakın ve Ortadoğu Uluslararası Kanser Kongresi**, Ankara: Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu, ss.97-104.
- ZAFİR, Malik, (1965), “Duman ve Fabrika Exaltationlarının Sağlık ve Ekonomi Üzerindeki Etkileri-(SO₂) Meselesi”, **Folia Pharmacology**, Cilt:5, Sayı:5, İstanbul, ss.676-679.

1966

- AKMAN, Osman, (1966), “Baca Gazı Tozlarının Temizlenmesi”, **Mühendis ve Makine Dergisi**, Sayı:113, s.172-176.
- ALİOĞLU, Ali, (1966), “Önemli Yabani Bitkiler ve Mücadele İlaçları”, **Pancar**, Sayı:171, ss.7-9.
- AYDEMİR, H.(der.), (1966), “Türkiye’de Erozyon ve Sel Kontrolü Konuları”, **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt:1, ss.121-126.
- BAYER, Z., (1966), “Türkiye’de Arazi Kullanması Bakımından Ağaçlandırma Politikası Hakkında Görüşler”, **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt:1, ss.244-251.
- BAYER, M. Zekai, (1966), “Milli Park ve Tabiatı Koruma Bakımından Önemi”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:19, ss.16-40.
- BENGİSERP, Saim Polat, (1966), “Şehirleşme ve Çevre Sağlığı”, **Pedagoji Cemiyeti Dergisi**, Sayı:7, ss.418-421.
- BOSTANOĞLU, L., (1966), “Türkiye’de Erozyon Problemlerini Doğuran Sebepler”, **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt:1, ss.97-105.
- DEMİRSEREN, Tarık, Orhan Atılman, (1966), “Haliç’in Dolmasının Önlenmesi, Tarama Problemi ile Çözümü Üzerinde Araştırmalar”, **Bayındırlık İşleri Dergisi**, Şubat Sayısı, ss.45-47.
- ERBAŞ, Lütfü, (1966), “Toprak Muhafaza Çalışmaları Hakkında”, **Orman ve Av**, Sayı: 38(9), ss.15-16.
- GEYİK, Muhlis, (1966), “Türkiye’de Toprak Erozyonu ve Sel Kontrolü ile İlgili Olarak Yapılmış ve Yapılmakta Olan Çalışmalar”, **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Ankara:19-28 Eylül 1966, TMMOB Orman Mühendisleri Odası Yayını, ss.171-177.
- GÜLÇUR, M. (der.), (1966), “Erozyon Kontrolü Çalışmalarında Kuzdu”, **Ormanlık Araştırma Enstitüsü Dergisi**, Sayı:3, ss.14-19.
- GÜLGÜN, A. Necati, (1966), “Milli Park Amenajmanı”, **Orman ve Av**, Sayı:2.
- GÜLGÜN, A. Necati, (1966), “Dilek Yarımadası (Samsundağı) Milli Parkı Planlaması”, **Orman ve Av**, Sayı:11, ss.3-5.
- “Hava İnsan Hayatına Tesir Ediyor mu?”, (1966), **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:4, s.23.
- Milli Parklar ve Tabiatın Korunması Semineri**, (1966), Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:10.

- NEHAR, Necati, (1966), "Topraklarımızı Tehdit Eden İki Büyük Tehlike Erozyon ve Çoraklaşma", **Ziraat Dünyası**, Sayı:194, ss.3,8.
- Nükleer Kimya Laboratuvarının Radyoaktif Yağış Değerlendirmeleri Hakkında Faaliyet Raporu** (1966), Atom Enerjisi Komisyonu Yayını.
- ORAY, Sühan, (1966), "Tabiatı Koruma Parkı", **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:17, ss.104-116.
- ÖCAL, N., (1966), "Atalarımızın Ortaasya'dan Dünyanın Her Tarafına Göç Etmelerine Rüzgar Erozyonu Neden Olmuştur", **Pancar**, Sayı:163, ss.4-9.
- ÖZGEN, M. Kemal, (1966), "Radyoaktiviteye Karşı Orman", **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:19.
- POLİSOĞLU, Hüseyin, Cemal Kalış, (1966), "Muş'ta Çevre Sağlığı", **Muş Sağlık Bülteni**, Sayı:6, ss.16-17.
- QVINN, A. O., (çev.Tahsin Tokmanoğlu), (1966), "Şili'de Tabii Kaynakların Geliştirilmesi İçin Yapılan Çalışmalar", **Orman Mühendisliği**, Sayı:2, ss.18-22.
- ŞENDİLEK, İsmail, (1966), "Hava Kirlenmesi", **Ankara Odontoloji Kliniği**, Cilt:1, Sayı:3, ss.24-25.
- TANNER, R., (çev.Ali Aytekin), (1966), "Şehir Çöplerini Yakan Modern Tesislerde Enerji Üretimi", **Elektrik Mühendisliği**, Sayı:109, ss.9,12.
- TANRIVERDİ, Fuat, (1966), "Milli Park Kavramı, Gayesi ve İstifade Şekilleri", **Ziraat Mühendisliği**, Sayı:264, ss.6-7,12.
- TANYEL, Ekrem, (1966), "Milli Parkçılığımız", **Orman ve Av**, Sayı:11, ss.7-9, 27.
- TAVŞANOĞLU, Faik, (1966), "Türkiye'de Toprak Erozyonu ve Sel Problemi", **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Ankara: Cilt:1, Ankara:TMMMOB Orman Mühendisleri Odası Yayını, ss.49-62.
- TOHAR, R., (1966), "Ordu ve Erozyon Mücadelesi", **Orman Mühendisliği**, Sayı:5, Cilt:5, ss.31-32.
- UZUNSOY, O., (1966), "Erozyon ve Sel Kontrolü Çalışmalarında Orman Mühendisliğinin Vazifeleri, Çalışma Alanları ve Çalışmaları İçin Öngörülen Yön ve Hareket Noktaları", **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt:1, ss.253-268.
- UZUNSOY, O., (1966), "Erozyon ve Sel kontrolünde Orman Mühendisliği Disiplini İçindeki Çalışmaların Türkiye'de Bugünkü Politik ve İdari Problemleri", **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt:1, ss.235-247.
- ÜÇÜNCÜ, N., (1966), "Türkiye'de Toprak Kaybı, Su Kaybı, Seller ve Sedimentasyon", **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt:1, ss.107-119.
- ÜNER, N., (1966), "Türkiye'nin Toprak ve Su Muhafazası Problemleri ve Çözüm Yolları", **Topraksu**, Sayı:23, ss.60-73.
- VARIŞLIGİL, A., (1966), "Türkiye'de Toprak Erozyonu ve Sel Kontrolü ile İlgili Olarak Yapılmış ve Yapılmakta Olan Çalışmalarda Karşılaşılan Zorluklar: İdari, Sosyo-Ekonomik, Hukuki ve Teknik", **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt.1, ss.153-158.
- VINT, Thomas C., (çev. A. Necati Gülgün), (1966), "Milli Park Teşkilatının Ana (Master) Planları", **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:26, ss.146-156.
- YALIM, Zeki Ragıp, (1966), "Şehirlerin Sis ve Duman Meselesi ve Hava Bulaşığı Epidemiyolojisi", **Sağlık Dergisi**, Cilt:15, Sayı:5-6, ss.3-26.
- YAMANLAR, O., (1966), "Türkiye'de Toprak Erozyonu Öğretimi, Araştırma ve Yayınları", **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt:1, ss.145-151.
- YAMANLAR, O., (1966), "Türkiye'de Toprak Erozyonu ve Muhafazası Problemi", **Milli Parklar ve Tabiatın Korunması Semineri**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:10, ss.172-176.
- YAMANLAR, O., (1966), "Türkiye'de Toprak Erozyonu ve Selleri Meydana Getiren Sebepler", **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Cilt:1, ss.63-70.

1967

- AKDOĞAN, Sıtkı, (1967), "İçme Sularında Nitrat", **YSE Dergisi**, Sayı:19, ss.24-27.
- ALTUĞ, Hikmet, Orhan Sunar, (1967), "İstanbul Şehir Gürültüleri", **Mediko Sosyal Sağlık Dergisi**, Cilt:7, Sayı:47, ss.36-39.
- ATEŞ, Hasbi, (1967), "Tabiat ve Tarım İlaçları", **İstanbul Ticaret**.

- BAYER, M. Zekai, (1967), "Tabiatın ve Tabii Kaynakların Korunması Avrupa Komitesi Beşinci Raporu", **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Mart Sayısı, ss.16-34.
- CAN, Mehmet, (1967), "Toprak Erozyonunun Zararları ve Alınacak Tedbirler", **Pancar**, Cilt: 16, Sayı:179, ss.10-12.
- ÇELEBİ, H., (1967), **Memleketimizde Su ve Rüzgar Erozyonu Problemi**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:223.
- ÇOKDEĞERLİ, Müzeyyen, (1967), "Ankara'nın Kirli Havası Üzerine Bir İnceleme", **Kalkınma Dünyası**, Sayı:22, ss.12-13,30.
- DENSMORE, Jack, Nils P. Dahlstrand, (çev.Yılmaz Ökten), (1967), "Rekreasyon Alanlarında Erozyon Kontrolü", **Orman Mühendisliği**, Sayı:9, ss.9-12.
- ERGÜN, Yılmaz, (1967), "İnsan ve Çevre Sağlığı Yönünden Sudaki Organik ve İnorganik Maddelere Kısa Bakış", **YSE Dergisi**, Sayı:20, ss.20-24.
- GÖKIRMAK, Feridun, (1967), "CENTO Bölgesi Memleketlerinde Hava Kirlenmesi Problemi", **CENTO Bölgesi Memleketlerinde Hava Kirlenmesi Toplantısı Tebliği**, GN.Kur. Gn. P. P. ARGE Daire Başkanlığı.
- GÖLHAN, Mehmet, (1967), "Radyoaktivite ve Suların Kirlenmesi", **YSE Dergisi**, Sayı:?, ss.54-59.
- HERZEG, W., (çev. M. E. Eren), (1967), "Tahrip Edilen Tabiat-Taciz Edilen Ekonomi", **Orman Mühendisliği**, Sayı:5, ss.13-17.
- İNAL, Turan, (1967), "Kanalizasyon Suları, Hijyen ve Ekonomi Yönünden Getirdikleri Problemler", **Türk Veteriner Hekimler Derneği Dergisi**, Sayı:5, ss.22-25.
- İSMAİLOĞLU, Hilmi, (1967), **Rüzgar Erozyonu**, Ankara: Genel Kurmay Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Yayın No.63.
- ÖNGÜN, Korkut, (1967), "Türkiye'de Havanın Kirlenmesi Problemi", **Mühendis ve Makine**, Sayı:120, ss.400-401.
- PENCE, R. J., J. Letey, R. E. Pelishek, J. Osborn, (çev. O. Alpay), (1967), "Su ve Toprak Muhafazasında Yeni Buluşlar", **Orman Mühendisliği**, Cilt:6, Sayı:9, ss.7-8.
- SOLU, Sami, (1967), "Hava Kirliliğinin Düşündürdükleri", **Hidro-Meteoroloji**, C:3, S:5, ss.8,21.
- UYANIK, Muvaffak, (1967), "Bir Türk Milli Parkı Cilo ve Sat Dağları", **Ülkücü Öğretmen**, Sayı:102, ss.15-18.
- ÜDER, Cahit, (1967), "Çöp Fırınları", **Mühendis ve Makine**, Sayı:120, ss.402-405.
- YALVAÇ, Reşid, (1967), "Hava Kirlenmesi ve Alınacak Tedbirler", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:257, ss.97-99.
- YILDIZ, M., (der.), (1967), "Toprakların Rüzgar ve Sel Sularının Taşınmasından Korunması", **Pancar**, Sayı:173, ss.2-4.

1968

- ACATAY, A., (1968), "Murgul Bakır Fabrikasının Yaptığı Gaz Zararları", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri A, Cilt:18,S:1
- ADASAL, Rasim, (1968), "Şehir Gürültüsünün İnsan Yaşamındaki Etkisi Çok Büyük", **Hidro-Meteoroloji**, Cilt:4, Sayı:3, ss.4-5.
- AKALAN, İ., (1968), "Karapınar Rüzgar Erozyonu Sahası Hakkında Rapor", **Topraksu**, Sayı:28, ss.2-14.
- "Amerika'da Sisi Dağıtmak Üzere Deneme Mahiyetinde İki Metot Geliştirildi", (1968), **Hidro Meteoroloji**, Sayı:1, ss.381-386.
- "Ankara'nın Hava Kirlenmesiyle Mücadele Çalışmaları", (1968), Ankara: TÜBİTAK (Toplantı Tutanakları Çoğaltması).
- ATEŞ, Ü., (1968), "Erozyona Karşı Tedbirler", **Prodüktivite Verimlilik**, Cilt:II, Sayı:5, ss.266-271.
- AYDEMİR, H., (der.), (1968), "Toprak Erozyonu ve Bazı Gerçekler", **Orman Mühendisliği**, Sayı:3, ss.4-6.
- BİLGİN, Mustafa, (1968), "Nükleer Radyasyon ve Canlılarda Meydana Getirdiği Zararlar", **Deniz Kuvvetleri Dergisi**, S:463, ss.53-65.
- "DDT: Yeni Bir Alarm", (1968), **Bilim ve Teknik**, Sayı:7, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- Çevre Sağlığı ve Hizmetleri Rehberi**, (1968), Ankara: T.C. Sağlık ve Sosyal Yardımlaşma Bakanlığı Yayın No:371.

- EMİROĞLU, Mecdi, (1968), “Ankara Şehrinde Hava Kirlenmesini Arttıran Doğal Faktörler”, **Türk Coğrafya Dergisi**, Sayı:24-25.
- FOX, Charles Henry, (çev.Demir İnan), (1968), **Radioaktif Kalıntılar**, Ankara:T.C. Atom Enerjisi Komisyonu Halk Yayınları Serisi, No:8.
- GÖKIRMAK, Feridun, Ö. Fethi Tezok, (1968), “Hava Kirlenmelerine Genel Bir Bakış”, **XII. Türk Mikrobiyoloji Kongresi**, İstanbul, 7-10 Eylül 1966, İstanbul: Türk Mikrobiyoloji Cemiyeti Yayını, ss.67-68.
- HATİPOĞLU, Ayten, (1968), “Çevre Sağlığı ve Halk Eğitimi”, **Ülkemiz**, Sayı:29, ss.10-11.
- “Havanın Kirlenmesi Elektrikli Otomobillere Karşı İlgiyi Yeniden Canlandırdı”, (1968), **Hidro-Meteoroloji**, Cilt:4, Sayı:2, s.36.
- HUŞ, S. Avni, (1968), “Uluslararası Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği (WCN), Ekoloji Komisyonu Islak Sahaların Korunması Teknik Toplantısı”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:18, Sayı:1, ss.1-16.
- “İstanbul’un Temizlik ve Çöp Konusu Hakkında Müşterek Rapor”, (1968), **Yaşamak Yolu**, Sayı:378-379, ss.10-11.
- KARABUDA, Nail,(1968), “Şehirlerin Temizliği Konusunda Süprüntü Problemi”,**Yaşamak Yolu**, Sayı:382-383, ss.4-5.
- KIZILDEMİR, Vecdi, (1968), “Havanın Kirlenmesi Kesinlikle Önleniyor”, **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:4.
- ÖNGÜN, Korkut (çev.), (1968), “Havayı Temizleme”, **Mühendis ve Makine**, Sayı:129, ss.313.
- SAYGILI, Necati, (1968), “Radioaktif Yağışlar”, **Kimya Mühendisliği**, Sayı:27, ss.32-35.
- SÜRÜCÜ, Gülerman, (1968), **Ankara Çayı'nda Su Kirlenmesi ve Tabii Arınma**,ODTÜ Çevre Mühendisliği Araştırma Çalışmaları Bölümü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- UÇELER, Fahri, (1968), “Şehir Havasının Temizlenmesi”, **Bayrak**, Sayı:38, ss.17.
- USLU, S., (1968), “Türkiye’de Erozyon Problemleri”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Seri B, Cilt:18, Sayı:1, ss.174-181.

1969

- AĞAR, Turgut, (1969), “Şehirlerin Hava Kirliliğinde Baca Gazlarından İleri Gelen Kısmını Gidermek İçin Alınan Tedbirler”, **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- AKKAYNAK, Selahattin, (1969), “Kirli Hava, Sigara, Kanser ve İnsan Sağlığı”, **Hidro- Meteoroloji**, Sayı:4, ss.15-16.
- AKMAN, Osman, (1969), “Baca Gazı Tozlarının Temizlenmesi”, **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- AKOĞLU, Tunay, (1969), “Tabiatı Koruma ve Turizm”, **Türkiye Turizm ve Otomobil Kurumu Belleteni**, Sayı:303, ss.18-19.
- AKDOĞAN, Sıtkı, (1969), “Hava Kirlenmesi ve Ankara’da Hava Kirlenmesine Karşı Alınacak Bazı Tedbirler”, **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- AKTAR, Özdoğan, (1969), “Koruma Nedenlerinin Işığında Milli Parklar ve Kaynaklardan Yararlanma”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:30, ss.42-53.
- AKYOL, Selahattin, Erol Uluğ, (1969), “Hava Kirlenmesinde Endüstrinin Kirletici Etkileri”, **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.353-357.
- AKYOL, Selahattin, Kemal Özkal, (1969), “Hava Kirlenmesinin Eşya ve Malzemeler Üzerine Etkileri”, **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.370-372.
- Ankara Belediyesi Makine Tamirhane Müdürlüğü, (1969), “Ankara Havasının Kirlenmesi Konusunda Görüşler”, **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- “Ankara Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği Tüzüğü”, (1969), **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.381-386.
- “Ankara’nın Havası”, (1969), **Bilim ve Teknik**, Sayı:16, Ankara: TÜBİTAK Yayını.

- APAYDIN, Oktay, vd., (1969), "Isıtma Mevsiminde Ankara Havaasının Aşırı Kirlenme Nedenleri ve Önlenmesi İçin Düşüncelerimiz", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- ASLAN, Nejat, (1969), "Ankara'nın Havası", **Mühendis ve Makine**, Cilt:13, Sayı:151.
- AYBERS, Nejat, (1969), "Şehirlerde Havanın Kirlenmesi Problemine Genel Bir Bakış", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- AYDIN, Ahmet Sezai, (1969), "Belediyelerde Çöp Problemi Üzerine Kısa Bir Araştırma", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:278, ss.737-743.
- BİNGÖL, Gazanfer, (1969), "Kirli Hava ve Tehlikeleri", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını..
- BİNGÖL, Gazanfer, (1969), "Sağlığa Yönelen Yeni Bir Tehlike 'Kirli Hava'", **Sağlık Dergisi**, Sayı:3-4, ss.49-58.
- BİRAND, Hikmet, (1969), **Karapınar Olayı ve Erozyon**, Ankara Üniversitesi Yayınları, No.66.
- Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, (1969), Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- CANSUN, Talat, (1969), "Ankara Havaasının Kirlenmesi Konusunda Görüşler", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- ÇATALTAŞ, İhsan, (1969), "Şehir Havaasının Kirlenmesi Olayı ve Düşündürdükleri", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- ÇATALTAŞ, İhsan, (1969), "Industrial Air Pollution at Kartal Territory", **İTÜ Bülteni**, Cilt:22, Sayı:1, ss.25-42.
- ÇELEBİ, H., (1969), **Toprak ve Toprak Muhafazası Çiftçi Broşürü**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayın Servisi Çiftçi Broşürleri Serisi, No:8.
- ÇİMEN, Halil Aydın, (1969), **Haliç'te Su Kirlenmesi Üzerine Araştırmalar**, ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇÖLAŞAN, Ümran E., (çev.), (1969), **Hava Kirlenmesi ve Ankara'nın Meteorolojik Durumu**, Ankara: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- ÇÖLAŞAN, Ümran E., (1969), "Hava Kirlenmesi ve Ankara'nın Meteorolojik Durumu", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.311-321.
- ERBAŞ, Lütfü, (1969), "Ağaçlandırma, Erozyonu Kontrol ve Mer'a Islahı Envanteri Dolayısıyla", **Orman ve Av**, Sayı:6, ss.7-8.
- ERTUĞ, Celal, (1969), "Ankara'nın Problemi Hava Kirliliği Hakkında Rapor", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- ERTUĞ, Celal, (1969), "Hava Kirlenmesi Nasıl Önenebilir", **Halkevleri Dergisi**, Sayı:30, ss.18-19.
- FERSAN, İmran, Ömer Bir, (1969), "Hava Kirlenmesinde Yakıt Araçları, Yakıtlar ve Yakma Tekniği", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.338-348.
- GÖKÇEER, Fikri, (1969), "Havanın Kirlenmesi", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:282, ss.166-172.
- GÖKÇEER, Fikri, (1969), "Umumi Yerlerin Temizliği ve Çöp Toplama İşleri", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:285, ss.291-295.
- GÖKSEL, A. Selahattin, (1969), "Radyoaktif Yağışlar, İnsanlar Üzerindeki Etkileri ve Korunma Çareleri", **Sivil Savunma Dergisi**, Sayı:36, ss.54-59.
- GÖKSEL, Selahattin A., (1969), "Havanın Radyoaktif Kirlenmesinde Kaynaklar", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- GÜLFERİ, İhsan, (1969), "Havanın Kirlenmesinin Önlenmesi", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını..
- GÜLGÜN, A. Necat, (1969), "Memleket Tabiatının Korunmasında Eğitimin Yeri", **Orman ve Av**, Sayı:5, ss.2-3.
- GÜNAY, Turhan, (1969), "Murgul (Göktaş) Bakır İşletmesi İzabehane Bacalarından Çıkan Kükürtdioksit Gazlarının Vejetasyon ve Toprak Üzerine Yapmış Olduğu Tesirler", **Orman Mühendisliği**, Sayı:1, Yıl:8, ss.19-30.
- "Hava Kirlenmesi", (1969), **Bilim ve Teknik**, Sayı:15, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- "Hava Kirlenmesinin Tarihçesi", (1969), **Bilim ve Teknik**, Sayı:16, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- "Hava Kirlenmesi ve TÜBİTAK", (1969), **Bilim ve Teknik**, Sayı:16, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- Hava Kirlenmesi, Nedenleri, Zararları**, (1969), Ankara: Ankara Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği Yayını.
- İLERİ, Abdullah, (1969), "Hava Kirlenmesi ve Ankara", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.

- İLERİ, Abdullah, (1969), "Hava Kirlenmesi Yönünden Tabiat ve Çevresi", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, s.6.
- İLERİ, Abdullah, (1969), "Hava Kirlenmesinde Kontrol Araştırma ve Metodolojisi", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.358-361.
- İLERİ, Abdullah, (1969), "Hava Kirlenmesinde Taşıtlı Araçları", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.349-352.
- "Kirli Hava Kanseri Yapar mı?", (1969), **Bilim ve Teknik**, Sayı:16, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- KOÇTÜRK, Osman Nuri, (1969), "Tarım İlaçları, Havanın, Suyun ve Besinin Kirlenmesi Sorunu", **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:41, ss.5-6.
- KOZAN, Tanyolaç, (1969), "Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- KÖKTÜRK, Uğur (çev.), (1969), "Kalorifer Dumanlarının Temizlenmesi", **Mühendis ve Makine**, Sayı:148, ss.101-110.
- MOLCHANOW, A. A., (çev.O. Alpay), (1969), "Su Muhafazası Kontrolünde Ormanların Rolü", **Orman Mühendisliği**, Cilt:8, Sayı:6, ss.3-6.
- NARTER, Fikret, (1969), "Büyük Şehirlerde Hava Kirlenmesinin Önlenmesi İçin Radikal ve Ekonomik Çözüm Yolu; Şehir Isıtılması", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- "Olumlu Bir Adım: Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği", (1969), **Bilim ve Teknik**, Sayı:16, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- ÖGER, Orhan, Sevim B. Örnek, Müzeyyen Çokdeğerli, (1969), "Kirli Hava ve İnsan Sağlığı Üzerinde Etkileri", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.362-369.
- ÖKTEN, Yılmaz, (1969), "Orman Toprak Muhafaza ve Mera Islahı Çalışmalarının Hali ve İstikbali", **Orman Mühendisliği**, Sayı:9, ss.5-9.
- ÖNGÜN, Korkut, (1969), "Hava Kirlenmesi", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- ÖY, Emcet, (1969), "Çeşitli Ülkelerde Pis Suların Dere, Göl ve Denize Atılma Sistemleri ile İstanbul'daki Durum", **İller Bankası Dergisi**, Sayı:25, ss.8-9, 28-29.
- ÖZGÜN, Ali Günay, (1969), "Hava Kirliliğinde Baca Yükseklik Hesapları", **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:6, ss.9-14.
- ÖZKARAHAN, Atalay, (1969), "Dünya Meteoroloji Teşkilatının Hava Kirlenmesi Hakkında Görüşü (Hava Kirlenmesi Meteorolojisi)", **Hidro-Meteoroloji**, Cilt:6, Sayı:1, ss.3-4.
- ÖZTAN, Yüksel, (1969), "Ankara Havaasının Kirlenme Nedenleri ve Alınması Gereken Yeşil Saha Tedbirleri", **Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yıllığı**, Yıl:19, Sayı:3, ss.580-634.
- ÖZTAN, Yüksel, (1969), "Hava Kirlenmesi ve Yeşil Sahalar", **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:17, Sayı:3, ss.330-337.
- Pamukkale Milli Parkı**, (1969), Ankara: Orman Bakanlığı Yayını.
- SEBESTIAN, F. P., A.F. Arney, B. B. Garrey, (çev.Yavuz Şey), (1969), "Düsseldorf'taki Modern Çöp Fırını", **Mühendis ve Makine**, Sayı:151, ss.277-280.
- SOLU, Sami, (1969), "Kronik Bronşit Teşekkülünde Konstitüsyon ve Atmosfer Pollusyonları", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:4-5, ss.248-252.
- SOMER, Selçuk, (1969), "Hava Kirlenmesinde Yakıtın Önemi", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- TAKAOĞLU, Ahmet, (1969), "Suların Kirlenmesi", **İller Bankası Dergisi**, Sayı:23, ss.7,34.
- TANEY, Ahmet Raif, (1969), "Kirli Hava ve Ankara", **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- TEPEBAĞ, Ahmet (çev.), (1969), "Kükürt Dioksitin Hava Kirlenmesindeki Rolü", **Mühendis ve Makine**, Sayı:151, ss.288-291.
- TİMURTAŞ, Zekai T., (1969), "Ankara ve Büyük Şehirlerimizde Hava Kirliliği Nasıl Önlenir?", **İller Bankası Dergisi**, Sayı:18, ss.12.
- TOPÇUOĞLU, S., (1969), "Doğayı Koruma ve Düşündürdükleri", **Türk Biyoloji Dergisi**, Sayı:2-4, ss.67-69.
- TÜRK, Hikmet Sami, (1969), "Temiz Hava Kanununa Doğru", **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.373-377.
- TÜRK, Hikmet Sami, (1969), "Türk Hukukuna Göre Hava Kirlenmesi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:26, Sayı:3-4, s.115-130.

- Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü, (1969), “Hava Kirlenmesi ve Büyük Şehirlerde Hava Temizliği”, **Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.
- USLU, S., (der.), (1969), “Yurtta Orman Tahribatının Düşündürdükleri”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:19, Sayı:2, ss.57-65.
- USLU, S., (1969), “Ormanların Toprak Koruması ve Hidrolik Bakımdan Önemi”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri A, Cilt:19, Sayı:2, ss.47-61.
- USLU, S., (1969), “Toprak Koruması Bakımdan Orman Yangınlarının Doğurduğu Problemler”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:19, Sayı:2, ss.67-75.
- UYGUNER, Muzaffer, (1969), “Hava Kirlenmesi Konusunda Standartlaştırma Çalışmaları”, **Standard**, Sayı:86, ss.30-31.
- YALABIK, İ., (1969), “Hava Kirlenmesi ve Büyük Şehirlerde Hava Temizlenmesi”, **Kimya Mühendisliği**, Sayı:38, ss.21-26.
- YAVUZ, Fehmi,(1969), “Kirliliği ve Şehir Planlama”, **Tüberküloz ve Toraks** , Sayı:3, ss.322-329.
- YUMURTUĞ, Sevim B., (1969), **Ankara Hava Kirliliğinin 1968 Senesindeki Durumu**, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.
- SAYGIN, Rauf, (196?), **Ankara’daki Hava Kirliliği Problemi ve Mücadele Tedbirleri**, TBTK ‘Hava Kirliliği’ Komisyon Raporu, 22 s.
- Ankara ve Civarının Atmosferindeki Kirliliklerin Mass Concentration’unun Ölçülmesi**, (196?), Gnkur. Gn. P.P. Arge D. Başkanlığı.

1970

- AĞACIK, Güner, (1970), **Porsuk Çayına Karışan Tekstil Fabrikası Artık Sularının Kimyasal Kontrolü ve Tasfiyesi**, Ankara:T.C. DSİ Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı.
- AK, İnci, (1970), **Environmental Problems in Turkey**, Ankara, DPT.
- AKDOĞAN, Günel, (1970), **Tabiatı Koruma Yönünden Yol Peysaj Planlamasının Esasları**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:14.
- AKGÜL,Talat,(1970), “Gençlerin Boş Zamanlarının Değerlendirilmesi ve Tabiatın Korunması”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.8-9.
- ARAN, Sadri, (1970), **Ege ve Akdeniz Sahil Şeridindeki Rekreatyonel Gelişmelerin Tabiatı Koruma ve Peysaj Açısından Kritiği**, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:13.
- ARTÜZ, M. İlhan, Nevzat Kor, (1970), **İzmit Körfezi Kirlenmesinin Kontrolü Yönünden Ön Çalışma Projesi**, TBTK-MAG Yayını.
- ARUS, Hüsnü, (1970), “Çöplerin İmhası”, **İller Bankası Dergisi**, S:32, 6.s.
- BAŞER, S., (1970), **Karapınar Rüzgar Erozyonu Sahası Topraklarının Özellikleri ve Bunların Rüzgar Erozyonu ile İlişkileri Üzerinde Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Toprak İlmi Kürsüsü Doktora Tezi.
- BERKAY, O. (der.), (1970), “Erozyon”, **Pancar**, Sayı:215, s.24-26.
- BOWEN, W., (1970), “Ekoloji Nedir?”, **Ufuk Kültür ve Fikir Dergisi**, Ocak 1970.
- CAN, Hasan, (1970), “Otomobil Motorlarının Husule Getirdiği Hava Kirlenmesi Meselesinin Önemi ve Sebepleri Hakkında Araştırmalar”, **ETA**, Sayı:22, ss.16-21.
- ÇAKAN, Celal, (1970), “Toprak Erozyonu”, **Pancar**, Sayı:228, ss.23-25.
- ÇELEBİ, Hayati (çev.), (1970), “Rüzgar Erozyonu ve Kontrolü”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:3, ss.117-123.
- ÇELEBİ, Hayati, (1970), “Kars Çayır Toprakları ile Sarıkamış Orman Topraklarının Erozyona Mukavemetleri Üzerinde Bir Araştırma”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi** , Yıl:1, Sayı:2, ss.34-39
- ÇELENK, Niyazi (çev.), (1970), **Hava Kirlenmesi Çevre Sağlığı İcra Komitesinin Beşinci Raporu**, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- DAĞLI, İsmet, (1970), “Endüstrinin Çevreye Etkileri: Su, Hava ve Toprak Kirlenmesi”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:184, ss.36-37.
- DAĞLI, İsmet, (1970), “Endüstrinin Çevreye Tesiri”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara, 30-31 Mart 1970, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti.

- “Dünyada Erozyon”, (1970), **Bilim ve Teknik**, Sayı:36, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- GERMAN, Aydın, (1970), “Çevre Değerlerinin Toplum İçin Bir Önemi Var mı?”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:4, ss.14-16.
- GÖKAY, Fahrettin Kerim, (1970), “Çağdaş Canavar: Gürültü”, **Tıp Dünyası**, Cilt:43, Sayı:2, ss.77-79.
- GÜREL, Sümer, (1970), **Kent Planlamasına Giriş ve Çevre Kavramı**, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını.
- GÜRENLİ, Ekrem, (1970), “İnsan-Tabiat İlişkileri ve Büyük Şehirlerimiz”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:1, ss.9-10.
- GUSTAFSON, A., (çev.Ertuğrul Görcelioğlu), (1970), “Tabii Bitki Örtüsünün Erozyona Etkileri”, **Orman Mühendisliği**, Sayı:3, ss.3-7.
- Hava Kirlenmesi**, (1970), Dünya Sağlık Teşkilatı(haz.), Ankara:Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Hava Kirliliği ve Tarım Üzerine Yaptığı Zararlar**, Ankara: Tarım Bakanlığı Yayını.
- HINDAVI, İ. Joseph, (çev.Veli Akyıldız), (1970), **Hava Kirliliğinin Bitkilere Olan Zararları**, Ankara: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü.
- İLAL, Kadri, (1970), “Şehirleşme ve Tabiatı Koruma”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.22-26.
- “Kirli Hava ve Çevresel Tehlikeler”, (1970), **Ankara Ticaret Odası Dergisi**, ss.33-35.
- Kovada Gölü Milli Parkı**, (1970), Ankara: Orman Bakanlığı Yayını.
- MALAZGİRT, Osman, (1970), “Murgul Bakır Fabrikası Gazlarının Bitki Üzerine Etkileri”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara.
- MURSALOĞLU, Bahtiye, (1970), **Türkiye’de Yaban Hayatı**, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:16.
- ÖNGEL, Nuran, Güner Ağacık, (1970), **Porsuk Çayına Karışan Endüstri Artık Sularının Kimyasal Kontrolü ve Porsuk Çayının Kirlenmesi**, Ankara: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı Raporu.
- ÖZKARAHAN, Atalay, (1970), “Ankara Havaasının Daha Fazla Kirlenmesinin Önüne Geçilebilir mi?”, **Hidro-Meteoroloji**, Cilt:6, Sayı:1, ss.3-4.
- ÖZKARAHAN, Mehmet Bilge (çev.), (1970), “Kirli Hava ve Dumanın Yok Edilmesi”, **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:47, s.22.
- RAWATHER, P. J., (çev.Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü), (1970), **Hava Kirlenmesi Epidemik Salgını**, Tarım Bakanlığı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- RICHEY, C. B., (çev. H. Çelebi), (1970), “Rüzgar Erozyonu ve Kontrolü”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:3, ss.117-123.
- SOYSAL, Eşref, (1970), “(Pollution) Hava Kirliliği ve Dünyayı Titreten Kelime”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, ss.7-10.
- ŞENGÜN, Atif, (1970), “Yeni Bir Biyolojik Problem: Ortam Kirlenmesi”, **Türk Biyoloji Dergisi**, Yıl:20, Sayı:1-4, ss.18-19.
- Termosus Milli Parkı**, (1970), Ankara: Orman Bakanlığı Yayını.
- “Türkiye’de Erozyon”, (1970), **Bilim ve Teknik**, Sayı:36, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- USLU, S., (der.), (1970), “Kuraklık ve Bu Bölgelere Ait Problemler”, **Orman Mühendisliği**, Cilt:9, Sayı:6, ss.8-12.
- USLU, S., (1970), “Toprak Erozyonuna Tesir Eden Faktörler ve Bunun Türkiye’deki Durumu”, **Ormanlık Araştırma Enstitüsü Dergisi**, Cilt:16, Sayı:1, ss.5-15.
- VEREL, Sadullah, (1970), “Ankara’da Hava Kirlenmesi ve Alınması Gereken Tedbirler”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Sayı:19, ss.13.
- VOLLUM, A. G., (çev.Ö. B. Seçkin), (1970), “Yol Şevlerindeki Erozyonun Çayır Örtüsü ile Kontrolü”, **Orman Mühendisliği**, Sayı:9, ss.34-35.

1971

- AKDOĞAN, Günel, (1971), “Yurdumuzda Turistik Gelişme ve Kaybolan Değerlerimiz”, **Peysaj Mimarlığı**, Cilt:2, Sayı:4, ss.28-32.
- AKYILDIZ, E., (1971), “Karapınar Rüzgar Erozyonu ve Getirdiği Sorunlar”, **Ziraat Mühendisliği**, Sayı:58, ss.11-13.

- ALATAN, Haluk, (1971), “Şehirleşme ve Tabiatın Tahribatı”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara:30-31 Mart 1970,Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti, ss.32-40.
- ASMAZ, Hasan, (1971), “Tabiatı Koruma Sorunları”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:39, s.1-8.
- BAYER, M. Zekai, (1971), “Avrupa Konseyi Tabiatı Koruma Çalışmaları”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:40, ss.94-108.
- BERKES, Fikret, (1971), “Deniz Kirlenmesi Sorununa Genel Bakış”, **Balık ve Balıkçılık**, Sayı:6, ss.5-11.
- BİLBAŞAR, Hasan, (1971), “Tabiatı Korumanın Getireceği Yararlar”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, ss.24-27.
- CANER, Oktay, (1971), **Water Pollution on in the Tributaries of Ankara Steam**, ODTÜ Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CHEPİL, W. S. , (çev. H. Çelebi), (1971), “Rüzgar Erozyonu”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:3, ss.141-149.
- ÇAĞLAR, Kerim Ömer, (1971), “Pamukkale Milli Parkı Uzun Devreli İnkişaf Planı Üzerinde Bir Eleştirme”, **Peysaj Mimarlığı**, Cilt:2, Sayı:2-3, ss.40-42.
- ÇELEBİ, Hayati, (1971), “Konya -Karapınar Proje Sahası Topraklarında Rüzgar Erozyonu ile İlgili Araştırmalar”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, ss.35-47.
- ÇELEBİ, Hayati, (1971), **Toprak Erozyonu**, Atatürk Üniversitesi Yayın No:90, Ziraat Fakültesi Yayın No:37, Erzurum.
- ÇELEBİ, Hayati, (1971), “Memleketimizde En Büyük Tehlike (Rüzgar Erozyonu)”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:4, ss.152-155.
- DAĞLI, İsmet, (1971), “Çevre Kirlenmesi”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, ss.10-12.
- DAĞLI, İsmet, (1971), “Çevre Sağlığı”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:190, ss.33-34.
- ELLİŞION, J., Mac K., (1971), **Hava Kirlenmesinin Mahiyeti ve Ölçümünde Mevcut Metotları**, Tarım Bakanlığı Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Çeviri Yayını.
- ER, Şükrü, (1971), “Tabiat ve Endüstri İlişkileri”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, ss.101-103.
- ERANIL, Övat,(1971), “Ankara Şehrinde Gürültü Problemi”, **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, Sayı:3, ss.574-582.
- ERANIL, Övat, (1971), “Yeni Ekolojik Şartlarda Pestisidler Tehlikesi”, **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, S 5'e Ek, ss.1-30.
- ERDER, Cevat, (1971), **Tarihi Çevre Kaygısı Tarihine Giriş: Helen ve Roma Devri Örnekleri Üzerinde Bir Deneme**, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi.
- ERGÜL, Utku, (1971), “Türkiye Denizlerinin Kirlenmesi”, **Modern Hayvancılık ve Ekonomi**, Sayı:6, ss.11-13.
- ERGÜL,U., (1971), “Türkiye'de Denizlerin Kirlenmesi”,**Tabiat ve İnsan**, Yıl:5, Sayı:3.
- ESEN, M., (1971), “Ormanlarımız ve Erozyon”, **Pancar**, Sayı:225, ss.27-29.
- FORTAK, H., (çev.M. Köksal), (1971), “Şehirlerde Ortalama Baca Gazı Konsantrasyonunun Hesabı” **İTÜ Elektrik Fakültesi Konferansları**, İstanbul: ss.5-25.
- GEYİK, Muhlis, (1971), “Erozyonun Orman Tahribi, Sel- Taşkın ve Kalkınma ile İlişkisi”, **Orman ve Av**, Sayı:2, ss.14-20.
- GÖKAY, Fikret, Mehmet Tokgöz, İnci Erefe, (1971), “İzmit Civarındaki Bir Tatil Köyünde Su Kirlenmesi Sonunda Meydana Gelen Bir Gastroenterit Epidemisi”, **Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, Sayı:2, ss.157-166.
- GÖKÇEER, Fikri, (1971), “Çevre Sağlığı”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:311, ss.409-412.
- GÖRGÜLÜ, Feridun, (1971), “Okyanusların Kirlenmesi”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.10-13.
- HUNTLEY, James R., (1971), **Çevre Sorunları ve Atlantik İttifakı**, Brüksel: NATO Enformasyon Servisi.
- İLERİ, Abdullah, (1971), “Endüstrileşmenin Yarattığı Etkiler”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayını, ss.81-93.
- İLERİ, Abdullah, (1971), “Air Pollution in Turkey”, **International Conference on Environmental Problems**, İstanbul:21-28 Temmuz.
- KELEŞ, Ruşen, (1971), “Fiziksel Çevre Sorunu Olmayan Şehir Sorunları”, **Mimarlık**, Sayı:89, ss.31-34.

- KOÇ, Nizamettin, (1971), “Çeşitli Endüstriyel ve Diğer Kullanışlardan Oluşan Katı Artık Yağınlarının Yeşil Örtü Materyalinden de Yararlanarak Tanzimi”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:2-3, ss.20-26,31.
- MALAZGİRT, Osman, (1971), “Murgul Bakır Fabrikası Gazlarının Bitki Örtüsüne Etkileri”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayını.
- MOLCHANON, A. A., (çev. Ertuğrul Görcelioğlu), (1971), “Atmosferin Gazlarla Kirlenmesi”, **Orman ve Av**, Sayı:9, ss.16-18.
- MÜEZZİNOĞLU, Ayşen, (1971), “CCMS-Air Pollution Ankara”, **International Conference on Environmental Problems**, İstanbul:21-28 Temmuz.
- OKAY, Çetin, (1971), “Günümüzün En Önemli Sorunu Hava Kirlenmesi”, **Hidro Meteoroloji**, Sayı:52, ss.8-10,12.
- OLGUN, Tevfik, (1971), **Çevre Sağlığı Bibliyografyası**, Ankara.
- ORÇUNSEL, M. Ş., (1971), “Bir Amerikalı Kadın, Kanser ve Erozyon”, **Pancar**, Sayı:231, ss.20-21.
- ÖZGEN, M. Kemal, (1971), “Milli Park mı? Yoksa Tabiat Parkı mı?”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:38, ss.165-176.
- ÖZKARAHAN, Atalay Esen, (1971), “Güneş Işımı-Radyasyon”, **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:48, ss.11-12.
- ÖZKARAHAN, Atalay Esen, (1971), “Hava Kirliliği ve Tarım”, **Hidro Meteoroloji**, Sayı:49, ss.3-4.
- ÖZTAN, Yüksel, (1971), “Hava Kirlenmesi Açısından Ankara’da Yeşil ve Açık Alan Sorunu”, **10. ve 11. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları:Şehirciliğimizin Bazı Genel ve Özel Sorunları**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF İskan ve Şehircilik Enstitüsü, ss.141-168.
- ÖZYURT, Fuat, (1971), “Doğal Çevre ve Kaynakların Korunması ile Geliştirilmesinde Ağaçlandırmaların Önemi ve Etkisi”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti, 1971, ss.135-148.
- SAKARYA, Orhan, (1971), “Radyasyon Canlıları Bugün İçin de Tehdit Ediyor”, **Sivil Savunma Dergisi**, Sayı:45, ss.12-14.
- SAYAR, Fahir, (1971), “Çevre Sorunları”, **Arkitekt**, Sayı:344, ss.170.
- SOYSAL, E., (1971), “Hava ve Su Kirlenmesinde Yeni Gelişmeler”, **Tabiat ve İnsan**, Yıl:5, Sayı:4.
- SÜRÜCÜ, Gülerman, (1971), “Hava Kirlenmesi ve Ankara Havaasının Kirlenme Sorunu”, **İnşaat Mühendisleri Odası Teknik Bülteni**, Sayı:3-4, ss.57-67.
- TARAKLI, D., (1971), “Tabiatı Koruma Bakımından Tarım ve Ormancılığın Meydana Getirdiği Etkiler”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayınları, No:15, ss.108-126.
- TAVŞANOĞLU, Faik, (1971), “Topraklarımızı Korumak, Selleri Dizginlemek ve Kuraklıklara Karşı Koymak İçin Bir İnceleme Gezisinden İzlenimler”, **Verimlilik**, Sayı:3, ss.126-129.
- TEBBENS, Bernadr D., (1971), “İstanbul Hava Kalitesi Araştırması”, **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:4, ss.243-255.
- “Toprak Erozyonunu Önleyici Tedbirler”, (1971), **Bilim ve Teknik**, Sayı:40.
- TUNA, Taşkın, (1971), **Hava Kirliliği Meteorolojisi**, Ankara: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- TÜRK, Hikmet Sami, (1971), **Temiz Hava Kanunu:Taslak**, Türk Tüberküloz ve Toraks Cemiyeti, Ankara Veremle Savaş Derneği, Ankara Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği Yayın No:2.
- TÜRKMEN, Cem, Ruşen Göksu, (1971), **Ankara’da Hava Kirliliğini Azaltmak İçin Düşük Kükürtlü Fuel-Oil Kullanılması**, Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı.
- TÜTER, Hasan, (1971), “Artık Yakma Kazanları”, **Mühendis ve Makine**, Sayı:171, ss.485-488.
- Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, (1971), Ankara:30-31 Mart 1970, Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayını.
- USLU, Mehmet, (1971), “Çevre Sağlığı ve Bu Konuda Bankamıza Düşen Görevler”, **İller Bankası Dergisi**, Sayı:46, ss.17-20.
- USLU, S., (1971), “Toprak Erozyonu Mücadelesinde Kullanılan Yeni Bir Kimyasal Madde Hüls-801”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:21, Sayı:1, ss.24-28.
- ÜÇÜNCÜ, N., (1971), “Türkiye Sahillerinde Kumul Problemi”, **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayınları, No:15, ss.154-158.

1972

- ALAGÖL, Cemal, (1972), **Çevre Sorunları (Hava Kirlenmesi, Su Kirlenmesi, Katı Atıkların İzalesi)**, Ankara.
- ASMAZ, Hasan, (1972), “Çevre Konferansı ve Sorunlarımız”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.16-17,22.
- ASMAZ, Hasan, (1972), “Doğa, Denge ve Sorunlar”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, ss:12-14.
- ASMAZ, Hasan, (1972), “Endüstrileşmenin Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:42, ss.63-74.
- ATEŞ, Fazıl, (1972), “Hava Kirliliği”, **Hidro Meteoroloji**, Sayı:59, s.8.
- BAYER, M. Zekai, (1972), “Uluslararası İlişkiler Yönünden Çevre Sorunlarında Yeni Gelişmeler”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:1-2, ss.11-15.
- BERK, Vedat, (1972), “Fabrika İşletme Sularının (Kirli ve Zehirli Artık Suları) Temizlenmesi-Zehirlilik Tesirlerinin Giderilmesi, Tavsiyesi ve Nötralizasyonu”, **Kimya ve Sanayi**, Sayı:89, ss.57-68.
- Birleşmiş Milletler Stockholm 1972 Çevre Sorunları Konferansı Türkiye Milli Raporu Çerçevesi**, (1972), Ankara:DPT
- BULDAM, Remzi, (1972), “Akarsuların Kirlenmesi ve Endüstriyel Atıklar”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:210, ss.35-45.
- BURİAN, Kısmet, (1972), **Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970**, 2. Baskı, Ankara:Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Dokümantasyon Merkezi.
- CEM, İsmail, (1972), “Çevre ve İnsan”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, ss.12,14.
- ÇAKIR, Bekir, (1972), “Türkiye'de Çevre Sağlığı ve YSE Genel Müdürlüğü Çalışmaları”, **YSE Genel Müdürlüğü Dergisi**, Sayı:8, s.3.
- ÇEÇENER, Besim, (1972), “Kentleşme Açısından Eser ve Çevre Korunmasında İmar Mevzuatı”, **Mimarlık**, Sayı:108, ss.47-49.
- ÇELEBİ, H.(der.), (1972), “Memleketimizde Erozyonu Önlemek İçin Gerekli Tedbirler ve Tavsiyeler”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:1, ss.199-202.
- ÇELEBİ, H., (1972), “Rüzgar Erozyonu ve Konya-Karapınar Proje Sahasında Rüzgar Erozyonu ile İlgili Çalışmalar”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:4, ss.135-165.
- ÇELEBİ, H., (1972), “Memleketimizin Önemli Bir Sorunu Toprak Erozyonu”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, ss.151-161.
- “Çevre Kirlenmesi”, (1972), **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayını, ss.23-54.
- DAĞLI, İsmet, (1972), “Hava Kirliliği ve Ankara Havasının Kirlenmesi Nelerden İleri Gelmektedir?”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.8-10.
- DEMİREKLER, Yüksel (çev.), (1972), “Hava Kirlenmesine Karşı Savaş”, **Mühendis ve Makine**, Sayı:179, ss.58-65, 80.
- DEMİRSOY, Mustafa, (1972), “Egzoz Gazları Problemi”, **Mühendis ve Makine**, Sayı:187, ss.384-391.
- EMER, Cahit, (1972), “Tavukçuluk ve Çevre”, **Yem Sanayii Dergisi**, Sayı:8, ss.4-7.
- EMÜL, Şaban, (1972), “Zehirli Sis Teşekkülü Nedenleri ve Zararlı Tesirleri”, **Erdemir Dergisi**, Sayı:25, ss.26-27.
- ERDER, Cevat, (1972), “Tarihi Çevre Kaygısı”, **Mimarlık**, Sayı:109, ss.119-120.
- ERMİŞ, Talha, (1972), “Su Kirlenmesi ve Mikrobik Olmayan Hastalıklar”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:206, ss.44-45.
- ERTUĞRUL, H., (1972), “Türkiye Toprak ve Su Kirlenmesiyle İlgili Sorunlar ve Çözüm Yolları ve Bu Konuda Köy İşleri Bakanlığına Düşen Görevler”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:4, ss.177-200.
- EVYAPAN ASLANOĞLU,Gönül, (1972), “Çevre Düzenlemesi”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:1-2, ss.5-8.
- EVYAPAN ASLANOĞLU,Gönül, (1972), “Doğaya Karşı Dinsel Tutumlar”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:3-4, ss.3-6.
- GÖRGÜLÜ, Feridun, (1972), “Denizlerde Kirlenmeye Sebep olan Olaylar”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.12-15
- GÜLERSOY, Çelik, (1972), “Tabiatı Koruma Hukuk Çerçevesi İçinde Ağaç Peysajı”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:1-2, ss.73-79.
- “Havadaki Zehirler”, (1972), **Bilim ve Teknik**, Ankara :TÜBİTAK Yayını, Sayı:52.

- İLKMEN, Nedim Nuri, (1972), "Memleketimizdeki Milli Parkları Tanıyalım", **Orman ve Av**, Cilt:45, Sayı:7, ss.9-14.
- "İnsanlığın En Büyük Düşmanlarından Biri Gürültü", (1972), **Tabiat ve İnsan**, Cilt:6, Sayı:1, ss.36-37.
- "İstanbul ve Çevre Kirlenmesi", (1972), **Tabiat ve İnsan**, S:4, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayını, ss.20-26.
- KELEŞ, R., (1972), "Some Legal Aspects of Air Pollution Control in Turkey", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:27, Sayı:3, ss.443-455.
- KUTLUK, Halil, (1972), "Ankara Hava Kirliliği ve Safahatı ile Isıtma Yönünden Alınması Gereken Karma Tedbirler", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.26-32.
- MCHARY, Ian, (çev.Gönül Aslanoğlu Evyapan), (1972), "Geniş Kapsamlı Çevre Düzenlemesi İçin Ekolojik Yöntem", **Mimarlık**, Sayı:106, ss.37-38.
- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, (1972), "Hava Kirlenmesi Sorunları ve Hava Kirlenmesi Mühendisliği", **Kimya Mühendisliği**, Cilt:54, ss.25-29.
- ODABAŞI, Halis, H. Önder Pamuk, (1972), "Hava Kirlenmesinin Fotokimyası", **Kimya ve Sanayi**, Sayı:92, ss.175-190.
- ÖZDENOĞLU, Şinasi, (1972), "Ankara ve Zehirli Gazlar", **Hidro Meteoroloji**, Sayı:58, ss.4-6,8.
- ÖZER, Emin, (1972), "Hava Kirlenmesi", **İller ve Belediyeler**, Sayı:316, ss.78-79.
- ÖZKARAHAN, Atalay Esen, (1972), "Ankara Havaasının Daha Fazla Kirlenmesi Nasıl Önlenebilir?", **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:59, s.2.
- PAMUK, H. Önder, (1972), "Hava Kirlenmesi ve Ankara'nın Durumu", **Kimya ve Sanayi**, Sayı:90-91, ss.89-105.
- PEDERS, Sv. Dige, (çev. Semra Siber), (1972), "Evsel Atıklar", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:209, ss.28-30.
- PURDOM, P. W., (çev.Mustafa Türkay), (1972), "Hava Kirlenmesi ve İnşaat Mühendisleri", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:209, ss.25-27.
- RAUSCHNİNG, Dietrich, (1972), "Devletler Hukuku Sorunu Olarak Çevre Korunması", **Stratejik Etüdler**, Sayı:34, ss.31-44.
- SELEK, A. (çev.), (1972), "Havamızı Değiştiriyor muyuz? Hava Kirliliği", **İller Bankası Dergisi**, Sayı:8, ss.17-22.
- SOYSAL, Eşref, (1972), "Çevre Sorunları ve Ormançılık", **Orman ve Av**, Sayı:8, ss.18-20.
- SOYSAL, Eşref, (1972), "Doğal Kaynakların Tahribi ve Gelecek Nesillerin Kötü Kaderi", **Tabiat ve İnsan**, ss.5-7.
- SOYSAL, Eşref, (1972), "Tabiatı Kurtarmada Önyak Olanlar", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, ss.10-11.
- STALLINGS, J. H., (çev.H. Çelebi), (1972), "Rüzgar Erozyonu", **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:1, ss.225-233.
- TAYŞI, İsmet, (1972), "Çevre Sorunları Üzerine", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:329, ss.262-264.
- TEKİNEL, O., B. Çevik, (1972), "Türkiye'de Rüzgar Erozyonu Sorunu ve Çözüm Yolları Üzerinde Bir İnceleme", **Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yıllığı**, Cilt:3, Sayı:1-2, ss.26-79.
- TEPEBAĞ, Ahmet(çev.), (1972), "Gaz Tribünleri ve Hava Kirlenmesi", **Mühendis ve Makine**, Sayı:180, ss.115-116.
- TUNCA, Yusuf (çev.), (1972), "Katı Atıkların Giderilmesi ve Kontrolü", **Sağlık Dergisi**, Sayı:7-8, ss.89-96.
- TURNER, Darrel J., (çev: Mehmet Ateş), (1972), "Barajlar ve Çevremiz", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:207, ss.34-38.
- ULUĞ, Salim Erol, (1972), "Su Kirlenme Kontrolü", **3. Bilim Kongresi Mühendislik Konularındaki Tebliğ Özetleri**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- ULUĞ, Salim Erol, (1972), "Çevre Sağlığı ile İlgili Mühendislik ve Bilim Dallarında Yurdumuzun Bazı İhtiyaçları", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:209, ss.21-24.
- ÜSER, Enis, (1972), "Çevre Sağlığı Sorunu İnsanlığı Tehdit Ediyor", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:203, ss.18-28.
- WENIGER, F. C., (çev.T. Neyişçi), (1972), "İç Anadolu'da Süregelen Bozkırlaşmadan Nasıl Korunabilir?", **Orman Mühendisliği**, Sayı:10, ss.32-34.
- WILSON, T. W., (1972), "Çevre ve Kalkınma Arasında Bir Çelişki Var mı?", **Ufuk Kültür ve Fikir Dergisi**, Cilt:5, Sayı:4.
- YILDIZCI, Ahmet C., (1972), "Hava Kirliliği ve Bitki", **Orman ve Av**, Sayı:2, ss.7-8.

YÜCEL, Atilla, (1972), "Tasarlama ve Çevre Sorunları", **Mimarlık**, Sayı:104, ss.76-78.

1973

ACATAY, Turhan, (1973), "Çevre Kirlenmesi", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:215, ss.29-32.

AÇIKBAŞ, Ragıp, (1973), "Boğaz ve Çevresinin Korunmasında Ağaçlanmanın Yeri", Besalet Pamay, (1975), **İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu**, İstanbul:Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını, ss.306-312.

Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Çalışmaları, (1973), Ankara: Orman Bakanlığı Yayını.

AKDOĞAN, Günel, (1973), "Tabiatı Koruma ve Peyzaj Planlaması İlişkileri", **Peyzaj Mimarlığı**, Sayı:2, ss.1-11.

AKYOL, Türkan, (1973), "Ankara'nın Kirli Havası ve İnsan Sağlığı", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Sayı:30.

ALATAN, Haluk, (1973), "Şehirleşmenin Çevre Kalitesine Etkisi", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, ss.28-31.

ALMEIDA, Mignel Ozorio De, (çev.Alev Damalı), (1973), "Stockholm Çevre Sorunları Konferansı ve Gelişmekte Olan Ülkeler", **Mimarlık**, Sayı:113, ss.22-25.

ARCIEVALA, Sobar J., (1973), **A Review Of Environmental Pollution Studies in Turkey**, ODTÜ(Tekvir).

ARIKAN, Türkan, (1973), "Çevre Kirlenmesinin Bedelini Kim Ödeyecek ?", **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:92, ss.9-10.

"Atmosferik Kirlilik", (1973), **Bilim ve Teknik**, Sayı:68, Ankara: TÜBİTAK Yayını.

BALCI, Nihat, Necdet Özyuvacı, (1973), "İstanbul Boğazı Çevresindeki Su Havzalarında Arazi Kullanma Uygulamalarının Doğurduğu Çevresel Sorunlar", Besalet Pamay, (1975), **İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını.

BAYER, M. Zekai, (1973), "Tabiatı Koruma ve Milli Parklar-Turizm İlişkileri", **İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü Konferansları 22**, İstanbul, 1972, İstanbul:İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayını, ss.35-57.

BAYER, Zekai, (1973), "İstanbul Boğazı ve Doğal Bitki Örtüsü Yönünden Çevre Sorunları", Besalet Pamay, (1975), **İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını, ss.354-359.

ÇANKAYA, Ali, (1973), "Ankara'da Hava Kirlenmesinin Önemi", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:340.

BİLBAŞAR, Hasan, (1973), "Doğal Kaynaklar ve Çevresel Sorunlar", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.14-16.

CAYMAZ, Gültekin, (1973), "Hava Kirliliği Moleküler Değişikliklerle Giderilebilir mi?", **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:60, ss.2-3

CLASS, Davit C. Jerome E. Singer, (1973), "Gürültü ile Savaş", **Türk Oto-Larengoloji Arşivi**, Cilt:11, Sayı:1, ss. 5.9-62.

ÇANKAYA, Ali, (1973), "Ankara'nın Hava Kirlenmesinin Önlenmesi Yolları", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Sayı:30, ss.8-13.

ÇELEBİ, H., (1973), "Ulaş Devlet Üretme Çiftliği Arazisinin Rüzgar Erozyonu Yönünden Planlaması", **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:1-2, Cilt:4, ss.77-96.

ÇELEBİ, H., (1973), "Yurdumuzda Önemli Erozyon Zararı Seller", **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:3, ss.1-10.

"Çeşitli Yönleriyle Haliç Sorunu (Açık Oturum)", (1973), **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.23-32.

Çevre Sorunları ve DPT'nin İlişkileri Üzerine Not, (1973), Ankara: DPT.

Çevre Sorunları ve Türkiye, (1973), Ankara: DPT.

Çevre Sorunlarına Genel Bir Bakış, (1973), Ankara: DPT.

DAMALI, Alev, (1973), "Çevre Sorunları ve Azgelişmiş Ülkeler", **Mühendis ve Makine**, Sayı:195, ss.197-202.

DEMİR, Ahmet, (1973), "Doğal Çevre Tahripleri -Ekonomi İlişkileri Üzerinde Bir Araştırma", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Ankara:Cilt:28, Sayı:1-2, ss.133-166.

"Ekoloji ve Evrenin Kaderi", (1973), **Bilim ve Teknik**, Ankara: TÜBİTAK Yayını, Sayı:65.

ER, Şükrü, (1973), **Endüstri ve Çevre Sorunları**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayın No.85.

- “Hava Kirliliğinin Yıkıcılığından Dünya Sanat Hazinelerini Kurtarabilir miyiz?”, (1973), **Bilim ve Teknik**, Ankara: TÜBİTAK Yayını, S:61
- “Hava Kirlenmesine Karşı Orman”, (1973), **Bilim ve Teknik**, Sayı:70, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- İSTANBULLU, Turhan, (1973), “İstanbul Boğazında Doğanın Tahribi Yönünden Ortaya Çıkan Bazı Çevresel Sorunlar”, Besalet Pamay (der.), (1975), **İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını, ss.305.
- KARAYALÇIN, Murat, (1973), **Avrupa Konseyinin Çevre Sorunlarına Yaklaşım Biçimi ve Avrupa Çevre Sorunları Bakanlar Konferansı İçin Görüşler**, Ankara:DPT .
- KOÇ, N., (1973), “Çevre Sorunları”, **Peyzaj Mimarlığı**, Cilt:4, Sayı:2.
- KOR, Nevzat, (1973), “Boğaziçi ve Çevresinde Su Kaynaklarının ve Denizin Kirlenmesi”, Besalet Pamay, (1975), **İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını, ss.294-304.
- KOR, Nevzat, (1973), “Çevre Kirlenmesi ve Kanalizasyon Tesislerinin Planlanması Bakımından İzmit Körfezi”, **İller Bankası Dergisi**, Sayı:11.
- KÖK, Okan Üstün, (1973), “Tarihi Çevre Koruması Genel Yaklaşımı ve Çalışma Metodolojisi Hakkında”, **Mimarlık**, Sayı:116, ss.9-13.
- KURAMA, Hayrettin, (1973), “Sağlık ve Çevre Kirlenmesi”,**Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul'un İdari Sorunları Semineri**, İstanbul: s.171.
- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, (1973), **Samsun Azot Fabrikasının Çevrede Yarattığı Hava Kirlenmesi ile İlgili Ön Etüd**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- OLGAÇ, Cüneyt, Ünal Göğüş, (1973), **Ankara Hava Kirliliği Hakkında Rapor**, Ankara: DPT.
- SAYGILI, Necati, T. Altan, G. Dinç, (1973), **Ankara Havasındaki Kurşun Konsantrasyonunun İncelenmesi**, Ankara: T. C. Atom Enerjisi Komisyonu Ankara Nükleer Araştırma Merkezi Teknik Raporu.
- STRONG, Maurice F., (1973), “Çevre: Uluslararası Bir Bakış”, **Sümerbank**, Sayı:127, ss.13-17.
- ŞAŞAL, Behzat, (1973), “Hava Kirlenmesinde Şehircilik-Tabiat ve Psikolojik Yapımız”, **İller Bankası Dergisi**, Sayı:1, ss.30-32.
- ŞENYAPILI, Tansı, (1973), “Az gelişmiş Ülkeler Çevre Sorunlarını Nasıl Değerlendirmeli”,**Türkiye Mühendislik Haberleri**, Eylül, S:222.
- TAVŞANOĞLU, F., (1973), “Türkiye'de Toprağı Koruyarak Kuraklığa ve Su Kıtlığına Karşı Koyma Çareleri Üzerinde Bir Etüd”, **Verimlilik**, Cilt:3, Sayı:1, ss.200-211.
- TAVŞANOĞLU, Faik, (1973), “Türkiye'de Erozyon Problemi ve Bu Problemin Çözümü”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:23, Sayı:2, ss.14-20.
- TEKELİ, İlhan, (1973), “Çevre Sorunları ile İlgili Uluslararası Politika Önerileri ve Geri Kalmış Ülkelerin Kalkınmasına Olabilecek Etkileri”, **Mimarlık**, Sayı:5, ss.12-17.
- TEKELİ, İlhan, (1973), “Çevre Sorunları ve Geri Kalmış Ülkeler”, **Mimarlık**, Sayı:115, ss.12-17.
- TOLUNER, Sevin, (1973), “Gemilerden Sızan Yağlı Maddelerle Boğaz Sularının Kirlenmesi ve Kıyıların Tehlike Altına Girmesi”, Besalet Pamay (der.), (1975), **İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını, ss.313-315.
- TORTOP, Nuri, (1973), “Avrupa Konseyi ve Çevre Sorunları”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, S:331, ss.194-196.
- TORTOP, Nuri, (1973), “Hava Kirliliği ve Ankara'nın Durumu”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Sayı:31.
- TORTOP, Nuri, (1973), “Tabiatın Korunması Çağımızın Önemli Sorunudur”, **Prof. Dr. Kemal Fikret Arık'a Armağan**, Ankara:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, TODAİE, ss.525-534.
- Türkiye Mühendislik Haberleri Çevre Sorunu Özel Sayısı**, (1973), İnşaat Mühendisleri Odası Yayın No:222.
- Türkiye Tabiatını Koruma ve Çevre Sorunları Sempozyumu**, (1973), Ankara.
- ULUĞ, Salim Erol, (1973), “Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Çevre Sorunları Üzerine Düşünceler”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:222, ss.12-14.
- USLU, Selman, (1973), “Türkiye'de Orman Tahribatı ve Doğurduğu Problemler”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Seri B, Cilt:23, Sayı:2, ss.40-47.
- YAVUZ, Fehmi, (1973), “Çevre Sorunları ve Geri Kalmış Ülkeler”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:4, Sayı:30.

- YAVUZ, Fehmi, (1973), "Cumhuriyetin 50. Yılında Başkent Ankara'nın Havası", **Türk DİCİ**, Sayı:266, ss.205-210.
- YÜCE, Rikab, (1973), "Haliç'in Hidrografik ve Pollusyon(Kirlenme) Durumlarının Etüdü", **İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü Yayınları**, Sayı:9, ss.1-21.
- YÜCESAN, Osman, (1973), "Deniz Kirlenmesi", **Sigorta Dünyası**, Sayı:160, ss.3,22.

1974

- ACAROĞLU, İrem, (1974), "Kalkınma,Endüstrileşme, Çevre Sorunları, Planlama İlişkileri", **Sanayi ve Teknoloji Seçiminde Çevre Boyutları Semineri**, Ankara:Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 17-19 Aralık 1974.
- AKALAN, İ., (1974),**Toprak ve Su Muhafazası**, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No:878.
- AKBA, Zeynep, (1974), "Çevre Sorunları", **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:97.
- ATALAY, İ., (1974), "Sultan Dağlarında Toprak Erozyonu Araştırmaları",**Türk Coğrafya Dergisi**, Cilt:22, Sayı:26, ss.48-72.
- BAYKUT, Fikret,(1974), "Madde ve Çevre",**Kimya ve Sanayi**, Cilt:22, Sayı:105.
- Birleşmiş Milletler Çevre Programı Yönetim Kurulu 2. Toplantısına Hazırlanan Türk Raporu**, (1974), Ankara:DPT.
- CARTER, L. J., (1974), "Kalkınmada Çevre Sorunları",**Tabiat ve İnsan**,Yıl:8, Sayı:3.
- ÇAKIROĞLU, Mehmet, (1974), **Pollution Control Standards for Fresh Waters**, Ankara: ODTÜ Çevre Mühendisliği ve Araştırma Çalışmaları Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DAMALI, Alev, (1974), "Çevre Sorunlarının Önlenmesinde Arazi Kullanım Planlamasının Rolü ve Etkileri", **Sanayi ve Teknoloji Seçiminde Çevre Boyutları Semineri**, Ankara: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,17-19 Aralık 1974.
- GIANNINI, Massimo S., (1974), "Çevre Kullanımı ve Yeryüzü Kullanımı Üzerine İlk Notlar", **Tahsin Bekir BALTA'ya Armağan**, Ankara: AÜ SBF Yayını.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1974), "Türkiye'de Toprak Erozyonunun Kapsam ve Önemi", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:24, Sayı:1, ss.107-120.
- İSMAİLOĞLU, Hilmi, (1974), "Sanayileşme ve Çevre Sorunları", **Mühendis ve Makine**, Cilt.18, Sayı.205.
- "Kirlilikten Kurtulan Tamyis Nehri", (1974), **Bilim ve Teknik**, Sayı:75, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- KOR, M. N., (1974), **Çevre Sağlığı ve Teknolojisi, Kullanılmış Suların Uzaklaştırılması ve Tasfiyesi**, İstanbul: Cilt:1, İTÜ Yayınları.
- KOR, Nevzat, (1974), **İzmit Körfezi Kirlenmesinin Kontrolü**, Ankara:TÜBİTAK Yayını.
- LEONTIEF, Wassily, Daniel Ford, (çev.Necmi Gürsakal), (1974), Hava Kirlenmesi ve Ekonomik Yapı; Input-Output Hesaplamalarının Deneysel Sonuçları", **Bursa İktisadi Ticari İlimler Akademisi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, ss.116-137.
- "Ormanın Çevre Kirlenmesindeki Önemi", (1974), **Bilim ve Teknik**, Sayı:76, Ankara:TÜBİTAK Yayını.
- Sanayi ve Teknoloji Seçiminde Çevre Boyutları Semineri**, (1974), Ankara: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı.
- TORTOP, Nuri, (1974), "Mahalli İdarelerimizin Çevre Sorunları ile İlişkisi", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Şubat Sayısı.
- ÜSTDAL, K. M.,(1974), "Kimyasal Maddelerle Çevre Kirlenmesi", **Veteriner Hekimler Derneği Dergisi**, Eylül-Ekim 1974.
- YAVUZ, Fehmi, (1974), "Çevre Sorunları ve Örgütlenme", **Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'ya Armağan**, Ankara: AÜ SBF-TODAİE, ss.617-630.

1975

- ACAROĞLU, İrem, (1975), "Kalkınma, Endüstrileşme, Çevre Sorunları, Planlama İlişkileri", **Peyzaj Mimarlığı**, Cilt:6, Sayı:1, Ankara.
- Akdeniz'in Kirlenmeden Korunması Hakkında Geliştirilen Görüşler**, (1975), Ankara: DPT.

- AR, Ergun, (1975), "Ecology and Social Sciences", **Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi**, Cilt:3, İstanbul.
- ARTÜZ, İ., K. Korkmaz, (1975), "Haliç'te Su Kirlenmesinin Bugünkü Durumu", **İTÜ İnşaat Fakültesi Haliç Sempozyumu**, 10-11 Aralık 1975.
- AYALP, A., L. Babeock, (1975), "Hava Kirlenmesi Yönünden Haliç", **İTÜ İnşaat Fakültesi Haliç Sempozyumu**, 10-11 Aralık 1975.
- AYYILDIZ, M., (1975), "Su Kaynaklarının Kirlenme Nedenleri ve Kirlenmeyi Önlemek İçin Alınması Gereken Tedbirler", **Peyzaj Mimarlığı Dergisi**, Sayı:1,Cilt:6
- BAŞTÜRK, Adem, (1975), **Yüzeysel Suların Kirlenmesi**, İstanbul Mühendislik Mimarlık Devlet Akademisi Yeterlilik Tezi.
- BİNGÖL, Gazanfer, (1975), "Kirliliği Hava ve Sağlık", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara.
- BORAT, M., (1975), "Haliç Çevresinde Çöp Dökme Yerlerinin Sızıntı Suları", **İTÜ İnşaat Fakültesi Haliç Sempozyumu**,10-11 Aralık 1975.
- ÇAĞLARER, B., (1975), "Yollarda Erozyon ve Karşı Tedbirler", **Karayolları Genel Müdürlüğü Dergisi**, Sayı:220, Ankara: ss.171-174.
- ÇAĞLARER, B., (1975), **Yollarda Erozyona Karşı Tedbirler El Kitabı**, Ankara: Bayındırlık Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü Yayın No:220.
- ÇETİN, Ü., N. Tunca, (1975), "Haliç'te Bulunan Sanayi Kuruluşlarının Su Kirliliği Yönünden Genel Etüdü ve 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Tatbikinin Getireceği Yararlar", **İTÜ İnşaat Fakültesi Haliç Sempozyumu**, 10-11 Aralık 1975.
- DURMUŞ, M. A., (1975), "Havza Kazasında Toprak Erozyonu", **Pancar**, Sayı:268, ss.9-12.
- ELBİR, Nurettin, (1975), "Orman Varlığımız ve Sorunları", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:5, Sayı:37.
- ENZENBERGER, Hans Magnus, (çev:Sezer Duru, Orhan Duru), (1975), **Dünya Batıyor mu?**, İstanbul: Soyut Yayınları.
- GAMSIZ, E., G. Ağarcık, (1975), "Endüstri Artık Sularıyla Nehirlerin Kirlenmesi", **Peyzaj Mimarlığı**, Cilt:6, Sayı:1.
- GEYİK, M.,(1975), "Orman Bakanlığınca İstanbul-Alibeyköy ve Kağıthane Dere Havzalarında Yapılan Erozyon Kontrolü Çalışmaları", **İTÜ İnşaat Fakültesi Haliç Sempozyumu**,10-11 Aralık 1975.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1975), "Doğal Denge, Erozyon ve Yurdumuz", **Ormanlık Araştırma Enstitüsü Dergisi**, Cilt:21, Sayı:1, s.9-14.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (der.), (1975), "Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Doğal Çevrenin Korunmasına İlişkin Çalışmalar", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:25, Sayı:2, ss.158-166.
- GÜLTEKİN, E., (1975), "Çevre Kirlenmesi, Gerçekler ve Çukurova Bölgesi Bakımından Alınması Gereken Tedbirler", **Peyzaj Mimarlığı Dergisi**, Sayı:2, Cilt:6, Ankara.
- HAKAN, Tolga, (1975), "Çevre Sorunları", **AİTİA Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1-2, ss.333-352.
- HAMDİ, K.(der.),(1975), "Su Erozyonu Yolu ile Kaybolan Toprak Kaybı Miktarının Hesabı", **Orman Mühendisliği**, Sayı:8, ss.24-32.
- KARPUZCU, M., (1975), **Haliç'te Kirlenme Probleminin Etüdü İçin Uygun Bir Matematik Modelinin Araştırılması**, İTÜ İnşaat Fakültesi Doktora Tezi.
- KOR, M. Nevzat, (1975), "Tekstil, Kağıt, Deri , Selüloz, Demir-Çelik ve Metal Endüstrisi Sıvı Atıklarının Tavsiyesi", **İTÜ Dergisi**.
- KUNTAY, O.,(1975), "Sit Koruma Planlaması", **İmar ve İskan Bakanlığı**, ss.28-35.
- ORHON, D., O. Tunay, Z. Şen, (1975), "Haliç ve İstanbul Çevre Sorunları Zehirliliğinde Temel Faktörler", **İTÜ İnşaat Fakültesi Haliç Sempozyumu**, 10-11 Aralık 1975.
- ÖZGÜÇER, Hüsnü, (1975), **Göktaş Bucağında İnsan Sağlığını Tehdit Eden Hava Kirlenmesine Ait Rapor**, Murgul.
- ÖZTÜRK, A., (1975), "Su Kirlenmesi ve Kirlenmenin Önlenmesi ile İlgili Yasa", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4.
- PAMAY, Besalet, (der.), (1975), **İstanbul Boğazi ve Çevresi Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği.
- Sanayi Yönünden Su Kirlenmesi Bölgesel Sempozyumu**, (1975), İzmir: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yayını.
- TUNCAY, Can, (1975), "Dünyada Çevre Korunması Kanunları, Uluslararası İşbirliği ve Biz", **İTÜ Dergisi**, Cilt:33, No:5.

- YAVUZ, Fehmi, (1975), **Çevre Sorunları: Genellikle ve Ülkemiz Açısından**, Ankara Üniversitesi SBF Yayın No:385.
- YEŞİLOVA, İ., (1975), "Toprağın Korunması", **Pancar**, Sayı:269, s.6.
- YÜCE, Rikab, (1975), "Haliç ve Kirlenme", **İTÜ İnşaat Fakültesi Haliç Sempozyumu**, 10-11 Aralık 1975.

1976

- ACAR, Memiş, (1976), "Ankara'da Hava Kirliliği Sorununa Yaklaşım ve Önlemler", **Mühendis ve Makine**, Cilt:20, Sayı:239.
- AKÇETİN, Semra, (1976), "Haliç ve Civarının Hava Kirliliği", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu, (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.155-169.
- ARICAN, Gündüz, (1976), "Haliç'in Taranıp Temizlenmesi", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu, (Ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139.
- ARSLAN, A. Yavuz, (1976), "Çevre Kirlenmesi Sorunları", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu, (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.175-196.
- ARTÜZ, M. İlhan, Kenan Korkmaz, (1976), "Haliç'in Kirlenmesinde Su Hareketlerinin Rolü", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu, (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139.
- BALCI, Nihat, (1976), "Toprak Erozyonu ve Kirlenme Sorunları", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:26, Sayı:2, ss.68-77.
- BALCI, A. Nihat,(1976), "Haliç'in Dolması ve Kirlenmesinde Alibey ve Kağıthane Derelerinin Rolü", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul:Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.279-286
- BAYKUT, Fikret, (1976), "Çevre Kirlenmesi ve Haliç", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu, (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.27-31.
- BOZKURT, Ali Rıza, (1976), "Çevre Kirliliğinin Önlenmesi İçin Uygulanması Gereken Yöntem ve Mevzuat", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu, (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.245-258.
- CARDEN, John, Yüksel İnel, Kathy İverson, Hadi Özbal, (1976), "Haliç Çevresinden Toplanan Midye ve Balıklarda Civa Miktarı", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu, (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.119-123.
- CEM, C., (1976), "Yönetime Çevresel Yaklaşım", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:9, Sayı:1, ss.3-30.
- ÇEPEL, Necmettin, (1976), "Ekosistem Kavramı, Ekosistem Analizleri ve Bir Ekosistem Analizi Modelinin Geliştirilmesi", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:26, Sayı:1, ss.34-59.
- Çevre Sorunları Daimi Danışma Kurulu Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Hazırlıkları Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu: Tarihi Çevrenin Korunması Alt Komisyonu Raporu**, (1976), Ankara: DPT.
- Çevre Sorunları Hakkında Özel Açıklama Notu**, (1976), Ankara: DPT, (Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Hazırlık Çalışmaları).
- "Çevrenin Yıkımı Nasıl Başladı?", (1976), **Bilim ve Teknik**, Sayı:103, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- DSİ, (1976), **Nilüfer Çayı'nın Kirlenmesi Üzerine Araştırma**, Ankara: DSİ Yayın No:613.
- DURGUNOĞLU, Turan, (1976), "Genel Rapor:Geçmişte Haliç ile İlgili Faaliyet", Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu(ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.11-26.
- DÜLGER, İlhan, Ulman Ölçer, (1976), **Çevre Sorunları Çalışma Raporu**, Ankara: DPT(Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Hazırlık Çalışmaları).

- EMİROĞLU, Mecdi, (1976), “Çevre Kirlenmesi Sorunu”, **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Fakültesi 50. Yıl Konferansları**, Yayın No: 257, Ankara
- ERBAZ, Yaşar, (1976), “Meteoroloji ve Hava Kirliliği”, **15. Dünya Meteoroloji Günü, 1. Türkiye Meteoroloji Haftası**, Ankara: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını, ss.113-121.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1976), “Türkiye’de Akdeniz Bölgesinin Özellikle Batı Kesiminde İnsanla Doğal Çevre Arasındaki İlişkilerin Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri A, Cilt:26, Sayı:2, ss.255-271.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1976), “Dağlık Arazide Erozyon ve Sel Kontrolü”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt: 26, Sayı:1, ss.131-147.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1976), “Doğal Kaynaklar ve Çevre Sorunları”, **Orman Mühendisliği Dergisi**, Sayı:4.
- GÜR, Adnan, (1976), “Türkiye’de Çevre Zararlarına Yaklaşım”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.235-238.
- İNEL, Yüksel, (1976), “Çevresel Denge, Kirlenme ve Haliç Sorunu”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu(ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.171-174.
- JUNG, L., (çev:E. Orçun, F. Saatçi), (1976),**Toprak Erozyonu ve Toprak Muhafazası**, Ders Kitabı, İzmir:Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1976), “Hava Kirliliği: Bitkiler Üzerine Etkileri”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:7, Sayı:4, ss.245-250.
- NOYAN, Turgut, (1976), “Su Kirlenmesi ile İlgili Mevzuat”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu(ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.221-227.
- ORÇUN, Ercüment, (1976), “Büyük Kentlerde Çevre Sorunları, Çevre Kirlenmesi”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.197-204.
- ÖZDOĞAN, N., (1976), **Rüzgar Erozyonu ve Rüzgar Erozyonu Sahalarında Alınacak Başlıca Tedbirler**, Ankara: Köy İşleri Bakanlığı Toprak Genel Müdürlüğü Yayınları:306.
- SEBÜKTEKİN, Ufuk, Yüksel İnel, (1976), “İstanbul Kentinde Hava ile Taşınan Kurşun Kirliliği”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139 ss.135-154.
- SOYDAN, Sait, (1976), “Hava Kirlenmesi”, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi**, Sayı:4, İstanbul.
- TAŞÇI, H., (1976), “Topraklarımızı Koruyalım”, **Pancar**, Sayı:282, ss.3-6.
- TOROS, S., (1976), “Bitki Koruma İlaçlarının Çevre Sağlığına Olan Etkileri ve Öneriler”,**Verimlilik Dergisi**, Sayı:4, ss.505-522.
- TORTOP, Nuri, (1976), “Çevre Sorunları ve Belediyeler”, **Belediye Başkanları Bölgesel Turizm Seminerleri Notları**, Ankara:Türk Belediyecilik Derneği Yayını.
- TUNCA, N., (1976), “Haliçteki Su Kirliliğinin Su Ürünlerine Etkileri”, **İstanbul Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, ss.51-60.
- VELİCANGİL, Sıtkı, Ahmet Ayalp, (1976), “Halk Sağlığı Açısından Haliç Sorunları”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi,Turan Durgunoğlu (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.125-128.

1977

- AKTEN, Necmettin, Turan Çetin, (1977), **Marmara Bölgesinde Çevre Kirlenmesi Semineri**, İstanbul: 27-30 Eylül 1977 İstanbul Ticaret Odası Yayını.
- ARTÜZ, M. İ., K. Korkmaz, V. Orhan, (1977), “Marmara Bölgesinde Deniz Kirlenmesinin Su Ürünleri Üretimine Etkisi”, **Marmara Bölgesinde Çevre Kirlenmesi Semineri**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- ATAY, İ., (1977), “Türkiye Akarsularında Taşınan Katı Materyal Miktarı”,**Tabiat ve İnsan**, S:3.

- AYALP, Ahmet, (1977), **İstanbul'da Atmosfer Kirlenmesi: Büyük Şehirlerimizde Atmosfer Kirlenmesi İncelemeleri İçin Bir Araştırma Modeli**, İstanbul:İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- AYDIN, M., (1977), "Orman,Çevre Sağlığı ve Erozyon", **Pancar**, Sayı:271, ss.21-22.
- "Çevre Sorunları ve Hava Kirlenmesi", (1977), **Bilim ve Teknik**, Sayı:114, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- Çevre Sorunları Daimi Danışma Kurulu Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, (1977), Ankara: DPT.
- Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu: Tarım ile İlgili Çevre Sorunları Alt Komisyonu Raporu**, (1977), Ankara: DPT Yayını.
- DERİCİ, Fethi, (1977), "Tabiat ve Çevrenin Korunmasında Mahalli İdarelerin Rolü", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:358.
- DPT, (1977), "Ankara Hava Kirliliği Uygulama Raporu", **Tabiat ve İnsan Dergisi**, Sayı:2.
- DÜZOVALILAR, Ahmet, (1977), "İzmir'in Metropolitan Olarak Gelişmesi ve Çevre Kirlenmesi", **Büyük Kent Belediyeleri ve Sorunları Sempozyumu**, Ankara.
- ERDİN, Ertuğrul, (1977), "Türkiye'deki Katı Atık Yok Etme ve Değerlendirme Yöntemleri ve Bazı Araştırmalar", **TÜBİTAK 6. Bilimsel Kongresi Çevre Araştırma Grubu**.
- HUŞ, Avni, (1977), "Türkiye'de Doğayı Koruma Yönünden Nesli Tükenmekte Olan Hayvansal Varlıklar", **Tabiat ve İnsan**, S:1, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı.
- IŞIK, Kani, (1977), "Doğal Alanların ve Türlerin Korunması İnsanlık İçin Neden Önemlidir?", **Bilim ve Teknik**, Sayı:116, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- İNEL, Y., (1977), "Deniz Ürünlerinde Ağır Metaller", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1.
- KARACA, İbrahim, (1977), **Çevre Kirliliği ve Özellikle Endüstri Atıklarının Tarım Alanlarındaki Olumsuz Etkileri**, Adana: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.
- KARACA, İbrahim, (1977), **Çevre Kirliliğinin Kültür Bitkilerine Olumsuz Etkileri**, Adana: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.
- Kentlerdeki Yeşil Alanların Korunması ve Geliştirilmesi Sempozyumu**, (1977), İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını.
- Kentlerin Çöp Sorununun Çözülmesi ve Değerlendirilmesi Sempozyumu**, (1977), İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği, Yayın No.5.
- MİRABOĞLU, M., (1977), **Ormanın Hava Kirliliğini Önleyici Etkisi**, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, No:2335/240.
- ORÇUN, Ercüment, (1977), **İnsan Doğa İlişkileri ve Büyük Kentlerde Çevre Sorunları**, İzmir: Ege Üniversitesi.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1977), "Çöp Sorunu ve Bugünkü Uygulamalar", **Kentlerin Çöp Sorunlarının Çözülmesi ve Değerlendirilmesi Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1977), "İzmir'de Şehrsel Katı Artık Problemleri ve Değerlendirilmesi", **Kentlerin Çöp Sorununun Çözülmesi ve Değerlendirilmesi Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği, Yayın No.5.
- SAMSUNLU, A, J. A. Cole, (1977), "Çevre Sorunu Türkiye İçin Neden Önemlidir?", **Ufuk Dergisi**, Ankara.
- SARAÇOĞLU, S., Oğuz Borat, B. Gönültaş, (1977), "Hava Kirlenmesi ve Kontrol Tekniği", **Marmara Bölgesinde Çevre Kirlenmesi Semineri**, İstanbul Ticaret Odası Seminerler Dizisi, No:1, İstanbul:Eylül 1977.
- "Su Kirlenmesi Ölçülmesindeki Ana Kavramlar ve Arıtma Yöntemlerinin Genel Olarak Tanıtılması", (1977), **Bilim ve Teknik**, Sayı:110, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- SUNGUR, K., (1977), "Ankara'da Hava Kirlenmesi Bakımından Isı Terselmesinin Rolü", **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi**, Sayı:22, İstanbul: ss.119-126.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi, (1977), "Çevrenin Kirlenmesinden Doğan Hukuki Sorumluluk Teori ve Uygulama Açısından Mesuliyet Sigortaları", **III. Sigorta Semineri**, İstanbul:4-7 Nisan 1977.
- TEZCAN, Semih S., İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139.
- URGUR, Semra, (1977), **Hava Kirlenmesi**, İstanbul: Baha Matbaası.

ZABUNOĞLU, Yahya K., (1977), "İnsan, Doğa ve Çevre", **Bilim ve Teknik**, Sayı:114, Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.21-22.

1978

ASLAN, Rıfki, (1978), "Kent Toprakları ve Çevre Sorunları Üzerine", **Sosyoloji Konferansları 16. Kitap**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, No:426.

AYYILDIZ, M., (1978), "Çevre Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler", **TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yıllık 78.**

ERDİN, Ertuğrul, (1978), **Kentsel Katı Atıkların Kompostlaştırılarak Kazanılması**, Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi Doçentlik Tezi.

AYYILDIZ, M., (1978), "Uygarlığa Karşı Ödenen Fatura:Çevre Sorunları", **Peyzaj Mimarlığı Dergisi**, Cilt:8, Sayı:1.

BAYRAKTAR, A., (1978), "İnsan ve Çevre Sağlığı Açısından Kent İçi Yeşil Alanlar ve İstanbul İçin Önemi", **Büyük Şehir İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları Ulusal Sempozyumu**, 22-24 Kasım 1978, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No.270.

Büyük Şehir İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları Ulusal Sempozyumu, (1978), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No:270.

CANKURTARAN, F., (1978), "Dünyamız Nasıl Kirleniyor?", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayını.

ÇETİN, C., (1978), "İzmir Körfezi Kirlenmesi ve Su Ürünleri Üzerine Olan Olumsuz Etkileri", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2.

"Çevre Kirlenmesi ve Denizler, Okyanuslar", (1978), **Bilim ve Teknik**, Sayı:130, Ankara: TÜBİTAK Yayını.

"Dünyayı Tehdit Eden Kelime: Çölleşme", (1978), **Bilim ve Teknik**, Sayı:123, Ankara: TÜBİTAK Yayını.

Ege Bölgesi Çevre Kirlenmesi ve Sorunları Semineri, (1978), Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi, İzmir.

"Ekoloji ile Teknoloji Bağdaştırılabilir mi?", (1978), **Bilim ve Teknik**, Sayı:131, Ankara: TÜBİTAK Yayını.

EMİROĞLU, Mecdi, (1978), "Çevre Sorunları Açısından Yaylacılık-Vejetasyon İlişkileri", **Çevre Sorunları-Vejetasyon İlişkileri Sempozyumu (27-29 Kasım 1978)**, TÜBİTAK Yay. No: 423, TOAG Seri No 89, İstanbul

GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1978), "Türkiye'de Erozyon Sorunu ve Erozyonun Önlenmesinde Ormancılığa Düşen Görevler", **Orman Mühendisliği VII. Teknik Kongresi**, Orman Mühendisleri Odası, Ankara.

IŞIK, Demet, (1978), **Çevre Sorunları Yeniden Örgütlenme Gereği ve Öneriler**, Hacettepe Üniversitesi Doktora Tezi .

KANTARCI, M. D., (1978), **Büyük Çekmece Mimar Sinan Köyü Çevre Kirliliği Sorunu**, (1978), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayını.

KASAPOĞLU, E., (1978), "Çevre Sorunları ve Yerbilimleri", **Yeryüzü ve İnsan**, Sayı:3/3, ss.7-9.

KELEŞ, Ruşen, (1978), "Çevre Sorunları ve Çevre Hakları", **İnsan Hakları Armağanı**, Ankara: Birleşmiş Devletler Türk Derneği Yayını.

KILIÇER, Turgut, (1978), **Çevre Sorunlarında Merkezi Örgütlenme(Rapor)**, İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu.

KILIÇER, Turgut, (1978), "Çevre Sorunları ve Ülkemizdeki Uygulamalar", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:359, ss.3-26.

KIRIMHAN, Sücaattin, (1978), "Endüstriyel Kirlenmeler ve Bitki Üretimi Üzerine Etkileri", **Çevre Sorunları-Vejetasyon İlişkileri Sempozyumu**, İstanbul: TÜBİTAK Yayını, ss.25-42.

MEADOWS, Donella H., Dennis L. Meadows, Jorgen Randers, William W. Berrens, (çev.Kemal Tosun vd.), (1978), **Ekonomik Büyümenin Sınırları**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No.2452.

MÜEZZİNOĞLU, Aysen, (1978), "Çevre Sorunlarının Ele Alınmasında ve Çözümlemesinde Uygulanabilecek Modeller", **Ege Bölgesi Çevre Kirlenmesi ve Sorunları Semineri**, İzmir: Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü Yayını, Sayı:5.

- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, E. Erdin, (1978), “Plansız Sanayileşmenin Çevre ve Vejetasyon Üzerindeki Etkilerinin Ağır Metaller İzlenerek Saptanması-İzmir’den Bir Örnek-Işıklar Köyü”, **Çevre Sorunları-Vejetasyon İlişkileri Sempozyumu**, İstanbul: TÜBİTAK Yayınları, Sayı:423, ss.87-97.
- ÖZTAN, Yılmaz, (1978), “İnsan ve Çevre İlişkileri”,**TBTAK Bilimsel Yaz Okulu Konferansları**, Basılmamış Teksir Not.
- ÖZTAN, Yılmaz, (1978), “Kıyılarımız ve Çevre Sorunları”, **TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yıllık 78**.
- RUFF, Larry. E, (1978), “Çevre Kirlenmesinin Ekonomik Anlamı”,**Yönetim**, Sayı:8, ss.67-79.
- SAMSUNLU, A., (1978), “İzmir”de Çevre Kirlenmesine Akademik Yaklaşım”, **Çevre Sorunları ve Sanayi Semineri, Akdeniz Bilimsel Araştırmaları Komitesi (CIESM) Toplantısı**, Antalya.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1978), “Çevre ve Özellikle Su Kirlenmesi”, **Ege Bölgesi Çevre Kirlenmesi ve Sorunları Semineri**, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi, İzmir.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1978), “Türkiye”de Su Kirlenmesi ve Kanalizasyon Sistemlerinin Finansman Sorunu”, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi**, Sayı:8, İstanbul: ss.12-20.
- TAYŞİ, İsmet, (1978), “Çevre Sorunları Kimin Sorunu?”, **Ziraat Dünyası Dergisi**, Sayı:331, Ankara.
- TOSUN, Kemal, (1978), “Çevre Bozulması Sorunu ve Biz”,**Yönetim**, Sayı:8.
- VICTOR, P. A, (çev.Ömer Faruk Batırel), (1978), **İktisadi Açından Çevre Kirlenmesi**, İstanbul: Akbank Mcmillan İktisat Serisi, Ak Yayınları.
- WILSON, Thomas W, (1978), “Çevre ile Kalkınma Arasında Bir Çelişki Var mı?”, **Yönetim**, Sayı:8, ss.39-43.
- YAVUZ, Fehmi, (1978), “Köyden Şehre Göç ve Şehirleşme (Çevre Sorunları-Özellikle Toprak Açısından)”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:33, Sayı:3-4, ss. 1-10.
- I. Ulusal Erozyon ve Sedimentasyon Sempozyumu**, (1978), DSİ Genel Müdürlüğü Yayın No:982, Ankara.

1979

- I. Ulusal Çevre Mühendisliği Bilimleri Sempozyumu**, (1979), Ankara.
- AKESEN, Aytuğ, (1979), “Rekreasyonel Kullanımlar Sonucu Ulusal Parklarımızda Ortaya Çıkan Doğal Çevreye İlişkin Sorunlar ve Öneriler”, **Çevre Sorunları Vejetasyon İlişkileri Sempozyumu TÜBİTAK Yayınları No.243**, ss. 169-172.
- AKESEN, Aytuğ, (1979), “Doğal Kaynakların Korunması, Ülkemizdeki Durum ve Geleceğe Yönelik Düşünceler”, **TMMOB Orman Mühendisliği Dergisi**, Sayı:4, ss.45-47.
- AKŞİT, Tamer, (1979), “Çevre ve Atmosfer”, **Birinci Çevresel Yönlendirme Eğitim Semineri**, (1980), Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı, 6 s.
- AKYILDIZ, Mustafa, (1979), “Ülkemizde Su Kaynaklarının Kirlenme Durumları ve Alınması Gerekli Önlemler”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı.
- AKYOL,Ü. M, (1979), “İzmir’de Hava Kirliliği”, **TÜBİTAK VI. Bilim Kongresi Çevre Araştırma Grubu Tebliğleri**, Ankara:TÜBİTAK Yayını.
- ASMAZ, Hasan, (1979), “Türkiye’de Çevre Araştırmalarının Planlanması Koordinasyonu ve Öncelikleri Üzerindeki Görüşler”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:1.
- Avrupa’da Çevre Sorunları**, (1979), Ankara: Avrupa Topluluğu Enformasyon Temsilciliği .
- AYTUĞ, Nedret (Der), (1979), **Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası**, Ankara:TÜBİTAK Yayınları No:434, TÜRDOK Bibliyografya Serisi No:31.
- BAŞTÜRK, Adem, (1979), **Katı Atıklar Üzerine Bir Araştırma Modeli ve İstanbul İçin Uygulanması**, İstanbul Mühendislik Mimarlık Devlet Akademisi İnşaat Fakültesi Doçentlik Tezi.
- BROWN, Lester R., (çev.Kemal Tosun vd.), (1979), **Yirmi Dokuzuncu Gün**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayın No:43.
- Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu: Sanayi ile İlgili Çevre Sorunları Alt Komisyonu Raporu**, (1979), Ankara: DPT.

- GÜLER, Çağatay, A. Öcalan, (1979), **Ortaöğretimde Çevre ve İnsan Bilgisi**, Ankara: Tıbbi Dökümantasyon Merkezi Yayınları.
- İLERİ, A., (1979), “Hava Kirliliğinin Çevre Sağlığına Etkileri”, **1. Çevresel Yönlendirme Eğitim Semineri**, Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı.
- KILIÇ, Z., (1979), **Porsuk Çayı ve Barajının Ağır Metal Kirlenmesi**, Ankara: Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1979), “Niçin:Çevre Problemleri”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:142, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1979), “Erzurum Şehrinde Hava Kirliliği”, **Atatürk Üniversitesi Çevre Sorunları Sempozyumu 1**, Erzurum.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1979), “Hava Kirleticilerinin Kontrolü İçin Sobalarda Uygun Yakma Metotlarının Seçimi”, **Türkiye Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği Sempozyumu**, Ankara: ss.26-27.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1979), “Hava Kirliliği ve Rüzgar Erozyonu Sorunu İçin Rüzgar Analizi”, **1. Ulusal Çevre Mühendisliği Bilimleri Sempozyumu**, Ankara: ss.24-25.
- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, (1979), “Hava Kirlenmesinde Tozluluk ve İz-Eleman-İyon Dengesi”, **1. Ulusal Çevre Mühendisliği Bilimleri Sempozyumu**, Ankara: Çevre Mühendisliği Bilimleri Derneği Yayını.
- OZAN, Cengiz, (1979), “Ankara’da Motorlu Taşıtlar Nedeniyle Oluşan Hava Kirliliğinin Azaltılmasında Toplu Taşımın Önemi”, **EGO Genel Müdürlüğü 2. Toplu Taşım Kongresi**, Ankara.
- ÖRS, Yaman, (1979), “Doğal Çevre ve Biz”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:143, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- PAMAY, Besalet, (1979), “Çevre Kirlenmesi”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Sayı:2.
- ŞENCAN, N., (1979), “Toprak Kirliliği”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3
- TAYŞI, İsmet, (1979), “Kırsal ve Kentsel Alanlar ile Tarım Kesimini İçeren Çevre Sorunları Nelerdir?”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:7, Sayı:55.
- TOPUZOĞLU, İ., (1979), **Çevre Sağlığı ve İş Sağlığı**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayın No:A-27.
- TÜBİTAK Çevre Soruları- Vejetasyon İlişkileri Sempozyumu Bildiri ve Tartışma Özetleri**, (1979), İstanbul.
- TÜBİTAK VI. Bilim Kongresi Çevre Araştırma Grubu Tebliğleri**, (1979), Ankara.
- URAL, Serpil, (1979), **Gürültücü Ali**, Ankara: TÇSV Yayını.
- YAYLA, Yıldızhan, (1979), “Çevre Korumasında Derneklerin Önemi”, **Çevre Koruma**, Yıl:1, Sayı:2.
- YAZGAN, Murat, (1979), “Karayollarında Gürültü Sorunu ve Peyzaj Mimarlığı”, **Birinci Çevresel Yönlendirme Eğitim Semineri**, (1980), Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Seminer Dizisi:6.
- YENER, Yaman, Birol Kılıkş, (ed.), (1979), **Alternatif Enerji Kaynakları ve Çevre Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, Ankara: Türk Isı Bilim ve Tekniği Derneği Yayını.

1980

- AYKAÇ, Burhan, (1980), **Çevre Sorunları ve Halkla İlişkiler**, Ankara: Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAYRAKTAR, A., (1980), **Karayollarının Ekolojik Baskılarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi ve İzmir-Ankara Karayolunda Bir Örneklem Üzerinde Araştırmalar**, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:423.
- Birinci Çevresel Yönlendirme Eğitim Semineri**, (1980), Ankara.
- ÇELEBİ, Hayati, (1980), “Murgul’da Kükürtdioksit Gazı Etkisi ile Ekolojik Dengenin Bozulması ve Çözüm Yolları”, **Boğaziçi Üniversitesi Çevre Haberleri**, S.6-7.
- Çevre Birimleri Rapor 1**, (1980), Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı.
- Çevre Sorunları**, (1980), Ankara: TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayını.
- “Çevre Sorunları ile İlgili Kuruluşlar ve Yasalar, (1980), **Çevre Sorunları**, (Der.) Ankara Kimya Mühendisleri Odası, Ankara: Kimya Mühendisleri Odası Yayını, ss.33.38.
- “Çeşitli Sanayiler ve Çevre Sorunları”, (1980), **Çevre Sorunları**, (Der.) Ankara Kimya Mühendisleri Odası, Ankara: Kimya Mühendisleri Odası Yayını, ss.39-92.

- Çevreye Bakışlar**, (1980), Ankara: TÇSV Yayını.
- DAĞLI, İsmet, (1980), "Çevre Eğitimi", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4.
- DUMLU, G., (1980), "Sakarya Nehri Üzerindeki Kirlenme Noktalarının Tespiti ve Çözünmüş Oksijen Değerinin Mevsimsel Değişiminin İncelenmesi", **DSİ Teknik Bülteni**, Sayı:48, ss.6-14.
- FİNKE, L., (çev. İ. Aslanboğa), (1980), "Kent Planlaması Açısından Yeşil Alanların Kent İklimi ve Kent Havaasını İyileştirme Yetenekleri", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, İstanbul: ss.225-255.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1980), "Çevre Koruma Eğitimi", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Seri B, Cilt:30, Sayı 2, 1980, ss.174-183.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1980), **Doğanın Korunması**, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Toprak İlmi Bölümü Ders Notu.
- KIZIROĞLU, İlhami, (1980), "Türkiye'de Yaban Hayatı Yaşam Ortamlarının Korunması ve Ekolojik Dengenin Bozulması Nedenleri", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:14, Ankara:ss.13-18.
- KÜRÜM, Zafer Ergin, (1980), "Sanayileşme ve Çevre Sorunları", **Çevre Sorunları**, (1980), Der: Ankara Kimya Mühendisleri Odası, ss.7-17.
- MAMİKOĞLU, Yıldız, Nahit Öztürkcan, (1980), "Kentleşme ve Çevre Sorunları", **Çevre Sorunları**, Der: Ankara Kimya Mühendisleri Odası, Kimya Mühendisleri Odası Yayını, ss.19-32.
- ÖZKAHRAMAN, İsmail(çev.), (1981), "Kükürtdioksit Gazının Bitkiye Verdiği Zarar", **Tabiat ve İnsan**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği yayın Organı, Sayı:3.
- ÖZTAN, Y., (1980), **Çevre Kirlenmesi ve Korunması**, Trabzon: KTÜ Orman Fakültesi Yayını.
- PINAR, Halit, (1980), "Yeni Bir Çevre Sorunu-Kirlilik Dış Satımı", **Bilim ve Teknik**, Temmuz.
- SENCER, N., (1980), "Kentsel Katı Atıkların Organik Gübre Üretimi Yoluyla Değerlendirilmesi", **Çevre Koruma**, Ekim, ss.4-9.
- SOYBAY, S., (1980), "Denizlerde Petrol Kirlenmesi", **Çevre Koruma**, Sayı:3.
- ŞAFAK, Ali, (1980), "Eski Hukukumuzda Şehircilik ve Çevre Sorunlarıyla İlgili Kurallar ve Uygulamaları", **TÜBİTAK VIII. Bilim Kongresi**, 3-7 Kasım 1980
- URAL, Engin, (1980), **Muhtelif Anayasalarda Çevre Hükümleri**. Ankara: TÇSV Yayını
- URAL, Engin, (1980), "Çevre Hukukunun Gelişmesi", **Ankara Barosu Dergisi**, Ankara:S:359.
- UYAR, Ali, Lerzan (Bilcen) Taşçıoğlu, Gönül Öz, Osman Aslan, Ender Başak, Atilla Yosmaoğlu, Zeki Karagülle, Gülsen Demirci, Durul Ören, (1980), **Çevre Sorunları ve Çevre Sağlığı**, Marmara ve Boğazları Belediyeleri Birliği Yayını, İstanbul.
- YENER, Yaman, Birol Kılıkış, (ed.), (1980), **Alternatif Enerji Kaynakları ve Çevre Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, Ankara: Türk Isı Bilim ve Tekniği Derneği Yayını.
- YÜREKLİ, Hülya, (1980), **İnsan Davranışları ve Çevre İlişkilerine Bağlı Olarak Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi İçin Bir Metod Önerisi**, İTÜ FBE Doktora Tezi.

1981

- AKYÜZ, Necdet, (1981), "Yaban Hayatı ve Doğal Çevreler", **Doğal Çevrenin Sorunları ve Doğal Kaynakların Korunması Semineri**, 1981, Alanya-İncekum, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- AKÇETİN, Dündar, (1981), "Yeniköy Kömürlerinin İstanbul Hava Kirliliği Üzerindeki Tesirlerinin Modern Değerlendirme Metotları", **Ulusal Meteoroloji Kongresi**, İstanbul: İTÜ Temel Bilimler Fakültesi, ss.399-404.
- ALTAN, Türker, (1981), "Çark Deresinin Kirlenmesi Üzerine Bir Araştırma", **VII. Bilim Kongresi**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- ARAT, Zeynep, (1981), "İktisat ve Çevre", **TÜBİTAK Çevrebilim Sempozyumu Bildirileri**, (1982), Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.:57-67.
- BAYRAKTAR, Köksal, (1981), "Çevrenin Korunması ve Türk Hukuku", **Seha L. Armağan**, Ankara: AÜ SBF Yayınları:464, C:1, ss.68-78.
- BULCA, Aydan, (1981), "Çevre Sorunlarını Doğru mu Kavriyoruz?", **Mimarlık**, No:4, ss.9-13.
- BULCA, Aydan, (1981), "Mimarlık, Kent Planlaması, Çevre", **Bilim ve Teknik**, Cilt:14, Sayı.158, ss.1-3.
- Çevre Hukuku Araştırmaları**, (1981), Ankara: TÇSV Yayını.
- Çevre Koruma Kanunu Taslağı**, (1981), Ankara: TÇSV Yayını.

- DALMAZ, Muzaffer, (1981), "Kent Planlamasında Hava Kirliliğine Karşı Bazı Meteorolojik Önlemler", **Ulusal Meteoroloji Kongresi**, 1981, İstanbul: İTÜ Temel Bilimler Fakültesi, ss.377-389.
- DI CASTRI, Francesko, (1981), "Çevrebilim, İnsana ve Doğaya İlişkin Yeni Bir Bilimin Doğuşu", **Görüş**, Sayı:4, ss.6-11.
- Doğal Çevrenin Sorunları ve Doğal Kaynakların Korunması Semineri**, (1981), Nisan, 1981, Alanya- İncekum, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- DUMLU, Güngör, (1981), "Doğa ve Kirlenme", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.41-46.
- EKİNGEN, Alkan, (1981), "Tarım ve Doğal Çevre İlişkileri", **Doğal Çevrenin Sorunları ve Doğal Kaynakların Korunması Semineri**, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı.
- EROL, Oğuz, (1981), "Coğrafya Açısından Çevre", **TÜBİTAK Çevrebilim Sempozyumu Bildirileri**, (1982), Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- ERON, Zati, (1981), "Doğal Çevrenin Sorunları ve Doğal Kaynakların Korunmasında Ormanlarımızın Yeri ve Ekolojisi", **Doğal Çevrenin Sorunları ve Doğal Kaynakların Korunması Semineri**, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı.
- GÖREN, Ünal, (1981), "Bölge Planlamada Doğal Kaynak Ögesi", **Doğal Çevrenin Sorunları ve Doğal Kaynakların Korunması Semineri**, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- GÜLEÇ, Cengiz, (1981), "Çevre ve Sağlık Üzerine Sorular ve Cevaplar", **TÜBİTAK Çevrebilim Sempozyumu Bildirileri**, (1982), Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss:53-55.
- GÜRPINAR, Tansu, (1981), "Doğal Kaynakların Tanımı ve Doğayı Korumanın Gerekeçesi", **Doğal Çevrenin Sorunları ve Doğal Kaynakların Korunması Semineri**, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- GÜRPINAR, Tamer, (1981), "Doğal Kaynakların Tanımı ve Doğayı Korumanın Gerekeçesi", **Çevre Sorunlarına Giriş**, Ankara: Mobil Yayınları, ss.23-56.
- HOLL, Karl, (çev. Cengiz Camcı), (1981), "Atom Enerjisi İstasyonlarının Nehir Sularını Isıtmasıyla Doğan Çevre Sorunları", **Tabiat ve İnsan**, S:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.40-43.
- KADIOĞLU, Nilgün (Çev.), (1981), "Avrupa Topluluğu ve Çevrenin Korunması", **İktisadi Kalkınma Vakfı Dergisi**, S:10, ss.29-31.
- KANTAR, Elvend, (1981), "Çevreye Verilen Zararlarda Uluslararası Sorumluluk", **Çevre Hukuku Araştırmaları** Ankara: TÇSV Yayını.
- KARPUZCU, M., (1981), **Çevre Kontrolünün Esasları**, İstanbul: İTÜ İnşaat Fakültesi Yayını.
- KELEŞ, Ruşen, (1981), "Çevre Politikalarının Düşünsel Temelleri", **TÜBİTAK Çevrebilim Sempozyumu Bildirileri**, (1982), Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- KURRA, S., N. Aksungur, (1981), "İstanbul'da Çevre Gürültüsü Koşullarının Saptanması ve Gürültü Denetimi Ölçütlerinin Belirlenmesi", **TÜBİTAK Araştırma Projesi Raporu**, İstanbul.
- LUSIGI, Walter, Jane Robertson, (1981), "Doğanın Korunması ve Gelişme Süreci", **Görüş**, Sayı:4, ss.28-29.
- MANİSALI, Erol, (1981), "Çevre ve Ekonomi", **TÇSV Haber Bülteni**, Sayı:13, ss.2.
- ÖRS, Yaman, (1981), "Çevre Bilim Kavramı ve Anadolu", **Bilim ve Teknik**, Cilt.14, Sayı:159, ss.8-11.
- ÖZTAN, Y., (1981), **Toprak Koruması**, KTÜ Orman Fakültesi Ders Notları Yayın No:49, Trabzon.
- ÖZTÜRK, M., Ö. Seçmen, (1981), "Hava Kirlenmesinin Bitkiler Üzerindeki Etkileri", **Tabiat ve İnsan** Sayı:4, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.23-27.
- TOROSLU, Nevzat, (1981), "Doğal Çevrenin Kirlenmesi ve Ceza Hukuku", **Prof. Dr. Akif Erginay'a 65. Yaş Armağanı**, Ankara: Ankara Üniversitesi, ss.149-190.
- TUC, A. N., (1981), "Çevre Sağlığı ve Çevre Sorunları", **Bursa Üniversitesi İktisat Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı.2.
- Türkiye'nin Çevre Sorunları'81**, (1981), Ankara: TÇSV Yayını.
- URAL, Engin, (1981), **Çevre ve Hukuk** Ankara: TÇSV Yayını.
- URAL, Engin, (1981), "Çevre Politikaları ve Çevre Hukuku", **TÜBİTAK Çevrebilim Sempozyumu Bildirileri**, (1982), Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- YAHŞI, R., (1981), "Su ve Toprak Kaynaklarının Kirlenmesi", **DSİ Genel Müdürlüğü Su ve Toprak Kaynaklarının Geliştirilmesi Konferans Bildirileri**, Cilt:II, ss.660-678.

1982

- ACAR, Belkıs, (1982), “Doğa Korunmasında Eğitimin Önemi”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:21.
- AKTAR, Özdoğan, (1982), “Kalkınma ve Çevresel Planlar”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.23-27.
- AKYILDIZ, Mustafa, (1982), “Uygarlığa Karşı Ödenen Fatura:Çevre Sorunları”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.28-31.
- ALTAN, Dursun, (1982), “Çukurova’da Endüstrileşme ve Yarattığı Çevre Sorunları”, **Mimarlık**, Sayı:2.
- ARAT, Zeynep, (1982), “Ekonomi Açısından Çevre”, **İnsan ve Çevre**, TÇSV Yayını, ss.30-32.
- ARISOY, Turgut, Ayşen Türkmen, Yavuz Ulusu, (1982), “Türkiye’de Çevre Sorunları Alanındaki Yasal Uygulamalar”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir:Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, s.YÇ.5.
- ARISOY, T., (ed.),(1982), **Enerji ve Çevre**, Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi Ders Notları,Yayın No.37, İzmir.
- ASLANBOĞA, İlçin, (1982), “Kentsel Çevre Düzenlemesinde Yol ve Meydan Ağaçlandırmalarının Yeri”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir: Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, ss.KÇ.10.
- ASMAZ, Hasan, (1982), “Stockholm Konferansının Onuncu Yılında Doğal Çevrenin Korunmasındaki Aşama”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, s.3-6.
- ATTİLA, Atıf, (1982), “Ziraattan Çevre Kaynaklarının Yanlış Kullanılması ile Meydana Gelen Erozyon ve Önleme Çareleri”,**Çevre’82**, ss.TÇ-9.
- BELEN, Barım, (1982), **Güzellikler Bitmesin**, Ankara: TÇSV Yayını.
- BERBEROĞLU, C. Necat, (1982), “Ekonomik Açından Çevre Kirliliği Sorunu”, **Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi**, Cilt:18, Sayı:1,Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No:243/163, ss.216-235.
- BERKET, Fikret, Mine Kışlalıoğlu, (1982), “Ekoloji ve Çevre Bilimleri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.9-12.
- BERKET, Fikret, Mine Kışlalıoğlu, (1982), “Ekosistem Kavramı”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.8-11.
- BERKET, Fikret, Mine Kışlalıoğlu, (1982), “Ekosistem Kavramının Çevre Bilimlerine Uygulanması”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.26-29.
- BERKTAY, Fatmagül, Afet Akçay, (1982), “Çevre Korunması ve Anayasadaki Yeri Konusuna Bir Yaklaşım”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir: Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, İzmir:s.YÇ.I.
- ÇAKIR, Cengiz, (1982), “Tarımsal Kaynakların Kullanımı ve Çevre Sorunları”, **Çevre’82**, ss.TÇ-1.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1982), “Çölleşen Anadolu”, **Verimlilik**, Ankara: Milli Produktivite Merkezi Yayını, Sayı:3, ss.59-94.
- Çevre 82 Sempozyumu**, (1982), Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, İzmir, 3-5 Haziran.
- Çevre Sorunları El Kitabı**,(1982), Ankara: TÇSV Yayını.
- ÇÖRTOĞLU, İ. Sahir, (1982), **Komşuluk Hukukunda Taşınmaz Mülkiyetinin Kullanılmasının Çevreye Etki ve Sonuçları**, Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi Yayını, No:202.
- ENGİN, M. Tokan, (1982), “Küçük ve Orta Büyüklükteki Belediyelerde Çevre Sağlığı Örgütlenmesi”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir: Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, ss.YÇ.9.
- FİŞEK, Nusret, (1982), “Sağlık, Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.77-96.
- GELDİAY, Remzi, (1982), “Deniz Kirliliği ve Önleme Çareleri”, **Su Ürünleri Üretimi Araştırma ve Kredilerini Yönlendirme Sempozyumu**, Ankara: Ziraat Bankası Yayını, ss.143-152.
- GERAY, Uçkun, (1982), “Tarım Politikası ve Doğa Koruma Arasındaki İlişkiler”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.22-29.
- GÜÇER, Şeref, Bülent İlkme, (1982), “Su Kirliliği Denetiminde Kimyasal Parametreler”, **Çevre 82**, ss.SK3.
- GÜLEÇ, Cengiz, (1982), “Çevre ve Ruhsağlığı”, **İnsan ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını.
- GÜLERMAN, Adnan, (1982), “Çevre Kirliliğini Önleyici Tedbirlerin Endüstrilerde Maliyete Etkisi”, **Çevre 82**, ss.YÇ.7.
- GÜNDÜZ, O., (1982), “Gelişim Sürecinde Çevresel Etkilerin Denetimi”, **Sanayileşme Sürecinde Çevresel Etkiler Sempozyumu**, İzmir.

- GÜREL, Sümer, (1982), “Çevre Kavramı Üzerine”, **Çevre 82**, ss.KÇ6.
- İLKMEN, Nedim Nuri, (1982), “Geleceğimizi Düşünerek Doğayı Tahrip Eden Faktörlerden Kurtulmalıyız”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.7-11.
- İnsan ve Çevre**, (1982), Ankara: TÇSV Yayını.
- İzmit Körfezinde Kirlenmenin Önlenmesi ve Giderilmesi Teknik Denetimi ve İşletme Gereksinimlerinin Saptanması ve Geliştirilmesi Projesi:Çalışma Programı**, (1982), İstanbul : Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü.
- KAYIHAN, Şahika, (1982), “Doğanın Korunmasında Eğitimin Yeri”, **İnsan ve Çevre**, Ankara: TÇSV Yayını.
- KELEŞ, Ruşen, (1982), “Kentleşme, Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.181-213.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1982), **Hava Kirliliği**, Atatürk Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma Enstitüsü Yayın No:1, Erzurum.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1982), “Tarımsal Üretimle İlgili Olarak Doğal Kaynakların Kirlenmesi”, **Tabiat ve İnsan**, S:4, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.23-32.
- KOCAGÖZ, Şükrü, (1982), “Ulusal Çevre Politikamızın Dünyü,Yarını”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir: Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, ss.YÇ.2.
- KULELİ, Serap, Işıl Tandoğan, Füsün Tuncer, Nesrin Karamanoğlu, (1982), “Porsuk Nehri Kirlenme Düzeyinin Saptanması ve Öneriler”, **VII. Bilim Kongresi**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- KURRA, Selma, (1982), “Çevre Gürültüsü Kontrolü ve İstanbul'da Bir Uygulama”,**Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir: Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, İzmir: ss.KÇ.11.
- MANİSALI, Erol, (1982), “Kalkınma, Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.47-63.
- Nüfus ve Çevre Konferansı**, (1982), Ankara: TÇSV Yayını.
- ORUÇ, N., (1982), “Hava Kirlenmesi ve Eskişehir'de Yapılan SO₂ Ölçümleri”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü, ss.HK-6.
- ÖNDER, Erol, (1982), “Çevre Korumanın Metodolojisi”, **Çevre Koruma Dergisi**, S:12.
- ÖZKAHRAMAN, İsmail, (1982), “Toprakların Erozyona Karşı Mukavemetlerinin Belirlenmesi ve Ormancılık”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.32-42.
- ÖZTAN, Yılmaz, (1982), **Ülkemizin Önemli Bazı Çevre Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler**, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını.
- PAMAY, Besalet, (1982), “Yeni Anayasa Taslağında Doğa ve Çevre Koruma”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.30-31.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1982), “Çevre ve Anayasa”,**Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir.
- Sanayileşme Sürecinde Çevresel Etki Sempozyumu**, (1982), Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- SARMAŞIK, M. Nuri, Mehmet Tokgöz, (1982), “İzmir'de Hava Kirliliğiyle İlgili Bir Araştırma”, **Çevre 82**, s.HK.4 4.
- SEZGİNER, A., (1982), “Hava Kirliliğinin Yarattığı Eski Eser Yağması”, **Çevre Koruma**, Sayı:12, İstanbul.
- SÖNMEZ, Necmi, (1982), “Tarımsal Üretim, Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.106-131.
- SUVEREN, Şerafettin, (1982), “Çevre Kirlenmesi ve Su Ürünlerine Etkileri”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir: Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, İzmir: ss.SK4.
- ŞAHİN, Cemalettin, (1982), “Yarıntı Erozyonu-Çevre ve İnsan”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:175, Ankara: ss.40-43.
- ŞENGÜL, F., (1982), “Sanayi İçin Yer Seçiminde Çevresel Faktörlerin Değerlendirilmesi ve Bir Örnek Çalışma”, **Sanayileşme Sürecinde Çevresel Etkiler Sempozyumu**, İzmir.
- TAŞPINAR, Adnan Selçuk, (1982), “Enerji Sorunu ve Çevreye Etkisi”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir:EÜ Atatürk Kültür Merkezi, İzmir: ss.EÇ2.
- TAYSUN, Alaettin, (1982), “Gediz Havzasında Su Erozyonununun Etkileri”,**Çevre'82**, ss.TÇ-10.

- TEOMAN, Selcan, (1982), “Çevre Korumada Yeni Bir Kavram: İnsani Değer”, **Çevre Koruma**, Temmuz 1982.
- TOROSLU, Nevzat, (1982), **Ceza Hukuku ve Çevre**, Ankara:TÇSV Yayını.
- TUNA, Aşkın, (1982), “Ankara’da Hava Kirliliği ve Çözüm Yolları”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.43,46.
- TÜBİTAK Çevre Bilim Sempozyumu Bildirileri**, (1982), Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- TÜBİTAK VII. Bilim Kongresi Çevre Araştırma Grubu Tebliğleri**, (1982), Ankara.
- TÜRKMEN, Ayşen, Ferhat Türkmen, (1982), “Su Gücü Potansiyelinden Enerji Üretiminin Çevresel Olumsuz Etkileri”, **Çevre 82**, ss.EÇ4.
- UĞUR, Aydın, (1982), “Çevre Sorunsalına Bakış: Tarihsel Gelişim ve Günümüzdeki Çevreci Akımlar”, **İletişim**, Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Yayını, No:8, Sayı:1982/4, ss.385-397.
- URAL, Serpil, (1982), **Çocuk Kitaplarında Çevre Sorunları**. Ankara: TÇSV Yayını.
- URAL, Serpil, (1982), **Bir Varmış Bir Yokmuş** Ankara: TÇSV Yayını.
- ÜLKER, İ. H. Eraydın, E. Ergani, (1982), “Turizm Sektöründe Doğal ve Tarihi Çevre Kullanımına Yaklaşımlar” , **Çevre 82 Sempozyumu**, (ed:Orhan Uslu, Aysen Türkman), ss.KÇ.8
- ÜNER, Sunday, (1982), “Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.139-172.
- VURAL, Nevin, Halil Kumbur, (1982), “Ankara Çayının Deterjan Kirliliği ve Deterjanların Biyolojik Parçalanabilirliklerinin Aktif Çamur Sistemi ile Araştırılması”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir: EÜ Atatürk Kültür Merkezi, İzmir: ss.SK12.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1982), “Çevre Sorunlarının Önlenmesinde Belediyelerin Değerlendirilmeyen Yetki ve Olanakları”, **İller Belediyeler Dergisi**, Sayı:443-444, Ankara: ss.917-922.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1982), “Ülkemizde Çevre Örgütlenmesi”, **İller Belediyeler Dergisi**, Sayı:440, ss.813-815.
- YERLİ, V. Sedat, (1982), “İnsan ve Çevresi”, **Çevre 82 Sempozyumu**, İzmir: Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, ss.YÇ.6.

1983

- AKALAN, İ., (1983), “Toprak Korumanın Temel İlkeleri”, **Çevre 83 İkinci Ulusal Çevre Mühendisliği Sempozyumu**, İzmir.
- ALDAN, Mehmet, (1983), “Sapanca Gölünün Kirlenmeye Karşı Korunması İçin Sakarya Valiliğince Alınan Önlemler ve Uygulamaları”, **Sapanca 83 Sempozyumu**, (1984), Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı, ss.150-167.
- AR, E., Ö. Kuleli, (1983), “Kararlı Durum Ekonomisi ve Çevre Ekonomisi Üzerine Düşünceler”, **İkinci Ulusal Çevre Mühendisliği Sempozyumu**, İzmir.
- BALKI, N., B. Pekin, (1983), “Simav Çayının Bor Kirliliği Yönünden İncelenmesi ve Kirliliğe Neden Olan Atık Suların Adsorpsiyonu ile Arıtma Yöntemlerinin Araştırılması”, **Çevre 83 Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- BAŞTAN, Aydın, (1983), **Türkiye’de Çevre Sorunları ve Çözüm Yolları**, Ankara: DPT Uzmanlık Tezi.
- BORA, Tanıl, (1983), “Batıda Çevreci Akım”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt:2, İletişim Yayınları, İstanbul.
- BULCA, Aydan, (1983), “Çevre Sorunları”,**Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, İletişim Yayınları, Cilt:2, s.332.
- BYKP Hazırlık Çalışmaları, Çevre Sorunları Sektör Raporu**, (1983), Ankara: DPT Yayını.
- Çevre Sorunlarının Çözülmesinde Ekonomik Yaklaşımlar ve Kaynak Sağlama Sempozyumu**, (1983), Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği.
- Çevre 83 İkinci Ulusal Çevre Mühendisliği Sempozyumu**,(1983), İzmir.
- ERUZ, E.,(1983), “Almanya’da Asit Yağışlarının Ormanlar Üzerine Etkileri”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:33, Sayı:1, İstanbul.
- Gerekçeli ve Açıklanmalı Çevre Kanunu**, (1983), Ankara: TÇSV Yayını.
- HAKTANIR, Koray, (1983), **Çevre Kirliliği**, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını.

- HAMAMCI, Can, (1983), “Çevre ve Hukuk”, **Prof. Dr. Fehmi Yavuz'a Armağan**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayını, ss.237-250.
- KUTLU AKAL, Seval, (1983), “Çevre, Çevre Kirlenmesi, Çevre Kültürü ve Çevre İdeolojisi Üzerine Söyleşi”, **Hava Harp Okulu Bülteni**, ss.32-40.
- LECOMBER, Richard, (çev.Hülya Şaner), (1983), **İktisadi Büyüme ve Çevre Sorunları**, İstanbul: Ak Yayınları.
- MERİÇ, Osman, (1983), **Çevre Sorunları ve Belediye İdareleri**, Ankara.
- ODMAN, N., (1983), “Deniz Kirlenmesinin Önlenmesiyle İlgili Uluslararası Önemli Anlaşmalar”, **Çevre Koruma**, S:17.
- ÖKÇÜN, Gündüz, (1983), “İkinci Meşrutiyet Döneminde Yeni Köylerin Kurulmasına ve Köylerde Çevre Sağlığına İlişkin Tüzel Düzenlemeler”, **Prof. Dr. Fehmi Yavuz'a Armağan**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayını, ss.171-200.
- ÖZER, U., Ş. Kartal, (1983), “Kayseri'deki Hava Kirliliğinin Meteorolojik Değişkenlerle İlişkisi ve Eser Elementler”, **Çevre 83 Sempozyumu**, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü, ss.ÇK-31
- ÖZGÜL, C., (1983), “Asit Yağmuru”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı.
- ÖZİNÖNÜ, Kemal, (1983), “Çevre Eğitiminin Çevre Sorununun Çözümüne Ekonomik Katkısı”, **Çevre Sorunlarının Çözümlemesinde Ekonomik Yaklaşımlar ve Kaynak Sağlama Sempozyumu**, Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını.
- ÖZKAN, B., (1983), “Türkiye'de Çevre Planlama ve Eğitimi Sorunları”, **Çevre Koruma**, Sayı:16.
- PAZARCI, Hüseyin, (1983), “Çevre Sorunlarının Uluslararası Boyutları ve Uluslararası Hukuk”, **Prof. Dr. Fehmi Yavuz'a Armağan**, Ankara Üniversitesi SBF Yayın No:528, ss.201-238.
- ŞEREFHANOĞLU, M., (1983), “Önemli Bir Çevre Sorunu: Gürültü”, **Çevre Koruma**, Sayı:18.
- TAN, Metin, (1983), “Kent Yönetimi ve Sağlıklı Çevre”, Korel Göymen(ed.), (1983), **Bir Yerel Yönetim Öyküsü 1970-1980 Ankara Belediyesi Deneyimi**, Ankara.
- TOKDEMİR, S. Z. vd., (1983), **Kurtboğazi Baraj Gölü Kirlilik Araştırması**, Ankara: DSİ Genel Müdürlüğü Yayını.
- TUNA, Taşkın, (1983), **Çevre Kirliliği**, Yeni Asya Yayınları, İlim ve Teknik Serisi, İstanbul.
- ÜÇÜNCÜ, M, E. Ergüllü, (1983), “Süt Sanayi Atıkları ve Çevre Kirlenmesi”, **Verimlilik**, Sayı:1, ss.48-66.
- VELİCANGİL, S., (1983), “Halk Sağlığı Açısından Yeşil Alanlar”, **Çevre Koruma**, Sayı:18, ss.18-20.
- YAVUZ, Fehmi, Ruşen Keleş, (1983), **Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Yayın No:534.
- YILDIZHAN, Yayla, (1983), “Çevre Sorunlarından Kaynaklanan Bazı İdare Hukuku Sorunları”, **Kentleşmenin Getirdiği Çevre Sorunları Sempozyumu**, Ankara:ss.136-142.

1984

- AKALAN, İ., (1984), “Asit Yağmurları”, **Çevre Koruma**, Sayı:19, İstanbul.
- AKALIN, Turgay, (1984), “Deniz Kirliliği”, **Deniz Meteorolojisi Semineri**, (1985), Ankara: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, ss.38-53.
- AKDENİZ, Fikri, H. Refik Burgut, (1984), “Hava Kirliliği Riskinin Değerlendirilmesi: Belirsizlikleri Sayısal Olarak İfade Edebilir miyiz?”, **TÜBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.10-27.
- AKDENİZ, Fikri, H. Refik Burgut, (1984), “Hava Kirliliğinin İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkilerinin Analizinde İstatistiksel Yöntemlerin Kullanılışı”, **TÜBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- AKENGİN, Ersin, (1984), “Kükürtdioksit Gazının Doğal Çevreye Etkileri”, **Çevre Koruma**, S:22, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, s.21.
- AKSUN, F. Yıldız, Mustafa Kuru, (1984), “Afyon-Çay Seka Kağıt Fabrikası Atık Suyunun Çeşitli Balıklar Üzerine Etkileri”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.473-481.
- AKTAN, Tahir, (1984), “Çevre Sorunları ve Türkiye Yaklaşımı”, **Eskişehir Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:2, Sayı:2, ss.163-190.

- AKYOL, Şener, (1984), “Çevre Kanunu'na Göre Sorumluluk”, **Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler, VII. Sempozyumu**.
- ALTAN, Türker, Celal Önsoy, (1984), “Osmaniye Karayolu Çevresinde Trafik Kaynaklı Kurşun Kirlenmesinin Boyutları”, **TÜBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.60-69.
- ASMAZ, Hasan, (1984), “İnsan-Çevre İlişkileri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.7-9.
- ASMAZ, Hasan, (1984), “Neden Erozyon?”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, s.3.
- ATALAY, A., (1984), “Büyük Şehirlerde Yeşil Alanlar”, **Çevre Koruma**, Sayı:20.
- AYBAY, Aydın, (1984), **Çevre ve Hukuk**, İstanbul Üniversitesi SBF Ders Notları.
- AYBERK, Savaş, (1984), “Kıyı Ekosistemleri ve Koruma Sorunları”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.35-39.
- AYTAÇ, Ş., (1984), **Kömürle Çalışan Termik Santrallerin Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAŞKURT, Oğuz Kerim, (1984), “Malatya İlinde Hava Kirliliği ile Solunum Sistemi Hastalıkları Arasındaki İlişki”, **TÜBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.143-154.
- BAYRAKTAR, Aysel, (1984), “Karayollarından Kaynaklanan Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **V.Türk-Alman Çevre Mühendisleri Sempozyumu**, İzmir: ss.28-32.
- BEBE, Ali, F. Sami Atalay, (1984), “Biyogaz Üretimine Çevre Sağlığına Etkisi”, **TÜBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.846-852.
- BEYOĞLU, Ş., (1984), “Haliç'in Çevre Sorunları”, **Çevre Koruma**, S:21.
- BORAT, Oğuz, (1984), “Hava Kirlenmesi ve Gaz Yakıt Alternatifleri”, **Çevre Koruma**, Sayı:19, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.6-7.
- BURGAZ, Sema, Ali Esat Karakaya, (1984), “Anne Sütünün Klorlu Hidrokarbon Yapısındaki Bileşiklerle Kontaminasyonu ve Bunun Çevre Kirliliğinin İzlenmesindeki İndeks Olarak Kullanılması”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.928-937.
- DEMETÇİ, Ekrem Y., (1984), “Asit Yağmurlarının Ormanlar Üzerine Etkileri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.42-48.
- DEMİRAYAK, Filiz, Mehmet Somuncu, (1984), “Kayseri Ovasında Kentleşmenin Yarattığı Çevre Sorunları”, **TÜBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.673-689.
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, (1984), **Sapanca Gölü Kirlilik Araştırması Raporu**, (1984), Ankara: DSİ Genel Müdürlüğü, Yayını.
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, (1984), **Bursa Bölgesi Su Kaynakları Kirlilik Araştırması Proje Raporu**, Ankara: DSİ Genel Müdürlüğü Yayını.
- DOĞANAY, Hayati, (1984), “Erzurum'da Şehirsel Katı Atıklar ve Çevre Kirlenmesi”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara: TÜBİTAK, ss.690-706.
- EKİNGEN, Halis, (1984), “Çevre Kirliliği ve Canlıların Kalıtımı”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK,
- ERASLAN, İsmail, (1984), “Dünyada Hava Kirliliğinin Neden Olduğu Orman Ölümü ve Ormanlarımızın Kaderi”, **Çevre Koruma**, Sayı:22, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.8-9.
- ERDİN, Ertuğrul, (1984), “Çöp Depolama Yerlerinde Metan Gazı Araştırması”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.853-870.
- ERİM, Refet, (1984), “Çevre Kanunu ve Mülki İdare Amirleri”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, C:10, S:74-75, Ankara.
- ERON, Zait, (1984), “Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.40-43.
- ERTUĞRUL, Levent, (1984), “Çevre Kirliliğine Genel Bir Bakış”, **Çevre Koruma**, Sayı:22, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, s.23.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, Gülsen Demirci, (1984), “Teknoloji, Çevre ve Sağlık”, **Teknoloji I. Milli Kongresi**, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Ankara, ss.466-475.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1984), “Türkiye'de Erozyon Sorunu ve Ormanlar”, **TMMOB Orman Mühendisleri Odası “Çölleşen Türkiye ve Ağaçlandırma” Paneli**, 30.04.1984, Orman Mühendisleri Odası Yayınları No. 10, Ankara, ss.42-49.

- GÜNBEY, A., Y. Özkalay, Y. Sarıkaya, (1984), “İzmir Körfezinde Hidrokarbon Kirliliği”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara:TÜBİTAK Yayını, ss.343-350.
- GÜNEY, Emrullah, (1984), “Hazar Gölü’nün Çevre Sorunları ve Rekreatiyonel Değerinin Artırılması (Koşullar, Olanaklar, Öneriler)”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK, ss.733-741.
- GÜNEY, Emrullah, (1984), “Göreme Vadilerinde Doğal ve Kültürel Değerlerin Korunması”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara:TÜBİTAK Yayını, ss.742-749.
- HAMAMCI, C., (1984), “Çevre Hakkı Üzerine Düşünceler”, **İnsan Hakları Yıllığı**, Cilt:5, ss:171-180.
- İLGEN, Hülya, (1984), “Sapanca Gölü Yakın Çevresi Koruma Planlaması”, **Sapanca'83 Sempozyumu**, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı, ss.55-57.
- İSBİR, Eyüp Günay, (1984), “Çevre Korunması ve Eğitimi”, **Milli Eğitim Sempozyumu**, Ocak, 1984, Ankara.
- KANTAR, Elvend, (1984), “Çevre Hukukunda Sorumluluk Kavramı”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Sayı:1-2-3, ss.20-42.
- KARAÖZ, M. Ömer, S. Uslu, (1984), “Çevre Kirlenmesi ve Ormanların Bunu Önleyici Fonksiyonları”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:34, Sayı:1, ss.76-92.
- KARPUZCU, Mehmet, (1984), **Çevre Mühendisliğine Giriş**, İTÜ İnşaat Fakültesi Ders Notları İstanbul: İTÜ İnşaat Fakültesi Matbaası.
- KELEŞ, Ruşen(haz.), (1984),**Yerleşim ve Çevrebilim Sorunları(Kuram ve Uygulama)**, UNESCO-Türk Sosyal Bilimler Derneği.
- KESTİOĞLU, Kadir, Fusun Şengül, (1984), “İzmir İç Körfezinde Endüstriyel ve Evsel Kaynaklardan Gelen Cıva Kirlenmesi”, **Çevre'84 Türk-Alman Çevre Mühendisliği Sempozyumu**, İzmir.
- KILIÇER, Turgut, (1984), **Türkiye ve Diğer Ülkelerde Çevre Sorunları**, İller Bankası Teknik Yayınları, Ankara.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1984), “Erzurum’da Hava Kirliliği ve Alınması Gereken Önlemler”,**Çevre Koruma**, Sayı:19 .
- KIRIMHAN, Sücaattin,(1984), “Erzurum İlinin Genel Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri”,**Ulusal Çevre Sempozyumu Metinleri**, (1986), Ankara:TÜBİTAK Yayını, ss.707-732.
- KOCASOY, Günay, (1984), **Denizlerde ÇED ve Deniz Deşarjlarına Uygulanması**, İstanbul Üniversitesi Yayını.
- KOÇ,T.,H. Yalçın, (1984), “Hava Kirliliği Yapan Endüstriyel Prosesler ve Alınacak Önlemler”, **Meteoroloji Dergisi**, Sayı:15, s. 5.
- LOHNSON, Brian, (çev.Sevinç Kavadarlı), (1984), “Nüfus Artışı ve Çevreyle İlgili Beklentiler”, (yay. haz.) Ruşen Keleş, **Yerleşim ve Çevrebilim Sorunları , Kuram ve Uygulama, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisinden Seçmeler**, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını.
- MUNSUZ, Nuri, vd., (1984), “Simav Çayının Bigadiç Yöresi Topraklarında Yaratdığı Bor Kirliliği ve Önlenmesi Olanakları”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.230-231.
- MUSİL, J., (çev.Özer Ozankaya), (1984), “Toplumsal Değişme ve Çevre”, **Yerleşim ve Çevre Bilim Sorunları**, Ed:Ruşen Keleş, Ankara: UNESCO-Türk Sosyal Bilimler Derneği.
- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, Orhan Uslu, (1984), “2872 Sayılı Çevre Kanununun Getirdiği İnsan Gücü Planlaması”, **Türk-Alman Çevre Mühendisleri Sempozyumu**, İzmir: ss.A.71-A.73.
- ÖZBAYKAL, Nejat, (1984), “Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği Yaklaşımında Doğayı Koruma Yöntem ve Sistemleri”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.13-24.
- ÖZER, Nurten, (1984), “Çevre Kirliliğinde Ağacın Yeri”,**Çevre Koruma**, Sayı:21, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.12-14.
- ÖZİNÖNÜ, A. Kemal, (1984), “İnsan-Çevre Etkileşimi Çevre Sorunlarının Kaynağı ise Çevre Eğitimi Sorunların Çözümü ve Önlenmesinde..”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.978-986.
- ÖZKAHRAMAN, İsmail, (1984), **Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında Ağaçlandırma, Erozyon Kontrolü ve Mera Islahı Çalışmaları**, Ankara.

- ÖZTÜRK, Mustafa, C. Kubat, M. Halit Göknil, (1984), “Şehriçi Yollarda Benzinli Taşıtların Meydana Getirdiği Karbonmonoksit Kirliliğinin Bir Modelle Tespiti”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.70-78.
- REİS, İrfan, (1984), “Çevre Koruma ve Ahlak”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.46-48.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1984), “Türkiye'de Çevre Sorunları”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.987-1003.
- SARIBAŞ, Metin, (1984), “Hava Kirliliği ve Hava Kirliliğinin Ormanlara Etkisi”, **Tabiat ve İnsan**, S:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.31-34.
- SEREZ, Mehmet, (1984), “Hava Kirliliği”,**Çevre Koruma**, Sayı:19, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.13-14.
- SEREZ, Mehmet, (1984), “Hava Kirliliği”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.22-30.
- SIRTLI, Ali, (1984), **Çevre Kirliliği ve Orman**, Orman Mühendisleri Odası Yayını, No:8, Ankara.
- SUNGUR, T., vd., (1984), “Türkiye Çevre Kirlenmesinde Cıva Etkinliği”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.371-386.
- ŞEN, Orhan, vd., (1984), “Ankara Hava Kirliliği”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, (1986), Adana, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- ŞENGÜL, Füsün, İbrahim Alyanak, (1984), “İzmir Yöresindeki Endüstriyel Atıkların Kirlilik Etüdü ve Bertaraf Olanaklarının İncelenmesi”,**Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- TMMOB Orman Mühendisleri Odası “Çölleşen Türkiye ve Ağaçlandırma” Paneli**, (1984), Orman Mühendisleri Odası Yayınları No. 10.
- TUNÇ, Muzaffer, (1984), “Trabzon'da Deniz Suyu Kirliliğinin Nedenleri”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.448-454.
- TÜRKAN, İsmail, (1984), “İzmir'in Bazı Kirli Alanlarındaki Vejetasyon Üzerinde Araştırmalar”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara:TÜBİTAK Yayını, ss.290-300.
- Türkiye'nin Yeni ve Temiz Enerji Kaynakları**, (1984). Ankara: TÇSV Yayını.
- TÜZÜN, Mehmet, (1984), “Sapanca Gölünün Tarım İlaçlarıyla Kirlenme Durumu ve Çözüm Yolları”, **Sapanca'83 Sempozyumu**, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı, ss.83-88.
- USLU, S., M. Ö. Karaöz, (1984), “Çevre Kirlenmesi ve Ormanların Bunu Önleyici Fonksiyonları”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:34, Sayı:1, İstanbul.
- ÜRÜN, Halil, (1984), “Kirlilik Faktörünün Ekolojik Denge Üzerindeki Tesiri”, **Türk-Alman Çevre Mühendisleri Sempozyumu**, İzmir: ss.E.36-38.
- VELİCANGİL, Sıtkı, (1984), “Atmosfer Kirlenmesi”,**Çevre Koruma**, Sayı:19, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, İstanbul: ss.26-27.
- VURAL, Nevin, Gülin Güvendik, (1984), “Ankara'da Yaşayan Çocuklarda Kurşun Absorbisyonunun Çevre Kirliliği ile İlgisinin Araştırılması”, **Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğ Metinleri**, (1986), Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.109-117.

1985

- AYBERS, Nejat, (1985), “Nükleer Santrallerin Çevre Sağlığı Üzerine Etkileri”,**Çevre Koruma**, Sayı:23, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, s.7.
- AYKAÇ, Burhan, (1985), “Çevre Sorunları”,**Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1-2, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları No:61, ss.51-63.
- BERKES, Fikret, Mine Kışlalıoğlu, (1985), **Ekoloji ve Çevre Bilimleri**, Ankara: TÇSV Yayını.
- BİLGE, Reha, (1985), “Ekonomi, Teknoloji ve Çevre Sorunları”, **Çevre ve Ekonomi**, TÇSV Yayını, ss.9-37.
- BİLGİN, Halit, (1985), “Rüzgar Erozyonu”, **Pancar**, Sayı:330, Ankara: Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Yayını, ss.27-28.
- BİLİR, Hikmet, (1985), “Ekolojiye Giriş”, **Çevre Koruma**, Sayı:24, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.24-25,29.
- BORA, Tanıl, (1985), “Gökova Termik Santrali Tartışılırken Çevre-Demokrasi İlişkisi ve Almanya'da Bir Yurttaş Örgütlenmesi”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:10, s:77.

- CURİ, Kriton, (1985), “Çevresel Etki Değerlendirmesine Genel Bir Bakış ve Türkiye'deki Yeri”, **Çevre 85 Sempozyumu**, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- Çevre ve Ekonomi**, (1985), Ankara: TÇSV Yayını.
- DEMİRER, A. Ahmet, (1985), “Sınai Çevre Kirlenmesi”, **Sanayi ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSVYayını.
- DEMİRER, M. Arif, (1985), “Asit Yağmuru, Gökova Santrali”, **Forum Dergisi**.
- DURA, Cihan, (1985), “Çevre Sorunları ve Ekonomi”, **Çevre ve Ekonomi**, TÇSV Yayını, ss.38-60.
- ENGİN, N., (1985), **Çevre Kirlenmesi**, İstanbul.
- ERDİN, Ertuğrul, (1985), “Çevre Kirlenmesi Olgusu ve Önlemleri”, **Dünya Birlik Basın Haber Bülteni**, Ağustos, ss.18-22.
- EREN, M. Emin, (1985), **Göktaş Bakır Tesislerinde Çıkan Kükürtdioksit Gazının Çevre Ormanlarında Zararlı Etkilerinin Saptanması Üzerine Araştırmalar**, Ankara.
- ERTÜRK, Hasan, (1985), “Çevre Kirlenmesinin Ekonomik Anlamı”, **Uludağ Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:6, Sayı:2, ss.19-25.
- GÖKSEL, Selahattin A., (1985), “Türkiye’de Nükleer Enerji ve Çevre Sorunları”, **Çevre 85 Çevresel Etki Değerlendirme Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- GÖKSEL, Selahattin A., (1985), “Nükleer Güç Üretiminden İleri Çevre ve Kamu Sağlığı Sorunları”, **Çevre Koruma**, Sayı:23, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.19-21,26.
- GÖNÜL, Erol, (1985), “Çevredeki Toprakta Farklı Olmayan Çimento Tozu ve Çevreye Etkileri”, **ÇİTOSAN Endüstri ve Kültür Dergisi**, Sayı:1, ss.16-18.
- GÜNAY, T., (1985), “Ölüm Yağmurları”, **Orman Mühendisliği Dergisi**, 21 Mart Dünya Ormancılık Günü Özel Sayısı, Ankara.
- GÜRPINAR, Ergun, (1985), **Edirne Uygulamalı Şehir ve Çevre Sorunları**, İstanbul Üniversitesi, SBE Doktora Tezi.
- KABUKÇU, Fahrettin, (1985), “Atıksuların Tarımda Kullanılması ve Çevre Kirliliği Denetimi”, **Çevre Koruma**, Sayı:24, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, s.9.
- KANTARCI, M. D., (1985), “Doğal Ekosistemlerin Korunması Açısından Çevreye Etkinin Değerlendirilmesi”, **Çevre 85 Sempozyumu**, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- KILIÇ, M., (1985), “Toprak Kirliliği”, **Cumhuriyet Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, ss.111-122.
- KILIÇER, Turgut, (1985), “Çevresel Etki Değerlendirmesi ve İdari Yapı”, **Çevre 85 Çevresel Etki Değerlendirmesi Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü
- KOCASOY, Günay, (1985), “Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporlarının Deniz Deşarjlarına Uygulanması”, **Çevre 85 Çevresel Etki Değerlendirme Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- KOÇ, T., H. Yalçın, (1985), “Hava Kirlenmesine Neden Olan Endüstriyel Prosesler ve Atmosferik Korozyon”, **Çevre Sempozyumu’85 Tebliğ Özetleri Kitabı**, 5-7 Haziran, Ankara.ss.26.
- KOÇ, T., H. Yalçın, (1985), “Atmosferdeki Kirliliğin Metallerin Korozyonu Üzerine Etkisi”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:277, ss.27.
- MORVAL, Jean, (çev.N. Bilgin), (1985), **Çevre Psikolojisine Giriş**, Ege Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayını.
- MUSLU, Yılmaz, (1985), **Su Temini ve Çevre Sağlığı**, İstanbul: İTÜ Yayını.
- MÜEZZİNOĞLU, A., (1985), “Enerji Üretiminde Çevresel Etki Değerlendirmesi”, **Çevre 85 Çevresel Etki Değerlendirme Sempozyumu**, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- ÖZER, A., N. Alpaslan, (1985), “Çevre Etki Değerlendirmesi ve Matematik Modeller”, **Çevre 85 Sempozyumu**, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- ÖZTAN, Yılmaz, (1985), **Çevre Kirlenmesi**, Trabzon: KTÜ Genel Yayın No:94, Karadeniz Üniversitesi Basımevi.

- SAMSUNLU, Ahmet, Orhan Uslu, A. Türkman,(1985), "Role of Universities in the Development of Environmental Technology", **Coordinating Conference on Technology, Technolgy in Muslim Countries, Development and Cooperation**, İstanbul.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1985), "Çevre Kirlenmesi ile Jeomorfoloji Arasındaki İlişkileri",**Türkiye IX. Jeomorfoloji Bilimsel ve Teknik Kurultayı**, Türkiye Jeomorfoloqlar Derneği, Ankara.
- SAMSUNLU, A., (1985), "Türkiye'de Çevresel Etki Değerlendirilmesi", **Çevre 85 Çevresel Etki Değerlendirmesi Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- SEVİ, Mustafa, (1985), **Çevre Koruması ve Hukuki Dayanaklar: Belediyelerin Sorunları ve Öneriler**, İzmir: İzmir Büyük Şehir Belediyesi Yayını.
- SİPAHİOĞLU, Şengün, (1985), "İklim Değişikliği/Değerşebilirliği ve İnsan", **Meteoroloji Dergisi**, S:22, Ankara: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını, ss.9-23.
- SİPAHİOĞLU, Şengün, (1985), "Hava Kirliliği ve Ankara'nın Hava Kirliliği Sorununa Meteorolojik Yaklaşım", **Meteoroloji Dergisi**, Sayı:23, ss.14-29.
- SOYBERK,V.,(1985), "Nükleer Bir Kazada Çevre Kirlenmesi ve Toplum Sağlığı Sorunları", **Çevre 85 Çevresel Etki Değerlendirmesi Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü
- SOYUPAK, S., B. Özhan, C. Gökçay, E. Hatipoğlu, (1985), "TEK- Akkuyu Nükleer Santrali İçin Yapılan ÇED Çalışmasında Kullanılan Yöntemler ve Sonuçlara Getirilen Öneriler",**Çevre 85 Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- SUN, Derya, (1985), "Çevre Kirliliğinden Ruhsal Kirliliğe", **Çevre Koruma**, Sayı:24, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.19-20.
- ŞAHİN, Cemalettin, Y. Karabulut, M. Yücel, (1985), "Malatya'da Hava Kirliliği Etmenleri ve Kirliliğin Boyutları", **TÜBİTAK Çevre Araştırma Grubu Ulusal Çevre Sempozyumu Tebliğler Kitabı**, Ankara: ss.194-208.
- TAŞKELİ, Sezai, (1985), "Herkes Sağlıklı ve Dengeli Bir Çevrede Yaşamak Hakkına Sahiptir", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:366, ss.103-106.
- TAYŞİ, İsmet, (1985), "Türkiye'de Çevre Sorunlarına Yaklaşım Biçimi", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:471, ss.11-17.
- TOKMANOĞLU, Tahsin, (1985), "Doğayı Koruma ve Doğal Kaynaklar",**Çevre Koruma**, Sayı:24, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, s.6.
- Türkiye'de Köy Kalkınması, Köyden Kente Göç ve Çevre Kirliliği**, (1985), Ankara: Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını.
- TÜRKÖZ, İsmail Orhan, (1985), "Çevre Meselelerine Genel Bakış", **Kooperatifçilik**, Sayı:67, ss.35-50.
- TÜRKMEN, Aşşen, A. İyilikçi, (1985), "Çevre Sorunlarının Çözümlemesinde Üniversite-Sanayi İşbirliği", **1. Ulusal Üniversite - Sanayi İşbirliği Sempozyumu**, 14-16 Kasım 1985, Kayseri.
- URAL, Serpil, (1985), **Çocuk Kitaplarında Çevre**, Ankara: TÇSV Yayını.
- USLU, Orhan, Aysen Müezzinoğlu, Aşşen Türkmen (ed.), (1985), **Çevre 85-Çevresel Etki Değerlendirmesi Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- USLU, Orhan, (1985), "Çevre Sorunlarına Temel Ekolojik ve Ekonomik Yaklaşımlar", TÇSV, (1985), **Çevre ve Ekonomi**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.118-150.

1986

- ABUT, Semih, (1986), "Çevre Kirlenmesi Sorunlarını Çözmede Mühendislik Hizmetleri", **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, (haz.)Emre Dölen, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayını, ss.159-172.
- ACAR, Sema, (1986), "Kimyasal Atıklar Tabiatı Tahrip Ediyor", **Çevre ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, ss.28-31.
- ACAR, Sema, (1986), "PCB Tehlikeli Bir Kimyasal Madde", **Çevre ve İnsan**, Sayı:2, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, ss.28-29.
- AKAT, Asaf Savaş, (1986), "Kalkınmada Çevresel Faktörler", **Sanayi ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını,ss.23-26.

- AKCAN, Abdülkadir, (1986), “Kültür Sığır Yetiştiriciliğine Geçişte İhmalimiz 'Çevre'“, **Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi/TOK**, Sayı:6, Ankara:Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.14-16.
- AKESEN, Aytuğ, (1986), “Çevre Sorunlarına Çeşitli Yaklaşım ve Politikalar”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, Ankara: TÜBİTAK Yayını, ss.639-645.
- AKILIOĞLU, Tekin, (1986), “Gökova Kararı Üzerine Gözlemler”, **Amme İdaresi Dergisi**, Sayı:19, Ankara:TODAİE Yayını, ss.157-161.
- AKINÇ, Berrin, (1986), **Türkiye’de Çevre Sorunlarının Çözümünde Optimal Teşkilat ve Mevzuat Modelleri Üzerine Bir Deneme**, Başbakanlık Uzmanlık Tezi.
- AKŞİN, Göksel, (1986), “Su Kirliliği ve Biyoakümülyasyon”, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, Haz.Emre Dölen, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayını, s.37.
- ARTAN, S. Reha, (1986), “Çevre Koruma Uygulamaları ve Merkezi Planlama I”, **Çevre Koruma**, Sayı:29, İstanbul Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.13.
- ARTAN, S. Reha, (1986), “Çevre Koruma Uygulamaları ve Merkezi Planlama II”, **Çevre Koruma**, Sayı:30, İstanbul Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.7-8.
- ATAÇ- RÖSCH, (1986), “Turizm ve Çevre İlişkilerine Teorik Yaklaşım”, Orhan Uslu (ed.), **Çevre 86 Sempozyumu**, Atatürk Kültür Vakfı, İzmir.
- ATALAY, İbrahim, (1986), “Türkiye’de Erozyon, Taşınma ve Birikme Olaylarının Genel Durumu”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.18-28.
- ATAMER, Bülent, (1986), “Ankara'nın Hava Kirliliği”, Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, sYs.173-184.
- AVCI, Eşref, (1986), “Seyreltik Eriyiklerden Bakırın Elektroliz Yoluyla Geri Kazanılması ve Çevre Kirliliğinin Önlenmesi”, **4. Ulusal Metalürji Kongresi Bildirileri El Kitabı**, Ankara: TMMOB Metalürji Mühendisleri Odası, ss.190-211.
- BALTAOĞLU, İlhan, (1986), “Çevre Korunmasında Otorite Boşlukları”,**Çevre Koruma**, Sayı:36, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.17.
- BARLAS, Hulusi, (1986), “Dizel Egzoz Gazları ve Çevre”, Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.136-145.
- BAŞAR,Yasemin,Tunç Savaşçı, (1986), “Dünyada ve Türkiye’de Petrokimya Sanayi ve Çevre Kirlenmesi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:2, ss.56-57.
- BAŞKARDEŞ, M. Oktay, (1986), “Isıtma Nedeniyle Hava Kirliliği Pratik Önleme Çareleri”, Emre Dölen,**Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.185-192.
- BAŞOL, Koray, (1986), “Çevre Sorunları ve Türkiye”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.6-8.
- BATUR, Tarık, (1986), “Deniz Kirliliği ve MARPOL Sözleşmesi”, **Deniz Sektörü Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Ulaştırma Bakanlığı Yayını, ss.90-95.
- BİLGE, M. Ayhan, (1986), “Çevre Sorunlarına Bir Yaklaşım Örneği”, **Çevre Koruma**, Sayı:31-32, İstanbul:Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.32-33.
- BOZALI, Bülent, (1986), “Deterjan ve Çevre”, **Çevre Koruma**, Sayı:31-32, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, sYs.11-13
- BÖKE, Hasan, E. N. Caner, H. Göktürk, (1986), “Ankara’da Hava Kirliliğinin Travertenler Üzerine Etkileri”, **4. Kimya ve Kimya Mühendisliği Sempozyumu Tebliği ve Poster Özetleri**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, ss.524-525.
- CANİTEZ, E., (1986), “Çevrenin Korunması ve Kirlenmesinin Önlenmesine İlişkin Belediyelerin Görevi, Yetki ve Sorumlulukları”, **İzmir Belediyeler Birliği Urla Semineri**,19.7.1986.
- CURİ, Kriton, A. Nursen İpekoğlu, Ekrem Ekinci, (1986), “İstanbul’un Mevcut Çöp Problemi ve Çözüm Önerileri”, Emre Dölen,**Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.3-15.
- CURİ, Kriton, (1986), “Sanayileşmenin Çevre Kirlenmesine Katkısı ve Çevreyi Korumayı Amaçlayan Mevzuatın İrdelenmesi”, Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.233-238.
- ÇÖLAŞAN, Ümran E., (1986), “Ankara’da Hava Kirliliği”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:27, Sayı:317.

- ÇÖRTOĞLU, Sahir, (1986), “Çevrenin Kirletilmesinden Doğan Sorumlulukta Taşınmaz Mülkiyetinin Aşkın Kullanılmasından Doğan Sorumluluğun Karşılaştırılması”, **Yargıtay Dergisi**, Sayı:1-2, ss.77-100.
- DAĞLILAR, Mehmet, (1986), “İzmit Körfezinde Deniz Kirliliği”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:27, Sayı:317.
- DALES, J. H., (çev:İ. Orhan Türköz), (1986), **Çevre Sorunlarının Hukuki ve Ekonomik Temelleri**, İstanbul:Arajans Alaş Basım İmalat Sanayi A.Ş.
- DEMİRCİOĞLU, Bünyamin, (1986), “Ege Bölgesindeki Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları”, **Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.11-25.
- DEMİRER, M. Arif, (1986), “Endüstriyel Kirlilik ve Çevre”, **Sanayi ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.67-70.
- DOĞAN, Hüsnü(Ed.), (1986), **Milli Parklar Semineri**, Ankara: Gelişim Matbaası.
- DÖLEN, Emre(Haz), (1986), **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayını, Dördüncü Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi Kitabı, C:2, İzmir, 5-9 Haziran.
- DUMAN, M. Halit, (1986), “Kamu Taşımacılığında Hava Kirliliği”, **Çevre Koruma**, Sayı:33, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, s.9.
- DUMLU, Gürkan, (1986), “Çevre Sorunlarının Çözümünde Teknolojik ve Yönetimsel Temel İlkelerin Tanımı”, Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.1-2.
- ERASLAN, İsmail, (1986), “Çevrenin Korunmasında Ormanların Gördüğü İşlevler”,**Çevre Koruma**, Sayı:34, İstanbul:Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.11-13.
- ERASLAN, İsmail, (1986), “Hava Kirliliğinin Neden Olduğu Orman Ölümünün Doğurduğu Sonuçlar ve Alınması Gerekli Önlemler”, **Çevre Koruma**, Sayı:37, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.23-25.
- ERDOĞAN, Erkan, (1986), **Motorlu Taşıtlardan Kaynaklanan Hava Kirliliği Paneli Tebliğ Metinleri**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri Odası.
- EREL, Aydın, (1986), “Hava Kirliliği ve Kent İçi Ulaştırması”,**Çevre Koruma**, Sayı:33, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.4-6.
- ERKAN, Erdoğan, (1986), “Egzoz Kaynaklı Hava Kirliliği ve Önlenmesi”,**Çevre Koruma**, Sayı:33, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.16-17.
- ERKAN, Erdoğan, (1986), “Motorlu Taşıtlardan Kaynaklanan Hava Kirliliği ve Önlenmesi”, Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul:TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.91-104.
- ERON, Zati, (1986), “Ormanın Çevre Temizliği Açısından Önemi”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.23-28.
- ERTÜRK, Hasan, (1986), “Toplumsal Refah ve Çevre Kirlenmesi”,**Uludağ Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:7, Sayı:2, ss.21-28.
- ERUSLU, Niyazi, (1986), “Dökümhanelerin Çevre Kirliliğine Etkileri ve Önleme Yöntemleri”, Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.146-158.
- FİSUNOĞLU, Mahir, (1986), “Çevre Sorunları ve Ekonomi”, **Sanayi ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.49-51.
- GARIPOĞLU, Zübeyde, (1986), “Çevre Sorunları ve Fayda Maliyet Analizleri”, **Etibank Bülteni**, Sayı:82, ss.13-15.
- GÖKÇE, Orhan, (1986), “İmar Planlarında Çevre Sorunları”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.29-32.
- GÖKSU, Rıfat, Ömer Işıkman, Ertuğrul Ünlütürk, (1986), “2872 Sayılı Çevre Kanunu ve İçişleri Komisyonu Raporu Üzerine Görüşler”,**Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:18, ss.4-6.
- GÖNENÇ, I. E., A. Bilen, (1986), **Çevre Sorunları Seminer Notları**, TÜBİTAK - MBEAE Yayını, Gebze 1986.
- GÖNENÇ, I. E., (1986), “TÜBİTAK Gözüyle Çevre Sorunları ve Uygulamalara Ait Görüşler”, **TÜBİTAK-Kimya Sanayi Derneği, Çevre Sorunları Semineri Notları**, Gebze, Kasım 1986.
- GÜRAY, Övat, (1986), “Halk Sağlığı Açısından İstanbul Çevre Sorunları”,**Çevre Koruma**, Sayı:30, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.4-6.

- GÜRPINAR, Tansu, (1986), "Doğayı Korumanın Gerekçesi", **Mühendis ve Makine**, Cilt.27, Sayı:317.
- GÜRPINAR, Tansu, (1986), "Doğayı Korumanın Gerekçesi ve Doğayı Koruma Stratejileri", **Milli Parklar Semineri**, (Ed:Hüsnü Doğan), Ankara.
- HAKTANIR, Koray, (1986), "Çevre Kirlenmesiyle İlişkili Olarak Pestisidlerin ve Ağır Metallerin Topraktaki Biyolojik Olaylar Üzerine Etkisi", Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi.
- İNCECİK, Selahattin, (1986), "Hava Kirliliğinde Meteorolojik Kontrol", **Meteoroloji Dergisi**, Sayı:25, ss.45-47.
- KANCA, Kemal, (1986), "Hava Kirliliğiyle İlgili Yönetmelikler ve Bunların Uygulanma Durumu", **Çevre Koruma**, Sayı:27, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.16-24.
- KANTARCI, M. D.,(1986), "İstanbul Feneryolu Ağaçlandırma Alanında Asit Yağışların Etkisi ve Bu Yağışların Kaynağı Üzerine İncelemeler", **Çevre 86 Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- KAZANCI, Nizamettin Sırrı, (1986), "Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları", **Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.39-51.
- KOCASOY, Günay, (1986), "Çevresel Etki Değerlendirme Etütlerinin Dünyada Uygulanması ve Ülkemiz İçin Bazı Öneriler",**Çevre**, Ankara:T.C. Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü, ss.67-72.
- KOCASOY, Günay, (1986), "Çevresel Etki Değerlendirmesinin Önemi",**Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, (haz.Emre Dölen), İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayını, ss.16-25.
- KONURALP, Haluk, (1986), "Yargıtay Kararlarında Çevre Sorunları-Usul Hükümleri Açısından Bir İnceleme", **Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.65-81.
- KOZAKÇIOĞLU, Hayri, (1986), "Sapanca Gölünün ve Çark Kanalının Kirlilikten Korunması ve Islahı", **Çevre ve İnsan**, S:2, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, ss.46-55.
- LARRE, Dominique, (1986), "Çevre Yönetimi Konulu Dünya Sanayi Konferansının Sonuçları ve Tavsiye Kararları", TÇSV, (1986), **Sanayi ve Çevre Konferansı**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.25-33.
- Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları**, (1986), Ankara: TÇSV Yayını.
- MÜEZZİNOĞLU, A., (1986), "İzmir'de Hava Kirlenmesi", **Çevre 86 Sempozyumu**, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- OĞUZ, Burhan, (1986), **Çevre Üzerine Düşünceler**, Ankara: TÇSV Yayını.
- ORHON, Derin, (1986), "İstanbul'da Endüstriyel Atık Suların Kontrol Esasları",Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.26-36.
- ÖZ, Esat, (1986), **Bir Baskı Grubu Olarak Çevre Koruma Derneklerinin Çevre Politikalarının Oluşumundaki Rolü Türkiye Örneği**, Ankara:Gazi Üniversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi
- ÖZBEK, Hikmet, (1986), "Çevrenin Korunmasında Köy Muhtarlarının Önemi",**Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.29-30.
- ÖZDEMİR, Nevzat, (1986), "Komşuluk Hukuku Çerçevesinde Çevre Sorunları ile İlgili Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi", **Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.97-121.
- ÖZER, A. Öznur, (1986), "Çevresel Etki Değerlendirmesi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:2, ss.38-45.
- ÖZER,U. Ş. Kartal, (1986), "Hava Kirliliği ile Mücadelede Meteorolojik Parametrelerin Değerlendirilmesi", **Çevre**, Sayı:1, ss.23-28.
- ÖZER, A. Öznur, (1986), "Çevresel Etki Değerlendirmesinin Tarihçesi ve Gelişimi", **Mühendis ve Makine**, Cilt:27, Sayı:317, ss.16-19
- ÖZFATURA, Burhan, (1986), "İzmir Kentinde Çevre Kirliliği Konusunda Çalışmalar",**Çevre ve İnsan**, Sayı:2, ss.31-37.
- PAMAY, Besalet, (1986), "Türkiye'de Çevre Sorunlarının Çözümünde Çevre Mimarları ve Çevre Mühendislerinin Rolü", **Çevre Koruma**, Sayı:36, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.20-21.

- PAMAY, Besalet, (1986), "Türkiye'de Kömür İşletmelerinin ve Termik Santrallerin Neden Olduğu Çevre Sorunları", **Çevre Koruma**, Sayı:29, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.20-21.
- PANASEWICH, Carol, (çev:Ussal Zeki Çapan) (1986), "Yeraltı Suyunun Tarım İlaçlarından Korunması", **Çevre ve İnsan**, Sayı:1, ss.32-33.
- SAĞCAN, Mustafa, (1986), "Turizm Çevre İlişkileri ve Turizm Kaynaklarının Korunması", **Turizm Yıllığı 1985**, Ankara:Turizm Bankası A.Ş., ss.129,140.
- Sanayi ve Çevre Konferansı**, (1986), Ankara: TÇSV Yayını.
- SAV, Özden N., (1986), "Devletin Çevre Zararından Doğan Uluslararası Sorumluluğu: Uluslararası Gelenek Hukuku ve Yargı Kararlarına Genel Bakış", **Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.131-141.
- SCHAEFER, Roger, (1986), "Çevre Yönetiminin Teknolojik Yönü", **Sanayi ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.41-43.
- SEZER, Bekir Sıtkı, (1986), "Çevre Sorunları ve Hukuk", **Adalet Dergisi**, Sayı:6, ss.7-35.
- ŞENER, Orhan, (1986), "Kamu Ekonomisi İlişkileri Yönünden Çevre Kirliliğinin Önlenmesi", **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:3, Sayı:3, ss.24-25.
- ŞENES, Suat, (1986), "Çevre ve Ekonomi", **Çevre Koruma Dergisi**, Sayı:39.
- ŞENES, Suat, (1986), "Ormanlarda Çeşitli Çevre Sorunları 'Orman Gölleri'", **Çevre Koruma**, Sayı:34, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.5-7.
- TANDOĞAN, Haluk, (1986), "2872 Sayılı Çevre Kanununa Göre Çevrenin Kirlenmesinden Doğan Sorumluluk", **Yargıtay Dergisi**, Cilt:12, Sayı:1-2.
- TEKİN, Ahmet, (1986), "Çölleşme", **Çevre ve İnsan**, Sayı:1, ss.34-38.
- TOKMANOĞLU, Tahsin, (1986), "Doğayı Korumanın Koşulları", **Çevre Koruma**, Sayı:37, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.8-9.
- TUBİTAK Ulusal Çevre Sempozyumu Kitabı**, (1986), Adana, 12-15 Kasım 1984.
- TUNCER, Selahattin, (1986), "Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Çevre Sorunları", **Çevre Koruma**, S:28, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, s.17.
- TURAN, Levent, (1986), "Hava Kirliliğinin Çevreye Etkileri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:1, ss.265-270.
- ULUSAN, İlhan, (1986), "Çevrenin Kirlenmesinden Doğan Sorumlulukta Fedakarlığın Denkleştirilmesi İlkesi", **Yargıtay Dergisi**, Cilt:12, Sayı:1-2, ss.57-76.
- URAL, Engin, (1986), "Hukuk Açısından Çevre Sorunları", Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul:TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.86-90.
- USLU, Orhan, (1986), **Çevresel Etki Değerlendirmesi**, Ankara: TÇSV Yayını.
- USLU, Orhan, (1986), "İzmir Körfezinde Endüstriyel Kirlilik", **Sanayi ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.33-35.
- USLU, Orhan, (1986), "Chernobyl Nükleer Kazası Sonuçlarının Çevresel Açısından Değerlendirilmesi", **Çevre 86 Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- UTKUÇALI, Rahime, (1986), "Nükleer Santrallerin Çevreye Etkileri", **Mühendis ve Makine**, Cilt:27, Sayı:317.
- WEIDNER, Helmut, (Çev:Ali Rıza Yılmaz), (1986), "Japonya'da Çevre Enformasyonları", **Çevre ve İnsan**, Sayı:1, 41-46.
- YILDIRIMLI, S., (1986), "Munzur Dağlarının İlginç ve Kaybolmakta Olan Türleri", **İnönü Üniversitesi Çevre Araştırmaları Merkezi Çevre Sempozyumu**, 5-8 Haziran 1986, Malatya.
- YILMAZ, Ali Rıza, (1986), "Çevre Kanunu Yönetmeliklerinin Önemi, İdari ve Teknik Değerlendirmesi", **İzmir Belediyeler Birliği Uurla Semineri**.
- YILMAZ, Ali Rıza, (1986), "Ankara Hava Kirliliği Problemi ve Projeyle Getirilen Ana Çözüm Alternatifi: Linyit Kömürü Kalitelerinin İyileştirilmesi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:1.
- YÜKSEL, Bayram, (1986), "Hava Kirlenmesi ve Önlemleri", **Çevre Koruma**, Sayı:27, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.17-25.
- ZABUNOĞLU, Sevim, İlhan Karaçal, (1986), "Toprak, Su ve Bitki Kirlenmesine Gübrelemenin Etkisi", Emre Dölen, **Çevre Kirliliği ve Kirleticilerin İnsan Bedenine Etkisi**, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri İstanbul Şubesi Yayını, ss.193-207.
- KABAALIOĞLU, Haluk A, (1986), "Haksız Fiil ve Çevreyi Kirleten İşletmeler", **İstanbul Ticaret**, Sayı:1425, ss.4-7.

1987

- AKÇAY, Hüsamettin, (1987), “Çernobil Nükleer Santralindeki Kazanın Çevreye Olan Etkileri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Çarşamba Konferansları**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, ss.271-287.
- AKILLIOĞLU, Tekin, (1987), “İdare Hukuku Açısından Çevre Kanunu”, **Çevre Kanununun Uygulanması**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.71-88.
- AKSUNGUR, Pauline, (1987), “Adana-Karataş ve Tuzla Bölgelerinde Deniz ve İçme-Kullanma Sularındaki Kirlilik Seviyesi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, ss.71-75.
- ALTAN, T., M. Yücel, (1987), “Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Yeni Planlanan Yerleşim Alanlarına Uygulanması”, **Uluslararası Çevre 87 Sempozyum Bildirileri**, İstanbul: ss.53-60.
- ALYANAK, İbrahim, (1987), “İzmir Kentinde Katı Atık Sorunları ve Alınan Önlemler”, **Çevre ve İnsan**, S:4, ss.74-78.
- ARAT, Zeynep, (1987), “Kalkınma Planlarında ve Hükümet Programlarında Çevre Politikaları”, **Türkiye'nin Çevre Politikası Nedir? Ne Olmalıdır?**, Ankara:TÇSV Yayını.
- ARSU, Erkan, (1987), “Gürültü Kirliliğini Önleme Çalışmaları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:4, ss.71-73.
- AYDIN, Suzan, (1987), **Türkiye'de Çevre Kirliliği ve Çevre ile İlgili Hukuki Düzenlemeler**, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AZRAK, Ali Ülkü, (1987), “Kentleşmenin Getirdiği Çevre Sorunları”, **Kentleşmenin Getirdiği Çevre Sorunları Sempozyumu(İdare Hukuku Açısından)**, Danıştay Başkanlığı Yayını,1987, Ankara: ss.11-21.
- BAĞCI, Serpil, (1987), “Ozon Tabakasının Korunması”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:5.
- BALEL, Ümit, (1987), **Ekoloji-Çevre Kirlenmesi ve Mekansal Bir Olay Turizm**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- BARIŞ, Y. İzzettin, (1987), “Asbest ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:4, ss.101-105.
- BARTH, Hans-Günter, (1987), “Çevre Politikası ve Ekolojiye Yönelik Planlama Enstrümanı Olarak ÇED”, Orhan Uslu (ed.), **ÇED Uygulamasından Örnekler**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.15-37.
- BAŞTÜRK, A., (1987), “Türkiye'de Katı Atık Özellikleri ve Bertarafı İçin Uygun Teknolojiler”, **Türk-Alman Çevre Teknolojisi Semineri**, İstanbul: ss.378-397.
- BAYAR, A. Banu, (1987), “Deterjanlardan Kaynaklanan Çevre Sağlığı Problemi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, ss.29-30.
- BAYKUT, F., A. Aydın, S. Baykut, (1987), **Çevre Sorunları ve Korunma**, İstanbul Üniversitesi Yayın Sıra No:3449.
- BAYRAKTAR, Aysel, (1987), “Karayollarından Kaynaklanan Çevre Sorunları-İzmir Ankara Karayolunda Bir Örnekleme Üzerinde Sorunlara Yaklaşım”, (Ed: Orhan Uslu), **ÇED Uygulamasından Örnekler**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.41-82.
- BÜYÜKGÜNGÖR, Hanife, (1987), “Atık Suların Arıtılmasında Biyolojik Sistemler ve Son Teknolojik Gelişmeler”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, ss.79-87.
- BERKES, Fikret, Mine Kışlalıoğlu, (1987), **Biyolojik Çeşitlilik**, Ankara: TÇSV Yayını.
- CURİ, Kriton, (1987), “Türkiye'de Katı Atıkların Geri Kazanılması ve Uzaklaştırılması Sorunu”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, ss.74-78.
- ÇANAĞÇIOĞLU, Hasan, (1987), “Pestisitlerin Kuş Populasyonlarına Etkileri”, **Türkiye ve Balkan Ülkelerinde Yaban Hayatı Uluslararası Sempozyumu**, İstanbul, 1987, Ankara: Orman Genel Müdürlüğü Yayını, ss.52-59.
- ÇETİNTAŞ, Cengiz, (1987), “Kütahya'da Çevre ve Hava Kirliliği”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:4. **Çevre Kanununun Uygulanması**, (1987), Ankara: TÇSV Yayını.
- DOĞANTÜRK, Şule, (1987), **Ekonomi ve Ekoloji İlişkisi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DÖKMECİ, İsmet, (1987), “Çevre Sağlığı ve Deterjanlar”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:236, ss.36-37.
- DURAK, Aytaç, (1987), “Adana Büyük Şehir Belediyesinin Çevre ile İlgili Uygulamaları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:5.
- DURMAZ, A., (1987), “Türkiye'nin Enerji Altyapısı ve Hava Kirliliği”, **Yanmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü**, (Ed: A. Durmaz, Y. Ercan), Uluslararası Yanmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Sempozyumu, 23-25 Eylül 1987, Ankara: ss.1-74.
- DURMAZ, A., Y. Ercan(Ed.), (1987), **Yanmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü**, Uluslararası Yanmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Sempozyumu, 23-25 Eylül 1987, Ankara.

- DÜLGER, İlhan, (1987), “Türkiye’nin Kısa ve Uzun Vadede Çevre Koruma Stratejisi ve Yatırımları Ne Olmalıdır?” (Tebliğ), Ankara
- ELBEYLİ, Müberra, (1987), “Endüstriyel Atıksu Arıtma Tesisleri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:4, ss.44-50.
- ERDİN, Ertuğrul, (1987), “İzmir’de Katı Atık ve Çöp ile İlgili Sorunlar”, **Çarşamba Konferansları (1986-1987)**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, ss.342-373.
- ERTÜRK, Hasan, (1987), “Olumsuz Bir Dışsallık Örneği: Kentiçi Trafikin Hava Kirliliğine Etkileri”, **Uludağ Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:8, Sayı:2, ss.147-157.
- FİLİZ, Şevki, (1987), “Sıvı ve Katı Atıkların Yeraltımda Giderilme Güvenirliği ve Tekniği”, **Ulusal Hidroloji Sempozyumu**, (1988), Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Yayını, ss.223-227.
- GEMALMAZ, Mehmet Semih, (1987), “Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı ve Türk Düzenlemesi”, **Dönmezer’e Armağan**, ss.233-278.
- GEMALMAZ, Mehmet Semih, (1987), “Çevre Koruma Sorunu, Çevre Hakkı, Çevre Yasası ve Düşündürdükleri”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt:61, Sayı:1-2-3, ss.59-95.
- GEMCİ, Remzi, (1987), **Tekstil İşletmelerinin Çevre Kirlenmelerine Etkileri**, Uludağ Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖK, A. Suzan, (1987), “Çevre Kirliliğinin Önlenmesine İlişkin Uygulamalar”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:4, ss.16-23.
- GÖNÜLLÜ, M. Talha, Ahmet Samsunlu, Adem Baştürk, (1987), “Açık Katı Atık Depolama Yerlerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yer Altı Sularını Kirlilemesi”, **Ulusal Hidroloji Sempozyumu**, (1988), Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Yayını, ss.229-235.
- GÜLTAY, Nilgün, (1987), “Çevre ve Hukuk”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:4, ss.10-11.
- GÜMRÜKÇÜOĞLU, E. İ., N. O. Ergün, (1987), “Ağır Metaller ve Çevre Kirliliği”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi**, Cilt:1, Sayı:1, Samsun:ss.21-23.
- GÜNAY, Eray, (1987), “Muğla Yatağan Santralinin Çevre Ormanlara Verdiği Zararlar Hakkında Rapor”, **Çevre ve Orman Dergisi**, Sayı:3.
- GÜNAY, Baykan, (1987), “Yeni Yerleşme Alanları ve Çevre”, **Şehirleşme ve Çevre Konferansı**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.46-65.
- GÜR, H., (1987), “Azalan Ozon ve Yaşam”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:233, ss.3-6.
- GÜREL, N. Oya, (1987), **Kıyı ve Körfezde Kirlenmelerin Yayılımı**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜZEY, Yılmaz, (1987), **Çevre Kirliliği, Çevre Koruma ve Bir Örnek Araştırma**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HALICI, Galip, (1987), “Çevre ve Ekonomiye İzmir Özelinde Bakış”, **Çevre ve İnsan**, S:4, ss.6-9.
- HAKKI, Ruşen, (1987), “Basın-Orman İlişkisi, Kocaeli Yöresinde Çevre Sorunları”, **Orman-87**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, ss.67-69.
- HAYES, Terence M., (1987), “International Activities on the Prevention of Marine Pollution and the Effects of MARPOL Convention”, **Uluslararası Deniz Taşımacılığı ve Eğitim Sempozyumu**, Ankara: Ulaştırma Bakanlığı Yayını, ss.44-48.
- International Symposium on Environmental Management, Environmet’87**, (1987), İstanbul: Ankara:Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını.
- İZDAR, Erol, (1987), “Çevre ve Deniz Kirliliği”, **Deniz Sektörü Sorunları Sempozyumu**, Ankara: Ulaştırma Bakanlığı Yayını, ss.67-75.
- KANTARCI, M. Doğan, (1987), “Türkiye’deki Kara ve Su Ekosistemleri Üzerindeki Antropojen Etkiler ve Çevreye Etkinin Değerlendirilmesi (ÇED) Konusu”, (Ed: Orhan Uslu), **ÇED Uygulamasından Örnekler**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.85-119.
- KARACA, Ali, (1987), “Çevre Sorunları- AET ve Türkiye”, **İktisat ve Maliye Dergisi**, Cilt:34, Sayı:3.
- KARPUZCU, Mehmet, (1987), **Çevre Ekonomisi**, İTÜ İnşaat Fakültesi Yayın no:1348
- KELEŞ, Ruşen, (1987), “Kentleşme ve Çevre Politikaları”, **Şehirleşme ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.72-88.
- KELEŞ, Ruşen, (1987), “Politika Olarak Çevre ve Çevre Politikası Modelleri”, **Ekonomi, Ekoloji, Siyaset Sempozyumu**, Ankara.
- KENCE, Aykut, (1987), “Radyasyonun Genetik Etkileri ve Çernobil Kazası”, **Çevre Koruma**, Sayı:4, ss.9-11.
- Kentleşmenin Getirdiği Çevre Sorunları Sempozyumu (İdare Hukuku Açısından)**, (1987), Danıştay Başkanlığı Yayını, 1987, Ankara.

- KIRLI, Orhan, (1987), "Türkiye'de Çevre Sorunları", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:375, ss.79-96.
- KOCASOY, Günay, (1987), "Deniz Deşarjlarının Çevreye Etkilerinin Değerlendirilmesi", (Ed:Orhan Uslu),**ÇED Uygulamasından Örnekler**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.127-153.
- KUMBUR, Halil, (1987), "Sentetik Deterjanlar ve Yaratıkları Çevre Problemleri", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:311, ss.67-75.
- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, (1987), "Enerji Üretimi ve Çevresel Etki Değerlendirmesi", (Ed:Orhan Uslu), **ÇED Uygulamasından Örnekler**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.157-182.
- MÜEZZİNOĞLU, A., (1987), "İzmir'de Hava Kirliliği", **Çevre ve İnsan**, Sayı:4.
- Nüfus ve Çevre Konferansı**, (1987), Ankara: TÇSV Yayını.
- ÖLÇER, Selim, (1987), "Hava Kirliliği ve KBB Sorunları", **Birlik**, Sayı:40, Ankara: Türkiye Emekli Subaylar Derneği Yayını, ss.19-20.
- ÖNCER., M., (1987), "Nüfus, Çevre ve Verimlilik",**Verimlilik Dergisi**, Cilt:16, Sayı:9, ss:4-6.
- ÖNCER, M., (1987), "Ormanların 'Çevre Koruma' Fonksiyonları ve Önemi",**Verimlilik Dergisi**, Cilt:16, Sayı:3, ss.9-12.
- ÖZDEMİR, Şevket, (1987),**Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Çevre Sorunlarına Duyarlılık**, Ankara Üniversitesi, SBE Doktora Tezi.
- ÖZDEMİR, Şevket,(1987), "Kamuoyunun Çevre Sorunlarına Duyarlılığı", **Çevre ve İnsan**, Sayı:5.
- ÖZDEMİR, Alişan, (1987), "Halk Sağlığı Açısından Hava Kirliliği ve Önleme Çalışmaları",**Çevre ve İnsan**, Sayı:4, s.66-70.
- ÖZKARADUMAN, Hüseyin, (1987), "Çöp ve Katı Atıkların Giderilmesi ve Değerlendirilmesi Çalışmaları", **Çevre ve İnsan**, Sayı:4, ss.79-81.
- PAMUKÇU, Nevin,(1987), "Fosfatlar ve Çevreye Etkileri", **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, ss.17-22.
- PAZARCI, Hüseyin, (1987), "Çevre Sorunları Konusunda Uluslararası Antlaşmalar ve Türkiye", **Çevre Kanununun Uygulanması**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.145-168.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1987), "Türkiye'de Çevre Kirlenmesi ve Çevre Korunması", **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari İlimler Fakültesi**.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1987), "Hava Kirliliği", **Belde ve Çevre Dergisi**, İstanbul: Haliç Uluslararası Yayıncılık, İstanbul.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1987), "Kentleşme, Nüfus ve Çevre", **Belde ve Çevre Dergisi**, İstanbul.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1987), "Çevre Koruma ve Atıksu Arıtma Tesisleri", **Belde ve Çevre Dergisi**, İstanbul: Haliç Uluslararası Yayıncılık.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1987), "Gürültü Kontrol Yönetmeliğinin Tanımı", **Belde ve Çevre Dergisi**, İstanbul: Haliç Uluslararası Yayıncılık.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1987), "Turkey and Environmental Protection Activities", **Belde ve Çevre Dergisi Özel Sayısı**, Haliç Uluslararası Yayıncılık.
- SAMSUNLU, Ahmet,B. B.Baykal, (1987), "Çevresel Risk Faktörü ve Çernobil Örneği",**Çernobil Kazası ve Çevreye Etkileri Toplantısı**, Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, Sayı:3, İstanbul.
- SAMSUNLU, A., (1987), "Teknik İlerleme Türkiye'de ve Almanya'da Güncel Çevre Korunması", **Ekonomi, Ekoloji, Siyaset Sempozyumu**, Alman Kültür Merkezi, Ankara.
- SAMSUNLU, A., B. B. Baykal, (1987), "Çevresel Risk Kavramı", **Çevre'87 Sempozyumu**, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir.
- SAMSUNLU, A., (1987), "Çevre Kirlenmesinin Önlenmesinde Arıtma Tesislerinde Prefabrik Uygulaması İmkanları", **Beton Prefabrikasyon Dergisi**, Prefabrik Birliği, Sayı:2. Ankara.
- SEREZ, Mehmet, (1987), "Suların Kirlenmesi", **Avacı Rasgele Dergisi**, Sayı:43-44.
- SEREZ, Mehmet, İ. Eraslan, (1987), **Hava Kirliliği Etkisi ile Kaz Dağı Ormanlarında Karaçam, Kızılcım ve Gökknar ile Yapraklı Ağaçlarda Oluşan Zarar ve Hasarlar Üzerine Yapılan İncelemeler**, OGM Projesi.
- SÖNMEZ, Cengiz, (1987), **İşletmelerde Çevre Kirliliğine Karşı Alınacak Önlemler**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- ŞAHİN, Cemalettin, (1987), "Hava ve Hava Kirliliğini Etkileyen Doğal Çevre Faktörleri", **Coğrafya Araştırmaları Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, Ankara: ss.25-47.
- ŞAHİN, Cemalettin, (1987), "Erozyon Toprak Erozyonu-Yarıntı (Gully) Erozyonu", **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, ss.189-223.
- Şehirleşme ve Çevre Konferansı**, (1987), Ankara: TÇSV Yayını.
- ŞENGÜL, Füsün, (1987), "İzmir'de Endüstriyel Kirlenme", **Çevre ve İnsan**, Sayı:4, ss.41-43.

- TANDOĞAN, Haluk, (1987), "Medeni Hukuk Açısından Çevre Kanunu", **Çevre Kanununun Uygulanması**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.17-38.
- TÇSV, (1987), "Nüfus ve Çevre Konferansı Genel Değerlendirme Oturumu", **Nüfus ve Çevre Konferansı**, (1988), Ankara: TÇSV Yayını.
- TOPÇU, Nazmi, Aysen Müezzinoğlu, (1987), "Ege Denizinde Petrol Hidro Karbonu Kirliliği", **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, s.23-31.
- TOROSLU, Nevzat, (1987), "Ceza Hukuku Açısından Çevre Kanunu", **Çevre Kanununun Uygulanması**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.105-129.
- TOSUNOĞLU, Canan, (1987), **Eğitsel Ortamda Türk ve Amerikan Kesitlerinin Çevresel Tutumlarının Kültürlerarası Bir Karşılaştırması**, ODTÜ Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TUNAY, O., A. Samsunlu, vd., (1987), "Deterjanların Çevreye Etkileri", **İzmir Büyükşehir Belediyesi Deterjan Kirliliği Sempozyumu**.
- TÜREL, Oktar, (1987), "Kirlilik Gideriminin Ekonomisi Üzerine:İzmit Körfezi Örneği", **Çevre ve İnsan** Sayı:3, ss.63-69.
- Türk-Alman Çevre Teknolojisi Semineri**, (1987), Berlin Teknik Üniversitesi, İTÜ, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- TÜRKEŞ, Murat, (1987), "Karbondiyoksit ve Küresel İklim Değişiklikleri", **Meteoroloji Dergisi**, Sayı.32, ss.24-27.
- Türkiye'nin Çevre Politikası**, (1987), Ankara: TÇSV Yayını.
- Türkiye'nin Biyolojik Zenginlikleri**, (1987), Ankara: TÇSV Yayını.
- Uluslararası Çevre 87 Sempozyum Bildirileri**, İstanbul, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını.
- UNESCO-UNEP, (1987), **Çevre Eğitim ve Öğretimi Kongresi**, Moskova, Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- URAL, Engin, (1987), "Ülkemizde Çevre Eğitimi ve Sorunları", **Türk Eğitim Derneği XI.Eğitim Toplantısında Sunulan Bildiri**, Ankara:TED Yayınları, Bilim Dizisi No:11.
- USLU, Orhan, (1987), "İzmir'de Çevre Sorunları", **Şehirleşme ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.132-147.
- USLU, Orhan, A. Türkman, (1987), **Su Kirliliği ve Kontrolü**, T.C. Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayınları Eğitim Dizisi, no. 1, Ankara.
- USLU, Orhan(ed.), (1987), **ÇED Uygulamasından Örnekler**, Ankara: TÇSV Yayını.
- ÜSTÜNER, Harun Kaya, (1987), "Proje Finansman Açısından Çevre Sorunları", **Çevre ve İnsan**, S:3, ss.56-61.
- YARDIM, M. Ferhat, Derya Erçikan, Mustafa Tolay, (1987), "The Growing Problem of Acid Rain", **Proceedings of the International Symposium on Environmental Management Environment'87**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, ss.1503-1514.
- YENİGÜN, M. Emin, (1987), "Çevre Kirliliği Problemi ve Çevre Koruma", **Demiryol Dergisi**, Sayı:738, ss.26-27.
- YİĞİT, V., (1987), "Ambalaj ve Çevre Kirlenmesi", **Verimlilik Dergisi**, Cilt:16, Sayı:9, ss.24-30.
- YÜCEL, Bilge, (1987), "Çevre ve Deterjan", **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, ss.4-7.

1988

- ABİŞ, Güzin, İsmet Munlafafoğlu, (1988), "Çevre Kanunu ve ÇİTOSAN", **ÇİTOSAN Endüstri ve Kültür Dergisi**, Sayı:4, ss.18-19.
- ACAR, Sema, (1988), "Ortak Bir Sorumluluk", **Çevre ve İnsan**, Sayı:7
- AKBABA, Gülgün, (1988), "Çevre Kirliliği ve Gıdalarımız", **Bilim ve Teknik**, Cilt:21, Sayı:252, ss.21.
- AKTAN, Tahir, (1988), "Çevre Sorunları ve Belediyelerimiz", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:378, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayın Organı, ss.455-464.
- AKTEN, Necmettin, (1988), "Kirliliği Devam Eden Şehirlerimiz", **Çağdaş Şehir**, İstanbul: Sayı:11.
- ALGAN, Nesrin, (1988), "Avrupa Topluluklarının Çevre Politikalarına Kısa Bir Bakış", **Çevre ve İnsan**, Sayı:7, ss.43-47.
- ALGAN, Nesrin, (1988), "Ülkemizde Deniz Korumacılığı", **Çevre ve İnsan**, Sayı:8, ss.51-66.

- ALTUĞ, Fevzi, (1988), “Kentsel Çevre Sorunları ve Politika Araçları”, **Türkiye Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu**, (1990), Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, ss.148-164.
- ALPASLAN, Necdet, Ayşen Türkmen, (1988), “Güneydoğu Anadolu Projesinin Çevresel Boyutu”, Ed: Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya, **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, ss.13-21.
- ARPAT, Ahmet, (1988), “Çevre Sağlığı Araştırması”, **Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını.
- ARSLAN, Mustafa, Mustafa Boybay, Ayşegül Çetinbaş, (1988), “Elazığ Hava Kirliliği Üzerine Bir Çalışma”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (Ed), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, ss.23-27.
- ARSLAN, Mükerrerem, Halim Perçin, Emin Barış, Ekrem Kurum, (1988), “Kıyı Erozyonu Sorunları ve Bazı Koruma Yöntemleri”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (Ed), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınevi, ss.29-44.
- ASLANBOĞA, İlçin, (1988), “Kentlerde Yeşil Alan Düzenlenmesi Yönünden Kentleşmenin Neden Olduğu Ekolojik Değişmeler”, **Ulusal Çevre Sempozyumu**, Ankara:TÜBİTAK Yayını, s.5.
- ASMAZ, Hasan, (1988), **Tabiatı Korumada 33 Yıl**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayını.
- ATALAY, İ., (1988), “Hava Kirliliği İle Mücadelede Peysaj Mimarlığının Önemi”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (Ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, ss.51-54.
- AYKAÇ, Burhan, Esat Öz, (1988), “Fransa'da Ekoloji ve Siyaset: Ekolojik Partinin Doğuşu ve Gelişimi”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:21, Sayı:4, s.115-126.
- BAŞ, Zübeyde, İ. Melih Baş (der.), (1988), “Avrupa Topluluğu'nda Atık Yönetimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:10, ss.78-82.
- BAYDAROL, Can, (1988), “1993 Hedefinde Topluluk Çevre Politikasının Yönelimleri”, **İktisadi Kalkınma Vakfı Dergisi**, Sayı:58, ss.25-31.
- BERKES KIŞLALIOĞLU, Mine, Fikret Berkes, (1988), “Doğa Korumacılığı ve Biyolojik Çeşitlilik”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:253, ss.14-15.
- BİLGİNOĞLU, M. A., (1988), “Gelişmekte Olan Ülkelerde Çevre Sorunlarının Nedenleri”, **Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü.
- Binalarda Isı Yalıtımının Enerji Tasarrufu ve Çevre Kirliliğine Etkisi**, (1988), Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü-TÜSTAŞ.
- BORA, Tanıl, (1988), “Türkiye'de Çevreci Kıpırdanış: Devamı Gelecek mi”, **Çağdaş Şehir**, Sayı:11.
- BORA, Tanıl (der.), (1988), **Yeşiller ve Sosyalizm**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- BORAK, F., K. Curi, Günay Kocasoş, A. Koyunlu, (1988), “Kuş Gölü ve Cennetinin Çevresel Değerlendirilmesi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:10.
- BUDAK, Yusuf (çev.), (1988), “Çöplüğe Dönen Ülkelerden Yükselen Feryad”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:252, ss.6-9.
- CANTÜRK, Behiç, (1988), “Çevre Hukuku ve Yaşadığımız Ortamdaki Yeri”, Ed: Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya, **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, ss.63-67.
- COŞKUN, Ufuk, (1988), “Çevre Kirliliği ve İzmir Körfezi”, **Çevre Ormancılık Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1, Ankara.
- ÇELEM, Hayran, Figen Dilek, Şükran Şahin, (1988), “Kentsel Katı Atıkların Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, ss.69-75.
- ÇEVİK, Cemal, vd., (1988), “Ankara'da Yağmurların Asitliğinin Tayini ile İlgili Bir Çalışma”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:58, s.28-30.
- “Çevre Kirliliği ile Savaşım Sürüyor”, (1988), **Verimlilik Dergisi**, Cilt:17, Ankara: Milli Produktivite Merkezi yayını, ss.5-18.
- Çevre ve Kalkınma İlişkileri**, (1988), Ankara: TÇSV Yayını.
- “Çevrenin Yıkımı Nasıl Başladı”, (1988), **Çevre ve İnsan**, Sayı:10, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü, ss.19-24.
- ÇIRPAR, Ömer, (1988), “Çevre Kirliliğinde Hızlı Nüfus Artışının Önemi”, **Demiryol Dergisi**, Sayı:751, ss.23-24.

- DELİGÖNÜL, Fahri, (1988), “Uçakla İlaçlama ve Çevre Kirlenmesi”, **Çevre'88**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, 12 s.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1988),**Çevre Biliminin Oluşmasında Çevre Eğitiminin Rolü**, Hacettepe Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞAN, Fethi, (1988), “Beslenme-Çevre İlişkileri ve Çevre Sağlığının Beslenme Üzerine Etkileri”, **Beslenme Eğitimi Semineri Notları**, İzmir: Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, ss.76-88.
- DOĞAN, Mehmet, (1988), “Kayseri’de Çevre Kirliliği”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:9.
- DOĞANAY, Hayati, (1988), “Kars'ta Şehirsel Çevre Sorunlarına Analitik Bir Yaklaşım”,**Çevre'88**, Ankara:Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını:16.s.
- DÖĞEROĞLU, Tuncay, (1988), “Bazı Hava Kirlenmelerinin Canlı Yaşamına ve Cansız Varlıklara Etkileri”, **Çevre'88**, Ankara:Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını,12.s.
- DURAK, Aytaç, (1988), “Düzensiz Kentleşmenin Getirdiği Çevre Sorunları ve Çözüm Yolları ‘Yeni Adana’ Uygulaması”, **Çevre'88**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü.
- ECEVİT, Osman, (1988), **Zirai Mücadele İlaçları ve Çevreye Olan Etkileri**, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları.
- ENÖN, Zerrin, (1988), “Çevre Bilinci ve Halkın Kent Planlamasına Katılımı”, Ed: Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya, **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, ss.109-113.
- ERASLAN, İsmail, (1988), “Hava Kirliliğinin Kent ve Orman Ağaçlarına Etkisi ve Çevre Mevzuatımız”, **Çevre'88**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını,12.s.
- ERDİN, Ertuğrul, Deniz Dölgen, (1988), “Gemlik ve Orhangazi Yöresinde Çevre Kirliliği”, Ed: Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya, **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ:Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.115-138.
- ERDİN, Ertuğrul, Sedat Yaşar, M. Mükremin Özkara, (1988), “Borun Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi”, **Çevre'88**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını.
- ERDİN, Ertuğrul, (1988), “Artıkların Yakılması ve Çevresel Etkileri”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:29, Sayı:342.
- ERDİN, Ertuğrul, (1988), “Kirlenmiş Araziyi İyileştirme Teknolojisi”, **Çevre'88**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, s.12.
- ERDİN, Ertuğrul, (1988), “Sanayi Faaliyetleri Sonucunda Oluşan Bazı Özel Atıklar”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:10, ss.66-71.
- ERKONAK, Halil, (1988), “Çevre Sağlığı ve Sistem Yaklaşımı”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:253, ss.16-17.
- ERSOY, Ayten, (1988), **Türkiye’de Çevre Kirlenmesinin Önlenmesinde Vergilendirme Sorunu**, Ankara:Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERTUĞ, Celal, (1988), “Çevre”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:12, Sayı:120.
- ERUZ, Ertan, (1988), “Kentleşmenin Neden Olduğu Ekolojik Değişmeler”, **Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü.
- ERYILMAZ, Avni Yücel, (1988), “Ormancılığın Çevresel Etkileri”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.145-149.
- ERYILMAZ, Avni Yücel, (1988), “Ormancılık Yasal Düzenlemelerinin Çevre Politikalarının Oluşturulmasındaki Yeri ve Önemi”, **Çevre'88 Environment**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, s.8.
- EVİRGEN, M. Muzaffer, A. Nuri Tunç, A. Öznur Özer, (1988), “Çevre ve Ekonomi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:9, ss.3-6.
- EVİRGEN, Muzaffer M., (1988), “Turistik Yörelerde Çevre Problemleri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:7, ss.3-11.
- FİSUNOĞLU, Mahir, (1988), “Tarımsal Üretim, Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.60-77.
- GEÇİT, Hasan Hüseyin, (1988), “Genetik Çeşitlilik, Tarım ve Kalkınma”, **Biyolojik Zenginlikler ve Kalkınma**, Ed: Aykut Kence, Ankara: TÇSV Yayını, ss.106-123.
- GEMALMAZ, Mehmet Semih, (1988), “Çevre Koruma Sorunu, Çevre Hakkı, Çevre Yasası ve Düşündürdükleri”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt:14, Sayı:3, ss.312-346.
- GEMİCİ, Yalçın, (1988), “Batı Anadolu’da Bitki Örtüsünün Tahribi ve Doğurduğu Problemler”, **4. Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını.

- GÖKSEL, A. Selahattin, Muhsin E. Köksal, (1988), “Enerji Üretimi, İnsan ve Çevre Sorunları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:6.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1988), “Ormancılık ve Çevre Açısından Okaliptüs” **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri B**, Cilt:38, Sayı:1, ss.37-44.
- GÜLEZ, Sümer, (1988), “Doğa Koruma, Milli Parklar ve Turizm”, **Türkiye’de Orman İşletmeciliğinin Gelişimi Sempozyumu**, Ankara: ss.274-284.
- GÜNAY, Turgay, (1988), “Ormansızlaşma ve Toprak Aşınımı Yönünden Keban Baraj Havzasına Uzaydan Bir Bakış”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.179-189.
- GÜNER, A., D. Kolankaya, A. İzbrak, (1988), **Biyoloji Eğitiminde Çevre Sorunlarına Yaklaşım Sempozyumu**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- GÜR, Hanaslı, (1988), “Ozon Gitgide Azalıyor”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:248, ss.24-27.
- GÜRAN, Sait, (1988), “Çevre Kanununun 30. Maddesi”, **1-3 İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Prof. Dr. Lütfi DURAN'a Armağan Özel Sayısı**, ss.185-198.
- GÜRBÜZ, Hikmet, Ruhi Tapan, Yavuz Yalçın, (1988), “Belediyeler ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:8, ss.79-83.
- GÜRDOĞAN, Nazif, (1988), “Çevre Kirlenmesinin Ekonomik Boyutları”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:252, ss.22-23.
- GÜRPINAR, Ergün, (1988), **Çevre Hukukunda ‘Ekolojik Denge’ Kavramı ve Bu Dengenin Korunması**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HAMAMCI, Can, (1988), “Çevre Politikaları ve Uluslararası Gelişmeler”, **Çevre ve Kalkınma İlişkileri**, Ankara: TÇSV Yayını.
- HAMZAOĞLU, Mevlüt, (1988), “Çevre Kirlenmesi”, **Trabzon 1988**, Ankara: Ajans Türk Matbaacılık A. Ş., ss.10-11.
- KABAKLI, Ahmet, (1988), “Tarih Boyunca Türklerde Çevre Koruma”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:8, ss.37-47.
- KARACA, Ali, (1988), “Ekonomi ve Ekoloji Açısından GAP Projesi”, **Yeni Forum Dergisi**, Cilt:9.
- KARPUZCU, Mehmet, (1988), “Düzensiz Şehirleşme ve Çevre Kirlenmesi”, **İlim ve Sanat**, Ocak-Şubat.
- KATIRCIOĞLU, Y. Z., S. İnan, (1988), “Hava Kirliliğinin Bitki Hastalık ve Zararlılarına Olan Etkileri”, **Ekoloji Çevre**, Sayı:6, ss.9-17.
- KAYA, Mehmet, Cihan Alkan, Ayşegül Çetinbaş, (1988), “Dicle Nehri Ağır Metal Kirlenmesi”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.191-194.
- KELEŞ, Ruşen, (1988), “Kentleşme, Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, ss.86-108.
- KENCE, Aykut, (1988), “Biyolojik Çeşitlilik”, **Biyolojik Zenginlikler ve Kalkınma**, Ed: Aykut Kence, Ankara: TÇSV Yayını, ss.15-29.
- KENCE, Aykut(ed), (1988), **Biyolojik Zenginlikler ve Kalkınma**, Ankara: TÇSV Yayını.
- KIPÇAK, M. C., (1988), **Manisa’da Kirlilik: Çevre Kirliliği Araştırma Raporu**, Manisa: Manisa Belediyesi Yayını.
- KIRIMHAN, Sücaattin, Bülent Topkaya (ed), (1988), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi.
- KIRMIZ, Ayten, (1988), “İnsan ve Çevresi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:10, ss.86-92.
- KİNiŞ, Sevim (Budak), **Metropolitan Yönetimler ve Çevre**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KİZİROĞLU, İlhami, (1988), “Doğa Koruma Konularının Biyoloji Eğitimindeki Yeri”, **Biyoloji Eğitiminde Çevre Sorunlarına Yaklaşım Sempozyumu**, (1989), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Yayını, ss.43-55.
- KOCASOY, Günay, (1988), “Yat Turizminin Deniz Kirliliğine Etkisi”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya, (ed.) **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.261-266.
- KORUR, E., (1988), “Ozon Tabakasını Kurtarabilecek miyiz?”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:244, ss.26-29.
- KÖYAĞASI, L., G. Çalış, (1988), “Gürültü ile Mücadele”, **Çevre 88-Dördüncü Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi**, İzmir.
- KUTMAN, Perran, (1988), “Sanatçı ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:7, ss.62-66.

- MORTAN, Kenan, (1988), "Sağlık, Nüfus ve Çevre", **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, ss.142-153.
- ODMAN, Nejat, (1988), "Deniz Kirliliğinin Önlenmesi İçin", **Çevre ve İnsan**, Sayı:9, ss.65-68.
- ORUÇ, Nazmi, (1988), "Enerji Üretimi ve Çevre Sorunları:Yatağan Örneği", Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.289-292.
- ÖZDEMİR, Niyazi, (1988), "Elazığ Şehir Kanalizasyonunun Keban Barajına Boşaldığı Yer ve Çevresinde Meydana Getirdiği Kirlilik ile Bunun Su Ürünleri Bakımından Olumsuz Etkileri", Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ:Fırat Üniversitesi Yayını.
- ÖZDEMİR, Şevket, (1988), **Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Çevre Sorunlarına Duyarlılık**, Ankara:Palme Yayıncılık.
- ÖZER, Öznur, (1988), "Çevre Sorunları Konusunda Tanımlar ve Açıklamalar", **Çevre Sorunlarına Giriş**, Ankara Mobil Yayınları.
- ÖZKİPER OKTAR, Tiğınçe, (1988), "Uluslararası Ekonomik Kuruluşlarda Çevre Kirliliği Sorunu Çalışmaları", **Marmara İİBF Dergisi**, Cilt:5, Sayı:2-1, ss.150-152.
- ÖZMEN, Ethem Seba, (1988), **Çevre Mülk Hakkı**, Kazancı Yayınları.
- ÖZTÜRK, Fazlı, (1988), "Erozyon ve Sedimentasyona Etkili Önemli Faktörler", **Hasad Dergisi**, Sayı:43, ss. 21-22.
- ÖZTÜRK, Fazlı, (1988), "İklim Değişimleri ve Çevreye Etkileri", **Meteoroloji Dergisi**, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Sayı:36, Eylül 1988, Ankara: ss. 59-63.
- ÖZTÜRK, Fazlı, (1988), "Çölleşme Sebepleri ve Alınması Gereken Önlemler",**Tarım Orman ve Köyleri Bakanlığı Dergisi- TOK**, Sayı:31,ss.16-20.
- ÖZTÜRK, Fazlı, (1988), "Sulanan Arazilerde Erozyon ve Sedimentasyon", **T.C. Ziraat Bankası Dergisi**, S:44, ss. 3-5.
- PORRİT, Jonathan, (çev:Alev Türker), (1988),**Yeşil Politika**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- SAMSUNLU, A., (1988), "Endüstriyel Kirlenme ve Türkiye'deki Sorunları", **İTÜ 1. Endüstriyel Kirlenme Sempozyumu**, İstanbul.
- SAMSUNLU, A, (1988), "Kentsel Nüfus ve Çevre", **Nüfus Konferansı**, TÇSV Yayını, Ankara.
- SAYIN, Süleyman, İlhan Akalan, (1988), "Eskişehir Yöresi Kuru Tarım Koşullarında Bazı Tarımsal Uygulamaların Su Erozyonuna Etkisi", (ed.) Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya, **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.327-343.
- SEYHANOĞULLARI, Mahfuz, (1988), "Erozyonla Suların Kirlenmesi", Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.345-354.
- SİPAHİOĞLU, Şengün, (1988), "Meteoroloji ve Çevre", Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.355-374.
- SONAT, Arslan, (1988),**Çevre Programlarının Ekonomik Açından Değerlendirilmesi ve Türkiye İçin Bir Model Denemesi**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- SUNGUR, N., (1988), "Toplum ve Doğa Kanseri:Çevre Sorunu", **Bilim ve Teknik**, Sayı:252, ss.4-5.
- SÜR, Ayhan, Erdoğan Sür, (1988), "Hava Kirliliği", **Coğrafya Araştırmaları Dergisi**, Sayı:11, Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi,Coğrafya Bölümü Yayını, ss.15-23.
- ŞEN, Bülent, Vesile Nacar, (1988), "Su Kirliliği ve Algler", Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ :Fırat Üniversitesi Yayını, ss.405-419.
- ŞENES, Suat, (1988), "Çevresel Konuların Ekonomik Analizinde Karşılaşılan Güçlükler ve Çeşitli Yaklaşımlar", Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.421-428.
- ŞENGÜL, Füsün, Ayşe Filibeli, (1988), "Türkiye'de Su Kirliliğinin Yasal Durumu ve Uygulanan Örnekler", Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.429-445.
- ŞENOL, Şenol, (1988), "Çevre Korunması Yönünden Medeni Kanun Hükümleri ile Çevre Kanunu Hükümlerinin Karşılaştırılması-Özellikle Medeni Kanun 686. Maddesinin Çevre Kanunu Karşısındaki Durumu", **Adalet Dergisi**, Sayı:16, ss.157-171.

- ŞENOL, Şenol, (1988), “Çevre Korunması Yönünden Medeni Kanun Hükümleri ile Çevre Kanunu Hükümlerinin Karşılaştırılması-Özellikle Medeni Kanun 686. Maddesinin Çevre Kanunu Karşısındaki Durumu”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:384, ss.185-198.
- TALU, Nuran, (1988), “Akdeniz’de Özel Koruma Alanı”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:9, ss.44-49.
- TANYELİ, İbrahim, (1988), “Kalkınma, Nüfus, Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, ss.28-52.
- TAŞÇI, Ahmet (çev), (1988), “Çöpten Hammaddeye”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:253, ss.18-20.
- TATAR, Osman, (1988), “Su Kirliliğinin Aqua Kültüre Etkileri”, Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya (ed.), **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, ss.429-445.
- TATAR, Yusuf, (1988), “Çevre Korunması ve Jeoloji”, **Çevre Sempozyumu**, ss.451-463.
- TOPRAK, Zerrin, (1988), “Yerel Yönetimlerin Çevre Konusuna Sosyo-Ekonomik Yaklaşımları ve Çevre Hakkı”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Cilt:34, Sayı:338, ss.23-31.
- Türk Çevre Mevzuatı**, (1988), Ankara: TÇSV Yayını.
- TÜRKMEN, Müyesser, (1988), **Antalya ve Yöresinde Su Kirliliğine Neden Olan Faktörlerin Su Ürünlerine Etkilerinin Belirlenmesi**, Antalya: Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, Proje no:3.
- USLU, Turhan, (1988), “Termik Santraller ve Çevre”, **Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi**, Sayı:338, ss.34-35.
- ÜNSAL, Mustafa, (1988), “Deniz Kirliliğinin İncelenmesinde İndikatör ve Akümülatör Organizmaların Rolü ve Kullanımı”, **Çevre'88**, Ankara: Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü Yayını, 5.s.
- VARDAR, Yusuf, (1988), “Biyolojik Kaynaklar ve Kalkınma İlişkileri”, **Biyolojik Zenginlikler ve Kalkınma**, Aykut Kence (ed.), Ankara:TÇSV Yayını, ss.48-57.
- YARCAN, Şükrü, (1988), “Turizm, Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara:Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, ss.116-137.
- YARMAN, Tolga, (1988), “Enerji, Nüfus ve Çevre”, **Nüfus ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.160-184.
- YILDIRIM, M. Mustafa, (1988), “Fırat Havzası Maden İşletme Tesislerinin Doğurduğu Çevre Kirliliği”, **Çevre Sempozyumu**, ss.517-521.
- YILMAZ, C. M. A. Bilginoğlu, (1988), “Çevre Sorunları ve Ekonomi (I)”, **Verimlilik**, Cilt:17, Sayı:3, ss.4-10.
- YILMAZ, C. M. A. Bilginoğlu, (1988), “Çevre Sorunları ve Ekonomi (II)”, **Verimlilik**, Cilt:17, Sayı:4, ss.4-11.
- YILMAZ, Türkan, (1988), “Hava Kirliliği ve Kültürel Eserler”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:8, ss.20-27.
- YILMAZ, Türkan, (1988), “Teknoloji Seçiminde Çevre Faktörün Önemi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:10, ss.72-75.
- YÜCEL, Muzaffer, (1988), “Türkiye’de Çevresel Etki Değerlendirmesi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:7, ss.26-30.
- ZABUNOĞLU, Sevim, (1988), “Sanayi Kirliliğinin Bitkilere Zararı”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:253, ss.24-25.

1989

- AKALIN, Melih, (1989), “Enerji, Yeni Kaynaklar ve Sürdürülebilirlik”, **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara: TÇSV Yayını, ss.171-187.
- ALACAĞIR, F. Birsen, (1989), “Dünyayı Sürekli Isıtan Bir Tehlike: 'Sera Etkisi' “, **EİE Bülteni**, Sayı:142, ss.28-30.
- ARAT, Zeynep, (1989), **Dünya’da ve Türkiye’de Sürekli Kalkınma Kavramı ve Politikaları: Çevre Politikalarının Entegrasyonu**, Ankara: DPT Yayını.
- ASKIN, Tülay, (1989), “Tarımsal İlaçlar, Çevre ve Canlılar”, **Çevre 89 V. Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi**, ss.49-55.
- ATAUZ, Akın, (1989), “Türkiye’de Kentsel-Toplumsal-Çevreci Hareketler ve Çevre Duyarlılığı Grubu”, **Türkiye Günlüğü**, Sayı:3, Ankara:Cedit Yayını, ss.57-62.
- ATEŞ, Canan, (1989), “Uluslararası Hukukta Gemilerin Neden Olduğu Kirlenmenin Önlenmesi”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, ss. 315-340.

- ATILGAN, Sultan, (1989), **Batı Avrupa’da Yeşil Partilerin Gelişimine Genel Bir Bakış ve Türkiye’deki Yeşiller Partisi Örneği**, Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Avrupa Topluğunda ve Türkiye’de Çevre Mevzuatı**, (1989), Ankara: TÇSV Yayını.
- AYGÜN, Erol,(1989), “Ozon Tabakasındaki Deliklerin Sebepleri ve Sonuçları”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:255, ss.46-49.
- AYTUĞ, B., (1989), “Hava Kirlenmesinde Bitkilerin Rolü”, **Canlılar ve Çevre**, M. A. Öztürk, İ. Türkan (ed.), Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Botanik Anabilim Dalı, Bornova, İzmir: ss.27-32.
- AYVALI, Atilla, (1989), **Genel Olarak Metropolitan Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Çevre Konusunda Sosyo- Ekonomik Yaklaşımları**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Bandırma-Erdek-Edincik Yöresinde Çevre Sorunlarının Bilimsel Etüdü ve Çözüm Önerileri”, (1989), **TÜBİTAK Bülteni**, Sayı:5, ss.9.
- BARUTER, Muhtar, (1989), “Çevre Sorunu ile Kalkınma Arasında Denge Meselesi”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:288, ss.19-21.
- BAŞ, İ. M., Zübeyde Baş, (1989), “Yatırım Projelerinin Çevre Sorunları Açısından Değerlendirilmesinde Bir Araç: ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi)”, **Verimlilik Dergisi**, Sayı:2, ss.75-101.
- BAŞ, Zübeyde, (1989), “Enerji Kaynaklarının Çevresel Etkileri ve Alınması Gerekli Önlemler”, **Verimlilik Dergisi**, Sayı:4, ss.55-82.
- BAYRAKTAR, Meltem, (1989), “Tüketici Kararları ve Çevre”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:334, ss.15-16.
- BİLGİNOĞLU, M. Ali, (1989), “Ekonomik Büyüme Enerji- Çevre İlişkisi”, **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı:8, ss. 79-86.
- CANEFE, A., (1989), “Karayolu Bakımı ve Çevre Kirliliği”, **Karayolları Vakfı Dergisi**, Sayı:2, Ankara: ss.12-14.
- CANGIZBAY, Kadir, (1989), “Habeas Corpus’tan Habeas Oikos’a veya Ekolojizmin Zorunlu Güzergahı”, **Türkiye Günlüğü**, Sayı:3, ss.39-40.
- CİRİK, Şükran, (1989), “Deniz Kaynaklarımız, Sorunları, Korunması”,**Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi**, Sayı:42, Ankara:Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.12-13.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1989), “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Ormanlar ve Ormancılığımız”, **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara:TÇSV Yayını, ss.135-159.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1989), “Ağaçlandırma Yönetmeliğinin Yeniden Düzenlenmesi Üzerine”, **Çevre ve Ormanlık**, Sayı:2, ss.31-34.
- Çevre’89 Beşinci Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi**, (1989), T.C. Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü ve Çukurova Üniversitesi.
- Çevre Sorunları ve İnsan Sağlığı İlişkileri**, (1989), Ankara:Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- Çimento Sanayinde Çevre Korunması Semineri Tebliğleri**, (1989), Ankara:Türk Çimento Müstahsilleri Birliği Yayını.
- DEDEOĞLU, Necati, (1989), “Çevre ve Hukuk”, **Antalya Tabip Odası Bülteni (İnsan ve Çevre)**, S.4, s.9.
- DEMİRER, M. Arif, (1989), “Sürdürülebilir Kalkınma,Güvenlik ve Ekopolitika”, **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara:TÇSV Yayını, ss.260-283.
- DİLEK, Emine Figen, (1989), **Ankara Kenti Katı Atık Yiğınlarında Peyzaj Planlaması**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞAN, İsmet, (1989), **Akarsu Kirliliği Kontrolünde Doğrusal Programlama ve Çok Amaçlı Karar Teknikleri**, Hacettepe Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DÜZENLİ, Atabay, (1989), “Doğal Bitkilerimiz ve Nesli Tehlike Altında Olan Türler”,**Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi-TOK**, Sayı:42, Ankara:Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.14-16.
- DÜZGÖREN, B., K. Düzgören, (1989), **Ben Devletim, Çevreyi Kirlетirim**, İstanbul: BDS Yayınları.
- EKİRGEN, H. R., (1989), “Çevre Kirliliğinin Tarım ve Tarım Ürünlerine Etkisi”, **Marmara Bölgesi Tarımının Verimlilik Sorunları Sempozyumu**, MPM Yayını, ss.102-108.
- ENUYSAL, M., (1989), “Çimento Sanayinde Çevre Kirlетici Etkenler ve Bunları Önlemekte Kullanılan Teknikler”, **Çimento Sanayinde Çevre Korunması Semineri-Tebliğler**, TÇMB, Ankara.

- ERDAL, Mustafa, (1989), "Tarımsal Meteoroloji, Hayat ve Çevre", **Meteoroloji Dergisi**, Sayı:38, ss.28-35.
- ERGUN, Lalegül, (1989), "Biyolojik Kaynakların Sürdürülebilirliği", **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara:TÇSV Yayını, ss.119-127.
- ERGÜL, Mustafa, (1989), "Hayvansal Üretim ve Çevre Kirliliği", **Yem Sanayi Dergisi**, Sayı:64, ss.20-25.
- FİSUNOĞLU, Mahir, (1989), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Ekonomi", **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara:TÇSV Yayını, ss.39-48.
- GERAY, Cevat, (1989), "Doğal Çevreyi Korumada Toplum Yararı Sorunsalı", **Tarım ve Mühendislik**, Ankara: TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yayını, Sayı:33, ss.37-38.
- GÖKA, Erol, (1989), "Korumak mı Onarmak mı?: Hangi Yolu Seçmeli", **Bilim ve Teknik**, Sayı:255, ss.33-34.
- GÖRMEZ, Kemal, (1989), "Çevre, Çevre Sorunları ve Çevre Politikaları Üzerine Bazı Mülâhazalar", **Türkiye Günlüğü**, Cedit Yayınları, Sayı:3, ss.6-10.
- GÜLEÇ, Cengiz, Erksin Güleç, (1989), "Çevre ve İnsan: Çevre-Sağlık-İnsan İlişkilerine 'Çevreci' Bir Yaklaşım", **Bilim ve Teknik**, Sayı:259, ss.15-17.
- GÜMÜŞBURUN, M., (1989), "Çimento Sektöründe Çevre Kirliliğini Önleyici Çalışmalar", **Çimento Sanayinde Çevre Korunması Semineri Tebliğler**, TÇMB, Ankara.
- GÜMÜŞBURUN, M., (1989), "Türk Çimento Sektöründe Çevre Kirliliğini Önleyici Tedbirlerin Tarihçesi, Mevcut Durum, Gelecekte Alınması Gereken Tedbirler", **Çimento Sanayinde Çevre Korunması Semineri, Tebliğler**, TÇMB, Ankara.
- GÜNAY, Serpil, (1989), "Enerji ve Çevre İlişkileri", **Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Semineri**, Ankara: Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü Yayını.
- GÜRDOĞAN, Ersin, (1989), **Kirlenmenin Boyutları**, İstanbul: İnsan Yayınları.
- GÜRPINAR, Tansu, (1989), "Doğal Çevre ve Ekosistemlerin Tanımı, Ülkemizdeki Durumu ve Önemi", **Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi-TOK**, Sayı:42, Ankara: Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, ss.6-9.
- GÜRPINAR, Tansu, (1989), "Ülkemizde Korunması Gereken Kuşların Yaşam Alanları", **Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi-TOK**, Sayı:43, ss.54-55.
- GÜRSEL, Deniz, (1989), **Çevresizsiniz**, İstanbul: İnsan Yayınları.
- HAKTANIR, Koray, (1989), "Toprak Kirliliği ve Amaç Dışı Tarım Toprağı Kullanımı", **Tarım ve Mühendislik**, Ankara.
- HAKTANIR, Koray, B. Erol Ak, M. Asil Yılmaz, (1989), "Çevre Kirleticilerin Tarımda Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **Türkiye Ziraat Mühendisliği 3. Teknik Kongresi**, Ankara: TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yayını, ss.41-52.
- HELVACI, İlhan, (1989), **Çevre Kirlenmesinden Doğan Zararlardan Doğan Hukuki Sorumluluk**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KABAOĞLU, İ. Ö., (1989), "Çevre Hakkı Üzerine (Bir Danıştay Kararının Düşündürdükleri)", **İnsan Hakları Yıllığı**, Cilt:10, ss.107-137.
- KABAOĞLU, Ö. İbrahim, (1989), "Çevre Hakkı ve Pozitif Hukukumuz", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:13, Sayı:110, ss.17-19.
- KARAÇAL, İ., S. Zabunoğlu, K. Haktanır, K. Oskay, (1989), "Samsun'da Kurulu Endüstrinin Toprak Kirlenmesine Etkileri", **Beşinci Bilimsel ve Teknik Çevre Konferansı- Çevre'89**, Adana: ss.677-691.
- KENCE, Aykut, (1989), "Biyolojik Çeşitlilik ve Kalkınma", **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara:TÇSV Yayını, ss.193-207.
- KILIÇBAY, M. Ali, (1989), "Çevrenin Çevresi", **Türkiye Günlüğü**, Sayı:3, ss.35-38.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1989), "Elazığ İlinin Genel Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri", **Beşinci Bilimsel ve Teknik Çevre Kongresi Bildirileri**, Adana:ss.1-21.
- KIZIROĞLU, İlhami, (1989), "Önemli Bir Çevre Sorunu Olarak Tür (Bitki ve Hayvan) Ölümü", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, ss.29-31.
- KONAKLIOĞLU, Tahir, (1989), "Giderek Isınan Dünyamız ve ABD'nin Bu Konuyla İlgili Programı", **EİE Bülteni**, Sayı:141, ss.30-35.
- KUMBUR, Halil, Nevin Vural, (1989), "Berdan Çayının Metal ve Deterjan Kirliliğinin Araştırılması", **Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1-2, ss.25-41

- MURSALOĞLU, Bahtiyar, (1989), "Ülkemizde Yaban Hayatı ve Nesli Tükenmekte Olan Hayvan Türleri", **Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi-TOK**, Sayı:42, ss.17-19.
- MUTLU(ÇOLAKOĞLU), Ayşegül, (1989), **Dışsal Ekonomiler ve Çevre Kirlenmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- LEESON, Susan M., (çev:Erkan Akın), (1989), "Ekolojik Bunalımın Yarattığı Felsefi İmalar: Liberalizme Meydan Okuyan Otoriterlik", **Türkiye Günlüğü**, Sayı:3, ss.45-52.
- OATES, Wallence E., (çev:Yılmaz Aslan, Metin Taş), (1989), "Kirlenme Vergisi, Zamanı Gelmiş Bir Fikir", **Banka ve Ekonomik Yorumlar**, ss.35-40.
- ÖZ, Esat, (1989), "Dünyada ve Türkiye'de Ekoloji Hareketinin Gelişimi: Çevre Koruma Derneklerinden Siyasal Partilere", **Türkiye Günlüğü**, Sayı:3, ss.27-34.
- ÖZGÖRÜCÜ, B., (1989), "İzmir ve Çevresinde Kirlenme-Bitki İlişkileri", **Canlılar ve Çevre**, M. A. Öztürk İ. Türkan (ed.), İzmir: ss.19-26.
- ÖZTÜRK, M. A., İ. Türkan (ed.), (1989), **Canlılar ve Çevre**, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1989), "Çevre Sorunları ve Türkiye", **İTÜ Vakfı Dergisi**.
- SAMSUNLU, A., G. Ubay, (1989), "Kentsel ve Endüstriyel Atıkların Denizlerimiz ve Balıklarımız Üzerindeki Etkisi", **Türkiye Su Ürünleri Küçük Kurultayı**, ITO Yayın No. 1989-36., İstanbul.
- SARIGÜL, Mehmet, (1989), "Hava Kirliliğinin Ormanlar Üzerine Etkisi", **Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi**, Sayı:69, ss.81-90.
- SAYIN, A. Serdar, (1989), **İstanbul Kartal İlçesinde Hava Kirliliği Kaynaklarının Belirlenmesi İçin Pilot Çalışmalar**, Marmara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SORMAN, Guy, (çev:Cemal Aydın), (1989), "Çevrebilim Modası: Sahte Problemlere Sahte Çözümler", **Türkiye Günlüğü**, Sayı:3, ss.69-70.
- ŞAHİN, Celalettin, (1989), "Hava Kirliliği ve Hava Kirliliğini Etkileyen Doğal Çevre Faktörleri", **Coğrafya Araştırmaları Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, Ankara:ss.25-46.
- ŞAHİN, Mehmet,(1989), "Çevre Kalitesi ve Yeraltı Sularının Endüstriyel Kirlenmesi", **Ekonomide Ankara**, Ankara:Ankara Ticaret Odası Yayın Organı, Sayı:24.
- ŞAHİN, Mehmet, (1989), "Çoraklaşmanın İnsan Çevresine Etkileri", **Karınca Dergisi**, Sayı:628.
- ŞAHİN, Mehmet, (1989), "İntensif Gübre Kullanılmasının İnsan Çevresi Üzerindeki Olumsuz Etkileri", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:326, ss.27-30.
- ŞAHİN, Mehmet, (1989), "Toprak Ekolojisi ve Çevre Kirliliği", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:331, s.21-25.
- ŞENER, Adnan, (1989), "Sanayileşme Hareketleri Endüstriyel Atıksu Sorunları", **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:277, ss.29-30.
- TARCAN, Mehmet, (1989), "Avrupa'da Çöp Sorunu ve Çözüm Yöntemleri", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:383, ss.13-19.
- TAŞ, Metin, (1989), **Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Vergi ve Sübvansiyon Politikası: Türkiye İçin Uygulama Önerileri**, Uludağ Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- "T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hava Kirliliğinin Azaltılması ve Önlenmesi İçin Çalışmalarına Başlamış Bulunmaktadır", (1989), **Adana Sanayi Odası Haber Bülteni**, Sayı:11-12, ss.8-9.
- TETİK, Mehmet, (1989), "Ekoloji Kavramı ve Kuzeydoğu Anadolu'daki Saf Sarıçam (Pinus Silvestris L.) Ormanlarının Ekolojik Şartları", **Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi**, Sayı:69, ss.59-73.
- TOPRAK, Zerrin, (1989), "Çevre Değerlerimiz ve Kıyıları", **İzmir Barosu Dergisi**, İzmir: Sayı:3, ss.37-45.
- TOPRAK, Zerrin, (1989), "Çevre Hakkı ve Yerel Yönetimler", **İnsan Hakları Yıllığı**, Ankara: TODAİE Yayını, Cilt:10-11, ss.91-106.
- TOPRAK, Zerrin, (1989), "Turizm Yatırımları ve Çevre", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:385, ss.117-124.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1989), "Turizm Yatırımları ve Çevre", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:385, ss.117-124.
- Türkiye'nin Sulak Alanları**, (1989), Ankara: TÇSV Yayını.
- URAL, Engin, (1989), "Çevre Alanında Uluslararası Gelişmeler", **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara: TÇSV Yayını, ss.219-225.

- USLU, Turhan, (1989, “Yatağan Termik Santrali ve Yarattığı Çevre Sorunları”, M. A. Öztürk, İ. Türkan (ed.), **Canlılar ve Çevre**, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi, Botanik Anabilim Dalı Yayını, İzmir: ss.47-68.
- USLU, Orhan, (1989), “Sanayileşme ve Kentleşmenin Getirdiği Çevre Sorunları, Sürekli ve Dengeli Kalkınma Kavramı Açısından Bir Tartışma”, **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara: TÇSV Yayını, ss.62-81.
- USLU, Orhan, (1989), “Motorlu Taşıt Araçlarının Çevresel Etkileri”, **2. Otomotiv Sanayi Sempozyumu**, Ankara: TMMOB Makine Mühendisleri Odası Yayını, ss.202-207.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1989), **Çevresel Yönetim ve Planlama**, Ankara: Lider Matbaacılık.
- YAZICI, Mehmet Zekai, (1989), “Çevre Sağlığı”, **Çaykur Dergisi**, Sayı:12, ss.30.
- YAZICI, Mehmet Zekai, (1989), “Türkiye'deki Deniz Kirliliği ve Türk Ekonomisi Üzerindeki Etkileri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, ss.49-55.
- YILMAZ, Abdullah (çev.), (1989), “Çevre Korumacılığına Yeşil Işık”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:259, ss.22-23.
- YILMAZ, Cengiz, Sıtkı İlkay, (1989), “Katı Atıklar Sorun mu?”, **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı: 8, ss. 97-104.
- ZENGİN, Burhanettin, (1989), **Sapanca Gölü ve Çevresinin Turizm, Çevre Kirliliği ve Su Kaynakları Yönünden İncelenmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ZİLELİOĞLU, Hilal, (1989), “Sürdürülebilir Kalkınma Yönünden Çevre Hukuku”, **Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara:TÇSV Yayını, ss.239-249.

1990

- ADALILAR, Ayça, (1990), “Kültürel Çevre Zenginlikleri ve Korunması”, **Din Öğretimi Dergisi**, Sayı:22, ss.16-19.
- ALGAN, Nesrin, (1990), “Uluslararası İlişkiler ve Çevre”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi Özel Sayısı**, Cilt:14, Sayı:120, s.44-46.
- ALP, Kadir, (1990), “Endüstride Hava Kirliliği”, **7 Bölümde İstanbul'un Çevre Sorunları ve Çözümü Sempozyumu**, İstanbul.
- ALTAY, Cemil, (1990), “Çevre Koruma Dernekleri Birleşmelidir”, **İskenderun Çevre Bülteni**, Sayı.5, İskenderun: İskenderun Çevre Derneği Yayını.
- ALTAY, Nasuh Oğuzhan, (1990), “Çevre Ekonomisi Teorisi:Doğuşu-Amaçlar-Araçlar”, **İzmir Ticaret Odası Dergisi**, Sayı:7, ss.18-19.
- ALTUĞ, Fevzi, (1990), **Çevre Sorunları**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayın No:41.
- ALTUĞ, Fevzi, Hasan Ertürk, (1990), “Kentsel Çevre Sorunları ve Politika Araçları”, **Şehircilik, Hukuk ve Yönetim İlişkileri**, (Türkiye 12. Dünya Şehircilik Günü Kollojyumu 16-18 Kasım 1988), Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, ss.148-16
- ARAL, Necdet, (1990), “Kömür Atıklarının Oluşturduğu Çevre Kirliliği Problemleri”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:292, ss.45-47.
- ARAT, Zeynep, (1990), “Güneydoğu Anadolu Projesi ve Çevre Etki Değerlendirmesi”, **TÜBİTAK Bülteni**, Sayı:2, ss.24-25.
- ARAT, Zeynep, (1990), “Türkiye'de Çevre Yönetimi Nasıl olmalıdır?”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:120, ss.13-14.
- ARAT, Zeynep, (1990), “Ülkemizdeki Doğal Çevre ve Ekosistemler”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:42, Ankara:Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını.
- ARUOBA, Çelik, (1990), “Çevre, Ekonomi, Politika”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:120, ss.20-21.
- ATA, Zerrin, (1990), “Çevre Sorunlarına Giriş”, **MKE Dergisi**, Sayı:82, ss.25-26.
- ATAUZ, Akin, (1990), “Çevre İçin Demokrasi, Demokrasi İçin Çevre”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:120.
- ATEŞ, Canan, (1990), **Uluslararası Hukukta Denizlerin Kirlenmesi Sorunu**, Gazi Üniversitesi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Avrupa Topluluğunda Çevre Politikaları ve Uygulamaları**, (1990), Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayın No.T/90-11.134

- AYBERS, Nejat, (1990), “Nükleer Enerji, Çevre ve Ekonomi İlişkileri”, **Türkiye 5. Enerji Kongresi Teknik Oturum Tebliğleri**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.169-182.
- AYKAÇ, Burhan, (1990), “Çevre Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Önlemler”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1
- AYTAÇ, Nejla, (1990), **Ömerli Barajı Su Toplama Havzasında Çevre Kirlenmesi ve Çevre Sorunları**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAĞCI, Serpil, (1990), “Sanayi ve Çevre”, **Kağıt Sanayi ve Çevre Paneli**, İstanbul, ss.39-58.
- BAŞPINAR, İnci, (1990), **Türkiye’de Turizmin Yol Açtığı Çevre Sorunları**, Gazi Üniversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAŞTÜRK, Adem, (1990), “Denizlerin Katı Atıklarla Kirlenmesi ve Alınabilecek Tedbirler”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:288, ss.17-18.
- BAYER, M. Zekai, (1990), “Turizm-Çevre İlişkileri”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:8-9, ss.38-44.
- BAYHAN, Mustafa, (1990), “Hava Kirliliğinin Azaltılması İçin Otomobil Motorlarında Katalizör Kullanımı”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:31, Sayı:365
- BAYRAM, Abdullah, (1990), “Yakma Tesislerinin Verimliliği ve Hava Kirliliği”, **Türkiye Enerji Kongresi**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.247-262.
- BEAUD, Michel, (çev:Fikret Başkaya), (1990), “Gezegen Riski Kavramı, Çevre ve Kalkınma”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Sayı:116, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi Yayın Organı, ss.3-8.
- BECK, Jan Mansvelt, (çev:Kadir Canatan), (1990), **Çevre ve Üçüncü Dünya**, Endülüs Yayınları.
- BEKDEMİR, Şükrü, Recep Öztürk, (1990), “Kombine Çevrim Santralleri ve Çevre”, **Türkiye 5. Enerji Kongresi Teknik Oturum Tebliğleri**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.463-481.
- BERKMAN, Aytakin, (1990), “Çevre Perspektifi Altında Bilim”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:14, ss.17-19.
- BODUR, Sait, (1990), “Çevre ve Eğitim”, **Türkiye’de Çevre Durumu ve Çevre Eğitimi**, Ankara: Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- BORA, Tamlı, (1990), “Reel Sosyalist Sistem Çözülürken Çevre Sorunları ve Yeşiller”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:120, ss.39-43.
- BOYACI, Ender Kamil, (1990), “Mahkeme Kararlarında Çevre Sorunları”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt:16, Sayı:1-2, ss:153-191.
- BURTAÇGİRAY, Sevil, (1991), **Temel Olarak Çevre Sorunları ve İngiltere Örneği**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CANEL, Muammer, (1990), “Hava Kirliliğine Neden Olan Maddeler ve Bunların Emisyonu”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:344, ss.19-24.
- COUSTEAU, Jean Michel, (1990), “Yeşil Ortak Pazara Doğru”, **Cumhuriyet Bilim ve Teknik**, Sayı:169, s.9.
- COUSTEAU, Jean Michel, (1990), “Yeşil Vergi”, **Cumhuriyet Bilim ve Teknik**, Sayı:173, s.9.
- ÇAHA, Ömer, (1990), **Environmentalism and the Role Environmentalist Groups On the Relativization of the State Policy in Regard to Environment in Turkey**, Ankara: Bilkent Üniversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇETİNER, Ayten, (1990), “Günümüze Kadar İstanbul’da Planlama Eylemleri ve Yarattığı Çevre Sorunları”, **İstanbul’un Çevre Sorunları ve Çözümleri Sempozyumu**, Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, s.407.
- Çevre Eğitimi Öğretmen El Kitabı**, (1990), Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- Çevre ve Kalkınma İlişkilerinde Dünya Bankası**, (1990), Ankara: TÇSV Yayını.
- DEMİR, Ahmet, (1990), “Termik Santraller ve Çevre Etkisi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**.
- DEMİRHAN, Gıyaseddin, (1990), “Doğa Turizmi ve Düşündürdükleri”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:8-9, ss.35-37.
- DEMİRTAŞ, Abdullah, (1990), “Çevre Eğitimi Stratejilerine Uygun Program Geliştirme:İlkeler ve Sorunlar”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:12, ss.36-40.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1990), “Çevre Eğitimi”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.24-25.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1990), “Sürdürülebilir Kalkınma”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:31, Sayı:365.

- DİRİM, Nihat, (1990), "Yerel Yönetimler, Çevre ve Kültür", **I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi**, Ankara:Danıştay Yayını, ss.1083-1086.
- DURUSOY, Ömer Tanju, (1990), "Çevre-İktisat İlişkisi", **TÜHİS, İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt:12, Sayı:3, ss.9-10.
- EĞRİCAN, Nilüfer, Seyhan Uygur, (1990), "Güç Üretim Sistemlerinin Oluşturduğu Kükürtdioksit Kirlenmesinde Yeni Bir Tasarım", **Türkiye Enerji Kongresi**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.743-757.
- "Endüstrileşme ve Çevre", (1990), **İşveren**, Sayı:10, ss.22-30.
- ER, Celal, (1990), "Çevre ve Milli Parklar", **Karınca**, Sayı:639, ss.10-16.
- ERAYDIN, Ayda, (1990), "Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Kentsel Gelişimin Çevresel Boyutları", **2000'li Yıllara Doğru Çevre Uluslararası Konferansı**, 28-31 Mayıs 1990, Ankara.
- ERAYDIN, Ayda, (1990), "Çevre Koruma ile Planlama İlişkisi Üzerine Tartışmalar", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:120, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi Yayın Organı, ss.22-27.
- ERDEN, A. Baki, (1990),**Çağımız ve Çevre Kirliliği**, Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- ERDİN, Ertuğrul, (1990), "Çöp Depolama Yerlerinin Yeniden Düzenlenmesi ve Yeşillendirilmesi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:11, ss.33-34.
- ERDİN, Ertuğrul, (1990), "Ozon Tabakası Deliği ve Sera Etkisi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:11, ss.16-21.
- ERİM, Refet, (1990), "CED Konusundaki Yasal ve İdari Düzenlemelere İlişkin Sorunlar", **I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi**, 1-4 Mayıs 1990, Ankara:ss.1059-1064.
- ERKAN, Erdoğan, (1990), "Kirlenen Öder İlkesi Niçin Uygulanmıyor?", **Cumhuriyet Bilim ve Teknik**, 27.10.1990.
- GÖKÇE, Osman, (1990), "Çevre Sorunları ve Tarım",**Çiftçi ve Köy Dünyası**, Sayı:62, Ankara: ss.10-14.
- GÖKÇE, Osman, (1990), "Tarımsal Girdiler ve Çevre Sorunları",**Çiftçi ve Köy Dünyası**, Sayı:66, Ankara: ss.18-21.
- GÖKÇE, Osman, (1990), "Çevre Sorunları ve Tarım",**Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.7-13.
- GÖKTEPE, B. Gül, (1990), "Enerji ve Çevre Politikalarının Etkileşimi", **Türkiye 5. Enerji Kongresi Teknik Oturum Tebliğleri**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını.
- GÖLE, Banu, (1990), "Hareketli Kirleticiler-Otomobil Kaynaklı Hava Kirliliği", **Teknik ve Uygulama**, Sayı:30, s.17.
- GÖNEN, Emre, (1990), **Çevre Sorunları: Avrupa Toplulukları ve Türkiye Politikalarının Karşılaştırmalı İncelenmesi**, İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayını.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1990), "Çevre Korumada Eğitim", **Çevre ve Ormancılık**, Cilt:6, Sayı:5, ss.5-11.
- GÖRMEZ, Kemal, Esat Öz, (1990), "Dünya Çevre Gününde Çevre Sorunları ve Çevre Koruma Çabaları ve Anlayışları Üzerine Düşünceler", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:642, ss.21-25.
- GÖRMEZ, Kemal, (1990), "Çevre Sorunlarının Boyutları Giderek Büyürken Çevre Teşkilatı Yeniden Silbaştan", **Karınca**, Sayı:638, ss.27-28.
- GÖRMEZ, Kemal, (1990), "Türk Çevre Teşkilatının Yapısı ve Sorunları", **Kooperatifçilik**, Sayı:90, ss.51-59.
- GUATTARI, Felix (çev.Ali Akay), (1990), **Üç Ekoloji**, İstanbul: Hil Yayınları.
- GÜLAY, Y., vd., (1990), "Enerji Üretiminde Çevre Sorunları ve Nükleer Enerji",**Türkiye 5. Enerji Kongresi Teknik Oturum Tebliğleri**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.183-212.
- GÜLEZ, Sümer, (1990), "Doğu Karadeniz Bölgesindeki Rekreasyon ve Turizm Potansiyelinin Doğa Koruma Açısından İncelenmesi", **Doğu Karadeniz Bölgesinde Tarımsal Üretimin Verimlilik Sorunları Sempozyumu**, Ankara: MPM Yayını, ss.341-358.
- GÜLSARAN, Öznur, (1990), **Kentleşme ve Çevre Sorunları Karşısında Gebze Organize Sanayi Bölgesinin Kurulması**, Mimar Sinan Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNEY, İrfan, Selim Ay, (1990), "Magnetik Alanların Çevre ve İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkileri", **Türkiye Enerji Kongresi**, (1991), Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.119-124.

- GÜRPINAR, Tansu, (1990), “Doğal Kaynakların Tanımı ve Doğayı Korumanın Gerekçesi”, **Çevre Sorunlarına Giriş**, Ankara: Mobil Yayıncılık, ss.23-56.
- GÜRPINAR, Tansu, (1990), “Doğal Kaynakların Tanımı ve Doğayı Korumanın Gerekçesi”, **MKE Dergisi**, Sayı:81, ss.3-11.
- GÜRPINAR, Ergun, (1990), “Ekolojik Dengelerde Kamu Yararı Unsuru”, **I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi**, 1-4 Mayıs 1990, Ankara:ss.1079-1082.
- GÜRSELER, Güneş, (1990), “Çevre ile İlgili Kurumsal Yapıda Yetersizlik ve Eksiklikler”, **Mülkiye**, Cilt:14, Sayı:120, ss.11-14.
- GÜRSELER, Güneş, (1990), “Çevreyi Bozmadan Sanayileşmek”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:31, Sayı:365, ss.20-21.
- HATİPOĞLU, Rüştü, Tuncay Tükel, (1990), “Çevre Kirlenmesinin Bitkiler Üzerindeki Etkileri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.14-23.
- İŞIKLI, Alpaslan, (1990), “Uygarlığın Ortak Sorunu”, **Mülkiye**, Cilt:14, Sayı:120, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi Yayın Organı.
- İNAM, Ahmet, (1990), “Çevre Eğitiminin Felsefi Temelleri”, **Eğitim Bilimleri Ulusal Kongresi**, (1993), Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, ss.9-14.
- İSTANBULLUOĞLU, Ersin, (1990), “Çevre ve Tarım”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:4, ss.51-58.
- KARADENİZ, Yunus, (1990), **Trabzon’da Çevre Kirliliği**, İstanbul üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KEÇECİOĞLU, Tamer, (1990), “Bütünleşme Aşamasında AET ve Türkiye'deki Çevre İncelemeleri”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:31, Sayı:365.
- KELEŞ, İhsan, (1990), **Çevre Koruma Bölgeleri ve Yönetimi**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KILIÇER, Turgut, (1990), “Çevre ve İdari Yapı”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:12, ss.59-60.
- KIŞLALIOĞLU, Mine, Fikret Berkes, (1990), “Çevreye Uygun Teknoloji”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:276, ss.18-20.
- KOCASOY, Günay, (1990), “Turizm ve Çevre”, **2000’li Yıllara Doğru Çevre Uluslararası Konferansı**, 28-31 Mart, Ankara.
- KOCASOY, Günay, (1990), “Sanayi ve Çevre”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:31, Sayı:365, ss.7-12.
- KULELİ, Ömer vd, (1990), **Türkiye’de Çevre**, Yeni Yüzyıl, Türkiye’nin Sorunları Dizisi.
- KURAL, Erol, (1990), “Gürültü ve Çevre”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:271, ss.21-23.
- KURRA, S., (1990), “İstanbul’da Gürültü Kirliliği Sorunu”, **7 Bölümde İstanbul’un Çevre Sorunları ve Çözümleri Sempozyumu**, ss.335-346.
- MÜEZZİNOĞLU, Ayşen, (1990), “Enerji Üretim ve Kullanımının Çevresel Etkenler Bakımından Değerlendirilmesi”, **Türkiye 5. Enerji Kongresi Teknik Oturum Tebliğleri**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.35-50.
- NUHOĞLU, Yaşar, M. Fehmi Türker, Mustafa Var, (1990), “Çevre Kirliliği ve Ekosistemlerin Ölümü”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.27-30.
- OKTAR, Tiğince, (1990), “Çevre Politikası ve Uygulamasına Dünya Bankasının Yaklaşımı”, **Banka ve Ekonomik Yorumlar**, Sayı:8, ss.55-58.
- OKUTAN, Ömer, (1990), “Çevre Sorunları ve Türkiye’de Çevre Eğitimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:12, ss.61-64.
- ÖMÜRGÖNÜLŞEN, Uğur, (1990), “Turizm ve Çevre İlişkileri Üzerine Eleştirel Bir Bakış”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:2, ss.31-34.
- ÖMÜRGÖNÜLŞEN, Uğur, (1990), “Turizm ve Çevre Konferansının Ardından”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:8-9, ss.6-10.
- ÖZCAN, Ümit, (1990), **ÇED Teknikleri ve Çevre Politikaları**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ÖZDEMİR, Mahmut, (1990), “Organize Sanayi Bölgeleri ve Çevre Sorunları”, **Ankara Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:105, ss.18-20.
- ÖZER, Ayşe Öznur, (1990), **Sustainable Development Strategy in Regional Planning and A Case Study on Seyfe Region**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZER, Ayşe Öznur, (1990), “Turizm Amaçlı Fiziksel Planlamada Koruma-Kullanma Dengesi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:11, ss.57-66.
- ÖZER, Ayşe Öznur, (1990), **Çevre Sorunlarına Giriş**, Ankara.
- ÖZHAN, Leyla, (1990), “Turizm ve Çevre”, **Din Öğretimi Dergisi**, Sayı:23, ss.90-95.
- ÖZKAN, Nuran H., (1990), “Çevre ve Ekonomi”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı:1/2, ss.241-246.

- ÖZKAHRAMAN, İsmail, (1990), **Çeşitli Yönleriyle Çevre**, Teksir.
- ÖZTAN, Yüksel, (1990), “Çevrenin Algılanması ve Çevre Kültürü”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:12, ss.20-25.
- ÖZTOP, R., (1990), “Çevre Koruyucu Spreyler”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:277, s.42.
- PAUL, Egbert, (1990), “Federal Almanya’da Çöp Alanları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:10.
- POLAT, H. Hüseyin, Atilla Yanıkoğlu, (1990), “Sivas’ta Hava ve Su Kirliliği”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:11, ss.51-56.
- RECEPOĞLU, Oğuz, Sevgi Ökten, Akif Çengeli, (1990), “Kızıldere Jeotermal Atıksularında Bor Kirlenmesi Sorunları ve Çözüm Olanakları”, **Türkiye Enerji Kongresi**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.153-168.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1990), “Deniz ve Su Kirliliği Önlemede Kullanılabilecek Arıtma Sistemleri ve Marmara Bölgesi”ndeki Uygulamalar”, **Marmara Denizi ve Boğazlarda Çevre Sorunları Sempozyumu**, Beşiktaş Rotary Kulübü Yayını, İstanbul.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1990), “Türk Toplumunda Çevre Kültürü”, **İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı Yayını**.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1990), “Kağıt Sanayi ve Çevre”, **Selüloz ve Kağıt Sanayi Vakfı Yayını**.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1990), “Çevre Konularına Genel Bir Bakış”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:12, ss.12-16.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1990), “Dünyada ve Türkiye’de Çevre”, **Türkiye’nin Çevre Konusundaki Politikaları Neler Olmalıdır Toplantısı**.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1990), “Kıyı Kentlerimizin Çevre Sorunları”, **Kıyı Kentlerimizin Çevre Sorunları Toplantısı**, Çevre Müsteşarlığı-Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- SAMSUNLU, A., İ. Öztürk, L. Akça, V. Eroğlu, (1990), “Sanayimizin Çevre Kirlenmesi Açısından Değerlendirilmesi”, **İTÜ 2. Endüstriyel Kirlenme Sempozyumu'90**, İstanbul.
- SANLI, Y. Mesut, (1990), “Karabük’te Çevre Kirlenmesi”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:31, Sayı:365.
- SARIALTUN, Hanifi, (1990), **Türkiye’de Doğal Gaz Kullanımının Teknik (Çevre ve Enerji) ve Ekonomik Yönden İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SERT, Mahmut, (1990), “Enerji Planlamasında Çevre Faktörü”, **Türkiye 5. Enerji Kongresi Teknik Oturum Tebliğleri**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.69-86.
- SEZİK, Ekrem, (1990), “GAP ve Tabiatın Yok Olması”, **TÜBİTAK Bülteni**, Sayı:2, ss.27-28.
- SİRMEN, Lale, (1990), “Çevre Kanununa Göre Çevrenin Kirletilmesinden Doğan Sorumluluk”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı:1, ss.22-30.
- SONER, Ergin, (1990), **Avrupa Toplulukları Çevre Politikaları**, Ankara SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SÖNMEZ, M. Tulu, (1990), “Hukukun Eşref Saatinin Ayarı Çevre ve İmar Planlamalarında Prosedür Karmaşası”, **Mülkiye**, Cilt:14, Sayı:120, Ankara:Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi Yayın Organı.
- Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı**, (1990), Ankara: TÇSV Yayını.
- ŞAHİN, Mehmet, (1990), “Tarımsal İlaçların Çevre Kirliliğine Etkileri ve Uyulması Gereken Kurallar”, **Ekonomide Ankara**: Ankara:ATO Yayın Organı, Sayı:33.
- ŞAHİN, C., (1990), “Ankara’da Yanlış Yapılaşmanın Hava Kirliliğine Olumsuz Etkisi İçin Bir Örnek:Emniyet Genel Müdürlüğü Binası”, **Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, ss.183-188.
- ŞAHİN, Mehmet, (1990), “Toprakların Çevre Kirliliği Üzerine Etkileri”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:338, ss.20-23.
- ŞAHİN, Mehmet, (1990), “Türkiye’de Çevre Sorunları ve Çözüm Yolları”, **Ekonomide Ankara**, Ankara: ATO Yayın Organı, Sayı:32.
- ŞAHİN, Mehmet, (1990), “Hava Kirliliğinin Bitkilerin Gelişmesi ve Kalitesi Üzerindeki Etkileri”, **Standard**, Sayı:345, ss.8-16.
- ŞAHİN, Mehmet, (1990), “Çevre Kalitesi ve Toprak Kirliliği”, **Standard**, Sayı:343, ss.31-38.
- ŞAHİN, Cemalettin, (1990), “Aladağ Çayı Havzasında Çevre Koşulları ve Bunlarla İlgili Bozulmuş Doğal Dengenin Yeniden Kurulmasına İlişkin Sorunlar ve Çözüm Yolları”, **Coğrafya Dergisi**, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, S:1.
- ŞENES, Suat, (1990), **Çevre Sorunlarının Ekonomik Modellerle İncelenmesi**, İstanbul Teknik Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- ŞİŞLİ, M. N., (1990), **Ekoloji**, Ankara:Hacettepe Üniversitesi Yayınları, No:A-31.
- ŞİŞLİ, M. N., (1990), “GAP ve Ekolojik Gerçekler”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:270, s.52.

- TOKUÇOĞLU, M. Bülent, (1990), “Çevre Hakkı ve Çevre Koruma Sorunu”, **İzmir Barosu Dergisi**, Sayı:55/4, ss.61-65.
- TOMAK, Kerem(çev.), (1990), “Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde İlerleyen Çevre Tehlikesi: Zehirli Atıklar”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:267, ss.42-45.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1990), “Kıyı Yerleşimlerinde Turizm Faaliyetleri ve Çevre Değerlerimiz”, **İzmir Ticaret Odası Dergisi**, Sayı:8, ss.16-17.
- TUNÇEL, Harun, (1990), “Doğal Çevre Sorunu Olarak Çığlar ve Türkiye’de Çığ Olayları”, **Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu Coğrafya Araştırmaları Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss.43-70.
- TÜMER, Sumru, (1990), “Çevre ve Verimlilik”, **Verimlilik Dergisi**, Cilt:19, Sayı:4, ss.27-48.
- Türkiye’de Çevre Eğitim ve Öğretimi Ulusal Çevre Stratejisi ve Uygulama Planları Semineri**, (1990), Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını.
- TÜZÜN, Gürel, (1990), “Çevre Kirliliğinin Optimum Denetimi”,**Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:120, Ankara : Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi Yayın Organı, ss.27-30.
- USLU, Orhan, (1990), “Su Kirliliği ve Kontrolü Yönetmeliği”, **Su Kirliliği Kontrolü Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, ss.7-14.
- USLU, Turhan, (1990), “**Yatağan Termik Santral Çevresinde Sürdürülen Ağaçlandırma Çalışmaları Hakkında Rapor** (31.1.1990)” - T.C. Devlet Bakanlığı : 5 s. Ankara.
- USLU, Turhan, (1990),**Yatağan Termik Santralının Ören (Milas) ve Çevresine 1986 Yılındaki Etkileri Hakkında Rapor** (15.11.1990), Ören Belediyesi : 2 s. Muğla.
- USLU, Turhan, (1990), “Yatağan Termik Santral Çevresinin Ağaçlandırılması”, **Mühendis ve Makine**, Sayı:366, ss.21-27.
- USLU, Turhan, A. Çınar, (1990), “Türkiye’deki Çevre Sorunları ile İlgili Kuruluşlar (1)”, **Çevre ve Ormancılık**, Sayı:2, Ankara: ss.36-48.
- USLU, Turhan, (1990), “Türkiye’deki Çevre Sorunları ile İlgili Kuruluşlar (2)”, **Çevre ve Ormancılık Dergisi**, Sayı:3, Ankara: ss.36-40.
- USLU, Turhan, (1990), “Yatağan Termik Santral ve Yarattığı Çevre Sorunları ile İlgili Yayınlar”, **Çevre ve Ormancılık Dergisi**, Sayı:1, ss.29-33.
- ÜLTANIR, M. Özcan, (1990), “Çevre ve Kirli Enerji Politikası”, **Mühendis ve Makine**, Sayı:365, ss.13-14.
- ÜNLÜATA, Ümit, (1990), “Denizlerin Alıcı Ortam Olarak Kullanımı ve Türkiye Denizlerinde Çevre Sorunları Üzerine”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:12, ss.26-29.
- ÜNLÜSOY, M. Fatih, (1990), “Ekonomik Boyutları ile Turizm Çevre İlişkileri”, **Banka ve Ekonomik Yorumlar**, Sayı:7, ss.49-53.
- YALÇIN,Yusuf, (1990), “Su ve Toprak Kirliliğinin Çevreye Etkileri”, **Devlet Su İşleri Bülteni**, Sayı:351, ss.9-13.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1990), “Ankara Hava Kirliliğine İlişkin Bir Değerlendirme”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:12, ss.65-70.
- YAVUZ, Cevdet, (1990), “Türk Hukukunda Çevre Kirletenlerin Hukuki Sorumluluğu”, **Hukuk Araştırmaları**, Sayı:1-3, ss.35-46.
- YAVUZCAN, Güngör, (1990), “Çevreyi Kurtarmanın Formülü:Yeşil Bitkiler”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:271, ss.18-20.
- YAZGAN, Nergis, (1990), “Uluslararası Çevre On Yılı’na Girerken’ Ekoloji ve Ekonomi Elele”, **Skylife**, Sayı:80, ss.43-49.
- YILDIRIM, Şevket (çev.), (1990), “Çevre ve Küçük Çiftçi”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:18, s.10.
- YILMAZ, Hazım, (1990), “Ülkemizdeki Doğal Karbondioksit Çıkışlarının Çevre Üzerindeki Etkileri”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:272, ss.46-47.
- YILMAZ, Orhan, Çetin Çuhruk, (1990), “Gürültü Kirliliği ve Kalıcı Zararları”, **Cumhuriyet Bilim ve Teknik**, Sayı:164.
- YILMAZ, Ali Rıza, (1990), “Motorlu Taşıtların Çevreye Olumsuz Etkileri ve Tedbirler”,**Çevre ve İnsan Dergisi**, Sayı:11, ss.35-41.
- YİĞİT,Vural, (1990), “Çevre Kirlenmesi ve Enerji Açısından Ambalaj Atıklarının Geri Dönüşümü (Recycling)” , **Türkiye 5. Enerji Kongresi Teknik Oturum Tebliğleri**, Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi, ss.263-270.
- YURTSEVEN, Hayrettin, (1990), “Bozulan Doğa”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:124.

- YÜCEL, Muzaffer, (1990), “ÇED Uygulamalarında Örnek Bir Ülke Hollanda”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.5-7.
- ZİLELİOĞLU, Hilal, (1990), “Türk Çevre Mevzuatına Genel Bakış”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:120, ss.5-10.
- ZİLELİOĞLU, Hilal, (1990), “Uluslararası Çevre Faaliyetleri ve Türkiye”, **İşveren**, Sayı:10, ss.24-28.
- 7 Bölümde İstanbul'un Çevre Sorunları ve Çözümü Sempozyumu**, (1990), İstanbul: Ajans Sem.

1991

- AKALAN, İlhan, (1991), “Geleceğimizin Güvencesi Toprak ve Su Korunması”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:65, Ankara: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını.
- AKALAN, I. O. Doğan, (1991), **Türkiye'de Toprak Erozyonunun Boyutları, Sorunları, Çözümleri**, TMO Sempozyumu, Ankara.
- AKDEMİR, Semra, (1991), “Çevre Sorunlarına İlişkin Gündem Oluşturma Süreci ve Türk Basını: Haliç ve Gökova Örneği”, **Kurgu-Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Yüksekokulu Dergisi**, Sayı:9, ss:149-194.
- AKGÜNDÜZ, Güzin, (1991), “Çevre Sorunlarımız”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:1, ss.5-12.
- AKINOĞLU, Bülent G., (1991), “Savaş ve Çevre”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:281, TÜBİTAK Yayını, ss.6-9.
- AKMAN, Yıldırım, (1991), “Çevre ve Temel Kavramlar”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:288, ss.47-49.
- AKSOY, M. Seda, (1991), “Çevre Kirliliği Sorunu”, **TESK Türk Esnaf ve Sanatkarının Sesi**, Sayı:57, s.27.
- ALGAN, Nesrin, (1991), “Akdeniz Havzasının Korunması ve Avrupa Topluluğu”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, ss.50-52.
- ALNACI, Recep, (1991), “Hava Kirliliği ve İnsan Sağlığı”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, ss.7-12.
- ALPAR, İstiklal, (1991), “Çevre Sektörü Temel Politikaları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, ss.17-21.
- ALTAN, Türker, (1991), “Ekolojik Riziko Analizi ve Turizm Planlaması”, **Turizm ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.75-98.
- ALTAY, Salim, (1991), “Zirai Mücadele Alanında Yeniliklerin Türkiye Ekonomisi ile Çevre Sağlığına Etkileri”, **Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi/TOK**, Sayı:63, ss.9-10.
- ANADOL, Kemal, (1991), **Termik Santrallere Hayır**, Ankara: Verso Yayınları.
- ANGİN, H. Fehmi, (1991), “Şehir İmar Planlarının Hazırlanmasında ve Uygulanmasında Çevrenin Korunması”, **Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Belediyeler**, Sayı:12, ss.43-48.
- ARAT, Ümit, (1991), **Kamuoyu ve Çevre**, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ARIK, Pınar, (1991), “Çevre Kirliliği, Çevre Koruma Teknolojileri ve Endüstriyel Tesisler”, **Tekstil Teknik**, Sayı:78, ss.108-109.
- ARIKAN, Yıldız, (1991), “Enerji Planlaması ve Çevre”, **Elektrik Mühendisliği**, Sayı:377, ss.303-305.
- ASLANAPA, Oktay, (1991), “Çevre ve İnsan”, **Türk Edebiyatı**, Sayı:212, ss.25-27.
- ASMAZ, Hasan, (1991), “Çevre Eğitimi ve Ülkemizdeki Durum”, **Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi /TOK**, Sayı:64, ss.20-23.
- ASMAZ, Hasan, (1991), “Çevre Bakanlığından Beklentiler”, **Özel Çevre Koruma 1. Çevre Şurası Özel Sayı**.
- ATA, Alper, (1991), “Çevrenin Hayata Etkisi”, **İnsan ve Çevre Sağlığı Koruma Hizmetleri Dergisi**, Sayı:2.
- ATABAY, Nur, (1991), “Çevre Korunmasında Vatandaşa Düşen Görev”, **Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını, ss.32-33.
- ATABAY, S., (1991), “Avrupa Ekonomik Topluluğunun Çevre Koruma Mevzuatı ve Türkiye”, **Çevre Uyumlu Planlama Araçları ve Politikaları Sempozyumu**, İstanbul.
- “Atıkların Geri Kazanılması ve Yeniden Kullanılma İmkanlarına Örnekler”, (1991), **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını, ss.41-49.
- AVCI, Nusret, (1991), “Halk Gruplarının Çevre Sorunlarının Çözümü İçin Destek ve Faaliyetleri”, **Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını, ss.37-39.
- AYAS, Aydın, (1991), “Türkiye'de Çevre Korumacılığında Yeşillerin Katkısı”, **Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını, ss.41-43.

- AYKAÇ, Lütfi, (1991), “Yerel Yönetimler ve Çevre “, **Çevre ve İnsan**, S:14, ss.28-33.
- AYVAZ, Zafer, (1991), “Enerji, Ekonomi, Entropi ve Çevre Kirliliği”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Yıl:1, Sayı:1, ss.22-23.
- BAKIRYOL, Seyhan, (1991), **European Community Policy for the Environment with Special Reference to Water Pollution**, Marmara Üniversitesi, Avrupa Topluluğu Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAŞ, Zübeyde, (1991), “Avrupa’nın Kirli Adamı: Britanya”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:2.
- BAŞ, Zübeyde, İ. Melih Baş, (1991), “Çevre Kalitesi Nedir?”, **Denetim**, Sayı:70, ss.10-13.
- BAŞOL, Koray, M. Faysal Gökalp, (1991), “Ekonomi ile Çevre Sorunları Arasındaki İlişkilere Bir Bakış 1””, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:1, İzmir: Çevre Araştırma ve Koruma Vakfı Yayını, ss.44-48.
- BAŞTÜRK, Adem, (1991), “Katı Atıklar Kontrolü Yönetmelik Taslağı ile İlgili Temel Meseleler”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, ss.34-37.
- BATES, Marston, (çev:Mehmet Öklü), (1991), “Çevre”, **Türk İdare Dergisi**, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayını, Sayı:391, ss.269-279.
- BAYER, M. Zekai, (1991), “Turizm Planlaması ve Ekosistem İlişkileri”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:21-22, ss.34-36.
- BAYER, M. Zekai, (1991), “Turizm ve Çevre Dengesi”, **Turizm ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.253-255.
- BAYKAN, Orhan, (1991), “Sahil Yerleşimlerinin Çevresel Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul:Marmara Rotary Klubü Yayını, ss.256-273.
- BİLEN, Alber, (1991), “İstanbul Sanayi Odasında Kurulu Çevre İhtisas Komisyonunun Çevre Konusundaki Faaliyetleri”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:310, ss.29-30.
- BİLGİN, Yaşar, (1991), “Çevre Kirlenmesinin Eko-sistem ve Halk Sağlığına Etkileri”, **Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Marmara Rotary Klubü Yayını, ss.214-225.
- BORHAN, Babür, (1991), “Ülkemizdeki Eksik Bina İzolasyonunun Şehirlerimizin Hava Kirliliği ve Ülke Ekonomisi Üzerine Etkileri”, **Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Marmara Rotary Klubü Yayını, ss.127-137.
- BOZKURT, Rıdvan, (1991), “Endüstrileşme ve Çevreyi Koruma”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:30, s.6.
- BULUT, Halil İ., Mustafa Emir, Hüseyin Örs, (1991), “Az Gelişmiş Ülkelerde Ekonomik Kalkınma ile Çevre Koruma Amaçlarının Uyumlaştırılması”, **Fidan**, Sayı:48, ss.8-14.
- BÜYÜKGÜNGÖR, Hanife, (1991), “Kıyı Kentlerimizin Çevre Sorunları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, ss.13-16.
- CEDİDİ, Oya, (1991), **Çevre- Toplum Etkileşimi**, Mimar Sinan Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CENGİZ, Hasan, (1991), “Çevrenin Çevresi yada Çevre Sorunları Üzerine Bir Deneme”, **Denetim**, Sayı:61-62, ss.16-17.
- CÖMERT, Nazan, (1991), **Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Nedenlerinin Genel Bir Değerlendirmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CURİ, Kriton, (1991), “Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin İrdelenmesi”, **Katı Atık ve Çevre**, Sayı:2, ss.49-54.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1991), “Çevre Sorunlarının Konu ve Yöre Düzeyinde Önceliklerinin Belirlenmesi”, **Verimlilik**, Ankara: MPM Yayını, Sayı:437.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1991), **Çevre Sorunlarının Konut ve Yöre Düzeyinde Belirlenmesi**, Ankara: MPM Yayın no:437.
- ÇAKIROĞLU, Cem, (1991), “Kömür Yakıtlı Termik Santraller ve Enerji Planlamasında Çevresel Ekonomi Boyutu”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:2.
- ÇELİK, Osman, (1991), “Çevre Açısından Ormanların Önemi”, **Çevre ve İnsan**, Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını, Sayı:13, ss.82-86.
- ÇETİN,Barbaros, (1991), “Milli Parklarımızın Sorunları”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:13, ss.61-63.
- ÇETİN, Barbaros, (1991), “Pamukkale Ölüyor mu?”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:38-40.
- ÇETİN, Halil, (1991), “Füzyon Reaktörlerinin Çevre Üzerine Radyolojik Etkileri”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:353, ss.35-37.

- ÇETİNEL, Sedef, (1991), "Turizmde Fiziksel Planlama ve Çevre Mevzuatı", **Kalkınma**, Sayı:37, ss.22-23.
- "Çevre Kirliliği ve Sanayileşme", (1991), **Kalkınma Dergisi**, Sayı:38, ss.5-7.
- "Çevre Mevzuatı ve Gemiler", (1991), **Denizin Sesi**, Sayı:89, ss.5-7.
- Çevre Üzerine**, (1991), Ankara: TÇSV Yayını.
- Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)**, (1991), Ankara: TÇSV Yayını.
- ÇİNİER, Güler, (1991), **Organize Sanayi Bölgesi ve Çevre Sorunlarının Ekonomik Yönden İncelenmesi**, Anadolu Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇOBAN, Aykut Namık, (1991), **Ekoloji ve Politika: Yeşil Hareket**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇOMAK, Hasret, (1991), "Deniz Kirliliğinin Uluslararası Boyutları, Ulusal ve Uluslararası Hukuk Sisteminde Kirliliğe Karşı Denizlerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler", **Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: ss.53-72.
- DEMİR, Ulviye, (1991), "Çevre Eğitimi", **Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını, ss.241-252.
- DİNÇER, Uğur, (1991), "Çevre Sorunları ve Sanayi", **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:308, s.59.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1991), "Çevre İçin Eğitim", **TÜRSAB Turizm Dergisi**, Sayı:104, ss.40-41.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1991), "Çevre Eğitiminin Önemi", **Çevre Üzerine**, Ankara:TÇSV Yayını, ss.250-264.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1991), "Çevre Duyarlılığı ve Eğitim", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:19-20, ss.6-8.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1991), "Gönüllü Kuruluşlar ve Çevre", **Denetim**, Sayı:71-72.
- DİNÇERLER, M. Vehbi, (1991), "Çevre Sorunları ve Geleceğimiz", **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını, ss.2-6.
- DİZDAR, Erol, vd., (1991), "Elektrik Enerjisi ve Çevre Sorunları: Özel Oturum 2", **Türkiye Enerji Kongresi**, (1991), Ankara: Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Yayını, ss.337-386.
- DOĞAN, Orhan, Nurgül Küçükçakar, (1991), "Toprak Erozyonu Kontrolünde Teraslama", **Türktarım**, Sayı:65.
- DOĞAN, Levent, (1991), **Adana'da Ulaşım Kaynaklı Hava Kirliliğinin Belirlenmesi**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DPT, (1991), **VI. Özel İhtisas Komisyonu Raporu: Kimyasallar ve Çevre Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara:DPT Yayını.
- EKİN, Nusret, (1991), "Kalabalıklaşan ve Kirlenen Dünya", **Ekonomik Panorama**, S:5, ss.44.
- EKİN, Nusret, (1991), "Kentleşme ve Çevre Sorunları", **İşveren**, Sayı:26, ss.13-14.
- EKİNCİ, Oktay, (1991), **Memleketimden Çevre Manzaraları**, İstanbul.
- EKİNCİ, Oktay, (1991), **Çevremiz de Demokrasi Bekliyor**, İstanbul:E Yayınları.
- EKİNCİ, Oktay, (1991), "Kültür ve Çevre Değerleri Açısından Türkiye", **Yapı**, Sayı:117, ss.35-40.
- EKİNCİ, Yusuf, (1991), "Çevre Eğitimi", **Karınca**, Sayı:654, ss.43-46.
- EKİNCİ, Yusuf, (1991), "Çevre Eğitimi", **Milli Eğitim**, Sayı:109, ss.37-38.
- Ekonomik Büyüme ve Çevre Korunması İnceleme Yarışması**, (1991), Yabancı Sermaye Koordinasyon Derneği (YASED) Yayın No.39.
- EMİNOĞLU, Fisun, (1991), **Seyhan Nehri'nin Adana Merkez İlçe Sınırları İçindeki Kirlilik Düzeyi**, Çukurova Üniversitesi FBE, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- "Enerji Tasarrufu ve Hava Kirliliğinin Önlenmesi", (1991), **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, ss.94-96.
- ERDAL, Selma, (1991), "Çevre Sorunlarına Sosyolojik Bir Bakış", **İller Bankası Vakıf Dergisi**, Sayı:7, ss.23-35.
- ERDİN, Ertuğrul, (1991), "Çevre Kirlenmesinin Ormanlara Etkisi", **Çevre ve İnsan**, Ankara: Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını, Sayı:13, ss.28-33.
- ERDİN, Ertuğrul, (1991), "Türkiye'de Çığ Gibi Büyüyen Çevre Sorunlarına Kısa Bir Bakış", **Çevre ve Mühendis**, Sayı:2.
- ERGENE, Abdüsselam, (1991), "Çöplerin ve Kanalizasyon Artıklarının Gübre Olarak Değerlendirilmesi ve Bunun Çevre Sağlığı Bakımından Önemi", **II. Ulusal Gübre Kongresi**, Ankara: Türkiye Gübre Sanayi A.Ş. Yayını, ss.789-802.
- ERGİN, Can, (1991), "Körfezde Tahrip Edilen Çevre", **Bilim ve Teknik**, Sayı:281, ss.11-14.
- ERKAN, U., Ş. Uygur, (1991), "Ödemek İstemiyorsan Kirlenme", **Ekonomik Büyüme ve Çevre Korunması**, İstanbul:YASED Yayını.

- ERKAN, Erdoğan, (1991), "Kentlerimizde Egzoz Kaynaklı Hava Kirliliği ve Önlemler", **Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul:Marmara Rotary Klubü Yayını, ss.154-160.
- EROL, Oğuz, (1991), "Türkiye Kıyılarında Deniz Düzeyi Değişmeleri ve Bir Çevre Sorunu Olarak İstanbul İçin Önemi", **Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Marmara Rotary Klubü Yayını, ss.73-81.
- ERONAT, A. İlhan, (1991), "Ekonomi Bilimi ve Çevre Faktörü", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**.
- ERTAN, Birol, (1991),**Türkiye'de Çevre Hakkının Gelişimi**, Ankara Üniversitesi SBF Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERTAN, Birol, (1991), "Çevre ve Üçüncü Dünya", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:15, Sayı:136, ss.40-43.
- ERTAN, Birol, Kırılcım Akkoyunlu, (1991), "Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:15, Sayı:133, ss.64-67.
- ERTAN, Birol, (1991), "Çevre Bakanlığı Üzerine", **Çevre ve Mühendis**, Sayı:4.
- ESEROĞLU,Özlem, (1991), "Çevreci Hareket", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı:4, ss.645-665.
- EVİRGEN, Muzaffer M., (1991), "21. Yüzyılda Doğa ve Çevre", **21. Yüzyıl Ansiklopedisi**, İstanbul: Milliyet, ss.223-244.
- FİDAN, Nesrin, (1991), **Antalya Kıyı Bandında Yer Alan Turizm Yatırım Alanlarının Çevre Üzerine Etkisi**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- FİSUNOĞLU,C., (1991), "Çevre Sorunlarına Ekonomik Yaklaşım ve Akdenizin Korunması Üzerine Bir Model Önerisi", **Ekonomik Büyüme ve Çevre Koruması**, İstanbul: YASED Yayını.
- GERAY, Cevat, (1991), "Çevre İçin Duyarlılık Eğitimi ve Bir Bildirge", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:548, ss.314-319.
- GÖKÇE, Osman, (1991), "Hükümet Programları ve Çevre Sorunları",**Orman Mühendisliği**, Sayı:6, ss.4-8.
- GÖRMEZ, Kemal, (1991), "Çevre Sorunları,Çevre Politikaları Açısından AET ve Türkiye", **Karınca**, Sayı:657, Ankara:Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayını, ss.23-24.
- GÖRMEZ, Kemal, (1991), "Çevre Sorunları ve Konut", **Karınca**, Sayı:656, Ankara: Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayını, ss.38-39.
- GÖRMEZ, Kemal, (1991), "Zihniyet ve Çevre Sorunları", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:652, ss.28-29.
- GÖRMEZ, Kemal, (1991), **Türkiye'de Çevre Politikaları**, Ankara: Gazi Büro Yayınları.
- GÜLER, Çağatay, (1991), "Ekoloji", **Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi**, Sayı:3, ss.2-6.
- GÜLER, Çağatay, (1991), "Çevre ve Sağlık Üzerine Etkileri", **Sağlık Toplum ve Çevre Bülteni**, Sayı:3, ss.3-8.
- GÜNBEY, Bahaeddin, (1991), "Çevre Sorunları", **Ulusal İdare Hukuku Kongresi**, (1990), Ankara: Danıştay, ss.1155-1188.
- GÜNDÜZ, Turgut, (1991), "Körfezde Yanan Kuyular ve Atmosfer Kirlenmesi", **Standard**, Sayı:353, ss.30-34.
- GÜNDÜZ, Turgut, (1991), "Denize Dökülen Petrolün Temizlenmesi ve Yarattığı Sorunlar", **Standard**, Sayı:358, ss.27-31.
- GÜNDÜZ, Turgut, (1991), "Su ve Kirlenmesi", **Bilim ve Teknik**, Sayı:289, ss.46-48.
- GÜNDÜZ, Turgut, (1991), "Atmosferin Kirlenmesi ve Azot Oksitler", **TÜGSAŞ Dergisi**, Cilt:5, Sayı:16, ss.5-8.
- GÜNEY, A. Nihat, (1991), "Tarihi Çevre Koruması ve Turizmde Bir Örnek: Antalya Kaleiçi Resterasyonu", **Kalkınma**, Sayı:38, ss.8-12.
- GÜNEY, Bahaeddin, (1991), "Çevre Sorunları", **I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi**, Ankara: ss.1155-1188.
- GÜNEY, Bahaeddin, (1991), "Çevresel Etki Değerlendirmesi", **I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi**, Ankara: ss.1065-1078.
- GÜRDOĞAN, Nazif, (1991), "Sınırsız Büyümenin Ekonomik, Çevresel ve Kültürel Etkileri",**Çevre ve İnsan**, Sayı:14, ss.67-74.
- GÜRPINAR,Tansu, (1991), "Turizm Faaliyetlerinin Doğal Çevre Üzerine Etkileri",**Turizm ve Çevre Konferansı** , Ankara: TÇSV Yayını, ss.65-74.
- GÜRPINAR, Ergun, (1991), "Ekolojinin Kronolojisi", **İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi**, Sayı:1-2, ss. 277-281.
- GÜRSELER, Güneş, (1991), "Ekonomi, Ekoloji ve Türkiye",**Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, ss.13-31.

- GÜRSELER, Güneş, (1991), "TBMM'nin Çevre Sorunlarına Yaklaşımı ve Türkiye'nin Çevre Politikası", **Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi/TOK**, Sayı:64, ss.13-16.
- İLKİN, Akın, Erdoğan Alkin, (1991), **Çevre Sorunları**, Ankara: TOBB Yayınları, Ekonomik ve Sosyal Sorunlar Çözüm Önerileri Dizisi:1.
- İNCEOĞLU, Gülfer, (1991), **Hastane Katı Atıklarının Yarattığı Çevre Sorunlarının Yönetimsel ve Örgütsel Çözüm Yolları ve Hasta Başına Çıkan Atıkların Cins ve Miktarlarının Tespiti ile İlgili Bir Araştırma**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KABAOĞLU, İbrahim, (1991), **Çevre Hukuku Dernekleri Dünya Toplantısı Limoges Bildirgesi**, Argumentum.
- KAFAOĞLU, T. B., (1991), **Doğal Kaynaklar ve Çevre**, İstanbul: S.O.S. Yayını.
- "Kağıdın Yeniden Kullanımı Zorunluluk Niteliğine Bürünüyor", (1991), **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:355, ss.21-24.
- KALELİOĞLU, A. Fidan, (1991), "Orman Kanunu, Doğa ve Çevre", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı:4, ss.687-690.
- KALKANOĞLU, Semih, (1991), "Hava Kirliliği ve Çözümleri", **Kemalist Ülkü**, Sayı:273, ss.25-2.
- KANIK, M., (1991), "Çevre Koruyucu Önlemlerin Üretim Maliyetlerine Etkisi ve Bu Maliyetleri Azaltmada İzlenecek Yöntemler", **Ekonomik Büyüme ve Çevre Korunması**, YASED Yayın No:39, ss.199: 73-90
- KAPLAN, Ayşegül, (1991), "Çevre Sorunları ve Ekonomi", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Prof. Muammer Aksoy'a Armağan**, Cilt:46, Sayı:1-2, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF ve Basın Yayın Yüksek Okulu Basımevi, ss.279-286.
- KARA, Kamil, (1991), "Çevre Kirliliği", **SSK Bülteni**, Sayı:25, ss.34-36.
- KARAASLAN, Tufan, (1991), "Konya'da Çevre Problemleri ve Başlıca Sebepleri", **Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:5, ss.121-127.
- KARABİBER, Z., (1991), "Gürültü-İnsan Etkileşimi", **Türkiye Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Bildiriler, Cilt:1, İstanbul:ss.458-470.
- KARADENİZ, Nilgün, (1991), "Ülkemiz Doğal Varlıklarının Korunması ve Kullanılmasında Dikkat Edilecek Hususlar", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:651, s.32.
- KARAER, Feza, (1991), "Çevre Kirliliği Kontrolünde Uygulanan Kirlilik Standartları", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:12, Sayı:1-2, ss.131-137.
- KARAER, Tacettin, (1991), "Çevre Sorunlarının Toplumsal İlgi Alanına Dönüşümü Üzerine", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:393, Ankara:İçişleri Bakanlığı Yayın Organı, ss.157-167.
- KARAHİSAR, Hakan, (1991), **Basın ve Çevre, Gazetelerde 1982-1989 Döneminde Yayınlanan Çevre Haberlerinin Niceliksel İncelenmesi**, Ege Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARPUZCU, Mehmet, (1991), "Çevre Eğitimi", **Çevre ve İnsan**, T.C. Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Yayını, Sayı:13, ss.47-49.
- KARPUZCU, Mehmet, (1991), **Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Kubbealtı Yayını, No:28, İstanbul.
- KARPUZCU, Mehmet, (1991), "Çevre Kirlenmesinin Ekonomik Analizi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:14, ss.75-80.
- KARTALLI, Fatoş Yeşim, (1991), **The Theory of Pollution Control and Acid Rain**, Boğaziçi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KEÇECİOĞLU, Tamer, (1991), "Enerji Çevre İlişkisindeki Ekonomik Bütünlük Kavramı...", **TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Haber Bülteni**, Sayı:37, ss.25-28.
- KELEŞ, Ruşen, (1991), "Toprakların Korunması ve Yasal Düzenlemeler", **TMMOB Ziraat Mühendisleri Toprak İnsan Çevre Sempozyumu**, Ankara: ss.93-101.
- KESKİN, Ali Cengiz, (1991), "Yeşil Kuşak Projeleri: Green Belt Projects", **Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi-TOK**, Sayı:64, ss.32-33.
- KILIÇ, Nuri, (1991), "Çevre Kirliliği ve Türkiye'nin Avantajı", **Kamu Çalışanları**, Sayı:3, ss.40-41.
- KILIÇASLAN, Yusuf, (1991), "Çevre ve Orman", **Standard**, Sayı:357, ss.18-21.
- KINAYYİĞİT, Güzin, (1991), "Kömür Yakılan Termik Santrallerde Kükürtdioksit Emisyonunun Kontrolü", **Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Marmara Rotary Kulübü Yayını, ss.161-176.
- KOCASOY, Günay, (1991), "Denizlerin Katı Atıklardan Kirlenmesi ve MAR-POL Sözleşmesi", **Katı Atık ve Çevre**, Sayı:2, ss.25-29.

- KOCATAŞ, Bünyamin, (1991), **Turizmin Sebep Olduğu Kıyı Kirlenmesi**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KONIK, Hasan, (1991), **Çevre Sorunlarının Çözümüne Bir Öneri: Organize Sanayi Bölgeleri**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KOR, M. Nevzat, (1991), “Çevre Kirlenmesi ve Sanayimize Getirdiği Mükellefiyetler”, **Tekstil Teknik**, Sayı:81, ss.70-71.
- KORUCU, Abdurrahman, (1991), “Mülki İdare Amirleri Yönünden Çevre Kanunu”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:393, ss.227-232.
- KÖRÜKÇÜ, Nazım, (1991), “Pamukkaleler Kurtarılmalı..”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:23-24, ss.27-29.
- KULELİ, Ömer, Arslan Sonat, (1991), **Çevre Politikaları**, Ankara. TÜSES Yayını.
- KUNDUZ, Mehmet, (1991), “Sisin Hava Kirliliğine Etkisi”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:32, Sayı:377.
- KURTAR, Bengül, (1991), “Katı Atık Sorunu ve İstanbul Örneği”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:4.
- KUYUMCUOĞLU, Üner, (1991), **Terkos Gölü Doğu Çevresinde Fiziksel Çevre Kirlenmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KÜÇÜK, Hasan, (1991), “Yerel Yönetimler ve Çevre Korunması”, **Ankara Sanayi Odası Yayını**, Sayı:112, ss.15-16.
- KÜÇÜKTOPUZLU, Faik, (1991), “Turistik Faaliyetlerin Turizm Alanındaki Ekolojik Yapıya Etkileri **Turizm Yılı 1991**”, Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası Yayını, ss.246-254.
- LANG, John Tempel, (çev:Sevim Budak), (1991), “Avrupa Topluluğu Çevre Politikasının Türkiye İçin Anlamı”, **Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1-2, İstanbul: Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Yayını, ss.353-363.
- MADRAN, Canan, (1991), “Doğayı Tahrip Etmeden Sürdürülebilir Kalkınma Modelinin Benimsetilmesinin Devlete, Tüketicilere ve Sanayiye Getireceği Borç ve Sorumluluklar”, **YASED İnceleme Yarışması IV Ekonomik Büyüme ve Çevre Korunması**.
- MESCİ ÇAKAR, Arzu, (1991), **Büyükçekmece Gölünü Kirlüten Endüstriyel Kuruluşların Kirlilik Yükünün Tespiti ve Öneriler**, Marmara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MORTAŞ, Faruk, (1991), “Nüfus ve Çevre”, **Özel Çevre Koruma 1. Çevre Şurası Özel Sayı**.
- MORTAŞ, Faruk, (1991), “Pestisitlerin Çevreye Etkisi”, **Ziraat Mühendisliği**, Sayı:248, ss.27-28.
- MUNDT, Jorn W., (1991), “Çevreye Duyarlı Turistin Ortaya Çıkışı-Alman Piyasasındaki Eğilim ve Gelişmeler”, **Turizm ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.49-64.
- NOYAN, Ömer Faruk, (1991), “Dünden Bugüne Ekoloji Gerçeği”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:1.
- NUMANOĞLU, Nurşen, (1991), **Environmental Assessment and Environmental Management Studies of an Economically Important Coastal Zone-İzmir Bay**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- OĞUZ, Dicle, (1991), **Sinop Sahil Şeridinin Turizm- Rekreasyon Olanaklarının Saptanması, Turistik ve Rekreatif Gelişmelerin Çevre ile Etkileşiminin İrdelenmesi**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- OĞUZ, Arzu, (1991), “Sınırötesi Çevre Kirlenmelerinden Doğan Kanunlar İhtilafı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:1, ss.23-46.
- OĞUZ, Burhan, (1991), “Çevre Üzerine Düşünceler”, **Çevre Üzerine**, Ankara: TÇSV Yayını.
- OLGUN, Fikri, (1991), **Sazlıdere'nin Kimyasal Kirlenmesinin İncelenmesi**, Trakya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ORMAN, Sabri, (1991), “İktisat ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:14, Ankara:Çevre Bakanlığı Yayın Organı, ss.17-27.
- ORHON, Derin, (1991), **İstanbul'un Çevre Sorunları ve Çözüm Yolları**, İstanbul Ticaret Odası Yayın No:1991-11.
- Ortak Geleceğimiz (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu)**, (çev:Belkis Çorakçı), (1991), Ankara: TÇSV Yayını.
- Oto Sürücülerini ve Oto Sahiplerini Çevre Eğitimi El Kitabı**, (1991), Makina Mühendisleri Odası Ankara Şubesi Çevre Komisyonu Ankara İli Çevre Koruma Vakfı Yayını.
- OYGUR, Halime L., (1991), “Kalkınma Sanayileşme ve Çevre”, **Ankara Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:112, ss.10-13.
- OZANER, Faruk Sancar, (1991), “Enerjide Yeni Slogan:Dışa Bağımsız, Yenilenebilir, Temiz”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:279, ss.35-37.
- “Ozon Tabakasının Korunması”, (1991), **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, Ankara: Çevre Müsteşarlığı Yayını, ss.22-27.

- ÖNER, Ayşegül, (1991), “Deniz Kirliliğinde Petrol”, **EİE Bülteni**, Sayı:155, ss.29-32.
- ÖZ, Etem Sait, (1991), “Yanma ve Çevre”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:352, ss.22-26.
- ÖZADAM, Güngör, (1991), “Plastik ve Çevre”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:309, s.33.
- ÖZBEY, Ersin (çev.), Zekeriya Solmaz (Der), (1991), “Çevre Kültürü”, **Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi-TOK**, Sayı:64, ss.47-48.
- ÖZBEY, Ersin (der.), (1991), “Doğayı Koruma Alanındaki Önemli Uluslararası Anlaşmalar”, **Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi-TOK**, Sayı:64, ss.28-31.
- ÖZDEMİR, Ali Talip, (1991), “Doğal Alanların Planlanması ve Korunması”, **Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi/TOK**, Sayı:64, ss.11-12.
- ÖZER, U., (1991), “Çevre Eğitimi”, **Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu Kitabı**, Cilt:I, İstanbul, 21-22 Mayıs 1991, s.240.
- ÖZER, A. Ö., N. Talu, (1991), **Çevre Konusunda Tanımlamalar ve Açıklamalar**, Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü.
- ÖZER, U., (1991), “Küresel Isınma Yavaşlatılabilir”, **Enerji Tasarrufu Semineri Bildirileri Kitabı**, İstanbul, 15-16 Ocak.
- ÖZGÜR, Şener, (1991), **Gelişmiş Endüstri Toplumlarında Çevre Konusundaki Son Gelişmeler**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZHAN, Leyla, (1991), “Türkiye’de Turizm ve Çevre Politikaları”, **Turizm ve Çevre Konferansı**, 3-5 Ekim 1990, Ankara: TÇSV Yayını, ss.163-176.
- ÖZKİPER OKTAR, Tiginçe, (1991), “Çevre Kirliliği Sorunu ve Katı Atıkların Ekonomik Değerlendirmesi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:14, Ankara:Çevre Bakanlığı Yayın Organı, ss.53-60.
- ÖZTÜRK, İzzet, (1991), “Biyoteknolojideki Gelişmeler ve Çevre Konusunda Sağladığı İmkanlar”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, Ankara: Çevre Müsteşarlığı Yayını, ss.64-74.
- ÖZTÜRK, Meltem, (1991), **Dünya’da Çevre Kirlenmesi ve İstanbul Örneği**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZYILDIRIM, İdris(çev.), (1991), “Ozon:Dünyanın Koruyucu Siperindeki Esrarengiz Delik”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:285, ss.32-36.
- RODRİGUES, Roberto, (çev.Kemal Görmez), (1991), “Kooperatifler ve Çevre”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:651, ss.18-20.
- SACHS, Ignacy, (çev: Fikret Başkaya), (1991), “Ekolojik Sorunlarda Kuzey-Güney Arasındaki Yanlış Anlaşılma Derinleşiyor mu?”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Sayı:135, ss.15-19.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1991), **Kentleşmenin Getirdiği Çevre Sorunları: İstanbul ve Metropolitan Alanı ve İçerisinde Küçükçekmece İlçesinin Yeri Önemi ve Gelişme Sorunları**, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.
- SAMSUNLU, Ahmet, Eroğlu, V., Öztürk, İ., Akça, L., (1991), “Çevre Korumada Öncelikler”, **Türkiye Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu Bildiriler**, ss.16-24, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- “Sanayi ve Çevre”, **Ankara Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:112, ss.8-9.
- SANCAR, Fahriye Hazer, (1991), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizme Özgün Değerlerin Korunması ve Geliştirilmesi”, **Turizm ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.99-134.
- SARIGÜL, Mehmet, (1991), **Hava Kirliliğinin Muğla-Yatağan Yöresinde Orman Toprağı ve Ağaçları Üzerine Etkisi**, Ankara: Ormançılık Araştırma Enstitüsü Teknik Bülten Seri No:217.
- SEZİN, Temel, (1991), “Ekonomik Kalkınma ve Çevre”, **Hazine ve Dış Ticaret Dergisi**, Cilt:1, Sayı:8, Ankara: Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü Yayını, ss.113-119.
- SCHAEFER, Roger, (1991), “Çevre Yönetimi ve Teknoloji”, **Çevre Üzerine**, Ankara: TÇV Yayını, ss.112-136.
- “Siyasal Ekoloji”, (1991), **Çevre Üzerine**, Ankara:TÇV Yayını, ss.52-59.
- SONAT, Arslan, (1991), “Sürdürülebilir Kalkınma Açısından Çevre Verimlilik İlişkisi”, **1. Verimlilik Kongresi-Bildiriler**, (1991), Ankara: MPM Yayınları: Sayı:454, ss.557-567.
- SOSYAL DEMOKRAT HALKÇI PARTİ(SHP), (1991), **Sosyal Demokrat Halkçı Parti Çevre Politikaları**, Ankara.
- SOYDAN, Harun, (1991), “Daha İyi Bir Çevre İçin Planlamada Çevre Duyarlı Bir Katılım”, **Planlama**, Sayı:8, ss.26-29.
- SÖNMEZ, Koray, (1991), “Topraklarımızı Kaybediyoruz”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:65.

- SÖNMEZ, Necmi, (1991), "Türkiye'de Çevre Sorunları", **Tarım Orman ve Köyleri Bakanlığı Dergisi-TOK**, Sayı:64, ss.6-10.
- STORM, Turid, (çev:Şenol Durgun), (1991), "Tüketici Kooperatifleri ve Çevre", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:651, ss.21-24.
- Sürdürülebilir Kalkınma El Kitabı**, (1991), Ankara: TÇSV Yayını.
- ŞAHİN, Mehmet, (1991), "Hava Kirliliğinin Toprak Üzerine Etkileri", **Ekonomide Ankara**, Sayı:40, Ankara Ticaret Odası Yayın Organı.
- ŞAHİN, Mehmet, (1991), "Pestisitlerin Çevre Kirlenmesine Katkıları ve Bulaşma Yolları", **Standard, Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:349, ss.33-35.
- ŞAHİN, Mehmet, (1991), "Yeraltı Sularının Tarımsal Kirlenmesi ve Kontrolü", **Standard**, Sayı:355, ss.41-50.
- ŞAHİN, Mehmet, (1991), "Yeraltı Suyu Kirlenmesinin Fiziksel, Kimyasal ve Biyolojik Safhaları", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:350, ss.39-47.
- ŞAN, Fikret, (1991), "İnsan, Sağlık ve Çevre Sorunlarının Arasındaki İlişkiler", **Birinci Uluslararası Çevre Koruma Sempozyumu Bildirileri, Çevre Kirliliği ve Kontrolü**, İzmir: Ege Üniversitesi Yayını.
- ŞANLI, Erol, (1991), **Türkiye'de Çevre Mevzuatı ve Uygulamalarındaki Sorunlar**, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı ABD Doktora Tezi.
- ŞİŞLİ, M. Nihat, (1991), "Biyolojik Çeşitlilikte Ekosistemlerin Yeri", **Araştırma Bilim ve Teknoloji Dergisi**, Sayı:33, ss.18-22.
- TAMER, Mustafa, (1991), "Çevre Sorunları ve Çevre Mevzuatı", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:393, ss.169-197.
- TARIKAHYA, F. Nihan, (1991), "Çevre Politikalarının İşe Etkisi", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:30, s.7.
- TEKALAN, Ş. A., (1991), "Gürültünün İşitme ve Diğer Sistemler Üzerine Etkileri", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:1, İzmir: ss.2-11.
- TEKİNEL, Osman, (1991), "GAP'ın Çevreye Etkileri", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:64, ss.34-37.
- TELLİ, Serap, (1991), "Devletler Hukuku Açısından Çevre Kirliliği Ölçütleri ve Ölçüt Saptama Yolları", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, Cilt:41, Sayı:1-4, ss.77-94.
- TOKUÇOĞLU, Bülent, (1991), "ÇED Değerlendirme Raporu Uygulaması Başlatılmalıdır", **İzmir Barosu Dergisi**, Sayı:4, ss.95-100.
- TOKUÇOĞLU, Bülent, (1991), "Çevre Hukukunda Yetki Kargaşası", **İzmir Barosu Dergisi**, Sayı:3, ss.48-54.
- TOKUÇOĞLU, M. Bülent, (1991), "Özel Çevre Koruma Bölgeleri Kararının Eleştirisi", **İzmir Barosu Dergisi**, Sayı:56/2, ss.100-105.
- TOKUÇOĞLU, M. Bülent, (1991), **Hizmet Kusuru Açısından Çevre Hukuku**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TORUNOĞLU, Ethem, (1991), "Kent, Kentleşme ve Çevre", **Çevre ve Mühendis**, Sayı:2.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1991), "Gayri Sıhhi Müessese Kapsamına Giren Küçük İşletmeler ve Çevre Sorunları (İzmir Büyük Kent Bütünü İçin Bir Yaklaşım)", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:393, ss.87-106.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1991), "Küçük İşletmeler ve Çevre Sorunları", **İzmir Ticaret Odası Dergisi**, Sayı:7, ss.17-18.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1991), "Tüketici ve Çevre Koruma", **İzmir Ticaret Odası Dergisi**, Sayı:4, ss.18.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1991), "Tüketicinin Korunması ve Çevre", **İzmir Ticaret Odası Dergisi**, Sayı:5, ss.18-19.
- TUĞRUL, Funda (çev.), (1991), "1990'lar İçin Çevre Koruma Stratejileri. Bir Gezegen Tehlikede", **Kalkınma**, Sayı:36, ss.12-14.
- TUĞSABUL, Şibay, (1991), "Çevre Koruması ve Sanayi Yatırımları", **Kalkınma**, Sayı:92, ss.18-20.
- Turizm ve Çevre Konferansı**, (1991), Ankara: TÇSV Yayını.
- TÜFEKÇİOĞLU, Nuri, (1991), "Çevre ile Barışalım", **Ankara Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:112, ss.13-14.
- TÜFEKÇİOĞLU, Nuri, (1991), "Sanayi ve Çevre", **Ankara Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:110, ss.66-68.

- TÜRKOĞLU, Mahmut, (1991), **İzmir Körfezindeki Su, Sediment ve Bazı Organizmalardaki Krom Konsantrasyonlarının Araştırılması**, Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- URAL, Engin, (1991), “Çevre Bakanlığından Kısa Sürede Çok Şeyler Başarması Beklenmemeli”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:19-20, ss.14-19.
- USLU, Turhan, (1991), “Türkiye'deki Kömüre Dayalı Termik Santraller, Çevreyi Olumsuz Etkileyen Faktörleri ve Yarattığı Çevre Sorunları I”, **Mühendis ve Makine**, Sayı:377, ss.13-19.
- USLU, Turhan, (1991), “Türkiye'deki Kömüre Dayalı Termik Santraller, Çevreyi Olumsuz Etkileyen Faktörler ve Yarattığı Çevre Sorunları II”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:32, Sayı:378.
- USLU, Turhan, (1991), “Türkiye'deki Kömüre Dayalı Termik Santraller, Çevreyi Olumsuz Etkileyen Faktörleri ve Yarattığı Çevre Sorunları”, **Alternatif Enerji Kaynakları Toplantı Tebliği**, İzmir: S.O.S. Akdeniz Yayıncılık Yayını, ss.10-44.
- USLU, Orhan, (1991), “Turizm ve ÇED”, **Turizm ve Çevre Konferansı**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.19-48.
- USLU, İbrahim, (1991), **Çevre Sorunları Tarihi ve Teorik Bir Arka Plan Araştırması**, İstanbul: Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- USTA, Öcal, (1991), “Turizm ve Çevre”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı:48/4, ss.666-681.
- UYGUN, İbrahim, (1991), “Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Altınkaya Barajı İnşaatı Aşamasında Oluşan Erozyon Yükünün Tespiti”, **EİE Bülteni**, Sayı:157, ss.6-14.
- ÜLKÜ, Hakkı, (1991), “Aliağadaki Çevre Sorunları ve Nedenleri”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:23-24, ss.6-8.
- ÜLKÜ, Hakkı, (1991), “Aliğa'da Çevre Kirliliği”, **Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Marmara Rotary Klubü Yayını, ss.226-227.
- ÜNAL, Tankut, (1991), “Turizmin Gelişmesinde Çevrenin Önemi”, **Turizm ve Çevre Konferansı**, 3-5 Ekim 1990, Ankara: TÇSV Yayını, ss.229-230.
- ÜNDER, Hasan, (1991), **Çevre Merkezci Görüş ve Çevre Eğitimi**, AÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÜNLÜ, H., (1991), **Yerel Yönetim ve Çevre**, IULA-EMME Çevre Kitapları Serisi, İstanbul: Kent Basımevi.
- ÜNSAL, Nejla, (1991), “Çevre Politikaları ve Ticaret Üzerine Etkileri”, **Hazine ve Dış Ticaret Dergisi**, Sayı:10, Ankara: Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme, Genel Müdürlüğü Yayını, ss.103-113.
- VARGI, Sinan, (1991), “Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Kooperatiflere Düşen Görevler”, **Kooperatifçilik Dünyası**, Sayı:240, ss.3-9.
- YALDIZ, Osman, (1991), “Çiftlik Gübrelerinin Tarımda Kullanımı ve Çevre Sorunu”, **II. Ulusal Gübre Kongresi**, Ankara: Türkiye Gübre Sanayi A.Ş. Yayını, ss.821-830.
- YANKIN, Birsen, (1991), **Çevre, Katılım ve Yerel Yönetim**, TODAİE Uzmanlık Tezi.
- Yanma ve Hava Kirliliği I. Ulusal Sempozyumu Kitabı**, (1991), Ankara, 10-12 Haziran 1991.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1991), “The Characteristics of Diesel Emission: Environmental and Health Impacts”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:392, ss.187-212.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1991), **1989 Yılında Ankara'da Görülen Bebek Ölümünün Çevresel Nedenleri**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1991), **Bebek Ölümünün Çevresel Nedenleri**, Ankara: Lider Matbaacılık.
- YAZGAN, Nesrin, (1991), “Türkiye'de Kapsamlı Bir Çevre Hareketi: Dalyan ve Deniz Kaplumbağalarının Çevre Hareketine Katkısı”, **Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayını, ss.35-36.
- YAZGAN, Nergis, (1991), “Çevre Korumada Gönüllü Kuruluşların Rolü”, **Özel Çevre Koruma 1. Çevre Sorusu Özel Sayı**.
- YILDIZ, Muharrem, (1991), “Orta Dereceli Okullarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri Plan ve Programlarında Çevre Konularını İşleme Yolları”, **Din Öğretimi Dergisi**, Sayı:27, ss.96-105.
- YILMAZ, Ali Rıza, (1991), “Hava Kirliliğinin Fizikokimyasına Genel Bakış”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:13, ss.87-93.
- YÜKSEL, A., (1991), “Ekonomik Büyüme ve Çevre Korunması”, **Ekonomik Büyüme ve Çevre Korunması**, İstanbul: YASED Yayını, ss.241-260.
- ZABUNOĞLU, Sevim, Şeniz Selçuk Öner, (1991), “Ticaret Gübrelerinin Çevre Kirliliğine Etkisi”, **II. Ulusal Gübre Kongresi**, Ankara: Türkiye Gübre Sanayi A. Ş., ss.803-811.

ZİLELİOĞLU, Hilal, (1991), “Denizlerde Petrolden Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi İçin Alınan Yasal Önlemler“, **Prof. Dr. Jale Akipek'e Armağan**, Konya: ss.507-534.
2000'li Yıllara Doğru Çevre, (1991), Ankara:Çevre Bakanlığı Yayını.
“2000'ler Yeşil Sanayinin: Çevre Koruma Sorunları Ekonomiyi Zorluyor”, (1991), **Ekonomik Panorama**, Sayı:8, ss.48-50.

1992

- AÇIK, Ali, (1992),**Çevre Sorunları ve Tarihi Çevrenin Korunması**, Selçuk Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetim Bilimleri Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
AKALIN, Melih, Osman Erdem, (1992), “Ormanlar ve Çevre”,**Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.12-15.
AKÇAY, Hüsamet, (1992), “Kimyasal ve Radyoaktif Kirlilik Giderme Yolları ve Risk Analizi”,**Özel Çevre Koruma**, Sayı:4.
AKINOĞLU, Bülent G., (1992), “Dünya'da ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Enerji ve Çevre İlişkileri”,**Mühendis ve Makine**, Cilt:32, Sayı:373.
AKYÜZ, Gülsüm, (1992),**Çevre Masal ve Öyküleri**, Arıtaş Yayınları.
Aliğa Özelinde Ülkemizde Termik Santraller ve Çevre, (1992), Ankara. Çevre Mühendisleri Derneği.
ALPASLAN, Mustafa, (1992), “İzmir Körfezinin Kirlilik Problemleri”,**Sağlık Dergisi**, Sayı:18, ss.12-13.
ALTINBAŞ, Ufuk, Erdoğan Alper, (1992), “Toprakta Petrol Kirliliği”,**Bilim ve Teknik**, Sayı:292, ss.17-18.
ALTUN, Hakkı, (1992), “Çevre Kirlenmesi Dünyü-Bugünü-Yarını”,**Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**,Lefkoşe, ss.80-85.
ALTUNEL, İbrahim, (1992), “Edebiyatımızda Çevre Tasviri”,**Kubbealtı Akademi Mecmuası**, Sayı:3, İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı Yayını, ss.66-78
ANİŞ, P., (1992), “Çevresel Etki Değerlendirmesi”,**TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Dergisi**, Eylül.
ARABACIOĞLU, Zeynep, (1992), **Environmental Concern and Attitudes and Its Impacts on Buying Behaviour**, Boğaziçi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
ARICI, Kadir, (1992), “Çevre Koruması ve Kooperatifler”,**Karınca Kooperatif Postası**, Ankara: Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayını, Sayı:666, ss.14-17.
ARKIŞ, Sibel, (1992), **Ortaokul Altıncı Sınıf Fen Programına Entegre Edilen Su Koruma Ünitesinin Öğrencilerin Su ve Çevre ile İlgili Tutumlarına Etkisi**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
ASMAZ, Hasan, (1992), “Biyolojik Zenginlerimiz ve Koruma Stratejisi”,**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:74, ss.7-10.
ATALAY ADAY, Kadriye, (1992), **Environmental Impact Assessment of Highways (A Case Study for the Southern Section of the Ankara Peripheral Motorway (Karayollarının Çevresel Etki Değerlendirmesi (Ankara Çevre Otoyolunun Güney Kesimi İçin Bir Örnek Çalışma)**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
ATAY, Doğan, (1992), “Karadenizde Çevresel Bozulmanın Su ürünlerine Etkisi”,**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:76, Ankara:Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, ss.10-11.
ATEŞ, Sami, (1992), “Toplumsal Kalkınmada Çevresel Etki Değerlendirmesinin Önemi”,**Çevre ve Mühendis**, Sayı:5.
AYDIN, Özcan, (1992), “Çevre Sorunları ve Türk Silahlı Kuvvetleri”,**Silahlı Kuvvetler Dergisi**, Sayı:332, ss.40-45.
AYDIN, Ramazan, (1992), “Ozon Sorunu”,**Bilim ve Teknik**, Sayı:298, ss.18-19.
AYHAN, Ahmet, (1992), “Beyşehir Gölü ve Çevre Problemleri”,**Standard**, Sayı:361, ss.24-28.
AYKAÇ, Burhan, (1992), “Çevre Sorunları ile İlgili Uluslararası Kuruluşlar”,**Karınca**, Sayı:666, ss.10-13.
AYKAÇ,Burhan, (1992), “Rio Zirvesi Ne Getirdi?”,**Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:668, ss.28-29.
AYVAZ, Zafer, (1992), “Ozon Tabakasını Delen ve Sera Etkisiyle Yeryüzünü Isıtan CFC Gazlarına Alternatifler”,**Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:2, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.11-16.

- BAŞ, İ. Melih, (1992), “Çevre Muhasebesi. Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Olarak Ulusal Hesapların Hazırlanmasında İleri Bir Yöntem”, **Banka ve Ekonomik Yorumlar**, Sayı:8/10, ss.69-75.
- BAŞARAN, Nejla, (1992), “Konutun Meydana Getirdiği Çevre Sorunları”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:667, ss.25-30.
- BAŞKAYA, Fikret, (1992), “Rio'dan Sonra veya Sürdürülemez Kalkınma”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:16, Sayı:145, ss.15-18.
- BAŞOL, Koray, M. Faysal Gökalp, (1992), “Ekonomik Kalkınma ve Çevre Sorunları”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Yıl:1, Sayı:2, ss.33-36.
- BAŞOL, Koray, (1992), **Çevre Sorunları ve Doğal Kaynaklar Ekonomisi**, Şahsi Yayınlar.
- BAYKAL, Murat, (1992), **Türkiye’de Çevre Sorunları, Çevre Mevzuatı, Çevre Kuruluşları ve Faaliyetler**, Marmara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- BAYRAKDAR, Mehmet, (1992), **İslam ve Ekoloji**, Ankara:Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- BAYRAKDAR, Mehmet, (1992), “Çevrecilik İslamiyet ile Bütünleşmiştir”, **Diyanet Aylık Dergi**, Sayı:20, ss.8-9.
- BAYRAKTAR, Perihan, (1992), **Kamuoyunun Çevreyi Algılama Biçimi**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAYRAMOĞLU YILDIRIM, Ferzan, (1992), **Çevre Terimleri Sözlüğü**, IULA-EMME Çevre Kitapları Serisi, İstanbul: Kent Basımevi.
- BEBA, Ali, (1992), “Ambalaj Atıklarının Değerlendirilmesi”, **Çevre Teknolojisi**, Sayı:316, ss.41-42.
- BEKER, Nuran, (1992), “Çevre Sağlığı”, **Diyanet Aylık Dergi**, Sayı:20, ss.28-29.
- BERBEROĞLU, Osman, (1992), “Çevre Kirliliğini Önlemede Teknik Elemanların Rolü ve Bunların Eğitimi”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Yıl:1, Sayı:2.
- BİLEN, Alber, (1992), “Rio de Jeneiro Dünya Çevre Zirvesi”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:316, ss.16-17.
- BİNGÖL, M. Ümit, (1992), **Ankara Caddede Ağaçlarından Aesoulus Hippocastanum L’da Kurşun Birikimi**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BOZKUŞ, H. Ferhat, Haluk Tanrıverdi, (1992), “Çevre Korumada ve Düzenlemede Ormanlar”, **Türk Devletleri Arasında 1. İlimi İşbirliği Konferansı- Çevre 92.**, 22-24 Haziran 1992, 1.Cilt, ss.159-167 Atatürk Kültür Merkezi Lefkoşe, KKTC.
- BROWN, M., J. May, (çev.Sabir Yücesoy), (1992), **“Greenpeace” Yeşil Barışın Öyküsü**, Ankara: Metis Yayınları.
- BUDAK, Sevim, (1992), “Chapter XXI Environmental Protection”, **Avrupa Araştırmaları Dergisi**, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü, Cilt:2, Sayı:1-2.
- BUDAK, Sevim, (1992), “Eski Sovyetler Birliğinde Çevre Sorunları ve Politikalar”, **Bağımsız Devletler Topluluğu ve Orta Asya Cumhuriyetleri**, (ed:Müjde Yener), İstanbul: İstanbul Sanayi Odası Yayını.
- CANTÜRK, İsmet, (1992), “Çevre Sorunları ve Belediyelerimiz”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:558, ss.187-192.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1992), “Ormanlarımızı Koruyalım”, **İktisat İşletme ve Finans**, Sayı:81, ss.47-55.
- ÇAKIROĞLU, Cem, Ege Egemen, (1992), “Kültür ve Eğitim Politikasında Çevre Boyutu”, **Milli Kültür**, Sayı:94, ss.24-26.
- ÇELİK, Tuncer, (1992), “Çevre ve Tüketici”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:364, ss.45-46.
- ÇEPEL, Necmettin, (1992), “Çevre Dostu Orman”, **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.16-18.
- ÇEPEL, Necmettin, (1992), **Doğa, Çevre, Ekoloji ve İnsanın Ekolojik Sorunları**, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- ÇETİN, Barbaros, (1992), “Basın ve Ekoloji”, **Milli Kültür**, Sayı:94, ss.3-4.
- “Çevre Çıkmazı ve Çevre Biliminin Ana İlkeleri”, (1992), **Ekoloji ve Çevre Dergisi**, Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.9-13.
- Çevre İstatistikleri Hava Kirliliği 1984-1991**, (1992), Ankara: DİE Yayın no:1542.
- ÇİFTLİKÇİ, M., (1992), “Çevre Kirliliğinin Ekonomik Boyutları”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:3, ss.46-48.
- ÇİLEK, Aytekin, (1992), “Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkması”, **İnsan ve Çevre Sağlığı Koruma Hizmetleri Dergisi**, Sayı:3.
- DANIŞ, Timur, (1992), “Çamurun ÇED’i Nasıl Olacak?:Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmelik Taslağı Tartışılıyor”, **Nokta**, Sayı:40, ss.82-83.

- DANIŞ, Timur, (1992), “Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü: Nüfus Yoğunluğu Kirliliyor”, **Nokta**, Sayı:42, ss.84-85.
- DANIŞ, Timur, (1992), “PET-PVC Atıklar Geri Toplanabilir mi?: Önüm Arkam Sağım Solum PET”, **Nokta**, Sayı:13, ss.66-68.
- DANIŞ, Timur, Füreya Ersoy, (1992), “Rio'da Yeni Bir Dünya Aranıyor: Kıyamet Zirvesi”, **Nokta**, Sayı:23, ss.58-67.
- DELİÖMEROĞLU, Yakup, (1992), “Türk Cumhuriyetlerinde Çevre Sorunlarına Genel Bir Bakış”, **Özel Çevre Koruma**, Sayı:4.
- DEMİRAY, Uğur, (1992), “ASWAN-GAP Ama Biraz da Ekoloji”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:31-34, ss.5-6.
- DEMİRAY, Uğur, (1992), “Üniversitelerde Boş Zaman Etkinliklerinin Doğal Hayatı Korumaya Yönlendirilmesi”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:33-34, ss.14-20.
- DEMİRAY, M. Bülent, (1992), **European Community the General Environment Protection Policy Trends and Prospects**, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİRCİ, Rasih, (1992), “Çevre Koruma Üzerine Düşünceler”, **Karınca**, Sayı:661, ss.4-6.
- DEMİRCİ, Rasih, (1992), “Çevre ve Tarım Politikası”, **Karınca**, Sayı:666, ss.3-7.
- DEMİRBİLEK, Tunç, (1992), “İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları ve Çevre Kirliliği İlişkisi”, **Denetim**, Sayı:75, ss.25-26.
- DEMİRER, Mehmet Arif, (1992), “Neler Yapmalı? Doğal Denge Bakanlığı”, Mehmet Arif Demirer(Haz.), **Ekopolitika**, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi, ss.175-184.
- DEMİRER, Göksel, (1992), **Çevre Sorunları ve Kapitalizm**, İstanbul: Sorun Yayınları.
- DEMİRER, Mehmet Arif, (1992), **Eko Politika**, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- DEMİRHAN, Gıyaseddin, (1992), “Dağcılıkta Spor-Turizm-Çevre İlişkisi”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:33-34, ss.25-29.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1992), “Çevreye Uygun Ekonomik Kalkınma”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:33, Sayı:386.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1992), “Kalkınma ve Kültür Açısından Kadın-Çevre İlişkisi”, **Milli Kültür**, Sayı:94, ss.9-141.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1992), “Sürdürülebilir Kalkınma-Çevre İlişkisi”, **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.34-35.
- DİSSANAİKE, George, (çev:Nurullah Okumuş), (1992), “Gök Yüzünü Kızıla Boyayan Kirlilik”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:293, ss.32-35.
- DOĞAN, Musa, Canan Tosunoğlu, (1992), **Türkiye'de Çevre Eğitimi Arayışlarında Biyoloji Öğretiminin Yeri ve Önemi, Eğitim Raporu**, ODTÜ Eğitim Fakültesi.
- DOĞAN, Musa, (1992), “Çevre Gerçeği ve Çevre Eğitimi”, **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.28-29.
- EKİM, Esra, (1992), “Endemik Bitkilerimiz”, **Tarım ve Köy**, Sayı:74, Ankara: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, ss.31-33.
- EKİNCİ, Oktay, (1992), “Dünya Çevre Gününün Ardından Umutlar ve Kaygılar..”, **Yapı**, Sayı:128, ss.35-36.
- ER, Celal, (1992), “Çevre ve Kırsal Kalkınma”, **Karınca**, Sayı:666, ss.8-9.
- ERBAY, Yusuf, (1992), “Avrupa Topluluğunun Çevre Politikası”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:396, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayın Organı, ss.145-154.
- ERDİN, Ertuğrul, (1992), “BM Çevre ve Kalkınma Konferansı”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.17-18.
- ERDİN, Ertuğrul, (1992), “Tek Kere mi?, Çok Kere mi Kullanım: Bir Ekolojik Ekonomik Yaklaşım”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Yıl:1, Sayı:2, ss.3-6.
- ERDOĞAN, Halil Emre, (1992), “Çevre Sorunlarımız”, **Karınca**, Sayı:668, ss.25-27.
- ERGUN, O. N., A. Kuleli, (1992), “Samsun Şehir Merkezinde Yanlış Yerleşmeden Kaynaklanan Gürültü Kirlenmesi”, **Türk Devletleri Arasında I. İlimi İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.227-236.
- ERKEN, Uğur Ufuk, (1992), **Turizm ve Çevre İlişkileri**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERUZ, Ertan, (1992), “Toprağın Kirlenme Sorunları”, **Bülten**, Sayı:9, ss.75-85.
- EUROKA, (1992), **Çevre Konusunda Ortak Aranılan Projeler**, Ankara.
- ERGÜVEN, Tuncer, (1992), “Tüketim İnsan ve Çevre”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:364, ss.47-48.

- ERİM, Aydan, (1992), "Stockholm'dan Rio'ya (BM Kalkınma Konferansı Üzerine)" ,**Kimya Mühendisliği**, Sayı:143, ss.6-8.
- ERİM, Refet, (1992), "Türkiye'de Yasama,Yürütme ve Yargının Çevre Yaklaşımları",**Kooperatif Dünyası**, Sayı:255, ss.19-21.
- ERSOY, Ali, (1992), **Siyasal İktidarın Sosyo- Ekonomik Kararlarında Çevre Hakkının Korunması**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- EVİRGEN, Muzaffer M., Rana Orhon, (1992), "Turizm ve Çevre Değerleri Açısından Sulak Alanların Ülkemiz İçin Önemi ve Eber Gölü", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:25-26, ss.30-31.
- "Federal Almanya'da Kullanılmış Ambalajların Değerlendirilmesi ile İlgili Yeni Düzenleme Hakkında...", (1992), **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:314, ss.47-53.
- GÖKÇE, Osman, (1992), "Çevre Sorunları Karşısında Gelişmiş Ülkelerin Tarım Politikalarındaki Yeni Yönelimler ve Türkiye", **Verimlilik**, Sayı:1, Ankara: MPM Yayını, ss.179-199.
- GEMİCİ, Yusuf, Levent Şık, (1992), "Türkiye Florasında Endemizm",**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:74, ss.11-12.
- GERAY, Cevat, (1992), "Çevre İçin Eğitim", **İnsan-Çevre-Toplum**, (ed.Ruşen Keleş), Ankara:İmge Kitabevi.
- GERÇEK, Kenan, (1992), "Orman ve Çevre", **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.8-11.
- GEZER, Hüseyin, (1992), "Çevre ve Ekonomiklik Üzerine", **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:316, ss.38-40.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin, (1992), "Yeni Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı ve 1982 Anayasas'ında Çevre Hükümünün Niteliği", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı:3, ss.388-403.
- GÖKDAĞ, Remzi, (1992), **Park Otel Olayı**, İstanbul:Anahtar Kitapları.
- GÖKTAS, Aynur, (1992), **Şile'de Tarihsel Araştırma ve Çevre Koruma Çalışmaları (Hamamdere ve Balibey Mahalleleri)**, Yıldız Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖNEN, Emine, Şengül Hablemitoğlu, (1992), "Tüketici ve Çevre Bilinci", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:364, ss.36-37.
- GÖNENÇ, Emel, (1992), **Doğal Çevre ve Dalyan'da Kaplumbağa Turizmi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1992), "Çöl Kavramı, Çölleşme Olgusu ve Türkiye", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri B**, Cilt:42, Sayı:3-4, ss.1-19.
- GÖRMEZ, Kemal, (1992), "Türkiye'de Belediyeler ve Çevre Sorunları",**Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı:2, ss.475-490.
- GÖRMEZ, Kemal, (1992), "Türkiye'de Çevre Eğitimi ve Kamuoyu", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:667, ss.23-24.
- GÖRMEZ, Kemal, (1992), "Türkiye'de Kentleşme ve Çevre Sorunları", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:663, ss.40-44.
- GÖRMEZ, Kemal, (1992), "Türkiye'de Konut Kooperatifleri ve Çevre Sorunları", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:666, ss.22-23.
- GÜRDOĞAN, Nafiz, (1992), "İnsan,Teknoloji ve Çevre", **Diyanet Aylık Dergi**, S.20, ss.25-27.
- GÜL, Neriman, (1992), "Çevre Hakkı ve Çevre Hukuk Komisyonu", **Bursa Barosu Dergisi**, Sayı:42, ss. 25-27.
- GÜLER, Çağatay, (1992),**Çevre ve Sağlık**, Ankara: Tıbbi Dökümantasyon Merkezi Yayınları.
- GÜLER, Deniz, (1992), "Çocuk ve Çevre İlişkisi", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:33-34, ss.32-33.
- GÜNEY, Emrullah, (1992), "İnsanın Neden Olduğu Ekosistem Değişiklikleri", **Bülten**, Sayı:9, ss.329-334.
- GÜNEY, Emrullah, (1992), **Çevre Sorunları**, Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- GÜRPINAR, Ergun, (1992),**Çevre Sorunları**, İstanbul: Der Yayınları.
- GÜRSEL,Yücel, (1992), **Mimarlık ve Çevre**, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- GÜRSEL,Yücel, (1992), "Çevre, Anayasa ve Temel İnsan Hakları",**Metropol**, Sayı:1, ss.76-77.
- GÜRSELER, Güneş, (1992), "Türkiye'nin Çevre Stratejisi Ne Olmalıdır? AT Çevre Politikaları ve Türkiye", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:76, ss.16-18.
- GÜVENÇ, Nazım, (1992), "Çevre Korumada Örnek Bir Sanayi Kuruluşu: KARTONSAN", **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:316, ss.35-37.

- HACIOĞLU, Memduh,(1992), “Yaşam İçin Temiz Çevre, Sürekli Kalkınma İçin Gelişmiş Sanayi”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:316, 3.s
- HAKTANIR, Koray, Ayten Karaca, (1992), “Hava, Su ve Toprak Sorunlarında Termik Santrallerin Etkileri”, **İnsan ve Çevre Sağlığı Koruma Hizmetleri Dergisi**, Sayı: 4, ss. 8-11.
- “İhracata Yeşil Nokta Konuyor:Almanya 1 Ocak'tan İtibaren İthal Mallarda Yeşil Nokta Şartı Arayacak”, (1992), **Ekonomist**, Sayı:51, ss.20.
- İLHAN, Tülay, (1992), **Çevre Kirliliğinde İnsan Faktörünün Plastik Dille Psikolojik Yorumu**, Hacettepe Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İlköğretimde Çevre Eğitimi Öğretmen El Kitabı**, (1992), Ankara: MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayını.
- İMAMOĞLU, C.,(1992), “Psikolojik Açından İnsan-Çevre İlişkileri”, **İnsan Çevre Toplum**, Ruşen Keleş(der.), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları: 46.
- İnsan ve Çevresi**, (1992), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yayını.
- İRBEÇ, A. Yusuf Ziya, (1992), “Sosyal Politikaların Sanayileşme- Çevre İlişisine Bakışı ve Türkiye”, **Türk Kamu - Sen**, Sayı:9-10, ss.3-6.
- “İstanbul Sanayi Odasının Çevre Çalışmaları ve Oda'nın Çevre Konusuna Yaklaşımı”, (1992), **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:316, s.7-10.
- KABAOĞLU, İbrahim, (1992), “Çevre Hakkı Karşısında İdare ve Yurttaş”, **Tarık Zafer TUNAYA'ya Armağan**, İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, ss.122-123.
- KALAY, Z., R. Karagül, (1992), “Doğu Karadeniz Bölgesinde Ekolojik Bozulma, Orman Tahribi, Sel ve Toprak Erozyonu”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:5, ss.23-27.
- KANTARCI, M. Doğan, (1992), “Türkiye'de Toprak Erozyonunun Sebepleri, Etkileri ve Çareleri”, **Katı Atık ve Çevre**, Sayı:7, ss.10-19.
- KAPLAN, Zafer, (1992), **Türkiye'de Çevre Sorunları ve Çözüme Yönelik Hukuksal ve Kurumsal Faktörlerin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAPTANGİL, Kaptan, (1992), “Tuz Gölü ve Kirlilik”, **Kooperatif Dünyası**, Sayı:254, ss.11-13.
- KARA, Serap, (1992), “Tehlikeli ve Toksik Atıklar”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:31-32, ss.33-36.
- KARA, Serap, Tuncay Döğeroğlu, (1992), “Bazı Özel Atıkların İnsana ve Doğaya Etkileri I”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:35-36, ss.19-22.
- KARADAĞ, Esra Fatma, (1992), **BM Çevre ve Kalkınma Konferansının Sonuçları ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme**, Çevre Bakanlığı İçin Hazırlanan Uzmanlık Tezi.
- KARADEMİR, Münevver, (1992), **Ankara'nın Bazı Kavşaklarında Yetişen Çim Bitkilerinde Egsoz Gazlarından Gelen Ağır Metal Birikimi**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Karadeniz Bölgesinde Su Kirliliğine Sebep Olan Faktörlerin Belirlenmesi ve Su Ürünlerine Etkilerinin Araştırılması**, (1992), Trabzon: Trabzon Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü.
- KARADUT, Ahmet, (1992), “İslami Açından Ekoloji”, **Diyanet Aylık Dergi**, Sayı:20, ss.15-18.
- KARASHAHİN, Haşim, (1992), “Türkiye'de Erozyon Problemi”,**Orman ve Av**, Sayı:5, ss.8-15.
- KARAYTUĞ, Süphan, (1992), “Çevremiz, Katı Atıklar ve Çöpler”, **Özel Çevre Koruma**, Sayı:4.
- KARCIOĞLU, Reşat, (1992), “Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği Gereğince Artıkların Değerlendirilmesi, Maliyetlemesi ve Muhasebeleştirilmesi”, **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 9, Sayı:3-4, ss.373-386.
- KARLIK, Halil, (1992), “Çevre ve İnsan”, **Din Öğretimi Dergisi**, Sayı:27, ss.12-15.
- KAYA, Zeki, (1992), “Çevre Sorunları Bitki Gen Kaynaklarımızı Tehdit Ediyor”, **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, s.38-41.
- KAYA, Cavidan, (1992), “Samsun Sulfürik Asit Tesisi Baca Gazlarındaki SO₂'nin Giderilmesi/Değerlendirilmesi”, **TÜGSAŞ Türkiye Gübre Sanayi A. Ş. Dergisi**, Sayı:20, ss.11-12.
- KAYIN, Emel, (1992), “Doğal Çevre Korunması ve Yasalarımız”,**Ege Peysaj**, Sayı:1, ss.34-36.
- KAYMAKÇI, Mustafa, (1992), **1. Bakırçay Çevre Sempozyumu**, Aliğa Belediyesi Yayını, Ankara: Sanat Kitabevi.
- KAZICI, Sami, (1992), “Vergilendirme ve Çevre”,**Vergi Dünyası**, Sayı:136, ss.13-22.
- KELEŞ, Ruşen, (1992), “İnsan, Çevre, Toplum”, (Ed.) Ruşen Keleş, **İnsan, Çevre, Toplum**, (der.)Ruşen Keleş, Ankara: İmge Yayınevi, ss.9-15.
- KENCE, Aykut, (1992), “Biyolojik Zenginlikler, Sorunlar ve Öneriler”, **Tarım ve Köy**, Sayı :74, ss.13-16.

- KESKİN, Haydar, (1992), **Kırıkkale’de MKE Fabrika Atıklarının Tarımsal Yapılarda Değerlendirilmesi**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KETEN, Mustafa, (1992), “Çevre Korumada Mevzuat Arayışı”, **Özel Çevre Koruma**, Sayı:4.
- KILIÇ, Başak, (1992), **Bir Termik Santralin Yaratacağı Toprak Asitlenmesinin Kalitatif ve Kantitatif Yaklaşımlarla Belirlenmesi Konusunda Bir Çalışma**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KOCATAŞ, A., (1992), **Ekoloji ve Çevre Biyolojisi**, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitaplar Serisi No:142, Bornova, İzmir.
- KOÇ, Nizamettin, (1992), “Ekolojik Yönden Önemli Tarım Topraklarının Amaç Dışı Kullanımının Önlenmesi”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:76, ss.19-22.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1992), “Türkiye’de GAP’ın Çevre Yönüyle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış”, **GAP ve Çevre**, Ankara:TÇV Yayını, ss.29-44.
- KISS, Alexandre (çev.Musa Eken), (1992), “Çevre Konusunda Uluslararası Kuruluşların İşbirliği”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:395, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayın Organı, ss.205-229.
- KIZIROĞLU, İlhami, T. Ekim, C. Özgül, (1992), “Türkiye’nin Biyolojik Zenginlikleri ve Tehdit Altındaki Canlı Türleri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:25, ss.5-12.
- KIZIROĞLU, İlhami, (1992), “Milli Park ve Doğal Parklarda Doğa Tanıtım Merkezleri ve Bunların Çevre Eğitimi Açısından Önemi”, **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:8, ss:27-32.
- “Korumacılığın Yeni Rengi:İhracata 'Yeşil Nokta' Engeli”, (1992), **Ekonomik Panorama**, Sayı:4, ss.28-29.
- KOZAK, Metin, (1992), “Çevre Kirliliğinin Oluşum Nedenleri”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültür Dergisi**, Sayı:31-32, ss.30-32.
- KÖSE, Gülfem, (1992), “Göl Kirlenmesi”, **Çevre ve Mühendis.**
- KULELİ, Ömer, (1992), “Silahlanmanın Çevre Kirliliğine Katkısı”, **Mülkiye**, Cilt:16, Sayı:139, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi Yayın Organı, ss.30-32.
- KULEİN, Ayşe, (1992), **Alaçam İlçe Merkezi Katı Atıklarının Fiziksel Kompozisyonu ve Bertaraf Model Araştırması**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KUMBARACIBAŞI, Can, (1992), “Çevre Kirlenmesinin Üçüncü Boyutu: Görsel Kirlenme”, **Mimarlık**, Sayı:247, ss.53-55.
- MADRAN, Canan, (1992), **Çevre Koruması ve Pazarlama**, Çukurova Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MORTAŞ, Faruk, (1992), “Rio 92’nin Ardından Tarımsal Kalkınma ve Çevre”, **Ziraat Mühendisliği**, Sayı:259, ss.11-13.
- NEYİŞÇİ, Tuncay, (1992), “Çevre ve Eğitim mi?, Eğitim ve Çevre mi?“, İlhami Kızıroğlu (ed.), (1993), **2. Uluslararası Ekoloji ve Çevre Sorunları Sempozyumu**, Ankara:Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi, No:3, ss.38-41.
- OĞAN, Sinan, (1992), “Azerbaycan’ın Çevre Sorunu”, **Azerbaycan Türk Kültür Dergisi**, Sayı:287, ss.13-17.
- ORHON, Derin, (1992), “Endüstriyel Atıksu Denetimi”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:316, ss.19-20.
- Ormancılık Kesiminde ÇED**, (1992), Ankara: MPM Yayını.
- OZANER, Faruk Sancar, (1992), “Kıyılarımızdaki Büyük Tehlike:Plaj Erozyonu”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:296, ss.16-19.
- ÖĞÜLMÜŞ, Selahattin, (1992), “Çevre Sorunları ve Kahramanmaraş”, **Sütçü İmam Özel Sayı**, 5, ss.35-36.
- ÖKSÜZ, Süheyla, (1992), **Ekonomik Açından Çevre Sorunları ve Avrupa Topluluğu ile Türkiye’nin Soruna Yaklaşımları**, Gazi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖNCER, Mustafa, (1992), “Çevre ve Verimlilik Üzerine”, **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.36-37.
- ÖNCER, Mustafa, (1992), “Kırsal Çevre Sorunları ve Ormancılık”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:48,s.7.
- ÖNEN, Semih Mustafa, (1992), **Çevre Sorunları ve Kamu Yönetimi**, İnönü Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖRNEK, Hüsamettin, (1992), “Çevre:Ortak Geleceğimiz”, **Ahilik Yolu**, Sayı:76, ss.28-29.
- ÖZALP, Fenni, (1992), “Egosantrizm Yerine Ekosantrizm:Ekolojik Krizin Küresel Boyutları”, **Denetim**, Sayı:77, ss.8-9.

- ÖZALP, Fenni, (1992), "Ekolojik Krize Karşı İnsanlık Yeni Bir Etik Yaratmalıdır", **Denetim**, Sayı:75, ss.47-48.
- ÖZBİLEN, Ali, Mustafa Var, (1992), "Gürültü Kirliliğinin Doğal Elemanlarla Çözümlemesi İçin Doğu Karadeniz Bölgesinde Gürültü Kirliliğine Karşı Etkin Olan Doğal Eleman Türleriyle Trabzon'da Bir Örnek Çözümü", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Yıl:1, Sayı:2, ss.17-22.
- ÖZÇELİK, Ahmet, (1992), "Çevrenin Korunmasında Kooperatiflerin Yeri", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:666, ss.18-21.
- ÖZDEK, Yasemin, (1992), **Çevre Hakkı**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ÖZDEMİR, A., (1992), "Hava Kirliliği ve Likenler", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:3, İzmir:Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.18-21.
- ÖZDEN, Gürkan, (1992), **Fethiye Limanında Sediment Problemi**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZER, Zeki, (1992), "Dünyamızın Oksijen Bacaları:Ormanlar ve Milli Parklar", **Diyanet Aylık Dergi**, Sayı:20, ss.32-33.
- ÖZER, Zeki., M. Pirdal, İ. Uysal, (1992), "Türkiye Endemiklerinin Ekolojisi ve Önemi",**Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi**, Sayı:74, ss.20-21.
- ÖZGAN, F. Nuran, (1992), **Çevre Sorunlarına Ekonomik Yaklaşım: Su, Deniz Kirliliğinin Denetimi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZGEÇ, İzzet, (1992), "Müessir Bir Çevre Koruması ve Hukuk, Mer'i Hukukun Değerlendirilmesi", **Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**, 22-24 Haziran 1992, Lefkoşe, ss.415-427.
- ÖZGÜR, Hüseyin, (1992), **Türkiye'nin Özel Çevre Koruma Bölgeleri Politikası ve Foça Örneği**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZKALP, Enver, (1992), "Çevre ve Teknoloji", **Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:10, Sayı:1/2, ss.381-417.
- ÖZKAN, Mehmet Bülent, (1992), "Rekreasyonel Turizm ve Çevre", **Ege Peysaj**, Sayı:1, s.32.
- PAMUKÇU, Nevin, (1992), "Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği Çerçevesinde Kota ve Depozito Uygulaması", **Katı Atık ve Çevre**, Sayı:7, ss.33-34.
- PAPİLA, Berrin, (1992), **Planlamaya Katılım Sürecinde Tarihsel ve Modern Çevre Bilincinin Değerlendirilmesi**, İstanbul Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PARASIZ, İlker, (1992), "Çevrenin Korunması Sorunu", **Tekstil ve Mühendis**, Sayı:36, TMMOB Makine Mühendisleri Odası Bursa Şubesi Yayını, ss.322-325.
- PAZARCI, Hüseyin, (1992), "Uluslararası Hukuka Göre Çevrenin Savaş Sırasında Korunması", **AÜ SBF Dergisi**, Cilt:47, Sayı:1-2, Ankara: ss.103-114.
- RAUMIEUX, Pierre, (1992), "Belgeleme ve Çevre", **Standard**, Sayı:369, ss.16-17.
- "Rio 'Çevre Zirvesi':Dünya Kurtulacak mı?", (1992), **Ekonomik Panorama**, Sayı:24, ss.40-41.
- "Rio Bildirgesi", (1992), **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:29-30, ss.16.
- SAĞLAR, Fikri, (1992), "Çevre Kirliliği ve Türkiye", **Milli Kültür**, Sayı:94, ss.15-21.
- SANCAR, M. Selçuk, (1992), **Avrupa Topluluğu'nda Enerji Arzı-Çevre Dengesinin Optimizasyonu ve Türkiye'deki Uygulanabilirliği**, Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayını.
- SAYIN, Aytuna, (1992), "Kara Yollarında Çevre Sorunları ve Önlemler", **Karayolları Bülteni**, Sayı:495, ss.2-4.
- SAV,Özden, (1992), "Karadenizde Deniz Çevresinin Korunması İçin Alınan Önlemler", **AÜ SBF Dergisi**, C:47, S.1-2, ss.115-138.
- SAYSEL, Mehmet, (1992), "Çevre Sorunları ve Tekel",**Tekel Dergisi**, Sayı:2, s.21.
- SCHMID, J., H. Schmid, (çev:Cem Çakıroğlu), (1992), "Termik Santraller, Çevre ve Ekonomi", **EİE Bülteni**, Sayı:163, ss.25-27.
- SEIBOLD, Eugen, (çev:A. Hamdi Taşlıca), (1992), "Jeoloji ve Çevre", **EİE Bülteni**, Sayı:162, ss.3-7.
- SÖNMEZ, Necmi, (1992), "Sürdürülebilir Kalkınma",**Tarım ve Köy**, Sayı:76, ss.6-9.
- SÖNMEZ, N., (1992), "Çevre, Toprak ve İnsan", **İnsan Çevre Toplum**, (der.)Ruşen Keleş, İmge Yayınevi, Ankara, ss.37-64.
- SÖZEN, Necmi, (1992), "Yeşil Saygısının Evrensel Kuralları", **İnsan Çevre Toplum**, (der.)Ruşen Keleş, İmge Yayınevi, Ankara, ss.83-100, 1992.
- SÖZEN,Nur, vd., (1992), **Çevresel Etki Değerlendirme**, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peysaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Ders Notu.
- SUNGUR, Necati, (1992), "Asıl Çevreci Kim?", **Diyanet Aylık Dergi**, Sayı:20,ss.16-18.

- ŞABANOĞLU, M., İdris Kovancı, Nilgün Saatçi, (1992), "Topraktaki Pestisid Kirliliğinin Mikroorganizmalarla Giderilmesi", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Yıl:1, Sayı:2, ss.7-9.
- ŞAHİN, Mehmet, (1992), "Yer Altı Sularının Şehirsel ve Evsel Kirlenmesi ve Kontrolü", **Standard**, Sayı:371, ss.47-49.
- ŞAHİN, Ayşegül, (1992), "Hava Kirliliğinin Biyolojik Göstergesi Olarak Kullanılan Likenlerin, Kirliliğe Maruz Kaldıklarında Ugradıkları Hücresel Değişiklikler", **Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi**, Sayı:76, ss.141-155.
- ŞAHİN, Mehmet, (1992), "Tarımsal İlaçların Toprak Kirliliği Üzerindeki Etkileri ve Alınması Gereken Tedbirler", **Karınca**, Sayı:663, Ankara: ss.45-48.
- ŞAHİN, Yalçın, (1992), "Türkiye'nin Biyolojik Zenginlikleri ve Turizm", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:31-32, ss.26-27.
- ŞEHİRLİOĞLU, A., (1992), "Çevre ve Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri", **Karınca**, Sayı:668, ss.49-50.
- ŞENOCAK, Gülnur, (1992), "Çevre Korumada Yol Ayrımı Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları: Alternatif Enerji Kaynakları", **Türkiye Elektrik Kurumu Dergisi**, Sayı:72, ss.23-31.
- TAN, Ayfer, (1992), "Türkiye'de Bitkisel Çeşitlilik, Endemik Tür Dağılımı ve Muhafazası", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:74, ss.22-24.
- TAN, Beyhan, (1992), "Konut Olarak Gecekondu ve Çevre", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:663, ss.56-58.
- TANRIVERDİ, Bedriye, (1992), **Çevre Koruma ve Geliştirmeye Yönelik Politikaların Uygulanmasında Halkla İlişkilerin Yeri ve Önemi(Türkiye Örneği)**, Ankara:Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TANRIVERMİŞ, Harun, (1992), "Türkiye'de Tarımsal Kalkınma Stratejilerinin Meydana Getirdiği Çevre Sorunları", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:666, ss.30-34.
- TEKER, Tülay, (1992), **Şile'de Tarihsel Araştırma ve Çevre Koruması**, Yıldız Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TEKİŞİK, H. Hüsni, (1992), "Okullara Okuma, Çevre, Sağlık ve Trafik Dersi Koymak Çözüm Değildir", **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Sayı:179.
- TEKİNEL, Osman, (1992), "ÇED Yönünden Aşağı Seyhan Ovası Sulama Sorunları ve Çözüm Önerileri", **GAP ve Çevre**, Ankara:TCV Yayını, ss.45-64.
- TEMEL, Ali Rıza, (1992), "Çevreye Müslümanca Bakış", **Diyanet Aylık Dergi**, Sayı:20, ss.6-9.
- THE EARTH WORKS GROUP, (1992), **50 Basit Önlemlerle Doğayı Nasıl Kurtarabiliriz?**, Berkeley, C.A., Borusan A.Ş. Yayını.
- TOHUMCU, Özlem, (1992), **Türkiye'de Çevrenin Korunması Konusunda Yapılan Yönetim Hataları, Sebepleri ve Çözümleri**, İstanbul Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOLBA, Mustafa, (1992), "Çevre ve Gelişme Sorunları İçin Ortak Zemin Arayışı", **Sosyal Demokrat Dergisi**, Sayı:3.
- TOLUNAY, Doğanay, (1992), "Toprak Kirlenmesi ve Yanlış Arazi Kullanımının Yarattığı Sorunlar ile Çözüm Önerileri", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri B**, Cilt:42, Sayı:1-2, İstanbul: ss.57-71.
- TOLUNAY, Doğanay, (1992), "Uludağ İklim Özellikleri ile Hava Kirliliği Arasındaki İlişkiler ve Bu Kirliliğin Orman Toplumuna Etkileri Üzerine İncelemeler", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri B**, Cilt:43, Sayı:3.
- TOPRAK, Hikmet, (1992), "Türkiye'de Çöp ve Katı Atıklar ile İlgili Yönetmelik ve Kanunların Tarihçesi", **Katı Atık ve Çevre**, Sayı:5, ss.15-20.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1992), "Çevre Kirliliğinin Giderilmesinde Uzlaşmacı Politika", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:25, Sayı:4, ss.117-138.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1992), "Dış Kamuoyunda Türkiye'nin Tanıtılması ve Çevre Değerlerimiz", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:395, ss.147-163.
- TRAŞ, Bünyamin, Ahmet Levent Baş, (1992), "Hava Kirliliği", **Bilim ve Teknik**, Sayı:290, ss.15-18.
- TUĞRUL, Gönül, (1992), **Gediz Nehir Sisteminde Anyonik Deterjan Kirliliğinin İncelenmesi**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TURAN, T., H. Z. Sarıkaya, (1992), "Çevre Mühendisliği Eğitimi", **Çevre Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu**, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yayını, Ankara.

- TURGUT, Nükhet, (1992), "Environmental Legal Protection and The Persian Gulf", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, Cilt:42, Sayı:1-4, ss.81-90.
- TÜNAY, Olcay, (1992), "Endüstriyel Kirlenme Kontrolü", **İstanbul Sanayii Odası Dergisi**, Sayı:316, ss.21-22.
- TÜRKCÜ, Çetin, (1992), "Çevre ve Koruma Sorunları", **Ege Mimarlık**, Sayı:2, ss.57-59.
- TÜRKELİ, Mine, (1992), "Almanya PCP'li Ürünleri Geri Gönderince Dericiler Çevreci Oldu", **Ekonomik Panorama**, Sayı:45, ss.36-38.
- Türkiye'nin Canlılar Dünyası Bakımından Önemi**, (1992), Çevre Bakanlığı Yayını, İstanbul: Cem Ofset.
- Türkiye'de Çevre Politikaları**, (1992), Paris,OECD Yayını.
- UYAR, Şaban, (1992), **Sürdürülebilir Kalkınma Modeli ve Az gelişmiş Ülkeler (Türkiye Açısından Bir Değerlendirme)**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- UZMAY,Ümit, (1992), "Çöp Sorununa Yasal Düzenleme:Çöp Dağları Küçülecek mi?", **Ekonomik Panorama**, Sayı:9, ss.30-31.
- UZUN, N., (1992), **Çevre Suçu**, Ankara, TODAİE Uzmanlık Tezi.
- ÜNAL,Deniz, (1992), "Doğal Gazın Çevre Etkileri ve Emniyeti", **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:316, ss.23-24.
- ÜNVER, İlhami, (1992), "Çölleşmeden Korunmak", **Özel Çevre Koruma**, S:3.
- ÜRGENÇ, Suad, (1992), "Yeşil Şehircilik ve Kent Ağaçları", **Yapı**, Sayı:126, ss.40-45.
- VARGI, Sinan, (1992), "Çevrenin Korunmasında Tüketici Olarak Üstümüze Düşen Görevler", **Kooperatif Dünyası**, Sayı:254, ss.14-21.
- YALÇIN, İsmet, (1992), "Çevre ve Ekonomi", **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.42-44.
- YARAMAZ, Özdemir, (1992), **Çevre ve Su Kirliliği**, İzmir: Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi Yayın No:42
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1992), "Yerel Düzeyde Çevre Yönetimi ve Planlamasının İlkeleri ve Yöntemleri", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:25, Sayı:1, ss.137-158.
- YENİGÜN, O., N. Kıran, (1992), "Karadenizde Kirliliğin Genel Bir Değerlendirmesi", **Çevre Bülteni**, Sayı:4, ss.12-18.
- Yerleşme ve Çevre Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, (1992), DPT Yayını.
- Yeşilirmak Havzası Su Kirliliği Tespit Projesi El Kitabı**, (1992), İTÜ Vakfı, İstanbul.
- YILDIRAN, Güzver, (1992), "Çevresel Ahlak:Paradigmatik Bir Değişim Gereksinimi", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri B**, Cilt:42, Sayı:3-4, ss.43-47.
- YILDIRIM, Uğur, (1992), **Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Vergilendirmenin Rolü, Türkiye Örneği**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILMAZ, Türkan, (1992), "Çevre Sorunlarına Yaklaşım ve Hezeyan", **TÜGSAŞ Türkiye Gübre Sanayi A.Ş. Dergisi**, Sayı:21, ss.25-26.
- YİĞİT, Emel, (1992), "Çevre Savaşçıları: Çevre Mühendisliğine Olan Talep de Artıyor", **Trend Haftalık Yatırım Dergisi**, Sayı:125, ss.38-39.
- YÜCEL, Muzaffer, (1992), "Türkiye-AT Çevre Politikaları İlişkileri", **Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.637-645.
- YÜCEL, Muzaffer, (1992), "Türkiye'de Çevre Hukuku", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.23-31.
- YÜKSEL, Ahmet Haluk, (1992), "Doğal Hayatı Koruma Etkinliklerinde Kamuoyu Yaratma Stratejilerinin Önemi ve Kitle İletişim Araçları", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:33-34, ss.5-8.
- YÜKSEL,Yavuz, (1992), "Rio-92 Çevre Konferansı,Dünya Zirvesi", **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.4-7.

1993

- ACAR, Özgen, (1993), "Arkeoloji ve Çevre", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Sayı:156, ss.9-11.
- ADAMAN, Fikret, (1993), **Çevre İktisadı ve Marmara Denizi**, Şahsi Yayınlar.
- AGWAN, A. R., (çev: Akif Demirci) (1993), "Ekolojik Bir Bilince Doğru", **İslami Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:2, ss.91-101.
- AHTAR, Siddiki, (1993), "İslamda Ekoloji", **İslami Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:2, ss.120-123.
- AKBEN, Feyzullah, (1993), **Çevre ve İnsan**, Gün Yayıncılık.

- AKDEMİR, Semra, (1993), “Çevre Eğitimi”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:1, ss.39-40.
- AKKURT, Mehmet, Şenol Kartal, (1993), “Temiz Bir Çevre ve Bilgisayar”, **Bilgisayar Magazin**, Sayı:27, ss.184-185.
- AKPOLAT, Y., (1993), “Çevre Kirliliği, Çevre Korunması Kavramlarına 3. Dünya Bilinciyle Bir Bakış”, **Toplum ve Çevre**, Sosyoloji Derneği, Ankara.
- AKTAŞ, Erdoğan, (1993), “Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?”, **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.139-153.
- AKTEN, Aytekin, (1993), “Çevre Kirliliği mi? İnsan Kirliliği mi?”, **Orman Mühendisliği**, Sayı:8, ss.22-23.
- AKTİMUR, H. Tahsin, (1993), “Çevre Planlamalarında Arazi Kullanım Potansiyel Haritalarının Yeri ve Önemi”, **MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni**, Sayı:2, ss.8-10.
- AKYURT, İ., Ö. Ayık, (1993), **Su Kirliliği ve Kontrolü**, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No:143, Erzurum.
- ALADA, Adalet B., Ergün Gürpınar, Sevim Budak, (1993), “Rio Konferansı Üzerine Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:3-4-5.
- ALTAY, Cemil, (1993), “Yeşil Politika”, **Ağaçkakan**, Sayı:5, İzmir: SOS/Akdeniz Yayını.
- ALTIN, C. Mete, (1993), **Az Gelişmiş Sosyo-Ekonomik Yapılarda Kentleşmenin Getirdiği Çevre Sorunları: İstanbul Örneği**, İstanbul Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- APAYDIN, Ferit, (1993), “Çevre ve İnsan”, **Din Öğretimi Dergisi**, Sayı:40, ss.35-37.
- ARAL, Necdet, F. İlder Türkdoğan, Mehmet Emin Birpınar, (1993), “Nüfus Artışı, İnsan Kaynağı ve Çevre İlişkileri”, **Türk Devletleri Arasında İlmî İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.65-79.
- ARICI, Kadir, Ege Egemen, Sinan Vargı, (1993), **Çevrenin Korunmasında Sendikaların Rolü**, Ankara:Türk Metal/Demiryol-İş/Çimse-İş/AAFLI Yayını.
- ARMAN, Şimşek (çev.), (1993), “Afrika’da Nüfus, Ziraat ve Çevre”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:682, ss.54-57.
- ARSLAN, Ozan, (1993), **Çevresel Etki Değerlendirme Bilgi Sistemi Tasarımı ve Gerçekleştirilmesi Pilot Projesi (CEDBİS)**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ARSLAN, Ayfer, (1993), “Atmosferde Çöplük Yok”, **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir? Konulu İnceleme Yarışmasına Katılan Eserler**, İstanbul Ticaret Odası Yayın No:1993-27, ss.127-137.
- ARUOBA, Çelik, (1993), “Çevre Politikaları ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler”, **Orta Asya ve Karadeniz Konferansı**, (1994), Ankara:TÇV Yayını, ss.37-40.
- ASLAN, Asım, (1993), “Dünyayı Kirletmede Dünya Üçüncüsüyüz: Her Geçen Gün Bir Önceki Günü Aratıyor”, **Ekonomist**, Sayı:11, ss.36-38.
- ASMAZ, Hasan, (1993), “ÇED Üzerindeki Endişeler”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, s.1.
- ASMAZ, Hasan, (1993), “Çevre Eğitiminin Önemi”, **I. International Symposium of Ecology And Environmental Problems**, (ed: İlhami Kızıroğlu), 1-2 Kasım 1990, Ankara:Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi No:1, ss.28-35.
- ASMAZ, Hasan, (1993), “Orman Yangınları ve Politika”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, s.1.
- AŞÇIOĞLU, Reşit, (1993), “Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?”, **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.113-125.
- ATAMAN, Şenol, (1993), “İstanbul’da Yaşanan Çöp Faciası Önlenemez miydi?: Katı Atık Gideriminde Araziye Gömme Yöntemi”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:307, ss.418-419.
- ATAUZ, Akın, (1993), “Yeşiller Nereye?, Çevre Duyarlılığı Nereye?”, **Ağaçkakan**, Sayı:6, SOS Akdeniz Yayını.
- AYAŞ, Zafer, (1993), **Göksu Deltası’nda Bazı Çevre Kirleticilerin Çeşitli Ortam ve Organizmalarda Birikimi ve Biyoindikatör Su Kuşlarındaki Toksik Etkilerinin Araştırılması**, Hacettepe Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- AYDINGÜL, İsmail, (1993), **Türkiye’de Çevre Politikaları**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- AYVAZ, Zafer, Ş. Ali Tekalan, (1993), “Çevre Korumada Gönüllü Kuruluşların Yeri ve Önemi”, **Türk Devletleri Arasında İlmî İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.109-112.
- BABAN, Mehmet, Erdoğan Alper, (1993), “NATO Üyesi Ülkelerin Çevre Yönetiminde Ulusal Öncelik Sıralamaları”, **Katı Atık ve Çevre**, Sayı:6, ss.31-32.
- BAŞAR, Yasemin, Tunç Savaşçı, (1993), “Plastik Ambalajlar, Geri Kazanımları ve İlgili Mevzuat”, **PETKİM Dergisi**, Sayı:78, ss.13-20.
- BAŞTÜRK, Adem, (1993), “Katı Atıklar ve Çevre”, **Çevre Teknolojisi**, Sayı:9, ss.38-39.
- BAŞTÜRK, Adem, (1993), “Kemerburgaz-Ağaçlı Linyit Ocaklarının Su Kirliliği Açısından Oluşturdukları Problemler”, **Üretimi Bitmiş Maden Ocaklarının Sıhhileştirilmesi ve Yeniden Doğaya Kazandırılması Sempozyumu**, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi.
- BAYER, M. Zekai, (1993), “Milli Parklar ve Türkiye Açısından Önemi, Alınması Gerekli Önlemler: Türkiye’de Milli Parkların Tarihi ve Günümüzdeki Uygulamalar”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:6, ss.22-25.
- BAYHAN, N., (1993), “İklim Değişiklikleri, Çölleşme ve Düşündürdükleri”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:9, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.42-43.
- BAYRAMOĞLU, Yıldırım, Ferzan, (1993), **Çevre ve Yerel Yönetim**, IULA-Emme Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve IULA-EMME Ortak Yayını, İstanbul.
- BEBE, Ali, (1993), “Ambalaj Atıkları Sorunu ve Çözümü ile İlgili Görüş ve Öneriler”, **Çevre Teknolojisi**, S:9, ss.22-27.
- BEKTUR, Yılmaz, Nazım Bayraktar, (1993), “Enerji ve Çevre”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Sayı:161, ss.4-7.
- BENDON, Asiye Koray, (1993), “Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?”, **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.101-111.
- BERKÜN, Mehmet, (1993), “Karadeniz ve Kirlenmesi”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.34-36.
- BİLGİNOĞLU, M. Ali, (1993), “Çevre Sorunları ve Çözüm Yolları”, **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı:10.
- BORA, Tanıl, (1993), “Avrupada Yeşil Hareketinin Bunalmı ve Türkiye’de Yeşillik”, **Ağaçkakan**, Sayı:5, s.6.
- BORAN, Aylin, (1993), “Toplum, Birey, Çevre İlişkileri”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:10, Sayı:1
- BORAT, Oğuz, (1993), “Türkiye’de Hava Kalitesi Yönetimi ve Emisyon Kontrolü”, **Türk Devletleri Arasında İlmî İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.134-147.
- BOYACI, İ., S. Başlar, (1993), “Recycling=Gerî Kazanma”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:7, ss.46-49.
- BOZ, Ş. Mehmet, (1993), **İktisadi Açından Çevre Sorunları**, Çukurova SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BOZTEPE, Mehmet Hilmi, (1993), “Çevre Mevzuatı”, **Doğa ve Çevre**, Sayı:3, ss.47-52.
- BUDAK, Sevim, (1993), “İnsan Haklarının Gelişiminde Üçüncü Kuşak Haklar-Dayanışma Hakları”, **SBF Enderun Kuruluş Özel Sayısı**, Sayı:1, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Mezunlar Derneği Yayını.
- BUDAK, Sevim, (1993), “Çevre ve Çevre Korumacılık Nedir”, **Çevre Koruma Bilim ve Aktüalite Dergisi**, Sayı:46.
- CEBECİ, Hasan, (1993), “Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?”, **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.69-80.
- CİNMAN ŞİMŞEK, Melda, (1993), **Yeşiller: Dünyada Yeşil Partilerinin Gelişimi ve Türkiye’deki Yeşiller Partisi**, İstanbul: Der Yayınları.
- CURİ, Kriton, (1993), “Nüfus Artışı ve Çevre”, **Hızlı Nüfus Artışının Sosyo-Ekonomik ve Çevresel Sorunları**, (Panel), İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.48-62.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1993), “Çevrecilik”, **Orman ve Av**, Sayı:6, s.12-14.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1993), “Kırsal Çevre Sorunları ve Köylüler”, **Orman Mühendisliği**, Sayı:4, ss.3-7.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1993), “Kırsal Çevre Sorunları ve Köylülük”, Yay. Haz. Yakın Ertürk, **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyoloji Derneği Yayını, ss.35-50.
- ÇANDAR, Volkan, (1993), “Çevreyi Kirletmeden Üretmek Mümkün mü?”, **Deri Özel Sayı**, Sayı:109, ss.10-14.

- ÇANLI, Tahsin, (1993), **Çubuk Çayında Su Kirliliği ve Sulamaya Uygunluğunun Belirlenmesi**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇEKMEGİL, M. Selami, (1993), “Çevre Sorunu”, **Türk Yurdu**, Sayı:71, s.55.
- ÇELİK, İsmail, (1993), “Erozyonu Tanıyalım”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:54, s.5.
- ÇETİNER, Fehiman, (1993), **Sivas Kentinde İçme Sularının Kirlilik Parametrelerinin İncelenmesi**, Cumhuriyet Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇETİNKAYA, Sevda, (1993), “Doğal Dengenin Bozulması ve Çevre Sorunları”, **Güneyde Kültür**, Sayı:51/52, ss.23-25.
- ÇEVRE BAKANLIĞI, (1993), **Çevre ve Çevre Bakanlığı**, Yeşil Seri:1.
- ÇEVRE BAKANLIĞI, (1993), **Basın ve Çevre**, Ankara:Çevre Bakanlığı Yayını.
- Çevre Eğitimi**, (1993), Ankara: TÇSV Yayını.
- Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, (1993), İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını.
- Çevre ve Yerel Yönetim-Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi**, (1993), İstanbul: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Yayını.
- ÇOPUROĞLU, Yusuf Cemalettin, (1993), **Sosyo- Kültürel Sistem ve Değişme Analizinde Çevre, Çevre Meselesi ve Çevreci Hareketler**, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- DAĞLI, Tülay, (1993), “Egzoz Kirliliği Kontrolü ve Türkiye'deki Uygulamalar”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Ankara:Milli Prodüktivite Merkezi Yayını, Sayı:54, s.6.
- DAĞTAŞ, Lütfü, (1993), “Deri Sanayimiz Çevre Yatırım Payını Üstlenmek Durumunda”, **Deri**, Sayı:101, ss.27-28.
- DEDE, Vahap, (1993), “Çevre ve Din Üzerine...”, **Denetim**, Sayı:81, ss.18-19.
- DEĞER, Alican, (1993), “Çimentocu Çevreci Olur mu?: Doğayı Kirleten Çimento Fabrikaları Büyüteç Altında”, **Nokta**, Sayı:13, ss.60-62.
- DEMİR, Ahmet, (1993), “Enerji ve Çevre İlişkileri”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:48, Sayı:1-4, ss.47-56.
- DEMİREL, Füsun, (1993), “İnsan, Çevre ve Sorunlar”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:307, s.416-420.
- DEMİREL, Süleyman, (1993), “Çevre”, **Herşey Türkiye İçin**, Ankara: Başbakanlık Basımevi, ss.147-150.
- DEMİRKAN, Oktay, (1993), “Çevre ve Enerji 2”, **Güncel Eczacılık**, Sayı:5, ss.30-31.
- DİKMEN, Selahattin, (1993), “İlköğretim Kurumlarında Çevre İçin Eğitim”, **Çevre Eğitimi**, Ankara: TÇV Yayını, ss.21-33.
- DİNÇER, Uğur, (1993), “Çevre Yatırımlarında Yabancı Kaynak Kullanımı”, **Çevre Teknolojisi**, Sayı:7, ss.10-11.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1993), “Çevre Korumacı Kalkınma ve Türkiye”, **Kültür**, Sayı:99, ss.7-15.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1993), “Orta Asya ve Karadeniz Çevre Konferansı'nın Ardından”, **Kültür**, Sayı:102, ss.74-80.
- DOĞAN, Yavuz, (1993), “Ekonominin Çevreye Maliyeti, Çevrenin Ekonomiye Maliyeti”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:323, İstanbul: ss.35-36.
- DOĞAN, Meryem, (1993), **Ortaokul Yedinci Sınıf Fen Programına Entegre Edilen Toprak Koruma Ünitesinin Etkisi Üzerine Bir Pilot Çalışma**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞUKANLI, Murad, (1993), “Çevre Sorunları ve Basının Sorunların Çözümündeki Etkinliği”, **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.47-67.
- DURMAZ, A., G. Doğu, Y. Ercan, M. Sivrioğlu, (1993), **Ankara'da Hava Kirliliğinin Araştırılması ve Azaltılmasına Yönelik Önlemler**, Nato Scientific Affairs Divisions, Ankara.
- DUYDU, Yalçın, (1993), “Organokalay Bileşiklerinin Yarattıkları Önemli Çevre Sorunları”, **Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi**, Sayı:1/2, ss.51-65.
- “Dünya Bankası Kalkınma ve Çevre Raporu”, (1993), **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:54, Ankara: MPM Yayını, s.10.
- ECEVİT, Osman, Celal Tuncer, (1993), “Tarım ve Çevre İlişkileri”, **Doğa ve Çevre**, Sayı:3, ss.26-43.
- EGEMEN, Ahmet M. , (1993), **Türkiye’de Tarımsal Üretimden Kaynaklanan Çevre Sorunları ve Buna İlişkin Tarım Politikaları**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- EGEMEN, Ege, Cem Çakıroğlu, (1993), “Orman Ekosistemleri ve Çevre Kirliliği”, **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:6, ss.24-27.

- EKİCİ, Perihan, (1993), **Çukurova Bölgesi Çevre Korumada Öncelikler Envanter Çalışması**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- EKİNCİ, Oktay, (1993), “Çevre ve Mimarlık İlişkileri Üzerine”, **Milliyet Sanat Dergisi**, Sayı:315, ss.10-12.
- ER, Celal, (1993), “Çevre Konusu Üzerine Düşünceler”, **Kooperatifçilik**, Sayı:99, ss.28-45.
- ERASLAN, İsmail, (1993), “ÇED Yönetmeliği Taslağı ve Ormancılık Yönünden Uygulanması Esasları”, **Orman Mühendisliği**, Sayı:1-2, ss.9-11.
- ERASLAN, İsmail, (1993), “Hava Kirliliğinin Etkisiyle Ormanlarda Oluşan Zararlara Karşı Alınması Gerekli Önlemler”, **Orman ve Av**, Sayı:61, ss.2-11.
- ERCAN, Yücel, Ali Durmaz, Mecit Sivrioğlu, Selim Türkbaş, Mahmut Özbay, Müfit Gülgeç, (1993), “Türk Sanayinde Hava Kirlenici Emisyon Ölçümleri”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:34, Sayı:401.
- ERDAL, Mustafa, (1993), “Kirlenmenin Bir Başka Boyutu: Hava Kirliliğinin Tarıma Olan Zararları”, **Ziraat Mühendisliği**, Sayı:261-262, ss.16-18.
- ERDEMLİ, Mertkan, (1993), “Çevresel Etki Değerlendirmesi”, **Devlet Su İşleri Bülteni**, Sayı:377-378, ss.20-23.
- ERDİN, Ertuğrul, (1993), **Çevre Bilimleri ve Teknolojisi Terimleri Sözlüğü**, İzmir.
- ERDÖNMEZ, Cihan, (1993), **Toplumsal Gelişim, Toplumsal Değişim ve Çevre Bilinci**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERENOĞLU, Hızır, (1993), “Çevre Üzerine... Bunları Biliyor musunuz?”, **Petkim Dergisi**, Sayı:77, ss.12-13.
- ERGÜN, Lalegül, (1993), “Ortaöğretimde Çevre İçin Eğitim”, **Çevre Eğitimi**, Ankara:TÇV Yayını, ss.35-52.
- ERHAN, Zekai (haz.), (1993), **Çevre ve İnsan**, İstanbul.
- ERMİN, Sevil, (1993), **A Cross-Cultural Study of Environmental Concern and Attitudes Emery German, Dutch and Turkish Publics**, Boğaziçi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERSOY, Füreya, (1993), “İmdat Eko-Polis: Brezilya'da Çevrenin Korunmasında Altı Bin Polis Görev Yapıyor”, **Nokta**, Sayı:4, ss.68-69.
- ERTUĞ, Celal, (1993), “Yeşillerden Ne Haber?”, **Ağaçkakan**, Sayı:5, s.5.
- ERTÜRK, Yakın (yay.haz), (1993), **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları, No:2.
- ERTÜRK, Ferruh, (1993), “Hava Kirliliğinin Global Etkileri”, **Türk Devletleri Arasında 1. İlimi İşbirliği Konferansı**, Almatı-Kazakistan, 26-29 Haziran 1993, ss.125-131.
- ESEMOV, Ekrem, (çev:Ertuğrul Yaman), (1993), “Ekolojik Problemleri Çözmenin Ekonomik Yöntemleri”, **Yeni Forum**, Sayı:288, s.60.
- EVİRGEN, M. Muzaffer, (1993), “Gökovayı Kim Kurtaracak?...: Bir Dünya Harikası Yok Oluyor..”, **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:2, ss.10-12.
- FRENCH, H., (çev:Yaman Köse, Fehiman Köse), (1993), “Çevre Korumasıyla Ticaretin Bağdaştırılması”, **Dünyanın Durumu Raporu 1993**, İstanbul: Tema Yayınları.
- GAP ve Çevre**, (1993), Ankara: TÇSV Yayını.
- GAZİOĞLU, Tamer, (1993), “Kalkınmış ve Kalkınmakta Olan Ülkelerde Kalkınma ve Çevre”, **Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe:ss.237-247.
- GENEZ, Deniz,(çev.Fatih Köz), (1993), “Ormanların Sera Etkisi Üzerindeki Rolü”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:306, s.368 .
- GERAY, Cevat, (1993), “Kooperatifçilik Hareketi ve Çevre Sorunları”, **Birleşmiş Milletler Türk Derneği 1993 Yıllığı:Günümüz Çevre Sorunları**, Ankara.
- GİRİTLİ, Suna, (1993), **Çevre Sorunları:Çevre Bilincinden Çevresel Eyleme**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi .
- GONCAGÜL, Tahir, (1993), “Hayvan Genetik Kaynaklarının Korunması”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:88, Ankara: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, s.17.
- GORZ, Andre, (çev:L. Ergüden), (1993), **Kapitalizm Sosyalizm Ekoloji Yönetim Bozuklukları Arayışlar**, Ayrıntı Yayınları.
- GORE, Al, (çev:Güliden Şen), (1993), **Küresel Denge Ekoloji ve İnsan Ruhu**, Sabah Kitapları, İstanbul.
- GÖKÇE, Birsen, (1993), “Toplum Bilimi ve Çevre”, Yakın Ertürk(haz.), (1993), **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yayını.

- GÖKÇE, Osman, (1993), "Türkiye'deki Bozuk Orman Alanları Sorunu Üzerine Bir İnceleme", **Tabiat ve İnsan** Sayı:3, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.30-36.
- GÖRGÜN BORAN, Aylin, (1993), "Toplum, Birey ve Çevre İlişkileri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:10, Sayı:1, Ankara: s.261.
- GÖRMEZ, Kemal, (1993), "Kooperatifçilik, Çevre ve Toplumsal Hayat", **Karınca Kooperatif Postası**, S:674, ss.15-16.
- GÖRMEZ, Kemal, (1993), "Türkiye'de Çevre Sorunları", **Karınca**, Sayı:676, ss.27-30.
- GÖRMEZ, Kemal, (1993), "Türkiye'nin Turizm Politikası ve Çevre", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:678, ss.30-32.
- GÖRMEZ, Kemal, (1993), "1980 Sonrasında Batı'da Çevre Sorunlarını Önlemeye Yönelik Çabalar", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:679, ss.36-40.
- GUPTA, Avijit, (çev:Şükrü Alpagut), (1993), **Üçüncü Dünya Ülkelerinde Çevre ve Kalkınma**, İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- GÜL, Nermin, (1993), "Çevre Yasası On Yaşında", **Bursa Barosu Dergisi**, Sayı:45, ss.32-34.
- GÜLER, Mekkure, (1993), **Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Doğal Kaynak Koruma Sistemleri**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLER, Çağatay, (1993), "Çevre Sağlığı Sorunlarının Dünyada ve Ülkemizde Tarihsel Gelişimi", **Sağlık Toplum Çevre Bülteni**, Sayı:31.
- GÜLER, Çağatay, (1993), **Hava Kirlenmesi**, Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- GÜLERSOY, Çelik, (1993), "Dünya Kokuşuyor", **Çevre Teknolojisi**, Sayı:7, ss.28-29.
- GÜLÜM, Kâmile, (1993), **Balıkesir Ovası'nın Kuzeyi ile Simav Çayı Aşağı Çığı Arasındaki Bölgede Su ve Toprak Kirlenmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLTEKİN, A. H., Y. Örgün, (1993), "Doğal Gaz ve Çevre", **Ekoloji Çevre Dergisi**, S.3, ss.37-41.
- Günümüzün Çevre Sorunları**, (1993), BM Türk Derneği Yayınları, No:18.
- GÜRÇÜ, Metin, (1993), **Sürdürülebilir Kalkınma**, Erciyes Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜRSELER, Güneş, (1993), "Türkiye'de Çevre Hukuku", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:1999/3.
- GÜRSELER, Güneş, (1993), "Çevre ve Verimlilik", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:54, Ankara: Milli Produktivite Merkezi Yayını, s.4.
- HAMDULLAHPUR, Feridun, (1993), "Hava Kirliliğine Bilimsel Bir Yaklaşım: Enerji-Ekonomi-Çevre Üçgeninde Çözüm Önerileri", **Milliyet Sanat Dergisi**, Sayı:315, ss.13-14.
- HARRISON, Paul, (çev:Cevdet Cerit), (1993), **Üçüncü Dünya ve Ekoloji**, Pınar Yayınları.
- HEPBİLDİKLER, Ümran, (1993), **İzmir'in Yerleşim Alanında Toplumun Çevre Sorunları ve Çözümlerine İlişkin Bilinci Üzerine Araştırmalar**, Ege üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HOCAOĞLU, Ömer Lütfi, (1993), "Çevre ve Sorunları", **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:17, ss.38-41.
- HUN, Ediz, (1993), "Henüz Geç Kalmadık (Deniz Kirliliği Üzerine)", **Denizin Sesi**, Sayı:99, ss.40-42.
- HUN, Ediz, (1993), "Yeşilçam'dan Yeşil Bir Dünya İçin Feragat (Çevre Koruma Konulu Söyleşi)", **İnşaat**, Sayı:73, ss.108-111.
- İNAL, Ayhan, (1993), "Çevrenin Korunmasında Sendikaların Rolü", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:681, Ankara: Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayını, ss.65-67.
- İNAM, Ahmet, (1993), "Kıyamet Nasıl Kopacak: Eleştirel Bir Çevre Anlayışına Doğru", **Bilim ve Teknik**, Sayı:304, ss.172-176.
- İNAM, Ahmet, (1993), "Çevre Eğitiminin Felsefi Temelleri", **Eğitim Programları ve Öğretim**, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, ss.9-14.
- JACOBY, David, Abbie Eremichc, (çev: Refi Ratıp Özlü), (1993), "Çevre-Amerikan Tecrübesinden Alınacak Dersler", **Tarım ve Köy**, Sayı:88, ss.37-39.
- KABAOĞLU, İbrahim, (1993), "Çevre Hakkı Güvenceleri", **Argumentum**, Sayı:32, ss.551-553.
- KADIOĞLU, Mikdat, (1993), "Türkiye'deki İklim Değişikliği ve Olası Etkileri", **Çevre Koruma**, Sayı:47, İstanbul: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, ss.34-37.
- KALAYCIOĞLU, Sibel, (1993), "Çevre Sorunlarına Sosyolojik Bir Bakış", Yakın Ertürk(haz.), (1993), **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yayını, ss.79-85.
- KALELİ, Halil, (1993), **Çevre ve Yerel Yönetimler**, TODAİE Uzmanlık Tezi.
- KALYONCUOĞLU, Zehra, (1993), **Türkiye'de Çevre Hareketleri: "Gökova Çevre Hareketi Örneği"**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- KALYONCUOĞLU, Zehra, (1993), "Toplu Konut Politikasının Çevreye ve İnsana Etkileri", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:681, Ankara:Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayını, ss.33-36.
- KARA, Serap, Tuncay Döğeroğlu, (1993), "Bazı Özel Atıkların İnsana ve Doğaya Etkileri II", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:1, ss.19-21.
- KARA, Serap, Tuncay Döğeroğlu, (1993), "Bazı Özel Atıkların İnsana ve Doğaya Etkileri III: Çevremiz Tehlikeli Atıklarla Dolu..", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:2, ss.36-38.
- KARABIYIK, Ertan, (1993), **Çevre Sorunlarının Ormansızlaşmaya Etkileri**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAHAN, Kasım, (1993), "Sosyal Pazarlama Yaklaşımında İşletmelerin Çevre Sorumluluğu", **Kooperatifçilik**, Sayı:101, Ankara:Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayını, ss.37-43.
- KARAKAŞ, Nadir, (1993), "Bitki Gen Kaynaklarının Yerinde (In-Situ) Muhafazası Projesi", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:88, ss.15-16.
- KARAKURUM, Ergin, (1993), "Çevre ve Orman İlişkileri", **Orman Bakanlığı Dergisi**, Sayı:13, ss.39-43.
- KARASHAHİN, Haşim, (1993), "Çevre ve İnsan", **Orman ve Av**, Sayı:1, s.24.
- KASAPOĞLU, A., M. Erbaş, (1993), "Önce İnsan: Kaba Çevreci İdeolojilere Karşı Yazı", Yay. Haz. Yakın Ertürk, **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyoloji Derneği Yayını, ss.51-66.
- KELEŞ, Ruşen, (1993), "21. Yüzyılın Eşiğinde Kent ve Çevre", **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyoloji Derneği.
- KESKİN, Ahmet, (1993), "KKTC'de Çevre ve Olabilecek Kirlilik Kaynakları", **Türk Devletleri Arasında İlmî İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.290-295.
- KETEN, Mustafa, (1993), "21.Yüzyıla Girenken Çevre Korumacılık", **Silahlı Kuvvetler Dergisi**, Sayı:337, ss.43-49.
- KETEN, Mustafa, (1993), "Çevreyi Koruyabilir miyiz", **Çevre Teknolojisi**, Sayı:7, s.22.
- KILIÇ, Metin, (1993), "Çevre Kirliliğinin Ekolojik Boyutları", **Çağdaş Eğitim**, Sayı:185, ss.45-46.
- KILIÇ, Metin, (1993), "Çevre Kirliliğinin Ekolojik Boyutları", **Millî Eğitim**, S:123, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, MEB Basımevi, s.57.
- KILIÇ, Şengün, (1993), "Çevreci Hareket Sanayiciye Yeni İş İmkanları Yaratıyor: Karı Seven 'Yeşilci' Olur", **Ekonomik Panorama**, Sayı:53, ss.30-31.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1993), "Yerleşim Yerlerinde Hava Kirliliği ve Alınması Gereken Önlemler", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, ss.13-15.
- KIRIŞIROĞLU, Olcay, (1993), "Çevremiz ve Görüntü Kirliliği", **Güneyde Kültür**, Sayı:52, ss.17-20.
- KİZİROĞLU, İlhami, (1993), "Türkiye'de Soyu Tükenme Tehlikesi ile Karşı Karşıya Olan Bitki ve Hayvan Türleri", **I. Uluslararası Ekoloji ve Çevre Sorunları Sempozyumu**, (1990), Ankara:Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi 2, ss.105-114.
- KİZİROĞLU, İlhami, (1993), "Türkiye'nin Biyolojik Zenginlikleri ve Karşı Karşıya Buldukları Tehlikeler", **Çevre Sorunları Sempozyumu**, Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi1, ss. 51-64.
- KİZİROĞLU, İlhami (ed.), (1993), **I. International Symposium of Ecology And Environmental Problems**, 1-2 Kasım 1990, Ankara:Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi No:1.
- KOÇ, Rahmi, (1993), "Çevre Bakanlığının Bugüne Kadar Sistemik ve Programlı Bir Yaklaşımı Yoktu", **Çevre Teknolojisi**, S:7, ss.16-17.
- KONIK, Hasan, (1993), "Nüfus, Çevre ve Rio Konferansı'nın Kritiği", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, Sayı:3-5, ss.173-196.
- KOZAK, Metin, (1993), "Ekonomik Kalkınma ve Çevre Duyarlılığı", **Standard Ekonomik Teknik Dergi**, Sayı:380, Ankara:Türk Standartları Enstitüsü Yayını, ss.35-39.
- KOZAK, Nazmi, (1993), "Gökova", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:1, s.3.
- KOZAK, Nazmi, (1993), "Gökova'da Bir İnat Abidesi", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:1, ss.8-18.
- KÖYBAŞI, Nurşen, (1993), "Çevre Bibliyografyası", Yay. Haz. Yakın Ertürk, **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyoloji Derneği Yayını, ss.11-136.
- KÖYBAŞI, Nurşen, (1993), **Cumhuriyet Döneminde Çevre Politikaları ve Örgütlenmenin Gelişimi**, Hacettepe SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- KUMRAL, Mustafa, (1993), “Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Madencilik”,**Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Madencilik Bilim ve Teknoloji Dergisi**, S:1, ss.123-135.
- KURAL, Orhan, (1993), “Isınma Sanayi Sektörlerinde Kömür Tüketimi ve Çevreye Etkisi”,**Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**,Lefkoşe: ss.336-344.
- KURAL,Orhan, (1993), “İstanbul'un Çağdaş ve Akılcı Enerji Politikası Çevre Yönünden Nasıl Olmalıdır?”, **Üretimi Bitmiş Maden Ocaklarının Sıhhileştirilmesi ve Yeniden Doğaya Kazandırılması Sempozyumu**, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi, s.117
- KURAN, Kezban, (1993), “Çevre ve Eğitim”,**Güneyde Kültür**, Sayı:52, ss.21-22.
- KURU, Ergün, (1993), “Petrol Endüstrisinde Çevre Sorunları”,**Bilim ve Teknik**, Sayı:302, ss.12-13.
- KUTEŞ, Zuhâl, (1993), “Kalkınmanın Önkoşulu: Çevrenin Korunması”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:51, ss.16-17.
- LADIOU, Jean-Marie, (1993), “Soğuk Savaşın Çevresel Mirası”, **Nato Dergisi**, ss.32-34.
- LONGEIESCHE, Wolfgang, (çev.Tahsin Tokmanoğlu), (1993), “Kuraklık ve Susuzluk Sorunu”, **Orman Mühendisliği**, Sayı:8, ss.33-35.
- MATER, Barış, (1993), “Rio Sonrası Gelişmeler ve Karadenizde Çevre Sorunları”,**Orta Asya ve Karadeniz Konferansı**, (1994), Ankara:TÇV Yayını, ss.35-36.
- Milli Parklar ve Yaban Hayatı**, (1993), Ankara:T.C. Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayını.
- NAZLIOĞLU, M., (1993), “Toplum ve Çevre”, **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyoloji Derneği Yayını.
- NUHOĞLU, Y., M. Fehmi Türker, (1993), “(Göktaş) Murgul Bakır Fabrikası İzabe Tesisi Bacalarından Çıkan Hava Kirlenmelerinin İnsan Sağlığına Etkisi”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:7, ss.30-33.
- NUHOĞLU, Y., T. Öymen, (1993), “Doğu Karadeniz Bölgesi Su Kaynakları Kirliliği ve Balık Populasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:6, ss.28-33.
- “OECD'nin Türkiye Çevre Raporu”, (1993), **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, S:54, Ankara: MPM Yayını, s.11.
- OĞAN, Sinan, (1993), “Azerbaycan'da Sovyetlerin Uyguladığı Sanayileşme Politikasının Çevre Üzerindeki Tesirleri”,**Kubbealtı Akademi Mecmuası**, Sayı:2, ss.18-24.
- OKUTAN, Hasancan, (1993), “İstanbul'da Hava Kirliliği”, **Çevre Teknoloji Dergisi**, Sayı:5, ss.10-15.
- ONAR, A. Nur, (1993), “Çevremiz ve Davranışlarımız”, **Doğa ve Çevre**, Sayı:3, ss.44-46.
- ONAR, A. Nur, Hanife Büyükgüngör, (1993), “Gelişmekte Olan Ülkelerde Çevre-Ekonomi İlişkileri”, **Doğa ve Çevre**, Sayı:3, ss.19-25.
- OTMANBÖLÜK, Günvar, (1993), “Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler”, **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.23-45.
- ÖĞÜT, Aslı, (1993), **Alanya İli Doğal Potansiyelinin Kentleşme Sürecindeki Durumu**, Yıldız Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖNAL, İrfan,(1993), **Çevre Yönetiminde Çevresel Etki Değerlendirmesi(ÇED) Tekniklerinin Karşılaştırmalı Analizi ve Ülkemiz Şartlarında Uygulanabilirliği**, Ankara: TODAİE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖRSES, Tunca, (1993), “Atatürk, Çevre Bilinci ve Silahlı Kuvvetler”, **Silahlı Kuvvetler Dergisi**, Sayı:335, ss.121-122.
- ÖZBAY, Özdemir, (1993), “Su ve Toprak Kaynaklarının Kirlenmesi ve Konuya İlişkin Yasal Mücadele”, **Balıkesir Barosu Dergisi**, Sayı:47, ss.38-43.
- ÖZDEK, Yasemin, (1993), **İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı**, Ankara:TODAİE Yayını.
- ÖZDOĞAN, Abdullah, (1993), “Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler”,**Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.81-99.
- ÖZEL, Alper, (1993), “Avrupa'da 'Yeşil' Uygulamalar”,**Ekonomik Vizyon**, Sayı:4, ss.32-34.
- ÖZER, U., (1993), “Yükseköğretimde Çevre İçin Eğitim”,**Çevre Eğitimi**, Ankara: TÇV Yayını, ss.53-63.
- ÖZGÜR, Hüseyin, (1993), “Doğayı Korumanın Gelişimi ve Nedenleri”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:6, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı (ÇEV-KOR) Yayını, ss.36-40.

- ÖZKOL, Suat, (1993), “Çöp Sorununa Bir Çare:Çöpten Geri Kazanım”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği yayın Organı, ss.34-36.
- ÖZKAN, Muharrem, (1993), “Önemli Çevre Sorunları”, **Doğa ve Çevre**, Sayı:3, s.53-58.
- ÖZKAN, Bülent, (1993), “Turizmde Çevreye Duyarlılık”, **Tabiat ve İnsan**, S:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.18-21.
- ÖZOĞLU, Süleyman Çetin, (1993), “Yaygın Eğitim Düzeyinde Çevre İçin Eğitim”,**Çevre Eğitimi**, Ankara:TÇV Yayını, ss.65-81.
- ÖZÜER, Çiğdem, (1993), **Türkiye’de Tarihsel Çevre Korumanın Tüzel Yapısı ve İstanbul Boğaziçi Örneği**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- NEHİR, Ramazan, (1993), **Türkiye’de Çevre Koruma Çalışmalarının Örgütlenmesi**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- PALANOĞULLARI, G., G. Pervan, E. Alp, (1993), “Türkiye Genelinde Endüstriyel Kaynaklı Hava Kirleticileri Emisyon Envanteri Oluşturulması”, **1. Hava Kirlenmesi ve Kontrolü Sempozyumu**, İTÜ.
- PAMPHAL, Shridath, (1993), “Dünya ve Çevre ile İlgili Endişeler: Son 20 Yıla Bakış”, **Tabiat ve İnsan**, S:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.11-13.
- RENNIE, John, (1993), “Çevre Kirliliği ve Kanseri”, **Bilim**, Sayı:4, ss.9-10.
- SARIKAYA, Hasan Zuhuri, (1993), “Çevre Kalitesi Standartlarının Geliştirilmesi, İktisadi ve İdari Hususlar”, **Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.478-487.
- SAVAŞ, Ayhan (çev.), (1993), “Çevre Korumada Yerel Yönetimler”, **Orman ve Av**, S:2, ss.14-15.
- SEREL, Hicran,(1993), **Kalkınma-Çevre İlişkisi ve Sürdürülebilir Kalkınma Modeli: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme**, Uludağ Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- SEVGİLİ, Feray, (1993), **Çevre Sorunlarının Etkilediği Kentsel Yerleşme Alanlarındaki Biçimlenmenin Araştırılması (Ankara İli Keçiören İlçesi Osmangazi Mahallesi Örnekleme)**, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SEZGİN, Suna, (1993), “Gürültü Kirliliği”,**Güneyde Kültür**, Sayı:51-52, ss.26-29.
- SEZİK, Ekrem, (1993), “Su Sorunu: GAP ve Yok Olan Doğa”, **Görüş**, Sayı:10, ss.54-56.
- SİMONNET, Dominique, (çev:Mehmet Selami Şakiroğlu), (1993), **Çevrecilik**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- SOFUOĞLU, M. Cemal, (1993), “İslamda Çevre Meselesi”,**Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.488-493.
- SOLMAZ, Zekeriya (der), (1993), “Çevre Koruma ve Çiftçilerin Bu Konuda Yapabilecekleri”,**Tarım ve Köy**, Sayı:88, ss.20-24.
- SOLMAZ, Zekeriya (çev.), (1993), “Ozonun Kültür Bitkileri Üzerindeki Etkileri”,**Tarım ve Köy**, Sayı:88, ss.30-31.
- SOMERSAN, Semra, (1993), **Olağan Ülkeden Olağanüstü Ülkeye Türkiye’de Çevre ve Siyaset**, İstanbul: Metis Yeşil Kitaplar.
- SOYBAY, Selçuk, (1993), “Çevre Bakanlığı Nasıl Teşkilatlanmalı”, **Çevre Teknolojisi**, Sayı:7, ss.36-39.
- SÖNMEZ, Necmi, (1993), “Büyük Barajlar ve Çevre”,**GAP ve Çevre**, Ankara:TÇV Yayını, ss.16-27.
- SÖNMEZ, Mustafa, (1993), Basın ve Temiz Çevre”,**Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.5-22.
- SPRUNG, S., (çev.)Bora Sökal, (1993), “İkincil Hammaddeler Kullanılarak Çevre Kirliliğinin Azaltılması”, **Türkiye Çimento Birliği**, Sayı:310, ss.9-26.
- STILLING, John D., (çev:Kamil Tüğen), (1993), “Borçlanma ve Çevre Üzerine Düşünceler”, **Banka ve Ekonomik Yorumlar**, Sayı:11, İstanbul: ss.47-54.
- SUBAŞ, Gönül, (1993), **Çevre Sorunları ve Kalkınma**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞAFAK, Ali, (1993), “Mukaayeseli Hukuk Açısından Çevre Hukukuna Bir Bakış”, **Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe:ss.494-506.
- ŞAHİN, Sami, (1993), “Alüminyum Sanayi ve Çevre Kirlenmesi”, **Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.507-513.
- ŞEKER, Mehmet, (1993), “Osmanlı Vakfiyelerinde Çevre Bilinci ve Örnekleri”, **Türk Devletleri Arasında İlimi İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.514-527.
- ŞENGÜLER, İlker, (1993), “Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) ve MTA”, **MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni**, Sayı:5-6, s.16.

- ŞENGÜLER, İlker, (1993), “Çöp Depolama Alanları”, **MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni**, Sayı:2, ss.11.
- ŞENOL, Mesut, (1993), “Turizm ve Çevre İlişkisi”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:400, ss.211-215.
- ŞİMŞEK, Yalçın, (1993), “Sanayiciler Çevre Yarışında: Katı Atıkların Kontrolü”, **Ekonomik Panorama**, Sayı:26, ss.8-9
- ŞİRİN, G.E. Örtel, (1993), “Akdeniz'e Hava ile Taşınan Kirletici Miktarının Belirlenmesi ve Hava Kirliliğinin Ormanlar Üzerindeki Etkisi”, **Orman Dergisi**.
- TAMER, Osman, (1993), “Yarının Dünyası Bugünden Daha Yeşil”, **SEKA Dergisi**, Sayı:44, ss.14-15.
- TAN, Beyhan, (1993), “Ekoloji, Ekosistem ve Çevre Sorunları”, **Kooperatifçilik**, Sayı:100, ss.117-124.
- TAN, Beyhan, (1993), “Türkiye'de Çevre Örgütlenmesi”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:676, ss.41-43.
- TAN, Beyhan, (1993), “Çernobil Faciası ve Türkiye'de Çevresel Kamuoyu İhtiyacı”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:674, ss.47-53.
- TANSUĞ, Avniye, (1993), “Çevreci Eylemin En Önemlilerinden: Dünya Günü 'Earth Day' ve Amerikalı 68'liler”, **Milliyet Sanat Dergisi**, Sayı:315, ss.14-15.
- TAŞÇIYAN, Alin, (1993), “Sanat Çevreye Karşı mı, Çevreden Yana mı? Sanatçının Yeni Etiği”, **Milliyet Sanat Dergisi**, Sayı:315, ss.4-9.
- TATLIOĞLU, Ercüment, (1993), “Çevre Mevzuatı Açısından Gemilerin Durumu”, **Deniz Kuvvetleri Dergisi**, Sayı:556, ss.21-30.
- TEK, Ruhi, (1993), “Çevre Korunması Bakımından Kuş Cennetlerinin Önemi”, **Tekel Dergisi**, Sayı:7, ss.28-29.
- TEKELİ, İlhan, (1993), “Yerel Yönetimler ve Çevre, Üzerine Konuşma”, **Yerel Yönetimler ve Çevre Yuvarlak Masa Toplantısı**, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, Haziran ss.92-95.
- TEZ, İbrahim, (1993), “Çevre ve Kalkınma”, **Ekonomide Ankara**: Ankara Ticaret Odası Yayını, Sayı:50, ss.9-10.
- TEZCAN, Yalçın, (1993), “Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesinde Müşavir Mühendislerin Rolü”, **Türk Devletleri Arasında İlmî İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe: ss.549-560.
- TEZCAN, Ramazan, (1993), “Çinko-Kurşun Metal Sanayii Atıklarının Değerlendirilmesi”, **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:1, ss.329-334.
- TIRIS, M., E. Kalafatoğlu, Hasancan Okutan, (1993), **Hava Kirliliği Kaynakları ve Kontrolü**, TÜBİTAK-MAM, Gebze-Kocaeli.
- TOBB Çevre Kurulu Raporu**, (1993), Ankara:TOBB Yayını.
- TOKCAN, Selma, Funda Albayrak, (1993), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Nüfus Taşıma Kapasitesi Kavramlarının Ekolojizm ve Nüfus Bilim İçerisindeki Yeri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.2-7.
- TOKUÇOĞLU, M. Bülent, (1993), “Çevre Sorunları ve Kentleşme”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:6, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı (ÇEV-KOR) Yayını, ss.19-21.
- TONT, A. Sargun, (1993), “Tarih Boyunca Doğa Sevgisinin Gelişimi”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.8-10.
- TOROĞLU, H., (1993), “Küçükçekmece-Tekirdağ Sahil Şeridindeki Beşeri Foksiyonlara Çevre Kirliliği Açısından İlk Not”, **Çevre Koruma 20. Yıl Özel Sayı**.
- TOSUN, Tanju (çev.), (1993), “Sanayileşmekte Olan Dünyada Savaşın Çevreye Yönelik Tehlikeleri”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:400, ss.257-270.
- TOSUNOĞLU, Canan, (1993), **Çevreye Karşı Tutumun Boyutları ve Belirleyicileri Üzerine Bir Çalışma**, ODTÜ FBE Doktora Tezi.
- TUGAL, İtır Beyazıt, (1993), “Değerlendirilebilir Katı Atıkların Geri Dönüşüm ve Geri Kazanım Modeli”, **Çevre Teknolojisi**, Sayı:9, ss.30-31.
- TUĞRUL, Süleyman (çev.), (1993), “Karadeniz Ekosistemi. Karadenizin Hidrokimyasal Özelliklerinde Gözlenen Çarpıcı Değişiklikler”, **Tarım ve Köy**, Sayı:303, ss.106-110.
- TUNÇALP, Deniz, (1993), “Başka Dünya Yok”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, S:54, Ankara: Milli Produktivite Merkezi Yayını, ss.20-21.
- TURAN, Hafize, (1993), **Bursa'da Çevre Kirlenmesi ve Halkın Duyarlılığı**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- TURAN, G., M. F. Gökalp, (1993), "Ege Bölgesinin Hava Kirliliğinin Önlenmesinde Güneş Enerjisi Bina Isıtma Sistemlerinden Yararlanma", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:9, ss.28-32.
- TURHAN, Salih, (1993), "Maliye Politikası ve Çevre Kirliliği", **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 35. Seri**, İstanbul.
- TURGUT, Nüket, (1993), **Çevre ve Yurttaşlar**, Ankara: Savaş Yayınları.
- TÜTÜNCÜ, Ayşe Nur, (1993), "Avrupa Topluluğunda Çevre Hareketi", **Mahmut R. Belik'e Armağan**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını.
- URAL, Engin, (1993), "Çevre Gönüllü Kuruluşları", **Orta Asya ve Karadeniz Konferansı**, (1994), Ankara: TÇV Yayını, ss.15-20.
- URAL, Serpil, (1993), "Çevre Bilinci ve Çocuk", **Kültür Aylık Dergi**, Sayı:99,ss.16-19.
- URAL, Serpil, (1993), "Okul Öncesi Dönemde Çevre İçin Eğitim", **Çevre Eğitimi**, Ankara:TÇV Yayını, ss.9-20.
- UYYSAL, Yüksel, (1993), "Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler", **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.163-167.
- UZMAY, Ümit, (1993), "Kıyamet Kapımızda", **Çevre Kirliliğini Önlemede Basına Düşen Görevler Nelerdir ?**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını, ss.155-161.
- ÜZÜLMEZ, Müslüm(haz.), (1993), **Ülkemizde ve Dünyada Hazırlanmış Temel Çevre Politikaları ve Yasal Düzenlemeler: Mevzuat**, Çelik Ofset.
- VARDAR, Satılmış, (1993), "Tarım Sektörü ve Çevre İlişkileri", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:88, ss.11-14.
- VARGI, Sinan, (1993), "Çöp Dağlarından Kurtulmanın Tek Yolu:Tüketicinin Eğitimi", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:570, ss.174-181.
- VATA, Ahmet Erdoğan, (1993), "Anadoluda Dünden Bugüne Ağaçlandırma ve Çevrecilik", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.8-10.
- YALÇIN, Ceyhan, (1993), **Çevre Duyarlılığı ve Eğitimi**, Ankara:Gazi Üniversitesi SBE Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YANKIN, Birsen, (1993), "Çevre,Yerel Yönetim ve Katılım", **BM Türk Derneği 1993 Yıllığı-Günümüz Çevre Sorunları**.
- YASA, Mutlu, (1993), **Çevre Konusunda Halk Katılımı:Çevre Duyarlılığı Grubu, Radikal Demokratik Birlik Partisi ve Yeşiller**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1993), "Yerel ve Bölgesel Çevre Araştırmaları İçin Bir Yaklaşım", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:2, Sayı:5, Ankara:TODAİE Yayını, ss.27-35.
- YAVUZCAN, Güngör, (1993), "Doğada Kaliteli Yaşam", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.26-29.
- YELMEN, Hasan, (1993), "Çevreyi Koruyan Firmaları Çoğaltmak Devlete Düşen Bir Görevdir", **Deri Özel Sayı**, Sayı:109, ss.18-20.
- YENİKÖY, Osman, (1993), "Ülkemizdeki Erozyon Problemi ve Erozyon Kontrol Çalışmaları", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.15-17.
- YILMAZ, Ziya, (1993), "Çevre ve Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri", **Karınca**, Sayı:674, ss.39-40.
- ZAIM, Sabahattin, (1993), "Çevre Meselesine Dayalı Olarak Türk Dünyasının İşbirliği", **Türk Devletleri Arasında İلمي İşbirliği Konferansı**, Lefkoşe:ss.1-13.
- ZİLELİOĞLU, Hilal, (1993), "Uluslararası Ticaret ve Çevre", **Birlik**, Sayı:1, ss.11-13.

1994

- AGAŞ, Halil, Kamil Selim Sorgun, (1994), "GAP ve Çevre", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:99, Ankara: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.35-37.
- AĞAR, Ahmet, (1994), "Çevre ve Enerji", **Çevre ve İnsan**, Sayı:16, Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını, ss.36-37.
- AĞCA, İ. Kürşat, (1994), **Avrupa Topluluğunda ve Türkiye'de Çevre Politikaları ve Su Kirliliği ile İlgili Mevzuatın Karşılaştırılması ve Uyum**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AHMETCAN, Rıfat, (1994), "İdil Türklerinde Tabiatı Koruma ile İlgili Bazı Gelenekler ve Onlara Ait Terimler", **Türk Dünyası Dergisi**, Sayı:91,ss.44-47.

- AKALTUN, Erdal, (1994), **Çevre Hakkının İşlevselliği (Türkiye Açısından Değerlendirilmesi)**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKINCI, Müslüm, (1994), **Türkiye'de Çevre Hukukunun Gelişimi, Yeterliliği ve Etkinliği**, İnönü Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKINCI, Ziya, (1994), "Milletlerarası Ticaret ve Çevre Hukuku", **Yargıtay Dergisi**, Sayı:3, ss.213-239.
- ALGAN, Nesrin, (1994), **Bölgesel Çevre Yönetiminde Model Arayışları**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- Antalya'da Esnaf/Sanatkar Kesimi ve Çevre**, (1994), Ankara: TÇSV Yayını.
- ARAL, I, vd, (1994), **Ankara Çayında Kirlilik Araştırması**, Ankara: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- ASLAN, Zeynep, Gürhan Aktaş, (1994), "Turizm Açısından Çevre Sorunlarına Genel Bir Yaklaşım", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:11, ss.43-45.
- ASLAN, Selma, (1994), "Çevreci Kütüphanecilik", **Türk Kütüphaneciliği**, Sayı:2, ss.83-86.
- ATAKAN, Yüksel, (der.), (1994), **Birleştirilmiş Radyasyon Fiziği Kavram ve Birimleriyle Çernobil Kaynaklı Nükleer Serpintilerin Çevreye ve İnsana Etkileri:Almanya'daki Ölçüm ve Değerlendirme Örnekleriyle Bu Konulardaki Yol ve Yöntemlerin Açıklanması ve Açıklanması ve Sonuçların İrdelenmesi**, Ankara: Tübitak Yayını.
- ATAUZ, Akın, (1994), "Çevreci Hareketin Türkiye'yi Sarsmayan On Yılı", **Birikim**, Ocak-şubat, 57-58.
- AVCI, Ahmet Ulvi, (1994), "Sanayi Kaynaklı Çevre Kirliliğinin Azaltılması Bakımından Hurda Kullanımı", **Mühendis ve Makine**:TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Cilt:35, Sayı:415, ss.20-23.
- AVCI, Ahmet Ulvi, Vedat Bozkan, (1994), "Küçük ve Orta Büyüklükteki Sanayi Sitelerindeki Dökümhanelerde Merkezi Bir Ocak Kullanımı ile Sıvı Metal İhtiyacının Karşlanması Yoluyla Enerji Tasarrufu ve Çevre Korunması", **Mühendis ve Makine**, Cilt:35, Sayı:413.
- AYDIN, Ahmet Sezai, (1994), "İnsan-Çevre-Belediyeler-Temizlik", **İller ve Belediyeler**, Sayı:582, ss.167-172.
- AYKAÇ, Burhan, (1994), "Çevre Sorunlarının Önemi", **Karınca**, Sayı:690, ss.5-11.
- AYKAÇ, Burhan, (1994), "Kamu Yönetiminde Çevre Sorunlarına Yeni Yaklaşımlar", **Türk Devletleri Arasında 3. İlim İşbirliği Konferansı**, Taşkent-Özbekistan, 1-5 Temmuz 1994.
- AYTAÇ, N., (1994), "Zirai Mücadele İlaçları", **Çevre ve İnsan**, Sayı:17, ss.22-23.
- AYYILDIZ, Kıymet, (1994), **Avrupa Toplulukları ve Çevre Politikaları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BABUROĞLU, Selahattin, (1994), "Çevre Kirliliğine Mühendis Gözüyle Bakış ve Gaflet", **Türk-İnşa Aylık Mesleki Bilim ve Haber Dergisi**, Sayı:145, ss.18-19.
- BALCI, A. Nihat, (1994), "Bir Çevre Kirlenmesi Sorunu Olarak Gürültü", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri B**, Cilt:44, Sayı:3-4, ss.15-34.
- BALKAN, Aysun, (1994), **Çevre Yönetim Sistemi Organizasyonu**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- "Barış İçin Ortaklık:Çevre Dökümanı", (1994), **Nato Dergisi**, Sayı:1, ss.29-30.
- BAYAR, A. B., H. Behrend, (1994), **Küresel Çevre Problemleri-Sera Etkisi, Ozon Tabakasının Parçalanması ve Ormanların Tahribatı**, Ankara:Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi ve Alman Teknik İşbirliği Teşkilatı.
- BAYKAL, Hülya, (1994), "Çevre Sorunlarının Çözümü Çevre Bakanlığı, Valilik ve Yerel Yönetimlerin Koordineli Çalışmasına Bağlıdır", **Çevre Teknolojisi**, Sayı:10, ss.2-3.
- BAYRAKTAR, Meltem, (1994), "Ailelerin Tüketim Alışkanlıkları ve Atık Yönetimlerinin Çevre Açısından Önemi", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:69, s.6.
- BAYRAKTAR, Meltem, Yasemin Mert, (1994), "Tüketicilerin Çevreye Yönelik Tutumları ve Tüketici Özellikleri", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:393, ss.25-30.
- BİRKAN, Çelen, (1994), "Çok Laf Az İşle Katedilen Arpa Boyu Yol:Çevre Politikaları", **Yapı**, Sayı:151, ss.28-29.
- BOZKIR, Hanife, (1994), "Dünyada ve Ülkemizde Çevre Sorunları", **Diyanet Aylık Dergi**, Sayı:45, ss.38-39.
- BOZOK, Düriye, (1994), "Turizm ve Çevre", **Kalkınma**, Sayı:45, ss.43-46.
- BUDAK, Faruk, (1994), "Çevre Sorunlarına Bilimsel Önlemler", **Hava Harp Okulu Dergisi**, Cilt:4, sayı:1, ss.1-5.

- BUDAK, Sevim, (1994), "T.C. Çevre Bakanlığı Kanun Tasarısı Hakkında Öneriler", **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:6, ss. 7-18.
- CALLENBACH, Ernest, (çev:Osman Akınbay), (1994), **Ekotopya**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- CAN, Ahmet, (1994), "Hava Kirliliği ve Önlemleri", **Tesisat Mühendisliği**, TMMOB-Makine Mühendisleri Odası Yayını, ss.20-31.
- CERİT, Semra, (1994), **Sürdürülebilir Kalkınma Yönetimi**, İnönü Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1994), "Esnaf, Zanaatkar ve Çevre",**Türkiye'de Esnaf/Sanatkar Kesimi ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını: ss.31-40.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1994), "Türkiye'de Toprak Erozyonu", **İktisat İşletme Finans**, Sayı:98-99, ss.39-41.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1994), **Esnaf Sanatkar ve Çevre**, Ankara: TÇSV Yayını.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1994), **Esnaf ve Sanatkarlar İçin Çevre Sorunları Atlası**, Ankara: TÇSV Yayını.
- ÇED Eğitimi**, (1994), Ankara: TÇSV Yayını.
- ÇELİK, İsmail, (1994), "GAP Bölgesinde Erozyon, Erozyonu Önleme Çalışmalarında Karşılaşılan Güçlükler, Çözüm Önerileri", **GAP Bölgesinde Bitki Örtüsü ve Ormanlar**, Ankara: TÇV Yayını, ss.76-93.
- ÇELİK, Serdar, (1994), "Önce İnsanlar Tahrip Oldu Sonra Da Çevre", **Ülkü Ocağı Aylık Kültür Dergisi**, Sayı:8, ss.27-31.
- ÇELİK, İsmail, (1994), **Türkiye'nin Erozyon Sorunu ve Cumhuriyet Dönemi Boyunca Yapılan Erozyon Kontrol Çalışmalarının İncelenmesi**, Çukurova FBE Bilim Uzmanlığım Tezi.
- ÇELİKTEN, İsmet, (1994), "Hava Kirliliğinin Etkileri", **Endüstriyel Teknoloji**, Sayı:1, ss.14-17.
- ÇETİN,Vefa, (1994), "28. Olimpiyat Oyunlarına Ev Sahipliğine Aday Şehir İstanbul'da Çevre Koruma İçin Alınan Önlemler",**Türk-İnşa Aylık Mesleki Bilim ve Teknik Haber Dergisi**, Sayı:147, ss.13-15.
- ÇİZGEN, Gültekin, (1994), "Çevre ve Mimari", **Yapı**, Sayı:151, ss.30-37.
- ÇOLAK, Üner, (1994), "Enerji ve Çevre", **Bilim ve Teknik**, Sayı:319, s.30.
- DAĞLI, Tülay, (1994), "Ozon Tabakası İncelmesi,Yarattığı Sorunlar, Önlemler", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:66, s.15.
- DERİNKÖK, Cenk, (1994), **AT ve Türkiye'nin Çevre Politikaları ve Bu Politikaların Getirdiği Ekonomik Yükler**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1994), "Çevreye Yaklaşım", **Antalya'da Esnaf/ Sanatkar ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını, ss.11-18.
- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1994), "Türkiye'deki Çevre Politikasına Genel Bir Bakış", **Türkiye'de Esnaf/ Sanatkar Kesimi ve Çevre**, Ankara:TÇV Yayını: ss.11-20.
- DOĞAN, M., N. Korkmaz, (1994),**Çevre ve İnsan I**, Ankara:Sean Yayıncılık Ltd.Şti.
- DOĞANER, Suna, (1994), "Köyceğiz-Dalyan Çevresinde Eko-Turizm",**Turizm Yıllığı 1994**, Ankara: T.C. Turizm Bankası A.Ş. Yayını.
- DUDLEY, Wallis, (1994), "Gürültü Kirliliği", **Kent ve Gürültü Sempozyumu**, Ankara: ss.1-7.
- DURA, Cihan, (1994), "Türkiye'de Ekolojik Baskılar Üzerine Gözlemler", **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Kayseri: Sayı:11, ss.15-36.
- DURGUN, Şenol (çev.), (1994), "Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Üzerine İca Semineri", **Karınca**, Sayı:685, ss.36-37.
- DURUCAN, Ziya, (1994), "Global Çevre Sorunları ve Türkiye", **Çevre ve İnsan**, Sayı:18, ss.60-63.
- DUYAR, Metin, (1994), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Güneydoğu Anadolu Projesi", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:395, ss.37-40.
- DÜNDAR, Yılmaz, (1994), "Çevre Envanteri ve Enformasyonu", **Çevre ve İnsan**, Sayı:17, ss.40-41.
- DÜZENLİ, Atabay (ed.), (1994), **Kahramanmaraş ve Çevre Paneli**, Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Yayını.
- EKİNCİ, Oktay, (1994),**Çevreciliğin ABC'si**, ABC Dizisi:10, İstanbul:Simavi Yayınları.
- EKİNCİ, Oktay, (1994), **İnsan Hakları ve Çevre**, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- EMEKDAŞ, Jale, (1994), "GAP ve Çevre", **Çevre ve İnsan**, Sayı:16, ss.25-28.
- ERALP, Gündüz, (1994), "Bir Milliyetçi Gözüyle Çevre ve Sorunlar", **Milliyet Çizgi**, Sayı:2,ss.9.
- EREEŞ, F. S., G.Y. Erata, (1994), "Doğal Gaz, Çevre ve Radon", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:13, ss.33-35.

- ERDİN, Ertuğrul, Davut Özdoğanlar, Sevgi Tokgöz, (1994), “Enerji:Dünyadaki Kavgaın Nedeni ve Katı Atıklar İlişkisi”,**Gökova Körfezi Çevre Sorunları ve Çevre Yönetimi Sempozyum Kitabı**, İzmir:DEÜ Mühendislik Fakültesi Basım Ünitesi.
- ERDİN, Ertuğrul, Davut Özdoğanlar, Sevgi Tokgöz, (1994), “Kuşadasında Çevre Bilinci Belirleme Anket Çalışmaları ve İstatistik Değerlendirmesi”, **Kuşadası Kıyı Sorunları ve Çevre Sempozyumu**.
- ERGEN, Melih, (1994),**Yeşiller Partisinin Olmayan Tarihi**, İzmir:Ege Yayıncılık.
- ERİM, Refet, (1994), “Türkiye'de Çevre Hukukunun Gelişimi”,**Türkiye ve Avrupa Topluluğu'nda Çevre Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: ss.13-21.
- EROĞLU, M. Garip, (1994), “Çevre Bakanlığı Kabuk Değiştiriyor”, **Çevre Teknolojisi**, Sayı:11, ss.2-3.
- ERSOY, D., S. Sanver, (1994), “Ozon Tabakasının Yırılması ve Dünya İçin Önemi”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:10, ss.4-8.
- ERSOY, Erhan G., (1994), “Kırsal Dönüşüm Araştırmalarında Ekolojik Yaklaşım Örneği Olarak Hemşin'de İnsan-Çevre İlişkileri”, **HUMANA-Bozkurt Güvenç'e Armağan**, Ankara:Kültür Bakanlığı Yayınları, ss.245-254.
- ERSOY,Ömer, (1994), “Çevremiz ve Kimyasal Kirleticiler”, **Aktüel Eczacı**, Sayı:4.
- ERTORUN, Hale, (1994), **Yapay Çevre Oluşumundaki Sorunların Doğal Çevre Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması (Yapay Çevre Oluşumunun Sapanca Gölü ve Çevresine Etkilerinin Araştırılması)**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERTÜRK, Hasan, (1994), **Çevre Bilimlerine Giriş**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayın No:96.
- ERTÜRK, Hasan, (1994), “Çevre Kirliliği Kontrol Maliyetlerinin Dağılımı Sorunu Üzerine Bir Değerlendirme”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:15, Sayı:2, ss.245-249.
- ERTÜRK, Hasan, (1994), “Kaynak Kullanımında Etkinlik Açısından Çevre Kirlenmesi ve Kirlenme Vergisi”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:15, Sayı:12, ss.187-196.
- ERYILDIZ, H. Semih, (1994),**Çevreyi Geliştirici Kentleşme**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi
- FIRAT ÜNİVERSİTESİ, (1994), **Yerleşim Yerlerinde Hava Kirliliği ve Çevresel Etkileri Paneli**, Elazığ.
- FOREMAN, Susan, Hellen Woodruffe, (çev.Selami Çapan), (1994), “Çevreci Stratejilerin Uygulanması, İnsan Politikası ve Gerçek Hayata Uygulanması”, **Verimlilik**, Sayı:1994/4, Ankara: MPM Yayını, ss.129-146.
- GERAY, Cevat, (1994), “Kooperatifçilik Hareketi ve Çevre Sorunları”,**Kooperatif Dünyası**, Sayı:285, ss.9-20.
- GÖKÇE, Mehmet Günay, (1994), **Çevresel Örgütlenme Yolunda Türkiye ve Dünya'daki Çabalar**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖKÇE, M. Necip, (1994), **Environmental Concern in Car Purchasing Behaviour**, Boğaziçi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖKÇEER, Fikri, (1994), “Çevre Temizlik Vergisi”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, S:580, ss.67-71.
- Gökova Körfezi Çevre Sorunları ve Çevre Yönetimi Sempozyumu**, (1994), Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Basım Ünitesi, İzmir.
- “Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi:Hidrojeolojisi ve Ekolojiye Olan Etkileri”, (1994), **Özel Çevre Koruma**, Sayı:6, ss.68-69.
- Gönüllü Kuruluşlar Toplantısı**, (1994), Ankara: TÇSV Yayını.
- GÖRMEZ, Kemal, (1994), “Environmental Education and Institutionalization of Environment Education in Turkey”, **Cooperation in Turkey**, Number:21, pp.27-29.
- GÖZLER, H. Fethi, (1994), “Fatih Sultan Mehmed'in Çevre ve Halk Sağlığı ile İlgili Vasiyetnamesi Üzerine”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:686, ss.47.
- GÜLEÇ, Cengiz, (1994), “Çevre-Sağlık İlişkileri ve Depresyona 'Çevreci' Bir Yaklaşım”,**Humana-Bozkurt Güvenç'e Armağan**, Ankara:Kültür BakanlığıYayınları, ss.285-304.
- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1994), **Besin Kirliliği**, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No:11, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü, T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1994), **Çevre Kirliliği ve İnsan Vücudu**,Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No:3, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü , T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1994), **Çevre Kirliliğine Vücut Cevabı ve Beslenme**, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No:6, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1994), **Çevre Sağlığı İlkeleri ve Genel Bakış Açısı**, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No:1, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1994), **Çocuk ve Çevre**, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No:23, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü, T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1994), **Kentleşme ve Çevre Sağlığı**, Ankara: Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü.
- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1994), **Su Kirliliği**, Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayını.
- GÜLER, Çağatay, (1994), **Çevre Sözlüğü**, Ankara: Saypa Yayınları.
- GÜLER, Çağatay, (1994), "Çevre Hekimliği", **Sağlık Toplum Çevre Bülteni**, Sayı:37, ss.1-8.
- GÜLER, İrfan, (1994), "Çevre Koruma ve Biyoteknoloji", **Chemist**, Sayı:7, ss.12-13.
- GÜLERMAN, Adnan, (1994), "Çevre Kirliliğinin Azaltılmasında Ürün Etiketleme", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:63, ss.14.
- GÜNAL, Alev, (1994), "Esnaf ve Sanatkarların Çevre Sorunları", **Türkiye'de Esnaf/Sanatkar Kesimi ve Çevre** Ankara:TÇV Yayını:ss.43-55.
- GÜNDÜZ, Turgut, (1994), **Çevre Sorunları**, Bilge Yayıncılık.
- GÜNEŞ, Erdoğan, (1994), "2000 Yılına Doğru Gelişen ve Büyüyen Dünyamızdaki Çevre Sorunlarının Genel Bir Değerlendirmesi", **Karınca Kooperatif Postası Çevre Sayısı**, Sayı:690, ss.22-25.
- GÜNEY, Emrullah, (1994), **Genel Ortam Kirlenmesi: Çevre Sorunları**, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- GÜNEY, Emrullah, (1994), "Çevre Sorunları Karşısında Türkiye Doğasının Onarılması", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, ss.8-9.
- GÜNEY, Emrullah, (1994), "Çevre Sorunu Olarak Gürültü", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:69, s.7.
- GÜNEY, Emrullah, (1994), "Ortam Bozulması Çevre Kirlenmesi", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:693, ss.32-34.
- GÜNEY, Emrullah, (1994), "Ortam Kirlenmesi (Çevre Bozulması)", **Çiftçi ve Köy Dünyası**, Sayı:114, ss.19-22.
- GÜRSELER, Güneş, (1994), "Enerjinin Çevreye Uygun Üretim ve Tüketimi", **Mülkiye**, Sayı:168, ss.17-20.
- GÜRSELER, Güneş, (1994), "Yeni Kavramları Tartışmak", **Günümüzün Çevre Sorunları**, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları.
- GÜVENSEN, Aykut, (1994), **Ege Bölgesi Kıyı Ekosisteminde Yer Alan Halofitlerin ve Psamfitlerin Genel Özellikleri ve Bu Ekosistemler Üzerinde Çevresel Baskılar**, Ege Üniversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HOFFMAN, J. M., (çev: A. Levent Kuzum), (1994), "İçmesuyu Borularında Çevresel Etki Değerlendirmesinin Önemi", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:370, ss.47-48.
- İÇÖZ, Orhan, (1994), "Turizmin Hammaddesi Çevredir Ama..Çevre Sorunları Turizmi Tehdit Ediyor mu?", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:1-2, ss.18-22.
- İNCECİK, Selahattin, (1994), **Hava Kirliliği**, İstanbul: İTÜ Yayın No:1539.
- KAHRAMAN, Nüzhet, (1994), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm", **I. Turizm Sempozyumu**, İzmir:Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını.
- KAHRAMAN, Nüzhet, (1994), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm", **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:12, ss.27-31.
- KANİ, Işık, (1994), "Nüfus Artışı ve Çevredeki Kavgalar", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.15-18.
- KARA, Serap, Tuncay Döğeroğlu, (1994), "Verimlilik ve Çevre: Üretim Kaynaklarının Etkin Kullanımı ile Çevre Korunabilir..", **Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi**, Sayı:1-2, ss.33-35.
- KAREL, Anıl, Hüseyin Topal, (1994), "Yanmadan Kaynaklanan Hava Kirliliği ve Etkileri", **Mühendis ve Makine**, Cilt:35, Sayı:413.
- KARPUZCU, Mehmet, (1994), **Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü**, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- KASAP, Yaşar, H. Kışlalı, (1994), "Çevre ve Toprak Kirlenmesi", **Kahramanmaraş ve Çevre Paneli**, KSU Rektörlüğü Yay. No: 7, Kahramanmaraş.

- KASAP, Yaşar, M. Dilbirliği, (1994), “Hava Kirliliği ve İlimiz”, **Kahramanmaraş ve Çevre Paneli**, KSU Rektörlüğü Yay. No: 7, Kahramanmaraş.
- KASAP, Y., A. R., (1994), “Şehir Atıkları ve Çevre”, **Kahramanmaraş ve Çevre Paneli**, KSU Rektörlüğü Yayın No: 7, Kahramanmaraş.
- KAVRUK, Hikmet, (1994), “Çevre Sorunları Açısından Sıfır Büyüme Modeli”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:10, Sayı:1-2, ss.91-99.
- KAVRUK, Hikmet, (1994), “Türkiye’de Çevre Zihniyeti ve Çevre Teşkilatlanması”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:690, ss.36-42.
- KAYIR, Gülser, (1994), **Çevre Korumaya Ekolojik Yaklaşım: Dalyan Örneği**, Mimar Sinan Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- KELEŞ, Ruşen, (1994), “Kent ve Çevre Haklarının Korunması Üzerine Gözlemler”, **Prof. Dr. Yılmaz Günel’a Armağan**, Ankara: Cilt:49, Sayı:3-4, ss.275-281.
- Kent ve Gürültü Sempozyumu**, (1994), Ankara: Ankara Valiliği Çevre Koruma Vakfı.
- KESİCİ, Abdul Kayum, (1994), **Uluslararası İlişkiler Açısından Kazakistan’da’ki Nükleer Denemeler ve Çevresel Etkileri**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KETEN, Mustafa, (1994), “Türkiye’de Çevre Korumanın Kurumsal Yapısı”, **Özel Çevre Koruma**, Sayı:6, ss.20-21.
- Kirlenen Çağ**, (1994), Cogito, Sayı:2.
- KİZİROĞLU, İlhami, (1994), “Canlıların Yokolma Süreci ve Anadolu’da Soyu Tükenme Tehlikesi Altındaki Kuş Türleri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.2-4.
- KOCASOY, Günay, (1994), **Çevresel Etki Değerlendirmesi**, İstanbul: Katı Atık Türk Milli Komitesi Yayını.
- KUBAN, Doğan, (1994), “Çevreyi Korumak Zorundayız”, **Yapı**, Sayı:157, ss.50-51.
- KUMUK, Taner, S. Akgüngör, (1994), “Tarımsal Yayım ve Çevre”, **Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:31, Sayı:2/3, ss.209-216.
- KÜÇÜKYAZI, M. H. Albayrak, (1994), **Çevre Bilgisi**, Demet Yayıncılık.
- MENTEŞ, A. Celalettin, (1994), “Çevre Sorunları ve Akasya”, **Çağdaş Eğitim**, Sayı:204, ss.40.
- MERİÇ, S., T. Turan, (1994), “Tarımsal Kaynaklı Kirlenme ve Pestisitlerin Rolü”, **Gökova Körfezi Çevre Sorunları ve Çevre Yönetimi Sempozyumu**, Eylül 1994.
- MERTOĞLU (GAMBUCCI), Stefani, (1994), **International Environmental Cooperation: A Theoretical Exploration**, Boğaziçi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MEŞHUR, Murat, (1994), “Çevre Korumacılığı ve Ekonomik Yararlar”, **Antalya’da Esnaf/ Sanatkar ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını, ss.31-36.
- MORTAŞ, Faruk, (1994), “Çevre”, **Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 1994**, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayını, ss.147-150.
- MORTAŞ, Faruk, (1994), “Özel Çevre Koruma Bölgelerinden Bir Sulak Alan Örneği: Köyceğiz Gölü ve Dalyan”, **Ziraat Mühendisliği**, Sayı:273, ss.17-18.
- MORTAŞ, Faruk, (1994), “Sürdürülebilir Tarım, Çevre ve Su Yönetimi İçin Politika ve Stratejiler”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:99, ss.11-13.
- MUTLU, Ayşegül, (1994), “Çevre Sorunlarının Önlenmesinde Yeni Vergi Oluşumları”, **Marmara Üniversitesi İstatistik ve Ekonometri Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, S:1.
- NEIRMAN, Ulrich, (1994), “Karadenizde Karanlık Tablo”, **Özel Çevre Koruma**, Sayı:6, ss.52-55.
- NEYİŞÇİ, Tuncay, (1994), “Antalya’nın Genel Çevre Sorunları İçinde Esnaf ve Sanatkarlar”, **Antalya’da Esnaf/ Sanatkar ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını, ss.25-30.
- ORHAN, Emine, (1994), “Çevre Kirliliğine Karşı Vergi Uygulaması”, **İktisat İşletme ve Finans**, Sayı:98-99, ss.52-58.
- Orta Asya ve Karadeniz Çevre Konferansı**, (1994), Ankara: TÇSV Yayını.
- ÖKTEM, Ruhi, (1994), “Gürültü Kirliliği”, **Mühendis ve Makine**, Sayı:413, ss.13-14.
- Önce Kalite Dergisi Çevre Özel Sayısı**, (1994).
- ÖNDEŞ, Selim, (1994), “Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Çevreye Olan Etkilerinin Değerlendirilmesi”, **Türkiye’de Esnaf/Sanatkar Kesimi ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını, ss.57-76.
- ÖNEN, Y. N., (1994), **Sanayi Faaliyetlerinin Yer Seçim Kriterleri ve Çevre Boyutu(OSB Yerleşiminin Isparta OSB Örneğinde İncelenmesi)**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara.
- ÖNER, Amaç, (1994), “Çevreye Sorun Üretmemek”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:66, ss.19.

- ÖRNEK, G., (1994), **Çevre Eğitimi ve Lise Programlarındaki Yeri**, Hacettepe Üniversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZ, Esat, (1994), “Çevre Sorunları ve Menfaat Grupları:Sendikalar ve Kooperatifler Örneği Üzerine Düşünceler”, **Karınca**, Sayı:690, ss.18-21.
- ÖZ, Esat, (1994), “Çevre Sorunları ve Menfaat Grupları”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:666, ss.18-22.
- ÖZÇELİK, Ahmet, (1994), “Çevre Korumanın Ekonomik Önemi”, **Karınca**, Sayı:690, s.12-17.
- ÖZDEMİR, Nedim, (1994), “Ekosistemleri Bozan Çevresel Faktörler”, **Hasad**, Sayı:104, ss.19-21.
- ÖZDEMİR, C., S. Yüksek, (1994), “Boyutları ve Etkileri Açısından Gürültü Kirliliği”, **Selçuk Üniversitesi Sempozyumu**.
- ÖZDEMİR, İbrahim, (1994), “Kullan At Toplum”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:17, ss.6-7.
- ÖZEK, Ersin, (1994), **Tarımdan Kaynaklanan Çevre Kirlenmesi ve Simülasyon Çalışmaları**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Özel Çevre Koruma 5 Yaşında”, (1994), **Özel Çevre Koruma**, Sayı:6, ss.36-41.
- ÖZGÜR, Hüseyin, (1994), **Türkiye'nin Özel Çevre Koruma Bölgeleri Politikası ve Foça Örneği**, Dokuz Eylül Üniversitesi Çevre Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Basılı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZKANLI, Özlem, (1994), “Dünyada ve Ülkemizde Çevre Politikaları:Turizme Özgü Çevre Sorunları Açısından Bir İnceleme”, **Verimlilik**, Sayı:1994/1, ss.143-158.
- ÖZKANLI, Özlem, (1994), “Turizm ve Doğal Çevre İlişkisi”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:63, s.15.
- ÖZÜMLÜ, Mesut, (1994), “Çevre-İnsan İlişkisi ve İslam Toplumunda İlk Çevrecilik Hareketleri”, **Diyanet Aylık Dergi**, Sayı:42, ss.42-44.
- PALA, Ayşegül, Delya Sponza, (1994), “Çevre ve Bazı Kavramlar Arasındaki İlişkiler”, **1. Ulusal İnşaat-Çevre Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 19-21 Eylül 1994, Salihli, Celal Bayar Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Salihli Belediyesi, ss:574-582.
- PINARLI, Vedat, (1994), “Yerel Yönetimler ve Çevre Sorunu Olarak Katı Atıklar”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:1, Sayı:4, ss.23-34.
- PİRLER, Orhan, (1994), “Belediyelerde Çevre Temizlik Vergisinin Uygulanması”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:3, Sayı:2, ss.33-44.
- POLAT, M., A. K. Onur, (1994), “Barajların, Sulama ve Drenaj Sistemlerinin Çevreye Etkileri”, **Su ve Toprak Kaynaklarının Geliştirilmesi Konferansı Bildirileri**, Cilt:3, ss.1075-1086.
- POLATER, Sinan, (1994), “Çevre Sorunlarının Çözümü:Uluslararası İşbirliği”, **Önce Kalite Dergisi Çevre Özel Sayısı**, ss.25-27.
- PROKOP, K. Marian (çev.Serpil Ural), (1994), **Yeşil Yönetim**, Ankara:TÇV Yayını.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1994), “Karadenizin Kirliliği”, **Karadeniz Ölmesin İstanbul Boğazi Kirlenmesin Karadeniz ve Sorunları Sempozyumu**, İstanbul Anadolu Yakası Lions Kulüpleri.
- SAMSUNLU, A., L. Akça, F. Germirli, (1994), “Endüstriyel Kirlenme Kontrolü: Genel Bakış”, **İTÜ 4. Endüstriyel Kirlenme Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 1-8 İTÜ İstanbul.
- SAMSUNLU, A., (1994), “1994’ün Sonu İtibariyle Türkiye’de Çevrenin Genel Görünümü”, **İzmir Körfezi ve Metropolitan Alan Çevre Sorunları Sempozyumu**, İzmir.
- SARIKAYA, Yasemin, (1994), **Çevresel Kamuoyu Oluşumunda Gönüllü Örgütlerin Rolü ve Önemi, TÇSV Örneği**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SARIYEL, D., (1994), “Dünyanın İklimi Değişiyor: Küresel Isınma”, **Bilim ve Teknik**.
- SAYADFAR, Şahla, (1994), **İran’da Çevre Yönetimi**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAYILI, Murat, Z. Akmen, (1994), “Tarımsal Uygulamalar ve Çevreye Olan Etkileri”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:12, İzmir:Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını.
- SELÇUKBİRİCİK, Sami, (1994), “Gürültü de Kirlidir”, **Teknik Gelişim**, Sayı:6, ss.26-27.
- SEREL, Hicran, (1994), “Ekonomik Büyüme ve Çevre Tartışmaları”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:15, Sayı:2, ss.63-68.
- SHIGAKI, Momiyeshi, (çev:Şimşek Arman), (1994), “Çevre Sorunları ve Japon Kooperatif Hareketi”, **Karınca Postası**, Sayı:694, ss.12-14.

- SOMUNKIRAN, Ayşegül, (1994), **Economic Development: Environmental Degradation or Protection? An Analysis of the Japanese Case**, Bilkent Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SÖNMEZ, Koray, (1994), “Topraklarımızı Koruyalım”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:99, ss.30-31.
- SÖZEN, Nur, (1994), “Çeşitli Ülkelerde ÇED Uygulamalarına Bir Bakış”, **ÇED Eğitimi**, Ankara:TÇV Yayını.
- SÖZEN, Bekir, (1994), **Çevre ve Mali Yükümlülükler, Çevre Temizlik (Çöp) Vergisi, Atıksu Ücret ve Çevre Para Cezaları**, İnönü Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SÖZEN, Nur, (1994), “Çevre Kaynakları ve ÇED”, **ÇED Eğitimi**, Ankara: TÇV Yayını, ss.41-50.
- Standard Çevre Özel Sayısı**, (1995, Sayı:34.
- ŞAMDANCI, İsmail Hakkı, (1994), “Çevre Kirliliğinin Boyutları”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, S:66, s.7.
- ŞEN, Ersan, (1994), **Ceza Hukuku Açısından Sağlıklı ve Düzenli Bir Çevrede Yaşama Hakkı**, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ŞEN, Ersan, (1994), **Çevre Ceza Hukuku-Ceza Hukuku Açısından Sağlıklı ve Düzenli Bir Çevrede Yaşama Hakkı**, İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş.
- ŞEN, Ersan, (1994), “Ceza Hukuku Açısından Avrupa Birliği’nde Çevrenin Korunması”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:7.
- ŞEN, Ersan, (1994), “Çevrenin Korunmasında Uluslararası Örgütlenme”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:9, ss. 67-75.
- ŞEN, Ersan, (1994), “Avrupa Birliği ve Çevre Hukuku”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:6, ss. 43-56.
- ŞENES, Suat, (1994), “Çevre Kirlenmesinin Ekonomik Analizi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:16, ss.16-17.
- ŞENGÜL, Mihriban, (1994), **Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) ve Belediyeler**, Malatya: İnönü Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞİMŞEK, M. Şerif, Adnan Çelik, (1994), “Ekolojik Yapı ve İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:20, Ankara:T.C. Çevre Bakanlığı, ss.30-33.
- TAMKOÇ, Günseli, (1994), “Derin Ekolojinin Genel Çizgileri”, **Birikim**, İstanbul: ss.57-58.
- TAMKOÇ, Günseli (der.), (1994), **Derin Ekoloji**, İzmir:Ege Yayınları.
- TAN, Beyhan, (1994), **Türkiye’de Çevre Hareketleri -Aliğa Örneği-**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TANRIVERMİŞ, H., İlkay Polat, (1994), “Türkiye’de Tarımsal Kalkınmanın Meydana Getirdiği Çevre Sorunları ve Verimlilik Üzerine Etkileri”, **Kooperatifçilik**, Sayı:106, Ankara:Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayını, ss.60-75.
- TANRIVERMİŞ, Harun, (1994), “Türkiye’de Çevre Örgütlenmesi ve Çevre Sorunlarının Önlenebilmesi Yönünden Örgütlenmenin Önemi”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:690, ss.30-35.
- TAYŞI, İsmet, (1994), “TBMM’nin Tarım Sektörüne ve Kırsal Alana Yönelik Çevresel Sorunlara Yaklaşım Biçimi”, **Kooperatifçilik**, Sayı:106, ss.76-95.
- TEMİZKUL TAŞAR, Tülay, (1994), **Televizyonunu Çevre Duyarlılığı Kazandırmadaki Rolü**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOĞA, Necla Özen, (1994), “Çevre Kanunu Değişiyor”, **Çiftçi ve Köy Dünyası**, Sayı:109, ss.26-27.
- TOĞA, Necla Özen, (1994), “Çevre ve Tarım”, **Çiftçi ve Köy Dünyası**, Sayı:112, ss.17-19.
- TOĞA, Necla Özen, (1994), “Zirai Mücadele ve Çevre”, **Çiftçi ve Köy Dünyası**, Sayı:113, ss.23.
- TOKGÖZ, Sevgi, Ayşe Filibeli, (1994), “Gökovadaki Su Kaynakları ve Kirlenmeye Karşı Alınması Gereken Önlemler”, **Gökova Körfezi Çevre Sorunları ve Çevre Yönetimi Sempozyum Kitabı**, İzmir: DEÜ Mühendislik Fakültesi Basım Ünitesi, ss.388-399.
- TOKGÖZ, Sevgi, Sezer Turahioğlu, (1994), “İklim Değişikliği (Sera Etkisi), Sebep Olan Gazlar ve Dünya Üzerine Etkileri”, **Türkiye 6. Enerji Kongresi**, 17-22 Ekim, Dünya Enerji Konseyi Türk Millî Komitesi, ss.25-45.
- TOKGÖZ, Sevgi, (1994), “Sera Etkisi”, **Çevre ve Kültür Birliği Dergisi**, Sayı:?,ss.3-7.
- TONT, Sargun, (1994), “Ekolojik Sorunlar”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:318, ss.30-36.
- TOPÇU, M., S. Taşgetiren, (1994), “Plastiklerin Yeniden Kullanılması”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:10, ss.9-16.
- TOPRAK, Hikmet, (1994), “Çevresel Politikaların Son Silahı: Çevre Kirliliği Vergisi”, **Gökova Körfezi Çevre Sorunları ve Çevre Yönetimi Sempozyum Kitabı**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Basım Ünitesi.

- TORUNOĞLU, Ethem, (1994), **Belediyelerde Yeni Çevre Teknolojilerinin Uygulanabilirliği ve Ankara Örneği**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TORÖZ, İsmail, S. Meriç, İ. Talımlı, H. Z. Sarıkaya, (1994), "Bursa Organize Sanayi Bölgesinde Kirlenme Profili", **İTÜ 4. Endüstriyel Kirlenme Sempozyumu**, ss.29-41, 26-28 Eylül, İstanbul.
- TORÖZ, İsmail, S. Meriç, İ. Talımlı, H. Z. Sarıkaya, (1994), "Bursa Organize Sanayi Bölgesinde Kirlenme Profili", **Su Kirlenmesi Kontrolü (SKATMK) Dergisi**, Cilt:4, Sayı:2, ss.89-94.
- TSK Çevre Direktifi**, (1994), Ankara: Genel Kurmay Başkanlığı Yayını.
- TUNÇALP, Deniz, (1994), "Çevre, Çevre Sorunları ve Verimlilik I", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:66, ss.18-19.
- TUNÇALP, Deniz, (1994), "Çevre, Çevre Sorunları ve Verimlilik II", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, S:67, ss.18-19,22.
- TURAN, Ahmet, (1994), "Orman-Çevre İlişkileri ve Kooperatifçilik", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:692, ss.12-18.
- TÜLBENTÇİ, Kutsal, (1994), "Kentsel Hava Kirliliğinin Azaltılmasında Doğal Gaz Tek Yeterli ve Sürekli Çözüm Değildir", **TİM-SE**, İstanbul: Türk İnşaat Mühendisleri İşveren Sendikası Yayını, Sayı:127, ss.17-19.
- TÜRKEŞ, M., (1994), "Artan Sera Etkisinin Türkiye Üzerindeki Etkileri", **Bilim ve Teknik**, Sayı:321, s.71.
- TÜRK-İŞ, (1994), "Çevrenin Korunması Konusunda Sendikalar Tarafından Yürütülen Çalışmalar", **Türk-İş**, Sayı:287, ss.34-35.
- Türkiye'de Esnaf/Sanatkar Kesimi ve Çevre**, (1994), Ankara: TÇSV Yayını.
- TÜRKMEN, Ayşen, Nuri Azbar, (1994), "Askeri Faaliyetlerin Çevresel Etkileri", **Gökova Körfezi Çevre Sorunları ve Çevre Yönetimi Sempozyum Kitabı**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Basım Ünitesi, ss.494-502.
- TÜRKÖZ, İsmail Orhan, (1994), "Çevre Meselelerinin Ekonomik Yorumu", **Standard**, Sayı:390, ss.37-39.
- TÜRKÖZ, İ. Orhan, (1994), "Çevre Meselelerine Felsefi Bir Yaklaşım", **Standard**, Sayı:393, Ankara: ss.31-32.
- UĞUR, Adem, (1994), "Çevre Sağlığının Verimlilik Üzerine Etkileri", **2. Verimlilik Kongresi-Bildiriler**, Ankara: MPM Yayını, ss.540-546.
- UĞUR, Ali, (1994), "Verimli İktisadi Gelişme ve Çevre İlişkileri", **Türk Devletleri Arasında 3. İlimi İşbirliği Konferansı**, 10-17 Ekim 1994, Taşkent, Özbekistan.
- ULUSOY, Ali. D., (1994), "Çevre Kirlenmesinin Oluşmasından Sonraki Aşamada Medeni Hukuk, Ceza Hukuku ve İdare Hukuku Çözümlerine Bir Bakış", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, Sayı:1-4, ss.125-142.
- URAL, Engin, (1994), "Çevre / Esnaf ve Sanatkar", **Antalya'da Esnaf/ Sanatkar ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını, ss.19-24.
- "Uydular Çevrenin Hizmetinde", (1994), **Özel Çevre Koruma**, Sayı:6, ss.66-67.
- UZUNOĞLU, Selim, (1994), "Çevre Problemlerine Farklı Bir Bakış Açısı", **Ekoloji Dergisi**.
- ÜNAL, Gültekin, (1994), "Kimyasal Kirleticiler Doğanın Dengesini Bozuyor: Zirai Mücadele İlaçları Hedef Alınmayan Canlıları da Zehirliyor", **Tarım ve Köy**, Sayı:97, ss.10-11.
- ÜNAL, İbrahim, (1994), **Çevre, İnsan ve İslam**, Gençlik Yayınları.
- ÜNVER, Saime, Mustafa Güler, Cemalettin Yaşar Çiftçi, (1994), "Tarım-Çevre İlişkileri", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:690, ss.26-29.
- VARGI, Sinan, (1994), "Çevrenin Korunmasında Sendikaların Rolü", **Türk-İş Dergisi**, Sayı:285, ss.38-39.
- VARGI, Sinan, (1994), "Çevre Sorunları Modern Yaşama Zihniyetini Nasıl Değişime Zorluyor", **Mülkiye**, Sayı:173, ss.59-62.
- VARGI, Sinan, (1994), "Çevrenin Korunması Konusunda Sendikalar Tarafından Yürütülen Çalışmalar", **Türk-İş Dergisi**, s.287.
- VARGI, Sinan, (1994), "Toplu İş Sözleşmeleri ile Çevrenin Korunması", **Türk-İş**, Sayı:170, Cilt:18, ss.26-27.
- VARGI, Sinan, (1994), "Türkiye'nin Çevre Sorunları", **Türk-İş**, Sayı:295, ss.42-43.
- YALAZ, Tülin, (1994), **İşletmelerde Çevre Yönetiminin İşletme Fonksiyonlarına Etkileri ve Bir Araştırma**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YALÇIN, Ceyhan, (1994), "Çevre Eğitimi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:18, ss.36-37.

- YALÇIN, Bahar, (1994), “Cazipleştirilen Tüketim Dünyamız ve Çevremizin Tahribine Neden Olan Çirkin Bir Manzara”, **SEKA Dergisi**, Sayı:49, ss.8-10.
- YALÇIN, Bahar, (1994), “Avrupa Çevre Yasaları”, **SEKA Dergisi**, S:47, İstanbul: Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları Genel Müdürlüğü, ss.10-11.
- YAMAN, Ahmet, (1994), “İslam ve Ekoloji”, **Altınoluk**, Sayı:104, ss.44-45.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1994), “Çevre Yönetiminin Kuramsal Temelleri”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:403, ss.79-106.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1994), “Çevresel Ölçüt ve Standartlar”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:3, Sayı:4, ss.29-42.
- YELDAN, A. Erinç, (1994), “Çevre Ekonomisinin Uluslararası Platformda Uygulamaların Türkiye Açısından Önemi”, **İktisat İşletme ve Finans**, Sayı:94-95, ss.44-63.
- Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, (1995).
- YILDIRIM, Soner, (1994), **Çevre ve Türk Silahlı Kuvvetleri**, Ankara:Gazi Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YIRTICI, H. Nur, (1994), **Türkiye’de Seyahat Acentalarının Ekolojik Turizme Bakışı ve Yönetim Sorunları**, Çukurova Üniversitesi SBE İşletme Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÜCELER, Köksal, (1994), “Çevre Bir Lüks Olmamalı”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:344, ss.58-59.
- YÜCELER, Köksal, (1994), “Çevre Sorumluluğu Herkesindir”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, S:340, ss.46-47.
- YÜKSEL, Öznur, (1994), “Çevre Yönetiminde İşletmelerin Sorumluluğu”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:688, ss.67-69.
- YÜKSEL, Onurhan, (1994), **Turizm Alanında Enerji-Çevre İlişkisinin Planlamaya Yansımaları**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ZAMBAK, Caner, (1994), “Çevre Bilinci-Eğitim/İletişim İlişkileri”, **Yaşadıkça Eğitim**, İstanbul: Golden Print Ofset, Sayı:34, ss.12-13.
- ZEHİR, Cemal, (1994), “Hızlı Kentleşme ve Çevre Problemi”, **Yeni Hafta**, Sayı:83, s.9.
- ZEREN, Mualla, (1994), **Çevre Sorunları ve Türkiye’de Çevre Koruma Çalışmaları**, Marmara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ZİYAL, Nur, (1994), **Uluslararası İlişkiler ve Deniz Kirliliği: Akdeniz Eylem Planı**, ODTÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

1995

- ABACIOĞLU, Muhittin, (1995), **Açıklamalı-İçtihatlı Çevre Kanunu ve Çevre Sağlığı Mevzuatı**, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- AĞIGÜN, Sami, (1995), “Su Kaynaklarının Kirlenmesi, Arıtım Tesisleri ve Ortak Arıtımın Önemi”, **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.489-491.
- Ailenin Çevre Eğitimindeki Rolü**, (1995), Ankara: (Proje Yürütücüsü: Prof. Dr. Aytül Kasapoğlu), Sosyoloji Derneği Yayınları No:4.
- AKAR, Abdullah, Dilek Keçeci, (1995), **Çevre ve İnsan**, Sek Yayınevi.
- AKBEN, Fahri, (1995), “Avrupa Konseyi 1995 Yılına Doğayı Koruma Yılı Olarak İlan Etti”, **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.406-409.
- AKÇALI, Rıza, (1995), “Sürdürülebilir Kalkınma”, **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.39-44.
- AKINCI, Müslüm, (1995), **Türk Çevre Hukuku**, İzmit:Kocaeli Kitabevi Yayınları.
- AKINCI, Müslüm, (1995), “Niçin Yaşanılır Bir Çevre İstemiyoruz?”, **Türkiye’de Çevre**, İstanbul: Yeni Yüzyıl Kitaplığı.
- AKPINAR, Nevin, Hayran Çelem, (1995), “Açık Kömür Ocaklarında Çevresel Etkilerin Değerlendirilmesi ve Doğa Onarım Çalışmalarının Milas-Sekköy Ocağı Örneğinde İrdelenmesi”, **Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, Ankara.
- AKSOY, M. Ata, (1995), “Erozyonla Nasıl Mücadele Edilmeli”, **Üretim Dünyası**, Sayı:10, ss.42-44.
- AKSOYLU, Sevin, (1995), “Ekolojiye Yönelmiş Bütünleştirilmiş Planlama Metodolojisi:Polonya Örneği”, **Yapı**, Sayı:160, ss.44-47.
- AKSOYLU, Sevin, (1995), “Ekolojiye Yönelmiş Bütünleştirilmiş Planlama Metodolojisi:Polonya Örneği”, **Planlama**, Sayı:12, ss.65-69.

- AKŞİT, H. İbrahim, (1995), **Türkiye’de Çevre Sorunları ve Hukuki Sorumluluk**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKYÜREK, B. Doğançan, (1995), “Çevre Sorunları”, **Yeni Türkiye**, Ankara:s.127-129.
- AKYÜZ, Gülsüm, (1995), **Çevre Masal ve Öyküleri Başak’ın Çevre Günlüğü**, İstanbul: Arıtaş Yayınları.
- AKYÜZ, Gülsüm, (1995), **Çevre Masal ve Öyküleri Çiçek ile Kirli Kara**, İstanbul: Arıtaş Yayınları
- ALGAN, Nesrin, (1995), “Çevre Gerçeğinin Küresel Düzeyde Ele Alınışı”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, ss.210-219.
- ALICILAR, Ahmet, Vecihi Pamuk, Atilla Murathan, (1995), “Hatip Çayını Kirletici Etkiler Üzerine Bir İnceleme”, **Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi**, Cilt:10, Sayı:2, ss.29-34.
- ALKAN, Türker, (1995), “Tükenmiş Bir Çevresel Miras Orta Asyada Sınır Ötesi Çevre Sorunları ve Doğal Kaynakların Tahribi”, **Avrasya Etüdleri**, Sayı:1, ss.36-51.
- ALP, Ahmet Vefik, (1995), “Çevre Psikolojisi”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.37-39.
- ALPAN, Sema, (1995), “Belediyelerdeki Çöp Sorunu Üzerine”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.520-522
- ALPAR, İstiklal, (1995), “Ekonomi ve Çevre Politikalarının Entegrasyonu”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.325-329.
- ALTINBAŞ, Ü., (1995), “Çevresel Etki Değerlendirmesinde Doğal Kaynak Olarak Toprak”, **ÇED Eğitim Kursu Tebliği**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Çevre Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- ANAP, (1995), **Çevre Koruması ve Türkiye**, ANAP Teknik Büro Yayınları.
- ARAL, Necdet, (1995), “İnsan ve Çevre İlişkileri”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Sayı:5, Ankara: ss.471-476.
- ARAS, N. K., (1995), “Dünyamızın Koruyucu Meleği Ozon Tabakası”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:337, ss.30-33.
- ARAT, Güzin, (1995), “Ortaasya Cumhuriyetleri ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:24, ss.60-62.
- ARAT, Zeynep, (1995), “Çevre Yönetimi”, **Yeni Türkiye**, Ankara:Yeni Türkiye Medya Hizmetleri Yayını, ss.235-237.
- ARDA, Mehmet, (1995), “Uluslararası Ticaret ve Çevre İlişkileri”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.357-362.
- ARHAN, Yılmaz, Mustafa Tolay, (1996), “ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi Modeli”, **Metal Makine**, Sayı:79, ss.52-56.
- ARIYÖRÜK, Mehmet Yılmaz, (1995), “Çevre ve TSE'nin Önemi”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, 34, Çevre Özel Sayısı, ss.1.
- ARMAĞAN, Servet, (1995), “İslam Çevre Hukukunun Genel Esasları”, **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan**, İstanbul Hukuk Fakültesi Yayını.
- ARMAĞAN, Servet, (1995), “Çevre Kirliliğinin Sosyal Sebepleri”, **Prof. Dr. Reha Poroy’a Armağan**, İstanbul Hukuk Fakültesi Yayını.
- ARSLAN, Fatma, (1995), “Sıyanürlü Atıkların Çevre Açısından Etkisiz Hale Getirilmesi”, **Metalürji**, Sayı:98, ss.51-55.
- ASAN, Ünal, (1995), “Global İklim Değişimi ve Türkiye Ormanlarında Karbon Birikimi”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:45, Sayı:1-2, ss.23-38.
- ASLAN, Asım, (1995), “Trakyalı İşadamları Gecekondu Tesislere Karşı Birleşti: Çevreyi Kirleten Sanayiye Dur Diyecekler”, **Ekonomist**, Sayı:5, ss.28-30.
- ASLAN, Zahrettin, (1995), “Doğal Çevrenin Korunmasına Yönelik Alınan Önlemler ve Yasaklar Karşısında Danıştay’ın Tutumu”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:11-12-13, ss.91-93.
- ASLAN, Ümmühan, (1995), **Çevre Muhasebesi ve Nuh Çimento A. Ş.’de Çevre Muhasebesi Üzerine Pilot Bir Çalışma**, Anadolu Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ASMAZ, Hasan, (1995), “Türkiye’de Çevre Eğitimi”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.669-674.
- ATABAY, Semra, Fatih Bülent Yaren, (1995), “Küreselleşme-Yerelleşme Sürecine Uyum ve Ekolojik Bölge Planlama Kavramı”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.272-278.
- ATABAY, Semra, (1995), **Türkiye ve Avrupa Toplumunda Çevre Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyum Bildirileri**, İstanbul: SBF Yayını.
- ATASOY, Veysel, (1995), “Enerji ve Çevre”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.369-371.

- ATAUZ, Akın, (1995), "Gönüllü Ekolojik Tasarruflar Üzerine", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.74-76.
- ATIMTAY, A., (1995), **Yanma ve Hava Kirliliği Kontrolü 3. Ulusal Sempozyumu**, Bildiriler Kitabı, Ankara: ODTÜ Yayını.
- "Avrupa Birliği Komisyonu'nun CO2 Emisyonlarını Sınırlandırmayı Amaçlayan Yeni Talimatı", (1995), **EİE Enerji Bülteni**, Sayı:14, ss.20-21.
- Avrasya Çevre Konferansı**, (1995), Ankara: TÇSV Yayını
- AYANOĞLU, Sedat, (1995), "Orman ve Çevre Üzerinde Olumsuz Etki Yaratan Yasal Düzenlemeler", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:45, Sayı:1-2, ss.53-59.
- AYDOĞMUŞ, Serpil, (1995), "Çevre Korumada Yerel Bir Örnek: Mogan ve Eymir Gölleri Birinci Çevre Kurultayı", **Yapı**, Sayı:160, s.26.
- AYKUT, İmren, (1995), "2000'li Yıllara Doğru Dünyada Çevre Sorunları ve Türkiye", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, s.220-223.
- BALCI, Mustafa, Yakup İcingür, (1995), "Çevre Sorunları ve Alternatif Enerji Kullanımı", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.392-393.
- BALIM, A. İ., (1995), "Erozyon, Sel ve Çamurla Gelen Facia", **Çevre ve İnsan**, Sayı:22, Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını, ss.42-43.
- BALKAŞ, İ. Turgut, Gaye Tuncer, (1995), "Çevre Kirliliği Kontrolü Planlamasında Ekonomik Uygulamalar Maliyet-Karlılık İlişkisi", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.353-356.
- BARIŞ, E., (1995), **Ankara Kentinde Hava Kirliliği Sorununun Çözümünde Peysaj Mimarlığı Açısından Alınması Gereken Önlemler**, Ankara Üniversitesi FBE Peysaj Mimarlığı Bölümü Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- BARLA, Mahmut Celal, (1995), "Çevre:Çağdaş Kavram", **Üretim Dünyası**, Sayı:4, ss.24-25.
- BAŞ, Melih, (1995), "Çevre Yönetim Standardında Finans ve Kalite", **İktisat, İşletme Finans**, Sayı:107, ss.42-46.
- BAŞARAN KICIROĞLU, Bahriye, (1995), **Hazır Giyim İşletmelerinde ÇED**, Gazi Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- BAŞARAN, Fehmi, (1995), "Nasıl Bir Çevrecilik?", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.70-71.
- BAŞOĞLU, Gülden, (1995), "Yat Turizminin Çevresel Açından Değerlendirilmesi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:19, ss.56-59.
- BATIGÜN, C. M., (1995), "Ekolojik Etiketleme", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:399, ss.69-70.
- BAYAT, Cuma, (1995), "Global Çevre Kirliliği", **Üretim Dünyası**, Sayı:4, s.22.
- BEKTAŞ, Vahit, (1995), **Çevre Hukukunun Gelişmesinde Yönetmeliklerin Katkısı**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BERBEROĞLU, Oğuz, (1995), "Erzurum'da Hava Kirliliği, Çözümleri", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.615-618.
- BİLGİNOĞLU, M. Ali, (1995), "Çevre Ekonomisinde Ana Sorun: Negatif Dışsallıklar ve Çözüme Yönelik Politikalar", **Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, ss.239-348.
- BİNARK, İsmet, (1995), "Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki Belgeleri Işığında Türklerde Çevrecilik Anlayışı", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.11-25.
- BİNARK, İsmet, (1995), "Türklerde Çevrecilik Anlayışı", **Çevre ve İnsan**, Sayı:24, ss.41-50.
- Birinci Çevre Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, (1995), TMMOB Makine Mühendisleri Odası Gaziantep Şubesi, 16-17 Kasım 1995.
- BOOKCHIN, Murray, (çev.A. Türker), (1995), **Özgürlüğün Ekolojisi**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- BORA, Tanıl, (1995), "Çevre-Demokrasi İlişkisi ve Almanya'da Bir Yurttaş Örgütlenmesi", **Mülkiyeliler Birliği, Dergisi**, Sayı:77, ss.70-76.
- BORAK, Fahri, (1995), "Nükleer Faaliyetler ve Çevre İlişkisi", **Orta Asya Çevre Konferansı**, (1996), Ankara: TÇV Yayını, ss.32-33.
- BOZARSLAN, Gaye, Nurdan Büyükkamacı, (1995), "Kentsel Atıksuların Geri Kazanım ve Yeniden Kullanım Yöntemlerinin İrdelenmesi", **İstanbul ve Civarı Su Kaynakları Sempozyumu Tebliğler Kitabı**, İSKİ-İTÜ, İstanbul, 22-25 Mayıs 1995.
- BULUÇ, A. Ragıp, (1995), "Teknoloji, Sanat ve Çevre Üzerine Düşünceler", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.86-89.

- BURGER, Dietrich, (çev:Öner Demirer), (1995), “Sera Etkisinin Nedenleri, Sonuçları ve Karşı Stratejiler”, **Tabiat ve İnsan**, S:4, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.27-30.
- BURSA, Murat Sungur, (1995), “Çevre Üzerine Çeşitlemeler”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.154-155.
- BÜYÜKGÜNGÖR, Hanife, (1995), “Tehlikeli Atıklar”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.529-533.
- CANAN, İbrahim, (1995), “İslamda Çevre Çok Buudludur”, **Yeni Türkiye**, Ankara:s.27-38.
- CERİT MAZLUM, Semra, (1995), “Sürdürülebilir Kalkınma Yönetimi”, Meral Korzay, Bülent Himmetoğlu (ed.), **Hasan Zafer Doğan Anı Kitabı**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, ss.220-229.
- CHOMAKOV, Hristo, (1995), “1995 Yılında Bulgaristan'da Hava Kalitesi”, **Orta Asya Çevre Konferansı**, (1996), Ankara:TÇV Yayını, ss.53-55.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1995), “Ormanlarımızda ve Ormancılığımıza Neler Oluyor”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.433-439.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1995), “Standardizasyon Verimlilik ve Çevre”, **Standard**, Ağustos, ss.62-64.
- ÇAKIR, Yılmaz, (1995), “OSB'ler ve Çevre”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:347, ss.53-55.
- ÇAKIRLAR, A. Özkan, (1995), **William Wordsworth'ün Şiirlerinde Çevreci Ahlak**, Bilkent Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ÇALGÜNER, Tahir, (1995), **An Application of Ecological Urban Planning Approach to Problem Utilisation Agricultural Lands for Urban Purposes in Gap Region**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇEKER, Orhan, (1995), “İslam'da Çevre Sağlığı”, **İlim ve Sanat**, Sayı:38, ss.76-82.
- ÇELEBİ, Işın, (1995), “Avrupa Birliği Çevre Politikaları”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.224-226.
- ÇEPEL, Necmettin, (1995), **Yok Ettiğimiz Ormanlarımız Kaybolan Fonksiyonel Değerler ve Zamanımızın Orman Ölümleri**, İstanbul: Tema Vakfı Yayınları.
- ÇETİN, İlker, (1995), “Çevresel Kurumsallaşmanın Gelişimi”, **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.264-266.
- ÇETİN, İlker, (1995), “Gelecek İçin Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:21, ss.41-43.
- “Çevre Bibliyografyası”, (1995), **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.727-775.
- Çevre Bibliyografyası**, (1995), Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dökümantasyon Daire Başkanlığı Yayın No:15.
- “Çevre Bilinci Giderek Örgütleniyor”, (1995), **Ambalaj**, Sayı:22, ss.42-45.
- Çevre İstatistikleri Hava Kirliliği 1990-1993**, (1995), Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın no:1737.
- “Çevrede Yeni Bir Yaklaşım Çevre Yönetimi ve Standartları”, (1995), **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:34, ss.17-24.
- ÇİFTÇİ, İrfan, (1995), “Türkistan'da Kalan Sovyet Atıkları”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, Ankara: ss.658-663.
- ÇİLLER, Tansu, (1995), “Çevreyi Korumak İnsan Haklarının Temel Unsurlarından Birisidir”, **Standard Özel Sayısı**, s.5.
- ÇÖRTOĞLU, İ. Sahir, (1995), “Kirlenen Öder İlkesi ve Ekolojik Zarar Kavramı”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.347-352.
- ÇUHADAROĞLU, Burhan, Emrullah Demirci, (1995), “Meteorolojik Koşulların Hava Kirliliği Üzerindeki Etkisi”, **Tesisat Mühendisliği**, C:3, S:23, İstanbul:TMMOB Makine Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, ss.16-18.
- DAĞDEVİREN, İbrahim, (1995), “GAP Bölgesinde Su Erozyonu Tehlikesi ve Alınması Gereken Tedbirler”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:104, ss.39-40.
- DAŞÖZ, H. İbrahim, (1995), “Çevre Yönetimimizin Hukuksal ve Kurumsal Yapısı Üzerine Değerlendirmeler”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.260-263.
- DAZKIR, Mehmet, (1995), “Hava Kirliliği Kontrol Teknolojisi”, **Yeni Türkiye**, Ankara: s.487-488.
- DEMİR, Nazmiye, (1995), **Seçilmiş Bazı Sektörlerde Kaynakların Verimli Kullanılmayışının Yarattığı Çevre Sorunları**, Ankara: MPM Yayınları:533.
- DEMİR, Tuncay, (1995), “Çevreyle Uyumlu, Sürekli ve Dengeli Turizm”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:24, ss.63-64.
- DEMİR, Tuncay, (1995), “Turizm ve Çevre İlişkisi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:21, ss.59-62.
- DEMİR, V. Selim, (1995), “Çevre Koruma Teknolojileri Çerçevesinde Arıtma Sistemleri”, **Ortaasya Çevre Konferansı**, Ankara:TÇV Yayını, ss.17-20.

- DEMİREL, Süleyman, (1995), "Sağlıklı Doğanın Sağlıklı Toplum İçin Gerekli Olduğunu Hiçbir Zaman Unutmamalıyız", **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi Özel Sayı**, s.4.
- DEMİRER, Mehmet Arif, (1995), "Çevre Bakanlığı Değil Doğal Denge Bakanlığı ve Küresel Komşuluk", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.267-271.
- DEMİRKIRAN, A. R.,Y. Kasap,(1995), "Toprak Kirlenmesi", **Tek. Ele. Derneği Yay.**, Yıl: 2, Sayı:7, Kahramanmaraş.
- DEMİRİSOY, Ali, (1995), "Çevre Sorunlarının Çözülmesinde, Uygulanmasında Gereken Genel Strateji", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.6-13.
- DENİZ, Gürsel, (1995), **Geleneksel Çevrecilikten Gelenekselci Liberalizme**, Ankara:Vadi Yayınları
- DENİZLİ, Adil, Bekir Salih, (1995), "Çevre Sularında Ağır Metal Kirliliğinin Giderilmesi", **Standard**, Özel Sayı ss.108-110.
- DİKİCİ, Hasan, (1995), "Çevre ve İnsan", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, s. 130-131.
- DİNÇERLER, M. Vehbi, (1995), "Çevreciliğin Temeli İnsanoğlunu Korumaktır", **Yeni Türkiye Özel Sayısı** Sayı:5, ss.52-56.
- DOĞAN, Orhan, (1995), "En Büyük Çevre Sorunu Erozyon", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.440-448.
- DOĞAN, Orhan, (1995), "Türkiye'de Toprak Kaynakları, Sorunları ve Çözümler", **Standard Özel Sayı**, Ankara: Türk Standartları Enstitüsü Yayını, ss.73-79.
- DOĞAN, Orhan, Nursen Akpınar, Ayşegül Yiğitler, (1995), "Başkent ve Kirlenen Ankara Çayı", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara:s.597-604.
- DURAK, Aytaç, (1995), "İnsanlığın Ortak Sorunu:Çevre", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.613-614.
- DURNİNG, Alan, (çev.İ.Orhan Türköz), (1995), "Doymak Bilmez Bir Dünya", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.103-122.
- DURUTÜRK, Ertekin, (1995), "Çevre ve Siyaset", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.123-126.
- DÜNDAR, Yılmaz, (1995), "Çevre Korumada Yerel Yönetimlerin Önemi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:19, ss.17-19.
- DÜNDAR, Yılmaz, (1995), "Çevrenin İyileştirilmesinde Çocuk Boyutu", **Çevre ve İnsan**, Sayı:21, ss.22-23.
- DÜNDAR, Yılmaz, (1995), "Çevresel Enformasyon", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.312-319.
- DÜNDAR, Yılmaz, (1995), "İşsizlik ve Çevre Sorunları", **Çevre ve İnsan**, Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını, Sayı:24, ss.12-15.
- DÜNDAR, Y., (1995), "Bazı İllerimizin Çevre Öncelikleri", **Çevre ve İnsan**, Sayı:22, ss.15-18.
- EFE, Recep, (1995), "Gönen Dolayında Gözlenen Çevre Sorunlarına Coğrafi Bir Yaklaşım", **Öneri**, Cilt:1, Sayı:2.
- EFE, Recep, (1995), "Britanya'da İklim Değişimi ve Toprak Erozyonu", **Öneri**, Cilt:1, Sayı:3.
- "Egzos Gazları Denetim Altında:TSE Motorlu Taşıtların Egzos Gazı Kirleticilerine de Standard Getirdi", (1995), **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:34, s.27.
- EKİM,Tuna, (1995), "Bitkiler ve ÇED", **Tabiat ve İnsan**, S:4, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.18-20.
- EKİM,Tuna, (1995), "Türkiye Florası ve Endemikleri", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.417-432.
- EKİNCİ, Oktay, (1995), "En Büyük Çevre Sorunu :Plansızlık", **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.296-297.
- EKŞİGİL, Adnan, (1995), "Doğa Hakları ve Hukuk", **Birikim**, ss.68-69.
- ER, Celal, (1995), "Türkiye'de Çevre Sorunlarından Kimler Sorumlu", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:698, ss.6-8.
- ERBAŞ, Adem Erdem, (1995), **Planlamaya Ekolojik Yaklaşım; Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde İstanbul Örneği**, Mimar Sinan Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERCAN, İsmail, (1995), "Çevre ve Radyasyon", **Standard Çevre Özel Sayısı**, Ankara:TSE Yayını, ss.128-130.
- ERİŞ, Metin, (1995), "Çevre Kirliliği Üzerine Düşünceler", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.465-470.
- EROĞLU, M. Galip, (1995), "Doğru Bir Çevre Politikası Ülkemiz İçin Lüks mü?", **Yeni Türkiye**, Sayı:5, Ankara: ss.175-177.
- EROĞLU, Veysel, (1995), "Çevre ile Uyumlu Şehirleşme", **Yeni Türkiye**, Sayı:5, Ankara: ss.534-536.
- EROL, Cemalettin, (1995), **Çevre Duyarlı Kent Planlarına Temel Olabilecek Çevre Etkileşim Yöntemi Önerisi**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- ERTAN, Birol, (1995), "Ekopolis Çevre ve Kent İlişkisi Temelinde Yaşanabilir Kent İçin Düşünceler", **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.545-547.
- ERTEN, Metin, (1995), **Yerel Yönetimler ve Çevre**, İstanbul:Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- ERTUĞRUL, Safiye, (1995), **Sanayi Kuruluşlarından ve Şehirlerde Kurulu Teknik Sistemlerden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin İncelenmesi ve Alınması Gerekli Önlemler**, Trakya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERTÜRK, Ferruh, (1995), "İstanbul'da Hava Kirliliğinin Boyutları ve Kontrolü İçin Alınması Gereken Tedbirler", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.565-574.
- ERYILDIZ, Semih, (1995), **Ekokent-Çevreyi Geliştirici Kentleşme**, Ankara:Gece Yayınları.
- ESEN, Şahan, Biren Fazıl, (1995), **Çevre Sorunları**, İstanbul Harp Akademisi.
- ESEN, Emin, Tolga Balta, (1995), "ÇED Yönetmeliği Üçüncü Yılına Girerken", **Çevre ve Mühendis**, Sayı:8.
- EVİRGEN, Muzaffer, (1995), "Çevreye Nasıl Bakıyoruz?", **Yeni Türkiye**, Sayı:5, Ankara:ss.162-163.
- EVYAPAN, Rafet, (1995), "Avrupa Topluluğunun Çevreye İlişkin Davranışları Çerçevesinde Türkiye'yi Bekleyen Açmazlar", **Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye**, Sayı:19/20, ss.123-126.
- "Fatih Çevre Vakfı Kurmuştu: Atalarımız Bizlere Güzel Bir Miras Bırakma Gayreti İçinde Oldular", (1995), **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, 34, Özel Sayı, s.12.
- FİLİBELİ, Ayşe, (1995), "Atıksu Arıtma Tesisleri ve ÇED", **Tebliğler Kitabı**, DEÜ Çevre Araştırma ve Uygulama Merkezi ve TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, ss.213-224.
- FİLİBELİ, Ayşe, (1995), "Katı Atıkların Geri Kazanılması ve Değerlendirilmesi", **TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Bülteni**, S:4.
- GARIPOĞLU, Zübeyde, (1995), "1990'larda İşletmecilik ve Çevre", **İktisat İşletme ve Finans**, Sayı:107, ss.61-64.
- GARIPOĞLU, Zübeyde, (1995), "Nükleer Santrallerin Çevreye Etkileri", **Bilim ve Teknik**, Cilt:28, Sayı:328, Ankara:TÜBİTAK Yayını.
- GATT ve Çevre**, (1995), Ankara: TÇSV Yayını.
- GELENDOST, Saynur, (1995), "Direniş..(Çevre Sorunları Üzerine)", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, ss.467-468.
- GENÇKAYA, Ömer Faruk, (1995), "Bölgesel İşbirliği ve Çevre Sorunları:Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örnek Olayı", **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.227-232.
- GERAY, Cevat, (1995), "Çevre Koruma Bilinci ve Duyarlılığı İçin Halkın Eğitimi", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.664-668.
- GERAY, Cevat, (1995), "Sağlıklı Kentsel ve Çevresel Gelişmenin Yönetimsel ve Yasal Boyutları", **Sağlıklı Kentler ve İnşaat Mühendisliği Sempozyumu**, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Yayını.
- GÖKBEL, H., K. Uzun, (1995), "Hava Kirliliğinin Solunum Fonksiyonlarına Etkileri", **Ekoloji ve Çevre Dergisi**, Sayı:15, ss.4-5.
- GÖKÇE, Osman, (1995), "Ege Bölgesi Kırsal Kesiminde Enerji Tüketimi ve Çevre İlişkileri Üzerine Bir Araştırma", **5. Türk-Alman Enerji Sempozyumu**, İzmir, 19-21 Nisan 1995, ss.348-355.
- GÖKÇE, Osman, (1995), "Gediz Havzası Erozyon Sorununun Sosyo-Ekonomik Yönü Üzerine Bir İnceleme", **I. Gediz Havzası Erozyon ve Çevre Sempozyumu**, Salihli, 10-11 Ekim 1995, ss.99-110.
- GÖKBUNAR, Ali Rıza, (1995), "İşletmenin Çevrenin Korunmasında Sosyal Sorumluluğu", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:14, ss.4-6.
- GÖKÇAY, Celal F., (1995), "Çevre Yönetiminde Havza Modeli", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.256-259.
- GÖKÇE, Osman, (1995), "Tarımsal İlaç Kullanımının Doğurabileceği Çevre Kirliliklerinin Denetlenebilmesi Açısından Ege Bölgesi Çiftçileri ile Yapılan Bir Araştırma", **II. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi**, Ankara, 11-13 Eylül 1995.
- GÖKÇEK, İ. Melih, (1995), "Büyükşehirler, Çevre Değerleri, Yapılması Gerekenler ve Sıkıntılar", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara:ss.593-596.
- GÖKDAYI, İsmail, (1995), **Çevre Sorunlarının Geleceği ve Sorunların Çözümünde İzlenebilecek Dünya ve Türkiye Ölçekli Politikalar**, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖLÖNÜ, Sirel, (1995), "Çevre Sorunlarının Önlenmesi İçin Uluslararası Düzeyde Yapılan İlk Çalışmalar", **Kooperatifçilik**, S:108, ss.75-86.

- GÖZET, B., (1995), "Tehlikeli Atıkların Kontrolü", **Çevre ve İnsan**, S.21, s.31.
- GÜÇLÜ YILMAZ, Meltem, (1995), "Gelişmekte Olan Ülkelerde Kentleşme ve Çevreye Olan Etkileri", **Yeni Forum**, Sayı:308, ss.26-27.
- GÜLEÇ, Hüseyin Başol, (1995), **Çevre Hukukunda Mülki İdare Amirinin Yetki ve Sorumlulukları**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLER, Çağatay, (1995), "Çevre ve Sağlık", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.675-723.
- GÜLER, Çağatay, (1995), "Çevrenin İnsan Sağlığı Üzerinde Etkisi", **Standard Çevre Özel Sayısı**, Ankara: TSE Yayını, ss.63-70.
- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1995), "Sağlık Açısından Çevre Değerlendirmesi", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.29-34.
- GÜLERSOY, Çelik, (1995), "Dönülmez Akşamın Ufku", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.72-73
- GÜNAY, Turhan, (1995), **Erozyon**, İstanbul: TEMA Yayınları No:1.
- GÜNDOĞDU, Ayşe, (1995), **Sinop İli Sahilinde Anyonik Deterjan Kirliliğinin Araştırılması**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNDOĞMUŞ, E., U. Karadavut, (1995), "Tarımın Neden Olduğu Çevre Kirliliğine Alternatif Bir Yaklaşım: Organik Tarım", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:702, ss.35-42.
- GÜNDÜZ, M., (1995), "Türkiye'de Organik Tarım", **Gıda Sanayi**, Sayı:37, ss.31-33.
- GÜNEY, Emrullah, (1995), "Çevresel Bozulma ve Ortam Sorunları", **Standard Çevre Özel Sayısı**, Ankara: Sayı:34, TSE Yayını, ss.53-58.
- GÜNEY, Emrullah, (1995), "Dünyada ve Türkiye'de Orman Azalmasının Yarattığı Çevre Sorunları", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.13-16.
- GÜNEY, Emrullah, (1995), "Kültürel Çevre Kirlenmesi", **TİM-SE**, İstanbul: Türk İnşaat Müteahhitleri İşveren Sendikası Yayını, Sayı:147, ss.21-25.
- GÜNGÖR, Nusret, (1995), "Altın mı? Çevre mi? Tartışmaları Üzerine", **Standard Çevre Özel Sayısı**, ss.91-94
- GÜREK, Halil, Saadettin Tonbul, (1995), "Uluova ve Çevresinde Toprak Erozyonu ve Alınması Gerekli Önlemler", **Fırat Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1-2, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.79-92.
- GÜRPINAR, Tansu, (1995), "Türkiye'nin Doğal Çevresine Genel Bir Bakış", **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.410-413.
- GÜZEL, Alper, (1995), "Yeni Çevre Politikaları İçinde Ekonomik Araçların Kullanımı", Kuvvet Lordoğlu(Der.), (1996), **İnsan Toplum Bilim, 4. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi Bildiriler**, İstanbul: Kavram Yayınları, ss.181-191.
- GÜZEL, Zeynep Şahin, (1995), **Turizm Ekonomisinde Çevresel Etkilerin Değerlendirilmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HABLEMİTOĞLU, Şengül, (1995), "Yaşamı Tehdit Eden Bir Çevre Sorunu: Konutlarda Radon Riski", **Standard**, Sayı:406, Ankara:TSE Yayını, ss.88-89.
- HAKTANIR, K., Ayten Karaca, (1995), "Ağır Metallerin Topraktaki Hareketi ve Toprak Kirliliği", **Çevre ve İnsan Dergisi**, Sayı:21, ss.24-26.
- HAKTANIR, K., S. Arcak, Ayten Karaca, (1995), "Tarımsal Çevre Sorunları ve Sürdürülebilir Tarım", **Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi**, 9-13 Ocak, 1995, Ankara. T.C. Ziraat Bankası Kültür Yayınları No: 26
- HAMAMCI, Can, (1995), "Kıyıları, Doğal Çevre ve Kıyı Korumacılığı", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.13-15.
- HANOĞLU, C., M. Sağlam, M. Yüksel, L.Ballice, (1995), "Plastik Atıkların Geri Kazanılması", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:15, ss.20-21.
- HULLU, Berto, (1995), "Greenpeace ve Çevre", **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.652-657.
- HÜSEİNOVA, Ferida, (1995), "Azerbaycan'da Kimyasal Kirlenmenin İnsan Sağlığına Etkisi", **Orta Asya Çevre Konferansı**, (1996), Ankara:TÇV Yayını, ss.47-48.
- İZCİ, Rana, (1995), "Avrupa Birliği ve Türkiye'de Çevre Politikası", **Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye**, Sayı:19/20, ss.118-122.
- İzmir'in Çevre Sorunları**, (1995), İzmir Ticaret Odası Yayını, No:5.
- KABAOĞLU, İbrahim, (1995), "Anayasalarda Çevre Hakkını Düzenleme Teknikleri", **Türkiye ve Avrupa Topluluğunda Çevre Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyum Bildirileri**, (ed.) Semra Atabay, İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBF Yayını.

- KABAOĞLU, E., (1995), “Çevre-Ekonomi İlişkileri ve Finans Sektörü Üzerindeki Yansımalar”, **Bankacılık**, S:11, ss.80-83.
- KABASAKAL, Öner, (1995), “Ekonomi-Çevre İlişkisi Üzerine Bir Deneme”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.330-338.
- KAFAOĞLU, Türksen Başer, (1995), “S.O.S. İstanbul Çevre Gönüllüleri Platformunun Perspektif ve İşlerliği”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara:ss.649-650.
- KALABALIK, Halil, (1995), “Çevre Alanında İl İdarelerinin ve Belediyelerin Fonksiyonları”, **Belediye Dergisi**, ss.11-13.
- KALAY, H. Z., A. Tüfekçioğlu, M. Yılmaz, (1995), “Göktaş Murgul Bakır İşletmelerinin Çevreye Özellikle Toprak Özelliklerine Etkisi”, **I. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi**, 23-25 Ekim 1995, Trabzon.
- KANBER, Rıza, Harun Köksal, Mustafa Ünlü, (1995), “Sulu Tarımda Çevre Konumu: Sulama Çevre İlişkileri”, **Birinci Çevre Sempozyumu Bildiriler Kitapçığı**, TMMOB Makine Mühendisleri Odası Gaziantep Şubesi, 16-17 Kasım 1995, ss.14-32.
- KAPLAN, Ayşegül, (1995), **Çevre Sorunlarının Küreselleşmesi ve Uluslararası Düzeyde Bütüncül Politika Arayışları**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- Karadeniz Çevre Konferansı**, (1995), Ankara: TÇSV Yayını
- KARADENİZ, N., (1995), **Sultansazlığı Örneğinde Islak Alanların Çevre Koruma Açısından Önemi Üzerine Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peysaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- KARAKAYALI, Ayça, (1995), “Çevre Yönetiminde Ekonomik ve Mali Araçlar ve Öneriler I”, **Tabiat ve İnsan**, S:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.23-25.
- KARAKAYALI, Ayça, (1995), “Çevre Yönetiminde Ekonomik ve Mali Araçlar II”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.17-20.
- KARALAR, İsmet, (1995), “Çevresel Etki Değerlendirmesi”, **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.298-299.
- KARPUZCU, Mehmet, (1995), “Çevre Kirlenmesi, Ekonomi ve Toplum”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.339-346.
- KASAP, Y., M. Dilbirliği, (1995), “Çevre Kirliliğinin Bitkiler Üzerine Etkileri (I)”, **Hasad Dergisi**, Sayı:117, İstanbul.
- KASAP, Y., M. Dilbirliği, (1995), “Çevre Kirliliğinin Bitkiler Üzerine Etkileri (II)”, **Hasad Dergisi**, Sayı:118.
- KAYA, Gülser, (1995), **Kocaeli İlinde Çevre Kirliliğine Bağlı Proseslerin Sistemli Analizi ve Çevre Sorunlarının Çözümünde Öngörülen Organizasyon Yapısı**, Kocaeli Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAYIR, Gülser, (1995), “Ekolojik Çevrenin Toplumsal Boyutları”, Kuvvet Lordoğlu(der.), (1996), **İnsan Toplum Bilim**, 4. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi Bildiriler, İstanbul: Kavram Yayınları, ss.193-209.
- KAYIŞÇI, Osman, (1995), “Çevre Hukukunun Türk Hukuk Tarihindeki Görünümü”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**.
- KELEŞ, Ruşen, Can Hamamcı, (1995), “Çevre’de Yeni Bir Yaklaşım:Çevre Yönetimi ve Standartlar”, **Standard Çevre Özel Sayısı**, Ankara:TSE Yayını,ss.21-26.
- KETEN, Mustafa, (1995), “Çevre Korumada Hedef ve Politikalar”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.156-161.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1995), “Türkiye’de Çevre Sorunları ve Çevre Politikası”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, ss.164-167.
- KİBAROĞLU, Yasemin, (1995), “Yeşilini Kaybeden Şehir; İstanbul Artık Nefes Alamıyor”, **Nokta**, Sayı:15, ss.48-50.
- KİZİROĞLU, İlhami, (1995), “Türkiye’de Çevre Eğitimi (Örgün Eğitimde)”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.2-8.
- KİZİROĞLU, İlhami, L. Turan, A. Erdoğan, (1995), “Türkiye’de Çevre Eğitimi”, **II. Eğitim Bilimleri Kongresi**, Beytepe/Ankara
- KİZİROĞLU, İlhami, (1995), “1970 Avrupa Koruma Yılından Önce Doğal Dengenin Sağlanmasında Ekolojinin Yeri ve Önemi; İzlenen Politika ve Yasal Dayanakları”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.15-18.
- KOCASOY, Günay, (1995), “Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Ormanlık Alanlar”, **I. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi**, 23-25 Ekim, Trabzon: ss.70-80.

- KOŞUM, N., (1995), “Koyun Yetiştiriciliği Yoluyla Çevre Koruma”, **Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:32, Sayı:3, ss.135-139.
- KUĞU, Gülşen, (1995), “Sulak Alanların Korunması ve Ramsar Sözleşmesi”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.233-234.
- KUMBUR, Halil, N. Doğan, (1995), “Mersin’de Gürültü Kirliliği Sorunları”, **Çevre Sempozyumu**, Atatürk Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü, Erzurum: ss.444-459.
- KURAL, Orhan, (1995), “Hava Kirliliği İstanbul'un Kaderi mi?”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.575-584.
- KUTLU AKAL, Seval, (1995), “Çevre, Çevre Kirlenmesi, Kirlenme ile Mücadele”, **Hava Harp Okulu Bülteni**, Sayı:39-40, ss.32-40.
- MATER, Barış, (1995), “Marmara Bölgesinde Kirlenme”, **Üretim Dünyası**, Sayı:4, s.23.
- MATER, Barış, (1995), “Türkiye ve Kıyıdaş Ülkelerden Karadenize Taşınan Evsel ve Endüstriyel Atıksuların Etkileri”, **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.502-514.
- MERTER, Ülkü, (1995), “Su Kirliliği ve Su Yaşamına Etkileri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.16-17.
- MERTER, Ülkü, (1995), “Tarım ve Çevre”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, s.4.
- MEŞHUR, Murat, (1995), “Çevre Duyarlı Planlama”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.279-295.
- MEŞHUR, Murat, (1995), “Hava Kirliliği ve Çevre Sorunları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:24, ss.19-22.
- MEŞHUR, Murat, (1995), “Zarflar ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:22, ss.52-54.
- Motorlu Kara Taşıtlarından Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Önlenmesi**, (1995), Ankara: Ankara Valiliği Çevre Koruma Vakfı.
- MÜFTÜOĞLU, Oğuz, (1995), “Uzay Teknolojileri Kullanarak Çevre Koruma Yöntemlerinin Geliştirilmesi”, **Orta Asya Çevre Konferansı**, (1996), Ankara:TÇV Yayını, ss.37-43.
- NAKTİYOK, Atılhan, (1995), **İşletmelerde Çevre Yönetimi ve Bir Uygulama**, Atatürk Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- NEHROZOĞLU, Kemal, (1995), “Çevre Kirliliği ile Mücadelede Kocaeli Modeli”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.619-625.
- NEYİŞÇİ, Tuncay, (1995), “Türkiye’de Çevre Hareketi”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.626-635.
- NOYAN, Özkan, (1995), **Doğa Koruma Rehberi**, Nar Yayınları.
- NUHOĞLU, Y., V. Tosunoğlu, Y. Yıldırım, (1995), “Enerji Santrallerinin Oluşturduğu Asit Yağmurları”, **Çevre Sempozyumu**, 18-20 Eylül ,Erzurum: ss.555-559.
- ODABAŞ, Ali, (1995), “AB Bariyerleri ve Çevre”, **Standard Çevre Özel Sayısı**.
- OKUTAN, Hasancan, (1995), “Türkiye’de Hava Kirliliği ve Kömür Gerçeği”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.483-486.
- ÖCAL, Murat Şahin, (1995), “İktisat, Çevre ve AT’de Çevre İdeolojisi”, **Türkiye Günlüğü**, Sayı:3, ss.53-56.
- ÖNAL, İrfan, (1995), “ÇED Yönetmeliği ve Madencilik”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:241, ss.49-53.
- ÖNAL, İrfan, (1995), “Çevre Sorunlarına Temel Yaklaşımlar ve Bazı Çözüm Önerileri”, **Yeni Türkiye**, Ankara, ss.172-174.
- ÖNCEL, Türkan, (1995), “Çevre Koruma Önlemlerine Genel Bir Bakış”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 34. Seri**, Yayın No:76, İstanbul.
- ÖNDER, İzzettin, (1995), “Çevre Sorunu”, **Üretim Dünyası**, Sayı:3, ss.13.
- ÖNEN, M., (1995), “Çevre Mevzuatı ve Kamu Yöneticileri: Bir Araştırmanın Bulguları”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:28, Sayı:4, ss:121-152.
- ÖZAKMAN, Fatma Odil, (1995), **Çevre Ekonomisinin Mikro Ekonomik Analizi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZÇATALBAŞ, O., (1995), “Üretici Çevre İlişkisi ve Çevre Korumada Tarımsal Yayımlar”, **Çiftçi ve Köy Dünyası**, Sayı:131-132, ss.18-19.
- ÖZÇELİK, Adnan, (1995), “Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve Çevre Bilinci”, **Deniz Kuvvetleri Dergisi**, Sayı:562.
- ÖZDAĞLAR, İsmail, (1995), “Çevre Sorunları Okyanusunda Kısa Bir Gezinti”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.135-149.
- ÖZDEMİR, Ali Talip, (1995), “Çevre Sorunları”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.553-554.
- ÖZDEMİR, Ali Talip, (1995), “Marmara Denizi Kirlilik Raporu”, **Üretim Dünyası**, Sayı:4, ss.20-21.

- ÖZDEMİR, Niyazi, (1995), “Yaban Hayatı ile Çevrenin Korunmasında Türkiye’de ve Dünyada Gelişmeler”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.5-8.
- ÖZDEMİR, İbrahim, (1995), “Batı Dünyasının İki Açmazı: İnsan ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:24, ss.4-8.
- ÖZDEMİR, İbrahim, Münir Yükselmiş, (1995), **Çevre Sorunları ve İslam**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- ÖZER, U., M Cebe, K. Kestioğlu, (1995), “Bursa Şehir Merkezinde Kükürt ve Duman Kirlilikleri Üzerinde İstatistiksel Değerlendirmeler”, **III. Ulusal Yanma Sempozyumu Özet Kitabı**, Ankara.
- ÖZER, A. Öznur, (1995), “Çevresel Etki Değerlendirmesini Uygulanabilir Kılmanın Koşulları”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.300-311.
- ÖZER, U., (1995), **Çevre Bilimlerine Giriş**, Uludağ Üniversitesi Yayını, Bursa.
- ÖZER, Zuhâl, (1995), “Gürültü Kirliliği”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:337, ss.72-77.
- ÖZFATURA, Burhan, (1995), “İzmir Büyükşehir Belediyesinin Çevre ile İlgili Çalışmaları”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.605-612.
- ÖZGEN, Ö., (1995), “Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Profili ve Çevre”, **Verimlilik Dergisi**, Cilt:24, Sayı:3, ss.89-102.
- ÖZKAHRAMAN, İsmail, (1995), “Orman, Çevre, İnsan ve Türkiye”, **Standard Çevre Özel Sayısı**, Ankara:TSE Yayını, ss.80-83.
- ÖZKAN, İ. Raşit, (1995), “Gelişen Çevre Kavramı ve Türk Boğazlarında Deniz Trafik Meselesi”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara: ss.554-564.
- ÖZKAN, M. Bülent, (1995), “Ekoturizm Politikası”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:23, ss.37-39.
- ÖZKAN, Noyan, (1995), “Çevre Hukuku Alanında Koruma Uygulamaları İki Örnek Olay:Galleria İzmir ve Yatağan”, **Türkiye ve Avrupa Topluluğunda Çevre Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyum Bildirileri**, (Ed:Semra Atabay), İstanbul: İÜ SBF Yayını.
- ÖZKAN, Noyan, (1995), “Hukuk Açısından Sinop Nükleer Santral Projesi”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.386-391.
- ÖZKAN, A. Murat, (1995), **Örgüt Kuramına Yeşil Bir Yaklaşım: Ekolojik Kaygılar**, ODTÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZKARACANLAR, O. Kaya, (1995), **Türk Yeşiller Partisi'nin Krizi ve Başarısızlığı**, ODTÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZLÜ, Tamer, (1995), **Samsun ve Yakın Çevresinin Coğrafi Yönden Hava Kirliliği**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZMEN, Atilla, (1995), “Nükleer Enerji ve Çevre”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.383-385.
- ÖZSABUNCUOĞLU, İsmail H., (1995), “Kirli Sulardan Kaynaklanan Dışsalığın Ekonomik Değerlendirilmesi: Gaziantep Kırsal Kesim Saha Çalışması”, **Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:5, Sayı.1, ss.249-260.
- ÖZSOY, Muzaffer, (1995), **Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımı Çerçevesinde Ekonomik Büyüme ve Çevre İlişkileri**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZTÜRK, Mustafa, (1995), “Hava Kirlenmesi ve Çözümleri”, **Üretim Dünyası**, S:4, s.18.
- PANAHOV, Şahin, (1995), “Azerbaycan'daki Ekolojik Durum”, **Orta Asya Çevre Konferansı**, (1996), Ankara: TÇV Yayını, ss.49-52.
- PEKER, Ruhi, (1995), “İstanbul'un Çevre Sorunları”, **Üretim Dünyası**, Sayı:4, ss.12-13.
- POLATSÜ, Serap, (1995), “Asit Yağmurları”, **Standard Çevre Özel Sayısı**, Ankara: Sayı:34, TSE Yayını, ss.95-101.
- “Rio Beyannamesi”, (1995), **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi Özel Sayı**, ss.28-29.
- RÜZGAR, Hasan, (1995), “Çevre Sorunlarına Halkın Katılımı ve Dünya Gündemindeki Önemi”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:592, ss.79-82.
- SAMSUNLU, A, B. Baysal, G. Atalık, (1995), “Sağlıklı Kentleşmede Çevresel Boyut”, **Sağlıklı Kentler ve İnşaat Mühendisliği Sempozyumu**, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Yayını.
- SAMSUNLU, A., (1995), “Nüfus, Şehirleşme, Çevre ve İstanbul Örneği”, **Yeni Türkiye Dergisi**, Sayı:5.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1995), “Hava Kirliliği Sorununun Çözümünde Uygulanacak Çağdaş Yöntemler”, **Hava Kirliliği Sorununun Çözülmesinde Yerel Yönetimlerin Etkinliği Sempozyumu**, Çorum.
- SARIDOĞAN, Neşe, (1995), “Çevre Dostu Deterjana Evet”, **Ekonomik Trend**, Sayı:11, s.34.

- SARITAŞ EGELİ, Gülün, (1995), **Avrupa Topluluğu'nda Çevre Politikası ve Türkiye'de Çevre Politikası**, AÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAYIN, Aytuna, Sücaattin Kırımhan, (1994), “Malatya-Elazığ-Bingöl Karayolunun Çevresel Etkisinin Araştırılması”, **Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi**, Cilt:6, Sayı:2, ss.141-153.
- SAYIN,C., (1995), “Türkiye'de Gübre Kullanımı ve Toprak Kirliliği”, **Ziraat Dünyası Dergisi**, Sayı:428, Ankara: Türkiye Ziraatçılar Derneği Yayını.
- SENCER, Ali, (1995),**Ormanların Korunması İçin Endüstriyel Plantasyonların Önemi**, TEMA Yayınları No:8, İzmit
- SERENGİL, Yusuf, (1995), “Küresel Isınma ve Olası Ekolojik Sonuçları”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri B**, Cilt:45, Sayı:1-2, ss.135-152.
- SEROZAN, Rona, (1995), “Özel Hukukta Çevre Koruma”,**Türkiye'de ve Avrupa Topluluğunda Çevre Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: ss.99-113.
- SEVİNÇ, Kadir, (1995), “Çevre Ekonomisi ve Verimlilik”, **Anahtar**, Sayı:78, Ankara: MPM Yayını, ss.16-17.
- SEYMEN, Ülker Baykan, (1995), “Ekolojik Yaklaşımlar Çerçevesinde Doğa, Mekan ve Toplumsal Bütün Kavramlarına Yönelik Değerlendirmeler”, **Ege Mimarlık**, Sayı:15, ss.68-70.
- SOLAK, Ferruh, (1995), “Türk Cumhuriyetlerinin Önemli Çevre Sorunları”, **Gök Aylık Dergi**, Sayı:3, ss.4-7.
- SÖNMEZ, Necmi, (1995), “Ortak Geleceğimiz (Stockholm 1972-Rio 1992 ve Sonrası)”,**Yeni Türkiye**, Ankara: ss.194-209.
- SUNGUN(UZCAN), Esra, (1995), **Kuzey-Güney İlişkilerinde Çevre Gündeminin Ortaya Çıkışı ve Yeni Birleşmeler**, Boğaziçi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SÜMER, Nuri, (1995), “Türkiye'deki Akarsu Havzalarında DSİ Erozyon Çalışmaları”,**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:103, ss.10-12.
- SÜRÜCÜ, Gülerman, (1995), “Çevre Üzerine”,**Yeni Türkiye**, Ankara:ss.168-171.
- ŞAFAK, Şükran, Sibel Erkal, (1995), “Ailelerin Evle İlgili Faaliyetlerde Çevre Korumasına İlişkin Davranışlarının İncelenmesi”, **Standard**, Sayı:405, Ankara:TSE Yayını, ss.84-89.
- ŞAHİN, Mehmet, (1995), “Asit Yağmurlarının Bazı Karasal Ekosistemler Üzerindeki Etkileri”,**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:103, ss.27-28.
- ŞAHİN, Mehmet, (1995), “Asit Yağmurlarının Su Ekosistemleri Üzerine Etkileri”,**Tarım ve Köy Dergisi**, S:106, ss.55-57.
- ŞAHİN, Mehmet, (1995), “Çevre Kirliliğinin Değişik Formları Arasındaki İlişkiler”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.15-18.
- ŞAHİN, Mehmet, (1995), “Çevre ve Çevre Kirliliğine Sebep Olan Sanayi Tesisi Yerlerinin Seçimi ile Ekolojik Faktörler Arasındaki İlişkiler”, **Karınca**, Sayı:700, ss.72-75.
- ŞAHİN, Mehmet, (1995), “Çevre ve Kirlilik Daimi”,**Tabiat ve İnsan**, S:1, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Koruma Derneği Yayın Organı, ss.10-15.
- ŞAHİN, Mehmet, (1995), “Çevre ve Sağlık Düşmanları I :Gürültü”, **Karınca**, Sayı:697, ss.92-96.
- ŞAHİN, M., (1995), “Balıkesir Ovası Sulu Tarım Alanlarında Verimlilik ile Toprak ve Su Kirliliği Problemleri Üzerine Araştırmalar”,**Verimlilik**, Sayı:1, ss.181-204.
- ŞAHİNOĞLU, Erdoğan, (1995), “Ankara'da Gürültü Sorunu ve Motorlu Taşıtlardan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Çözümü İçin Yapılan Çalışmalar”,**Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Ankara:ss.585-592
- ŞAHİNOĞLU, Erdoğan, (1995), “Türkiye'nin Biyolojik Zenginlikleri”,**Yeni Türkiye**, Ankara: ss.414-416.
- ŞEHSUVAROĞLU, Lütfi, (1995), “Newton'cu Medeniyetin Kendini Tatmin Alanı: Çevre”,**Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.77-80.
- ŞEN, Ersan, (1995), “Çevrenin Korunmasında Türkiye'deki Örgütlenme ve Bu Örgütlerin Görevleri ile Yetkileri”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:10, ss.69-88.
- ŞENGÜL, Füsün, Ayşegül İyilikçi Pala, (1995), “İzmir'de Endüstriyel Su Kirlenmesi ve Kontrolü”, **İzmir'in Çevre Sorunları Kitabı**, İzmir:İzmir Ticaret Odası Yayın No:5, ss.239-261.
- ŞİRİKÇİ, Mehmet, (1995), **Çevre Kirliliğinin Ekonomik Analizi ve Türkiye'de Çevre Sorunları**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- TAKIEH, Helen Khodabandeh Dizaj, (1995), **Çevre Yönetimi ve Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TALINLI, İ., T. Turan Ertaş, (1995), “Zararlı Atıkların Yönetimi: Yönetim Düşünceleri ve Yaklaşımlar”, **Atatürk Üniversitesi Çevre Sempozyumu**, 18-20 Eylül 1995, Erzurum, ss.347-358.
- TALU, Nuran, (1995), “Çevre”, **Yeni Türkiye**, Sayı:3/4.
- TALU, Nuran, (1995), “Çevre ve Ticaret Politikaları ve Türkiye'de Durum”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.363-368.
- TANRIVERMİŞ, Harun, (1995), “Dünya Bankasının Çevre Korumadaki Rolü, Global Çevre, Kalkınma ve Finans İlişkileri”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:703, ss.60-67.
- TARAKÇIOĞLU, I. (1995), “Çevre Dostu (Eko) Tekstiller”, **Tüketici Bülteni**, Sayı:84, Ankara: TSE Yayın Organı s.7.
- TAŞATAR, Burcu, (1995), “Toprak Erozyonu”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:22, ss.44-49.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1995), “Political Alienation Caused by Environmental Problems”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:10, Sayı:2.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1995), “Globalleşmede Çevre Faktörü ve Çevre Korumacı İdeolojiye Politik Bir Yaklaşım”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.178-187.
- TORÖZ, İsmail, (1995), “İstanbul'da Hava Kirliliği ve Çözüm Arayışları”, **Çevre ve İnsan Dergisi**, Çevre Bakanlığı Yayını, Sayı:23, ss.21-26.
- TUNCEL, Semra, (1995), “Hava Kirliliğinin Tanımı”, **Ziraat Dünyası**, Sayı:425, Ankara: Türkiye Ziraatçılar Derneği Yayını, ss.11-24.
- TURAN, A., (1995), “Kooperatiflerin Çevre Koruma Politikaları”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:703, ss.13-17.
- TURAN, Nuran, (1995), “Çevre Korunması ve Kooperatifçilik”, **Kooperatif Dünyası**, Sayı:289, ss.10-16.
- TURAN, M. Arzu, (1995), **Çevresel Etki Değerlendirme Çalışmaları, Ülkemizdeki Uygulamalara İlişkin Sorunlar ve Çözüm Olanakları Üzerinde Araştırmalar**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TUTAR, Hilmi, (1995), “AT Gümrük Birliği ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Cilt:6, Sayı:20, ss.12-18.
- TAYŞİ, İsmet, (1995), “Ulusal Çevre Eylem Planı (UÇEP), Kapsamında Tarım ve Köyişleri Bakanlığını İlgilendiren Çevre Sorunları ile İlgili Mevzuat”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:701, ss.45-51.
- TEKÇE, Birgen, (1995), **Çevre Duyarlılığı İçin Halk Eğitimi: Burdur Örneği**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TELLENBACH, Silvia, (1995), “Türkiye'de Çevre Hukuku-Dışarıdan Bir Bakış”, **Türkiye ve Avrupa Topluluğu'nda Çevre Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyum Bildirileri**, (Ed: Semra Atabay), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.
- TEZCAN, Afife, (1995), “Ortaasya ve Kafasya Cumhuriyetleri ile Çevre Alanında Sürdürülen Bölgesel ve İkili İşbirliği Çalışmaları”, **Ortaasya Çevre Konferansı**, (1996), Ankara: TÇV Yayını, ss.24-26.
- TIRIS, Mustafa, (1995), “Türkiye'de Enerji Tüketimi ve Çevre Kirliliği”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı**, Yıl:1, Sayı:5, ss.372-382.
- TİTİZ, Tınaz, (1995), “‘Çevre Sorunları' mı Yoksa 'Çevrede Kristalleşen Sorunlar' mı?”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.57-63.
- TOKER, Mustafa Cem, (1995), **Türkiye'de Turizm ve Çevre (Karşılıklı Etkileşim Açısından Bir İnceleme)**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOKMANOĞLU, Tahsin, (1995), “Toprak Erozyonunun Zararları”, **TİM-SE**, İstanbul: Türk İnşaat Müteahhitleri İşveren Sendikası Yayını, Sayı:138, ss.9-10.
- TONT, Sargun A., (1995), “Kabus: Sera Etkisi”, **Atlas Dergisi**, Sayı:26, ss.76.
- TONT, Sargun, (1995), “Ekoloji ve Çevre Sorunları”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:326, ss.66-71.
- TONT, Sargun, (1995), “Çevreciliğin Tarihsel Boyutları”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:328, ss.60-63.
- TOPÇUOĞLU, Metin, (1995), **Özel Teşebbüs Hürriyeti Açısından Çevre Hakkı ve Yargısal Korunma**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TORÖZ, İsmail, (1995), “Çevre Sorunlarında Gezinti”, **Üretim Dünyası Dergisi**, Sayı: 4, ss.14-15.
- TORUNOĞLU, Ethem, (1995), “1994'te Türkiye'den Çevre Manzaraları”, **Ziraat Dünyası**, Sayı:426, Ankara: Türkiye Ziraatçılar Derneği Yayını, ss.29-30.

- TOSUN, Oray, (1995), **Çevre Koruma ve Uluslararası İşbirliği: Boğazlar Durumu**, Bilkent Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TUNA, Taşkın, (1995), “Doğadaki Hassas Dengeler”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.404-405.
- TUNÇER, Mehmet, (1995), **Sürdürülebilir Kalkınma ve Tarihsel Çevreyi Koruma Politikası: Ankara, Bergama Şanlıurfa Örnekleri**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- TUTAR, Hilmi, (1995), “Dünya Çölleşiyor mu?”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:19, ss.40-43.
- TÜFEKÇİ, Mehmet, (1995), “Karadeniz Çevresinin Çevre Sorunları”, **Karadeniz Çevre Konferansı**, Ankara: TÇV Yayını, ss.59-68.
- TÜRKEŞ, M., (1995), “Toronto 1988'den Berlin 1995'e İklim Değişikliği Sözleşmesi”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:331, ss.46-49.
- “Türkiye Çöl Olmasın:Türkiye'de Çevre Konusunda Önemli Katkıları ve Dünyadaki Bazı Gelişmeler”, (1995), **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi Özel Sayı**, ss.13.
- Türkiye'de Çevre**, (1995), İstanbul: Yeni Yüzyıl Kitaplığı.
- TÜRKÖZ, İsmail Orhan, (1995), “Çevreyi Kim Kirletiyor?”, **Standard Çevre Özel Sayısı**, Ankara: TSE Yayını, ss.30-46
- TÜRKÖZ, İ. Orhan, (1995), “Çevre Meselelerinin Ekonomik Yorumu”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Sayı:5, ss.320-324.
- ULUKANLIGİL, Ahmet, (1995), “Çevre ve Orman Tahribatlarının Sonucu-Doğal Felaketler”, **Orman Mühendisliği**, Sayı:6, ss.9-10.
- USLU, İbrahim, (1995), **Çevre Sorunları**, İstanbul: İnsan Yayınları.
- ÜNÜRLÜ, M., (1995), “Yeraltı Sularının Kirlenmesi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:22, Ankara:Çevre Bakanlığı Yayını, ss.21-25.
- ÜSTEL, Leyla, (1995), “Çevre Koruma Politikalarında Önceliklerin Belirlenmesi”, **Ortaasya Çevre Konferansı**, (1996), Ankara:TÇV Yayını, ss.21-23.
- VARDAR, İlhan, (1995), “Çevre Temizliği Yönünden Yağ Fabrikaları Atık Suları Üzerine”, **Gıda Sanayi**, Sayı:37, ss.23-24.
- VEZİROĞLU, T. Nejat, (1995), “Hidrojen ve Fosil Yakıt Sistemlerinin Çevresel ve Ekonomik Karşılaştırması”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.132-134.
- WIGHT, Pamela, (çev.TUGEY), (1995), “Ekolojik Turizm yada Eko Satış”, **Turizmde Seçme Makaleler: 23**, Tugev Yayın No:36, ss.69-87.
- YALÇIN, Filiz, Semih Tılfarlıoğlu, (1995), “ISO 14000-Çevre Yönetim Sistemi Üzerine Bir İnceleme”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:36, Sayı:431, ss.31-34.
- YAREN, Fatih Bülent, (1995), “Yaşamı Kavrayış Sorunu Üzerine Yapılan Sorun:Çevre Sorunu Değişen Dünya Görüşü/Ekonomi-Ekoloji İlişkileri Bağlamında Ekolojik Kalkınma”, **Yeni Türkiye Özel Sayısı**, Yıl: 1, Sayı:5, ss.90-102.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1995), “Ulusal ve Yerel Çevre Örgütleri İçin Etkenlik Ölçütleri”, **Yeni Türkiye Dergisi**, Sayı:5, Ankara: ss.228-255.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1995), **Çevre Yönetiminin Temel Araçları**, Ankara:İmge Yayınları.
- YAŞIN, Gülay, (1995), **Toprak Erozyonu, Toplum Bilincinin Oluşturulması ve Bu Aşamada Medyanın Rolü**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YAVUZ, Sabri, (1995), “Çevre Üzerine Düşünceler”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.132-134.
- YAVUZ, Hülya, (1995), “Türkiye'de Çevre Konusunda Uluslararası İşbirliği”, **Karadeniz Çevre Konferansı**, Ankara:TÇV Yayını, ss.47-57.
- YAVUZ, Hülya, (1995), “Karadenizde Çevrenin Korunması ve Yönetimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:19, ss.49-53.
- YAVUZ, Avni, Adnan Çelik, (1995), “Ekolojik Sorunlar ve Çözüm Yolları”, **Standard Çevre Özel Sayı:4**, Ankara:Türk Standartları Enstitüsü Yayını, ss.49-52.
- YAVUZCAN, H. Güçlü, (1995), “Su Erozyonuyla Oluşan Toprak Kayıplarının Önlenmesi”, **Standard Çevre Özel Sayısı:34**, Ankara.TSE Yayını, ss.59-62.
- YAZGAN, Mustafa Sait, (1995), **Sulama Öncesi Ş. Urfa Yöresinde Kullanılan Pestisidlerin Çevre Kirliliği Açısından İncelenmesi**, Harran Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Yerel Yönetimlerin Sağlık İşlevleri ve Çevre Sağlığı**, (1995), Ankara:Türk Belediyecilik Derneği.
- YETİŞ, Ülkü, (1995), “Türkiye'de Endüstriyel Kirlenme ve Kontrolü”, **Yeni Türkiye**, Ankara: ss.477-482.
- YILDIRIM, Yasemin, (1995), **Yazılı Basında Çevre İmajı: Cumhuriyet, Milliyet, Zaman Örneği**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- YILDIZ, Ayşe, (1995), **Türkiye'nin Çevre Yönetimi ve Politikasında Özel Çevre Koruma Kurumu Kararlarının Rolü**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÖNTEM, Zeynep, (1995), "Tehlikeli Atıkların Yönetimi", **Yeni Türkiye**, Ankara:ss.523-528.
- YÜCEL, M., (1995), **Çevre Sorunları**, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Genel Yayın No:109, Ders Kitapları Yayın No:28, Adana.
- YÜCEL, E., M. Öztürk, F. Doğan, (1995), "Kütahya'da Çevre Kirliliği Sorunu", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:15, ss.40-44.
- II. Çevre Şurası Sonuç Raporu**, (1995), Ankara: Çevre Bakanlığı, Yeşil Seri:5.

1996

- ACAR, İsmail Hakkı, (1996), "Motorlu Taşımacılığın Ortaya Çıkardığı Çevre Kirliliği ve Önlemler", **Birinci Ulusal Ulaşım Sempozyumu**, İstanbul: İETT Genel Müdürlüğü, ss.405-413.
- ACARA, Altan, O. Ersan, (1996), **TÜBİTAK Ulusal Çevre Bilim Bibliyografik Veri Tabanı**.
- ADIGÜZEL, Şenol, (1996), **1960'tan Günümüze Türkiye'de Siyasal Partilerin Çevre Sorunlarına Yaklaşımı**, İnönü Üniversitesi, SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AĞCAER, Alaattin, (1996), "Türk Posta Pullarında Çevre", **Çevre ve İnsan**, Sayı:26, ss.31-34.
- AKANSEL, Saniye Aysun, (1996), **Beyşehir Gölü ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası ve Doğal Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKDENİZ, Halil, (1996), **Kıyı Korumasında Yönetimsel ve Tüzel Boyutlar: Kuşadası ve Kemer Kıyılarındaki Yapılaşmalar**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKSU, A. Tanju, (1996), **Bursa'da Kentleşme ve Hava Kirliliği Sorunu**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKYILDIZ, E. B., (1996), "Anormal Mevsim Normalleri", **Bilim ve Teknik**, Sayı:340, ss.38-41.
- ALP, Ahmet V., (1996), "Avrupa Çimento Endüstrisinin Çevre Yaklaşımı", **Dünya İnşaat**, Sayı:143/2, ss.32-34.
- ALPASLAN, Necdet, (1996), "Ege Bölgesinin Çevre Sorunları", **Basın Mensuplarını Çevre Yönünden Bilinçlendirme Semineri**, İstanbul, 31 Mayıs-2 Haziran.
- Ankara Hava Kirliliği Verileri ve Konsantrasyon Haritaları (1983-1995)**, (1996), Ankara: Ankara Valiliği Çevre Koruma Vakfı.
- APAK, Günay, (1996), "Çevre Kalitesi ve Sorumluluklarımız", **Standard**, Sayı:412, ss.143-148.
- ARAPKİRLİOĞLU, K., A. Özer, (1996), **Plancı Gözüyle Kalkınma, Çevre ve Çevresel Etki Değerlendirmesi**, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını
- ARAPKİRLİOĞLU, K., (1996), "Çevre Boyutunun Planlamaya Katılımı Açısından Eşik Analizleri ve Taşıma Kapasiteleri", **Plancı Gözüyle Kalkınma- Çevre ve Çevresel Etki Değerlendirmesi**, Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, ss.3-42.
- ARIKAN, Yunus, (1996), **Avcılar İlçesi Çevre Sorunları**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ARMAĞAN, Ramazan, (1996), **Yerel Yönetimlerde Çevre Hizmetlerini Sunma Yöntemleri ve Karşılaştırmalı Analiz**, Celal Bayar Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AŞK, M. Kemal, (1996), "Erozyonla Savaşın Anatomisi", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.6-8.
- ATAK, Şermin, Zerrin Karaman Toprak, (1996), "Kamu Yönetiminde Gizlilik Faktörünün Çevre Korumacı Politikalara Etkisi", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:412, ss.111-130.
- ATAMAN, Ş., (1996), "Ozon Tabakasının Korunması ve Türkiye'deki Uygulamalar", **Bilim ve Teknik**, Sayı:338, ss.78-79.
- AVCI, Nusret, (1996), **İstanbul'da Kilyos-Karaburun Arasındaki Linyit İşletmelerinin Yarattığı Çevre Sorunları**, İÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYDIN, Zülküf, (1996), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Sorunu", **Türkiye Günlüğü**, Sayı:43, Cedit Yayını, s.74-83.
- AYDIN, Ahmet, (1996), **Kalkınma-Çevre İlişkileri ve Sürdürülebilir Kalkınma (Bandırma ve Alt Bölgesi Açısından Genel Bir Değerlendirme)**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı.
- AYDIN, Mükerrrem, (1996), "Nüfus ve Çevre", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:109, Ankara:Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, ss.19-20.

- AYKUT, İmren, (1996), “Habitat II Kadın ve Çevre”, **Yeni Türkiye Çevre Özel Sayı**, Yıl:2, Sayı:8, ss.257-259.
- Basın Mensuplarını Çevre Yönünden Bilinçlendirme Semineri**, (1996), İstanbul, 31 Mayıs-2 Haziran 1996
- BAŞARAN, Sermet, (1996), “Çevre Koruma Bilincinin Dünü, Bugünü”, **İdarecinin Sesi**, ss.34-36.
- BAYRAM, Abdurrahman, Ayşen Müezzinoğlu, (1996), “Kentler İçin Temiz Hava Planı Uygulaması”, **Çanakkale Çevre Sorunları Sempozyumu Bildiriler Kitabı**.
- BİLGİN, Seyit Ahmet, (1996), **Adapazarı Katı Atıklarının Çevreye Etkisi ve Alternatif Sahalarının Seçimi**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BİNARK, İsmet, (1996), “Arşiv Belgeleri Işığında Türklerde Çevrecilik”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:18, s.37.
- BOLAT, Bersam, (1996), **Çevre Yönetim Sistemleri ve Türkiye’deki Uygulaması**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BOOKCHIN, Murray, (1996), **Ekolojik Bir Topluma Doğru**, İstanbul:Ayrıntı Yayınları.
- BROHİ, Abdülreşit, M. Rüştü Karaman, (1996), “Gübre-Çevre İlişkileri Açısından Gelişen Biyoteknolojik Uygulamaların Önemi ve Alınabilecek Başlıca Önlemler”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:25, ss.55-88.
- CANAN, İbrahim, (1996), **Çevre Meselesinin İslamdaki Yeri**, Selçuklu Belediyesi Yayınları, No:9, Konya.
- CANTÜRK, Behiç, (1996), **Çevre Kanunu ile İlgili Mevzuat**, Alfa Yayınları.
- CERİTLİ, İsmail, (1996), **Çevre Sorunları, Çevre İçin Eğitim ve Bir Araştırma Örneği**, Cumhuriyet Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CERİTLİ, İsmail, (1996), “Globalleşme Sürecinde Artan Çevre Sorunları ve Çözüme Yönelik Yaklaşımlar”, **Ekoloji Çevre ve Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1-2.
- CEYLAN, Tülay, (1996), **Ekonomik Gelişme ve Çevre Sorunları Açısından Turizm Gelişmesi (Dalyan Örneği)**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CONNELL, George, (1996), “ISO 14000 Çevre Standartları”, **Standard**, Sayı:412, ss.118-130.
- ÇABUK, Alper, (1996), **Turizm-Çevre İlişkisi; Gündem 21 Kapsamında Turizmde Çevre Bilinci Kazandırılması Üzerine Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi, FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇAĞLAR, İrfan, (1996), “İşletmelerde Çevre Yönetimi ve Çevre Yönetimini Yaygınlaştıran Dinamiklerin Belirlenmesi”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Sayı:419, ss.86-95.
- ÇAĞLAR, İrfan, (1996), “İşletmelerde Çevre Yönetiminin Yeri ve Önemi”, **TS-ISO 14000 Çevre Yönetimi ve Uygulaması, Gaye ve Amacı Paneli**.
- ÇAMUR, Ü., (1996), “Türkiye’de Çevre Mühendisliği Eğitimi ve Sorunları”, **I. Uludağ Çevre Sempozyumu**, 24-26 Haziran, 1996, Bursa.
- ÇELİKKIRAN, Ahmet, (1996), “İnsan, Çevre, Eğitim”, **Çağdaş Eğitim**, Sayı:221, ss.28-29.
- ÇEPEL, Necmettin, (1996), **Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü**, İstanbul:2. Basım
- Çevre Hakkı**, (1996), İzmir Barosu İnsan Hakları Hukuku ve Hukuk Araştırmaları Merkezi Yayını.
- Çevre Yönünden Gümrük Birliği ve Türkiye**, (1996), Ankara: TÇSV Yayını.
- “Çevresel Etki Değerlendirmesi”, (1996), **Petgaz**, Sayı:2, ss.7-9.
- “Çimento Fabrikaları Emisyonlarının Çevredeki Bitkilere Etkisi”, (1996), **Turkish Journal of Agriculture and Forestry**, S.20 Ek, ss.9-17.
- ÇUHADAR, Gülsen, (1996), “Yeraltı Suyu Kirliliği”, **Devlet Su İşleri Bülteni**, Sayı:423.
- DEDEOĞLU, Ayla Özhan, (1996), “ISO 14000 Çevre Standartları Tarife Dışı Engel Olabilir mi?”, **Standard Zaman-Kalite-Çevre Yönetimi Özel Sayısı**, ss.27-28.
- DEMİR, A. O., S. Yazgan, H. Büyükcangaz, (1996), “Tarımsal Drenajın Çevresel Etkileri”, **I. Uludağ Çevre Mühendisliği Sempozyumu Kitabı**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, ss.789-798.
- DEMİRULUS, Hikmet, Ahmet Aydın, (1996), “Tavukçuluk Artık ve Atık Maddelerinin İşlenerek Çevre Kirliliğinin Azaltılması”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:19, İzmir:Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.22-26
- “Deri Sanayi ve Çevre Deklorasyonu”, (1996), **Çevre ve İnsan**, Sayı:26, ss.44-45
- DİKMEN, Selahattin, (1996), **Bizim Ali**, Ankara: TÇSV Yayını.
- DİNÇER, Meral, (1996), **Çevre Gönüllü Kuruluşları**, Ankara: TÇSV Yayını.

- DİZDAR, Yüksel, (1996), “Ekolojik Tarım”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı,s.15-16.
- DURAN, Mahmut, (1996), **Çevre Yönetimi ve Halkın Katılımı**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DÜNDAR, Yılmaz, (1996), “Dünya Çevre Sorunları Envanteri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:25, Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını, ss.34-38.
- ECİROĞLU, E., M. Evirgen, (1996), “Ankara Hava Kirliliği Verileri ve Konsantrasyon Haritaları”, **Çevre Bilimleri**, Sayı:3, ss.55-63.
- EGELİ, Gülün , (1996), **Avrupa Birliği ve Türkiye’de Çevre Politikaları** Ankara: TÇSV Yayını.
- EKEMEN, Elif, (1996), **Atıksu Yönetiminde Ekonomi: Arıtım Seçenekleri ve Çevre Politikalarına Duyarlı Optimizasyon**, ODTÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- EMEKDAŞ, Jale, (1996), **Güneydoğu Anadolu Entegre Bölge Kalkınma Planı ve Stratejik ÇED**, AÜ FBE Enstitüsü, Ankara.
- ERAYDIN, Ayda, (1996), “Sürdürülebilir Gelişmenin Planlanması Konusunda Yeni Yaklaşımlar”, **Sürdürülebilir Kalkınma Sempozyumu**, Ankara:TMMOB Yayını.
- ERCAN, Gül Filiz, (1996), **AT ve Türkiye’de Çevre Mevzuatı**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERDOĞAN, Müslüm, (1996), **Türkiye Tarımında Doğal Kaynaklar ve Çevre Sorunu**, Marmara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ERDUR, Oğuz, (1996), **An Inquiry on Environmental Values in Turkey**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERGİL, Doğu, (1996), “Sustainable Development-Concept and Practice”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Oral Sander’e Armağan**, Cilt: 51, Sayı:1-4, ss. 249-258.
- ERGÜDER, Can, (1996), **Çevre Kirliliği ile Mücadelede Kamu Gelirlerinin Rolü**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERHÜRMAN, Tufan, (1996), **İdari Yargılama Usulünün Sorunları ve Çevrenin Korunmasına ve Geliştirilmesine İlişkin İptal Davalarının Bunlar Üzerindeki Etkileri**, Ankara SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERSAN, Oya, (1996), **Yatırım Teşviklerinde Çevre Faktörü**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERTEM, M., (1996), “Havanın Temizlenmesi”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:339, ss.34-36.
- ERTÜRK, Hasan, (1996), **Çevre Bilimlerine Giriş**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayını, 2. Baskı.
- GEZER, Abdullah, (1996), **Çevre Koruma Politikaları Açısından Türkiye ve AT Ülkelerine Bir Yaklaşım**, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi.
- GİRDNER, Eddie J., Sevgin Akış, (1996), “Environmental Attitudes in Northern Cyprus”, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, Cilt:23, Sayı:4, ss.477-508.
- GÖKÇE, Osman, (1996), “Çevre Sosyolojisi, Tarım-Çevre İlişkilerinin Düzenlenmesindeki Rolü ve Bir Örnek Araştırma”, **Tarım ve Çevre İlişkileri Sempozyumu**, 13-15 Mayıs 1996, Mersin.
- GÖKÇE, Osman, (1996), “Çevre ve Turizm İlişkilerinin Düzenlenmesi ve Kuşadası Örneği”, **II. Kıyı Sorunları ve Çevre Sempozyumu**, 14-16 Kasım 1996.
- GÖKDAYI, İsmail, (1996), “Doğal Kaynakların ve Çevrenin Korunmasında Önemli Bir Tehdit Unsuru: Ekolojik Bunalım ve Sorunun Kapitalizmden Kaynaklanan Sonuçlarının Dünyanın Geleceğine Etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**.
- GÖKDENİZ, Ümit, (1996), “Çevre Muhasebesi”, **Öneri**, Sayı:5, Cilt:1.
- GÖKSU, Sezai, (1996), “Sürdürülebilir Kalkınma Nasıl Tartışılmalı: Kavramın Yarattığı Yanılsamaları Çözebilmek”, **Sürdürülebilir Kalkınma Sempozyumu**, Ankara: TMMOB Yayını.
- GÖNENÇ, I. E. vd., (1996), **Uzaktan Algılama Yöntemiyle Tuna Bağlantılı Karadeniz Kirlenmesi Araştırması Sonuç Raporu**. ISKI, İstanbul.
- GÖNÜLLÜ, M. T., E. Arslankaya, B. İ. Goncaloğlu, F. İlder Aydınol, G. Kanat, A. Saral, E. Debik, (1996), “İstanbul’da Ev Çöplerindeki Geri Kazanılabılır Materyallerin Araştırılması”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, S.19.
- GURBETOĞLU, Selim, (1996), **Elmalı Baraj Havzası’ndaki Yerleşimlerin Çevre Politikası Yönünden İrdelenmesi**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1996), **Çevre Sağlığı Mevzuatı**, Ankara:Sağlık Bakanlığı Yayını.
- GÜLER, Çağatay, (1996), “Çevrenin İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesinde Çevre Öyküsünün Etkisi”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:37, Sayı:437.
- GÜLLER, Kamil, (1996), “Eminönü İlçesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Çevre Problemleri”, **Öneri**, Cilt:1, Sayı:5.
- GÜREL, A., O. Gaytancıoğlu, (1996), “Trakya Tarımının Yapısal Durumu, Örgütlenmede Yayımlı Eksikliği ve Çevre Sorunları”, **Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1-2.
- GÜRPINAR, Ergün, (1996), “Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasına Yaklaşım”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, Sayı:14, ss. 37-40.
- GÜRPINAR, Ergun, (1996), **Kent ve Çevre Sorunlarına Bir Bakış**, İstanbul:Der Yayınları.
- GÜVEN EKMEKÇİ, Ayşe, (1996), **Çevresel Etki Değerlendirme Sürecine Katılım**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜVEMLİ, Oktay, Ümit Gökdeniz, (1996), “Çevre Muhasebesindeki Gelişmeler”, **Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Bülteni**.
- HABAN, Ö. A., (1996), “Kentsel Çevre Araştırmalarında Uluslararası Yaklaşımlar Üzerine, Çevre Planlama ve Tasarımına Bütüncül Yaklaşım”, **Çevre Planlama ve Tasarım Haftası'96 Etkinlikleri Sempozyumu**, Ankara: 26-28 Kasım 1996, ss.143-160.
- HAFIZOĞULLARI, Gül, (1996), “Çevre Duyarlı Kentleşme Politikaları”, **Mimarlık Özel Sayı**, Yıl:5, ss.31-32.
- HAKTANIR, Koray, (1996), “Türkiye'de Çölleşme Nedenleri ve Önlenmesinde İzlenecek Ulusal Strateji ve Politikalar”, **3. Çevre Şurası**, Ankara: ss.518-543.
- HEPCAN, Şerif, Aydın Güney, (1996), “Koruma Alanlarında Yeni Yönetim Kategorileri ve Önemi”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, S:20, İzmir:Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.6-8.
- İLERİ, Recep, Burhan Sümer, Haluk Gezbul, Erdoğan Şenol, (1996), “Atık Kağıt İşleme Endüstrisinde Atıksu Miktarının Azaltılması ve Geri Kazanımıyla Çevrenin Korunması”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:21, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.16-24.
- İNANÇLI, Selim, (1996), **Türkiye ve Sakarya'da Sosyo-Ekonomik Açından Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri**, Adapazarı: Adapazarı Ticaret ve Sanayi Odası Yayını.
- İZCİ, Rana, (1996), “Çevre ve Ticaret”, **Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye**, Sayı:24, s.86-87.
- KABAOĞLU, İbrahim, (1996), **Çevre Hakkı**, Ankara:İmge Kitabevi, 3.Baskı.
- KAHVECİ, Osman, (1996), “Bozuk Orman Alanlarının Ağaçlandırılmasında Ekolojik ve Ekonomik Düşünceler”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.33-35.
- KAPLAN, A., (1996), “Federal Almanya'da Çevre Yönetimi İçin 'Merkezileşme-Bütünleşme' Tartışmaları”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:29, Sayı:2, ss.109-122.
- KAPLAN, Çetin, (1996), **Çevre Kirliliği ve Türkiye'de Çevre Koruma Hizmetlerinin Örgütlenmesi**, Cumhuriyet Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAPTAN (Ok), Hanife, (1996), **Çevre Sorunlarının Ekonomik Etkileri ve Eskişehir Örneği**, Anadolu Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAGÖZ, M. Ö., Doğanay Tolunay, (1996), **Yeni Köy (Muğla) Termik Santralinin Çevre Ormanlar Üzerindeki Etkileri**, (İstanbul Üniversitesi Araştırma Fonu Tarafından Desteklenmiş Proje).
- KAYA, Yusuf, (1996), **Adana İli Hava Kirliliğinin Meteorolojik Analizi ve Kirlilik Ölçütlerinin Saptanması**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAYABAŞI, Yaşar, (1996), “Tarım Alanlarının Amaç Dışı Kullanımı ve Çevre Sorunları”, **Tarım ve Köy Dergisi**, S:109, s.14-15.
- KILIÇOĞLU, Özge, (1996), **Avrupa Topluluğu ve Almanya'da Çevre Politikasının Yasal Çerçevesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KİŞİ, Yaşar, (1996), “Dünyada ve Ülkemizde Çevre Sorunları I”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:25, ss.49-53.
- KİŞİ, Yaşar, (1996), “Dünyada ve Ülkemizde Çevre Sorunları II”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:26, ss.27-28.
- KOÇAK, Adem, (1996), “Çevre ve Enerji”, **Petgaz**, Sayı:4, ss.14-17.
- KÖSEBALAN, Nalan, (1996), **Turizm- Doğal Çevre Arasındaki Etkileşim ve Türkiye'deki Büyük Ölçekli Konaklama İşletmelerinin Doğal Çevre Sorunlarına Yönelik Duyarlılıkları ve Turizm-Doğal Çevre Arasındaki Ortak Yaşamsal (Simbiyotik) İlişki**, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi.

- KUMBUR, Halil, (1996), "TS-ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi Standartlarının Uygulanmasında Üniversite ve Araştırma Kuruluşlarının Yeri", **Standard**, ss.100-104.
- KURTERDEM, K., T. Onacak, M. M. Evirgen, (1996), "Artan Sera Etkisi ve Küresel Isınma", **Çevrebilimleri**, Sayı:3, ss.47-54.
- MAKİNECİ, Ender, (1996), "Trakyanın Mevcut Orman Varlığı ve Ekolojik Önemi", **Trakya'nın Bugünü ve Geleceği İçin Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu**, 3-6 Ocak 1996, Edirne: Çorlu Mühendis ve Mimarlar Odası Birliği Yayın No:183, ss.117-127.
- MAMEDOV, Niyazi, (1996), "Toplum ve Doğanın Karşılıklı Etkileşimi:Sosyal Ekoloji",**Ekoloji Çevre Dergisi**, S:21, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.13-15.
- MATER, Barış, (1996), **Toprak: Oluşumu, Erozyon ve Korunması**, İstanbul: 2.Baskı.
- MATHEWS, Jessica T., Daniel B. Tunstall, (1996), "ECO- Gelişmeye Doğru:Karar Verenlere Çevre Bilgileri Sağlamak", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.3-8.
- MEŞHUR, Murat, (1996), "Vergiler ve Çevre", **Çevre ve İnsan**, Sayı:26, ss.27-28.
- MUSUBEYLİ, Nihal, Nimetullah Burnak, (1996), "Çevre Yönetim Sisteminin Oluşturulması",**YA-EM 96 Bildiriler Kitabı-Üretim ve Hizmet Sektöründe Bilgi Teknolojisi**.
- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, (1996), "Kentlerin Hastalığı:Kirliliği Hava", **Egevizyon Dergisi**, ESİAD Yayını, S:16.
- NAKTİYOK, Atılhan, (1996), "Doğal Çevre Sorunları ve İşletmeleri", **Standard**, Mayıs, Ankara: TSE Yayını, ss:71-73.
- ONUR, Aylin Kübra, (1996), "Çevre Kirlenmesinin Bitkisel ve Hayvansal Üretime Etkileri",**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:109, ss.21-23.
- Orta Asya Çevre Konferansı**, (1996), Ankara: TÇSV Yayını.
- Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Mahalli İdarelerin Güçlendirilmesi Projesi: Çevre ve Katı Atık Yönetimi Eğitim Semineri Bildirileri**, (1996), İzmir, TİKA -Alman İşbirliği ve Teknik Yardımlaşma Ajansı, Ankara:TİKA Yayını.
- ÖKMEN, Mustafa, (1996), "Teknoloji, Tüketim ve Çevre Sorunları", **Ekoloji Çevre Dergisi**, S:19, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.4-7.
- ÖNAL, Alp, (1996), "Çevre Yönetim Sistemleri",**ISO Dergisi**, S:350.
- ÖZ, Zahide, (1996), **Türkiye'de Çevre Yönetimi**, İnönü Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZAVCI, Onur, (1996), **Sanayileşmenin Oluşturduğu Çevre Sorunları**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZBEY, Arslan, (1996), "Sosyo-Ekonomik Açından Kentleşme ve Çevre Korunması", **İşveren**, Cilt:34, Sayı:10, ss.24-29.
- ÖZÇATALBAŞ, O., (1996), "Çevre Korumada Tarımsal Yayımlar", **Bilim ve Teknik**, Sayı:341, Cilt:29, s.96.
- ÖZDEMİR, İbrahim, (1996), "Çevre ve Din", **Çevre ve İnsan**, Sayı:7, ss.45-48.
- ÖZER, A. Öznur, (1996), **Çevresel Etki Değerlendirmesine Giriş**, Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını.
- ÖZER, A. Ö., K. Arapkirlioglu, C. Erol, (1996), "Sürdürülebilir Kalkınma, Çevre ve Şehir Plancıları", **Planlı Gözüyle Kalkınma- Çevre ve Çevresel Etki Değerlendirmesi**, Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını.
- ÖZTÜRK, M. Hayati, (1996), "Petro-Kimya Sanayinin Çevre Uygulamaları Açısından Gümrük Birliğinden Etkilenmesi",**Gümrük Birliği ve Çevre Paneller Dizisi**, Kalder Yayınları.
- ÖZTÜRK, Nevin, (1996), **Türkiye'de Avrupa Topluluğuna Üye Ülkelerde Çevre Yönetimi ve AT Çevre Politikaları**, İstanbul Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZTÜRK, M., İ. Uysal, R. Dalgıç, A. Sayar, D. Gökmen, (1996), "Çevre Sorunlarının Çözümünde Çok Amaçlı Bitkisel Sistemlerin Kullanımı",**Mediz Havzası II. Tarım, Erozyon ve Çevre Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 1996, Manisa.
- PEKER, Nuriye, (1996), **Bazı Faaliyet Tipleri İçin ÇED Raporlarında Kullanılabilecek Kontrol Listeleri ve Değerlendirme Matrislerinin Oluşturulması**, Çukurova FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ROE, Terry L., A. Erinç Yeldan, (1996), "How the Doctor's Prescriptions May Fail: Environmental Policy Under Alternative Market Structures", **ODTÜ Gelişme Dergisi**, Cilt:23, Sayı:4, ss. 577-600.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1996), "Sürdürülebilir Kalkınma", **Çevre Teknolojisi Dergisi**, S:17, İstanbul.

- SAMSUNLU, Ahmet, (1996), "Gürültü Kirliliği Sorununa Genel Bakış", **VATEV HABİTAT II Etkinlikleri Paneli**, 5 Haziran, İTÜ Taşkılla.
- SANDAL, Ahmet, (1996), "Çevre Koruma- Geliştirme Faaliyetleri ve Belediyeler", **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:1, Sayı:4, Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Kontrolörleri Derneği Yayını, ss.34-41.
- SANDIKÇI, Ayşe, (1996), **Porsuk Nehir Kirliliği**, Dumlupınar Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SANER, Elif, (1996), "Çevre Kanunları ve Dünya Kağıt Sektörü Üzerindeki Etkileri", **SEKA Dergisi**, Sayı:54, İstanbul:Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları Genel Müdürlüğü, ss.14-17.
- SAVAŞ, Vural F., (1996), "Doğal Kaynak ve Çevre Sorunlarının Çözümünde Liberal Yaklaşım", **Liberal Düşünce**, Cilt:1, Sayı:3, ss.56-60.
- SAYMAN, Ülker, Hülya Koç, Şebnem Gökçen, Ömür Saygın, (1996), "Kent Planlama Ölçeğinde Çevre Sorunları-Izmir Kentinde Gündem 21'e Doğru", **İzmir Büyükşehir Belediyesi**, Sayı:182, ss.34-41.
- SEVİM, Fatma, (1996), **Türkiye'de Çevre Hareketleri ve Gönüllü Kuruluşlar**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SEZER, İ. Füsün, (1996), "Kaybolan Yaşama Sevincimiz Olmasın-Yeşil Pazarlama Uygulamaları", **Marmara Üniversitesi İstatistik ve Ekonometri Araştırma ve Uygulama Dergisi**, Sayı:1.
- SÜMER, Esin, (1996), "Ormanların Önemi ve Yok Olma Nedenleri", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.9-12.
- ŞAHİN, Mehmet, (1996), "Akşehir Yöresinde Tarımsal Problemler ile Toprak ve Su Kirliliği Üzerine Araştırmalar", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.18-28.
- ŞAHİN, Mehmet, (1996), "Hava Kirliliğinin İklim Üzerindeki Etkileri 1. Sera Etkisi", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, Ankara :Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.22-26.
- ŞAHİN, Mehmet, (1996), "Maden Çıkarılan Sahaların İslahı ve Çevre Sağlığı Açısından Önemi", **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı, ss.13-19.
- ŞEN, Ersen, (1996), "Sağlıklı ve Düzenli Bir Çevrede Yaşama Hakkınının 1982 Anayasasındaki Yeri", **Kırıkkale Barosu Dergisi**, S:11, ss.20-27.
- ŞENGÜL, Füsün, Ayşe Filibeli, (1996), "Hazır Beton Tesislerinde Su Kullanımı, Atıksu Kaynakları ve Çevre Sorunları İçin Çözüm Önerileri", **Hazır Beton Dergisi**, Sayı:3, ss.46-54.
- ŞENOL, Fazıl, (1996), **Çevre Sorunlarının Turizm Hareketleri Üzerindeki Etkileri (Örnek Bir Uygulama)**, Balıkesir Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TALINLI, İ., T. Turan Ertas, L. Çapalov, N. Eris, Z. Vural, (1995), "Zararlı Atıkların Tanımı ve Yönetimi I. Gelisme Raporu", **İTÜ Araştırma-Gelistirme Projesi**, Kasım 1995, İstanbul.
- TANRIKULU, Ahmet Kenan, (1996), "Çevresel Etki Değerlendirmesi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:26, ss.15-16.
- TANRIVERMİŞ, Harun, (1996), **Sanayinin Neden Olduğu Çevre Kirliliğinin Tarıma Verdiği Zararların Değerinin Biçilmesi: Samsun Gübre ve Karadeniz Bakır Sanayileri Örneği**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TARHAN, Ayşe Burçe, (1996), **Türk Tüketicilerinin Çevreci Reklam İddialarını Algılamaları**, ODTÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Tarım ve Çevre Sempozyumu Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı Bildiri Kitabı**, (1996), 13-15 Mayıs, 1996, Mersin.
- Temiz Üretim, Temiz Ürün, Çevre Dostu Teknolojiler Çalışma Grubu Sanayi Sektörü Raporu**, (1996), Bilim Teknik, Sanayi Tartışmaları Platformu, Ankara. TÜBİTAK-TTG.V.
- TİCAN, Semra, (1996), **Effect of Air Conservation Unit Integrated Into 8th Grade Junior High School Science Curriculum on the Related and Environmental Attitudes of the Students**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOKÖZ, Güzin, (1996), **Çevre Sorunu Olarak İzmir Körfezinin Kirlenmesi ve Kirliliğin Önlenmesinde Alternatif Finansman Yöntemleri**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1996), "Sosyo-Ekonomik Çevre ve ÇED", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:410, ss.59-82.

- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1996), “Yerel Yönetimler; Politik, İdari Sorunlar, İzmir Kentinde Gündem 21'e Doğru”, **İzmir Büyükşehir Belediyesi**, Sayı:3, ss.171-173.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1996), **İzmirde Gündem 21**, İzmir Büyükşehir Belediyesi.
- TORÖZ, İsmail, (1996), “Çevre Kirliliğinde Plastiklerin Yeri ve Kontrolü”, **Üretim Dünyası Dergisi**, Sayı:11, ss.38-39.
- TORÖZ, İsmail, C. Kınacı, O. A. Arıkan, S. Meriç, T. Turan Ertaş, (1996), **İstanbul'da Katı Atıkların Ayrı Biriktirilmesi, Toplanması ve Değerlendirilmesi Projesi, II. Ara Raporu**, İTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü, T.C. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koru
- TORÖZ, İ., T. Turan Ertaş, Ö. D. Yücel, (1996) “Deniz Kirliliği ile Mücadelede Acil Eylem Planının Geliştirilmesi”, **Yerleşim ve Çevre Sorunları Sempozyumu**, Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü ve Çanakkale Belediyesi.
- TORÖZ, İ., S. Meriç, O. A. Arıkan, T. Turan Ertaş, (1996) “Ambalaj Atıklarının Geri Kazanımı ve Ekonomik Boyutu”, **Uludağ Üniversitesi Çevre Sempozyumu**, Haziran 1996.
- TORÖZ, İ., T. Turan Ertaş, Ö. D. Yücel, (1996), “Deniz Kirliliği İle Mücadelede Yaklaşım Esasları”, **Yerleşim ve Çevre Sorunları Sempozyumu**, Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü ve Çanakkale Belediyesi, 9-13 Eylül, Çanakkale.
- TULUNAY, Yılmaz, (1996), “Çevre Yönetim Sistemi”, **Makine ve Metal Teknolojisi**, Sayı:53, ss.66-68.
- TUNÇ, Gülgün, (1996), “Uluslararası Çevre Politikaları”, **İller Bankası Dergisi**, Sayı:9, Ankara:İller Bankası Sosyal Yardımlaşma ve Emeklilik Vakfı Matbaası, ss.22-26.
- TUNÇSİPER, Bedri, (1996), “Turizm ve Çevre Sorunlarının Ekonomik Analizi”, **I. Uluslararası-VII. Ulusal Turizm Kongresi**, ADÜ ve Kuşadası Belediyesi.
- TURGUT, Nükhet, (1996), “Çevre Hukukunda Çevreci Örgütlere Tanınan Olanaklar”, **AÜ Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:45, Ankara:Ankara Üniversitesi Basımevi, ss.103-130.
- TURGUT, Nükhet, (1996), “Kirlenmiş Öder İlkesi ve Çevre Hukuku”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 70. Yıl Armağanı**, Cilt:44, Sayı:1-4, ss.607-654.
- TÜRKMEN, Uğur, (1996), **Manisa (Merkez İlçe)'nin Kentsel Ekolojik Açından İncelenmesi**, Celal Bayar Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TÜRKÖZ, İsmail Orhan, (1996), “Çevre Yönetimi ve Çevre Etüdüleri”, **Standard**, Sayı:419, Ankara: TSE Yayını, s.10-16.
- TÜZÜN, H. Tülin, Hatice Bektaş, (1996), “Çevre Yönetim Sistemi”, **Standard Zaman-Kalite-Çevre Yönetimi Özel Sayısı**, Ankara:TSE Yayını,ss.27-28.
- URAL, Serpil, (1996), **A-B-C-Çevre**, Ankara: TÇSV Yayını.
- UZUNOĞLU, Selim, (1996), “Çevre Eğitiminin Amaçları, Uğraş Alanları ve Sorunları”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, S:21, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.7-12.
- ÜNAL, Mesude, (1996), **Kocaeli İli Topraklarının Kirlilik Kaynakları ve Topraklar ile İlgili Diğer Çevre Sorunları** Uludağ Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÜNDER, Hasan, (1996), **Çevre Felsefesi**, Ankara:Doruk Yayıncılık.
- WAGNER, D., (1996), “Avrupa Mekan Planlaması Çerçevesinde Plan/Program/Çevreye Uygunluk Sınaması (UVP), Ülke ve Bölge Planlamasında Ekolojik Boyutun Ağırlığı”, **Ekolojik Temele Dayalı Bölge Planlama Uluslararası Sempozyumu**, İstanbul: 18-19 Ocak 1996, ss.56-80.
- WOLFE, John, (1996), “Yeni ISO 14000 Çevre Yönetimi Sistemi Standartlarının Uygulanması: ISO 14000'in Kökeni ve Amacı”, **Standard**, Sayı:414, Ankara: TSE Yayını, ss.43-53.
- YAVUZ, Hülya, (1996), “Türkiye' de Çevre Yönetimi”, **TSE Tüketici Bülteni**, S:99.
- YILDIZ, Reyhan, (1996), **Sürdürülebilir Kalkınmayı Sağlamaya Yönelik Planlama Politikaları ve Su Kaynaklarının Korunması**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILDIZ, Hikmet, (1996), **Çevre Sorunları Geninde Çöplerin Depolanmasında Yer Seçimi**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILMAZ, Mehmet Nuri, (1996), “Çevre Şuuru ve İslam”, **Çevre ve İnsan**, ss.56-57.
- YİĞİTALP (ÖZER), Havan, (1996), **Kalkınma Nüfus İlişkisi ve Sürdürülebilir Kalkınma Modeli (Türkiye Açısından Bir Değerlendirme)**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YONGALIK, Aynur, (1996), **Çevre Sorumluluk Sigortası**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- YÜCEL, M., F. Altunsakal, N. Peker, (1996), “Kentsel Gelişim Planlamasında Çevresel Etki Değerlendirmesi”, **Ulusal Bölge Bilimi/Bölge Planlama Kongresi**, Ankara:17-18 Ekim 1996.

YÜCEL, A., M. S. Yazgan, M. İ. Yeşilnacar, M. Boybay, B. Armağan, (1996), “GAP Projesi ve Çevre Sorunları”, **Türk Devletleri Arasındaki 3. İlimi İşbirliği Konferansı**, 09-14 Eylül 1996, ss.161-167.

YÜCELER, Köksal, (1996), “Çevre ve Sanayi”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:364.

II. Kıyı Sorunları ve Çevre Sempozyumu, (1996), 14-16 Kasım 1996.

III.Çevre Şurası Sonuç Raporları, (1996), 4-6 Aralık 1996, Belek-Antalya-Ankara:Çevre Bakanlığı.

1997

ACAR, Nesime, (1997), “Çevre Yönetim Sistemleri”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:102, ss.15,23.

AKAL, S. K., F. Payan, A. Teksoy, (1997), “Gürültü Kirliliğinin Bursa İli Bazında İncelenmesi”, **Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu II. Kitabı**, Gebze, 22-23 Mayıs, 1997.

AKSOY, Mehmet Ali Cem, (1997), **Türkiye’de Tarım Topraklarının Amaç Dışı Kullanılması**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.

AKSOY, Meral, (1997), “Ortaasya’da Aral Denizi Krizi ve Çevre Sorunları”, **Yeni Türkiye Özel Sayı (5)**, s.902-906.

AKTAŞ, Müfit, (1997), **Çevrenin Uluslararası Boyutları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

ALAN, Bülent, (1997), “İslam ve Çevre Ahlakı”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:29, s.40-42.

ALP, Şevket, (1997), “Doğu Anadolu’da Turizm ve Çevre Üzerine Bir Deneme”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:35, ss.14-17.

ALPAN, Semra, (1997), “Bir Yönetim Sorunu: Çöpler”, **Ada Kentliyim**, Sayı:8, ss.70-73.

ALPAR, İstiklal, (1997), “Türkiye’nin Nüfus ve Çevre Politikaları”, **Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (1998), Pınar Kayacı, Zehra Erol (yay. haz.), Ankara:TÇV Yayını, ss.35-46.

ALPER, Mustafa, (1997), **Çevre Politikası Açısından Türkiye’nin Avrupa Topluluğu’na Hukuksal Uyumu**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

ALTAN, Türker, (1997), “Ortaasya’da Çevre Sorunları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:3, ss.20-29.

ANGIN, Necdet, (1997), “Tarım Arazilerinin Tarım Dışı Kullanımının Ekoloji Üzerine Etkisi”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:109, ss.11-15.

ARAS, Ali, (1997), **Türk Silahlı Kuvvetleri ve Çevre Sorunları**, İnönü Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

ARAT, Güzin, (1997), “Ulusal Çevre Sağlığı ve Savaş”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:14, ss.26-29.

ARIYÖRÜK, Orkun, (1997), “Uluslararası Boyutta Çevre Yönetimi ve Sorunları”, **Çevre ve Mühendis**, S:15, s.30.

ARUOBA, Çelik, (1997), “Çevre Ekonomisi, Gelişme Ekonomisi”, Ruşen Keleş(haz.), (1997), **İnsan Çevre Toplum**, Ankara: İmge Kitabevi.

ASLANBOĞA, İçin, (1997), “CED Çalışmalarına Esas Olmak Üzere Orman Kaynaklarının Sürdürülebilir Kalkınmadaki Rolü ve Korunması Gereği”, **Orman Mühendisliği**, Cilt:34, Sayı:3, ss.3-6.

ASMAZ, Hasan, (1997), “Türkiye Çöl Olur mu?”, **Tabiat ve insan**, Sayı:3, ss.1-2.

ATASEVEN, Asaf, (1997), “Tarih ve Medeniyetimizde Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:29, ss.44-54.

ATASOY, Basri, (1997), “Çevre Yönetimi ve ISO 14000 Çevre Yönetimi Standartları”, **Standard**, Sayı:424, Ankara: Türk Standartları Enstitüsü Yayını, ss.63-72.

ATAY, Doğan, (1997), “Göllerimiz ve Çevre Sorunları”, **Standard**, Sayı:432, ss.93-105.

ATAYETER, Coşkun, Soner Taslak, (1997), “Çevre Kalite Yönetiminde Sistem Yaklaşımı”, **Standard**, Sayı: 426, ss.82-87.

ATICI, Tahir, (1997), “Sakarya Nehri Kirliliği ve Algler”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:24, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.28-32.

AVERY, William P., (1997), “Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşmasındaki Çevre Standartları”, **Standard**, Sayı:432, ss.50-55.

AVİNÇ, Ahmet, (1997), “Değişik Enerji Kaynakları ve Çevreye Etkileri”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:27, ss.19-23.

AY, A. Işık, (1997), “Gönüllü Kuruluşlar ve Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:31, ss.25-27.

- AYBAY, Aydın, (1997), “Çevre ve Hukuk”, Ruşen Keleş(haz.), (1997), **İnsan Çevre Toplum**, Ankara İmge Kitabevi.
- AYDIN, Yılmaz, (1997), **Türkiye’de Çevre Yönetiminde Merkez-Yerel Yönetim İlişkisi**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYDINALP, C., (1997), “Nilüfer Çayı ve Ayvalı Deresindeki Ağır Metal Kirliliği”, **Bursa Çevre-97 Forumu Kitabı**, Bursa Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Daire Başkanlığı Yerel Gündem 21 Şube Müdürlüğü Yayını No:2.
- AYDINALP, Cumhur, (1997), “Çevre Kirliliğinin Nedenleri ve Etkileri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:37, Ankara: Çevre Bakanlığı Yayın Organı, ss.36-41.
- AYHAN, Zekiye, (1997), “Çevre Yönetim Sistemi (ISO 14000)”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:15, ss.22-25.
- AYHAN, Zekiye, (1997), “ISO 14000 ile ISO 9000 Entegrasyonu İçin Yapılan Çalışmalar”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:15, s.31.
- BAHRO, Rudolf, (Çev.Tanıl Bora), (1997), “Çevreciliğin Manevi Bir Temeli var mı ? Yoksa Sadece Tepkisel Bir Hareket mi?”, **Birikim**, Sayı:97, ss.21-29.
- BARAN, Aynur, Şule Ataman, Ali Durak, Emin Esen, (1997), “Su Kirliliği ve Çevresel Etki Değerlendirmesi”,**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:99, ss.18-19.
- BARIŞ, M. Emin, Nizamettin Koç, (1997), “Ankara Kentinde Hava Kirliliği Sorununun Çözümünde Peyzaj Mimarlığı Açısından Alınması Gerekli Önlemler”, **Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi**, Cilt:3, Sayı:2, Ankara:Ankara Üniversitesi.
- BAŞAR, Selahattin, (1997), “Ekoloji ve Çevre”, **İdarecinin Sesi**, Cilt:11, Sayı:66, ss.46-47.
- BAŞKAYA, H., A.Teksoy, (1997), “Topraklarda Ağır Metaller ve Ağır Metal Kirliliği”, **I. Uludağ Çevre Mühendisliği Sempozyumu Kitabı**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, ss.763-770 .
- BAŞVER, Mutlu, (1997), **İstanbul Bakırköy ve Bahçeşehir Bölgelerinde ÇED Çalışmaları ve Karşılaştırılması**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAYAR, Senem, (1997), **Türkiye’de Çevre Yönetimi**, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAYCAN ÜNAL, Neval, (1997), “Kıyı Yerleşim Alanları İçin Uygun Çevre Koruma Önlemleri”, **Kuşadası II. Kıyı Sorunları ve Çevre Sempozyumu**.
- BAYSAL, Eşref, (1997), “Erozyonla Ölümü Bekleyiş”, **Tarım ve Mühendislik**, Sayı. 54, ss. 43-44.
- BEDÜK, Aykut, (1997), “Çevre Hakkı ve Çevresel Yönetim Sürecine Vatandaşların Katılımı”,**Çevre ve İnsan**, S:33.
- BEKER, Nadiye, (1997), “Hayvanları Koruma İhtiyacı Hangi Nedenlerden Doğmuştur”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:37, ss.11-13.
- BEKTAŞ, Hatice, (1997), “Çevre Yönetimi Sistemi Uygulamaları ISO 14000 ve EMAS”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:15, ss.28-29.
- BEYAZOĞLU, O., A. Demirak, R. Çelebi, (1997), “Rize İli ve Denize Kıyısı Bulunan İlçelerin Çöp Sorunu”, **Uluslararası Avrasya Kongresi**, Çevre ve Barış, 4-9 Ağustos, Giresun.
- BİLGİN, Nesteren, (1997), “Aritma Çamuru ve Türkiye’de Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği Üzerine Görüşler”, **Standard**, Sayı:425, Ankara: Türk Standartları Enstitüsü Yayını, ss.113-117.
- BİLGİN, Rıfat, (1997), **Çevre Probleminin Sosyo-Kültürel Değerlerle İlişkisi**, Fırat Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BİLGİNOĞLU, Mehmet Ali, (1997), “Kentsel Çevre Sorunları-Kayseri Örneği”,**Orta Anadolu Esnaf / Sanatkar ve Çevre Toplantısı**, Ankara:TÇV Yayını, ss.49-58.
- BORA, Tanıl, (1997), “Rudolf Bahro’yla Söyleşi: Ekolojik Bunalım: Bilince Geri Çekilmek Ya da Ölmek”, **Birikim**, Sayı:97, ss.30-34.
- BROWN, Lester R, Wolf Edward, (çev. Berrak Gültekin Berrakoğlu), (1997), **Toprak Erozyonu**, TEMA Vakfı Yayınları.
- BUHAN, Ekrem, Harun Yılmaz, (1997), “Tarım Kökenli Kirleticilerin Sucul Ekosistemlere Etkileri”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:116, Ankara:Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.28-34.
- BÜYÜKKAMACI, Nurdan, Ayşe Filibeli, (1997), “Üretimde Atık Azaltma Tekniklerinin Uygulanması”, **Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu II**, Cilt:2, ss.861-871.

- CAN, Ahmet, Doğan Eryener, (1997), “Sanayi ve Şehir Kaynaklı Hava Kirliliği ve Önlemleri”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:24, İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.6-12.
- CENGİZ, Gülsüm, (1997), **Hepimiz Çevreciyiz- Tiyatro Oyunu**, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul.
- CEBE, M., (1997), “Bursa Yüzey Sularında Belirlenen Kirlilik Parametreleri Üzerinde İstatistiksel İrdemeler”, **Bursa Çevre-97 Forumu Kitabı**, Bursa Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Daire Başkanlığı Yerel Gündem 21 Şube Müdürlüğü Yayını No:2.
- CERİT MAZLUM, Semra, Mihriban Şengül, (1997), “Çevre Yönetimi Örgütlenmesi İçinde Yerel Çevre Kurulları”, **TODAİE - 21. Yüzyılda Nasıl Bir Kamu Yönetimi Sempozyumu**, 7-9 Mayıs 1997, Ankara.
- CERİTLİ, İsmail, (1997), “Türkiye'nin Toprak Sorunu”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:22, İzmir:Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını,ss.4-8.
- CUFF, Jacqui, Grace Ruddy, (çev:Tahir Çalgüner), (1997), “Stratejik Çevre Değerlendirmesi: Çevresel Etki Değerlendirmesinin Hesaba Katmadığı Politikalar”, **Ada Kentliyim**, Sayı:8, ss.82-85.
- ÇAĞLAR, Yücel, (1997), “Sürdürülebilirlik ve Türkiye Ormancılığı”, Pınar Kayacı, Zehra Erol, (1998), **Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması**, Ankara: TÇV Yayını, ss.76-82.
- ÇAKILCI, Emin, (1997),**Ulusal ve Uluslararası Boyutta Çevre İdaresi ve Örgütlenmesi**, Kocaeli Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇAKIR, M. K., (1997), “Talaşlı İmalat Alanında Geri Kazanım ve Çevreye Dost Üretim”, **I. Uludağ Çevre Mühendisliği Sempozyumu Kitabı**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, ss.615-624.
- ÇAKMAK, Lütfi, Tuncay Demir, (1997), “Su Kirliliği ve Etkileri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:36, ss.26-29.
- ÇELEN, Mustafa, (1997), “Çevre Vergilemesi (Teori ve Türkiye Uygulaması)”, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:XII, Sayı:1-2, İstanbul Üniversitesi Yayın No:608, ss.151-172.
- ÇELİKKIRAN, A., (1997),**Çevre Sorunları ve Eğitim (Çevre Konusunda Formatör Öğretmen Eğitimi Kursu Uygulama Örneği)**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Çevre Anabilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi..
- ÇEPEL, Necmettin, (1997), **Toprak Kirliliği, Erozyon ve Çevreye Verdiği Zararlar**, İstanbul: Tema Vakfı Yayınları, No:14.
- ÇEPEL, Necmettin, (1997), **Biyçeşitlilik Önemi, Korunması**, Tema Yayın No:15, İstanbul.
- ÇEPEL, Necmettin, (1997),**Çevre ve İnsan**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- ÇEVİK, Bahri, (1997), “Türkiye Çöl Olmasın”, **İller Bankası**, Sayı:12, ss.25-27.
- ÇİFTÇİ, C. Yaşar, Saime Ünver, Mustafa Güler, Muharrem Kaya, (1997), “Sürdürülebilir Tarım ve Çevre”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:109, Ankara:Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını.
- ÇİMAT, Ali, (1997), “Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Başvurulacak Vergi ve Benzeri Araçlar”, **İktisadi Dayanışma Dergisi**, Sayı:125, ss.63-70.
- ÇÖRTOĞLU, Feza Sencer, (1997), **Türkiye'deki Çevreci Baskı Grupları**, Bilkent Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇUHADAR, Gülsen, Günay Tuzcu, (1997), “Çevre Kirliliği Açısından Yeraltı Suları-Tarım İlişkileri” **Türkiye'nin Tarım Politikası ve Çevre**, Ankara:TÇV Yayını, ss.73-79.
- DAĞDEMİR, Özcan, (1997), “Ticaret ve Çevre İlişkilerinin Gelişme Dinamiği”, **Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Dergisi**, Cilt:2, Sayı:5, ss.96-105.
- DALTON, Russel J., (çev:İsmail Aydınçöl), (1997), “Batı Avrupa'da Çevreci Hareketin Gelişimi”, **Ada Kentliyim**, Sayı:11, ss.80-82.
- DAVSLİGİL, Ümit, (1997), “Ekoljik Yaklaşımın Psikoloji ve Eğitime Uygulanması”, **Eğitim ve Bilim**, Sayı:103, ss.66-79.
- DEDE, Emre, (1997), “Çevre Yatırımları, Kavram ve Sınıflandırma”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:33, ss.52-55.
- DEDELER, Pervin, (1997), **AB'nin Çevre Politikaları ve Türkiye'de Durum**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİR, Hülya, (1997), “ÇED ve Yapı Denetimi İlişkisi”, **Harita ve Kadastro Mühendisliği**, Sayı:83, ss.46-52.
- DEMİRCAN, Mustafa, (1997), **Çevre Politikası Açısından Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna Hukuksal Uyumu**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİRCİ, Mehmet, (1997), “Tasavvuf ve Çevrecilik”, **Kubbealtı Akademi Mecmuası**, Sayı:2, ss.34-39.

- DEMİRCİOĞLU, Güzin, (1997), “Turizm Çevre Etkileşimi Bakımından Sürdürülebilir Turizm Planlaması”, **DEÜ İİBF Dergisi**, Cilt:12, Sayı:2, ss.135-147.
- DEMİRER, Mehmet Arif, (1997), “Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanmasına Bir Bakış”, Pınar Kayacı, Zehra Erol, (1998), **Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması**, Ankara: TÇV Yayını, ss.85-94.
- DEMİRER, G. N, vd., (1997), **Ve Kirlendi Dünya:Çevre Bilim Yazıları**, Öteki Yayınevi, Özgür Üniversite Kitaplığı:3, Ankara.
- DEMİRKAN, Oğuz, (1997), “Toprak, Çevre ve Ekoloji”, **Tarım ve Mühendislik**, Sayı:54, ss.45-46.
- DEMİRTAŞ, Mehmet, (1997), **Çevre Bilincinin Turizm Pazarlamasına Etkisi ve Bir Uygulama**, Afyon Kocatepe Üniversitesi İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi
- DİLEK, E. Figen, (1997), “Kentsel Katı Atıkların Tarım Alanlarındaki Olumsuzlukları”, **Tarım ve Köy Dergisi**, S:109, Ankara:Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.17-18
- DOĞAN, M., (1997), “Çevre Eğitimi”, **Çevre ve İnsan**, Mart Sayısı.
- DOĞAN, Musa, (1997), “21.Yüzyıla Girerken Türkiye’de Çevre Eğitimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:31, ss.24-27.
- DOĞAN, Orhan, (1997), “Erozyon ve Çölleşmenin Sosyo-Ekonomik Boyutları ve Çözüm Önerilerinde Sivil Toplum Örgütlerinin Yeri”, **Standard**, S:424, ss.67-72.
- DÖKMECİ, Hilmi, (1997), **Çevre Yönetimi Bağlamında Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Çanakkale Örneğinde İrdelenmesi**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DUMAN, Yusuf, (1997), “Çevreyi Öncelikle Etkileyen Bazı Sanayiler”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:31, ss.52-53.
- DURA, Cihangir Şen, (1997), “Çevre ve Otomotiv Sanayii”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:376.
- DURAN, Metin vd., (1997), “Sürdürülebilir Kalkınmanın Sürdürülebilirliği”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:15, ss.37-39.
- DURMAZ, Derya, Noyan Özkan, (1997), “İmar ve Çevre Hukukuna İlişkin Öneriler”, **İzmir Barosu Dergisi**, Sayı:3, ss.167-169.
- DÜNDAR, Yılmaz, (1997), “Sürdürülebilir Yaşam Koşullu Sürdürülebilir Kalkınma”, **Kalkınma**, ss.185-190.
- EGELİ, Gülün, (1997), “Avrupa Birliğinde Çevre ve Tarım Politikaları”, **Türkiye'nin Tarım Politikası ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını, ss.93-105.
- EGELİ, Gülün, (1997), “Nüfus, Çevre ve Kalkınma İlişkilerinde Kadın Gönüllü Kuruluşlarının Rolü”, **Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (1998), Pınar Kayacı, Zehra Erol (Yay. Haz.), Ankara: TÇV Yayını, ss.99-111.
- EMRE, Cahit, Yavuz Sabuncu, (1997), **Yurttaşlık ve Çevre Bilgisi**, Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2. Baskı.
- ENER, Neriman, M. Hakan Altunbaş, (1997), “Bursa Tekstil Endüstrisinde Çevreye Duyarlı Pazarlama ve Tekstil İşletmeleri Üzerinde Bir Faktör Analizi Uygulanması”, **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:15, Sayı: 1.
- ERCAN, Fuat, (1997), “Ekolojik Kriz-Meta ve Emek ve Çevre İlişkileri Üzerine Bir Okuma: Çevre Bilim (Ruşen Keleş ve Can Hamamcının Çevre Bilim Adlı Kitabı Üzerine)”, **İktisat Dergisi**, Sayı.370-371, ss.77-80.
- ERENLER, Hilal, (1997), “Tekstil Endüstrisinde Çevre Kirliliğini Önleme Yaklaşımı (Temiz Üretim Kavramı)”, **SAGEM Dergisi**, ss.38-43.
- ERGİN, Özgür, (1997), “Dünyanın Dostları Çevreciler”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:356, ss.64-71.
- ERİM, Refet, (1997), “Türkiye’de Yasama, Yürütme ve Yargının Çevre Yaklaşımları”, Der. Ruşen Keleş, (1997), **İnsan, Çevre Toplum**, Ankara: İmge Yayınevi, ss.372-394.
- ERDOĞAN, İrfan, Nazmiye Ejder, (1997), **Çevre Sorunları (Nedenler, Çözümler, Egemen Marksist Anlayışın İlettikleri Üzerine)**, Ankara: Doruk Yayıncılık.
- ERDÖL, S., S. Ceylan, (1997), “Bursa Yöresinde İçme ve Kullanma Sularında Arsenikle Kirlenmenin Araştırılması”, **Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi**, Cilt:16, Sayı:1-2-3, ss.119-127.
- ERDÖNMEZ, Cihan, (1997), **Bursa-Keles Kırsal Alanındaki Toplumsal Yapının Çevre Sorunları Üzerine Etkisi**, İstanbul Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- EROL, Meral, Mahmoud A. Aslan, Sema Akyıl, (1997), “Nükleer Enerji ve Çevre”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:24, İzmir:Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.25-27.

- ERTAN, Birol, (1997), “Çevre Hakkı Üzerine Düşünceler”, **Ve Kirlendi Dünya...**, (1997), Ankara: Öteki Yayınevi, s.267-281.
- ERTAŞ, Şeref, (1997), **Çevre Hukuku**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayını, İzmir.
- ERTÜRK, Hasan, (1997), “Sürdürülebilir Kalkınma: Hedefler ve Politikalar (Türkiye Açısından Bir Değerlendirme)”, **I. Uludağ Çevre Mühendisliği Sempozyumu**, (24 - 26 Haziran 1996), Bursa: Uludağ Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, ss.513-522
- ESEN, Didem, (1997), “ISO 14000 Nedir?”, **Çevre Teknolojisi Dergisi**.
- ETHEMOĞLU, A. B., M. Kırbıyık, (1997), “Bursa’da Hava Kirliliğine Genel Bir Bakış”, **I. Uludağ Çevre Mühendisliği Sempozyumu Kitabı**, Bursa:Uludağ Üniversitesi Basımevi, ss.561-570.
- EVİRGEN, Muzaffer, (1997), “Çevresel Etik”, **Egevizyon**, S:15, ss.33-35.
- FİSUNOĞLU, Mahir, (1997), “Tarımsal Üretim ve Çevre”, **Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (1998), Pınar Kayacı, Zehra Erol(Yay. Haz.), Ankara: TÇV Yayını, ss.55-70.
- FLAVIN, Christopher, (çev:Sinem Gül), (1997), “İklim Değişiminin Yol Açtığı Risklerle Mücadele”, **TEMA Dünyanın Durumu Raporu 1996**, İstanbul: TÜBİTAK-TEMA Yayını, ss.23-45.
- GAKSU, Rıfat, (1997), **Çevre'97:Sektör Kataloğu**, İstanbul: TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yayını.
- GÖKÇE, Osman, (1997), “Rural Pollution-Environment Relations and Case Study From Turkey”, **Turkish Journal of Agriculture and Forestry**, TUBİTAK, Sayı:4
- GÖKÇE, Osman, F. Kaya, (1997), “Tarımsal Üretimde Çevresel Girdilerin Maliyete Yansıtılması”, **3. Verimlilik Kongresi**, Ankara,14-16 Mayıs 1997.
- GÖKÇE, Osman, M. Ö. Kalaç, H. Adanacioğlu, (1997), “Bahçe Ürünleri Pazarlaması ve Çevre İlişkileri”, **Bahçe Kültürlerinde Muhafaza ve Pazarlama Sempozyumu**,Yalova, 21-24 Ekim 1997.
- GÖKÇEDAĞ, B., N. Kuruca, (1997), “Türk Dünyasında Çevre Meseleleri”, **Uluslararası Avrasya Kongresi**, 4-9 Ağustos, Giresun.
- GÖKÇEER, Fikri, (1997), “Çevre Korumasında Belediyelerin Rolü 1”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:618, ss.214-219.
- GÖKDAYI, İsmail, (1997), **Çevrenin Geleceği: Yaklaşımlar ve Politikalar**, Türkiye Çevre Vakfı Yayın No:115.
- GÖKDEMİR, Hasan, (1997), “Sahasında Sanayi Tesisi Bulunan Belediyelerin Çevre ve Atık Arıtma ile İlgili Dikkat Etmesi Gereken Noktalar”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:2, Sayı:4, ss.54-58.
- GÖLCÜ, Levent, (1997), **Pazarlama Çevre Duyarlılığı ve Bir Uygulama**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖNÜLLÜ, M. Talha, F. İter Aydınol, (1997), “Pestisit Kullanımı ve Çevre Kirlenmesi”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:103, Ankara:Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1997), “Çölleşmeye ve Küresel Isınmaya Karşı Kurak Bölgelerin Bitkilendirilmesi”, **TEMA Dergisi**, Sayı:13, ss.31-33.
- GÖRER, Nilgün, (1997), “Çevre Yönetimi Açısından Kıyılar ve Göller”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:620-621, ss.401-402.
- GÜLER, Çağatay, (1997), “Çevre Hekimliği”, **Standard**, Sayı:422, ss.35-42.
- GÜLER, Çağatay, Haydar Sur, Hulki Uz, (1997), “Çevre Sağlığı Uygulamalarının Tarihçesi”, **Standard**, S:424, Ankara:TSE Yayını, ss.88-93.
- GÜLTEKİN, Ufuk, (1997), **Ülkemizde Uygulanan Tarıma Özgü Çevre Politikaları, Sorunlar ve Öneriler**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLTEKİN, Sadettin, (1997), “Egzos Kirliliği ve Yakıt Ekonomisi”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:102, ss.18,22.
- GÜNAY, Turhan, (1997), **Orman, Ormansızlaşma Toprak Erozyonu**, İstanbul:TEMA Yayını, No:14 . Bası.
- GÜNDOĞDU, Gürsel, (1997), “Çevre Yönetiminde Özel Çevre Koruma Kurumu”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:622-623, ss.531-537.
- GÜNEY, Emrullah, (1997), **Türkiye’de Çevre Sorunları: Doğal, Kültürel Ortam Bozulması**, Konya: Öz Eğitim Yayınları: 14.

- GÜRLER, Suna, (1997), "Erozyon Sorunu, Bu Sorunun Çözümüne Yönelik Önlemler", **Tarım ve Mühendislik**, Sayı.54, ss.40-42.
- GÜRMEÇ, F. Zehra, (1997), **İktisat-Çevre İlişkisi ve Türkiye'nin Çevre Sorunları**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜVEN, C. K., H. Günday, E. Okuş, E. Doğan, S. Ünlü, T. Gezgin, Selmin Burak, (1997), "Oil Pollution Of Izmit Bay", **Turkish Journal Marine Sciences**, 3:1-10, İstanbul.
- HABLEMİTOĞLU, Şengül, (1997), "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Çevre Bilinci ve Çevre Eğitimi", **Çevre ve İnsan**, Sayı:34, Ankara:Çevre Bakanlığı Yayını.
- HAMAMCI, Can, (1997), "Çevrenin Uluslararası Boyutu", **İnsan Çevre Toplum**, (der.)Ruşen Keleş Ankara: İmge Yayınları,ss.395-412.
- HAMAMCI, Can, vd., (1997), "Tartışma:Türkiye'nin Çevre Politikası", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:21, Sayı:200, ss.57-71.
- HASIRCI, Sedef, (1997), **Sakarya İli Çevre Kirliliği Envanteri**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HİÇDÖNMEZ, Şükriye, (1997), "Altın Üretimi ve Bergamanın Düşündürdükleri", **Kimya Mühendisliği**, Sayı.151, ss.3-12.
- HİÇDÖNMEZ, Şükriye, (1997), "Altın Üretiminde Siyanürleme ve Çevre Sorunları", **Metalürji Özel Sayı**, Sayı.106, ss.29-35.
- IŞIK, K., F. Yaltrık, F. Akesen, (1997), "Ormanlar, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Mirasın Korunması **XXI. Yüzyıla Doğru Sürdürülebilir Kalkınma İçin Ormanlık, XI. Dünya Ormanlık Kongresi**, Antalya, Cilt:2.
- IŞIKSOY, Mehmet Ali, (1997),**Gelişme Sorunu ve Çevresel Sorunlar: Gelişme Ekonomisine Alternatif Olarak Sürdürülebilir Gelişme Paradigmasının Küreselleşme ve Azgelişmişlik Bağlamında Değerlendirilmesi**, AÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İDRİS, S. M., Fatma I., (1997), "Katı Atıklar ve Çevre",**Uluslararası Çevre ve Toplum Sempozyumu**, İstanbul İGDAŞ Yayınları No:8.
- İNAN, İ. H., A. Kubaş, (1997), "Çevresel Mallarda Değerleme", **Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu**, Edirne,6-8 Kasım 1997.
- İNAN, İ. H., İ. Kumkale, (1997), "Kırsal Kalkınma ve Çevre İlişkileri", **TMMOB Makine Mühendisleri Odası Edirne Şubesi Bildiriler Kitabı**, Çorlu, 3-6 Ocak 1996.
- İNANÇLI, Selim, (1997),**Gümrük Birliği Çerçevesinde Avrupa Birliği Çevre Politikalarının Türkiye İçin Ekonomik Açından Değerlendirilmesi**, Anadolu Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- İNANÇLI, Selim, (1997), "Gümrük Birliği Kapsamında Ekolojik Araçlar Açısından AB Çevre Politikalarının Türkiye İçin Değerlendirilmesi", **Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Dergisi**, Cilt:2, Sayı:5, ss.116-124.
- KAÇMAZ, Işık, (1997), **Radyoaktif İzleme Tekniği ile Çevresel Metal Kirliliğinin Pelargonium Peltatum Bitkisi Üzerine Etkisinin İncelenmesi**, İstanbul Teknik Üniversitesi Nükleer Enerji Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KADIOĞLU, Sedat, Zarife Tellioglu, Pervin Doğan, (1997), "Nükleer Santraller ve Çevre",**Çevre ve İnsan**, Sayı:31 ss.42-47.
- KAPAR, Recep, (1997), **Çevre Sorunları ile Çevre Koruma Politikalarının İşçiler Üzerindeki Etkileri ve İşçi Sendikalarının Çevre Politikaları**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAPLAN, Esat, (1997), **Türkiye'de Çevre Yönetimine Katılma ve Gönüllü Çevre Kuruluşları**, Uludağ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARABIYIK, Ertan, (1997), "Sürdürülebilir Kalkınma Uygulamasına Bir Örnek: Arıcılık", Pınar Kayacı, Zehra Erol, (1998), **Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması**, Ankara: TÇV Yayını, ss.165-178.
- KARAMAN, M. Rüştü, (1997), "Dünya'da ve Türkiye'de Çevre Sorunları", **Tim-se**, Sayı:162, ss.12-15
- KARAÖZ, M. Ö., (1997), "İstanbul'da Hava Kirliliğinin Ekolojik Sonuçları",**Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu II**, 22-23 Mayıs 1997,Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi, ss.387-398.
- KARGI, İpek Didem, (1997), **Bursa'nın Katı Atık Sorunu ve Çözüm Önerileri**, Uludağ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- KASAPOĞLU, M. A., (1997), “Çevresel Davranış Modeli”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:30, Sayı:2, ss.19-29.
- KAYA, Gülser, (1997), “Çevre Kirliliği ile Mücadelede Kocaeli Uygulamaları”, **Chemist**, Sayı:22, ss.25-28.
- KAYABAŞ, Yaşar, (1997), “Su Kaynaklarının Kirlenmesi”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:103.
- KAYABAŞ, Yaşar, (1997), “Çevre Sorunları”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:109.
- KELEŞ, Ruşen (yay. haz.), (1997), **İnsan, Çevre Toplum**, Ankara: İmge Kitabevi 2. Baskı.
- KELEŞ, Ruşen, (1997), “Çevre ve Siyaset”, **İnsan Çevre Toplum**, (de.) Ruşen Keleş, 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi ,ss.236-281.
- KELEŞ, Ruşen, (1997), “Nüfus, Çevre ve Kentleşme”, **Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (1998), Pınar Kayacı, Zehra Erol (yay. haz.), Ankara:TÇV Yayını, ss.79-91.
- KESKİN, Şeyda, (1997), “Çevre Yönetim Sistem Standartları ve Belgelendirme”, **Gümrük Birliği ve Çevre İlişkileri Sempozyumu**, İstanbul: İstanbul Sanayi Odası Yayını.
- KETEN, Mustafa, (1997), “Özel Çevre Koruma Kurumu”, **Ada Kentliyim**, Sayı:8, ss.40-43.
- KILLI, F., (1997), “Sürdürülebilir Tarımda Çeşit-Çevre İlişkileri”, **Türk-Koop Ekin**, Cilt:1, Sayı:1, ss.20-22.
- KISAR, Fikri, (1997), **Çevre Koruma Bağlamında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Bugünü ve Geleceği**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KIZILASLAN, N., (1997), “Çevre ve Tarım İlişkisi Açısından Tarımsal Yayımın Önemi”, **Çiftçi ve Köy Dünyası Dergisi**, Sayı:146.
- KIZIROĞLU, İ., (1997), “Anadoluda Biyolojik Çeşitlilik ve Karşı Karşıya Bulunduğu Tehlikeler”, **XXI. Yüzyıla Doğru Sürdürülebilir Kalkınma İçin Ormancılık, XI. Dünya Ormancılık Kongresi**, Antalya, Cilt:2.
- KORAL, Mehmet, (1997), “Lastik Endüstrisinde Ürün Tasarımından Üretime ve Tüketime Kadar Bütünleşik ve Çevreci Bir Yaklaşım Örneği:Brisa Uygulamaları”, **Gümrük Birliği- Çevre İlişkileri Sempozyumu-Otomotiv Ara ve Yan Sanayi**, İstanbul:İstanbul Sanayi Odası Yayını.
- “Körfezde Çevre İçin Dev Adım: İzmir Entegre Çevre Projesi”, (1997), **Ada Kentliyim**, Sayı:8, ss.77-79.
- KRAMENDOK, Sacha, (çev.İsmail Orhan Türköz), (1997), “İklim Değişikliği”, **Standard**, Sayı:422, ss.54-56.
- KUZU, Burhan, (1997), “İnsan Hakları Bağlamında Dünya Çevre Krizi”, **Prof. Dr. Kenan Tunçomağ'a Armağan**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayını.
- KUZU, Burhan, (1997), **Sağlıklı ve Dengeli Bir Çevrede Yaşama Hakkı: Çevreye Bir Kamu Hukuku Yaklaşımı**, İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- LEOPOLD, J. H., (1997), “Avrupa Çevre Politikalarının Çevre Yönetimi Uygulamalarına Etkisi”, **Uluslararası Çevre ve Toplum Sempozyumu**, İstanbul: İGDAŞ Yayınları No:8
- MACİT, Yunus, (1997), **Hz.Peygamber'in Sünetinde Çevre**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- MAY, Egemen S., (1997), **Avrupa Topluluğu Çevre Hukuku Açısından Subsidiarite ve Paylaşılan Sorumluluk**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MERMER, Halil, (1997), “Çevre Kirliliği”, **EİE Bülteni**, Sayı:178-179, ss.8-19.
- MEŞHUR, Murat, (1997), “Çevre Konusunda Esnaf ve Sanatkarlarımıza Düşen Sorumluluk”, **Orta Anadolu Esnaf / Sanatkar ve Çevre Toplantısı**, Ankara:TÇV Yayını, ss.27-32.
- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, (1997), **Hava Kirliliğinin ve Kontrolünün Esasları**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- MÜTÜOĞLU, Talat, (1997), “Nasıl Bir Çevre Denetimi?”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:36, ss.40-43.
- NECİPOĞLU, M. Zeki, (1997), “Otomotiv Sanayi ve Çevresel Etkileri ve İlgili Çevre Mevzuatı”, **Gümrük Birliği- Çevre İlişkileri Sempozyumu-Otomotiv Ara ve Yan Sanayi**, İstanbul: İstanbul Sanayi Odası Yayını
- NEMLİ, Esra, (1997), “Toplam Kalite ve Çevre Yönetimi”, **Verimlilik**, Ankara: MPM Yayını, Sayı:3, ss.85-92.
- NOYAN, Ömer Faruk, (1997), “Sınır Ötesi Bir Çevre Sorunu Olarak Yerüstü Su Kirliliği ve Uluslararası İşbirliği'nin Önemi”, **Su ve Çevre Sempozyumu Tebliğleri**, TMMOB, JMO İstanbul Şubesi-Bakırköy Belediyesi, 2-5 Haziran, 1997, İstanbul.

- NOYAN, Ömer Faruk, (1997), “ 'Fosil Yakıt/Çevre' İkilemi ve 'Temiz Enerji' Alternatifleri Açısından WASP III Modeli'nin Sorunları”, **II. Ulusal Temiz Enerji Sempozyumu Tebliğleri**, İTÜ Meteoroloji Mühendisliği Bölümü-İGDAŞ, 6-7 Ocak 1997, İstanbul.
- NOYAN, Ömer Faruk, (1997), “İklim Değişikliği Sürecinin Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Etkisi ve Bir Örnek:İsveç”, **Ulusal Su Kaynaklarımız Sempozyumu**, İTÜ Meteoroloji Mühendisliği Bölümü-İSKİ, 22-24 Eylül, 1997, İstanbul.
- Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (1997), Ankara: TÇSV Yayını.
- OLCAY, Gamze, (1997), **Ekolojik Açından Hassas Yörelere Turizme Açılması ve Turizm Planlaması**, Ankara SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- OLHAN, Emine, (1997), **Türkiye’de Bitkisel Üretimde Girdi Kullanımının Yarattığı Çevre Sorunları ve Organik Tarım Uygulaması: Manisa Örneği**, Ankara Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- Orta Anadolu Esnaf/Sanatkar ve Çevre Toplantısı**, (1997), Ankara: TÇSV Yayını.
- Orta Asya ve Karadeniz Çevre Konferansı**, (1997), Ankara: TÇSV Yayını.
- ÖNDER, Ayhan, (1997), “TEE ESKOM İşletmesinde Çevre Yönetimi Sistemi”, **Çevre ve Mühendis**, S:15, ss.32-35.
- ÖZAY, A. İnanç, (1997), **Tuzla Tersaneler Bölgesi Çevresel Etki Değerlendirmesi**, Yıldız Teknik FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZBEYİNLİ, Ömer, (1997), **Madencilik Sektöründe ÇED Uygulamalarının Araştırılması**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZCAN, Nurullah, (1997), “Tarım, Çevre ve Kırsal Kalkınma”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:33, ss.42-45.
- ÖZCAN, Nurullah, (1997), “Ticaret, Çevre ve Nüfus”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı.116, ss.20-22.
- ÖZÇELİK, Ahmet, (1997), “Kooperatifçilik İlkeleri ve Çevre Koruma”, **Karınca**, Sayı:729, ss.7-13.
- ÖZÇIRPI, Hasan, Recep İleri, Osman Çerezci, (1997), “Nükleer Atıklar, Meydana Getirdiği Çevre Sorunları ve Bertaraf Edilmesinde Amerika Örneği”, **Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2 , ss.145-150.
- ÖZDEMİR, Kerim, Özcan Erdoğan, (1997), “Avrupa Topluluğu ve Türkiye’de Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Maliye Politikası Araçları ve Bu Araçların Nisbi Önemi ve Etkin Kullanımı”, **3. Verimlilik Kongresi -Bildiriler**, Ankara:MPM Yayınları: 599,s.468-480.
- ÖZDEMİR, Zafer Devrim, (1997), **Çevresel Duyarlılık, Düşünce ve Davranışlar**, Boğaziçi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZDEMİR, İbrahim, (1997),**Çevre ve Din**, Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını.
- ÖZDEMİR, Şevket, (1997),**Temel Ekoloji Bilgisi ve Çevre Sorunları**, Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- ÖZDEN, S., (1997), “Türkiye’de Sulak Alanlarının Önemi ve Sorunları”, **Su ve Çevre Sempozyumu 97 Bildiriler Kitabı**, ss. 525-530, 2-5 Haziran, İstanbul.
- ÖZER,U, M. Cebe, Ş.Güçer vd., (1997), “Bursa ve Çevresinin Kirlilik ve Kentleşme Profili”, **I.Uludağ Çevre Mühendisliği Sempozyumu Kitabı**, Bursa: Bursa Üniversitesi Basımevi, ss.821-844.
- ÖZER,U., R. Aydın, (1997), “İklim Değişikliğinin Nedenleri, Sonuçları ve Önlenmesinde Hedefler”, **Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu Kitabı**, Cilt:I,Gebze/ Kocaeli, ss.423-432.
- ÖZERKMEN, Necmettin, (1997), “Çevre Sorunlarına Çözüm Önerileri..”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:37, ss.16-19.
- ÖZGEN, Özlem, Hatun Ufuk, (1997), “Tüketicilerin Ambalaj Tercihleri ve Çevreci Pazarlama İlkelerini Algılamaları”, **Standard**, Sayı:432, ss.114-124.
- ÖZGÜVEN,N. Ç., A.V. Katkat, (1997), “Tarımsal Uygulamaların Su Kirliliği Üzerine Etkileri”, **Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:13, ss.165-177.
- ÖZKAN, Ahmet, (1997), “Biyolojik Mücadele ve Çevre Açısından Önemi”,**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:110, s.47.
- ÖZKUL, Süleyman Sırrı Hakan, (1997),**Turizm İşletmelerinde ÇED ve Günümüz Koşullarında Değerlendirilmesi**, DEÜ SBE Turizm İşletmeciliği ABD Doktora Tezi.
- PAALEMAERTS, Marc, (1997), “Stockholm'den Rio'ya Uluslararası Çevre Hukuku:Geleceğe Doğru Geri Adım mı?”, **AÜ SBF Dergisi**, Cilt:52.
- PALA, Cenk, (1997), “Sanayileşme, Enerji, Nüfus ve Çevre İlişkileri”, **Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (1998) , Pınar Kayacı, Zehra Erol(Yay. Haz.), Ankara: TÇV Yayını, ss.137-157.

- PALA, Ayşegül, (1997), “Çevre Korunmasında Elektrik Kullanımı”, **Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi**, Cilt:V, 3-8 Kasım 1997, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi, Ankara, ss.42-53.
- PAYAN, Fatma, (1997), **Bursa İlinin Hava Kirliliği Haritasının Çıkarılması**, Uludağ Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PERKSOY, Z. Gamze, (1997), **Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınma Politikaları ve Kocaeli İli Kapsamında Bir Değerlendirme**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PİRİMER, R., (1997), “Hindu Ekolojisinin Genel İlkeleri”, **Uluslararası Çevre ve Toplum Sempozyumu**, İstanbul: İGDAŞ Yayınları No:8.
- REES, Colin, (Çev:M.Yüksel Dizdar), (1997), “Çevre bilincinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Yaklaşımı **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, ss.11-13.
- SALIK, Sevim, (1997), **Çevresel Kalite Maliyetleri**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SALTİK, Ahmet, (1997), “Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi”, Pınar Kayacı, Zehra Erol, (1998), **Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması**, Ankara:TÇV Yayını, ss.27-33.
- SANAL, Recep, (1997), **Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığının Genel Yönetimin Taşra Örgütü ve Mülki ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SANDAL, Ahmet, (1997), “Çevre Denetiminin Sağlanması ve Çevre Hakkının Korunması Açısından Ombudsman Kurumunun İncelenmesi”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, ss.45-50.
- SANER, Samim, (1997), “Kalite ve Çevre”, **Gümrük Birliği-Çevre İlişkileri Sempozyumu**, İstanbul Sanayi Odası Yayını.
- SEREZ, Mehmet, (1997), “Çevre Sorunları” **Avcı Rasgele Dergisi**, Sayı:1, s.10.
- SÖNMEZ, Cemil, (1997), **Atatürk’ün Tabiat ve Çevre Anlayışı**, Ankara: TÇSV Yayını.
- SÖNMEZ, Koray, (1997), “Toprak Erozyonu ve Toprak Koruma”, **TEMA Erozyon Eğitimi Kurs Notu**
- SUNGUR, K., B. Göneneçgil, (1997), “Çeşitli İklim Elemanlarının Hava Kirliliği Üzerindeki Etkileri”, **Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Sayı:6, ss.337-345.
- SÜLÜN, Yusuf, S. Sülüm, (1997), “Çevre ve Giresun'un Bazı Çevre Sorunları”, **Uluslararası Avrasya Kongresi**, 4-9 Ağustos, Giresun.
- SÜMER, Nuri, (1997), “DSİ Erozyon Kontrol Çalışmaları”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:113, ss.38-40.
- SÜRMEİLİ, M. Aşkın, (1997), “Tarım ve Çevre Etkileşimi”, **Türkiye'nin Tarım Politikası ve Çevre**, Ankara: TÇV Yayını, ss.25-31.
- ŞAKAR, A. Duygu, (1997), “Çevreye Yeni Bir Standart: ISO 14000”, **3. Verimlilik Kongresi Bildiriler**, Ankara: MPM Yayını:599, ss.623-638.
- ŞAMA, Erdoğan, (1997), **Üniversite Gençliğinin Çevre ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları**, Gazi Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ŞAMDANCI, İ. Hakkı, (1997), “Atom Santralleri ve Çevre Riskleri”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:105, ss.14-15.
- ŞEHSUVAROĞLU, Lütfü, (1997), “Su, Toprak, İnsan Bütünlüğü ve Çevre Meselesine Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:116, ss.7-11.
- ŞEKERDAĞ, Nusret, (1997), “Çevre ve Nüfus”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:116, ss.18-19.
- ŞENGÜL, Mihriban, (1997), “Belediyeler ve Çevresel Etki Değerlendirmesi: Etkin ve Yaygın ÇED İçin Öneri”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, ss.21-30 .
- ŞENGÜL, Füsün, Ayşe Filibeli, (1997), “Pamuklu Tekstilde ISO 14001 Uygulaması”, **II. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi**.
- ŞENGÜL, Füsün, Ayşe Filibeli, Ayşen Müezzinoğlu, (1997), “Organize Sanayii Bölgelerinde Su Kirlenmesi Kontrolü: Bir Örnek Çalışma”, **Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu II**, Cilt.2, ss.41-52.
- TALAY(TAZEYAY), H. İlkdan, (1997), **Sürdürülebilirlik Kavramı ve Uygulaması Üzerinde Bir Araştırma Şanhurfa Örneği**, Ankara Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- TANRIVERMİŞ, Harun, (1997), “Çevre Kirliliğinin Vergilendirilmesi: İlkeler, Uygulamalar ve Türkiye Açısından Genel Değerlendirme”, **Ekonomik Yaklaşım Özel Sayı**, Cilt:8, Sayı:27, ss.303-328.
- TANRIVERMİŞ, Harun, (1997), “Türkiye Çevre Politikaları”, **Kooperatifçilik**, Sayı:118, ss.41-77.

- TASLAK, Soner, (1997), **Çevre Yönetimi ve ISO 14000 Standartları Üzerine Bir İnceleme**, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TEKİNALP, Pelin, (1997), **Çevre Sorunlarının Batı Düşüncesindeki Kökenleri**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOGAY, Selahattin, (1997), “Çevre Sorunları ve İktisat”, **Karınca**, Sayı:730, Ankara:ss.20-23.
- TOK, Şükran, (1997), **İlkokullarda Çevre Dersi Programının Değerlendirilmesine Yönelik Öğretmen, Yönetici ve Öğrenci Görüşleri**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TONT, A. Sargun, (1997, **Sulak Bir Gezegenden Öyküler**, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara: 1. Basım, TÜBİTAK Yayını.
- TOPÇUOĞLU, Metin, (1997), “Türk Çevre Hukukunda Sorumluluklar ve Yaptırımlar”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:417, ss.147-171.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1997), “Gündem 21 Değerlendirmesi”, **Yerel Gündem 21 Bilgilendirme Toplantısı**, İzmir Büyük Şehir Belediyesi.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1997), “Kamu Politikalarının Yarattığı Politik Yabancılaşma ve Çevre Ahlakı”, **Siyaset ve Yönetimde Etik Sempozyumu**, Sakarya Üniversitesi.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1997), “Türkiye’de Çevre İdeolojisi ve Politik Bir Yaklaşım”, **Çevre Felsefesi Toplantıları**, İzmir Büyük Şehir Belediyesi.
- TOROS, Aykut, M. Ulusoy, B. Ergöçmen, (1997), “Nüfus ve Çevre”, **Ulusal Çevre Stratejisi Eylem Planı**, Ankara: DPT Yayını.
- TORÖZ, İsmail, E. Çetin, B. Soyhan, N. Tüfekçi, (1997), “Çevre Sorunları ile İlgisi Olan Birimler ve Mahalli Çevre Kuruluşlarının Çalışma Sisteminin İstanbul İli İçin Değerlendirilmesi”, **TMMOB Çevre Mühendisleri Odası, 2. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi**, ss.Y.
- TORÖZ, İsmail, (1997), “Enerji Kullanımı ve Çevre”, **Üretim Dünyası Dergisi**, Sayı:24, ss.34-36.
- TORÖZ, İsmail, (1997), “Kent Yaşamı İçin Gündem 21’in Değerlendirilmesi: Gündem 21 ve Kaliteli Bir Çevre Anlayışı”, **Kalite ve Üretim Dünyası Dergisi**, Sayı:27, ss.26-27.
- TORÖZ, İsmail, B. Soydan, E. Çetin, Y. Yavuz, N. Tefekçi, (1997), “İstanbul İlinde Çevre Yönetim ve Denetim Birimlerinin Mevcut Durumlarının Değerlendirilmesi”, **TMMOB Çevre Mühendisleri Odası 2. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi**, ss.YİD.5, İstanbul.
- TORUNOĞLU, Ethem, (1997), “Çöp Dağları Yaşamı Tehdit Ediyor”, **Ada Kentliyim**, Sayı:8, ss.60-62.
- TORUNOĞLU, E, (1997), “Küreselleşme ve Çevre Faciası”, **Birlik Haberleri**, Yıl:24, Ankara:Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yayını, ss.33-37.
- TORUNOĞLU, Ethem, (1997), “Ekolojik Felaket Eşikte(mi)”, **Ve Kirlendi Dünya...**, Ankara: Öteki Yayınevi, Özgür Üniversite Kitaplığı:3, ss.19-34.
- TS-EN-ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemleri**, (1997), Ankara:TSE Yayını.
- TUNALI, Enver H., (1997), “ISO 14000 veya Çevre Yönetim Sistemleri”, **Metal Makine**, Sayı:89, ss.35-40.
- TUNCER, Baran, (1997), “Çevre, Nüfus ve Ekonomik Gelişme”, **Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (1998), Pınar Kayacı, Zehra Erol (yay. haz.), Ankara:TÇV Yayını, ss.17-27.
- TURGUT, Nükhet, (1997), “Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Katılımın Rolü”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi-Cemal Mihçoğlu'na Armağan**, Cilt:52, Sayı:1-4, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayını, ss.701-716.
- Türkiye Çevre Atlası-1996**, (1997), T.C. Çevre Bakanlığı Yayın No:4, Ankara.
- Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu II**, (1997), Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Çevre Mühendisliği Bölümü Gebze-Kocaeli.
- Türkiye’nin Tarım Politikası ve Çevre**, (1997), Ankara: TÇSV Yayını.
- TÜRKÖZ, İsmail Orhan, (1997), “Çevre Yönetimi ve Metodları”, **Standard**, Sayı:421, ss.54-59.
- TÜTÜNCÜ, Özkan, Zeynep Kuşluvan, (1997), “Çevre Sorunlarının Doğada Rekreasyon Faaliyetlerine Duyulan Gereksinimi Arttırıcı Etkisi”, **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, Sayı:1-2.
- UÇKAÇ, Şeniz, (1997), **Çeşme Yarımadası Çevre Yönetiminde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Uygulanması**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ULUÇAM, Gühergöl, (1997), **Tunca Nehrinde Kimyasal Kirliliğin Araştırılması ve Sonuçta Ortaya Çıkacak En Yüksek Kimyasal Kirliliğin Giderilmesi İçin Uygulanacak Arıtma Metodunun İncelenmesi**, Trakya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ULUĞ, Erol, (1997), “Çevre Kirlenmesinin Boyutları”, Ruşen Keleş(haz.), **İnsan Çevre Toplum**, (1997), Ankara: İmge Kitabevi, 2. Basım, ss.41-49.

- USLU, Turhan, (1997), "Türkiye'de Kıyı Kumul Ağaçlandırma Politikası :Çevre Açısından Durum", **Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Gn. Md., Erozyon Kontrolü, Mera Islahı ve Havza Amenajmanı Teknikleri Toplantısı**, 23-27 Haziran 1997: ss. 53-65. Isparta.
- USLU, Cengiz, Muzaffer Yücel, (1997), "Adana Kentinde Gürültü Kirliliği Üzerine Bir Araştırma", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:25, İzmir:Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.9-13.
- USLU, Orhan, (1997), "Ekonomik ve Ekolojik Uygulamalarda Sürdürülebilir Kalkınmanın Yeri", Pınar Kayacı, Zehra Erol, (1998), **Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması**, Ankara:TÇV Yayını, ss.43-55.
- UTKUSEVEN, Ahmet, (1997), "Kentsel Katı Atıkların Yönetimi ve Çevre Temizlik Vergisi", **Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi**.
- UYANIK, Sırrı, (1997), **Çevre Yönetimi**, İnönü Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- UYAR, Tanay Sıtkı, (1997), "Elektrik Üretim Sistemlerinin Çevreye Etkileri", **Çevre ve İnsan**, ss.42-43.
- UYSAL, Füsün, Gökhan Ofluoğlu, (1997), "Dışsallık Teorisi ve ÇED Teknikleri", **Verimlilik**, Ankara Milli Produktivite Merkezi Yayını, Sayı:1997/1, ss.143-152.
- UYSAL, İ, (1997), "Çanakkale'de Hava Kirliliği Sorunu", **Çanakkale İli Yerleşim ve Çevre Sorunları Sempozyumu Bildirileri**.
- UZ, M. Hulki, Haydar Sur, (1997), "Çevre Sağlığı Hizmet Politikalarının Önkoşulları ve Bazı Ülke Örnekleri", **Standard**, Sayı:422, ss.49-53.
- UZ, Hulki, Haydar Sur, (1997), "Çocuk ve Çevresi I", **Standard**, Sayı:426, Ankara:TSE Yayını, ss.77-81.
- UZ, Hulki, Haydar Sur, (1997), "Çocuk ve Çevresi 2", **Standard**, Sayı:427, Ankara:TSE Yayını, ss.85-90.
- UZUN, Nazmiye, (1997), "Karadeniz'de Varil Çıkartması", **Ada Kentliyim**, Sayı:9, ss.95-96.
- ÜNAL, M., H. S.Başkaya, (1997), "Kocaeli'nde Katı Atıklar ve Doğu Kanalı Suyuyla Oluşan Toprak Kirliliği", **Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu II**, Kitabı, Gebze, 22-23 Mayıs, 1997
- ÜNDER, Hasan, (1997), "Çevre Ahlakı:İnsanmerkezcilik ve Çevremerkezcilik", **Ada Kentliyim**, Sayı:10, ss.82-87.
- ÜNLÜ, Ayhan, (1997), "Göl ve Akarsu Kirliliği", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:116, ss.20-22.
- ÜNLÜ, Ayhan, Engin Ünlü, (1997), "Nükleer Enerji ve Çevre I", **Çevre ve İnsan**, Sayı:37, ss.20-23.
- VARGI, Sinan, (1997), "Çevre Korumada Tüketicilerin Rolü", **Türk-İş**, Sayı:326, ss.39-42.
- VESTER, Frederic, (Çev:Aydan Arıtan), (1997), **Ekolojinin Anlamı**, İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- VURAL, Tuba, Bahriye Başaran Kıcıroğlu, Saliha Ağaç, (1997), "Türk Hazır Giyim İşletmelerinde 'Çevrenin Korunması' Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma", **3. Verimlilik Kongresi-Bildiriler**, Ankara: MPM Yayınları, ss.695-708.
- WARNERT, Jeannette, (çev.Nurcan Karakuş), (1997), "Yeniden Kullanılabilen Yeşil Artıklar", **Tarım ve Köy**, Sayı:117, ss.56-57.
- WELLS, Ken, (1997), "Dünya'da Yayılan Yeni Dalga: Çevreciliğin Özelleştirilmesi", **Çiftçi ve Köy Dünyası**, C:13, S:146, ss.18-19.
- "Yağmur Ormanları ve Global Çevre Duyarlılığı", (1997), **Tarım ve Köy**, Sayı:121, ss.8-52
- YALKI, Turgut, (1997), "Sürdürülebilir Kent ve Bursa 2020 Çevre Düzeni Stratejisi Planı", Pınar Kayacı, Zehra Erol, (1998), **Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması**, Ankara:TÇV Yayını, ss.121-126.
- YANCI, Nihan, (1997), **Çevresel Etki Değerlendirmesi**, Kocaeli Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YANG, Yailang, (çev.Ahmet Göğüş), (1997), "Yang Çau'da Sürdürülebilir Kalkınma İçin Su Temini Pis Su İşleme ve Atık Yok Etme Stratejileri", **Ada Kentliyim**, Sayı:10, ss.120-126.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1997), **Çevresel Etki Değerlendirmesi, Teknik ve Yöntemler**, Ankara: Takav Yayıncılık.
- YAVUZ, Güzin, (1997), "Çevrenin Ekonomiye Maliyeti", **Dericinin Sesi**, İstanbul: İstanbul Deri Tüccarları Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayını, Yıl:1, Sayı:1.
- YAVUZCAN, H. Güçlü, (1997), "Rüzgar Erozyonu Kontrolü", **Standard**, Sayı:425, Ankara:TSE Yayını, ss.118-121.

- YAYLIM, A. Tuba, (1997), **Ekolojik Temele Dayalı Bölge Planlama ve Doğu Marmara Altbölgesi Örneği**, Mimar Sinan Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILDIRIM, Soner, (1997), **Genel Olarak Çevre ve Türk Silahlı Kuvvetleri**, Ankara: Hava Lojistik Komutanlığı Yayınları.
- YILDIRIM, Soner, (1997), **İçinde Bulduğumuz Çevre**, Ankara:Hava Lojistik Komutanlığı Yayınları.
- YILDIZ, Mircan, (1997), “Çevre Koruma Politikalarında Mali Önlemler”, **Prof. Dr. Nezihe Sönmez’e Armağan**, Dokuz Eylül Üniversitesi, ss.591-602.
- YILMAZ, Yunus, (1997), “Çevre Hakkının Korunmasında İdari Yargının Rolü”, **Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi**, S:11, Ankara.
- YILMAZ, Hasan, Serkan Özer, (1997), “Gürültü Kirliliğinin Peysaj Planlama Yönünden Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:28, Sayı:3, Erzurum: ss.515-530.
- YILMAZ, Özlem, (1997), “Hidroelektrik Enerji Üretimini Çevre Yönü”, **EİE Bülteni**, Sayı:178-179, ss.3-7.
- YÖNTEM, Zeynep, (1997), “Türkiye’de Katı Atık Yönetim Politika ve Stratejileri”, **Ada Kentliyim**, Sayı:8, ss.63-65.
- YÜCEER, Nilgün Sultan, (1997), **Mersin-Silifke Kıyı Şeridindeki Yapılaşmanın Çevreye Etkisi**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÜCEİL, K., (1997), **Türkiye’de Katı Atık Yönetimi ve Geri Kazanım**, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÜKSEL, Ünver, (1997), **Tekstil Sanayi Atıksularının Arıtımı**, Pamukkale Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ZEREN, Oya, (1997), “Sebze Yetiştiriciliğinde Kullanılan Tarım İlaçlarının Olumsuz Etkileri”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:109.
- ZEREN, Oya, (1997), “Türkiye’de Çevre Mühendisliği Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:23, İzmir:Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı Yayını, ss.4-15.
- ZÜMREOĞLU, Aydın, (1997), “Biyoteknik Yöntemler ve Çevre”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:115, ss.41-42.
- I. Uludağ Çevre Mühendisliği Sempozyumu Kitabı**,(1997), Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.

1998

- ABAY, Tezcan, (1998), “Devletli Yeşil Hareket:TEMA”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:16, ss.8-10.
- ABDULRAHİMOV, R., (1998), “Çevre Gürültüsü Etkisi ve Kontrolü”, **Gürültü Kirliliği**, TMMOB Makine Mühendisleri Odası Trabzon Şubesi Dergisi, ss.1-6.
- ADAK, Said, (1998), “Toplumsal Büyüme ve Gelişmenin Biyolojik Çeşitlilik Üzerine Etkileri”, **Türkiye Ziraat**, Sayı.442, ss.27-28.
- AKAL, S. K., T. Yonar, (1998), “Evsel Atıksuların Su Kaynakları Üzerindeki Olumsuz Etkilerini Önleme Teknikleri”, **Kayseri I. Atıksu Sempozyumu**,Erciyes Üniversitesi Teknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- AKAR, Doğan, (1998), **Büyük Menderes Havzasındaki Sulamaların Çevreye Olan Olumsuz Etkileri ve Bu Etkilerin Giderilmesi Üzerine Bir Araştırma**, Ege Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- AKAY, Aslı, (1998), “Kentlerde Yaşanan Hava Kirliliği”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.15-22.
- AKÇAL, Arzu, (1998), **İlaç Hammaddesi Üreten Bir Kimya Sanayi İşletmesinde Kalite Güvence Sistemi ile Çevre Yönetim Sisteminin Entegrasyonu**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ALEVLİ, Birol, (1998), **Madencilik, Çevre ve ÇED Raporu**, Sivas:Cumhuriyet Üniversitesi Yayın No:78.
- ALİM, Mete, (1998), **Doğu Iğdır Ovası’nda Doğal Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ALPAN, Sema, (1998), “İklim Değişikliği Kimin Sorunu”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:16, ss.3-5.
- ALPHAN, Hakan, (1998), **Yumurtaılık Dalyan Çamlığı Tabiatı Koruma Alanı'nın Yönetim Planlaması İçin Bir Veri Bankası Oluşturulması**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- ALTUN, Muhsin, Sait Ayaz, (1998), "ÇED Raporları ve Sayıştay Denetimi", **Sayıştay Dergisi**, Sayı:29, ss. 90-103.
- ATEŞ, İlker, (1998), **Tuzla Balık Gölü Kirletici Kaynaklarının Araştırılması**, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü, FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ATAYETER, Coşkun, Soner Taslak, (1998), "Çevre Kalitesi ve Çevre Kalite Maliyetleri", **Standard**, Sayı:433, ss.76-83.
- ANİŞ, P., (1998), "Ekolojik ve Toksikolojik Etiketleme Sistemleri", **SAGEM Temiz Üretim Teknolojileri ile Enerji ve Su Tasarrufu Semineri Kitabı**, Yayın No:168, Bursa, 11-12 Haziran 1998.
- ARAT, Güzin, (1998), "Rio, Rio+5 ve Sürdürülebilirlik", **Çevre ve Mühendis**, Sayı:16
- ARDIÇOĞLU, Serap, (1998), **Çevre Sorunlarına Yaklaşımda Toplum Örgütlerinin Yeri (Mamak Örneği)**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ARIYÖRÜK, M. Yılmaz, (1998), "Çevre Şuurunun Gelişmediği Durumlarda Standardın Yarar Sağlaması Düşük İhtimaldir", **İşveren**, No:7.
- ARMAĞAN, Servet, (1998), "Müslüman Bir Dünyada Çevre Hukuku ve Bazı Mülahazalar", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul Hukuk Fakültesi Yayını.
- ARMAĞAN, Servet, (1998), "Çevre Koruması ve Toplum veya Devlet Hayatı", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1-2, ss.29-43.
- ATAK, Şermin, (1998), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Ormanlık", **Çevre Yönetimi Politikası**, Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF, İzmir.
- ATİK, Saffet, (1998), "Türkiye'de Çevre Sorunları:Kronolojik Bir Değerlendirme", **Ada Kentliyim**, Sayı:14, ss.46-47.
- Avrasya Çevre Konferansı**, (1998), Ankara: TÇSV Yayını.
- AYDINALP, Cumhur, (1998), "Kentleşmenin Meydana Getirdiği Çevre Sorunlarının Nedenleri", **Tarım ve Mühendislik**, S:57, ss.44-48.
- AYVAZ, Zafer, (1998), **Çevre Eğitime Giriş**, Çevre Eğitim Merkezi Yayınları: 3, İzmir.
- BAKAN, İlkay, (1998), **Geographical Information System Application in Definition of Environmental Layers**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAL, Y., T. Uslu, (1998), "Batı Akdeniz'de Kıyı Erozyonu", **Türkiye Sorunlarına Çözüm Konferansı-I**, Ankara:ss.253-263.
- BALDEMİR, Ercan, (1998), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Uluslararası Ticaret", **Farklı Ekosistemlerde Çevre Eğitimi Semineri**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 9.5.1998, Ankara.
- BARIŞ, M. Emin, (1998), "Açık ve Yeşil Alanların Hava Kirliliğine Etkisi", **Bilim ve Teknik**, Sayı:369, ss.92-94.
- BAYKAL, Hülya, (1998), "Gelecekte Çevre Sorunları İçin Çözüm Önerilerine Bir Bakış", **Yeni Türkiye**, Sayı:19, s.933-943.
- BEDÜK, Aykut, (1998), "İşletmelerde Çevre Yönetimi", **Standard**, Sayı:442, s.41-45.
- Bergama ve Hukuk**, (1998), İzmir:İzmir Barosu Yayını.
- BİLMEZ, Ayşe, (1998), **Temizlik Maddelerindeki Fosforun Çevreye Etkilerinin Gökova-Akyaka Beldesi Sularında İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- "Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı ve Uygulaması", (1998), **Orman ve Av**, Cilt.74, Sayı.6, ss.23-26.
- Bodrum Yarımadası Çevre Sorunları Sempozyumu**, (1998), Bodrum.
- BOZTAŞ, Nevzat, (1998), "Yerel Yönetimlerde Yapısal Uygulama: Çevre, Su ve Katı Atıklar", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1, ss.21-40.
- BULUT, A. Nuri, (1998), "Küresel Isınma ve Sorumluluklarımız", **TİM-SE**, Sayı:173, ss.18-20.
- BULUT, A. Nuri, (1998), "Küresel Isınma ve Sorumluluklarımız", **TİM-SE**, İstanbul:Türk İnşaat Mühendisleri İşveren Sendikası Yayını, Sayı:173, ss.18-20.
- BÜLBÜL, Kudret, (1998), "Amerikan Çevrecilik Düşüncesinin Gelişimi", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, Sayı:16-19
- Büyük Menderes Havzası 3. Tarım ve Çevre Sempozyumu**, (1998), Söke, 2-4 Eylül 1998.
- BÜYÜKVELİOĞLU, Eray, (1998), **Kıyı Alanlarında Sürdürülebilir Kalkınma Doğrultusunda Kıyı Yönetimi ve Planlaması Üzerine Bir Araştırma**, Gazi, FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CANKAN, Pakize Banu, (1998), **Endüstrileşmiş Ülkelerde Ticaret Çevre Bağlantıları ve Küresel Çevre Düzeninin Geleceği**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.

- CANPOLAT, Hasan, (1998), “Yerel Yönetimlerde Çevre Yönetimi”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:3, Sayı:3, ss.12-28.
- CEBE, Mustafa, (1998),**Çevre Sorunlarının Çözümünde Finansal Yaklaşımlar ve Bir Uygulama Örneği**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CİVELEK, Ahmet Yavuz, (1998), “Şarkılardaki Gururdan Kirliliğe Çırpınan Karadeniz”,**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:121, Ankara:Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.14-19.
- CURİ, Kriton, (1998), “Katı Atıklar”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:9,s.7-16.
- ÇALGÜNER, Tahir, (1998), “Demokrasi ve Ekoloji Üzerine”, **Tarım ve Mühendislik**, Sayı:57, ss.36-37.
- ÇELEBİ, Hayati, (1998), “Türkiye’de Erozyon ve Çöller”, **Belediye Dergisi**, Sayı:9, ss.22-24.
- ÇELİK, Ayhan, (1998), **AT ve Türk Çevre Mevzuatında Hava, Su, Gürültü ve ÇED Konularının Karşılaştırılması**, Ondokuz Mayıs FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇEVRE BAKANLIĞI,(1998), **Çevre Notları**.
- ÇİÇEK, Mustafa, (1998),**Türkiye’nin Kentsel Çevre Sorunlarının Çözümünde 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın Yeri**, Cumhuriyet Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇİLDİR, S., (1998), **Hava Kirliliği-Çimento Fabrikalarında Emisyon Ölçüm ve Değerlendirmeleri**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇOBANOĞLU, Zakir, (1998), **Hava Kirlenmesi**, Ankara:Hatiboğlu Yayınları,Ders Kitabı Dizisi:54.
- ÇOKÇA, Nesime Nilgün, (1998), **İktisadi Kalkınma-Çevre İlişkisi**, Hacettepe Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- ÇUBUKÇU, Aydın, (1998), “Doğa, İdeoloji ve Politika”, **Evrensel Kültür**, Sayı.80, ss.27-30.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif, (1998), “Sanayi Uygarlığı, Kapitalizm ve Ekolojik Kriz”, **Belediye Dergisi**, Cilt:5, Sayı:6, ss.37-43.
- DABAK, Fatma Neslihan, (1998), **Türk Çevre Hukukunda Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması**, Kocaeli Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DAŞDAN,Hacer,(1998), **Çevre Koruma Bilinci ve Duyarlılığının Oluşmasında Eğitimin Yeri ve Önemi**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİR, A., İ. Toröz, (1998), “İstanbul’daki Endüstriyel Atıksuların Yönetim, İzleme ve Denetimi”, **Kayseri I. Atıksu Sempozyumu**, 22-24 Haziran, Kayseri.
- DEMİRCİ, Rasih, (1998), “Sürdürülebilir Kalkınma”,**Karınca**, Sayı:736, ss.3-5.
- Dış Ticarete Çevre Koruma Kaynaklı Tarife Dışı Teknik Engeller ve Türk Sanayi Eylem Planı**, (1998), Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayın no: TÜSİAD-T/98-233.
- DOĞAN, Mehmet, (1998), “Türkiye’de Kentleşme, Sanayileşme, Arazi Kullanımı ve Çevre Sorunları **Standard**”, Ankara:Türk Standartları Enstitüsü Yayını, Sayı:433, ss.59-65.
- DOĞAN, Zeki, Yunus Ceran, (1998), “Çevre Muhasebesi Konusunda Yapılan Çalışmalara Genel Bir Bakış”, **Çukurova Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:5, Sayı:5, ss.45-56.
- DOĞAN, Musa, (1998), “Bitkilerde Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Konusunda Flora Araştırmalarının Rolü ve Türkiye Florası”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:42, ss.46-49.
- DOĞAN, Musa, (1998), “Stockhol Konferansından Günümüze Türkiye’de Çevre Eğitimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:40, ss.28-30.
- DURKAYA, Ali, Nedim Saraçoğlu, (1998), “Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Enerji Ormancılığının Önemi”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:27, ss.3-5.
- DURNING, Alan, (1998), “Tüketimin Çevresel Maliyeti”, **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27, ss.80-83.
- EKEMEN,Emel, (1998), **Avrupa Birliği ve Türkiyenin Çevre Politikalarının Karşılıklı İncelenmesi**, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayın No:153, İstanbul.
- EKİNCİ, Oktay, (1998), “Çevrenin Küresel Düşmanı MAI”, **Açık Sayfa**, Sayı.16, ss.16-17.
- EMREALP, Sadun, (1998), “Yerel Gündem 21”, **Öneri**, Cilt:2, Sayı:10.
- ERBAY, Y. K. Arapkiroğlu, (1998), “Uluslararası Çevre Faaliyetleri Yada 21. Yüzyılın Çelişkisi”, **Ada Kentliyim**, Sayı:13.
- ERDİNÇER, Nukret, (1998), **Alavi-Bektaşilikte Çevre**, İstanbul:Can Yayınları.
- ERDOĞAN, N., (1998), **Çevre Koruma ve Sürdürülebilir Kırsal Rekreatiyonel Kullanım Bağlamında Atıklardan Kaynaklanan Çevresel Bozulmalar ve Çözüm Önerileri Üzerinde Bir Araştırma**,KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- ERDOĞAN, Ülkü, (1998), “Büyük Menderes Nehrinin Kimyasal Atıklar ve Bor ile Kirlenmesinin Sonuçları”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:121, ss.49-50.
- ERDOĞAN, Elmas, (1998), “Turizmde Çevre Duyarlılığı ve Yayla Turizmi”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:2, ss.27-32.

- ERİŞ, Yaprak, (1998), "Ekonomi ve Çevre", **Çevre ve İnsan**, Sayı:40, ss.60-62.
- ERTAN, Birol, (1998), **Canlı Hakları:Çevrebilim Açısından**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- ERTAN, Birol, (1998), "Bergama-Artvin Direnişi", **Birikim**, Sayı:110, ss.78-82.
- ERTAN, Kivılcım, (1998), "Çevre Etiği", **Amme İdaresi Dergisi**, Sayı:31/1, Ankara:TODAİE Yayını, ss.125-139.
- ERTAN, Birol, (1998), "Bergama-Ovacık Altın Madeni Konusundaki Danıştay Kararlarının Değerlendirilmesi", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt.7, Sayı:3, ss.72-80.
- ERTAN, Birol, (1998), "Bir Danıştay Kararının Değerlendirilmesi:Bergama ve Çevrecilerin Haklı Zaferi", **Birikim**, Sayı:113, ss.84-88.
- ERTÜRK, Hasan, (1998), "Kaynak Kullanımında Etkinlik Açısından Çevre Kirlenmesi ve Kirlenme Vergisi", **Marmara Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi**, Sayı:10,ss.220-225.
- FLAVIN, C., S. Dunn, (çev:İdil Eser), (1998), "İklim Değişikliği Tehlikesini Bertaraf Etmek", **TEMA Dünyanın Durumu Raporu 1998**, İstanbul: Tema Vakfı Yayını.
- GAP'ın Ekolojiye ve Tarıma Etkileri**, (1998), Ankara: TÇSV Yayını.
- GENCEL, Çiğdem, (1998), **Dalyan-Köyceğiz Özel Çevre Koruma Bölgesinin Yönetimi İçin Bir Coğrafi Bilgi Sistemi Veri Tabanı Geliştirilmesi**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GERAY,Cevat, (1998), "Belediyeler ve Çevre", **Kent Kooperatifçiliği**, Ankara:Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği Yayınları, Sayı:99-102, ss.15-20.
- GERAY,Cevat, (1998), "Yerel Yönetimler ve Çevre",**Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt:7, Sayı:3, Ankara: TODAİE Yayınları, ss.57-64.
- GÖKBUNER, Ali Rıza, Muhammed Karataş, (1998), "Çevreyi Kirletmeyen Ulaşım Doğru", **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı.27, ss.6-7.
- GÖKÇE, Osman, (1998), "Ege Bölgesinde Tarımsal İlaçların Çevreye Etkileri", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:123, Ankara :Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.49-52.
- GÖKÇE, Osman, (1998), "Tarımsal Faaliyetlerde Çevreye Uyumlu Yeni Yaklaşımlar ve Büyük Menderes Havzası Örneği", **Büyük Menderes Havzası 3. Tarım ve Çevre Sempozyumu**, Söke, 2-4 Eylül 1998.
- GÖKSU, Çetin, (1998), "Çevre Sorunları ve Güneş Bilinci:Çevreci Sorunlarına Felsefi Bir Yaklaşım" **Çevre ve Mühendis**, Sayı:17, ss.35-36.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (1998), **Çevre ve İnsan**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, Ünite 7, 1998, Eskişehir.
- GÜMGÜM, Bahattin, (1998), "Dicle Havzasında Su ile İlgili Çevre Sorunları",**GAP Dergisi**, Sayı:10, ss.64-69.
- GÜMGÜM, Bahattin,(1998), "GAP ile Oluşabilecek Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri",**GAP'ın Ekolojiye ve Tarıma Etkileri**, Ankara:TÇV Yayını, ss.13-27.
- GÜMÜŞ, Arife, (1998), **Türkiye'de Çevre Koruma ve Ekonomik Büyüme İlişkisi**, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜMÜŞ, Erdoğan, (1998), **Türkiye'de Milli Park Uygulamasının Çevre Korumada Yeri**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNAY, Gülçin, (1998), **Türkiye'de Çevre Yönetim Yapısı Çevre Mevzuatıyla Uyumlu mu?**, İnönü Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNAY, Y., S. Uçaroğlu, (1998), "Döküm Sektöründe ISO 14001 Çalışmaları", **I. Döküm ve Çevre Sempozyumu**, 26-29 Kasım 1998, İstanbul.
- GÜNDÜZ, Turgut, (1998),**Çevre Sorunları**, Ankara:Gazi Büro Kitabevi.
- GÜNEŞ, Ali İhsan, (1998),**Turizm, Çevre, Mevzuat İlişkilerinde Yaşanan Sorunlarımız Üzerine Genel Değerlendirme**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNEŞ,Gül,(1998), "Doğal Kaynaklar ve Biyolojik Çeşitlilik",**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:121, Ankara Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını,ss.20-23.
- GÜNEŞ,Gül,(1998), "Turizm ve Çevre İlişkileri",**Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, ss.28-32.
- GÜNEY, Emrullah, (1998), "Etibank Ergani Bakır İşletmesi Metalürjisinin Doğal Ortama, İnsan Sağlığına Etkileri", **Standard**, Sayı:441.
- GÜZEL, Ganime, (1998), **Katı Atık Politikaları**, Ankara SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HAKTANIR, Koray, (1998), "Çevre", **Ekin**, Sayı:4, Ankara:Tarım Kredi Kooperatifleri Yayın Organı, ss.71-75.

- HAKTANIR, K., S. Arcak, (1998), **Çevre Kirliliği**, Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.
- HAKYEMEZ, Yusuf Şevki, (1998), “Türkiye’de Çevre Kirliliğini Önlemede Hukukun Yeri 1”, **Belediye Dergisi**, Sayı:9, ss.4-7.
- HAKYEMEZ, Yusuf Şevki, (1998), “Türkiye’de Çevre Kirliliğini Önlemede Hukukun Yeri 2”, **Belediye Dergisi**, Sayı:10, ss.7-12.
- HAKYEMEZ, Yusuf Şevki, (1998), “Türkiye’de Çevre Kirliliğini Önlemede Hukukun Yeri 3”, **Belediye Dergisi**, Sayı:11, ss.3-8.
- HAMZAOĞLU, Esat, (1998), “Çevre ve Erozyon”, **Belediye Dergisi**, Sayı:11, ss.19-23.
- ISPARTALI, Ayşe Nur, (1998), **Çevre Bilinci Oluşumunda Yerel Televizyonlardan Yararlanma Boyutları: Bir Uzaktan Eğitim Model Önerisi**, Marmara SBE Doktora Tezi.
- İŞIKSOY, Mehmet (çev.), (1998), “Çevre Politikaları ve İstihdam”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:22, Sayı:210-212, ss.2-14.
- İç Göç ve Çevre**, (1998), Ankara: TÇSV Yayını.
- İLERİ, R., (1998), “Çevre Eğitimi ve Katılımın Sağlanması”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Cilt:7, Sayı:28, ss.3-9.
- KALABALIK, Halil, (1998), “Çevrenin Korunması Geliştirilmesi ve Çevre Sorunlarının Çözümünde Bölge ve Belediye İdarelerinin Rolü”, **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:12, Sayı:1-2, ss.315-354.
- KALABALIK, Halil, (1998), “Çevre Alanında İl Özel İdarelerinin ve Belediyelerin Fonksiyonları 1”, **Belediye Dergisi**, Cilt:4, Sayı:9, ss.11-13.
- KALABALIK, Halil, (1998), “Çevre Alanında İl Özel İdarelerinin ve Belediyelerin Fonksiyonları 2”, **Belediye Dergisi**, Cilt:4, Sayı:10, ss.19-26.
- KANLIOĞLU, Ü. Bahar, (1998), “Boyalı Atıksular ve Çevre”, **SAGEM**, Sayı.3, ss.24-30.
- KARA,Emine, İlknur Açıköz, Pelin Gültekin, Havva Külahlı, (1998), “Samsun Azot Sanayi (TÜGSAŞ) ve Karadeniz Bakır İşletmeleri (KBİ) Emisyonlarının Çevre Topraklarına Olan Etkileri”, **Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi**, Cilt:4, Sayı:2.
- KARACAOĞLU, Mete, H. Vasfi Gençer, (1998), “Arıcılık ve Çevre”, **Ekin**, Cilt.2, Sayı.6, ss.38-42.
- KARAKAŞ, Pınar, (1998), **ÇED Çalışmaları ve Karayollarının Çevresel Etkilerinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İzmir-Urla-Çeşme Otoyolu Örneği Üzerinde İrdelenmesi**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAKUŞ, Kuddusi, (1998), “Çevre Sorunlarında Jeoloji Mühendisliği, Yeri ve Önemi”, **İller Bankası Dergisi**, Sayı:11, ss.4-16.
- KASAP, Gülay Coşkun, (1998), “Global Ticaretin Pasaportu: ISO 14000-Çevre Yönetim Sistemi”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:16, Sayı: 4.
- KASAP, Y.,S. Irmak, (1998), “Türkiye’de ve Kahramanmaraş İlinde Tarım Arazileri ve Erozyon Sorunları”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:29, İzmir.
- KAYA, Arzu, (1998), **Trabzon ve Çevresindeki Fabrikalarda Gürültü Seviyelerinin İncelenmesi ve Gürültü Kontrolü**, Karadeniz Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAYACI, Pınar, Zehra Erol(yay.haz), (1998), **Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması**, Ankara: TÇV Yayını.
- KAZAN ASADIROĞLU, Anuş, (1998), **Dünya Çevre Koruması ve Teknoloji Transferleri Arasındaki İlişki**, Mimar Sinan Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KELEŞ, Ruşen, Can Hamamcı, (1998), **Çevre Bilim**, Ankara:İmge Kitabevi, 3.Baskı.
- KENDİRLİ, Selçuk, Hülya Çağırın, (1998), “İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları Bağlamında Ekolojik Çevre Yönetimi ve Kahramanmaraş Sanayi İşletmelerinde Bir Uygulama Örneği”, **Standard**, Sayı:437, ss.68-76.
- KILIÇ, Sadık, (1998), “Ekolojik Krizin Metafizik Boyutu ve 'Risaleler'in Söylemi”, **EKEV Akademi Dergisi**, S:3
- KILIÇASLAN, Hüsnüye, (1998), “29 Aralık Dünya Biyolojik Çeşitlilik Günü”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:41, ss.44-45.
- KIRLI, Hilmi, (1998), “Çevre Muhasebesi”, **6. Ulusal İşletmecilik Kongresi**.
- KIŞLALIOĞLU, Mine, Fikret Berkes, (1998), “Doğayı Tüketmeden Kullanmak:Çözümler”, **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27,ss.41-47.
- KIŞLALIOĞLU, Mine, Fikret Berkes, (1998), “Dünya Çapındaki Çevre Sorunları”, **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27, ss.36-39.

- KIZIROĞLU, İlhami, (1998), “Anadolu'nun Biyolojik Zenginliği Tehlikede! Canlı Türleri Azalıyor mu?”, **Popüler Bilim**, Sayı:5, ss.26-29.
- KIZIROĞLU, İlhami,(1998), “Anadolu'nun Biyolojik Çeşitliliği ve Karşılaşılan Sorunlar”,**Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.3-10.
- KIZIROĞLU, İlhami, (1998), “Korunan Alan Planlaması ve Yönetiminde Zooloji ve Ekolojinin Yeri”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:32 ,ss.3-9.
- KOÇER, Afife Ülke, Damla Baykal, (1998), “Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Atıksu Yönetimi 1”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:633-634, ss.462-468.
- KOÇER, Afife Ülke, Damla Baykal, (1998), “Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Atıksu Yönetimi 2”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:635, ss.545-550.
- KOÇER, Banu, (1998), **Avrupa-Akdeniz Ortaklığında Çevre Politikası**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KORKMAZ, Ahmet, Rıdvan Kızılkaya, (1998), “Çevresel Toprak Sorunları ve Gübrelemenin Toprak Kirliliğine Katkısı”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt.13, Sayı:1, ss.147-168.
- KOVANCILAR, Birol, (1998), “Çevre Kirliliğini Önlemede Alternatif Araçlar ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi”, **Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Sayı:4.
- KÖKSAL, Leyla, Haydar Sur, (1998), “Katı Atık Sorunu ve Katı Atıkların Geri Kazanılmasının Ekonomik Önemi”, **Standard**, Temmuz:439, ss.55-60.
- KÖŞKER, Özlem, (1998), “Uluslararası İşbirliği ve Çevre Politikaları”,**Uluslararası İlişkilerde Olaylar ve Yorumlar**, Sayı:30, ss.85-88.
- KULAKSIZOĞLU, Adnan, (1998), “Ekoloji, Çevre Sorunları ve Eğitim”, Ed:Sücaattin Kırımhan, Bülent Topkaya, **Fırat Havzası I. Çevre Sempozyumu**, Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi, ss.267-277.
- KULGUZ, Osman Behçet, (1998), “Isı Yalıtımı, Enerji Tasarruflu-Eko Yapılar ve Çevre Sağlığı”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:394, ss.20-22.
- KURAL, Orhan, (1998), “Çevre, Politika ve Sürdürülebilir Kalkınma”,**İTÜ Vakfı Dergisi**, Sayı:27, ss.18-19.
- KÜÇÜKAYBERK, Deniz, (1998), **Çevre Yönetim Sistemleri ve Standartları**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KÜRÜM,Vahdettin, (1998), “Su Ürünleri Yetiştiriciliğinin Çevreye Etkisi ve İzlenmesi”, **Tarım ve Köy**, Sayı:119, ss.42-44.
- MAKİNECİ, Ender, (1998), “Gelibolu Orman Yangınının (1994) Hava Kirliliği Açısından İrdelenmesi”, **Tarım ve Orman Meteorolojisi Sempozyumu'98 Bildiriler Kitabı**, İstanbul: 21-22 Ekim 1998, ss.181-188.
- MENGİ, Ayşegül, (1998), “Çevre Koruma Yöntemleri, İlkeleri ve Araçları”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:7, Sayı:3, ss. 65-71.
- MERCAN, Zühtü, (1998), “Çevreciliğin İki Boyutuna Bakış”, **Ekoloji Çevre Dergisi Eki**, Sayı:27, ss.12-13.
- MERTOĞLU, Orhan, (1998), “Geleceğin Alternatif Enerjisi: Çevre Dostu, Yenilenebilir ve Kendi Özarlığımız Olan Jeotermal Enerji”, **Enerji Dünyası**, Sayı.20, ss.52-55.
- MORGİL, İnci, S. Yücel, (1998), “Yükseköğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması”,**Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:14, ss.84-91.
- MÜLAYİM, M., (1998), “Mera Alanlarında Erozyon, Erozyonun Sosyal ve Ekonomik Yönleri”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı.733, ss.25-30.
- MÜEZZİNOĞLU, Aysen, (1998), **Sanayiden Kaynaklanan Hava Kirliliği**, Anka: DPT Yayını.
- NEMLİ, Esra, (1998), “Sürdürülebilir Kalkınma ve İşletmelerin Rolü”,**Öneri**, Sayı:9
- OĞUZ, Feridun, (1998), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Su”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:17, ss.28-31.
- ÖNDER, Tuncay, (1998), “Çevrecilik ve Ekolojizm Üzerine”, **Karınca**, Sayı:738, ss.23-25.
- ÖNDER, Murat, İnci Aral, H. Şerafettin Suveren, Ali Pekmezcan, Oğuz İlhan, (1998), “Ankara Çaylarının Bazı Kirleticiler Yönünden İncelenmesi”,**Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:121, ss.51-52.
- ÖZ, Ethem Sait, (1998), “Çevre ve Enerji Tasarrufu”, **Standard**, Sayı:434, ss.79-87.
- ÖZAY, A. İnanç, (1998), **Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının Çevre Bilincine Etkisi**, Yıldız Teknik Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZBEY, Arslan, (1998), “Sosyo-Ekonomik Açından Çevremiz ve Korunması”, **Standard**, Sayı:435, ss.59-66.

- ÖZBİLEN, M. Vedat, (1998), "GAP Master Planında Çevre Yaklaşımı", **GAP Dergisi**, Sayı:10, ss.10-14.
- ÖZCAN, Nurullah, (1998), "Sürdürülebilir Çevre Kalkınmasında Kooperatifçilik", **Ekin**, Sayı:4, Ankara: Tarım Kredi Kooperatifleri Yayın Organı, ss.92-97.
- ÖZCAN, Kürşat, (1998), "Çevre Yönetimi", **Mühendis ve Makine**, Cilt:39, Sayı:461.
- ÖZÇELİK, Ahmet, A. Turan, H. Tanrıvermiş, (1998), "Çevre Ekonomisi Çerçevesinde Sanayi Atıklarının Tarım Üzerine Etkilerinin Değerlemesi", **Tarımda Yeni Ufuklar Sempozyumu**, 29 Nisan-1 Mayıs 1998, Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği Vakfı Yayınları, Ankara.
- ÖZÇELİK, Ahmet, (1998), "Çevre Koruma ve Tarımsal Mücadelenin Ekonomik Önemi", **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:737, ss.3-11.
- ÖZDEMİR, Semahat, Selma Mine Erses, Acar Şenol, Ahmet Özer(Ed), (1998), **İzmir'in Kentleşme, Çevre, Göç Sorunları ve Çözüm Önerileri, C.1, Kentleşme Raporu** (Taslak Raporu), İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri.
- ÖZDEMİR, Oğuz, (1998), **Yazınsal Bir Tür Olarak Öykünün Çevre Duyarlılığına Etkisi**, AÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZDEMİR, İbrahim, (1998), "Çevre Sorunlarının Antroposentrik (İnsan Merkezli) Karakteri", **Felsefe Dünyası**, Sayı.27, ss.68-80.
- ÖZDEN, P. Pınar, (1998), "İmar Planlarında Çevre Olgusunun Yeri ve Önemi", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, S: 16-19.
- ÖZDENKOÇ, Demet, (1998), **Tüketim Kültürü ve Çevre Bilinci**, Ankara:Gazi Üniversitesi SBE Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZER, Atilla, (1998), "Çevre Hakkı ve 1982 Anayasası", **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı:1, ss.75-83.
- ÖZER, U., (1998), "Atmosferin Korunmasında Yerel Gündem 21- Bursa Örneği", **Avrasya Çevre Gönüllü Kuruluşları, Karadeniz ve Orta Asya Ülkeleri Toplantısı**, İstanbul 13-14 Ekim.
- ÖZKOL, Erdal, (1998), "Çevre Muhasebesi", **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:13, Sayı:1, ss.5-26.
- ÖZKAN, Noyan, (1998), "Çevre Hukuku ve İzmir Uygulaması:İzmir Kordon Yolu Projesi", **İzmir Barosu Dergisi**, Sayı:2, ss.117-120.
- ÖZNALBANT, Hülya, (1998), **Çevre Sorunları Açısından Geri Dönüşüm Sanayi (Plastik-Kağıt-Cam-Metal Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.**
- ÖZTAŞ, Kadir, (1998), "Ülkemizde Turizm ve Çevreye Duyarlılık", **İller Bankası Dergisi**, Sayı:7, Ankara:İller Bankası Sosyal Yardımlaşma ve Emeklilik Vakfı Matbaası, ss.30-32.
- PALA, A., (1998), "Balık Üretim Çiftliklerinin Çevresel Etkileri", **Bodrum Yarımadası Çevre Sorunları Sempozyumu**, 15-19 Şubat 1998, Bodrum, Bildiriler Kitabı 2. Cilt, Poster Bildiri, ss.759-767.
- PALABIYIK, Hamit, (1998), "Çevre Sorunu Olarak Kentsel Katı Atıklar (Çöpler) ve Entegre Katı Atık Yönetimi", **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 420, Eylül 1998, ss. 45-64
- PAŞAOĞLU, Zekeriya, (1998), **Çimento Öğütme ve Paketleme Tesisinin Çevresel Etki Değerlendirmesi**, Ondokuz Üniversitesi Mayıs FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PAZARLIOĞLU, Vedat, (1998), "Çevre ve Ekonomi", **Farklı Ekosistemlerde Çevre Eğitimi Semineri**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 9.5.1998, Ankara.
- POLAT, Halil, (1998), **Ankara Merkez İlçelerindeki Okulların Çevre Sağlığı Yönünden İncelenmesi**, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ROODMAN, David Malin, (1998), "Çevre Tahribatından Yeterince Vergi Alınmıyor", **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27, ss.84-85.
- RÜZGAR, Hasan, (1998), "Çevre ve İnsan, Çevre Eğitimi, Çevre Sorunları", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:635, ss.537-541.
- RÜZGAR, Hasan, (1998), "Çevre ve Kadın Konusunda Sürdürülen Çalışmalar", **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:631, ss.282-286.
- SAMSUNLU, A., (1998), "Çevre ve Geleceğimiz, 2000'li Yıllarda Şehirlerin Çevre Yönetimi", **Akdeniz Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Atatürk Konferans Salonu**, Kampüs, Antalya.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1998), "Çevre ve Geleceğimiz", **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27,ss.10-16.
- SAMSUNLU, A., B. B. Baykal, (1998), "Kentleşme ve Çevre Sorunları İlişkileri", **Doğayı Korumada Kent ve Ekoloji Sempozyumu**, İTÜ Mimarlık Fakültesi, Taşkılla, İstanbul.
- SANAL, Recep, (1998), "Çevre Temizlik Vergisi(Toplanması-Harcanması-Sorunları)", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:418, ss.1-44.

- SANDAL, Ahmet, (1998), “Çevre Kirliliği ile Mücadelede Belediye Yönetimleri Neler Yapabilir”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:3, Sayı:3, ss.38-46.
- SANDAL, Ahmet, (1998), “Ombudsman Kurumunun Çevre Hakkının Korunması ve Çevre Denetiminin Sağlanması Açısından İncelenmesi”, **Manisa Barosu Dergisi**, Sayı:64, ss.54-57.
- SANDAL, Ahmet, (1998), “Türkiye’de Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması Çalışmalarında Çevre Yönetiminin Geliştirilmesi”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:2, Sayı:5, ss.56-56.
- SANDAL, Ahmet, (1998), “Çevre ve Katımlı Yönetim:Yerel Yönetimlerde Gönüllü Çevre Kuruluşlarının Yönetime Katılması”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt.5, ss.31-38.
- SAYAR, Aslı, (1998), “Çevre Sorunları ve Nedenleri”, **Tabiat ve İnsan**, Cilt:32, Sayı.3, ss.28-31.
- SÖNMEZ, H. Hasan, (1998), “Çevre Gerçeği”, **Yeni Türkiye**, Sayı:19,ss.944-949.
- SÖZEN, Nur, (1998), “Çevreye İlişkin Güncel Yaklaşımlar”, **ÇED Raporu Hazırlama ve Değerlendirme Semineri Ders Notları**.
- SUR, Haydar, Leyla Köksal, Metin Ece, (1998), “Su Kirliliği Sorunu ve Çözüm Önerileri”, **Standard**, Sayı:438, s.79-82.
- SÜNGERLİ, Gülhanım, (1998), **Türkiye’de Ticari Enerji Üretimi ve Tüketiminin Çevresel Etkileri**, Muğla Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Sürdürülebilir Kalkınmanın Yolu ÇED’den Geçiyor”, (1998), **Ekonomik Denge**, Sayı:10-11, ss.158-160.
- ŞEHSUVAROĞLU, Lütfü, (1998), “Yağmur Ormanları ve Global Çevre Duyarlılığı”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:121, ss.8-11.
- ŞEN, Fikret, (1998), **İç Sularda Aquakültür ve Çevresel Etkileri**, Sakarya Üniversitesi, FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞENGÜL, Mihriban, (1998), **Çevre Yönetimi ve Verimlilik**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- ŞENGÜLER, İlker, (1998), “Jeotermal Enerji ve Çevre”, **MTA Doğal Kaynaklar ve Enerji Bülteni**, Sayı.1-2, ss.73.
- TALINLI, İlhan, (1998), “Çevre, Çevre Kaynaklarının Sömürüsüne Dayanan Bir Politika”, **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27, ss.28-33.
- TALINLI, İ.T. Turan Ertas, Z. Vural, L. Çapalov, N. Eris, (1998), “Endüstriyel Zararlı Atıklar ve Yönetim Sistemi”, **Su Kirliliği Kontrolü Dergisi (SKATMK)**, Cilt:8, Sayı:1.
- TAVMERGEN, İge, (1998), “ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemleri: Uygulama Aşamaları ve Uygulayanlara Sağladığı Faydalar”, **Dış Ticaret Dergisi**, Sayı:9, Ankara:T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, ss.137-149.
- TOGAY, Mehmet, (1998), “Çarpık Kentleşmenin Yeşil Alanlara Etkileri ve Çevresel Planlaması”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:121, ss.24-29.
- TOPBAŞ, M. T, A. R. Brohi, M. R. Karaman, (1998), **Çevre Kirliliği**, Ankara: T.C. Çevre Bakanlığı Yayınları.
- TOPÇUOĞLU, Metin , (1998), **Çevre Hakkı ve Yargı**, Ankara: TÇSV Yayını.
- TOPRAK, Zerrin, (1998), “Çevre Korumacı Politikaların Başarısında Mülkiyet Hakları Yönüyle Devletin Rolü”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:420, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayını, ss.25-44.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1998), “Habitat II ve Yerel Gündem 21 Sorumluluğu”, **Türk İdare Dergisi**, S:421, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayın Organı, ss.347-363.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin, (1998), “Çevre Yönetimi ve Politikası”, **İzmir’in Kentleşme-Çevre-Göç Sorunları ve Çözüm Önerileri Çevre Raporu**, Sayı:2, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını.
- TORÖZ, İsmail, (1998), “Turizm ve Çevre Konusunda Hazırlanmış Resmi Raporların Değerlendirilmesi-I”, **Kalite ve Üretim Dünyası Dergisi**, Sayı:31, ss.10-12.
- TORÖZ, İsmail, C. Kınacı, S. Meriç, (1999), “Turizm ve Çevre Yönetimi Konusunda Hazırlanmış Resmi Raporların Değerlendirilmesi:Bodrum Örneği”, **Su Kirlenmesi Kontrolü Dergisi**, Cilt:9, Sayı:1, ss.19-26.
- TORÖZ, İsmail, C. Kınacı, S. Meriç, (1998), “Kıyı Alanlarında Turizm ve Çevre Yönetimi Konusunda Hazırlanmış Raporların Değerlendirilmesi”, **Bodrum Yarımadası Çevre Sorunları Sempozyumu**, 15-19 Şubat 1998, Bodrum.
- TORUNOĞLU, Ethem, (1998), “Türkiye Çöl Olmasın Ancak Yağmalanmasın da”, **Ada Kentliyim**, Sayı:14, ss.51-53.

- TORUNOĞLU, Ethem, (1998), “Kent, Kentleşme ve Çevre”, **Çevre ve Mühendis**, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yayın Organı.
- TOSUNOĞLU, B. Tuğberk, (1998), **Sürdürülebilir Kalkınmada Japon Örneği ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme**, Anadolu Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TORUNOĞLU, Ethem, (1998), “Halk Katılımı ve Çevre Bilinci”, **GAP Dergisi**, Sayı:10, ss.36-38.
- TRAŞ, B., M. Elmas, (1998), “Çevresel Sorunlar ve Veteriner Hekimler”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:40, ss.46-49.
- TURGUT, Nükhet, (1998), “İhtiyat İlkesi”, **AÜ Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:45, Sayı:1-4, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, ss.67-101.
- TURGUT, Nükhet, (1998), **Çevre Hukuku**, Ankara:Savaş Yayınları.
- TURGUT, Nükhet, (1998), **Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı Hakkında Görüş** (6.4.1998'de TBMM Çevre Komisyonuna Sunuldu).
- TÜFEKÇİOĞLU, Nuri, (1998), “Çevre ve Kalkınma Birbirini Tamamlayacak Şekilde Ele Alınmalıdır İşveren No:8.
- TÜLBENTÇİ, Kutsal, (1998), “Yapılarda Isı Yalıtımının Önlenmesinin Ekonomik ve Çevresel Boyutu”, **TİM-SE**, İstanbul:Türk İnşaat Mütahhitleri İşveren Sendikası Yayını, Sayı:176, ss.11-14.
- TÜRKER, Nuray, (1998), “Çevreye Karşı Duyarlılığın Uluslararası Rekabette Bir Strateji Olarak Kullanılması”, **Turizm Sektöründe Rekabet Stratejileri Hafta Sonu Seminerleri V**, Erciyes Üniversitesi T.İ.O.Y.O. 23-25 Ekim, Nevşehir.
- TÜRKEŞ, Murat, (1998), “Küresel Isınma Rekor Kırıyor”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:370, ss.20-21.
- Türkiye'nin Çevre Konusunda Taraf Olduğu Uluslararası Sözleşmeler**, (1998), Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını.
- UÇANLAR, Cemal Murat, (1998), **İzmir İlinin Coğrafik Yapısı ve Tarih İçinde Kent Gelişiminin Çevre Sorunları Açısından İrdelenmesi**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Ulusal Çevre ve Kalkınma Veri ve Bilgi Sistemleri**, (1998), Ankara:Çevre Bakanlığı Yayını.
- UTKUSEVEN, Ahmet, (1998), “Manisa'da Kentsel Çevre Hizmetlerinin Durumu ve Çevre Temizlik Vergisi Uygulaması”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:632, ss.362-370.
- ÜÇÜNCÜ, Nihat, (1998), “Türkiye'de Toprak Kaybı, Su Kaybı, Seller ve Sedimentasyon”, **Orman Mühendisliği 1. Teknik Kongresi**, Ankara: TMMOB Orman Mühendisleri Odası Yayını, Cilt:1, ss.107-119.
- ÜNAL, Sevil, (1998), “İlk ve Orta Öğretim Ders Kitaplarında Yakıtlar ve Çevresel Etkileri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:14, ss.67-72
- ÜNAL, Sevil, Ebru Dımışkı, (1998), “Ortaöğretim Çevre ve İnsan Dersi Programının Bilgi ve Öğretim Düzeni Açısından Değerlendirilmesi”, **Kimya'98, 12.Ulusal Kimya Kongresi**, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- ÜNAL, Sevil, Ebru Dımışkı, (1998), “UNESCO Uluslararası Çevre Eğitim Programı'na (IEEP) Göre Ortaöğretim Çevre Eğitimi İçin Öğretmenlerin Yetiştirilmesi”, **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, Sayı.10, İstanbul: ss.299-308.
- ÜNALAN, Dilek, (1998), **Türkiye'nin Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Çevresel Bozulma ve Nüfus Değişiklikleri Üzerine Çalışmalar**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÜNLÜ, Ayhan, Engin Ünlü, (1998), “Nükleer Santrallerde Çevre Güvenliği”, **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27, ss.48-51.
- ÜNLÜ, Ayhan, Engin Ünlü, (1998), “Nükleer Enerji ve Çevre 2”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:38, ss.52-55.
- ÜNLÜ, Kahraman, (1998), “Toprak Kirliliği: Özellikleri, Kontrolü ve Temizlenmesi”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:16, ss.20-28.
- VELİOĞLU, Metin, (1998), **Sapanca Gölü ile İlgili Kirlilik Araştırmaları ve Koruma ile İlgili Öneriler**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YAKICI, İshak, (1998), **Su Kirliliği Kontrolü Yönetimi**, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YALÇINKAYA, Gülşah, (1998), **Toplumsal Bir Hareket Olarak Ekoloji Hareketi**, Gazi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YAMANLAR, Orhan, (1998), “Türkiye'de Erozyon Seller ve Meydana Getiren Sebepler”, **İktisadi Yürüyüş**, Sayı:466, ss.9-12.

- YAPRAK, Eriş, (1998), “Ekonomi ve Çevre”,**Çevre ve İnsan**, Çevre Bakanlığı Yayın Organı, Sayı:40.
- YARBAŞI, Engin, (1998), **Çevre-İşletme-Maliyet İlişkilerinin Mali Durum Tablolarına Yansıtılması**, Marmara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1998),”Uluslararası Çevre Yönetimi Ölçünü ISO 14000”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 419, ss.7-34.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1998), “Çevre ve Endüstri İlişkilerinde Yeni Bir Dönemeç Taşı:ISO 1400”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:38,s.36-47.
- YAVUZ, Lütfi, (1998), “Erozyon Sahalarımızda Sel Felaketi İçin Alınması İcap Eden Tedbirler”, **Pancar**, Sayı:142, ss.12-13.
- YEŞİLNACAR, M. İ., A. Kırıkçı, (1998), **Şanlıurfa İli Çevre Problemleri ve Çözüm Önerileri**, Şanlıurfa Çevre Koruma Vakfı Yayını.
- YILDIZ, Ayşe, (1998), “Siyasi Partiler ve Çevre”,**Çevre Yönetimi ve Politikası**, Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Yayını, İzmir, Sayı:1, ss.185-195.
- YILDIZ, Ayşe, (1998), “Türkiye’de Özel Çevre Koruma Kurulu Başkanlığı ve Özel Çevre Koruma Bölgeleri Yönetimi ve Politikaları”,**Çevre Yönetimi ve Politikası**, Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF, İzmir, S:1, ss.242-270.
- YILDIZ, K., (1998), “Çevre Eğitimi”, **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, Cilt:11, Sayı:2.
- YILMAZ, Elif, (1998), “Çevre Korumada Alternatif Çözüm:Temiz Üretim”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:372, ss.84-87.
- YILMAZ, Vedat, (1998), “Diyarbakır İli Bölgesinde Üretim Yapan Petrol Üretim Firmalarının Oluşturduğu/ Oluşturacağı Kirlenmeye Dair Rapor”, **Çevre ve Mühendis**, Sayı:18, ss.68-69.
- YILMAZ, Gürbüz, (1998), “Çevre Bilinci ve Geleceğimiz”, **Mühendis ve Makine**, Cilt:39, Sayı:461.
- YILMAZ, Meltem, (1998), **Mülkiyet Hakkının Doğal ve Kentsel Çevreye Olan Etkileri Mogan ve Eymir Gölleri Örneği**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- YİĞİTBAŞIOĞLU, Hakan, (1998), “Kentlerin Çevre Sorunları ve Habitat Konferansları”, **Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt:38, Sayı:1/2, ss.13-29.
- YONGALIK, Aynur, (1998), **Çevre Sorumluluk Sigortası**, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- YORULMAZ, Faruk, (1998), “Yeni Bir Çevre Konusu: Işık Kirliliği”, **Standard**, Sayı:443, ss.49-52.
- YÜCE, Ekrem, Güven Önal (Ed.), (1998), **Altın Madencilik ve Çevre**, 27 Mart 1997, Ankara, Düzenleyen: Yurt Madencilik Geliştirme Vakfı,TMMOB Maden Mühendisleri Odası, Anadolu Madenciler Derneği, İstanbul:Yurt Madencilik Geliştirme Vakfı Yayını.
- ZAFİR, C. Zeynep, (1998), **Sürdürülebilir Kalkınma ve Azgelişmiş Ülkeler**, Marmara SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ZAMBAK,Caner, (1998), “Türkiye Kalkınmasının Sürdürülebilirliği Açısından Doğal Kaynaklardan Yararlanma Sorunları”, **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27, ss.21-26.
- I. Döküm ve Çevre Sempozyumu**, (1998), 26-29 Kasım 1998, İstanbul.

1999

- ADAY, Kadriye, (1999), **Türkiye’de Özel Çevre Koruma Bölgeleri Yönetimi ve Yöneltileri**, Ankara SBE Doktora
- AĞIRGÜN, Sami, Necmettin Şentürk, (1999), “Marmara Bölgesi Depremindem Sonra Çevresel Tespitler ve Alınan Önlemler”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:6, ss.28-38.
- AKBULUT, Süleyman, M. Serez, (1999), “Pestisidlerin Canlılar ve Çevre Üzerine Olan Etkileri”, **Türkiye Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu III**,18-19 Kasım 1999, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Çayırova Kampusu, Gebze- Kocaeli,Cilt II,ss.757-767.
- AKDOP, Osman Nuri, Sücaattin Kırımhan, (1999), “Denizli Organize Sanayi Bölgesinde Endüstriyel Katı Atık Durumu ve Geri Kazanımı”, **DEÜ Fen ve Mühendislik Dergisi**, Sayı:2, Cilt:1, ss.47-58.

- AKGÜL, Mehmet, A. Tutuş, (1999), “Kağıthamuru Ağartılmasında Klorsuz Ağartma Yöntemlerini Kullanarak Çevreye Olan Zararlarının Azaltılması”, **Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sorunları Sempozyumu '99**, İstanbul: ss.227-236.
- AKGÜNGÖR, Sedef, Bülent Miran vd, (1999), “İstanbul-Ankara-İzmir İllerinde Tüketicilerin Çevre Dostu Tarım Ürünlerine Yönelik Potansiyel Talebinin Tahminlenmesi”.
- AKINCI KESİM, Güniz, (1999), “Batı Karadeniz Bölgesindeki Bazı Tarihi Yerleşimlerin Çevresel Sorunları”, **Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu/Gebze 1999**.
- AKSOY, Selma, (1999), **Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de Çevre Hukuku**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ALKAN, U., Ş. Kara, M. Kemer,(1999), “Bursa İlinde Çevre Kirlenmesinin Kontrolü Kapsamında Tekstil Endüstrisi Atıksularının Arıtılabilirliği”, **Türkiye'de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu III**, ss.422-434, İstanbul.
- ALTUNAKAR, Ömer, (1999), **Avrupa'da Yeşil Hareket ve AB Çevre Politikalarına Etkisi**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- AŞIR, Yaman, (1999), **Karapınar Ovası(Konya) Çevresinde Erozyon**, Fırat Üniversitesi SBE Coğrafya ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AVCI, İlhan, (1999), “Barajlar, Çevre ve İlisu Barajı”, **Mimarlık**, Cilt:36, Sayı:290, ss.35-38.
- AYBAR, Şakir, (1999), **Küreselleşmenin İşletmelerin Çevre Politikaları Üzerine Etkileri**, Atatürk Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- AYDIN, Cahit, (1999), **İstanbul'da Doğalgaz Kullanımının Çevreye Etkisi**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYDIN, Esin, (1999), **Toplu Konut Alanı Üretiminde Ekolojik Planlama “Bir Denetim Modeli Konut Kredisi Sistemi”**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYDIN, Ş., F. Çobanoğlu, (1999), “Aydın İli İncir Üretiminde Ekolojik Tarım Sistemi Uygulamaları” **Türkiye Birinci Tarım Sempozyumu Bildiri Özetleri**, Atatürk Kültür Merkezi, Konak, İzmir, 21-23 Haziran 1999.
- AYDINER, Ayfer, Seval Güven, (1999), “Çevre Kirliliği ve İnsan Sağlığına Etkisi”, **Standard**, Sayı:455, Ankara:Türk Standartları Enstitüsü Yayını, ss.25-33.
- AYGÜN, Hakan Melih, (1999), **Canlılığın Sürdürülebilirliği Açısından Çevre Duyarlılığı Kazandırmada Kitle İletişim Araçlarının Önemi**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYHAN, Fatma Nil, (1999), **İlköğretimin İlk Üç Sınıfındaki Öğrencilerin Yakın Çevre Bilincini Etkileyen Etmenler**, Hacettepe Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYHAN, Ufuk, (1999), **Ortaçağ Batı Siyasal Düşüncesinde Teknoloji Doğa İnsan İlişkileri**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAĞATUR, Mehmet Çağrı, (1999), **Adana'da Tarım Alanları Kullanımının Çevre Yasası Açısından Yeniden Düzenlenmesi**, Çukurova Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- BAĞATUR, M. Ç., O. Erken, (1999), “Adana'da Tarım Alanları Kullanımının Çevre Yasası Açısından Yeniden Düzenlenmesi”, **Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:14, Sayı:2, Adana: ss.107-116.
- BALTA, Ecehan, (1999), **Bergama'da Bir Çevreci Taban Hareketi**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- BAŞER, Şenay, (1999), “Çevresel Etki Değerlendirmesinin Hukuki ve İdari Yapısı”, **GAP Yöresinde CED Eğitimi**, Ankara:TÇV Yayını, ss.181-192.
- BAŞKENT, Emin Zeki, (1999), “Ekosistem Amenajmanı ve Biyolojik Çeşitlilik”, **Turkish Journal of Agriculture and Forestry**, Ek Sayı:2, ss.355-363.
- BAYKAN, A. R., (1999), “Yatırımcının Çevresel Açıldan Yükümlülüğü (CED)”, **Sanayi-Çevre İlişkileri**, TMMOB Gıda Mühendisleri Odası Sorumlu Müdür Eğitim Semineri Programı Bildirisi, Ankara.
- BEYCAN, Filiz, (1999), “Türkiye'de Katı Atık Yönetimi”, **Endüstri ve Otomasyon**, Sayı:23, Ek-Sen Yayıncılık Ltd.Şti., ss.66-69.
- BİLGİHAN, Orhan Bülent, (1999), **Dünyada ve Türkiye'de İşçi Sendikalarının Çevre Politikaları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BİREL, Fırat Kıyas, (1999), **GAP Çerçevesinde Diyarbakır'ın Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- BUDAK, D.,U. Gültekin, (1999), “Ekolojik Tarımda Katılımcı Kırsal Değerlendirme”,**Türkiye I. Ekolojik Tarım Sempozyumu**, İzmir, 21-23 Haziran 1999.
- BUDAK, G.,U. Gültekin, (1999), “Türkiye’de Çevre Yönetimi: Örgütlenme ve Sorunlar”, **3. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi**, İzmir, 25-26 Kasım 1999.
- CANSEVER, Yaşar, (1999), **Silifke Eski Yerleşmeleri ve Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CERİT MAZLUM, Semra, (1999), “Çevre ve Kalkınmayı Uyumlaştırma Yöntemi Olarak Sürdürülebilir Kalkınma”,**Türk Sosyal Bilimler Derneği 6. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi**, 17-19 Kasım 1999, Ankara.
- CERİT MAZLUM, Semra,(1999), “Türkiye İçin Yeni Bir Sürdürülebilirlik Yaklaşımı: Sürdürülebilir Kalkınma Yönetimi”, Sevgi Tokgöz, Yasemin Karalök (ed.), **TMMOB Çevre Mühendisleri Odası 3. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi Bildiriler Kitabı**, İzmir: TMMOB.
- CERİT MAZLUM, Semra, (1999), “Türkiye’de Çevre Politikaları”,**Cumhuriyetimizin 75. Yılına Armağan: Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Gelişmeler Üzerine Düşünceler**, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Yayın No: 8, ss. 97-119.
- ÇALIŞKAN, Abdülkerim(çev.), (1999), “Ekolojik Vergi Reformu”, **Maliye Dergisi**, Sayı.132, ss.97-105.
- ÇATALPINAR, Serap, (1999), “Çevresel Etki Değerlendirmesi(ÇED)”, **Türkiye Mühendislik Haberleri Özel Sayı**, Sayı:399, ss.55-56.
- ÇELENKOĞLU, Ersin, (1999), “Çevre Sorunlarında Peysaj Mimarlığının Yeri ve Önemi”, **İller Bankası**, Sayı:2, ss.2-10.
- ÇELİK, G., F. Karaer, (1999), “Su Kaynakları Yönetiminde Ekonomik Araçların Uygulanması”, **Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sorunları Sempozyumu’ 99**, 17-19 Subat 1999, İstanbul.
- ÇERİBAŞI, İ. Haluk, (1999), “ÇED Projesi Uygulama Örnekleri”,**ÇED Eğitim Semineri ve Paneli**, (Haz: Çağatay Güler, Zakir Çobanoğlu), Ankara:TMMOB Yayını, ss.85-104.
- ÇEVİK, B.,O. Erkan, (1999), “Toros Dağ Köyleri Tarım İşletmelerinde Erozyon Sorunu ve Çözüm Önerileri”, **TEMA Vakfı Faaliyet Dergisi**, Sayı:19, ss.30-31.
- Çevre Kanununun Uygulanması**, (1999), Ankara: TÇSV Yayını.
- “Çevre Sorunları, Uluslararası Ticaret ve Yeni Korumacılık”, (1999), **Asomedy**, Aralık 1998, Ocak 1999, ss.27-42.
- “Çevre Temizlik Vergisi”, (1999), **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı.643, ss.297-300.
- ÇOLAK MENTEŞ, Selime, (1999), **Çevre Kirliliği Açısından Değişik Kirealite Yöntemlerinin Mukayeseli Olarak Araştırılması Üzerine Bir Çalışma**, Ege Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif, (1999), “Çevre Hukuku Açısından Sorumluluk ve Kamu Kuruluşları”, **Belediye Dergisi**, Cilt:6, Sayı:2, ss.25-41.
- DANACI, Adil, (1999), “Kayseri’de Başlıca Çevre Sorunları”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:126, ss.14.
- DEMİRBAŞ, Mehmet Aytaç, (1999), **Yeşil Pazarlama(Green Marketing) ve Tüketicinin Yeşil Pazarlamaya Yaklaşımı**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİRER, N.,(1999),**'YDD'Kıskacında Çevre ve Kent**, Ankara: Ütopya Yayınları.
- DEVİRDÖVEN POLAT, Özden, (1999), **Türkiye’de Çevre Eğitiminin Durumu**, Akdeniz Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DİNÇER, Çağlayan, (1999), “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çevresel Farkındalıklarını Artırma Yolları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:44, ss.28-31.
- EKŞİOĞLU, A. Naci, (1999), “Karapınar Erozyonu”, **İdarecinin Sesi**, Cilt:13, Sayı.76, ss.50-52.
- DOĞAN, Cengiz, 1999, **The Relations of Tourism with Physical Environment and Legal Dimensions of These Relations (Turizmin Fiziksel Çevre ile Olan İlişkileri ve Bu İlişkilerin Hukuksal Boyutu**, Niğde Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DUTKUNER, İsmail, Hüseyin Fakir, (1999), “Erozyon Kontrolü ve Ağaçlandırma”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı.32, ss.14-16.
- DÜREN, A. Zeynep, (1999), “Çevre Bilincinin Küreselleşmesi ve Yeni Ekolojik Dünya Düzeni”, **Verimlilik**, Ankara: MPM Yayını, Sayı:1999/2, ss.65-76.
- EFE, Recep, (1999), “Çevre Sorunlarının Çözümünde Coğrafyanın Rolü”, **Öneri-Marmara Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:2, Sayı:11, İstanbul: ss.81-85.

- “Ekolojik ve İktisadi Açından Dünyanın Fiziki Tükenişi Çevre Ekonomisi ve Sürdürülebilir Kalkınma (Panel)”, (1999), **İktisat Dergisi**, Sayı.390-391, ss.142-161.
- ER, Ayşe, (1999), **İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu ve Çevre Sorunları, Dericilik Sanayinde İşletmelerin Çevre Sorunları Karşısında Sosyal Sorumluluk Anlayışının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERGİNÖZ, Esin Evren, (1999), **Çevre Bilim ve Eğitimi Üstüne Bir Araştırma**, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü Deniz Politikası ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERGÜNER, Ferhat, (1999), **Açık İşletmelerde Gürültü Dağılımı, Gürültünün Çevreye ve Kazalara Etkileri**, Ankara:Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- FESÇİ, Hatice, (1999), “Hastane Katı Atıklarının Çevre Sağlığı Üzerine Etkisi”, **Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1-2, ss.54-58.
- FEYİZ, Koray, (1999), “2000’li Yıllara Doğru Türkiye’de Kent Planlamasında Uygulama Sürecinin Değerlendirilmesi: Yeni Yaklaşımlar ve Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Enstitüsünün Kurulmasına İlişkin Öneriler”, **Yerel Gündem**, Sayı:4, ss.18-28.
- FOSTER, J. B., (çev.Hasan Ünder), (1999), **Savunmasız Gezegen: Çevrenin Kısa Ekonomik Tarihi**, Epos Yayınları:6, Ankara.
- FOTO, Didem, (1999), **Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesinin Doğal ve Kültürel Potansiyelinin Belirlenmesi ve Bu Potansiyelin Rekreatif Turizm Açısından Değerlendirilmesi**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GAP Yöresinde ÇED Eğitimi**, (1999), Ankara: TÇSV Yayını.
- “Gediz Havzası Çevre Sorunları “Sonuç Bildirgesi”, (1999), **Çevre ve İnsan**, Sayı.43, ss.16-17.
- GERAY, Uçkun, (1999), “Çevre Krizi ve Etik”, **Kent Kooperatifçiliği**, Sayı:110, ss.39-45.
- GEZGİNER, Didem, (1999), **Diş Hekimlerinin Cıvanın Sağlığa ve Çevreye Verdiği Zararları Konusundaki Bilgi Düzeyleri ve Cıva Hijyenine Uyum Düzeylerinin Araştırılması**, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- GONCA, Ergun, (1999), “Çevre Eğitimi ve Duyarlılık”, **Ekoloji Çevre Dergisi(Ek Sayı)**, ss.16-18.
- GÖKÇE, O., N. Demirtaş, (1999), “GAP Bölgesinde Tarım- Çevre İlişkilerinin Geleceği ve Bugünden Alınması Gereken Önlemler”, **GAP I. Tarım Kongresi**, 26-28 Mayıs 1999, ss.397-404.
- GÖKÇE, Osman, (1999), “Organik Tarım ve Çevre İlişkileri”, **3. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi**, 25-26, Kasım 1999.
- GÖKKAYA, Zeynep, (1999), **Türkiye’de Kadın ve Çevre**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖKTAYOĞLU, Muharrem, (1999), “Atatürk ve Çevre”, **İdarecinin Sesi**, Cilt.13, Sayı.77, ss.29-41.
- GÖKTÜRK, A., (1999), “Toplum Yararı ve Çevre Kalitesi”, **21. Yüzyıla Girerken Kamu Yönetiminde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanabilirliği Sempozyumu**, TODAİE Ankara.
- GÖKYAYLA, Kadir Emre, (1999), “2872 Sayılı Çevre Kanununa Göre Kirletenin Hukuki Sorumluluğu”, **Hukuk Araştırmaları**, Cilt:11, Sayı:1-3, ss.281-309.
- GÖKYİĞİT, Nihat, (1999), “Erozyonla Mücadelede Meydan Savaşları”, **TEMA**, Sayı.18, s. 11.
- GÖRGÜN, E., (1999), “Akdeniz’de Kirlenme ile Mücadele”, **Su Kirlenmesi Kontrolü Dergisi**, Cilt:9, Sayı:1, ss.5-6.
- GÜLER, Özcan, (1999), “Çevrenin ve Doğal Hayatın Korunmasında Gümrük İdarelerinin Önemi”, **Gümrük Dünyası**, Sayı.21, ss.29-32.
- GÜLER, Çağatay, Zakir Çobanoğlu, (1999), **ÇED Eğitim Semineri ve Paneli**, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yayını.
- GÜLKAL, Ömer, (1999), **İhlara (Kapadokya) Özel Çevre Koruma Bölgesi ve Yakın Çevresi Örneğinde Koruma Kullanma Dengeli Planlamaların Oluşturulmasında Kriterlerin Saptanması**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLLÜ, Gültekin, (1999), **Çevrenin Önemi, İstanbul’da Yaşanan Hava Kirliliği ve Kaliteli Kömür Kullanımının Hava Kalitesine Etkisi**, Marmara SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLLÜ, Gülen, (1999), “Kuram ve Uygulama Bağlamında ÇED, ÇED Çalışmalarında Hava Kalitesi Modellemesi”, **GAP Yöresinde ÇED Eğitimi**, Ankara:TÇV Yayını, ss.169-176.

- GÜLMEZ, Pınar, (1999), **Predictive Tools in Environmental Impact Assessment of Solid Waste Projects (Katı Atık Projelerinin Çevresel Etki Değerlendirmesinde Kullanılan Yöntemler)**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLTEKİN, U., D. Bostan Budak, (1999), "Türkiye'de Çevre Yönetimi: Örgütlenme ve Sorunlar", **3. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi (Çevre Mevzuatı ve Çevre Yönetimi) Bildiriler Kitabı**, İzmir.
- GÜMGÜM, Bahattin, (1999), "GAP Yöresindeki Çevre Sorunları ve ÇED", **GAP Yöresinde ÇED Eğitimi**, Ankara :TÇV Yayını, ss.57-86.
- GÜNAYDIN, İhsan, (1999), "Çevre Vergilerinin İstihdam Üzerine Etkisi", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı: 4, ss. 277-292.
- GÜNDÜZ, Fuat, (1999), **Turizmin Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi ve Çevre Duyarlı Sürdürülebilir Turizm Modeli**, İTÜ FBE Doktora Tezi.
- GÜNEŞ, Gül, (1999), "Rio 92 ve Sonrası", **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:125, ss.32-35.
- GÜNEY, Emrullah, (1999), "Dünya'da Milli Parklar, Doğal Koruma Alanları, Hayvanlar Dünyasının Korunması", **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:2, Sayı:17, ss.184-194.
- GÜRAN, Sait, (1999), "Çevre Kanunu'nun Uygulanmasının İdare Hukuku Yönünden Değerlendirilmesi", **Çevre Kanununun Uygulanması**, Ankara: TÇV Yayını, ss.59-64.
- GÜRÇÜ, Metin, (1999), "Yerel Gündem 21 ve Uygulanabilirlik Şartları", **Çevre ve İnsan**, Sayı:47, ss.12-17.
- GÜRSELER, Güneş, (1999), "Türkiye'de Çevre Hukuku", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:3, ss.811-830.
- GÜVEN, Seval, (1999), "Ailelerin Satınalma Sırasında Çevre Açısından Dikkat Ettikleri Hususlar", **Eğitim ve Bilim**, Cilt:23, Sayı:112, ss.67-74.
- GÜVEN, Seval, (1999), "Ailelerin Çevre Korumasına Yönelik Uygulayabilecekleri Önlemler", **Evde Enerji Tasarrufu Tüketici Bülteni**, Sayı:131, ss.4-6.
- İŞIKPINAR, Ertürk M., (1999), "Çevre Planlama, Çevre Yönetimi: Çevre Mühendisliği", **İller Bankası Dergisi**, Sayı:4, ss.26-32.
- İŞILDAK, Ömer, (1999), **Atmosferde Aerosol ve Gaz Örneklem Ünitelerinin Geliştirilmesi ve Akdeniz Yöresinde Çevre Kirliliğinin Geliştirilen Sistemle İncelenmesi**, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İDİKUT, Ayşegül, (1999), "AB'de Atık Yönetimi, Stratejileri, Uygulama Alanları ve Türkiye ile Entegrasyonu", **İller Bankası Dergisi**, Sayı:5, ss.5-19.
- İNCE KARALI, Meliha, (1999), **Çevre Etiği**, Ankara Üniversitesi, SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İNAN, İ. H., O. Gaytancıoğlu, M. Ö. Abazaoğlu, (1999), "Trakya'da Yerüstü Su Kirliliğinin Neden Olduğu Ürün Kayıpları ve Çözüm Önerileri", **Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sorunları Sempozyumu**, Cilt:3, ss.237-243, İstanbul: İstaç Yayınları.
- KALIPÇI, İlknur, (1999), "Çevre ve Atatürk", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt:XV, Ankara Atatürk Kültür Tarih Yüksek Kurumu Yayını, ss.283-294.
- KANBER, Rıza, Harun Köksal, Mustafa Ünlü, Berkant Ödemiş, (1999), "Sulama ve Çevre İlişkileri", **GAP Yöresinde ÇED Eğitimi**, Ankara:TÇV Yayını, ss.199-224.
- KANTARCI, M. D., (1999), "Hava Kirliliği ve Ormanlarımız", **Hava Kirlenmesi ve Kontrolü Ulusal Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü, 27.9.1999, ss.115-123.
- KAPLAN, Ayşegül, (1999), **Küresel Çevre Sorunları ve Politikaları**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları No:19.
- KARABULUT, Ergin, (1999), **İstanbul Metropolü Kıyılarında Mikrobiyolojik Kirlilik Yükü Dağılımı Üzerine Araştırmalar**, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARACA, Y., (1999), "Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği ve Ambalaj Atıklarının Geri Kazanımı TMMOB Gıda Mühendisleri Odası Sorumlu Müdür Eğitim Semineri Programı Bildirisi", Ankara.
- KARPUZCU, Mehmet, (1999), "Türkiye'de Çevre Kirlenmesinin Genel Boyutu", **Türkiye Çevre Kirlenmesinin Önceliklerisempozyumu-III**, Cilt:1, Gebze İleri Teknoloji (GYT) Enstitüsü, Gebze, Kocaeli.
- KASAP, Gülay Coşkun, (1999), "İşletmelerde Kalite, Çevre ve İş Güvenliği Entegre Sistemleri", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 17, Sayı: 1-2.

- KAYNAK, Serap, (1999), “Nesli Tehlike’de Olan Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:44, ss.46-49.
- KAZANCI, Nizamettin, (1999), “Marmara Depremi ve Çevre Eğitimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:47, ss.56-59.
- KELEŞ, Mehmet Ali, (1999), “Çevre Hukuku, Çevre Sağlığı, Çevre Hakkı 1”,**Çağdaş Hukuk**, Sayı:65, 1999/2, Ankara: Çağdaş Hukukçular Derneği Merkez Yayın Organı, ss.21-23.
- KELEŞ, Mehmet Ali, (1999), “Çevre Hukuku, Çevre Sağlığı-Çevre Hakkı 2”,**Çağdaş Hukuk**, Sayı:66, 1999/3, Ankara: Çağdaş Hukukçular Derneği Merkez Yayın Organı, ss.48-51.
- “Kent Yönetimi ve Çevre Politikaları”, (1999), **Kent Yönetimi, İnsan ve Çevre Sorunları Sempozyumu**, İzzet Öztürk, Ahmet Demir, Kadir Alp,(Yay. Haz.), İstanbul: İSTAÇ Yayını.
- KERESTECİOĞLU, Merih, (1999), **Kontrol Teorisinin Çevresel Göstergelerin Oluşturulmasına Uygulanması ve Çevresel Sürdürülebilirlik Endeksinin Tanımlanması**, İTÜ FBE Doktora Tezi.
- KESGİN, Uğur vd., (1999), “İstanbul Boğazında Yolcu Gemileri ve Hava Kirliliği”, **Deniz Ticareti**, Yıl:6, ss.30-34.
- KILIÇ, Arzu, (1999), **Çevrecilik Yönelimli Pazarlama Stratejisi Kararları ve Bir Sektör Uygulanması**, Mustafa Kemal Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KILIÇASLAN, Seher Cesur, Seval Güven, (1999), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Kadın”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:45, ss.51-55.
- KIRLI, Hilmi, Yunus Kishal, (çev.), (1999), “Çevresel Yönetim Sistemleri ve Çevresel Denetimde Uluslararası Standartlar: Sanayi Sonrası Toplumda Muhasebenin Rolünün Genişletilmesi”, **Muhasebe Finansman Dergisi**, Sayı:2, ss.53-60.
- KIRZIOĞLU, M. Ilgar, Hasan Yılmaz, Sevgi Yılmaz, (1999), “Ekolojik Temele Dayalı Kentleşme-Çevre Etkileşimi”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:30, Sayı:2, ss.187-191.
- KIŞLALIOĞLU, Mine, Fikret Berkes, (1999), **Çevre ve Ekoloji**, 7.Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KIZILOĞU, Hakkı, (1999), “Çevrenin Korunması Konusunda Sanayide Gönüllü Girişimler”, **İşveren**, Cilt:37, Sayı:9, ss.30-32.
- KIZIROĞLU, İlhami, (1999), “Türkiye ve Dünyanın Ekolojik Sorunları 1”, **Popüler Bilim**, Sayı:70, ss.16-20.
- KIZIROĞLU, İlhami, (1999), “Türkiye ve Dünyanın Ekolojik Sorunları 2”, **Popüler Bilim**, Sayı: 71, ss.49-51.
- KIZIROĞLU, İlhami, (1999), “Türkiye ve Dünyanın Ekolojik Sorunları 3”, **Popüler Bilim**, Sayı: 72, ss.49-52.
- KOVANCILAR, Birol, (1999), “Çift Dividant” Hipotezi ve Vergi Yükünün Çevreye Kaydırılması”, **Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Sayı:5, ss. 251-261.
- KUBAŞ, A., İ. H. İnan, Ö. Abazoğlu, N. Metin, (1999), “Trakya Bölgesinde Bulunan Tekstil, Deri ve Yağ Sanayi İşletmelerindeki Çevresel Etkilerin Cluster Analizi ile Değerlendirilmesi”, **ERC/ODTÜ Uluslararası Ekonomi Kongresi Bildiri Kitabı**,8-11 Eylül 1999 Ankara.
- KUBAŞ, A.,İ. H. İnan, (1999), “Trakya Bölgesinde Sanayileşmeden Kaynaklanan Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri”,**GAP Birinci Tarım Kongresi**, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları,C:1, 26-28 Mayıs 1998, Şanlıurfa.
- KUNTALP, Erden, (1999), “Medeni Hukuk Açısından Çevre Kanunu'na Bakış”,**Çevre Kanununun Uygulanması**, Ankara: TÇV Yayını, ss.15-31.
- KÜÇÜKALTAN, Derman, (1999), “Karayolu Ulaşımının Turizme ve Çevreye Yönelik Etkileri”, **Turizmde Seçme Makaleler:33**, TUGEV Yayını, No:50, ss.50-58.
- MUTLU, Atilla, (1999), **Adana İli ve Çevresindeki Hayvancılık Tesislerinde Ortaya Çıkan Atıkların Yarattığı Çevre Kirliliği Üzerinde Bir Çalışma**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- MÜFTÜOĞLU, Talat, (1999), “Çevre ve Tarım Sektörü Etkileşimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:45, ss.42-49.
- NAKİPOĞLU, N. Haluk, (1999), “Kıta İçi Su Kaynaklarındaki Kirlenme ve Toplu Balık Ölümleri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:47, ss.18-25.
- NEMLİ, Esra, (1999), “Çevre Muhasebesinin İki Yönü”,**Öneri- Marmara Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:2, Sayı:11, İstanbul: ss.211-216.
- NOYAN, Ömer Faruk, (1999), “İklim Değişikliğine Bağlı Doğal Afetlerin Kent Ortamındaki Etkileri” **Kent Kurultayı**, TMMOB İMO Adana Şubesi, 11-12-13 Şubat 1999, Adana.

- ONOCAK, Türkey, (1999), **Türkiye’de Termik Santrallara Beslenen Kömürlerin ve Yanma Sonucu Oluşan Katı Atıkların Çevresel Etkileri**, Hacettepe Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- ORHAN, Gökhan, (1999),”Kuş Gölünün Çevre Sorunlarının Yönetimsel ve Kurumsal Sorunlar Olarak İrdelenmesi Üzerine Bir Deneme”, **Kuş Gölünün Çevre Sorunları Paneli**, Haziran 1999, Kuş Cenneti Festivali, Bandırma.
- ORHAN, Gökhan, (1999), “Türkiye’de Çevre Sorunlarının Çözümünün İdari ve Siyasi Koşulları”, İzzet Öztürk, Mustafa Aykaç, Ahmet Ekerim (der), **Kent Yönetimi ve Çevre Politikaları**, İstanbul: İSTAÇ Yayınları, ss.59-66.
- Orta Asya ve Karadeniz Çevre Gönüllü Kuruluşları Konferansı**, (1999), Ankara: TÇSV Yayını.
- ÖNER, Erkan, (1999), “ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemleri”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:126, ss.4-5.
- ÖZBAY, Serdar, (1999), **Kampus İçerisinde Sürdürülebilir Katı Atık İdaresi: ODTÜ Kampüsü Çalışma Alanı**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı
- ÖZÇELİK, Ahmet, (1999), “Ekonomik Yönüyle Ekolojik Tarım”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:755, ss.7-10.
- ÖZDEMİR,Kadir, (1999), **Kirlenmiş Zeminlerin Islahı**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZDEMİR,Erol,(1999), **Aristoteles ve Newton Fizikinde Doğa Anlayışı**, Mersin Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZDEMİR, İbrahim, (1999), “Çevre Bilincinin Gelişiminde Çevre Ahlakının Önemi”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Özel Sayı**, ss.295-317.
- ÖZER, Ayşe Öznur, (1999), **Çevresel Etki Değerlendirmesi (Siyasal, Ekonomik ve Teknik Bir Araç Olarak)**, (2 Cilt), Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ÖZKAN, Melih, (1999),**Çevre Halkla İlişkileri**, Anadolu Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZTÜRK, Yüksel, (1999), “Turizmin Gelişmesi ile Ortaya Çıkan Çevresel Sorunların Çözümünde İzlenmesi Gereken Politikalar”, **Kooperatifçilik**, Sayı:126, ss.42-48.
- ÖZTÜRK, İzzet, Ahmet Demir, Kadir Alp(Ed.), (1999), **Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: İSTAÇ Yayınları.
- ÖZTÜRK, Ahmet Oğuz, (1999), “ÇED’in Hukuki ve İdari Yapısı”, **ÇED Eğitim Semineri ve Paneli**, (Haz: Çağatay Güler Zakir Çobanoğlu), Ankara:TMMOB Yayını, ss.59-84.
- ÖZYARDIMCI, M. Cemal, (1999), “Belediyelerimizde Çevre Temizlik Vergisi Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözümleri”, **Belediye Dergisi**, Cilt.5, Sayı.7, ss.10-21.
- PEKEROĞLU,Yasin, (1999), **Çevre Yönetim Sistemleri**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Petrol Nakli ve Türk Boğazlarındaki Ekolojik Riskler**, (1999) Ankara: TÇSV Yayını.
- PINARLI, Vedat, T.Yonar, (1999), “Bursa İlinde Çevre Kirlenmesi Önceliklerine Genel Bir Bakış”, **Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu III**, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü- Çevre Mühendisliği Bölümü, TÜBİTAK MAM Enerji Sistemleri ve Çevre Araştırma Enstitüsü.
- SABAH, Eyüp, Mustafa Yavuz Çelik, (1999), “Afyon Jeotermal Merkezi Isıtma Sistemi, Ekonomisi ve Hava Kirliliğini Önlemedeki Katkısı”,**Madencilik Dergisi**,TMMOB Maden Mühendisleri Odası Yayını.
- SAÇLI, Fatma, (1999), **Yerel Gündem 21: Kentsel Çevre Yönetimi ve Katılımın Başarısına Katkıda Bulunan Bir Araç mıdır?**, ODTÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SANAL, Recep, (1999), **Özel Çevre Koruma Bölgeleri ve Mahalli İdareler**, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını.
- SANDAL, Ahmet, (1999), “Çevre ve Katımlı Yönetim:Çevre Bakanlığı Yönetiminde Gönüllü Çevre Kuruluşlarının Katılımı”, **Çevre ve İnsan**, Sayı.42, ss.52-55.
- SARI, Mehmet, (1999), **Tarihsel Çevrenin Korunmasında Emniyet Teşkilatının Bugünü ve Geleceği**, Ankara SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SARIBAŞ, Metin, Serkan Arabacı, (1999), “Hava Kirliliğinin Orman Topraklarına Etkileri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:44, ss.40-45.
- SAV, Özden, (1999), “Uluslararası Hukukta Çevreyle İlgili Konularda Halkın Bilgiye Erişimi ve Karar Almaya Katılımı”, **Çevre Kanununun Uygulanması**, Ankara:TÇV Yayını, ss.147-163.
- SAYSEL, Ali Kerem, (1999),**GAP’ın Uzun Erimli Kapsamlı Çevresel Analizi İçin Dinamik Simülasyon Modeli** , Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.

- SENEMOĞLU, Deniz, (1999), **Gümrük Birliğinin Türk Çevre Politikalarına Etkileri: Türk Otomotiv Sanayi**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SEREL, Alpaslan, (1999), “Çevre Sorunlarının Ekonomik Analizi”, **12. Uluslararası Bandırma Kuş Cenneti Kültür Festivali, Kuş Cenneti Çevre Sorunları Paneli**, Bandırma İİBF, 19.06.1999.
- SEZAL, Levent, (1999), “Çevre İlişkileri ve Türkiye’de Çevreye İlişkin Hukuki Yapı”, **Standard**, S:446, Ankara: Türk Standartları Enstitüsü Yayını, s.25.
- SİLKÜ, Hidaye Aydan, (1999), **Atık Alanların Çevre Sorunları Açısından Jeofizik Yöntemlerle İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SİMİT, Can, (1999), “Çevreyi Girişimciler Kurtaracak”, **Önce Kalite**, Sayı:34, s.36.
- SÖNMEZOĞLU, Faruk, (1999), “Çevre Sorunları ve Uluslararası Politika”, **Uluslararası İlişkiler Yıllığı**, S:3, ss.171-207.
- SÖZEN, Nur, (1999), “Kalkınma; Çevre ve Stratejik Yönden ÇED”, **GAP Yöresinde ÇED Eğitimi**, Ankara: TCV Yayını, ss.91-108.
- SUGÖZÜ, İbrahim Halil, (1999), “Çevre Sorunu ve Yerel Yönetimler”, **Mahalli İdareler Dergisi**, Sayı:66, ss.1-9
- SUR, Haydar, Hulki Uz, Gaye Oltulu, (1999), “Mezbahalarda Alınması Gereken Çevre Sağlığı Tedbirleri”, **Standard**, Sayı:453, Ankara:Türk Standartları Enstitüsü Yayını, ss.27-30.
- ŞAFAK, Şükran, Sibel Erkal, (1999), “Çevre Eğitimi ve Aile”, **Eğitim ve Bilim**, Yıl.4, ss.63-66.
- ŞAHİN, Şükran, (1999), “Stratejik ÇED”, **Ziraat Dünyası**, Sayı:447, Ankara:Türkiye Ziraatçılar Derneği Yayını, ss.28-32.
- ŞAHİN, Recep vd., (1999), “Kıta İçi Su Kaynakları Yönetiminde Çevresel Verilerin Havza Planlamasındaki Önemi: Çoruh Havzası Örneği(Yusufeli Kesimi)”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:42, ss.38-47.
- ŞAHİN, Yusuf, (1999), “Kalkınma mı Çevre mi? Bergama Tercihini Çevreden Yana Koydu”, **Mülkiye**, Cilt:23, Sayı:216, ss.351-360.
- ŞAHİN, F. Nurhayat, (1999), “Türkiye’de Çevresel Kamuoyunun Oluşumunda Öncü Çevre Haberleri”, **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi**, Cilt:2, Sayı:1, ss. 261-278.
- ŞAHİN, F. Nurhayat, (1999), **Türkiye’de Çevre Politikasının Oluşumunda Kamuoyu Faktörü**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ŞAHİN, Yusuf, (1999) “Çevre Sorunlarına Alternatif Çözüm Arayışları: Kirlilik İzinleri Piyasası”, **Liberal Düşünce Dergisi**, Cilt:4, Sayı:15 , s.48-56.
- ŞAHİN, Yusuf, (1999) “Türk Vergi Sisteminin ‘Çevresel Vergiler’ Açısından Değerlendirilmesi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 133, s.119-137.
- ŞAHİN, Yusuf, (1999) “Yeni Bir Politika Aracı Olarak Çevresel Vergiler”, **İşletme ve Finans Dergisi**, Sayı: 160’ın eki, ss.66-73.
- ŞENGÜL, Bora, (1999), **Asit Yağmurları ve Ankara**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞENGÜL, Ümit, (1999), **Kangal Termik Santrali Uçucu Küllerinin Analitik ve Çevresel Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi**, Cumhuriyet Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- ŞENGÜL, Mihriban, (1999), “Çevre Yönetimine Halk Katılımı Açısından ÇED Sürecine Halkın Katılımı Toplantıları”, Sevgi Tokgöz,Yasemin Karakök(ED), (1999), **3. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi**, İzmir:Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Yayını,ss.
- ŞENGÜL, Mihriban, (1999), “Kamu Yönetimine Güven Açısından Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin Geçirdiği Süreç Üzerine Bir İrdeme”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:17.
- ŞENGÜL, Mihriban, (1999), “Yerel Düzeyde Çevre Yönetimi ve Belediyeler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:8, Sayı:3, ss.91-102.
- ŞİŞLİ, M. Nihat, (1999), **Çevrebilim Ekoloji**, Ankara:Gazi Büro Kitabevi, 2.Baskı.
- TALINLI, İlhan, (1999), “Çevre Politikaları (ÇED’in Bilimsel Esasları Üzerine Bir Giriş)”, **ÇED Eğitim Semineri ve Paneli**, (Haz:Çağatay Güler, Zakir Çobanoğlu), Ankara: TMMOB Yayını, ss.17-28.
- TALU, Nuran, (1999), “Cumhuriyet’in, 75. Yılında Türkiye’de Çevre Politikaları “, **TBMM**, Sayı:64, ss.24-27.
- TALU, Nuran, (1999), “Cumhuriyet’in, 75. Yılında Türkiye’de Çevre Politikaları (2)”, **TBMM**, Sayı:65, ss.24-26.

- TANIŞIR, Mehmet, (1999), **Çevre Bakanlığı'nın Örgütlenmesi ve İngiltere Örneği**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TANRIVERMİŞ, Harun, (1999), “Çevre Koruma ve Sürdürülebilir Kalkınma Yönünden Karadeniz Bölgesi Tarımının Değerlendirilmesi”, **Kooperatifçilik**, Sayı:126, ss.49-70.
- TAŞDEMİR, Y., F. Payan, (1999), “Çevre Açısından Doğal Gaz Kullanımı İyi Bir Alternatif midir?”, **Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu III**, (Gebze/Kocaeli, 14-15 Ekim 1999), ss.606-614. .
- TAŞDEMİR, Y., F. Payan, (1999), “Bursa’daki Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirlenmelerinin Karakterizasyonu”, **Hava Kirlenmesi ve Kontrolü Ulusal Sempozyumu** (İzmir, 27-29 Eylül 1999), ss.264-270.
- TAŞTEKİN, Abdullah, (1999), **Çevre Hakkı**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TAVMERGEN, İge, Pınar Özdemir, (1999), “Çevre Korumasına Yönelik Turizm Uygulamaları:Yeşil Otelcilik, Doğa Turizmi ve ISO 14000”, **Turizmde Seçme Makaleler: 33**, İstanbul:Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayın no:50, ss.19-36.
- TİTREK, Osman, (1999), **İlköğretim Okullarının Çevre ile İlişkileri**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOKTA, Yasemin T., (1999), “İnsanlık İçin Temiz Çevrede Yüksek Verim”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:126, ss.16-17,23.
- TOPAL, Halil İbrahim, (1999), **Pendik Yöresi Çevre Sorunlarının Araştırılması ve Yönetim Modelinin Belirlenmesi**, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOPALOĞLU, D., (1999), **Çevreye Yönelik Tutumlar ve Çevre Eğitimi**, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TORÖZ, İsmail, O. Arıkan,(1999), “İstanbul’da Katı Atıkların Geri Kazanımının İncelenmesi”, **Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sorunları Sempozyumu’99**, İSTAÇ, 17-19 Şubat, İstanbul.
- TOSUNOĞLU,Vahdettin, Recep Boncukcuoğlu, (1999),”Evsel ve Endüstriyel Atıkların Karasu’da Neden Olduğu Kirlenme”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:50, Sayı:2, ss.169-175.
- TURHAN, Fethi, (1999), “Eğitim Çevre İlişkisi”, **Çağdaş Eğitim**, Sayı.253, ss.30-32.
- TUXİLL,J., (Çev: Ayşe Başçı), (1999), “Bitki Biyolojik Çeşitliliğinin Sağladığı Yararların Değerini Bilmek”, **TEMA Dünyanın Durumu Raporu 1999**, İstanbul.
- Türkiye Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı**, (1999), Ankara:Devlet Planlama Teşkilatı Yayını.
- Türkiye Birinci Ekolojik Tarım Sempozyumu**, (1999).
- Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu III**, (1999), Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü-Çevre Mühendisliği Bölümü, TÜBİTAK MAM Enerji Sistemleri ve Çevre Araştırma Enstitüsü, Bildiriler Kitabı
- UÇAR, Nebahat, (1999), **Madencilik Aktivitelerinin Yarattığı Çevre Kirlenmesinin Değerlendirilmesi**, Dokuz Eylül FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- UNCTAD, (çev:Y. Şahin), (1999), “Özelleştirme Sorunları ve Çevre”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı: 645-646, ss.489-496.
- URAL, Engin, (1999), “Hazar Bölgesi Petrolleri ve Boğazlardaki Kirlilik Tehidi”, **Mülkiye**, Cilt:23, Sayı:216, ss.347-350.
- US, Ahmet Talat, (1999), **Çevresel Sorunlar Açısından Çevre Yönetim Sistemi Gereksinimi ve Bir Uygulama Önerisi**, İÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- USALAN, Mustafa, (1999), “Çevre Üzerine”, **Belediye Dergisi**, Cilt:5, Sayı:10, ss.29-35.
- USLU, Orhan, (1999), “ÇED Kavram ve Ana Aşamaları”, **ÇED Eğitim Semineri ve Paneli**, (Haz: Çağatay Güler, Zakir Çobanoğlu), Ankara:TMMOB Yayını, ss.105-142.
- USLU, Orhan, (1999), “ÇED Kavramına Genel Bakış”,**GAP Yöresinde ÇED Eğitimi**, Ankara: TÇV Yayını, s.13-55.
- USLU, Orhan, (1999), “ÇED Yöntem ve Teknikleri”,**GAP Yöresinde ÇED Eğitimi**, Ankara:TÇV Yayını, ss.115-163.
- UYANIK, Muzaffer, (1999), “Ağaçlandırma Çalışmalarının Çevre Sorunlarının Çözümündeki Yeri ve Önemi”, **Tarım ve Köy Dergisi**, Sayı:129, ss.22-25.

- UYDACI, Mert, (1999), **Yeşil Pazarlama-İş Ahlakı ve Çevresellik Açısından Yaklaşımlar**, Marmara Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı Doktora Tezi.
- UYYSAL, İsmet, E. Yücel, M. Pirdal, M. Öztürk, (1999), “Çevre Çıkmazı ve Çevre Biliminin Ana İlkeleri”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:31, ss.9-13.
- UZGÖREN, Engin, (1999), “Çevre Sorunları Bağlamında Dışsal Ekonomiler ve Ekonomik Etkilerin Analizi”, **Dumlupınar Üniversitesi SBE Dergisi**, Y:1, S.3.
- ÜLKÜ, Hüseyin Ozan, (1999), **Türk Siyasal Partilerinin Programlarında Çevre Yaklaşımı**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÜNAL, Sevil, Ebru Dımişki, (1999), “Çağdaş Öğretmenlik Eğitiminde Çevre Boyutu: Uluslararası Gelişmeler ve Ülkemiz”, **Öğretmenlik Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu** İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- ÜNAL, S., E. Dımişki, (1999), “UNESCO-UNEP Himayesinde Çevre Eğitiminin Gelişimi ve Türkiye’de Ortaöğretimde Çevre Eğitimi”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:16-17, ss.142-154.
- ÜNAL, Sevil, (1999), “Ortaöğretimde Çevre Dostu Davranış Geliştirme Modelleri”, **Öğretmenlik Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, ss.204.
- ÜNAL, Sevil, Ebru Dımişki, (1999), “Üniversite Öncesi Çevre Eğitimi ve Sorunları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:42, Ankara: T.C.Çevre Bakanlığı Yayın Organı, ss. 56-61.
- ÜZAN, Nizam, (1999), “Çevre Sorunlarını Önlemede Belediyelerin Rolü”, **Belediye Dergisi**, Cilt.6, Sayı:3, s.35-39.
- ÜZEN, Nizam, (1999), “Belediyeler ve Yerel Gündem 21”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt.8, S.2, ss.96-101.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (1999), “Türk Çevre Hukuku: Temel İlkeler Genel Bir Bakış”, **Av. Dr. Faruk Erem Armağanı**, (Ed: Türkiye Barolar Birliği), Yayın no:8, Ankara: ss.879-906.
- YAVUZ, Hülya, Adil Denizli, (1999), “Entegre Çevre Korunmasına Bir Örnek: Hidrojen Klorürünün Silikon Üretiminde Yeniden Değerlendirilmesi”, **Standard**, Sayı.454, ss. 49-51.
- YAVUZYİĞİT, M. Hikmet, (1999), “Çevre Denetiminin Hukuki Sonuçları 1”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:645-646, ss.423-437.
- YAVUZYİĞİT, M. Hikmet, (1999), “Çevre Denetiminin Hukuki Sonuçları 2”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:647, ss.533-540.
- YENİCE, Zeynep Fikran, (1999), **Kent ve Bölge Planlamada Bir Karar Alma Aracı Olarak Çevresel Etki Değerlendirmesi**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YEŞİLNACAR, M. İ., H. Gülşen, M. Çeşmeci, (1999), “Şanlıurfa’da Hastane Atıkları Yönetimi”, **Türkiye’de Çevre Kirlenmesi Öncelikleri Sempozyumu III**, 18-19 Kasım 1999, Gebze: ss.985-990.
- YILDIRIM, M., Belgin Çakmak, (1999), “Sulama ve Çevre Kirliliği”, **7. Kültür-Teknik Kongresi**, Nevşehir, ss.253-259.
- YILDIZHAN, Aysun, (1999), **Air Quality Assesment for İzmir on the Basis of İzmir Air Pollution Emission Estimaties**, Dokuz Eylül FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILMAZ, Cengiz, Tuncer Özdil, (1999), “Çevre Sorunları İçerisinde Katı Atıkların Önemi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:43, ss.51-55.
- YÖRÜK, Nevin, (1999), “Çevre Muhasebesi”, **İşletme İktisat ve Finans Dergisi**, Ocak Sayısı, ss. 68-72.
- YURTERİ, Coşkun, (1999), “ÇED Raporu: Temel Özellikleri Hazırlanması ve Örnekler”, **GAP Yöresinde ÇED Eğitimi**, Ankara: TÇV Yayını, ss.233-250.
- YÜCEL, Seda, F. İnci Morgil, (1999), “Çevre Eğitiminin Geliştirilmesi”, **Bahkesir Üniversitesi FBE Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, ss.69-80.
- ZANBAK, Caner, (1999), “Türkiye’de Makro Düzey Sanayi Atıkları Yönetim Sorunları”, **Sanayide Yeni Ufuk**, Sayı:14, ss.10-14.
- ZENGİN, Eyüp, (1999), “Türkiye’de Enerji Sektöründen Kaynaklanan Çevre Kirliliği ve Alınması Gereken Önlemler”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:650, ss.756-760.
- 3. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi (Çevre Mevzuatı ve Çevre Yönetimi) Bildiriler Kitabı**, (1999), İzmir: Altındağ Grafik Matbaacılık.

2000

- ABAY, T.E. Torunoğlu, (2000), “Çevre Sorunları ve Türkiye”, G. Demirer, T. Abay (der.), **Küreselleşmenin Ekolojik Sonuçları**, Ankara: Maki Basım Yayın.
- ADEM, Çiğdem, (2000), **Türkiye’de Çevreciliğin Gelişimi: İki Çevreci Sivil Toplum Kuruluşu Üzerine Sosyolojik Bir Alan Araştırması**, ODTÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AHRABİ, A., D. Aydoğan, S. Bostancı, A. Duran, D. Koçkesen, N. Turan, S. Vaizoğlu, Ç. Güler, (2000), **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencileri Arasında Çevre Bilinci Değerlendirme Araştırması**, Ankara.
- AK, Bilal, Dilek Sevin, (2000), “Turizm ve Çevre”, **Standard**, Sayı:465, ss.38-41.
- AKAL, S. K.,T. Solmaz, G.Yonar, G. E. Üstün, (2000), “Gemlik Körfezinin Karasal Kaynaklı Kırı Kirlilik Envanteri”, **Marmara Denizi 2000 Sempozyumu**, TÜDAV, İstanbul.
- AKAL SOLMAZ, S. K., E. G. Durmaz, (2000), “Bursa Ovası Yeraltı Suyu ve Kirlenme Potansiyelinin İncelenmesi”, **1. Ulusal Çevre Kirliliği Kontrolü Sempozyumu**, ODTÜ 4 - 6 Ekim ‘2000, Ankara.
- AKBULUT, Süleyman, (2000), “Küresel Isınmanın Böcek Populasyonları Üzerine Muhtemel Etkileri”**Ekoloji Çevre Dergisi**, 9, (36), 25-27.
- AKÇAKAYA, Murat, (2000), “Yeni Bir Hak: Çevre Hakkı ve Oluşum Süreci”, **Karınca**, Sayı:758, ss.12-18.
- AKKAŞ, Yalçın, (2000), **Türkiye’de ÖnÇED Uygulamasında Karşılaşılan Eksiklikler**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKMAN,Yıldırım, Osman Ketenoğlu, (2000), **Çevre Kirliliği-Çevre Biyolojisi**, Ankara: Palme Yayıncılık.
- ALGAN, Nesrin, (2000), “Türkiye’de Devlet Politikaları Bağlamında Çevre ve Çevre Korumanın Tarihine Kısa Bir Bakış”, Zeynep Boratav, **Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, ss.221-233.
- ALGAN, Nesrin, Özden Sav, (2000), “Türk Boğazlarında Çevrenin Korunmasına Yeni Bir Yaklaşım:Özellikle Duyarlı Bir Deniz Alanı”, **Marmara Denizi 2000 Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, B. Öztürk, M. Kadioğlu, H. Öztürk(Ed.),İstanbul: TÜDAV Yayın no:5.
- ALPAN, Sema, (2000), “Türkiye’de Çevre Yönetimi ve AB’ye Uyum”,**Yeni Türkiye**, S:36, ss.1085-1089.
- ALPAY, Savaş, (2000), “Uluslararası Çevre Antlaşmaları ve Türkiye”, **Asomedy**, Mart, ss.70-75.
- ALTUNOK, Çetin, (2000), **Toplu Bir Direniş ve Sivil İtaatsizlik Eylemi Olarak Bergama Çevre Hareketi**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ANAR, Şahsene, (2000), “Balıklar ve Sulara Bulaşan Çevresel Atıklar”, **Gıda**, Sayı.5.
- ANNIAK,Emre, (2000), **Akşehir Gölü ve Göle Boşalan Yüzey Sularındaki Ağır Metal Kirliliğinin Tespiti**, Gebze Yüksek teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ARAT, Zeynep, (2000), “1970’lerden Sonra Çevrede Kurumsal Yapının Gelişimi”, **Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.166-176.
- ARMAĞAN, Servet, Bülent Armağan, (2000), “İnsan ve Çevre Konusunda İslami Bir Yaklaşım ve Bazı Müşahadeler”, **1. Çevre ve Teknoloji Sempozyumu**, Bildiriler, İstanbul, 2000.
- ATABARUT, Tamer, (2000), “Türkiye’deki Katı Atık Yönetiminin Gelişimi”, Zeynep Boratav(Yay. Haz.),**Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.119-129.
- ATAMER, Yeşim, (2000), “Çevre Politikası”, **Tekinalp/Tekinalp**, İstanbul: Beta Yayınları.
- ATASOY, Basri, (2000), “Çevre Yönetimi ve TS- ISO 14000 Serisi”, **Standard**, Sayı:458, ss.18-19.
- ATAUZ, Akın, (2000), “Çevreci Sivil Toplum Hareketinin Yakın Tarihi”, Zeynep Boratav, **Türkiye de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, ss.194-205.
- Avrasya Çevre Konferansı**, (2000), Ankara: TÇSV Yayını.
- AYKUT, İmren, (2000), “Çevre ve Çevre Sorunları”, **Prof.Dr. Nusret Ekin’e Armağan**.
- BABA, Alper, (2000), **Yatağan (Muğla) Termik Santral Atıklarının Çevre Jeolojisi Açısından İncelenmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- BAKAÇ, Mehmet, N. Kumru, (2000), “Menemen (İzmir) Ovası Su ve Topraklarında Radyoaktivite Araştırması ve Ağır Metal Kirliliği”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:35, ss.26-30.
- BAŞ, İ. Melih, (2000), “Devlet ve Çevre”, **İktisat Dergisi**, Sayı.403, ss.71-73.

- BİNAY, İ. T., O. Gökbulut, L. Oruç, H. Karahan, E. Gürün, K. Ö. Erdoğan, S. Vaizoglu, H. Altınbaş, Ç. Güler, (2000), **Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencileri Arasında Çevre Bilinci Değerlendirme Araştırması**, Ankara.
- BİTİRGİÇ, Neslihan, (2000), **ÇED Uygulamaları ve Torbalı İlçesi Örneği Üzerinde Araştırmalar**, Ege FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BM İklim Değişikliği Çevre Çözümü Sözleşmesi Seminer Notları**, (2000), İstanbul, Çevre Bakanlığı Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Genel Müdürlüğü Hava Yönetimi Dairesi Başkanlığı.
- BORATAV, Zeynep (Yay.Haz.), (2000), **Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.
- BORATAV, Zeynep, (2000), "Çevre Tarihi Bibliyografya Çalışması Denemesi", **Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul:Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.27-41.
- BOŞGELMEZ, Ayşe, İpek Boşgelmez, Serap Savaşçı, Nuray Paslı, Sinan Kaynaş, (2000), **Ekoloji I**, Ankara: ISVAK (Ispartalılar Eğitim Kültür Sağlık Turizm Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yayın no:6, 2. Baskı.
- BOZKURT, Enver, (2000), "Sınırtaş Akarsuların Kirliliği ve Sorumluluk", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:8, Sayı:1-2, ss.171-191.
- BRİSK, Marion A., (çev:Seniha Yavaş. vd), (2000), **Çevre Dostu 1001 Proje**, Ankara:Beyaz Yayınları.
- BUDAK, Sevim, (2000), **Avrupa Birliği ve Türk Çevre Politikası: Avrupa Topluluğu'nun Çevre Politikası ve Türkiye'nin Uyum Sorunu**, Buke Yayınları Araştırma Dizisi: 2000-6.
- CERİT MAZLUM, Semra, (2000), **Çevre Yönetimi Aracı Olarak Çevre Envanteri ve Bir Örnek Çalışma: Aydın İli Çevre Envanteri**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- CEYHUN, Rukneddin, (2000), "Çevre ve Toplum", **Çiftçi ve Köy Dünyası**, Sayı:187, ss.26-27.
- CİVANER, Murat vd., (2000), "Hava Kirliliği ve Bir Kent: Aliaga", **Toplum ve Hekim**, Cilt:15, S:4, ss.310-317.
- CLAUDE, Martin, (çev:Mustafa Ecin), (2000), "Çevremizin Kurttarılmaması İçin Artık Bıçak Kemiğe Dayanmıştır", **Bülten (Türk Kamu İşletmeleri Birliği)**, Sayı:19, ss.27.
- CLAUDE, Martin, (çev:Mustafa Ecin),(2000), "İklim Değişikliğine Karşı Ormanları Korumak Kendimizi Korumaktır", **Bülten(Türk Kamu İşletmeleri Birliği)**, Sayı:18, ss27.
- ÇAĞLAR, Yücel, (2000), **Anadolu Yeşillenmesi**, Ankara.
- ÇAĞLAR, Yücel, (2000), "Türkiye Ormanlarındaki Gelişmeler", **Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.62-79.
- ÇALIŞKAN, Ahmet, (2000), **Çevresel Politika Sıklığı Belirleyenleri ve Çevre Politikasının Ticaret Üzerindeki Etkisi**, Bilkent Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ÇELİK, Eyüp, Alper Aydoğan, (2000), "2010 Yılında Haritalardan Silinecek Aral Gölünün Çevresel Tahribini Önlemek İçin Uluslararası Boyutta Yapılan Koruma Girişimleri", **Bülten (Türk Kamu İşletmeleri Birliği)**, Sayı:8, ss.12-13.
- ÇELİK, Bedirhan, (2000), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre", **İşveren**, Cilt:38, Ankara:TİSK Yayını, ss.7-8.
- ÇELİK, Güray, (2000), **Çevre Yönetiminde Ekolojik Risk Değerlendirmesi ve Uluabat Ramsar Alanı İçin Problem Formülasyonu**, Uludağ Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇELİKKIRAN, Ahmet, (2000), "Çevre ve Eğitim", **Çağdaş Eğitim**, Sayı:262, ss.37-39.
- Çevre Eğitim Semineri Tebliğler ve Tartışmalar**, (2000), Ankara: TİSK Yayını.
- DALKILIÇ, Nazmi, (2000), **Manyas(Kuş) Gölü Doğal Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEDEOĞLU, Yeşim,(2000), **Bursa Yöresindeki Yüzeysel Suların Kirlenme Kaynakları ile Nilüfer Çayının Kirlilik Yüklerinin Belirlenmesi ve Çözüm Önerileri**, Uludağ Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEĞİRMENCİOĞLU, Hüseyin, (2000), **ÇED ile Peyzaj Planlama İlişkisinin İnciraltı Bölgesi Örneği Üzerinde İrdelenmesi**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEĞİRMENDERELİ, Ali, (2000), "Çeşitli Ülkelerde Uygulanan Ekolojik Vergiler", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:2, Sayı:1, ss.251-266.

- DEMİRAL, Berkan, (2000), “Türkiye Belediyelerinin Çevre Politikaları”, **Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi Sosyal Bilimler C Serisi**, Cilt:1, Sayı:1,Edirne:Trakya Üniversitesi Yayını, ss.19-25.
- DEMİRER, Göksel N., Ethem Torunoğlu, (2000), “Çevresel/ Ekolojik Yıkıma Siyasal Bir Yaklaşım”, **Toplum ve Hekim**, Cilt.15, Sayı: 6, ss.415-418.
- DEMİRER, G., E. Abay Tezcan, (2000), **Küreselleşmenin Ekolojik Sonuçları**, Özgür Üniversite Kitaplığı:28
- DEMİRER, G., E. Abay Tezcan (der.), (2000), **Ekoloji Politik**, Özgür Üniversite Kitaplığı:29.
- DEMİRER, T., M. Duran, G. Demirer,(2000), “Ekolojik Krizin Yapısal Nedenleri”, G. Demirer,T. Aybay(der.) **Ekoloji Politik**, Maki Basım Yayın, Ankara.
- DEMİRER, Göksel N., (2000), “2. Kıtalararası Buluşma İçin Ekolojik Kıyamet Tezleri”, **Toplum ve Hekim**, Cilt:15, Sayı:6, ss.419-431.
- Doğadaki Ayak İzlerimiz**, (2000), Doğal Hayatı Koruma Derneği, Doğal Hayatı Koruma Vakfı, İstanbul.
- DUFRESNE, Joe, (çev:Can Simit), (2000), “Çevre Yönetim Sistemi: Size Kendini Ödeyecek Sistem”, **Önce Kalite**, Sayı:37, ss.35-37.
- DURMUŞKAHYA, Cenk, (2000), **Dilek Yarımadası-Büyükmenderes Deltası (Kuşadası-Aydın) Milli Parkı Biyolojik Çeşitliği Üzerine İncelemeler**, Ege Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DURŞUN, C., (2000), “Çevre ve İnsan: Teorik Bir Yaklaşım”, G. Demirer, T. Aybay (der.), **Ekoloji Politik**, Maki Basım Yayın, Ankara.
- DURŞUN, İlknur Gökknur, (2000), “Erozyon ve Koruyucu Toprak İşleme”, **Ekin**, Sayı.14, ss.22-26.
- EGEMEN, M. N., (2000), “Avrupa Birliğinde Çevre Politikalarının Gelişimi”,**Yeni Türkiye**, Sayı:36, ss.1079-1084.
- EKE, E. Feral, (2000), “Kentsel Ekolojik Planlama”, **Çevre ve Peysaj Mimarlığı Sempozyumu**, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını.
- EKŞİGİL, Adnan, (2000), “Çevre Sorunları Karşısında Dinler”, **Birikim**, Sayı:132, İstanbul: Birikim Yayıncılık, ss.61-71.
- ENSARİ, Özay Müge, (2000), **Türkiye’deki Çevreci Sivil Toplum Kuruluşlarının Tanımlanması**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERDAĞLI, B., (2000), “Ekolojik Bir Topluma Doğru”, G. Demirer, T. Aybay (der.), **Ekoloji Politik**, Ankara: Maki Basım Yayın.
- ERDOĞAN, Aygün, (2000), **Fethiye-Kayaçukuru'nun CBS-Tabanlı Teknikler Kullanılarak Sürdürülebilir/ Çevre Dostu Gelişim Planlaması**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERDOĞAN, Ünal, (2000), “Çevre ve Enerji/Ülkemizde Enerji Politikaları”, **Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, Zeynep Boratav (yay. haz.), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.130-144.
- ERİM, Refet, (2000), “Çevre ile İlgili Hukuksal Düzenlemeler”, Zeynep Boratav (Yay. Haz.), **Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, ss.177-193.
- ERKAN, Nazmi, (2000), “Elektrik Enerjisi Tasarrufu ve Işık Kirliliği”, **Bankacılık ve Finans Dergisi**, Sayı:14.
- ERSOY, Erhan Gürsel, (2000), “Tarafsız Apolitik Ekolojizmden Tarafli Politik Çevreciliğe: Yeni Ekolojik Antropoloji”, **Folklor/Edebiyat**, C:VI, S: 22; 225-238.
- ESENGÜN, K., Murat Sayılı, (2000), “Çevre Korumada Örgütlenme-Tokat İli Örneği”, **Türkiye 4. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi**, 6-8 Eylül 2000,Tekirdağ.
- FERRY, Luc, (çev:Turhan Ilgaz), (2000), **Ekolojik Yeni Düzen**,Yapı Kredi Yayınları, No:1372.
- FLENING, Birgit, (çev:Mehmet Özbirecikli), (2000), “Çevresel Sorunlarda ve Sürdürülebilir Kalkınmada Muhasebenin Rölü I”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, MUFAD, Sayı:7, ss.41-43.
- FOSTER, J. B., (çev: Metin Duran), (2000), “Komünist Manifesto ve Çevre”, G. Demirer, T. Aybay (der.), **Ekoloji Politik**, Ankara: Maki Basım Yayın.
- FOSTER, John Bellamy, (çev. Ercüment Özkaya), (2000), **Marx’ın Ekolojisi**, Ankara: Epos Yayınları, 1. Baskı.
- GARIPOĞLU, Zübeyde, (2000), **Management of Environmental Information in a Geographic Information System Framework (Coğrafi Bilgi Sistemi Çerçevesinde Çevresel Enformasyon Yönetimi)**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Doktora Tezi.

- GÖKDENİZ, İsmail, (2000), "Su Havzaları Ölçeğinde Çevre Yönetimi", **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:5, Sayı:10, ss.40-57.
- GÖKDUMAN YANARTAŞ, Aylın, (2000), **ÇED Raporu Hazırlanmasında Uzaktan Algılama ve CBS Tekniklerinin Kullanılması**, Hacettepe Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLEZ, Sümer, (2000), **Doğa Koruma ve Milli Parklar**,Yayımlanmamış Ders Notları, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Orman Fakültesi Peyşaj Mimarlığı Bölümü, Bartın.
- GÜNAYDIN, İhsan, (2000), "Çevreyi Koruyucu ve Vergi Sistemini Düzeltici Bir Araç: Çevre Vergisi **Banka ve Ekonomik Yorumlar**, Sayı:5, ss.41-62.
- GÜNAYDIN, İhsan, (2000), "Kamu Maliyesi Perspektifinden Çevre Vergilerinin Analizi", **İktisat İşletme Finans**, Sayı:168, ss.13-26.
- GÜNDOĞDU, Gürsel, (2000), "Çevre Yönetiminin Sorunsalları ve Açılım Alanları", **İller ve Belediyeler**, Sayı:661, ss.654-657.
- GÜNERALP, Burak, (2000), **Bir Sulak Alanın Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Modellenmesi Ulubat Gölü**, Boğaziçi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNGÖR, Kerem, Ethem Torunoğlu, (2000), "Ankara'da Katı Atık (Çöp) Sorununa İlişkin Son Durum ve Düşünceler", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Cilt:49, Sayı:409, ss.19-21.
- GÜNEŞ, Muharrem, (2000), "Belediye Örgütü 'Çevre' ve Belediye Başkanları", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:9, Sayı:3, ss.44-56.
- GÜNEŞ, Şerif, (2000), "Bir Kimyasal Üretim Tesisindeki Çevre Koruma Faaliyetleri ve Maliyetleri", **İşveren**, Cilt:38, Ankara:TİSK Yayını, ss.9-12
- GÜNEŞ, Şule, (2000), **Uluslararası Çevre Hukukunda Yeni Eğilimler, Karadeniz Çevre Programı**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- GÜNEY, Ünsal, Solmaz Çelebi, Meral Adalet, (2000), "Çocuklarda Hava Kirliliğinin Heatolojik Parametreler Üzerine Etkisi", **Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi**, Cilt:43, Sayı:4, ss.352-355.
- GÜNEY, Emrullah, (2000), "Turizm ve Çevre", **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:3.
- HIZ, Halil, (2000), **Çayırova Deresinin Kirlenmesi ve Marmara Denizine Etkisi**, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ISİYEL, Hande, (2000), **ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardı ve Uygulama Çalışması**, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İNKAAYA, Yonca, (2000), **Türkiye'de Bölgesel Kalkınma ve Çevreye Olan Etkileri**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KALELİOĞLU, Uğur, Noyan Özkan,(Yay. Haz.), (2000), **Türkiyenin Taraf Olduğu Uluslararası Çevre Sözleşmeleri**, İzmir Barosu Yayını.
- KANTARCI, Doğan, (2000), "Hava Kirliliğinin Ormanlar Üzerindeki Etkileri",**Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul:Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.146-165.
- KARABİLGİN, Ahmet, (2000), "Kentleşme ve Çevre Sorunları", **Türk Hukuk Enstitüsü Dergisi**, Sayı:51, ss.15-19.
- KARACA, Bekir, (2000), "Çevre Suçları ve Cezaları", **Türk Hukuk Enstitüsü Dergisi**, Sayı:51, ss.15-19.
- KARAER, F. B. E. Nalbur, G. Çelik, (2000), "Endüstriyel Kirlilik Projeksiyonu ve Bursa Örneği", **ODTÜ 1. Ulusal Çevre Kirliliği Sempozyumu**, Ankara, 4-6 Ekim 2000.
- KARAOĞLU, Emin, (2000), "Özel Çevre Koruma Bölgeleri", **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:5, Sayı:2, ss.34-41.
- KAYA, İbrahim, (2000), "The Stockholm Commitments: Progressive Development of International Environmental Law", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:8, Sayı:1-2, ss.301-311.
- KAYAR, Nüket, (2000), **Gediz Nehrindeki Bazı Kimyasal Kirlilik Parametrelerinin İncelenmesi**, Celal Bayar Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAYIR, Yıldray, (2000), **2872 Sayılı Çevre Kanununa Göre Kirlenenin Hukuki Sorumluluğu**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- KELEŞ, Ruşen ,Yücel Vural, (2000), “Çevre Sorunları; Özel ve Kamusal Otoritelerinin Yönetmel, Hukuksal ve Etik Sorumlulukları: Lefke Örneği”, **Üçüncü Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi**, 13-17 Kasım 2000, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi.
- KENCE, Aykut, (2000), “Biyoteknoloji Tamam Ama Ekolojiye Dikkat”, (Söyleşi), **Bilim ve Ütopya**, Sayı:74, ss.24-25.
- KESKİN, Şeyda, (2000), “Çevre Yönetim Sisteminde Üretici Sorumlulukları”, **Önce Kalite**, Sayı:38, ss.36-37.
- KESKİN, Şeyda, Burak Kıvanç, (2000), “Çevre Yönetim Sistemleri ve ISO 14000”, **Önce Kalite**, Sayı:39, ss.42-43.
- KESKİN, Atilla, (2000), “AB Ortak Balıkçılık Politikası ve Çevre”, **Doğu Anadolu Bölgesi IV. Su Ürünleri Sempozyumu**, Erzurum: ss.543-558.
- KIZILARSLAN, Ömür Demir, (2000), “Biyoteknolojik Ürünler, Organik Ürünler ve Uluslararası Ticaretteki Gelişmeler”, **Dış Ticaret Dergisi**, Sayı:18, Ankara:T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı.
- KİREÇ, Gürbüz Alp, (2000), “Tekfen’de İşçi Sağlığı-İş Güvenliği ve Çevrenin Korunması Faaliyetleri”, **İşveren**, Cilt:28, Sayı:8, Ankara: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayını, ss.19-20.
- KİZİROĞLU, İ., (2000), “Türk Eğitim Sisteminde Çevre Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar”, **V. Uluslararası Ekoloji ve Çevre Sorunları Sempozyumu, Çevre Eğitimi**, 1-2 Kasım 2000, Ankara.
- KOVANCILAR, Birol, (2000), “Çevre Vergilerinin Gelişimi Teorik Temelleri ve Sahip Oldukları Özellikler”, **Banka ve Ekonomik Yorumlar**, Sayı:7, İstanbul: Ekonomik ve Sosyal Yardımlar A.Ş., ss.27-49.
- KOVANCILAR, Birol, (2000), “Çevresel Kirliliğin Kontrolünde Standartlar: Alternatif Olarak Vergileme ve Çevresel Vergi Araçları”, **Prof. Dr. Adnan Tezel’e Armağan**, Marmara Üniversitesi Yayını.
- KURTOĞLU, Regaip, (2000), **Türkiye’de Enerji Santrallerinin Çevre Etkilerinin Karşılaştırılması**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KUMBUR, Halil, (2000), “Nükleer Enerji, Akkuyu ve Çevre İlişkileri”, **Kamu Çalışanları**, Sayı:100, ss.34-35.
- MENGİ, Ayşegül, (2000), “Çevre Sorunlarının Uluslararası Boyutu”, **Kent Kooperatifçiliği**, Sayı:118-120, ss.15-17.
- MİRATA, Murat, (2000), **Küçük ve Orta Ölçekli Pamuklu Tekstil Terbiye İşletmelerinde Temiz Teknolojilerin Yayımlanması İçin Çevresel Performans Göstergelerinin Kullanılması**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MUSLU, Y., (2000), **Ekoloji ve Çevre Sorunları**, İstanbul: Aktif Yayınevi.
- MUTLU, Ahmet, (2000), “Ekoloji Düşüncesinin Çağdaş Dönüşümü”, **Karınca**, Sayı:762, ss.3-6.
- MUTLU, Ahmet, (2000), **Ekoloji Düşüncesinde İktisat Anlayışı**, Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- MÜEZZİNOĞLU, A., (2000), **Hava Kirliliği ve Kontrolünün Esasları**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- NARMAN, Erdal, (2000), **Şeker Endüstrisi Atıksularının Karakterizasyonu ve Arıtılabilirliği**, Fırat Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- NEMLİ, Esra, (2000), **Çevreye Duyarlı İşletmecilik ve Türk Sanayinde Çevre Yönetim Sistemi Uygulamaları**, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- NIKİTİN, Aleksandr, (çev.Ahmet İnel), (2000), “Rusya Nükleer Çöplüğü”, **Birikim**, Sayı:133, ss.85-87.
- NURLU, Engin, (2000), “Çevre Yönetiminde Coğrafi Bilgi Sistemi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, Muğla: Muğla Üniversitesi Yayını, ss.147-153.
- OCAKÇIOĞLU, Zeynep, Ş., (2000), **Kıyılarda Endüstriyel Tesis Kurulmasında Çevre Standartlarının Etkileri**, Gazi Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- OECD, (çev.Y. Şahin), (2000), “Sürdürülebilir Kalkınma (OECD)”, **Yerel Gündem**, Yıl:2, Sayı:11, ss.24-32.

- ORHAN, Gökhan, (2000), “Bandırma ve Yöresinin Çevre Açısından 2000’li Yıllardaki Açılımları Üzerine Bir Deneme: Kalkınmanın Kaynağı ve Sınırı Olarak Çevre”, **Haziran 2000 Kuş Cenneti Festivali**, Bandırma.
- ORHANGAZI, Ö., G. Özgür, (2000), “Küresel Çevre Sorunları: Tükenecek Dünya”, G. Demirel, T. Aybay (Der.), **Küreselleşmenin Ekolojik Sonuçları**, Ankara: Maki Basım Yayın.
- OZANER, F. S., (2000), “Milli Parklarda Bilimsel Çevre Eğitimi”, **V. Uluslararası Çevre Sorunları Sempozyumu**, 1-2 Kasım 2000, (ed.İ. Kızıroğlu, vd.), Ankara: Alman Kültür Merkezi, ss.64-76.
- ÖCAL, Gökhan, (2000), **Atatürk Organize Sanayi ve Harmandalı Çöp Depolama Tesisleri (Çiğli) Dolaylarında Nitel ve Nicel Kirliliklerin Hidrojeolojisi ve Çözüm Yolları**, Dokuz Eylül FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖĞÜTÇÜ, Muhlis, (2000), **Çevre Kolluk İşlemleri**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ÖKMEN, Mustafa, (2000), “Çevre Sorunlarının Sistemler Üstü Niteliği ve Ortaasya”, **Bilgi**, Sayı.14, ss.17-29.
- ÖZBİRECİKLİ, Mehmet, (2000), “Çevre Muhasebesi Kavramı ve Yönetimsel Kararlara Katkıları”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:7, MUFAD Yayını, ss.15-21.
- ÖZCAN, Berrin, (2000), **Düzce Ovası Akarsularında ve Efteli Gölünde Kirliliğe Neden Olan Etkiler**, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZÇATALBAŞ, O., (2000), “Kırsal ve Kentsel Alanda Çevre Bilinci ve Gönüllü Kuruluşların Rolü (Adana İli TEMA Vakfı Örneği)”, **Türkiye 4. Tarım Ekonomisi Kongresi**, Tekirdağ, 6-8 Eylül 2000.
- ÖZDEMİR, Ahmet, (2000), “Atık Suyu Dayalı Çevre Temizlik Vergisi”, **Mali Hukuk**, Sayı:88, ss.15-20.
- ÖZDEMİR YAĞBASAN, Özlem, (2000), **17 Ağustos 1999 İzmit Depremi ve Çevresel Etkileri**, Gazi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZDEMİR, Nalan, (2000), “Çevre Kanununda Sorumluluğun Hukuki Niteliği ve Şartları”, **Türk Hukuk Enstitüsü Dergisi**, Sayı:55, ss.18-21.
- ÖZKALP, İnan, Senem Besler, (2000), “ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemlerinin Etkin Bir Şekilde Uygulanabilmesindeki Kritik Başarı Faktörleri”, **Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:16, Sayı:1-2, ss. 23-41.
- ÖZKUL, Hakan, (2000), “Turizmin Gelişmesinde Çevresel Gündemin Önemi ve Çevre Duyarlı Programlar”, **Ekonomik Vizyon**, Sayı:140, ss.49-51.
- ÖZTÜRK, T. Can, (2000), **Çevre Koruma Amaçlı Bilişim Sistemleri Tasarımı ve Bir Uygulama**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PAMUK, Polat, (2000), “Edirne İli Kırsal Kalkınma Çevre Projesi”, **TEMA**, Sayı.23, ss.18-20.
- PERÇİNEL, Semra, (2000), **Çatalağzı Termik Santralinin Kömür Kullanımından Doğan Çevre Etkilerinin İncelenmesi**, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PIET, Johan, (çev: Mehmet Özbirecikli), (2000), “Çevresel Sorunlarda ve Sürdürülebilir Kalkınmada Muhasebenin Rolü II”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, MUFAD, Sayı:7, ss.44-45.
- PONTING, C., (çev. Ayşe Başçı Sander), (2000), **Dünyanın Yeşil Tarihi: Çevre ve Büyük Uygarlıkların Çöküşü**, Sabancı Üniversitesi Yayınevi.
- SANDAL, Ahmet, (2000), “AB’ne GİRME Sürecinde Çevre Yönetimi Alanında Gerçekleştirilmesi Gereken Reformlar”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt.5, Sayı.3, ss.48-52.
- SAV, Özden, (2000), **Deniz Çevresinin Korunması ve Bölgesel Düzenlemeler: Akdeniz Örneği**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- SAYGI, Hülya, (2000), **İzmir Körfezindeki Kirliliğin İstatistiksel Bir Modelle İncelenmesi**, Ege FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SEZER, Sibel, (2000), **Environmental Management in Turkey: Case Study of the Comprehensive Environmental Fund (Türkiye’de Çevre Yönetimi: Kapsamlı Çevre Fonları)**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- SORAN, H., İ. Morgül, S. Yücel, E. Atav, S. Işık, (2000), “Biyoloji Öğrencilerinin Çevre Konularına Olan İlgilerinin Araştırılması ve Kimya Öğrencileri ile Karşılaştırılması”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Journal of Education**, Sayı:18, ss.128-139.
- SUNAY, Çağlar, (2000), “Elektromanyetik Kirlilik”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:386, ss.66-71.
- ŞAHİN, Yusuf, (2000), “Ekonomik Büyüme-Çevre İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, **Mülkiye**, Cilt:24, Sayı:220, ss.339-347.

- ŞAHİN, Yusuf, (2000), “Uluslararası Ticari Tahkimle İlgili Anayasa Değişikliğinin Çevresel Boyutu Üzerine”, **Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1, ss. 215-230.
- ŞAHİN, Yusuf, (2000), “Ekonomik Büyüme- Çevre İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, **Mülkiye**, Cilt:24, Sayı:220, ss.339-347.
- ŞENAY, Müjgan Gök, (2000), **Çayırova (Gebze-Kocaeli) Civarında Kullanılan Pestisidlerin Toprak ve Yeraltı Suyunda Dağılımı ve Çevre Üzerindeki Etkileri**, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TAKATAŞ, Abdurrahman, (2000), **Environmental Problems in the Central Asian Countries**, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi .
- TALU, Nuran, (2000), “AB Çevre Politikası ve Türkiye”, **Yeni Türkiye**, Sayı:36, ss.1057-1078.
- TAŞDEMİR, Y., F. Payan, (2000), “Bursa’daki Tekstil Sanayinden Kaynaklanan Klasik Hava Kirlenmeler”, **Marmara Denizi Sempozyumu** (İstanbul, 11-12 Kasım 2000), ss.377-383.
- TAŞDEMİR, Y.,(2000), “Tehlikeli Hava Kirlenmelerin (THK’lerin) Emisyon ve Sızmalarının Çevresel Etkileri ve Yasal Düzenlemeler”, **Uludağ Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Deprem Özel Sayısı**, Cilt:6, Sayı:1,ss.111-120.
- TAŞDEMİR, Y.,(2000), “Deprem Sonucu Çıkabilecek Yangınların Oluşturacakları Klasik Hava Kirlenmelerin Seviyeleri ve Etkileri”, **Uludağ Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Deprem Özel Sayısı**, Cilt:6, Sayı:1, ss.73-82.
- TEKEL, Süleyman, (2000), “Kamu Kesimi İçin Bir Örgütlenme Modeli:Özel Çevre Koruma Kurumu (ÖÇKK) Örneği”,**Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Ankara: Cilt:18, Sayı:2, ss.393-413.
- TEKELİ, İlhan, (2000), “Türkiye Çevre Tarihçiliğine Açılırken”, Zeynep Boratav(Yay.Haz.), **Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.1-14.
- TEMİZEL, Zekeriya, (2000), “Enerji Üretirken Doğayı Katletmek Zorundayız?”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:138, ss.16.
- TONT, Sargun, (2000), “Batı Ülkelerinde Kurtarıcı Çevreciliğin Kronolojisi”, Zeynep Boratav (Yay. Haz.), **Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.21-26.
- TOPAL, Orhan, (2000), **Ergene Nehri’nin Kirlilik Durumunun İncelenmesi**, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOPUZ, İbrahim, (2000), “Kirlenen Öder İlkesi ve Kirlenenin Sorumluluğu”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:5, Sayı:4, ss.39-45.
- TORÖZ, İsmail, (2000), “Ülkemizde Çevre Mevzuatı Uygulamaları ve Çevre Politikasının Varlığı”, **İşveren**, Cilt:38, Ankara:TİSK Yayını, ss.14-21.
- TORTOP, Nuri, (2000), “5 Haziran Dünya Çevre Günü Nedeniyle Mahalli İdareler ve Çevre Sorunları”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:656-657, ss.354-357.
- TUNA, Ekim, (2000), “Biyçeşitlilik”,**Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Kısa Tarihi Sempozyumu**, Tarih Vakfı Yayını.
- TUNA, Muammer, (2000), “Çevre Sosyolojisinde Toplumsal Yapısalcı Model”, **III. Sosyoloji Derneği Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Eskişehir, 2-4 Kasım 2000.
- TUNA, Muammer, (2000), “Çevresel Sorunların Küreselleşmesi”, **Muğla Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss.229-244.
- TUNA, Muammer, (2000), “Çevre-Toplum İlişkilerinin Tarihsel Evrimi ve Modern Çevreciliğin Oluşumu”, **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1-2, ss.61-73.
- TUNA, Muammer, (2000), “Çevre Toplum İlişkisinde Toplumsal Yapısalcı Model: Yatağan Termik Santrali Örneği”, **III. Ulusal Temiz Enerji Sempozyumu**, İstanbul: İTV, ss.677-691
- TUNA, Muammer, (2000), “Küreselleşme ve Çevre”, **Muğla Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:1-2, ss.229-244.
- TUNCER, Murat, (2000), “Deniz Ticaret Odasının Çevre Konusunda Değişiklik Önerisi Hakkında”, **Deniz Ticareti**, Yıl:7, ss.51-52.
- TUNÇER, Mehmet, (2000),**Tarihi Çevre Koruma Politikaları**, Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri.
- TURAK, Ayşe Suzan, (2000), **Türkiye’deki Tür Zenginliği, Endemizm ve Endemik Desenleri ile Bunların Koruma Amaçlı Kullanımı**, ODTÜ FBE Doktora Tezi.
- TÜKEL, Süleyman, Doğan Nadi Leblebici, (2000), “Kamu Kesimi İçin Bir Örgütlenme Modeli: Özel Çevre Koruma Kurulu (ÖÇKK) Örneği”, **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**.

- TÜRKEŞ, Murat (Haz), (2000), **İklim Değişikliğinin Akdeniz Bölgesi Tarımı Üzerindeki Etkileri Konulu İleri Düzey Seminer Raporu** (25-29 Eylül 2000, Zaragoza/İSPANYA), Ankara: Meteoroloji Genel Müdürlüğü Yayını.
- TÜRKEŞ, M.,U. M. Sümer, G. Çetiner, (2000), “Kyoto Protokolü Esneklik Mekanizmaları”,T.C. **Çevre Bakanlığı, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Seminer Notları** (13 Nisan 2000, İstanbul Sanayi Odası), Ankara:Çevre Bakanlığı/ÇKÖK Genel Müdürlüğü.
- TÜRKEŞ, M., (2000), “Küresel Isınma, İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Kyoto Protokolü”, **6. Uluslararası Kojenerasyon ve Çevre Konferansı ve Sergisi (25-26 Mayıs 2000 İstanbul) Bildiriler Kitabı**, Cogen Europe ve Cogen Association, İstanbul:ss.147-162.
- TÜRKEŞ, M., (2000), “Küresel Isınma: Yeni Rekorlara Doğru”, **Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi**, Sayı:673,s.20-21.
- TÜTÜN, Kemal, (2000), **Çevre Yönetim Sistemi: ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi ve Belgelendirilmesinin İşletmelere Sağladığı Faydalar ve Bir Uygulama**, Marmara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- UĞUR, Hüseyin, (2000),**Yenikent Zir Vadisinde Yer Alan Kum Ocaklarının Neden Olduğu Çevre Sorunları ve Bu Alanların Geri Kazanımı Olanakları Üzerine Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- US, Ahmet Talat, (2000), “Çevre Yönetiminin Tarihi ve Tanımı I”, **Önce Kalite**, Sayı:35, ss.42-43.
- US, Ahmet Talat, (2000), “Çevre Yönetiminin Tarihi ve Tanımı II”, **Önce Kalite**, Sayı:36, ss.42.
- USLU, Gülşad, Nilüfer (Nacar) Koçer, Erdal Öbek, (2000), “Elazığda Gürültü Kirliliğinin Araştırılması “, **Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi**, Cilt:12, Sayı:1, Elazığ: ss.121-128.
- ÜMİT, Erdem (Ed), (2000),**Çevrebilimi ve Sürdürülebilir Dünya**, İzmir: Ege Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No:1.
- ÜNDER, Hasan, (2000), “Çevreci Harekette Elitizm”, **Evrinsel Kültür**, Sayı:108, ss.36-40.
- YALÇIN,Cengiz, (2000), “Nükleer Enerji Kesinlikle Çevre ile Uyumlu Bir Teknolojidir”, **İşveren**, Cilt:38, Sayı:5, Ankara: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayını, ss.8-10.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (2000), “Çevre Politikaları-Türkiye'nin AB ile Çevresel Bütünleşmesi”, **Yeni Türkiye**, Sayı:36, ss.1033-1055.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir,(2000), “Türkiye'nin Avrupa Birliği ile Çevresel Bütünleşmesi”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:429, Ankara:T.C. İçişleri Bakanlığı Yayını, ss.43-82.
- YAZGAN, Nergis, (2000), “Türkiye'de Son 25 Yılda Çevrenin Değişimi”, Zeynep Boratav (Yay.Haz.), **Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.15-20.
- YENAL, A. Koçyiğit, (2000), **Ayamama Deresinin Zemin İncelemesi, Kirlenmesi ve Yönetim Sorunları**, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILDIRIM, Uğur, (2000), “Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Uluslararası Düzenlemeler ve Bunların Hukuki Nitelikleri”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:426, ss.107-119.
- YILDIZ, Sonnur, (2000), **ÇED Raporları, Mevzuat, Ulusal ve Yerel Ölçekte Sorunlar, Çevresel Parametrelerin Oluşturulmasında Geliştirilen Öneriler**, Kocaeli Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILDIZ, Kazım, Şengün Sipahioğlu, Mehmet Yılmaz, (2000), **Çevre Bilimi**, Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- YILMAZ, Özlem, Şahine Can, (2000), “Çevre ve Kalkınma Arasında Seçim Yapmak Zorundayız”, **EİE Bülteni**, S:191, ss.23-36.
- YILMAZ, Salih, (2000), “Aral Gölü Çevre Felaketi ve Ortaasya”, **Avrasya Etüdleri**, Sayı:18, ss.93-110.
- YÖNTEM, Zeynep, (2000), **Entegre Katı Atık Yönetimi**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÜCEL, Önder, (2000), **Çevre Sorunlarının Belirlenmesine ve Çözümüne Yönelik Ekonomik Yaklaşımlar Bağlamında Kütahya'daki Hava Kirliliğinin Analizi**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÜKSEL, Hilmi, (2000), “Çevre Yönetimi ile Üretim Yönetimi Arasındaki İlişki”, **Verimlilik**, Sayı:4, ss.85-100.
- ZENGİN, Eyüp, Niyazi Kamalov, (2000), “Çevre Sorunlarının Çözümünde Gönüllü Katılım”, **Akademik Araştırmalar Dergisi**, Sayı:3.

I. Ulusal Çevre Kirliliği Kontrolü Sempozyumu, (2000), ODTÜ, Ankara.
IV. Çevre Şurası Tebliğleri, (2000), Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını.

2001

- AÇAR, Halil Rahman, (2001), “On Environmental Ethics”, **Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE Dergisi**, Sayı:2, ss.381-403.
- ADIGÜZEL, Şenol, (2001), “1960’tan Günümüze Türkiye’de Siyasal Partilerin Çevre Sorunlarına Yaklaşımları I”, **Belediye Dergisi**, Cilt:7, Sayı:8, Ankara: Esen Basın Yayıncılık, ss.25-37.
- ADIGÜZEL, Şenol, (2001), “1960’tan Günümüze Türkiye’de Siyasal Partilerin Çevre Sorunlarına Yaklaşımları, II”, **Belediye Dergisi**, Cilt:7, Sayı:9, Ankara: Esen Basın Yayıncılık, ss.15-24.
- ADIGÜZEL, Şenol, (2001), “1960’tan Günümüze Türkiye’de Siyasal Partilerin Çevre Sorunlarına Yaklaşımları III”, **Belediye Dergisi**, Cilt:7, Sayı:10, Ankara: Esen Basın Yayıncılık, ss.13-23.
- ADIGÜZEL, Şenol, (2001), “1960’tan Günümüze Türkiye’de Siyasal Partilerin Çevre Sorunlarına Yaklaşımları, IV”, **Belediye Dergisi**, Cilt:7, Sayı: 11, Ankara: ss.14-23.
- AK, B., H. D. Sevin, (2001), “Turizm Açısından Çevrenin Önemi”, **Yeni Türkiye**, Sayı:39, ss.778-783.
- AKBULUT, S.,(2001), “Çevre Kirliliğinin Yaban Hayatı Üzerine Etkileri”, **Orman Bakanlığı, Teknik Bülten**, Yıl:2, Sayı:4, ss.11-14.
- AKİPEK, Serap, (2001), “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmenin Değerlendirilmesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:50, Sayı:4, Ankara: AÜ Basımevi, ss.13-39.
- AKSOY, Berna, (2001),**Çevreciliğin Siyasallaşması ve Uluslararası İlişkilerdeki Etkinliğine Kurumsal Yaklaşım**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKTUĞ, Pınar, (2001), **Kimya Eğitiminde Çevre, Çevre Koruma ve Çevre Kimyası Sorunları ve Öneriler**, Hacettepe Üniversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ALAGÖZ, Ali, Yılmaz Baki, (2001), “Çevre Muhasebesi ve Çevresel Maliyetler”, **Selçuk Üniversitesi İİBF Dergisi**, ss. 147-186.
- ALPASLAN, Mustafa, (2001), “Çevre Problemlerinin Çözümünde Polis Eğitiminin Önemi”, **21. Yüzyılda Polisin Eğitimi Sempozyumu**, Ankara:T.C. İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı, Eğitim Serisi-22, ss.395-398.
- ALTIN, Meryem, (2001), **Biyoloji Öğretmeni Adaylarında Çevre Eğitimi**, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Ansiklopedik Çevre Sözlüğü**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- ARABACI, Serkan, (2001), **Tekstil Sektöründe ÇED Raporlarının İrdelenmesi ve Bartın Dizayn Emprime Sanayi ve Tic. Ltd. Şirketi Örneği**, Zonguldak karaelmas FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ARAT, Zeynep, (2001), “Türkiye'nin Çevre Politikası ve GAP Bölgesinin Çevre Uygulamaları”,**GAP Yöresinde Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (2002), Ankara:TÇV Yayını, ss.63-76.
- ATALAN, Nurhan, (2001), **Çevresel Bozulmanın Güvenlik Üzerine Etkileri:Aral Gölü Havzası ve Güneydoğu Anadolu Projesi**, Bilkent Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ATALIK, Ahmet, (2001), “Çölleşme Sorunu ve Türkiye”, **Tarım ve Mühendislik Dergisi**, Sayı:62, Ankara: TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yayın Organı.
- Avrasya Çevre Konferansı**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- Avrupa Birliği ve Türkiye’de Çevre Mevzuatı**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- AYBAY, Canan, Bülent Miran vd, (2001), “Ankara-İstanbul-İzmir İllerinde Ekolojik Tarım Ürünlerine Olan Tüketici Eğilimleri”,**Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu**, Antalya.
- AYDIN, Miraç, (2001), “Erozyonu Etkileyen Etmenler”, **Gazi Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss.177-192.
- AYDINALP, A., (2001), “Su Kaynaklarındaki Ağır Metal Kirliliğinin Nedenleri ve Etkileri”, **III. Hidroloji Kongresi Bildiriler Kitabı**, ss.225-230.

- AYGAN, Mete, (2001), **Çevre Etki Değerlendirmesi Süreci, Yöntemleri ve Uygulamaları**, Osmangazi Üniversitesi Enstitü Fen Bilimleri Enstitüsü Maden İşletme Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAHARLI, Nilay, Levent Dönmez, (2001), “Antalya Kent Merkezindeki İlkokullarda Bazı Çevre Sağlığı Değerlerinin Durumu”, **Sağlık ve Toplum**, Cilt:8, Sayı:2, ss.20-25.
- Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattının Çevre Yönleri**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- BALLI, Özge, (2001), “Isınan Dünyada Yaşam”, **Bilim ve Teknik**, S:406, ss.66-69.
- BAŞ, İ. Melih,(2001), “Sosyal Bilimler ve Ekoloji”, **Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek**, İstanbul: Metis Yayınları, ss.209-220.
- BAŞKAYA, H. S.,(2001), “Atmosferdeki Değişiklikler, Sera Etkisi ve Dünyamızın Geleceği,” **Uludağ Üniversitesi Dergisi**, Sayı:2, ss.24-27.
- BAYKAN, Ali Rıza, (2001), “Kurban Kesimi ve Çevre Bilinci”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:18, ss.60-61.
- BIÇKI, Doğan, (2001), “Batı Düşüncesi Liberal Kapitalizm ve Çevre”,**Akdeniz İİBF Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, Antalya: ss.33-42.
- BİLİOURİ, Dapne, (2001), “Ortaasya’da Çevre Sorunları: Retorik ve Eylem Arasındaki Farklılıkları Gidermek”, **Avrasya Etüdleri**, Sayı:19, ss.19-32.
- BİNBAŞARAN, Banu, (2001), “Kazandığımız Çöp”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:409, ss.72-77.
- BOZKURT, Orçun, (2001), **İlköğretim Öğrencilerinin (6,7, ve 8. Sınıflar) Bazı Çevre Problemleri Hakkında Sahip Oldukları Yanlış Kavramların Tespiti Üzerine Bir Araştırma**, Gazi Üniversitesi FBE Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BURUK, Aysun, (2001), **Göcek Bölgesinde Krom Kirliliğinin Araştırılması**, Muğla FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BUTTS, Kent Hughes, (çev:Fikret Hakküden, Mesut Hakkı Çaşın, Hakan Akgül), (2001), “NATO’nun Avrupa Çevre Güvenliğine Katkıları I”, **Strateji-Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**, S:48, İstanbul: Tarihi Araştırmalar ve Dökümantasyon Merkezleri Koruma ve Geliştirme Vakfı.
- BUTTS, Kent Hughes, (çev:Fikret Hakküden, Mesut Hakkı Çaşın, Hakan Akgül), (2001), “NATO’nun Avrupa Çevre Güvenliğine Katkıları II”, **Strateji-Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**, S:49, İstanbul: Tarihi Araştırmalar ve Dökümantasyon Merkezleri Koruma ve Geliştirme Vakfı.
- BÜLBÜL, M, v.d. , (2001), “Tarımsal Kalkınmanın Çevre Üzerine Etkileri, Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Verimlilik Dergisi**, Sayı:3,s.171-200.
- BÜYÜKSULU, Ali Rıza, (2001), “AB Yeşil Dünyası: İşletme Sosyal Sorumluluğu”, **İşveren**.
- CAN, A. Vecdi, H. Kırılı, (2001), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Çevre Muhasebesi Anlayışı Üzerine Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman**, Sayı:10, ss.60-68.
- CANSEYDİ, Hürrem(ed.), (2001), **Avrupa Birliğinin Çevre Politikası ve Türkiye'nin Uyumu: Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Süreci**, İstanbul:İktisadi Kalkınma Vakfı Yayını.
- CERİT MAZLUM, Semra, (2001), “AB Çevre Politikalarına Uyum Sürecinde Çevresel Bilgiye Erişim Hakkı”, **5. Türkiye Şehircilik Kongresi Bildiriler Kitabı**, Ankara:TMMOB Şehir Plancıları Odası, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, ss.291-308.
- CERİTLİ, İsmail, (2001), “Çevreci Hareketin Siyasallaşma Süreci”,**Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:25, no.2, Sivas: ss.213-226.
- CITES ve Tıbbi Bitkiler**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- ÇAKMAK, Birsen, (2001), **Kıyı Yapılarında (Limanlarda) ÇED Uygulamaları (Ateş Ambarlı Liman Kompleksi A.Ş.)**, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇATALOĞLU, Esin, (2001), **Ülkemizde Çevre Sorunlarının Ormanlık ile İlişkisi ve Basına Yansımaları**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇETİNER, Uğur, (2001), “Türkiye’de Elektrik Enerjisi, Çevresel Sorunlar, Öneriler ve Elektrik Tasarrufu”, **SEKA**, Sayı:68, ss.21-23.
- ÇEVİK, Yasemin(çev.), (2001), “Çevrenin Süper Bitkiler Kullanılarak Temizlenmesi: Phytoremediation “, **Türktarım**.
- ÇEVİK, Filiz, (2001), “Sürdürülebilir Turizme Hizmet Eden Çevre Dostu Konaklama İşletmelerindeki Çevreci Uygulamalar”, **Standard**, Sayı:476, ss.73-79.
- Çevre ve Sanayi Semineri**, (2001), Kocaeli,17 Nisan 2001, Ankara:TİSK Yayınları.

- ÇINAR, Tuncay, (2001), **Sivas'ta Trafik Kökenli Ağır Metal Kirliliğinin İzlenmesi**, Cumhuriyet Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇINAR, Tayfun, (2001), “Çevremerkezcilik ve Derin Ekoloji Akımı”, **Cevat Geray'a Armağan**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları:25, ss.265-280.
- ÇİNER, F., S. K. Akal Solmaz, H. Benli, (2001), “Tekstil Üretiminde Çevre Dostu Üretim Teknolojilerinin Kullanımı: Ekoteks Uygulaması”, **IV. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi** 7-10 Kasım 2001, Mersin.
- ÇÖRTOĞLU, Sema, (2001), **Çevre Sorumluluk Hukukundan Doğan Kanunlar İhtilafı**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇÖRTOĞLU, Sencer, (2001), **Bergama Çevre Hareketi**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- DAĞDEMİR, Özcan, (2001), “Ticaretin Serbestleştirilmesinin Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerindeki Çevresel Etkileri”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**.
- DAĞLI, Nadircan, (2001), **Çevreye Katılımın Sağlanmasında Bilgiye Erişimin Önemi ve Basının Rolü**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİRCİ, Aybala, (2001), **Kadınların Evsel Katı Atıklar ile İlgili Bilgi Düzeyleri ile Uygulamalarının Saptanması ve Bir Eğitim Modelinin Uygulanması**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİREKEN, Hüseyin, (2001), **Isparta İlinde Çevre Sorunlarına Duyarlılık Analizi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DERELİ, Türkay, Adil Baykasoğlu, (2001), “Atıklar ve Çevre Sorunları ile Mücadele”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:50, ss.38-48.
- DİKER, Güven, (2001), **Çevre Yönetim Sistemi ISO 14000, Atık Yönetimi ve İstanbul Uygulaması**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DİKMEN, Bilal, (2001), **Ulubat Gölü ve Gölü Besleyen Su Kaynaklarında Organoklorlu Pestisit Kirliliğinin Araştırılması**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞAN, Tansel, (2001), **Kömür Ocaklarının Çevreye Verdiği Zararların Giderilmesinde Kullanılan Yöntemler ve Teknikler**, İstanbul Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞAN, Ali İhsan, Mehmet Yeniçerioğlu, (2001), “Katı Atık Yönetimi”, **İller Bankası**, Mayıs-Haziran, ss.40-45.
- DOĞAN, Mehmet, (2001), “Sanayileşme ve Çevre Sorunları”, **Standard**, Sayı:477, ss.51-58.
- DOĞAN, A. Ekber, (2001), “Turizm Etkinlikleri ve Doğa Tarihi Çevre İlişkisinde Sürdürülebilirlik Nosyonunun Ötesine Geçmek”, **Cevat Geray'a Armağan**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları:25, ss.303-313.
- DULUPÇU, Murat Ali, (2001), “Sürdürülebilir Kalkınma Politikasına Yönelik Gelişmeler”, **Dış Ticaret Dergisi**, Sayı:20, Ankara:T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı.
- DURAN, Hafize, (2001), **Çevre Yönetimi ve Halkın Yönetime Katılması**, Uludağ Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı Doktora Tezi.
- DURMAYAZ, Ahmet, Mikdat Kadioğlu, (2001), “Enerji Üretiminin Atmosferik Sera Gazlarına ve Küresel Isınmaya Etkisi”, **Meteoroloji Mühendisliği**, Sayı.2, ss.7-14.
- DURU, Bülent, (2001), **Kıyı Yönetiminde Bütüncül Yaklaşımlar ve Ulusal Kıyı Politikası**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- DURU, Bülent, (2001), “Viyana'dan Kyoto'ya İklim Değişikliği Serüveni”, **Mülkiye**, Sayı:220, ss.301-333.
- DUYGU, A. Engin, (2001), “Erozyon ve Çölleşmeyi Bilim ile Önleme Ütopyası”, **Bilim ve Ütopya**, Sayı:84, ss.66-69.
- DÜNDAR, Y., M. Fişne, (2001), “Avrupa Topluluğu Çevre Politikaları ve Altıncı Çevre Eylem Planı **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, C:3, S:1, ss.137-153.
- EKE, E. Feral, (2001), “Toprak ve Çevre Korunmasında Fiziki Planlamanın Rolü”, **Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**.
- EKEN, Güven, (2001), “Biyolojik Çeşitlilik Tufandan Sonra”, **Yeşil Atlas**, Sayı:3, ss.12-21.
- ENGİN, Billur, (2001), **İktisadi Büyüme ve Çevre Kirliliği İlişkisi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERDAĞ, Erhan, (2001), **Cam Endüstrisinde ISO 14001 Uygulamaları**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERENÇİN, Arif, (2001), “Çevresel Yönetim Sürecine Katılım”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2

- ERKAL, Sibel, Şükran Şafak, (2001), "Ailelerin Çevre Korunmasına İlişkin Bilgi ve Davranışlarının İncelenmesi", **Standard**.
- ERSÖZ, Berrin, (2001), **İstanbul İli Merkezindeki Özel ve Devlet İlköğretim Okullarına Devam Eden 8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Türüne Göre, Programda Yer Alan Çevre ile İlgili Hedeflere Ulaşma Dereceleri**, Yıldız Teknik Üniversitesi, SBE Eğitim Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERTUĞ, Celal, (2001), **Yeşilden Griye Adım Adım Türkiye**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- FIRAT, A.Serap, (2001), "Uluslararası Çevre Politikaları Kapsamında 'Küresel Düşünmek Yerel Davranmak' ", **Belediye Dünyası**, Cilt:2, Sayı:11, ss.36-43.
- FİDANAY, Leyla, (2001), "Çevre Eğitimi", **Çocuk-Çocuk Aylık Anne Baba Dergisi**, Ankara: Sayı:3.
- FİSUNOĞLU, Mahir, (2001), "Tarımsal Üretim, Nüfus ve Çevre", **GAP Yöresinde Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (2002), Ankara:TÇV Yayını, ss.33-48.
- FRENCH, H., L. Mastny, (çev:İdil Eser), (2001), "Uluslararası Çevre Suçlarını Denetim Altına Almak", **TEMA Dünyanın Durumu Raporu 2001**, İstanbul.
- GAP Yöresinde Endemik ve Tıbbi Bitkiler**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- GAP Yöresinde Çevre Yönetimi**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- GERAY, Cevat, (2001), "Çevre Bilinci ve Duyarlılığı İçin Halkın Eğitimi", **Abece**, Sayı:178, ss.2-5.
- GERAY, Cevat, (2001), "Yerel Yönetimlerin Bütünleyici Çevre Koruma İşlevi", **Kent Kooperatifçiliği**, Sayı:127-129, ss.3.31.
- GEZGÖR, Burcu, (2001), **Çevre Bilincinin Yansıma Etkisi: Türkiye'deki Bergama Çevre Hareketi**, Bilkent Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- GONCAOĞLU, Bülent İlhan, (2001), **İstanbul'daki Sanayi Tesislerinden Atmosfere Atılan Hava Kirlenmelerinin Emisyon Envanterinin Çıkarılması**, Yıldız Teknik FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖBEKLİ, İ., (2001), **Kimya Eğitiminde Çevre ve Çevre Koruma Olgusunun Değerlendirilmesi**, Hacettepe Üniversitesi Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖBENEZ, Yılmaz, (2001), "Çevre Standartları", **Makine ve Metal Teknolojisi**, Sayı:117, ss.91-93.
- GÖLÖNÜ, Sirel, (2001), "Yeni Bin Yılda Çevre Sorunlarının Çözümünde Yeni Beklentiler", **Karınca**, Sayı:762.
- GÖLÖNÜ, Sirel, (2001), "Türkiye'de Kamuoyu ve Çevre Politikaları", **Karınca**, S:774, ss.23-27.
- GÖREN, Burak, (2001), **İşletmelerde Çevre ve Zararlı Atık Yönetiminin Kaza Riskleri Üzerindeki Etkileri**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖRMEZ, Kemal, (2001), "Ekolojik Sorunların Aktüel Olmayan Boyutları", **Kooperatifçilik**, Sayı:132, ss.53-64.
- GÖZÜKARA DURMAZ, Emel, (2001), **Research of Basic Pollution Parameter of the Groundwater Beds in Bursa Plain, (Bursa Ovasında Mevcut Yeraltı Su Yataklarında Temel Kirlilik Parametrelerinin Araştırılması)**, Uludağ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜL, Ekrem, (2001), **Çevresel Düzenlemelerin Dış Ticaret Üzerine Etkisi**, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- GÜLER, Çağatay, (2001), "Turizm ve Çevre Sağlığı", **Standard**, Sayı:480, ss.22-26.
- GÜLER, Çağatay, (2001), "Turizm ve Ekoloji", **Standard**, Sayı:479, ss.67-70.
- GÜMGÜM, Bahattin, (2001), "GAP Yöresinde Çevre Sorunları ve Sürdürülebilir Kalkınma", **GAP Yöresinde Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (2002), Ankara:TÇV Yayını, ss.125-135.
- GÜNAY, Ö. Faruk, (2001), "Çevre Yönetimi ve İl Çevre Vakıfları", **Türk İdare Dergisi**, Sayı:430, ss.111-130.
- GÜNAYDIN, Ayşegül, (2001), **Çevre Politikası Aracı Olarak Çevresel Vergilerin Rolü**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNDOĞDU, Gürsel, (2001), "Çevre Düzeni Planlarının Hukuki Boyutu", **İller ve Belediyeler**, Sayı:662, ss.722-726.
- GÜNDOĞDU, Gürsel, (2001), "Gündem 21 Nedir?", **İller ve Belediyeler**, Sayı:670, ss.463.
- GÜNEŞ, Şule, (2001), "Karadeniz'de Çevresel İşbirliği, 1992 Bükreş Sözleşmesi", **ODTÜ Gelişme Dergisi**, Cilt:28, Sayı:3-4, ss. 311-337.

- GÜNEŞ, Ali İhsan, (2001), “Çevre Sorunu ile İlgili Mevzuatın Turizm ile İlgili Yasalar Açısından Değerlendirilmesi”, **Maltepe Üniversitesi MYO Dergisi**, Sayı:2, ss.119-136.
- GÜNGÖRDÜ, Abbas, (2001), **Sarıyer Baraj Gölünde Yaşayan Balıklarda Çevresel Kirlenmelerin Etkilerinin Belirlenmesi**, İnönü Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNEY, Turhan, (2001), “Bu Yol Çöle Çıkıyor: Erozyon”, **Yeşil Atlas, Çevre Özel Sayısı**: ss.56-63.
- GÜRBÜZ, Atilla, (2001), “Su Kaynaklarında Kirlenme-Kalite Sorunu ve Yararlanma Ahlakı”, **EİE Bülteni**, Sayı:192, ss.86-92.
- Gürcistan’da Enerji ve Çevre**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- GÜRPINAR, Ergün, (2001), “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Üzerine”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, No: 23-24 (Ekim 2000-Mart 2001).
- HAKKIOĞLU, Ümit, (2001), **Farklı Sosyo-ekonomik Gruplar Arasındaki Çevre Bilinci: Soma Termik Santrali Üzerine Bir Alan Çalışması**, ODTÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HEPCAN, Şerif, (2001), “Kentsel Çevre Yönetimine Entegre Yaklaşım”, **Muğla SBE Dergisi**, Sayı:3.
- HERTSGAARD, M., (çev:Kemal Anıl), (2001),**Yeryüzü Gezini, Çevresel Geleceğimizin Peşinde Dünya Turu**, İstanbul:TEMA Yayın No:34.
- KADIOĞLU, M., (2001), **Bildiğimiz Havaların Sonu, Küresel İklim Değişimi ve Türkiye**,Güncel Yayıncılık Ltd.Şti., No.110, İstanbul.
- KADIOĞLU KAYA, Sema, (2001), **Kentsel Çevrede Görsel Kirlilik ve Denizli Örneği**, Pamukkale FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KANBER, Rıza, Mustafa Ünlü, (2001), “GAP Yöresinde Çevre Bağlamında: Enerji, Sulama ve Temizlik”,**GAP Yöresinde Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (2002), Ankara:TÇV Yayını, ss.101-116.
- KAPLAN, Mustafa, Sahriye Sönmez, (2001), “Belek Özel Çevre Koruma Alanı Akarsularının Su Kalitelerinin ve Kirlenmelerinin Değerlendirilmesi”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Cilt.9, Sayı.34, ss.21-26.
- KAPLAN MENGİ, Ayşegül, (2001), “Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerin Anayasalarında Çevre ile İlgili Düzenlemeler”, **Cevat Geray'a Armağan**, Ankara:Mülkiyeliler Birliği Yayınları:25, ss.503-520.
- KARATAŞ, Cevat, (2001), “Economic Appraisal of the Bosphorus Tube Tunnel and İstanbul Metro Alternative and Their Environmental Impacts”, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, Cilt:28, Sayı:1-2, ss. 133-167.
- KARTAL, S. Kemal, Mihriban Şengül, (2001), “İktisadi ve idari Bilimler Fakültelerinde ÇED Dersinin Okutulması Gerekliliği”, **Cevat Geray'a Armağan**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları: 25, ss.521-541.
- KATZ, Cindi, (çev:Tuncay Birkan), (2001), “Çöken Göğün Altında: Kıyametçi Çevrecilik ve Doğanın Üretimi”, **Cogito**, Sayı.27,s.68-75.
- KILIÇ, Selim, (2001), “Uluslararası Çevre Hukukunun Gelişimi Üzerine Bir İnceleme”, **Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 2, ss. 131-148.
- Kırsal Çevre Yılığ 2001**, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği Yayını, Ankara.
- KIRZIOĞLU, M. Ilgar, Hasan Yılmaz, Sevgi Yılmaz, (2001), “Ekolojik Temele Dayalı Kentleşme-Çevre Etkileşimi”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:30, Sayı:2, ss.187-191.
- KOÇER, Afife Ülkü, (2001), **Integrated Environmental Management Plan for Bursa (Bursa İli Entegre Çevre Yönetim Planı)**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KOKULU, Elif Duyuşen, (2001), **Sanayi Yatırımları İçin Çevre Yönetimi ve Hukuku**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KONACAK, Zeki, Ali Onural, Ahmet Özen, (2001), “Elektromanyetik Kirlilik ve Cep Telefonları”, **Standard**, Sayı:470, ss.82-84.
- KORUL, Vildan, (2001), **Hava Alanlarının Çevre ile İlişkilerinin Yönetimi ve Türkiye’de Uluslararası Trafığe Açık Havaalanlarında Çevre Kirliliği Uygulamalarının Analizi**, Anadolu Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- KOVANCILAR, Birol, (2001), “Küresel Isınma Sorununun Çözümünde Karbon Vergisi ve Etkenliği **Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Cilt:8, Sayı:2, ss.7-20.
- KULU, M. Bahattin, (2001), “Çevre Vergileri ve Gelişmiş Ülkelerdeki Uygulaması”, **Vergi Dünyası**, Sayı:234, ss.48-53.

- KUMBAROĞLU, Gürkan Selçuk, (2001), **Türkiye İçin Ekoloji-Ekonomi-Çevre Modellemesi**, ODTÜ FBE Doktora Tezi.
- KURAL, Orhan, (2001), “Erozyon ve Kuraklığa Yenik Düşen Ülke Etiyopya”, **TEMA**, Sayı:26, ss.39-41.
- KUŞLUVAN, Z., (2001), “Turizm ve Çevre İlişkileri”, **Kalder Forum Dergisi**, Sayı:1, ss.44-48.
- KÜTÜKÇÜ, M. Akif, (2001), “Uluslararası Hukukta Gemi Kaynaklı Kirlenme ve Devlet Gemilerinin Egemenlikten Doğan Bağımsızlığı”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:6, Sayı:2, ss. 45-65.
- LEBLEBİCİ, Zerrin, (2001), **Dünya ve Türkiye’deki Çevre Yönetim Sistemleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD/Yönetim Organizasyon Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- LELOĞLU, Ebru, (2001), **Çevreci Toplumsal Hareketler ve Halk Eğitimi (Bergama Örneği)**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Halk Eğitimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- LOVINS, B. Amory, L. Hunter Lovins, Paul Hawken, (2001), “Doğa Kapitalizmi İçin Bir Yol Haritası”, **İş ve Çevre**, (çev.Ahmet Kardam), İstanbul: Mess Yayınları.
- “Manyas (Kuş) Gölü Ekolojik Risk Analizi ve Yönetim Planı Projesi”, (2001), **Çevre ve İnsan**, Sayı:49, ss.44-49.
- MELEK, Zeynep, (2001), **Çevre Muhasebesi ve Çevresel Maliyetlerin Üretim Maliyetlerine Etkileri Üzerine Bir Araştırma**, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MELEN, Mithat, (2001), “Nüfus, Çevre ve Ekonomik Kalkınma”, **GAP Yöresinde Nüfus Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (2002), Ankara: TÇV Yayını, ss.13-22.
- MENGENLİ, Emin Orçum, (2001), **Eynez Açık Ocağının Çevresel Etkilerinin Uzaktan Algılama Kullanılarak Değerlendirilmesi ve İzlenmesi**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MEŞELİ, Aydoğan, (2001), “Diyarbakır’da Çevre Sorunları”, **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:4.
- MİRİ, Hüseyin, (2001), **Yerel Yönetimlerin Ekolojik Denge Ağırlıklı Kentsel Planlama Bağlamında İrdelenmesi ve Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Öneri Geliştirilmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MORAK, D., V. Çilingiroğlu, S. Vaizoğlu, Çağatay Güler (Der), (2001), **Ankara Halkının Çevresel Risk Algılama Düzeyini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma**, Ankara.
- MUTLU, Ahmet, (2001), “Su Kirliliği ve Göller Bölgesi”, **Karınca**, Sayı:771, ss.28.33.
- MUTLU, Ahmet, (2001), “Yerel Yönetimlerin Çevre Politikaları: Çorum Örneği”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:6, Sayı:8, ss.31-47.
- MUTLU, Ahmet, (2001), “Ekoloji Düşüncesi ve Ekoloji Düşüncesinin Temel Kavramları”, **Kooperatifçilik**, Sayı:134, ss.45-60.
- NAGİYEVA, Ayten, (2001), **Türkiye’de Kentsel Toprak Rantının Yarattığı Çevre Sorunlarının Çözümü Açısından Çevre Hakkı**, AÜ SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- NEMLİ, Esra, (2001), “Çevreye Duyarlı Yönetim Anlayışı”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, No: 23-24.
- ODABAŞI, Emrah, (2001), **Sanayide Temiz Üretim İçin Çevre Yönetimi: Tekstil Sektöründe Uygulama Örneği**, Mersin Üniversitesi, FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- OĞUZ, Hakan, (2001), **Boğaçayı Havzasında Yapılan Faaliyetler Sonucu Antalya Körfezi’ne Taşman Kirlilik Yüklerinin Tesbiti ve Çözüm Önerileri**, Akdeniz FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- OTYAKMAZ, Hayati, (2001), “Çevre ve Önemi”, **Diyanet**, Sayı.48-51.
- ÖKTE, Dursun Ali, (2001), **Turizmin Çevreye Etkisi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖKTEM, Zübeyde, (2001), “Tekstil Sektöründe Standartlar ve Ekolojik Gelişmeler”, **Dış Ticaret Dergisi**, Sayı:22, Ankara:T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı
- ÖNDER, Tuncay, (2001), **Bir Yeni Toplumsal Hareket Olarak Ekoloji Hareketinin Gelişimi ve İdeolojik Yönelimleri**, Gazi Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- ÖNER DÖNMEZ, Filiz, (2001), **Çevre Kirliliğinin Şeker Pancarı Verim ve Verim Unsurlarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma**, Trakya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖRNEK, Aylin, (2001), **Doğal ve Tarihi Çevrenin Korunmasında Üst Yapısal Yaklaşımlar ve Sivil Toplum Kuruluşları**, Mimar Sinan Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZAY, R., (2001), **Çevre Sorunları**, İstanbul: Aktif Yayınevi.

- ÖZCAN, Alper, (2001), **İşletmelerde Çevre Yönetimi ve BEKO Elektronik A.Ş. Örneği**, Anadolu Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- ÖZÇELİK, Ahmet, (2001), “Çevre Korumada Örgütlenmenin Önemi”, **Karınca**, Sayı:773, ss.18-21.
- ÖZDEMİR, Mustafa, Sibel Talay, (2001), “Çevre Koruma Bilinci Uyandırma ve Kamuoyu Oluşturmada Kitle İletişim Araçlarının Kullanımı”, **Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, Cilt:5, Sayı:2, ss.13-16.
- ÖZDEN, Hakan, (2001), **Ağır Metal Kirlenmesinin Yüksek Bitkilere Etkisi**, İstanbul Üniversitesi, FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZEN, Ahmet, Ali Onural, (2001), “Eksoz Emisyon Sistemlerinin Neden Olduğu Çevre Kirliliği”, **Standard**, Sayı:469, ss.56-61.
- ÖZEN KUMAŞ, Pınar, (2001), **Kentsel Oluşumlarda Ekolojik Duyarlılık**, Gazi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZER, M. Akif,(2001), “Derin Ekoloji”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:10, Sayı:4, ss.61-79
- ÖZER, M. Akif, (2001), “Yeşil Hareket: Alman Yeşilleri Üzerine Bir Değerlendirme”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:2001/1, ss.173-198.
- ÖZER, M. Akif, (2001), “Ekolojik Harekette Yol Ayrımı: Yeşiller ve Derin Ekoloji”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:6, Sayı:9, ss.35-46.
- ÖZER, Zafer, (2001), **Berdan Çayının Kirlilik Durumunun Araştırılması ve Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS)'nin Oluşturulmasına Yönelik Kriterlerin Belirlenmesi**, Mersin FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZTÜRK, Ali, Fatma Akkaya, Haluk Tokgöz, Namık Kemal Sönmez (Ed.), (2001), **Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu**, Ankara: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Tarım 2000 Vakfı Yayını.
- PAKSOY, Kamil, (2001), **Elektromanyetik Kirlilik, Etkileri, Korunma ve Yararlanma Yöntemleri**, Erciyes Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PALA, Fatih, (2001), **17 Ağustos Depremi Sonrası Adapazarı Cadde ve Sokaklarında Ağır Metal Kirliliği**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PALABIYIK, Hamit, (2001), **Belediyelerde Kentsel Katı Atık Yönetimi: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Doktora Tezi.
- REINHARDT, L. Forest, (2001), “Çevre Sorunlarını Ayağa Basar Hale Getirmek”, **İş ve Çevre**, (çev: Ahmet Kardam), İstanbul: Mess Yayınları
- SAATCIOĞLU, Cem, (2001), “Dış Ticaretin Önündeki Engeller ve Çevresel Kriterler ile Dış Ticaret İlişkisi”, **Dış Ticaret Dergisi**, Sayı:23, Ankara:T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı.
- SAMPATH, P., (çev. Ayşegül Yelçe, Zeynep Yelçe), (2001), “Yeraltı Sularının Kirlenmesi”, **TEMA Dünyanın Durumu Raporu 2001**, İstanbul.
- SANAL, Recep, (2001),**Türk Cumhuriyetlerindeki Çevre Sorunları Üzerine Bir İnceleme**, Ankara:T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği Kalkınma Ajansı.
- SANCAKLI, Kutşin Köktürk, (2001), “Çöpteki Orman:Atık Kağıtlar”, **Yeşil Atlas**, Sayı:2, ss.92-95.
- SANDAL, Ahmet, (2001), “Sekizinci Beş Yıllık Plana Çevre Yönetimi Açısından Bakış”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:48, ss.52-55.
- SEVGEN, B. Bülent, (2001), **ÇED'in Ulusal ve Uluslararası Uygulamaları**, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü Denizel Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SINANMIŞ, A. Dilek, (2001), **Atatürk Baraj Gölünde Kurulan Balık Üretim İstasyonunun Su Kalite Parametrelerinde Meydana Getireceği Değişikliğin ve Oluşturacağı Kirlilik Yükünün Araştırılması**, Harran FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SİNAN, Ertan, (2001), “Çevre Eğitiminde Planlanmış Davranış Teorisinin Kullanılması”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:20, Ankara: ss.73-79.
- ŞAFAKLI, Okan, (2001), “The Importance of Environment for the Tourism Sector of The TRNC within the Context of Environmental Issues of the Mediterranean Region”, **Ege Üniversitesi İİBF Akademik Bakış Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss.11-19.
- ŞAHİN, M., (2001), “Yeni Bin Yıla Girerken Çevrenin Durumu”,**Çevre ve İnsan**, Sayı:51
- ŞEKER, Şükran, (2001),**Turizmde Çevre Sorunları, Sürdürülebilir Turizm Politikaları ve Şile Turizm Yöresinde Turizmin Sürdürülebilirliğinin Araştırılması**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- ŞENER, Hasan Engin, (2001), “AB'nin Çevre Politikaları”, **Uluslararası İlişkilerde Olaylar ve Yorumlar**, Cilt:10, Sayı:37, ss.49-55.

- ŞENGÜL, Mihriban, (2001), “Çevre Yönetimine Katılım Açısından Belediye Yönetimine Katılımın Önemi”, **Cevat Geray'a Armağan**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları:25, ss.683-700.
- ŞENOL, M. Akif, (2001), “ÇED Mevzuatı Bakımından Enerji İletim Tesisleri”, **Standard**, Sayı:480, ss.29-34.
- ŞİMŞEKLİ, Yeter, (2001), “Bursa'da 'Uygulamalı Çevre Eğitimi' Projesine Seçilen Okullarda Yapılan Etkinliklerin Okul Yöneticisi ve Görevli Öğretmenlerin Katkısı Yönünden Değerlendirilmesi”, **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:XIV, Sayı:1, s.73.
- TAKİEH, Helen Khodabandeh Dizaj, (2001), **Katı Atık Yönetimi:Tahran Örneği**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- TALAY, Sibel, (2001), **Çevre Teknolojilerinin Yaygınlaştırılmasında Kitle İletişim Araçlarının Rolü**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TANIŞIR, Mehmet, (2001), “İngiltere Çevre Ajansı”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:431, ss.171-178.
- TAŞDEMİR, Y. C. Kural, F. Payan, (2001), “Bursa'daki Çeşitli Endüstrilerden Kaynaklanan Yanma Kökenli Hava Kirlenmeler”, **IV. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi (7-10 Kasım 2001, İçel)**, ss:548-551.
- TAŞDEMİR, Y., (2001), “Çevre Mühendisliği Eğitimi Üzerine Bazı Yaklaşımlar”, **IV. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, (7-10 Kasım 2001, İçel)**, ss: 222-229.
- T.C. Çevre Bakanlığı, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Seminer Notları** (2001), (13 Nisan 2000, İstanbul Sanayi Odası), Ankara: Çevre Bakanlığı/ÇKÖK Genel Müdürlüğü.
- TEKELİ, İlhan, (2001), “Sürdürülebilirlik Kavramı Üzerine İrdelemeler”, **Cevat Geray'a Armağan**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları:25, ss.729-746.
- TEKİNEL, O., R. Kanber, A. Yazar, M. Ünlü, F. Topaloğlu, M. A. Çullu, S. Önder, (2001), **GAP Bölgesinde Toprak ve Su Kaynakları Kirliliğinin Boyutları, Nedenleri ve Çözüm Önerileri**, T.C. Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı UNDP, 17 No'lu Proje.
- TOK, Şükran, (2001), “İlköğretimde Çevre Dersi Programlarının Değerlendirilmesine Yönelik Öğretmen, Yönetici ve Öğrenci Görüşleri”, **Öğretmen Dünyası**, Sayı:254, ss.13-17.
- TOPRAK, Zerrin, (2001), “Çevre Koruma ve Kullanma Dengesinin Sağlanmasında Yönetim Etkisi”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:431, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayını, ss.21-30.
- TORTOP, Nuri, (2001), “Yerel Yönetimlerin Turizmin Gelişmesinde Görev ve Sorumlulukları ile Çevre Korunmasının Önemi”, **İller ve Belediyeler**, Sayı:272, ss.550-552.
- TÖREN, Turgay, (2001), **Maden İşletmelerinden Kaynaklanan Çevresel Etkilerin Uzaktan Algılama ve CBS ile Belirlenmesi**, ODTÜ FBE Doktora Tezi.
- TUNA, Muammer, (2001), “Küreselleşen Çevre Sorunlarına Karşı Olası Toplumsal Refleksler”, **IV.Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi**, Muğla, 5-8 Ekim 2001, İzmir Biyologlar Derneği, ss.181-198.
- TUNA, Muammer, (2001), **Yatağan Termik Santrali ve Çevresel ve Toplumsal Etkileri**, Muğla Üniversitesi Yayınları.
- TURAN, Aziz, (2001), “AB'nin Çevre Politikası”, **Uluslararası İlişkilerde Olaylar ve Yorumlar**, C.10, S.36, ss.47-57.
- TURANOĞLU, Ahmet, (2001), **Kazanlarda Yanma Verimi, Çevre Kirliliğine Etkileri ve Mevcut Kömürlü Kazanlara “Yakıcı” İlavesinin Deneysel Olarak İncelenmesi**, Atatürk Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Tuz Gölü 13. Özel Çevre Koruma Bölgesi”, (2001), **Çevre ve İnsan**, Sayı:51, ss.28-35.
- TÜRKEŞ, M., U. M. Sümer, G. Çetiner, (2001), “Küresel İklim Değişikliği ve Olası Etkileri”, **T.C. Çevre Bakanlığı, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Seminer Notları**, (13 Nisan 2000, İstanbul Sanayi Odası), Ankara: Çevre Bakanlığı/ÇKÖK Genel Müdürlüğü.
- TÜRKEŞ, M., (2001), “Küresel İklimin Korunması, İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Türkiye” **Tesisat Mühendisliği**, İstanbul: TMMOB Makina Mühendisleri Odası, Sayı:61, s.14-29.
- TÜTÜNİÇMEZ, Harun, (2001), **Türk Belediyelerinin Gelir Sorunları ve Çevre Temizlik Vergisi**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- UÇKUN, Seher, C. Gazi Uçkun, (2001), “Turizm Çevre ve Belediyelerimiz”, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Cilt:6, Sayı:8, s.48-51.

- ULU, Ayça, (2001), **ISO 14000 Application in a Cable Industry (Bir Kablo Fabrikasında ISO 14000 Uygulamaları)**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ULUEREN, Melih, (2001), “Küresel Isınma BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Kyoto Protokolü”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar**, S:3, ss.38-48.
- USLU, Aynur, (2001), **Ankara İl Merkezinde Hava Kirliliğinin Gelişimi ve İnsan Sağlığına Etkileri**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- USTA, Ramazan, (2001), “Çevre ve Çevre Yönetim Standartları”, **Standard**, Sayı:474, ss.22-28.
- USTA, Ramazan, (2001), **Çevre Yönetim Sistemi ve ISO 14001 Standartları Doğrultusunda Bir Çay İşletmesindeki Çevre Boyut ve Etkilerinin Amaç ve Hedeflerinin Program yada Programlarının Belirlenmesi**, Gazi FBE Çevre Bilimleri Bilim Uzmanlığı Tezi.
- UYANIK, Cahit, (2001), “Türkiye’nin Çevre Sicili Temiz”, **Standard**, Sayı:474, ss.15-17.
- UYANIK, Zeki, (2001), **Küresel Çevre Politikalarının Oluşumu ve Türkiye’nin Çevre Politikaları**, Fatih Üniversitesi, SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÜNAL, Sevil, Ebru Mançuhan, Alp Sayar, (2001), **Çevre: Bilinci, Bilgisi ve Eğitimi**, Marmara Üniversitesi Yayınları
- ÜNLÜ, Ayhan, Nilüfer Nacar Koçer, (2001), “Anadolu Bölgesinin Çevre Sorunları”, **Standard**, Sayı:474, ss.29-33.
- YAŞAR, Özcan, (2001), **Edremit Körfezinin Ören-Akçay-Altınoluk Üçgeninde Deniz Kirliliğine Neden Olan Faktörler**, Gebze İleri teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YAVAŞ, Özcan, (2001), **Gediz Havzasındaki Aktivitelerin Gediz Nehri Kirliliğine Etkileri**, Dokuz Eylül FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YEGANE, Özcan, (2001), **Daphnia Magna, (Strauss 1820) Sediment Toksikite Testi Kullanılarak İzmir İç Körfezi’ne Dökülen Derelerin Kirlilik Düzeylerinin Saptanması**, Ege FBE Doktora Tezi.
- YERLİ TIRAŞ, Aysun, (2001), **Çevre Sorunlarının Ekonomik Analizi**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İktisat ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Yeşil Atlas Çevre Özel Sayısı**, (2001)
- YEŞİLHÖYÜK, Gülsun, (2001), “Türkiye’de Ulusal Gündem 21’in Hazırlanması ve Uygulanması Projesi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:50, ss.32-37.
- YEŞİLNACAR, M. İ., H. Keskin, M. Söylemez, (2001), “Türkiye’de Çevre Kirlenmesinin Öncelikleri ve Katı Atık Bertaraf Yöntemleri”, **I. Çevre ve Jeoloji Sempozyumu**, 21-23 Mart 2001, İzmir: ss.427-436.
- YILDIRIM, Ertan, (2001), **Meriç-Arda-Tunca Nehirlerinin Kirlilik Durumlarının İncelenmesi**, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YİĞİT, Ahu (çev.), (2001), “21. Yüzyılda Çevresel Kıyamet”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:403, ss.54-57.
- YONSEL, Fatma, Cahit İstikbal, (2001), “Günümüzün Öncelikli Konusu: Kirlilik”, **Deniz Ticareti**, Y:18, Kasım, ss.94-97, 99-100.
- YÜKSEL, Hilmi, (2001), “Çevreye Daha Az Etkide Bulunarak Daha Çok Değerin Yaratılması: Eko-Etkinlik”, **Mercek Dergisi**, Sayı: 24.
- YÜKSEL, Hilmi, (2001), “Rekabet Avantajı Kazanmada ISO 14000 Çevre Yönetim Standartlarının Rolü”, **Kalder Forum Dergisi**, Sayı: 2.
- YÜKSEL, H., (2001), “ISO 14000 Çevre Yönetim Standartlarının Rolü”, **Kalder Forum Dergisi**, Sayı:2, ss.43-46.
- ZENGİN, Eyüp, (2001), “Azerbaycan’da Çevre Yönetimi ve Problemleri”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Sayı:663-664, ss.75-88.
- ZÜLÜFLÜ, Hafize, (2001), “Çevre Sorunları ve Atık yönetimi”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:6, Sayı:1, ss.49-60.
- IV.Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi**, (2001), Muğla, 5-8 Ekim 2001, İzmir Biyologlar Derneği
- V. Uluslararası Ekoloji ve Çevre Sorunları Sempozyumu: Çevre Eğitimi**, (2001), 1-2 Kasım, 2000, Ankara, (Ed.)İlhami Kızıroğlu, Nelka İnanç, Levend Turan, Ankara: Çevre Bakanlığı.

2002

- ADIGÜZEL, Şenol, (2002), “Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetimler “, **Belediye Dergisi**, Cilt:9, Sayı:3-4, Ankara: 46-51.
- AĞCA, Barçın, (2002), “Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi(Johannesburg, 26 Ağustos 2002)”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar**, Sayı:7, ss.30-40.
- AKAN, Pınar, (2002), “Mahkeme Kararları Işığında 1990 Tarihli Amerikan Deniz Kirliliği Yasası (OPA) “ , **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı:3, ss.71-79.
- AKÇIL, Ata, (2002), “Altın Madenciliğinde Siyanür Kullanımı ve Çevresel Standartlar”, **Standard Ekonomik ve Teknik Dergi**, Ankara:Türk Standartları Enstitüsü Yayını, Sayı:491, ss.65-68.
- AKSOY, Nejdet, (2002),**Türkiye’de Sivil Toplum Örgütlerinin Baskı Grubu Olarak Çevre Politikalarına Etkileri**, Sakarya Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Doktora Tezi.
- ALKIŞ, Seçil, (2002), **İlköğretimde Tarihi Çevre Eğitimi**, Uludağ Üniversitesi SBE, İlköğretim ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ALTINDİŞLİ, Ahmet, (2002),” Ekolojik Tarım”, **Tigem Dergisi**.
- ANIL,Nilgün, (2002),**Ekolojik Doğa Tasarımı ve Çevre Etiği**, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi .
- ARIN, Sadık, (2002), **Çevresel Suçlar ve Türkiye’deki Durum**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ATALIK, Ahmet, (2002), “Küresel Isınma, Su Kaynakları ve Tarım Üzerine Etkileri”,**Tarım ve Mühendislik**, Sayı:64-65, Ankara:TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yayın Organı, ss.78-84.
- Avrasya Çevre Konferansı**, (2002), Ankara: TÇSV Yayını.
- Avrupa Birliği Çevre Mevzuatına Uyum Süreci**, (2002), İstanbul:TÜSİAD Yayın No:TÜSİAD-T/2002-9/331.
- AYBERK, Savaş, (2002), “Tarihsel Süreç İçinde Kocaeli’nde Sosyo-Ekonomik Gelişim ve Çevre Sorunları”, **Kocaeli Yöresinde Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı**, Ankara:TÇV Yayını, ss.111-120.
- AYDIN, Arzu, (2002), **İzmit Körfezi’nde Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya (Fiziki Coğrafya) ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYDIN, Derya, (2002),**Milletlerarası Boğazların Hukuki Rejimi ve Çevresel Boyut Açısından Türkiye’nin Boğazlardan Geçiş Düzenleme Yetkisi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AZCANLI, Sevgim Deniz, (2002), **Türkiye’de Sulak Alan Yönetimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Ankara Üniversitesi, SBE Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi(Kent ve Çevre Bilimleri) ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAKİ, Birdoğan, Ekrem Cengiz, (2002), “Toplam Kalite Çevre Yönetimi”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:21, Sayı:1, ss. 153-175.
- BATAK, Fatma Esin, (2002), “Çocuk Gözüyle Çevre ve Çevreyi Korumanın Önemi”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:162, ss.20-22.
- BAYSAN, Sultan, (2002), “Didim Kıyı Alanı Örneğinde Turizmin Çevresel Etkileri Konusunda Yerli Halkın Tutumları: Bir Ege Tatil Merkezi Örneği”, **Türkiye Kıyıları 02: Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları IV. Ulusal Konferansı**, Kıyı Alanları Yönetimi Türk Milli Komitesi, ss.599-608.
- BEÇİN, Anıl, (2002), **Kentsel Ulaştırmada Motorlu Kara Taşıtlarından Kaynaklanan Hava Kirliliği ve Ekonomik Etkileri**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BİLGİLİ, Bilsen, (2002), **Sosyal Pazarlama ve Çevreci Pazarlama Açısından Ambalaj-Çevre İlişkileri**, Atatürk Üniversitesi SBE İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BOZKURT, Orçun, Özlem Cansüğü, (2002), “İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Eğitiminde Sera Etkisi ile İlgili Kavram Yanılgıları”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:23, ss.67-73.
- CANAN, Fatih, (2002), **Enerji ve Çevre Bilinçli Konut Tasarımında Bina Ömür Süreci Yaklaşımı**, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CANDAN, Zeynep Şule, (2002), **Avrupa Toplulukları’nda Çevre Politikaları ve Uygulamaları**, Ankara Üniversitesi SBE, AT Hukuku ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CANDAŞ, Nimet, (2002),**Tarihi Çevre Korumada Yaklaşımlar ve Teknikler Örnekleme: Doğu Karadeniz Bölgesi Kentsel Sitleri**, KTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- CAŞIN, Mesut Hakkı, (2002), “Ege Adalarında Çevresel Güvenlik”, **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**, S.67, s.107-115.
- CENGİZ, Nihal, (2002), “Deri Sanayinde Kullanılan Kimyasalların İşçi ve Çevre Sağlığı Üzerine Etkileri”, **Kocatepe Tıp Dergisi**, Cilt.3, Sayı:7, ss.9-21.
- CİNİVİZ, Mehmet Yaşar, (2002), **Etik Sorunlar Açısından “Ekolojik Etik” Hans Jonas Etiği Üzerine Bir İnceleme**, Hacettepe Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CLEAVER, Harry, (çev:Mehmet Beyazıt), (2002), “Doğa, Neoliberalizm ve Sürdürülebilir Kalkınma: Charybdis ve Scylla Arasında”, **Özgür Üniversite Forumu**, Sayı:19, ss.54-72.
- COGLIANESE, Cary, (çev.Caner Erkan), (2002), “Çevre Politikası İçin Liberal Tarafsızlığın İfade Ettikleri”, **Liberal Düşünce**, Cilt:7, Sayı:27, ss.201-217.
- ÇAĞLA, Turhan, (2002), **Ankara Yakın Çevresinde Değişik Ekolojik Özelliklere Sahip Alanlarda Yapılacak Peyzaj Restorasyonu Çalışmalarının Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi Örneğinde İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- ÇAĞLAR, Yücel, (2002), “Çevrenin Korunabilmesi İçin Verimliliğin Yeniden Tanımlanması Gerekliyor”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:162, ss.16-17,19.
- ÇAKCI, Işık, (2002), **Golf Sahalarının Çevresel Etkilerinin Belek Örneğinde İrdelenmesi**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇAKIR, Nilay, (2002), **Türk Boğazlarından Geçiş-Uluslararası Sözleşmelerin ve Ulusal Mevzuatın Çevre Boyutu**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇAKMAK, B., B. Kendirli, (2002), “Sürdürülebilir Tarımda Sulama ve Çevre”, **Türktarım**, Sayı:145, Ankara: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, ss.21-23.
- ÇALGÜNER, Tahir, (2002), “Can Hamamcı ve Çevre (Bilim) de Empati Yoksunluğu”, **Özgür Üniversite Forumu Dergisi**, Sayı:19, ss.145-156.
- ÇALGÜNER, Tahir, (2002), “Ekoloji Çevreye Toslayınca”, **Popüler Bilim Dergisi**, Sayı:242, ss.54-57.
- ÇALIŞKAN, Mahmut, (2002), **Yetişkinlerde Çevre Duyarlılığını Etkileyen Etmenler (KKTC Lefke Örneği)**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Halk Eğitimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi
- ÇERİBAŞI, Haluk, Tolga H. Balta, Hüseyin Tekin, (2002), “ÇED Raporu Hazırlanmasında Temel İlkeler”, **TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Ankara Şubesi-ÇED Eğitim Semineri**, Ankara.
- ÇETİN, Oya Beklan, (2002), **Eskişehir’de Çevre Bilgisi, Çevresel Tutum ve Davranış**, ODTÜ SBE Sosyoloji Bölümü, Doktora tezi
- ÇEVİK, Filiz, (2002), “Konaklama İşletmelerinde ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Geçiş Süreç Planlaması”, **Standard**, Sayı:488, ss.17-20.
- ÇILDIR, Zekiye, (2002), **İnsan Barınaklarının ve Konutlarının Çevreye Etkileri**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi
- ÇINAR, Hatice, (2002), **Avrupa Birliği ve Türkiye’de Çevresel Etki Değerlendirmesi**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇİMEN, Selime, (2002), **Lise Ekoloji Konularının Disiplinlerarası Öğrenci Merkezli Öğretimin Başarıdaki Rolü**, Marmara Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- ÇOBAN, Aykut, (2002), “Çevreciliğin İdeolojik Unsurlarının Eklemlenmesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:57, Sayı:3, ss.3-30.
- ÇOLAK, Sibel, Nail Çalışkan, (2002), “Çevre Sorunları Açısından Türkiye’nin Deniz Politikasına İlişkin Görüş ve Önerileri”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:54, ss.34-41.
- DABAK, Funda, (2002), **Rize Sahillerinde Fekal Kirlenmesinin Boyutları**, KTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DADAŞER, Filiz, (2002), **Katılımcı Yönetim Yaklaşımıyla Tuzla Gölü Ekosistemi İçin Çevre Yönetim Planı**, Erciyes Üniversitesi SBE İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DAĞCI, Ökkeş, (2002), **Metil Alkol Kirliliği**, Fırat Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEDE, Emre, (2002), “Gürültü Kirliliği ve Belediyeler”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:7, Sayı:3, ss.22-33.
- DEĞİRMENDERELİ, Ali, (2002), **Mali Yükümlülüklerin Çevresel Amaçlar İçin Kullanılması ve Ekolojik Vergi Reformu**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye ABD, Doktora Tezi.
- DELİÖMEROĞLU, Yakup, (2002), “Türk Cumhuriyetlerinde Çevre Meseleleri”, **Türktarım**, S:146, Ankara: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, ss.50-51.

- DEMİR, Niyazi Özgür, (2002), **Planlamanın Çevre Korumadaki Yeri**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİR, Cengiz, (2002), “Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye’deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:17, Sayı:2, ss.93-117.
- DEMİRCAN, Mesut(Haz.), (2002), **JICA Tarafından Düzenlenen İklim Değişikliğinde Stratejiler ve Ulusal Envanterin Geliştirilmesi Eğitim Programı Raporu** (7 Ocak –28 Şubat 2002, Tokyo/ Japonya), Ankara: Meteoroloji Genel Müdürlüğü.
- DEMİREL, Özlem Evren, (2002), **İzmir Harmandalı Katı Atık Depolama Sahasının Çevresel Etkilerinin İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİRHAN, Nüket, (2002), **ISO 14001 Çevre Yönetimi Standartlarının Bir Un Fabrikasına Uygulanması**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞAN, Cevriye Solmaz, (2002), **ISO 14000 Çevre Yönetim Standartları ve Bir Petrol Dağıtım-Satış İstasyonundaki Uygulaması**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞAN, Dolunay, (2002), **Atıksu Yönetim Optimizasyonu: Atıksu Bertarafı İçin Geliştirilen Yönetim Alternatifleri**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞAN, Hamdi, (2002), “Kocaeli’nde Sanayi ve Çevre”, **Kocaeli Yöresinde Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı**, Ankara:TÇV Yayını, ss.35-45.
- DOĞAN, Musa, (2002), “Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Çabaları ve Biyoçeşitlilik”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:55, ss.42-49.
- DOĞANEL GÖNEL, Feride, (2002), “Globalleşen Dünyada (Nasıl Bir) Sürdürülebilir Kalkınma”, **Birikim**, Sayı:158, İstanbul: Birikim Yayıncılık, ss.72-80.
- DOĞDU, Müfit Ş., C. Serdar Bayarı, (2002), “Akarçay Havzasında(Afyon) Jeotermal Kökenli Kirlenme:Yer Altı Suyu Kirliliği”, **Yerbilimleri**, Sayı:25, ss.35-49.
- DURALI, Hülya, (2002), **Pazarlama-Çevre İlişkisi ve Anadolu Üniversitesi Öğrencilerinin Tüketicisi Olarak Çevreyle İlgili Tutum ve Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma**, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DURU, Bülent, (2002), “Türkiye’de Çevrenin Siyasallaşması; Yeşiller Partisi Deneyimi”, **Mülkiye**, Sayı:236.
- DÜNDAR, Yılmaz, Mustafa Fişne, (2002), “Avrupa Birliği’nde Çevresel Ekonomik Uygulamalar”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:10, Sayı:2, ss.119-136.
- EKİCİ, Birol, (2002), **Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışı Bağlamında Yerel Gündem 21 Çalışmalarının Önemi ve İşlevleri**, Uludağ SBE Kamu Yönetimi ABD/ Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı Doktora Tezi.
- ELÇİ NAKİP, Münever, (2002), **AB’nin Çevre Politikalarında Biyolojik Çeşitliliğin Yeri**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- EMİRALİOĞLU, Birol, (2002), “Sürdürülebilir Kalkınmada Sanayi-Maden-Çevre İlişkisi”, **Standard**, Sayı:488, ss.53-56.
- ER, Buket, (2002), **Ankara’daki Tatlı Su Kaynaklarında Nitritin Kirliliğinin ve Gönüllü Kişilerde Methemoglobin Düzeyi ile İlişkinin Araştırılması**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERDEM, Ayça, (2002), **Düden Çayının Su Kalitesinin İncelenmesi ve Akdeniz’e Taşınan Kirlilik Yüklerinin Mevsimsel Değişiminin Belirlenmesi**, Akdeniz Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERKAL, Fatih, vd., (2002), “Çevre Denetiminin Küresel Gelişim Süreci ve Türkiye’de Çevre Denetimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:54, ss.46-47.
- ERKAN, Caner, (2002), “Küresel Isınma ve Kyoto Protokolü Üzerine”, **Liberal Düşünce**, Cilt:7, Sayı:25-26, ss.209-218.
- ERKAN, Nazmi, (2002), “Işık Kirliliği”, **Bankacılık ve Finans**, Sayı:22.
- ERLAT, Ecmel, (2002), “Küresel Sıcaklık Artışı ve Türkiye Üzerindeki Olası Etkileri”, **Standard**, Sayı:486, ss.44-50.
- ESENGİN, Eray, (2002), **Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Çevresel Etki Değerlendirme ile Entegrasyonu Çamlı Barajı Örneği**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Eskişehir’de Hava Kirliliği Azalıyor”, **Sanayide Yeni Ufuk**, Sayı:23, ss.7-8.
- FIRAT, A. Serap, (2002), “Çevre Mevzuatı ve Belediyelerin Çevre Temizlik Vergisi ile İlgili Sorunları”, **Belediye Dünyası**, Cilt:3, Sayı:8, ss.49-56.

- GAP Yöresinde Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (2002), Ankara: TÇSV Yayını
- GARİPAĞAOĞLU, Nuriye, (2002), “Çanakkalede Hava Kirliliğini Doğuran Sebepler ve Etkili Olan Faktörler”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı:140,s.191-208.
- GARTNER, G., (çev: Ş. T.Gürçağlar), (2002), “Johannesburg'tan Beklentilerimiz: Daha Güvenli Bir Dünya Yaratmak”, **TEMA Dünyanın Durumu Raporu 2002**, İstanbul.
- GÖK, Oğuzhan, (2002), **Osmaniye İli Evsel Atık Sularının Kirlilik Envanteri Çalışması ve Arıtma Tesisi Seçimi**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖKTÜRK, Muammer, (2002), “Toprak-Su - Çevre”, **Türktarım**, Sayı:145, Ankara: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.13-15.
- GÖLÖNÜ, Sirel, (2002), “Çevre Sorunlarının Çözümünde Çevre Yönetimi ve Halkla İlişkiler”, **Karınca**, Sayı:786, ss.9-12.
- Gönüllü Çevre Kuruluşları Bölgesel Koordinasyon ve Bilgilendirme Toplantıları**, (2002), Mart-Temmuz 2002, Ankara: Çevre Bakanlığı.
- GÜL, Atila, Hakan Ceylan, (2002), “ÇED Uygulamaları ve Isparta Yöresi Örneğinde İrdelenmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi FBE Dergisi, Cilt:6, Sayı:1, ss.94-106.
- GÜLEN, Selda, (2002), **Lise 1 Biyoloji Müfredatında Yer Alan “Ekoloji-Dünya Ortamı ve Canlılar” Ünitesinin Değerlendirilmesi**, Hacettepe Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLLÜ, Gül, (2002), “Çevreci Eleştiri ve Bir Uygulama”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı:1138 , ss.35-40.
- GÜNDOĞDU, Gürsel, (2002), “Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinin Ardından”, **İller ve Belediyeler**, S.681, ss.9-11.
- GÜNER, Oğuz, (2002), “ÇED Yönetmeliği ve Yeni Yönetmelik Taslağı”, **ÇED Eğitim Semineri**, Ankara: Çevre Mühendisleri Odası Yayını.
- GÜNER, Özlem, (2002), **Sürdürülebilir Kalkınma Kavramının Küresel Çevre Politikalarındaki Yeri (Birleşmiş Milletler Çevre Konferansları)**, Ankara Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ve Siyaset ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Günlük Yaşamda Çevre**, (2002), Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını.
- GÜREL, Sümer, (2002), “Çok Boyutlu Çevre Olgusuna Bütüncü Yaklaşım”,**Çevre Tümdür**, İstanbul: Bağlam Yayıncılık, ss.99-106.
- GÜVEN, K. C., M. Alpaslan, K. Çetintürk, A. A. Tekinay, (2002), “The Oil Pollution of Sea Water of Dardanelles in 2001-2002”, **Turkish Journal of Marine Science**, V:8, pp.121-130.
- Hava Su Toprak**, (2002), Ankara: Çevre Bakanlığı Yayını.
- İNCEDAYI, Deniz, (2002), “Çevre ve Katılım”, Deniz İncedayı(Der),**Çevre Tümdür**, İstanbul: Bağlam Yayıncılık, ss.107-128.
- İNCEDAYI, Deniz(der.), (2002), **Çevre Tümdür**, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- KAHYAOĞLU, Müge, (2002), **Lise Çağındaki Öğrencilerin Çevre Bilimine Ait Bilgi Düzeyi**, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Bilimleri Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARA, Arif, (2002), **Avrupa Birliği ve Türkiye’de Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Uygulamalarının Karşılaştırılması**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri Bilim Uzmanlığı
- KARACAN, Ali Rıza, (2002), “İşletmelerde Çevre Koruma Bilinci ve Yükümlülükleri, Türkiye ve Avrupa Birliğinde İşletmeler Yönünden Çevre Koruma Politikaları”, **Ege Üniversitesi İİBF Akademik Bakış Dergisi**, Cilt:2, Sayı:1.
- KARAHAN, Burcu, (2002), “Yeşillenen Edebiyat Eleştirisi”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı:1138, ss.28-34.
- KARAKADIOĞLU, Umut, (2002), **Avrupa Birliği’nde Atık Yönetimi**, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAKAŞ, Nursen, (2002), **Çevre Muhasebesi Uygulamaları, Muhasebecilerin Çevre Sorunlarına Karşı Tutumları ve ISO 14000 Belgeli Kuruluşlarda Bir Araştırma**, İstanbul Üniversitesi SBE Muhasebe ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAKAYA, Bahadır, (2002), **Trakya’da Belediyelerin Çevre Duyarlılığı**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAMAN, R., (2002), “Ekoturizm Yaklaşımında Verimli Toprakların Korunması ve Ekolojik Dengenin Önemi”, **Turizm Bakanlığı II. Turizm Şurası Bildirileri**, II. Cilt.
- KARBUZ, Sohbet, (2002), “Beklentileri ve Sonuçlarıyla Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi”, **İktisat İşletme ve Finans**, Sayı:199, ss.61-69.

- KAVAS, Kayhan, Sibel Sezer, (2002), “Johannesburg Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nin Ardından”, **Türk İdare Dergisi**, S.437, Ankara:İçişleri Bakanlığı Yayın Organı, ss.1-25.
- KAVRUK, Semra Berk,(2002), **Türkiye’de Çevre Duyarlılığının Artırılmasında Çevre Eğitiminin Rolü ve Önemi**, Gazi Üniversitesi SBE Kent ve Çevre Sorunları ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAYA, Uğur, (2002), **İşletme-Doğal Çevre İlişkilerinin Mali Tablolar Aracılığıyla Raporlanması ve Denetimi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Doktora Tezi.
- KAYA, Muammer, (2002), “Temiz ve Çevre Dostu Üretim”, Sanayide **Yeni Ufuk**, Sayı:25, ss.18-19.
- KAYNAK, Aysin Giray, (2002), **Bursa Şehir Merkezinden Kaynaklanan Atıksular, Arıtılmaları ve Nilüfer Çayına Etkileri**, Uludağ Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KINCAY, Olcay, Galip Temir, (2002), “Enerji Tasarrufu ve Sürdürülebilir Kalkınma”,**Tesisat Mühendisliği**, Sayı:69, TMMOB Makine Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayını, ss.14-21.
- KELEŞ, Ruşen, Birol Ertan, (2002),**Çevre Hukukuna Giriş**, Ankara:İmge Kitabevi.
- KESKİN, Melda, Ayşem Mert, (2002), “Türkiye’de Enerji ve Çevre Konusunda Yapılan En Büyük Hataların Bir Laboratuvarı: Yatağan-Yeniköy-Gökova Termik Santralleri”, **Mühendis ve Makine**, S:509
- KILIÇ, Selim, (2002), “Çevreci Sosyal Hareketlerin Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Sona Ermesi Üzerine Bir İnceleme”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, No:57/2, ss.94-107.
- KILIÇ, Selim, (2002), **Çevre Korumada Yerel Girişimler(İnisiyatifler) ve Bergama Olayı**, Ankara Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Kent ve Çevre Bilimleri ABD Doktora Tezi.
- Kocaeli Yöresinde Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı**, (2002), Ankara: TÇSV Yayını.
- KUDAL, Afife, (2002), **Çevre Yönetiminde Bir Katılım Aracı Olarak Yerel Gündem 21(İznic Örneği)**, Ankara Üniversitesi SBE Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KÜÇÜK, Elif, Bülent Tokgöz,(2002), “ÇED Yönetmeliği ve Petrol- Doğalgaz Faaliyetleri ile İlişkisi **TPJD Bülteni**, Cilt:14, Sayı:2, ss.53-58.
- KÜÇÜK, Ali, (2002), **Amik Gölünün (Hatay) Kurutulmasıyla Oluşan Çevre Sorunları**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KÜÇÜKCAN, E. Funda, (2002), **Sürdürülebilir Kalkınmanın Olabilirliği: Çevreciliğin Karşısında Kalkınmacılık**, ODTÜ SBE Siyaset Bilimi ve kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KÜLAHLIOĞLU, Deniz, (2002), **Avrupa Birliği Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrolü Direktifi ve Türkiye**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MELEN, Mithat, (2002), “Nüfus, Çevre ve Ekonomik Kalkınma”, **Kocaeli Yöresinde Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı**, Ankara:TÇV Yayını, ss.17-28.
- MOR, Ahmet, M. Dursun Çitçi, (2002), “Elazığın Su Problemleri ve Su Kirliliği”, **Fırat Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:12, Sayı:2, ss.63-82.
- MUNLAFALIOĞLU, İ., (2002),**Çimento Sektöründe Çevre Kirliliği ve Yasal Çerçeve**, TÇMB, Ankara.
- MUTLU, Ahmet, (2002), “Çevre Politikası Bakımından Siyasi Parti Programları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:7, Sayı:12, ss.27-40.
- OĞUZHAN, Adil, Dilşad Beyazıt, (2002), “Trakya’da Turizm Sektöründeki Yazlık Konutların Çevresel Sosyal Etkileri”, **Trakya SBE Dergisi**, Cilt:2, Sayı:1
- ONURAL, A. Şükrü, (2002), “Elektromanyetik Kirlilik Profiline Hazırlanması: Elektromanyetik Kirlenme ve Çözüm Önerileri”, **Standard**, Sayı:485, ss.23-31.
- ÖTER, Özlem,(2002), **Zeolitin Asit-baz Modifikasyonu ve Modifiye Zeolitin Çevre Koruma Uygulamaları**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZAVCU, Onur, (2002), **Sanayileşmenin Oluşturduğu Çevre Sorunları**, Gazi Üniversitesi SBE Şehir ve Bölge Planlama ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZBEY, Funda Rana, (2002), “Sürdürülebilir Turizm Kalkınması, 2002:BM Dünya Eko-Turizm Yılı” **Eskişehir Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:18, Sayı:1-2, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, ss.67-82.
- ÖZBİRECİKLİ, Mehmet, (2002), **Çevre Muhasebesi, Kavramlar, Uygulama Alanları Araştırma Sonuçları**, Ankara: Özel Yayıncılık.

- ÖZER, Ali,(2002), **Türkiye'de Çevre Sorunlarının Çözümünde Kamuoyu Desteğinin Önemi**, Gazi Üniversitesi SBE, Radyo-Televizyon ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZGÜLER, Hazma, (2002), “Küresel İklim Değişimi ve Su Kaynaklarımız Üzerindeki Olası Etkileri” **DSİ Bülteni**, Sayı:491-492, ss.15-19.
- ÖZGÜR, Muhammet, (2002), **Türkiye’de Kamu Yönetiminin Sistem ve Kurumları Açısından Çevresel Örgütlenme ve Çevre Yönetimi(Kamusal Örgütlenme)**, İstanbul Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZKAN, Yasemin, (2002), “Kadın ve Çevre”, **Standard**, Sayı:489, ss.89-93.
- ÖZPENÇE, Özay, (2002),**Çevre Sorunlarının Önlenmesinde Uygulanabilir Vergi Politikaları**, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZRENK, Elvan, (2002), **Van İli ve İlçelerinde Üretilen İnek Sütlerinin Ağır Metal Kirlilik Düzeyi ve Bazı Mineral Madde İçerikleri** , Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- ÖZTUNALI KAYIR, Gülser, Can Deniz Köksal, Zeynep Tuğçe Çiftçiabaşı, (2002), “Antalya Kenti Evsel Çöp Bilinci ve Çöp Yönetimi Değerlendirmesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt:11, Sayı:3, ss.70-108.
- PEKCAN YATMAZ, Ayşe Pelin, (2002), **Dilovası Beldesi Çevre Bilgi Sisteminin Oluşturulması**, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PEKER, Zeynep, (2002), “Rüzgar Enerjisinin Çevresel Etkileri ve Bu Etkilerin Azaltılmasında Planlamanın Rolü”, **Mühendis ve Makin**, Sayı:509
- POYRAZ, Ebru, (2002), **Türkiye'de Peyzajın Korunması İçin Bir Model Önerisi**, Ankara Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PULAT, Umut, (2002), **Ekolojist Hareket ve Greenpeace Örneğinde Sosyal Hareketler ve Grafik Tasarımı**, Hacettepe üniversitesi, SBE Grafik Anasanat dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAĞ, Ebru, (2002), **Eskişehir Merkez Çukurhisar Kasabasında Çimento Fabrikası ve Trafik Yoğunluğuna Bağlı Kurşun Kirliliğinin Belirlenmesi**, Osmangazi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAMSUNLU, Ahmet, (2002), “Environmental Engineering Education in Turkey”, **Appropriate Environmental Technologies for Developing Countries**, (Ed.) G. Kocasoy, T. Atabarut, İ. Nuhoglu), Boğaziçi University , Cilt:5, İstanbul
- SANDAL, Ahmet, (2002), “Türk Çevre Yönetiminde Yetki ve Görev Çakışması”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:54, ss.48-55.
- “Sayıştay Başkanlığı Çevre Denetim Raporu: Gemilerin Denizleri ve Limanları Kirlenmesini Önleme ve Kirlilikle Mücadele”, (2002), **Sayıştay Dergisi**, ss.44-45.
- SEZEN, Işık, (2002), **Erzurum Kenti Hava Kirliliği Sorununun Çözümünde Peyzaj Mimarlığı Açısından Alınması Gereken Önlemler**, Atatürk Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SEZGİN KARALI, K. Neslihan, (2002), **Çevre Yönetim Sistemi: Gıda Sanayi İşletmeleri İçin Rehber**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SIRALI, Recep, (2002), “Arıcılık ve Doğal Çevre İlişkisi”, **Hayvancılık Dünyası**, Cilt:2, Sayı:20, ss.82-83.
- SOYLU, Şakir, (Haz.), (2002), **İklim Değişimine Tarım ve Ormanlığın Etkilerinin Azaltılması**, 7-9 Ekim 2002, Slovenia/Ljubjana. Ankara: Meteoroloji Genel Müdürlüğü.
- SOYSÜREN, İbrahim, (2002), “Küresel Isınma ve Türkiye'nin Tutumu”, **Çağdaş Hukuk**, Sayı:77, ss.103-112.
- SÖNMEZ, Volkan, (2002), **Çevresel Atıkların CBS ile Modellenmesi**, Süleyman Demirel Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SÜLÜN, Yusuf, (2002), “Eğitimin Çevre Kirliliğini Önlemedeki Rolü”, **Muğla Üniversitesi SBE Dergisi**, 10.Yıl Özel Sayı:8, Muğla: ss.187-195.
- Sürdürülebilir Ormanlık**, (2002), Ankara: TÇSV Yayını.
- ŞAHİN, N. Gülşen, (2002), **Bor Minerallerinin Çevreye Etkisi, Bandırma Borik Asit Üretim Tesisi Örneği**, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi
- ŞAHİN, Yusuf, (2002), “Çevre Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Mevzuat Dergisi**, Sayı:52
- ŞANLI, Mustafa, (2002), **Balık Çiftliklerinin Çevresel Etkisi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞAT, Beyza, (2002), **Doğa Koruma ve Çevre Eğitimi Açısından Arboretumların İşlevleri ve Atatürk Arboretumu**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- ŞATIROĞLU, Kifayet İrge, (2002), **Yerli Halklar ve Çevresel Adalet**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi
- ŞENGÖR, Sema Sevinç, (2002), **AKSA Akrilonitril Döküntü Alanında Kirlilik Taşımının Modellenmesi ve Kirlilik Giderimi**, ODTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞENGÜL, Mihriban, (2002), **Türkiye'de ÇED ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği İçerik Çözümlemesi**, Ankara:Detay Yayıncılık.
- ŞENGÜL, Mihriban, (2002), Çevre Yönetimine Halk Katılımı Yolu Olarak Belediye Yönetimine Halk Katılımı”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:11, Sayı:2, ss.25-40.
- ŞENGÜN, Serdar, (2002), “Çevre Değerinin İçsel Bir Özelliği Olarak Biyolojik Çeşitlilik Koruma Araçları ve Uluslararası Çabalar”, **Orman Ağaçları ve Tohumları Islah Araştırma Müdürlüğü Dergisi**, Sayı:2, ss.105-146.
- TAMER, Nurhan, (2002),**Çevre Sorunlarının Çözümünde Uluslararası Faaliyetlerin Rolü (Rio ve HABİTAT II)**, Gazi SBE Kamu Yönetimi ABD/Yönetim Bilimleri Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TAŞDEMİR, Yücel, (2002), “Bursa'da Kükürt Dioksitten Kaynaklanan Hava Kirliliği”,**Ekoloji**, Sayı:42.
- TAŞKIN, Seçil, (2002), **Silivri-Selimpaşa Kentsel Sit Alanında Tarihsel Çevre Korumaya Yönelik Bir Araştırma ve “Küçük Kilise” Koruma Projesi**, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TEKİN ÖZKARTAL, Arzu, (2002), **Elazığ'da Hava Kirliliği ve İnsan Sağlığı Üzerine Etkisi**, Fırat Üniversitesi SBE Coğrafya ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TEPEDELEN, Fatih, (2002), **ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ve Uygulamasının Türk Çevre Mevzuatı Açısından Bir Pilot Firma Örneğinde İncelenmesi**, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Tıbbi Bitkiler Toplantısı**, (2002), Ankara: TÇSV Yayını.
- TOKER, B. Mehmet, (2002), “Kocaeli'nde Gönüllü Kuruluşlar ve Çevre”, **Kocaeli Yöresinde Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı**, Ankara: TÇV Yayını, ss.83-87.
- TÖRE, Nahit, (2002), “AB ve Türkiye'de Çevre Mevzuatı”, **Kocaeli Yöresinde Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı**, Ankara:TÇV Yayını, ss.125-135.
- TUNA, M., (2002), “Toplum ve Çevre”, **Sosyoloji Giriş**, İhsan Sezal(Der.), Ankara:Martı Yayınevi
- TUNCAY, Suavi, (2002), “İnsan Davranışlarının Ekolojik Sisteme Etkilerinin Çevre Psikolojisiyle Örtüştürülmesi”, **Muğla Üniversitesi SBE Dergisi**, Sayı:7, Muğla: ss.155-166.
- TÜBA, (2002), **Türkiye İçin Sürdürülebilir Kalkınma Öncelikleri**, **Türkiye Bilimler Akademisi Raporları I**, Ankara:TÜBİTAK Matbaası.
- TÜRKER, Nuray, (2002), **Konaklama İşletmelerinde Çevre Duyarlılığı: Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Çevre Duyarlılığı Bakış Açısına Yönelik Bir Uygulama**, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Doktora Tezi.
- TÜRKEŞ, M.,(2002), “Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi”, **Lodos**, Ankara: Meteoroloji Meslek Lisesi Mezunları Derneği Yayın Organı, Sayı:20, ss.16-19.
- TÜRKMENOĞLU, Mehmet, (2002), **Adana Sofulu Bölgesi Düzensiz Çöp Depolama Alanında Oluşan Çöp Sızıntı Sularının Yeraltı ve Yüzeysel Sularına Kirlilik Etkisi**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÜNNER, Deniz Toprak, (2002), **Coğrafi Faktörlerin Etkisinde Edirne İlinde Hava Kirliliği Problemi**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- UÇKUN, Gazi, (2002), “Belediyelerde Katı Atık Yönetimi İzmit Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1, ss.32-35.
- URAL, Engin, (2002), “AB Çevre Mevzuatı ve Türkiye”, **Mercek**, Cilt:7, Sayı:26, Özel Sayı: Toplumsal Proje: AB Üyeliği, ss.91-92.
- ÜSTÜN, Senem, (2002), **Kızılırmak Deltası ve Kıyı Şeridinde Kirlilik Araştırması ve Midye Örneğinde Canlılarda Kirlilik Birikiminin İncelenmesi**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- VATANSEVER, Hümeysra, (2002), **Bir Kimya Endüstrisi için Toksik Kimyasalların Yayılımı ve Kirlilik Önleme Modeli**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YALÇINKAYA, Mustafa, (2002), “Çevre Yönetim Sisteminin Okullar İçin Önemi”, **Standard**, Sayı.489, s.74-78.
- YIKILMAZ, Necla, (2002), **Yeni Dünya Düzeni ve Çevre**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler SBE Doktora Tezi.

- YILDIZ, Kazım, Tülay Baykal, Meryem Altın, (2002), "Çevrenin Tanınması ve Öneminin Kavranmasına Yönelik Örnek Bir Sulak Alan Çalışması", **Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:22, Sayı:3, ss.1-9.
- YILMAZ, Ayhan, İnci Morgil, Pınar Aktuğ, İsmail Göbekli, (2002), "Ortaöğretim ve Üniversite Öğrencilerinin Çevre, Çevre Kavramları ve Sorunları Konusundaki Bilgileri ve Önerileri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:22, Ankara: ss.156-162.
- YÜKSEL, Hilmi, (2002), "Üretim Yönetimi Fonksiyonları ile Çevre Yönetim İlkelerinin Bütünleştirilmesi: Çevreye Duyarlı Üretim", **Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:2, ss.80-97.
- YÜCEL, H. Sibel, (2002), **Yeşilirmak Deltası ve Kıyı Şeridinde Kirlilik Araştırılması ve Kirliliğin Biyolojik Canlılar Üzerinde Etkilerinin İncelenmesi**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÜKSEL, Hilmi, (2002), "Üretim Yönetimi Fonksiyonları ile Çevre Yönetim İlkelerinin Bütünleştirilmesi: Çevre Duyarlı Üretim", **Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, İzmir:okuz Eylül Üniversitesi Yayınları, Cilt:3, Sayı:2, ss.80-97.
- YÜKSEL, Fikret vd., (2002), "Ulaşım Araçlarından Kaynaklanan Gürültü Kirliliği ve Önleme Yöntemleri", **SEKA**, Sayı:71, ss.8-11.
- YÜKSEL, Hilmi,(2002), **Kalite ve Çevre Yönetim Sistemlerinin Bütünleştirilmesi: ISO 14000 Yaklaşımı**, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE İşletme ABD Doktora Tezi.
- ZAIMOĞLU, Sedef, (2002), "AB Çevre Standartları ve Türkiye'nin Geçiş Dönemi Önerileri", **SEKA Kağıtçılık Dergisi**, Sayı.71,s.8-11.
- ZAMBAK, Caner, (2002), "Hukuki Çevresel Sorumluluk", **Sanayide Yeni Ufuk**, Sayı:22, ss.40-42.
- ZEREN, Oya, Mutlu Yalvaç, Hüdaverdi Arslan,Yagmur Uysal, (2002),"İçel'de Gıda Sanayi Sektöründe Çevre Bilincinin Araştırılması", **Ekoloji**, Sayı:42 .
- ZEYNEL,Aynur, (2002), **Ana Tahliye Kanalındaki Ağır Metallerin Tuz Gölüne Etkisi**, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.

2003

- AB ve Türk Mevzuatında Organik Tarım ve Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar**, (2003), Ankara: TÇSV Yayını.
- ACAR, Hande, (2003), **Göllerin Ekolojisini Etkileyen Faktörlerin Araştırılması ve Tuzla(Kemal Abduş) Gölü Örneği**, Yıldız Teknik FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.,
- AÇIKEL, Asım, (2003), **Çevre ve Güvenlik**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ADIGÜZEL, Şenol, Muharrem Güneş, (2003), "Yerel Gündem 21'den Yerel Eylem 21'e: Yerel Gündem 21, Projesinin Temel Hedefleri Açısından Bir Değerlendirme- Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Uygulamaları", **Mülkiye**, Sayı:140, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Merkez Yayın Organı.
- AKSOY, Bülent, (2003), "Problem Çözme Yönteminin Çevre Eğitiminde Uygulanması", **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:14, ss.83-98.
- AKYOL, Ergin, (2003), "Gürültü Kirliliği", **Sanayide Yeni Ufuk**, Eskişehir:Eskişehir Sanayi Odası Yayını, S:27, ss.39-41.
- ALKAN, Murat, (2003), **Karayolu Trafik Gürültüsünün Ölçülmesi ve Çevresel Açidan Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ALTINÖRS, Ayşegül, (2003), **Dünyada Yaşanan Çevre Hareketleri Bağlamında Türkiye'de Çevre Siyasaları ve Özel Çevre Koruma Kurumlaşması**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ARAPKİRLİOĞLU, Kumru, (2003), **Sınır Aşan Suların Kullanımında Ulusal Çıkarlar ve Çevre Etiği**, Ankara Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi(kent ve Çevre Bilimi) ABD Doktora Tezi.
- ARDA, Sadık Serhat, (2003), **Türkiye'de Doğa Koruma Alanı Uygulamaları ve Avrupa Birliği Mevzuatı ile Karşılaştırılması**, Ankara Üniversitesi SBE, Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.

- ATALAY, Özge, (2003), **Toplumsal Cinsiyet ve Çevre Politikaları: Uluslararası ve Ulusal Metinler Açısından Karşılaştırmalı Bir İnceleme**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ATALAY ÇELİK, Özge, (2003), “Uluslararası ve Ulusal Metinlerde Toplumsal Cinsiyet-Çevre Politikaları İlişkisi”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları, ss.25-61.
- “Atık Yönetimi Politikalarımız ve Yürütülen Geri Kazanım Çalışmaları”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:56, ss.38-41.
- ATİK, Meryem, (2003), **Güney Antalya Bölgesindeki Gelişmelerin Doğal Çevre Üzerine Etkileri ve Sürdürülebilir Turizm Olanakları**, Çukurova Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- ATILLA, Beyza, (2003), “Çevresel Risk ve Etki Değerlendirme Yaklaşımları”, **Endüstri ve Otomasyon**, Sayı:75.
- ATMACA, Mustafa, (2003), “Enerji Kullanımı, Çevre Sorunları ve Isı Yalıtımı”, **Yapı Dünyası**, Sayı.85, ss.26-28.
- AYBERK, Savaş, (2003), “AB Çevre Gündeminde Yeni Eğilim ve Gelişmeler”, **Endüstri ve Otomasyon**, Sayı:80.
- AYDIN, Necat, (2003), “Örgün Eğitimde Çevre”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:56, ss.56-57.
- AYHAN, Zekiye, (2003), **Çevre Kirliliğinin Önlenmesi ve Daha Temiz Teknolojiler ile Atık Yönetimi Üzerine Bir Araştırma**, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi
- AYOĞLU, B. O. Uçkaç, L. Yerli, Ö. Üsküp, (2003), “İdeoloji ve Çevre Sorunsalı”, **6. Çevre Sorunlarına Öğrenci Yaklaşımları Sempozyumu**.
- AYTAÇ, Ahmet Serdar, (2003), **Murat Dağı'nın Milli Park Planlaması ve Çevre Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAHAR, Ozan, (2003), “Kitle Turizminin Çevre Üzerindeki Olası Etkileri: Bodrum Örneği”, **Anatolia Turizm Araştırmalar Dergisi**, Cilt:14, Sayı:2, ss.150-158.
- BAŞAK, Bertan, (2003), **İstanbul Büyükçekmece Gölü Üzerindeki Hava Kalitesinin Belirlenmesi: Yağmur Suyu Kirleticilerinin Analizi**, Fatih Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BEYAZIT, Tuğrul, (2003), **İzmir Körfezi'nin Kirliliği, Kaynakları ve Giderilme Tekniklerinin Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BİLİR ORMANCI, Fatma Seda, (2003), **Ankara, Çankırı ve Kastamonu İllerinde Bulunan Bazı Süt İşletmelerinin Atık Sularında Çevre Kirliliği Açısından Önemli Parametrelerin Saptanması**, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Besin Hijyeni ve Teknolojisi ABD Doktora Tezi.
- BİRCAN, Kamil, (2003), **Aydın İlindeki Firmaların Neden Olduğu Çevre Kirliliği ve Bu Kirliliğin Sosyal Sorumluluk İçerisinde Çözülmesi ve Bir Model Önerisi**, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BOLAT, Bersam, (2003), **ISO 9000 Kalite Yönetimi ve ISO 14000 Çevre Yönetimi Sistemleri Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği**, İTÜ İşletme Fakültesi Doktora Tezi.
- BOLAT, Bersam, Sıtkı Gözül, (2003), “ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi Uygulamasında Etkin Olan Faktörler”, **Mühendislik İTÜ Dergisi**, Cilt:2, Sayı:2, İstanbul: İTÜ Yayını, ss.39-48.
- BOLAT, Belgin, (2003), **Madencilik Faaliyetleri ve Çevresel Maliyetler**, Anadolu Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BOZBAY, İbrahim Ozan, (2003), **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Sağlık, Güvenlik, Çevre Yönetimi**, Gazi, Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BUDAK, Sevim, (2003), “Karadeniz'in Kirlenmesindeki Payı ile Tuna Nehri: AB'nin Geliştirdiği Tedbirler ve Örgütlenmelere Kısa Bir Bakış”, **ODTÜ 2. Uluslararası İlişkiler Kongresi**, Ankara.
- BUDAK, Sevim, (2003), “Avrupa Topluluğu 6. Çevre Eylem Programının İncelenmesi”, **Bilgi Toplumunda Hukuk-Ünal Tekinel'e Armağan**, Cilt:3, İstanbul: Beta Yayınları.
- CANDAN, Armağan, (2003), **Avrupa Birliğinin Çevre Politikası**, İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayını.
- ÇABUK, Burcu, Ö. Cem Karacaoğlu, (2003), “Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt.36, Sayı:1-2, ss.189-198.

- ÇAĞLAR, Yücel, (2003), “Türkiye’de Çevre Yönetiminin Etkenliği Üzerine”, **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:174, ss.16-17,23.
- ÇALGÜNER, Tahir, (2003), “Çevre mi? “Ekoloji” mi?”, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ÇELİK(ASKIN),Tülay, (2003), “Hava Kirliliğinin Arkeolojik Eserler Üzerine Etkisi”, **Aydın Kültür ve Sanat Dergisi**, Şubat-Mart,s.26-29.
- ÇEPEL, Necmettin, (2003), **Ekolojik Sorunlar ve Çözümleri**, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 180, Ankara, TÜBİTAK Yayını.
- ÇETİNKAYA, Süleyman, (2003), **Avrupa Birliği’ne Giriş Sürecinde Ülkemiz Yerel Yönetimlerinde Çevre Politikası**, İstanbul Üniversitesi SBE Avrupa Topluluğu ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇEVLİK, Ahmet, (2003), **Türkiye’de Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Etkinliğinin İncelenmesi**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Çevre Sorunları Tehidi Altında Bir Dünya Cenneti. Karadeniz”, (2003), **Çevre ve İnsan**, Sayı:55, ss.26-41.
- ÇINAR, Ömer Murat, (2003), **Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre**, Yıldız Teknik Üniversitesi SBE İktisat ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇOPUR, Sibel, (2003), **Siyasal Partilerin Çevre Sorunlarına Yaklaşımları**, Ege Üniversitesi SBE Uygulamalı Sosyoloji ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Çöp Dağlarına Karşılık Biyoplastik”, (2003), **Biotech**, Cilt:2, Sayı:3, ss.74-77.
- ÇUBUK, Serap, M.A. Burak Nakıboğlu, (2003), “Çevreci Pazarlama ve Tüketicilerin Çevreci Tutumlarının Satın Alma Davranışlarına Etkileri ile İlgili Bir Uygulama”, **Çukurova Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:12, Sayı:12, ss.39-54.
- DAVİES, Stephen, (çev:Yusuf Şahin), (2003), “Çevre”, **Liberal Düşünce**, C.8, S.30-31, ss.143-146.
- DEDE, Oktay, (2003), **Trakya Bölgesinde Çevresel Etki Değerlendirme Raporu Hazırlama ve Değerlendirmede Karşılaşılan Sorunlar**, Trakya Üniversitesi FBE Tarım Ekonomisi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEĞERLİ, Özlem, (2003), **Ekolojik Denge ve Kadının Geleneksel ve Cinsiyetçi Rollerindeki Farklılaşmalar**, Ege Üniversitesi SBE Kadın Çalışmaları ABD Bilim uzmanlığı Tezi.
- DEMİRRAK, Ahmet, (2003), **Muğla İli Güllük Körfezindeki Kirliliğin Araştırılması**, KTÜ FBE Doktora Tezi.
- DEMİRCİOĞLU, Cemalettin, (2003), **Türkiye İçin Sürdürülebilir Enerji Çevre Politikaları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DEMİRKAYA, Hilmi, Mehmet Mutlu, Muhammet Uşak, (2003), “4MAT Öğretim Sistemi Modelinin Çevre Eğitimine Uygulanması”, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:14, ss.68-82.
- “Doğal ve Tarihi Değerleri Koruma Kültürü”, (2003), **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı.47/Eki Çevre Magazin, ss.14-17.
- DOĞAN, Musa, (2003), “Avrupa Topluluğu ile Uyum Sürecinde Türkiye’de Bitki Biyolojik Çeşitliliğinin Korunmasına İlişkin Çabalar”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:57, ss.34-43.
- DOĞANER GÖNEL, Feride, (2003), “Piyasalar Ne Kadar Çevreci(Olabilir)?”, **Birikim**, Sayı:170/171, İstanbul: Birikim Yayıncılık Ltd. Şti.,s.105-110.
- DURU, Bülent, (2003), “Dünya Bankası, GEF ve Küresel Çevre Sorunları”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi,S:58/2,ss.79-95.
- DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ, (2003), **Çocuklar İçin Sağlıklı Çevreler**, Ankara:TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yayını.
- EKEN, Güven, (2003), “Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Sitler”, **Atlas**, Sayı.124, ss.176-177.
- EKER, Ahmet, (2003), **Sivas Organize Sanayi Bölgesinde Atık Su Profili ve Arıtma Sistemi Seçimi**, Cumhuriyet Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Ekolojik Üretimde Tarımsal Yayım Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma”, (2003), **Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:40, Sayı:3, ss.113-120.
- ENGİN, Aynur Can, (2003), **Fen Bilgisi ve Biyoloji Öğretmen Adaylarının Üniversite Ekoloji Dersi Öncesi ve Sonrasında Çevre Bilgileri ve Tutumları**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERAYDIN, Ayda, (2003), “Çevre-Kalkınma ve Nüfus”, (Haz. Akın Atauz vd.),**Türkiye’nin Nüfus ve Kalkınma Yazını: Eleştirel Bir Değerlendirme**, Ankara: TÜBA Raporları, Sayı:3, TÜBA Yayını, ss.41-43.

- ERBAŞ, Nizamettin, (2003), “Sanayileşme ile Gelen Çevre Sorunları(Elbistan Örneği)”, **Standard**, Sayı:497, ss.29-33.
- ERBEY, Neslihan Hanzade, (2003), **Yerel Gündem 21 Uygulamalarının Bursa'daki Etkinliğinin Araştırılması**, Uludağ Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERDİL, Aytek, (2003), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Küba”, **Birikim**, Sayı:166, ss.54-61.
- ERDOĞAN, Nazmiye, (2003), **Çevre ve (Eko)Turizm**, Ankara: Erk 2003.
- ERDOĞAN, Samiye, Esra Gölge, (2003), “Gürültü, Su, Hava Kirliliği Konularında Devletin Aldığı Önlemler, Tüketiciye Sunduğu Hizmetler ve Tüketicilerin Bu Konulara Duyarlılıkları”, **Standard**, Sayı:503, ss.33-45.
- ERENGEZGİN, Çelik, (2003), “Enerji ve Ekoloji”, **Yapı**, Sayı.261, ss.88-95.
- ERİÇOK, Nüzhet Berk, (2003), **Türkiye'de Çimento Sanayinin Yer Seçimi ve Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre Bilimleri) ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERSOY, Fuat, (2003), “Çevre Kirliliğini Oluşturan Etkenler”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:799, ss.38-41.
- ERTEN, Sinan, (2003), “5. Sınıf Öğrencilerinde Çöplerin Azaltılması Bilincini Kazandırılmasına Yönelik Bir Öğretim Modeli”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:25, ss.94-103.
- ERYILMAZ, Remziye Günay, (2003), “Yağmur Ormanları Bile Yok Oluyor, İklimler Ne Yapsın”, **Abece**, Sayı:202, ss.10-12.
- FIRAT, A Serap, (2003), “Çevre Etiği Kavramı Üzerine Yeniden Düşünmek”, **AÜ SBF Dergisi**, Cilt:58, Sayı:3, ss.105-144.
- GEDİK, Nihal Mert, (2003), **Lise 1. Sınıf Biyoloji Ders Programında Çevre Kirliliği ve Önerileri ile İlgili Kavramlar, Öğrenci Bilgileri ve Tutumları**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Öğretmenliği Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖKDAYI, İsmail, (2003), “Çevreciliğe Farklı Yaklaşımlar ve Derin Ekoloji Yaklaşımına Bookchin'in Eleştirisi”, **Türk İdare Dergisi**, Ankara:İçişleri Bakanlığı, Sayı:440, ss.89-111.
- GÖKŞEN, Serdar, (2003), **Boya Atıklarının Arıtılabilirliği**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖRMEZ, Kemal, (2003), **Çevre Sorunları ve Türkiye**, 3. Baskı , Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları, No:45, 3. Baskı.
- GÖRÜMLÜ, Tuba, (2003), **Liselerde Çevreye Karşı Duyarlılığın Oluşturulmasında Çevre Eğitiminin Önemi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÖVDERE, Bekir, (2003), **Çevre Politikalarının Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarına Etkileri**, İstanbul Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- GÜLAÇAR, Mehmet, (2003), **Çevre Hakkı, Katılım ve Türkiye**, TODAİE Uzmanlık Tezi.
- GÜLEÇ, Sevcan, Fatma Okur, (2003), “Siyasi Parti Programlarında Çevre Yaklaşımları”, **8. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi**, Ankara.
- GÜMÜŞ, Zuhale, (2003), **Avrupa Topluluğu'nda Çevre Politikaları ve Uygulamaları, 1990-2000'li Yılların Karşılaştırılması**, Ege Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNEŞ ANLAR, Şule, (2003), “Uluslararası Toplumun Ortak Değerleri Sorunu, Çevrenin Korunması ve Jus Cogens Doktrini”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:59, Sayı:4, ss. 123-150.
- GÜRSOY, Peykan, (2003), **Kangal Termik Santral Küllerinin Sivas Çimento Sanayi T.A.Ş. Ürünlerinde Katkı Malzemesi Olarak Kullanılabilirliğinin İncelenmesi**, Cumhuriyet Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HAKMAN, A. Kadir, Metin Atamer, A. Hamdi Ertaş, (2003), “Endüstri ve Çevre İlişkileri I”, **Endüstri ve Otomasyon**, Sayı:81.
- HAKMAN, A. Kadir, Metin Atamer, A. Hamdi Ertaş, (2004), “Endüstri ve Çevre İlişkileri II”, **Endüstri ve Otomasyon**, Sayı:82, Ek-Sen Yayıncılık Ltd.Şti., ss.108-114.
- HAMOWY, R. (çev. Yusuf Şahin), (2003) “Çevresel Hareketin Retoriği Üzerine Birtakım Mülâhazalar”, **Liberal Düşünce**, Yıl:8, Sayı:30-31, ss. 121-136.
- HOŞGÖZ, Bülent, (2003), **Yapay Tekstil Atık Sularının Mudurnu Çayına Tesirlerinin İncelenmesi**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- IRMAK, Ayça, (2003), **İşletmelerde Çevre Yönetim Sistemlerinin Yeri, Önemi ve Uygulanması**, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE İşletme ABD, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.

- IŞIKEL, Korhan, (2003), “Enerji Verimliliği ve Korunan Çevre”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:448, ss.47-49.
- İM, Ulaş, (2003), **Yatağan Termik Santralından Kaynaklanan SO₂ Emisyonlarının Modellenmesi**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İNAY KINAY, Emine Helil, (2003), **Maliyet Etkin, Çevre ile Dost Katı Atık Yönetim Sistemlerinin Geliştirilmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İSMET, Ajda, (2003), **Çevre Ekonomisi Düzenlemeler ve Firma Davranışları**, Yıldız Teknik Üniversitesi SBE İktisat ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KANT, Canan, Tülay Kızıloğlu, (2003), “Asit Yağmurlarının Canlılar Üzerine Etkileri”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:34, Sayı:2, Erzurum:Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ofset Tesisi, ss.217-221.
- KARABULUT, Elif, (2003), **İşletmelerde Çevre Bilinci ve Yeşil Yönetim Uygulamalarının İşletme Başarısına Katkısı İncelemeye Yönelik Bir Araştırma**, İstanbul SBE İşletme ABD Doktora Tezi.
- KARAER, Feza, Serkan Gürlek, (2003), “Gelişmekte Olan Ülkelerde Tarım-Çevre-Ekonomi Etkileşimi”, **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, Sayı:2, ss.197-206.
- KARAKOÇ, Jülide, (2003), **Sivil Toplum Kuruluşları ve Çevre (Rio’dan Johannesburg’a)**, Galatasaray Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAVELİOĞLU, Feyza, (2003), **Türkiye’de Nüfus ve Çevre Etkileşimi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre Bilimleri) Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KASAPOĞLU, Şule, (2003), **Belediyelerde Çevre Muhasebesi Uygulamaları**, Sakarya Üniversitesi, SBE İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KAYA, Z., (2003), “Koruma Biyolojisi ve Biyoçeşitlilik”, **Orman ve Av**, Sayı:4, ss.24-42.
- KAYA, Zeki, (2003), “Biyolojik Çeşitliliğin Korunması, Türlerin İşlevleri ve Anahtar Türlerin Önemi”, **Orman ve Av**, Cilt:80, Sayı:4, ss.35-42.
- KAYIKÇI, Murat, (2003), “Türkiye’de ‘Çevre İçin Eğitim’ ve Katılım”, **Mülkiye**, Sayı:240, C.27, ss.247-267.
- KAYRANLI, Birol, Göksel Meriç, (2003), “Belediyelerin Çevre Hizmetlerini Yürütürken, Mevzuattan Kaynaklanan Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Çevre Bilim ve Teknoloji Dergisi**, TMMOB Yayını, Sayı:4.
- KELKİT, A., (2003), “Çanakkale İlinde Sanayi ve Çevre İlişkisi Üzerine Bir Araştırma”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:34, Sayı:2, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını, ss.179-186.
- KIRAR, Bircan, (2003), **Türkiye’de Temiz Üretim Teknolojileri**, Dokuz Eylül FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KIRLI, H., A. Vecdi Can, (2003), “Makro ve Mikro Açından Çevre Muhasebesi ve Çevre Muhasebesinde Yaşanan Gelişmeler”, **Sürdürülebilir Kalkınma ve Olağanüstü Haler 2. Uluslararası Kongresi**, ss.620-637.
- KIRLI, Hilmi, A. Vecdi Can, (2003), **Çevre Muhasebesi**, Değişim Yayınları, Sakarya, 1. Baskı.
- KORKMAZ, Tülay, (2003), **Türkiye’nin Kullandığı Uluslararası Krediler ve Çevre (IMF ve Dünya Bankası)**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- KORUL, Vildan, (2003), “Havaalanı Çevre Yönetim Sistemi”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C:3, Sayı:1, ss.99-120.
- KÖKTÜRK, Ahmet, (2003), “Çevre Eğitimi”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:57, ss.32-33.
- KULCUK, Bevin, (2003), **Çevre Kirliliğinin Ağız ve Diş Sağlığına Etkilerinin Araştırılması**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- LEGG, Wilfrid, (çev: Savaş Çevik), (2003), “Tarım Politikaları Reformu ve Çevre”, **Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi**, Sayı:150.
- MARANGOZ, Murat, (2003), **Yeşil Pazarlama ve İşletmelerin Yeşil Pazarlama Anlayış ve Uygulamalarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE İşletme ABD Doktora Tezi.
- MAZI, Fikret, (2003), **Küresel Isınma Avrupa Birliği ve Türkiye**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre Bilimleri) ABD Doktora Tezi.

- MAZI, Fikret, (2003), "Yurttaşların ve Sivil Toplum Örgütlerinin Çevre Korumaya Katılımı", **Akademik Araştırmalar Dergisi**, Sayı:17, ss.65-76.
- MAZLUM, İbrahim, (2003), **Çevresel Güvenlik ve Ortadoğu Bölgesinde Sınır Aşan Sular:Dicle-Fırat Havzası Örneği**, Marmara SBE Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MERT, Sezer, (2003), **TEM Otoyolu ve D100 Karayolunun Çamlıca-Sakarya Arasındaki Kesimde, Yol Kenarı Bitki ve Toprak Örneklerinde Trafik Sanayi Kaynaklı Kurşun Kirliliğinin Tespiti**, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MUTLU, Ahmet, (2003), "Yetişkinlerde Çevre Bilinci ve Duyarlılığı Eğitimi", **Standard**, Sayı:493, ss.69-76.
- MUTLU, Ahmet, (2003), "Toplumsal Çevre Bilinci Oluşturmanın Bir Aracı Olarak Çevre İçin Eğitim", **Karınca**, Sayı:794, ss.18-26.
- MÜFTÜOĞLU, Talat, (2003), "Tarımsal Çevre Kirliliği Gıda Kirliliğine Etkendir", **Karınca**, Sayı:794, Ankara: Türk Kooperatifçilik KurumuYayıncı, s.22.
- MÜFTÜOĞLU, Talat, (2003), "Egzos Emisyonlarındaki Kurşun Bileşiklerinin Çevresel Etkileri", **Çevre ve İnsan**, Sayı:56, ss.42-47.
- ODABAŞ, Nuriye, (2003), **Tüketici Olarak İlköğretim Öğrencilerinin Tüketim Faaliyetleri Sırasındaki Çevre Bilinci Düzeylerinin İncelenmesi ve Eğitim Modelinin Uygulanması**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- OPRAK, Seçil, (2003), "Türkiye'de Çevre Politikalarının Oluşumunda Ekonominin Belirleyici Rolü", **Orman ve Av**.
- ORHAN, Gökhan, (2003), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Ekolojik Modernizasyon Ekseninde Türkiye Çevre Politikası", **TSBD VIII. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi**, 3-5 Aralık 2003, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Kültür ve Kongre Sarayı.
- ORHAN, Gökhan, Özcan Karahan, (2003), "Çevre Koruma ve Ekonomik Büyüme İlişkisinde Sıfır Toplamlı Oyunun Sonu mu?", **ERC VII. ODTÜ Uluslararası Ekonomi Kongresi**, 6-9 Eylül 2003, Ankara.
- ÖZAYDIN, Gönül Özlem, (2003), **Yaşar Kemal'in İstanbul'una Çevreci Bir Yolculuk**, Bilkent Üniversitesi SBE Türk Edebiyatı Bölümü Bilim uzmanlığı Tezi.
- ÖZCAN, Dudu Dilşe, (2003), **Kemer Bölgesindeki Turizm Çalışmalarının Doğal Çevre Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi**, Ankara Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖNDER, Tuncay, (2003), "Derin Ekoloji Üzerine", **Liberal Düşünce**, Sayı:30-31, ss.95-111.
- ÖNDER, Tuncay, (2003), **Ekoloji, Toplum ve Siyaset**, Ankara: Odak Yayınları.
- ÖNDER, Tuncay, (2003), "Yeşil Siyaset", **Siyaset**, Ed. Mümtaz'er Türköne, İstanbul: Lotus Yayınevi 1. Basım, ss.591-628.
- ÖNER, Şerif, Uğur Yıldırım, (2003), "Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımının Türkiye'ye Yansımaları: GAP'ta Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:12, Sayı:4, ss 6-27.
- ÖZDEMİR, Adem, (2003), **İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çevre Bilgi ve Bilinçlerinin Araştırılması**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- ÖZDEMİR, Nedim, (2003), "Barajların Çevresel Etkileri ve 2004 Yılında Faaliyete Gececek Olan Akköprü Barajının Oluşturabileceği Çevresel Olumsuzluklar", **Ekin**, Cilt:7, Sayı:25, ss. 84-88.
- ÖZDEMİR, Oğuz, (2003), **Genetik Olarak Değiştirilmiş Organizmaların (GDO'ların) Doğal Çevreye Etkileri ve AB Açısından Değerlendirilmesi**, Ankara SBE Doktora Tezi.
- ÖZDEMİR, Eşe, (2003), **Adana Büyükşehir Belediyesi Asfalt Şantiyesinin Çevresel Etkisi Üzerine Bir Araştırma**, Çukurova Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZEL, Mehmet, (2003), "Avrupa Birliği: Ekonomik Topluluktan Çevre Topluluğuna(mı?)", **Gazi Üniversitesi İBF Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1.
- ÖZEN, Mahmut, (2003), **Karayolu Kaynaklı Çevresel Trafik Gürültüsünün Modellenmesi ve Gürültü Tahminleri**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZER, Selmin, (2003), **Bursa'da Hava Kirliliği Sorunu ve Alternatif Enerji Kaynakları**,Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ABD Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZGÜN, İsa, (2003), **Eski Yunandan Modern Döneme Doğa Görüşleri ve Çevre Sorunlarını Kaynağı**, İstanbul Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- ÖZGÜR, Muammer, (2003), “Türkiye’de ÇED Uygulamasının Sorunları ve Yeni Bir Sistem Yaklaşımı”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:8, Sayı:5, ss.24-27.
- ÖZKAN, Osman, (2003), “Çevre Temizlik Vergisi”, **İller ve Belediyeler**, Sayı.653, ss.168-172.
- ÖZTÜRK, Melih, (2003), **Ağaçlı Yöresinde (İstanbul, Türkiye) Su Erozyonu Değerlendirmesi**, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi
- ÖZTÜRK YILMAZ, Emel, (2003), **Sanayi İşletmeleri Açısından Çevre ve Yeşil Pazarlama**, Celal Bayar Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAĞDIÇ, Cansu, (2003), **Çevresel Etki Değerlendirme Sürecinde Kentsel Planlama Boyutu**, Mimar Sinan Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAH, Volkan, (2003), **ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi ve Avrupa Birliği-Türkiye Karşılaştırması**, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE Toplam Kalite ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAMSUNLU, Ahmet, (2003), “Çevre Bilinci ve Eğitimi”, **Çevre Teknolojisi Dergisi**, S:27, İstanbul.
- SANDAL, Ahmet, (2003), “Küresel Çevre Sorunlarının Çözümünde Merkezi ve Yerel Yönetimlerin Yeri ve Önemi”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:8, Sayı:6, ss.99-122.
- SANDAL, Ahmet, (2003), “Doğal Afetler ve Felaketler Sonrasında Ortaya Çıkan Çevre Sorunları”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Sayı:10, Cilt:8, ss.23-26.
- SARGIN, Sevil, (2003), “İsparta’nın Çevre Sorunları”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:5, Sayı:2
- SAYGILI, Abdurrahman, (2003), **Ekolojik Sabotaj**, Ankara Üniversitesi Enstitü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAYHAN, Hayriye, (2003), “Kırşehirde Kış Aylarında Görülen İnversiyon Olayının Hava Kirliliği Üzerine Etkileri”, **Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1, ss.29-54.
- SÜEL, Arda Bülbül, (2003), **Çevre Dostu Ürün Kavramı ve Tüketime Yansımaları**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞAHİN, Yusuf, (2003), “Kim Olduğunu Söyle Nasıl Bir Çevreci Olduğunu Söyleyeyim!” **Liberal Düşünce**, Sayı: 30-31, ss.113-119.
- ŞAMA, Erdoğan, (2003), “Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları”, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:23, Sayı:2, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı, ss.99-110.
- ŞEN, Murat Aydın, (2003), **Tutkal Üretimi Atıklarının Kirleticiliği ve Gönen Çayı Örneği**, Gazi FBE Yapı Eğitimi Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞİRİN, Asuman, (2003), **Hava Kirliliğinde Florlu Gazların Helezon Yöntemle Bertarafında Yeni Yaklaşımlar**, Sakarya Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TANKUT, Gönül, (2003), “Doğal ve Tarihi Çevrenin Korunması: Sorunlar ve Olası Çözümler”, **Bilim ve Ütopya**, Sayı.105, ss.30-31.
- TANIŞIR, Mehmet, (2003), **Küresel ve Ulusal Boyutta Ormansızlaşma Sorunu ve Çözüm Yolları (Türkiye Örneği)**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- TECAN, Ümran, (2003), “Hidrojen Enerjisi:Depolanması, Güvenliği, Çevresel Etkisi ve Dünyadaki Durumu”, **Mühendis ve Makine**, Sayı.525.
- TOPDAĞ, Begüm, (2003), **Sivas İli Dolayının Sel ve Taşkınlar Açısından İncelenmesi ve Alınması Gereken Önlemler**, Cumhuriyet Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TUNA, Gülgün, (2003), “Uluslararası Örgütler ve Çevre”, **Doğu-Batı**, Sayı:24, Ankara:Doğu-Batı Yayınları, ss.257-272.
- TUNA, Ece, (2003), **ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemleri ve Bir Otomotiv Yan Sanayi Uygulaması**, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE İşletme ABD, Üretim Yönetimi ve Endüstri İşletmeciliği Bilim Dalı Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TÜRKER, Duygu, (2003), **Çevre Yönetim Stratejilerinin Mikro ve Makro Boyutta Sonuçları Türk Sanayisinde Çevresel Çalışmaların Değerlendirilmesi**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TÜRKER, Duygu, (2003), “Çevre Yönetiminin İnsan Kaynakları Boyutu”, **Standard**, Sayı:498, ss.86-90
- TÜRKEŞ, M., (2003), “Johannesburg Zirvesi ve İklim Değişikliği/Enerji İlişkili Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Çevre ve Mühendis**, Ankara: TMMOB Çevre Mühendisleri Odası Yayın Organı, Sayı:23-24, ss.44-49.
- UÇKAÇ, L., Ö.Yerli, B. O. Ayoğlu, G. Yücesan, (2003), “Çevresel Etki Değerlendirmesi Ne Kadar Etkin”, **6. Çevre Sorunlarına Öğrenci Yaklaşımları Sempozyumu**, Mersin.

- USLU, Osman,(2003), **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Doğal Çevre ve Çevre Kirliliği Konusunda Tutumları ve Çözüm Önerileri**, Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü İlköğretim ABD Bilim Uzmanlığı Tezi
- UYYSAL, İrfan, (2003), “Global Isınma, İklim Değişikliği ve Biyolojik Çeşitlilik”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:57, ss.56-63.
- ÜNAL, Sevil, Selim Ceylan, (2003), “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Çevre Yönetimi: Yaşam Döngüsü Analizleri”, **Sürdürülebilir Kalkınma İçin Biyoteknoloji Çalıştayı**, İzmir: Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi.
- ÜNVERDİ, Selcen, (2003), **Tokat Kenti İçme ve Kullanma Suyu Kaynaklarının Kalite ve Kirlilik Durumunun İncelenmesi**, Cumhuriyet Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- WHELEN, Robert, (çev. Yusuf Şahin), (2003), “Alicenap Yabani Çevreci”, **Liberal Düşünce**, Sayı:30-31, ss.137-142.
- YALÇINKAYA, Mustafa, (2003), “ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi Standartları ve Okullarda Uygulanması”, **Eğitim ve Bilim**, Sayı:129, ss.44-49.
- YAPICI, Mehmet, (2003), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, ss.225-230.
- YERLİKAYA, G. Kürşat, (2003), “Karbon Vergisi”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1-2, ss.685-700.
- YILDIRIM, Yaşar, (2003), **Yenilenebilir Enerji kaynaklarının Güç Üretiminde Kullanımı ve Çevresel Etkileri**, Dumlupınar Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILMAZOĞLU, Dilek, (2003), **İstanbul Metropolitan Alanındaki Endüstrilerin Olası Bir Deprem Durumunda Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi**, İTÜ FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÖREK, Nurettin, (2003), “Biyolojik Çeşitliliğin Korunması”, **Ekoloji Çevre Dergisi 2/47 Eki Çevre Magazin**, ss.26-29.
- YUVANÇ KAYGUSUZ, Naciye, (2003), **Adana Yöresi Sebze Yetiştirilen Alanlarda Fungal Bitki Hastalıklarına Karşı Kullanılan Fungusitlerin Çevre ve Sağlık Yönünden Etkilerinin Değerlendirilmesi**, Çukurova FBE Bitki Koruma ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YÜCEL, Fatih, (2003), “Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Çevre Korumanın ve Ekonomik Kalkınmanın Karşılığı ve Birlikteliği”,**Çukurova Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:11, Sayı:11,s.100-123.
- YÜKSEL,Derviş, (2003), **Kuzey Kıbrıs'ta Çevre Yönetimi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Doktora Tezi.
- YÜKSEL, İbrahim, Ömer Yüksek, (2003), “Doğu Karadeniz Bölgesinde Erozyonların Son Gelişmelerle Yeniden Analizi”, **Tabiat ve İnsan**, Cilt:37, Sayı.2, ss.2-8.
- YÜKSEL, Hilmi, (2003), “Çevreye Duyarlı Üretim Faaliyetlerinin Ampirik Bir Çalışma ile Değerlendirilmesi”, **Endüstri Mühendisliği Dergisi**, Cilt:14, Sayı:2.
- ZÜLAL, Aslı, (2003), “Küresel Isınmayı Durdurmak”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:422, ss.34-41.

2004

- AKÇAY, Erhan, (2004), **Turizm ve Çevre İlişkileri**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKYILDIZ, Fulya, (2004), “Emniyet Genel Müdürlüğü ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.100-114.
- ALACADAĞLI, Esmeray, (2004), **Organize Sanayi Bölgelerinde Çevre Yönetim Sistemleri**, Ankara Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ve Siyaset ABD Doktora Tezi.
- ALAGÖZ, Mehmet, (2004), “Sürdürülebilir Kalkınmanın Paradigması”, **Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:4, Sayı:8, ss.1-24.
- ALSANCAK, Belgin, (2004), “Sulamanın Çevre Habitat'ı Üzerine Etkileri”,**Türktarım**, Sayı:155, Ankara :Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, ss.32-33.
- ALTUN, Esra, (2004), **Organize Sanayi Bölgeleri ve Çevre**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- APAYDIN, A. Serdar, (2004), “Türk Silahlı Kuvvetleri ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.158-169.
- ARSLAN, Şenay, (2004), **Petro Kimya Sanayinde Uygulanan Çevre Politikaları ve Etkinliği**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.

- ATASOY, Arife, (2004), **Altyapı Sorunları ve Çevre (Anakara'nın Mevcut Kanalizasyon ve Yağmursuyu Sisteminin Değerlendirilmesi)**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ATAY, Osman, (2004), "İşletmelerin Çevre Kirliliğindeki Rolü ve Afşin-Elbistan Termik Santrali Örneği", **Standard**, Sayı:505, ss.38-45.
- Avrasya Çevre Konferansı**, (2004) Ankara: TÇSV Yayını.
- AY, Canan, Emel Öztürk Yılmaz, (2004), "Yeşil Pazarlama ve Serel Seramik A. Ş.'nin Uygulamaları", **Celal Bayar Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:2, Sayı:2.
- AYBERK, Savaş, (2004), "Çevreci Üretim, Çevreci Ürün", **Endüstri ve Otomasyon**, Sayı:88, Ek-Sen Yayıncılık Ltd.Şti., ss.44-47.
- AYTÜRE, Selma, (2004), "Avrupa Birliğinde Tarım ve Çevre", **Türktarım**, Sayı:157, Ankara: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, Yayın Dairesi Başkanlığı Matbaası, ss.53-55.
- BAKİ, Birdoğan, (2004), "Çevresel Üretim Yönetimi ve Ambalaj Sanayi Firma Yöneticilerinin Konuya Yaklaşımları", **Öneri- Marmara Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:6, Sayı:22, ss.103-115.
- BAYDIR, Fatma, (2004), "Organik Tarımın Çevre, Sosyal ve Etik Açısından Gerekliliği", **Türktarım**, Sayı:156, Ankara: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayını, ss.37-39.
- BEDÜK, Aykut, Fatma Bedük, (2004), "İmalat İşletmelerinde Çevreye Duyarlı Yönetim Uygulamaları: Karaman Örneği", **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1, ss. 17-36.
- BEŞİROĞLU, Abdurrahman, (2004), "Diyanet İşleri Başkanlığı ve Çevre", **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed: Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.172-193.
- BOZLAĞAN, Recep, (2004), "Sürdürülebilirlik Gelişme Kavramı Üzerine Yapılan Tartışmalara Bir Bakış", **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**.
- CANPOLAT, Hasan, (2004), "Sivas İli Çevre Koruma ve Ağaçlandırma Çalışmaları: Yeşil Sivas Projesi, **1.Ulusal Çevre Kongresi**, Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü, Sivas: ss.3-8.
- CARSON, Rachel, (çev. Çağatay Güler), (2004), **Sessiz Bahar**, Ankara Palme Yayıncılık.
- CERİT MAZLUM, Semra, (2004), "Sürdürülebilirlik İçin Çevresel Bilgi Yönetimi", **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed), Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.318-334.
- CÖMERT, Dilfiruz, (2004), "Erken Çocukluk Eğitiminde Çevre Bilincinin Geliştirilmesi", **Yaşadıkça Eğitim**, İstanbul: Sayı:81, ss.24-28.
- CROSBY, Alfred W., (çev. Bilgi Altınok), (2004), **Dünya Benimdir! Avrupa Ekolojik Emperyalizmi 9000-1900**, İstanbul: Kitap Yayınevi, 1. Basım.
- ÇAĞLAR, Yücel, (2004), "Çevrename I", **Anahtar**, Sayı:186, Ankara: MPM Yayını, ss.7-22.
- ÇAĞLAR, Yücel, (2004), "Kamunun Yeniden Yapılandırılması ve Çevre", **Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi**, Sayı:17-18, Ankara: Kamu Yönetimi Uzmanları Derneği (KAYUD) Yayını, ss.54-56.
- ÇAĞLAR, Yücel, (2004), "Türkiye'nin Sürdürülebilir Kalkınma Olanakları ve Strateji Önerileri", **İktisat İşletme Finans**, Sayı:217, Ankara: ss.46-63.
- ÇAKIR, Gülizar, (2004), "Köy Yönetimi ve Çevre", **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed.), Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta, İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.116-128.
- ÇAVUŞOĞLU, Bilal, (2004), "TCDD ve Çevre", **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed: Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.142-156.
- ÇELEBİ, Hürkan, (2004), **Türkiye'de Yoksulluk ve Çevre Sorunsalı**, Ankara Üniversitesi SBE, Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Doktora Tezi.
- ÇETİN, Ayşe Tansel, Murat Özcan, Rahmi Yücel, (2004), "Çevre Muhasebesine Genel Bakış", **Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:4, Sayı:7, ss.61-76
- ÇİÇEK, İhsan, Necla Türkoğlu, Gürcan Gürgen, (2004), "Ankara'da Hava Kirliliğinin İstatistiksel Analizi", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:14, Sayı:2, ss.1-18.
- DAVIDSON, Eric A., (çev: Belkis Dışbudak), (2004), **Gayri Safi Milli Hasılayı Yiyemezsiniz**, Ankara: TÇSV Yayını.
- DEĞİRMENDERELİ, A., (2004), "Çevrenin Korunmasında Özel ve Kamu Girişimi ya da Çevre Koruma Araçları", M. Marın, U. Yıldırım (der.), **Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar** İstanbul: Beta Yayını, ss. 489-514.

- DENİZ, Seda, (2004), **Tarihsel ve Güncel Çevrelerin Korunmasında Çevreci Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü**, Ankara Üniversitesi SBE, Sosyal Bilim Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- DOĞAN, Cahid, (2004), “Çevre Sorunlarının Tespitinde Ortaya Çıkan Kirlenmenin Mahalli İdarelerce Temizlenmesi: İlgili hareket Alanını Belirleyen Normatif Pozitif Hukuk Kuralları”, **Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi**, Sayı:19, ss.66-72.
- EFE, Tamer, (2004), **Türkiye’de Eski Eser Kaçakçılığının Önlenmesinde Çevre Politikalarının İrdelenmesi**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ELİBOL, Ersin, (2004), “Çevre Suçları Kapsamında Nesli Tükenmekte Olan Yaban Hayatın, Bitki ve Hayvanların Korunmasına Dair Uluslararası CİTES Sözleşmesi”, **Polis Dergisi**, Sayı:39, ss.99-100.
- ER, Celal, Saime Ünver, Burhan Aykaç, (2004), “Sürdürülebilir Kalkınmada Doğal Kaynakların Korunması”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:814, ss.3-8.
- ERKUL, Hüseyin, (2004), “Un Fabrikaları ve Çevre(Malatya Un Fabrikalarının Çevresel Etkileri)”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.44-59.
- EROL, Emel, Mustafa R. Çanga, (2004), “Coğrafi Bilgi Sistemi Tekniği Kullanılarak Erozyon Tehlikesinin Değerlendirilmesi”, **Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi**, Cilt:10, Sayı:2, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, ss.136-143.
- ERTAN, Birol, (2004), “2000’li Yıllarda Çevre Etiği Yaklaşımları ve Türkiye”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt.2, Sayı:1, ss.93-108.
- ERTEN, Sinan, (2004), “Uluslararası Düzeyde Yükselen Bir Değer Olarak Biyolojik Çeşitlilik”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:27, ss.98-105
- GÖKALP, M. Faysal, Aynur Yıldırım, (2004), “Dış Ticaret-Çevre Etkileşimi ve Kirlilik Sığınakları Hipotezi: Türkiye Uygulaması”, **Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi**.
- GÖKALP, M. Faysal, Aynur Yıldırım, (2004), “Dış Ticaret-Çevre Etkileşimi ve Kirlilik Sığınakları Hipotezi: Türkiye Uygulaması”, **Dış Ticaret Dergisi**, Sayı.30, Ankara:T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Yayını.
- GÜL, Davut, (2004), **Çevre Politikalarının Oluşturulma Süreci**, Ankara Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLMEZ, Ümit, (2004), “TSE Kurumu ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.256-270.
- GÜLÖZ ŞAHİN, Sakine, (2004), “Milli Eğitim Bakanlığı ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed: Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul:Detay Yayıncılık, ss.238-254.
- GÜNEŞ, Yusuf, (2004), “Amerika Birleşik Devletleri Çevre Hukukunun Gelişimi ve Türk Çevre Hukuku ile Karşılaştırılması”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt:62, Sayı:1-2, ss.81-122.
- GÜNEŞ, Yusuf, (2004), “Koruma İrtifakı Kavramı (Conservation Easement) ve Çevre Korumada Uygulanması”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt:62, Sayı:1-2, ss.123-163.
- GÜNEŞ, Yusuf, (2004), “Conservation and Preservation Movement and Their Influences on Environmental Legislation in the USA”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**.
- GÜNEŞ, Muharrem, (2004), “GAP Belediyeler Birliği ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul:Detay Yayıncılık, ss.74-84.
- GÜNEY, Emrullah, (2004), **Türkiye Çevre Sorunları**, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- GÜRLEK, Serkan, Feza Karaer, (2004), “Türkiye’de Ekonomik Büyüme ile Çevre Kirliliği İlişkinin İncelenmesi”, **Tarım Ekonomisi Dergisi**, Sayı:10, ss.43-54.
- HASBAY, Metin, (2004), “Enerji Bakanlığı ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed: Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.130-139.
- HEKİMOĞLU, Hande, (2004), **Tehlikeli Atıkların Yakılarak Bertarafının Çevresel Açidan İncelenmesi**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İLHAN, Ali İhsan, Cihan Dünder, Nezahat Öz, Hülya Kılınç, (2004), “Hava Kirliliği ve Asit Yağmurlarının Çevre ve İnsan Sağlığı Üzerinde Etkileri”, **Endüstri ve Otomasyon**, Sayı:89, ss.90-93.
- İNCEDAYI, Deniz, (2004), “Çevresel Duyarlılık Bağlamında Davranış Biçimi Olarak Sürdürülebilirlik “, **Mimarlık**, Sayı:318, ss.39-43.

- KABAŞ, Didem, (2004), **Kadınların Çevre Sorunlarına İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Çevre Eğitimi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARABIÇAK, Mevlüt, Ramazan Armağan, (2004), “Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Süreci, Çevre Yönetiminin Temelleri ve Ekonomik Etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 9, Sayı:2, ss. 203-228.
- KARADAŞ, Hamza, (2004), **Çevresel Bilincin Siyasal ve Toplumsal Boyutları**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAKILÇIK, Yusuf, (2004), “Şeker Fabrikaları ve Çevre(Malatya Şeker Fabrikasının Çevreye Etkilerinin İncelenmesi)”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.2-42.
- KARAKILÇIK, Yusuf, (2004), “TCK ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed: Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.62-72.
- KARAKILÇIK, Yusuf, Hüseyin Erkul, Aydın Usta, (Der), (2004), **Kurumlar ve Çevre I**, İstanbul: Detay Yayıncılık.
- KAYIKÇI, Murat, (2004), “Çevre ve İnsan Davranışı”, **Çevre ve insan**, S.58, ss.50-58.
- KOVEL, Joel, (çev. Caner Doğan), (2004), “Radikal Ekolojilerin Diyalektiği”, **Üç Ekoloji**, Kış-İlkyaz, Sayı:2.
- KUMBUR, Halil, vd. (2004), “Mersin Soda Fabrikasında TS EN ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi Uygulamaları”, **Standard**, S:505, ss.46-52.
- KÜÇÜK, Dilşad Nağme, (2004), **ISO 14001 Çevre Yönetim Sisteminin Bir Boya Üretim Tesisine Uygulanması**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- “Küresel Isınma ve Dünyadaki Etkileri”, (2004), **Borsavizyon**, Sayı:70, ss.21-27.
- MARANGOZ, Mehmet, (2004), “İşletmelerin Çevresel Sorumluluğu: Türk Otomotiv Sanayine Yönelik Bir Araştırma”, **Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Dergisi**, C.6, S.3.
- MAZI, Fikret, Ferit İzci, (2004), “Küresel Isınmayla İlgili Mücadelede Yenilenebilir Enerji Kaynakları”, **EKEV Akademi Dergisi**, Sayı:20, Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınevi, ss.35-44.
- OKUDAN, Meltem, (2004), **ISO 14001’in Beyaz Eşya Sektöründe Uygulanması**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- OLCAY, S. Tolga, (2004), **Çimento Üretiminde Yakıt Kullanımından Kaynaklanan Çevresel ve Ekonomik Etkiler**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ORHAN, Gökhan, (2004), “Türkiye’de Çevre Politikası Süreçlerinde Katılım İlkesinin Uygulanması ve Çevreci Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü”, **I. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı** Çanakkale: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.
- ORHAN, Gökhan, (2004), “Sürdürülebilir Kalkınma, Ekolojik Modernizasyon ve Türkiye Çevre Politikası”, **Çevre Bilim Teknoloji**, Sayı: 5.
- ÖNCÜ, Güney, (2004), **3, 4 ve 5 Yıldızlı Otellerde Çevre Yönetimi Anlayışı (Fethiye İlçesi Örneği)**, Muğla Üniversitesi SBE İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZAĞAÇ, Mustafa, (2004), **Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde İklim Değişikliği ve Türkiye Analizi**, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE İktisat ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZBAKIR, Kamil Özhan, (2004), “Malatya Sultansuyu Barajı ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.212-236.
- ÖZBEY, Aslan, (2004), “Çevre Konusuna Çevresel Yaklaşımlar”, **Standard**, Sayı:516, ss.85-91.
- ÖZDİLEK, H. Göksel, (2004), “Hava, Su ve Toprak Kirliliği”, M. Marın,U. Yıldırım (der.), **Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar**, İstanbul: Beta Yayını, ss. 75-102.
- ÖZKAN THOMSON, Ferdane, (2004), **Türkiye’de Katılımcı Çevre Yönetimi**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler ve Çevre ABD Doktora Tezi.
- ÖZKAYA, Simla Yasemin, (2004), “Tehlikeli Atıklar ve Çevre”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar**, Sayı:15, ss.33-37.
- ÖZPENÇE, Özay, Ahmet Özen, (2004), “Hızlı Şehirleşme, Sanayileşme ve Çevre Sorunları: Sorunların Çözümünde Siyasi Erkin Rolü”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:444, ss.125-137.
- ÖZTÜRK, Fatma, (2004), **Ayaş Bölgesi Katı Atık Sorunu ve Çözüm Önerileri**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilim Bilim Uzmanlığı Tezi.
- PUSTU, Yusuf, (2004), “Türkiye’de Çevre Hareketleri ve Sivil Toplum”, **Karınca**, Sayı:813, ss.3-12.
- RIŞVANLI, Lale, (2004), **Türkiye’deki ÇED Mevzuatının Avrupa Birliğine Uyumluluğu**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.

- RRED, John, (çev:H. Ömer Köse), (2004), “Okula Geri Dönüş: Çevre Denetimi Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı.54.
- SAFRAN, Barış, (2004), **Ekolojik Yönetim: İşletme Yönetiminde Çevre Duyarlılığının Geliştirilmesi**, Muğla Üniversitesi SBE İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAYIN, Özlem, (2004), **Türkiye’deki Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863) ile Macaristan’daki Kültürel Mirasın Korunması Kanununun (LXIV) İncelenmesi**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SINANMIŞ ATASOY, Ayşe Dilek, Suat Şeneş, (2004), “Atatürk Baraj Gölünde Alabalık Üretiminin Oluşturduğu Kirlilik Yükünün Araştırılması”, **Ekoloji**, Sayı:53
- SÖNMEZ, Feriştah, (2004), “İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu ve Çevre Sorunlarında Ekonomik Yaklaşımlar”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı.133, ss.476-490.
- SUBAŞI, M. Sedat, (2004), “Merkez Bankası ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed: Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.196-210.
- ŞAHİN, Yusuf, (2004), “A Critique of Establishment Environmentalism in Turkey”, **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:18, Sayı:3-4.
- ŞEN, Mehmet (2004), **Mustafakemalpaşa İlçesi Meskun Bölgelerinden Kaynaklanan Katı Atıkların Sınıflandırılması ve Sınıflandırılan Katı Atıkların Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi**, Uludağ Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞENEL, Mine, (2004), **ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi Uygulamalarının İşletmelerin Kurum İmajıyla Olan İlişkinin İncelenmesi ve Eskişehir İlinde Beyaz Eşya Üreten İşletmeler ve Tüketici Üzerinde Yapılan Bir Araştırma**, Anadolu Üniversitesi SBE İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞENGÜL, Mihriban, (2004), “Belediyeler ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.302-316.
- ŞİMŞEKLİ, Yeter, (2004), “Çevre Bilincini Geliştirilmesine Yönelik Çevre Eğitimi Etkinliklerine İlköğretim Okullarının Duyarlılığı”, **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:17, Sayı:1, ss.83-92.
- TADMORİ, Khaled, (2004), **Lübnan-Trablus Kentsel Sit Alanının Koruma Sorunsalı ve Koruma- Planlaması İçin Yönlendirici Kavramsal Çerçeve**, Mimar Sinan Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- TALU, Nuran, (2004), **Türkiye’de Yasama Organının Çevre Politikalarına Etkisi**, Ankara Üniversitesi SBE, Kamu Yönetimi ve Siyaset ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TAM, Deniz, (2004), **Çevre ve Deprem Duyarlı Planlamanın Bütünleştirilmesiyle Deprem Hasar Etkisinin Azaltılması**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TATAR, Yusuf, (2004), “Düzce İli Gelişme Planında Çevre Sorunları”, **I. Ulusal Çevre Kongresi**, Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü, Sivas: ss.9-20.
- TEK, Murat, Metin Reyhanoğlu, (2004), “Etikten Etikete “İşletmelerde Çevresel Etik”: Söylem-Eylem Farklaşması”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**.
- TOKAT, Necmettin , Ahmet Mutlu, (2004), “Çevre Bilinci ve Duyarlılığı Bakımından Çorum’daki Ortaöğretim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:6, Sayı.1,ss.207-220.
- TUNÇ, Cengiz, (2004), “Gelişmişlik Düzeyinin Çevre Kirliliğine Olan Etkileri”, **Fatih Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:20, Sayı:1.
- TUTAR, Dilek Yücel, (2004), **Tıbbi Atık Yönetim Modeli İçin Yeni Bir Yaklaşım ve Ankara Örneği**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Bilimler Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- Türkiye Açısından Johannesburg Zirvesinin Getirdikleri**, (2004), Ankara: TÇSV Yayını.
- TÜYSÜZOĞLU, Banu Binbaşaran, (2004), “Tehlikeli Atıklar”, **Bilim ve Teknik**, S:435, ss.34-43.
- UĞUREL, Ateş, (2004), “21. Yüzyılın Yükselen Değeri:Ekoloji; Konut Oluşumlarında Ekolojik Yaklaşımlar”, **Endüstri ve Otomasyon**, Sayı:87, ss.44-46.
- USTA, Aydın, (2004), “Raylı Ulaşım Dizgesi ve Çevre”,**Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul:Detay Yayıncılık, ss.86-96.
- UYDURANOĞLU, Ayşe, (2004), “Mali Vergilerden Çevre Vergilerine Doğru:Avrupa Birliğinden Uygulamalar “, **İktisat İşletme Finans**, Sayı:218, ss.45-50.
- UYYSAL, İrfan, (2004), “Canlı Doğal Kaynaklarımız:Türkiye’de Biyolojik Çeşitlilik”, **Türktarım**, Sayı:155, Ankara: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, ss.20-25.
- YARDIM, Şefik, (2004), “İlköğretim Okulları ve Çevre”, **Kurumlar ve Çevre I**, (Ed:Yusuf Karakılçık, Hüseyin Erkul, Aydın Usta), İstanbul: Detay Yayıncılık, ss.272-284.

- YILDIRIM, U., İ. Göktürk, (2004), “Sürdürülebilir Kalkınma”, M. Marın,U. Yıldırım (der.), **Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar**, İstanbul: Beta Yayını, ss.449-488.
- YILDIRIM, Aynur, (2004), **Serbest Ticaret ve Çevre: Türkiye Üzerine Bir İnceleme**, Muğla Üniversitesi SBE İktisat ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YILMAZ, Sevgi, Işık Sezen Öz, (2004), “Erzurum Kentinde Hava Kirliliğine Karşı Halkın Duyarlılığının Belirlenmesi”, **Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:17, Sayı:2, ss.199-206.
- ZANBAK, Caner, (2004), “Sürdürülebilir Kalkınma Bağlamında Avrupa’da Çevre Koruma Harcamaları”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:459, ss.60-64.

2005

- AKBOSTANCI, Elif, G. İpek Tunç, Serap Türüt-Aşık, (2005), “İmalat Sanayi ve Kirlilik: Bir Kirli Endüstri Sığınağı Olarak Türkiye”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C: 60, S 1, ss. 3-28.
- AKKAYA, Şahin, Işık Bakkal, (2005), “Çevre Vergileri ve Çifte Yarar”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 55, Sayı: 2.
- ALAGÖZ, Mehmet, (2005), “Sürdürülebilir Kalkınma: Türkiye Örneği”, **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, ss. 187-210.
- ALTINIŞIK, Tuğba, Selin Akyol, Özlem Durmuş, (2005), “KOBİ’lerde Çevre Koruma”, **2. KOBİ’ler Verimlilik Kongresi**.
- ALTUNBAŞ, Derya, (2005), “Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Türkiye’deki Kurumsal Değişimlere Bir Bakış”, **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi**, Sayı: 1
- ALTUNSOY, Ali, (2005), **Kentsel Tarih Çevre Koruma (Kars Üzerine Bir İnceleme)**, Uludağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ATASOY, Emin, (2005), **Çevre İçi Eğitim: İlköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Çalışma**, Uludağ Üniversitesi SBE İlköğretim ABD Doktora Tezi.
- ATASOY, Emin, (2005), “Çevre Bilinci ve Çevre İçin Eğitim”, **Kaygı-Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi**, Sayı:5, ss.109-131
- ATAYETER, Yıldırım, (2005), “İspartanın (Bazı Yıllarda Görülen) Hava Kirliliğinin Sebepleri ve Bu Kirlilikte Etkili Olan Coğrafi Faktörler”, **SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:9, ss.114-128.
- AY, Canan, Zümrüt Ecevit, (2005), “Çevre Bilinçli Tüketiciler”, **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı: 10, ss.238-263.
- AYGÜN, Banu, (2005), **Ekolojik Antropoloji: Antakya Örneği**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Doktora Tezi.
- BAŞAL, Handan Asude, (2005), **Çocuklar İçin Uygulamalı Çevre Eğitimi**, İstanbul: Morpa Yayınları.
- BEZİRCİ DEDELER, Pervin , (2005), **AB Sürecinde Çevre**, İstanbul: Tasarım Yayınları.
- Biyogüvenlik Protokolü ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesinde Teşvikler**, (2005), Ankara: TÇSV Yayını, **Kyoto Protokolü ve Türkiye**, (2005), Ankara: TÇSV Yayını.
- CAN, Tuğba, (2005), “Küresel Isınmada Payınız”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:455, ss.60-69.
- ÇABUK, Feryal Kaya, Feryal Turan, (2005), “Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Bilgi ve Duyarlılıkları:Ankara’da Resmi ve Özel İlköğretim Okulları Örneğinde Bir Çalışma”, **Eğitim Araştırmaları**, Sayı:21, ss.103-112.
- ÇETİN, Murat, (2005), “Doğal Sermaye (Kritik Doğal Sermaye) ve Sürdürülebilir Kalkınma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:10, Sayı:1, ss. 313-328.
- DAĞDEMİR, Özcan, (2005), “Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Ekonomik Büyüme: İklim Değişikliği Politikasının Türkiye İmalat Sanayi Üzerindeki Olası Etkileri”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:60, Sayı:2.
- DEMİRCİ, Aybala, Seher Ersoy, (2005), “Tüketicinin Sağlıklı Bir Çevreye Sahip Olma Hakkının Korunmasında Alınması Gereken Önlemler”, **Karınca**, Sayı:824, ss.9-13.
- DOĞAN, Seyhun, (2005), “Türkiye’nin Küresel İklim Değişikliğinde Rolü ve Önleyici Küresel Çabaya Katılım Girişimleri”, **Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:6, Sayı:2, ss. 57-73.

- EKİCİ, Gülay, (2005), "Lise Öğrencilerinin Çevre Eğitimine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi", **Eğitim Araştırmaları**, Sayı:18, ss.71-83.
- ENGİN, Naci, (2005), **Yeni Bin Yılda Çevre**, İstanbul: Beta Yayınları.
- ERKAL, A. Münir, (2005), "Çevre Kurumlar Üstü Bir Yaklaşımın Ele Alınması", **İşveren**, Cilt:43, Sayı:7-8, ss.54-55.
- ERTAN, Birol, Kıvılcım Akkoyunlu Birol, (2005), "Çevre Hukukunda Sorumluluk", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:38, Sayı:3, ss.1-18.
- ERTEN, Sinan, (2005), "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:28, ss.91-100.
- GENÇ, Kurtuluş Yılmaz, Taner Acuner, (2005), "AB ile Bütünleşme Sürecinde KOBİ'lerde Yeşil Yönetim Uygulamaları", **2. KOBİ'ler Verimlilik Kongresi**.
- GİRAY, Nejat, (2005), "Ekoloji, Ekosistem, Çevre Kirlenmesi, Çevre Koruma", **Tabiat ve İnsan**, Yıl:39, Sayı:2.
- GÜLTEKİN, Aydın, (2005), "Çevre Muhasebesi", **Vergi Dünyası**, Sayı:282, ss.134-139.
- ILGAZ, Tuba, (2005), "Türk Tekstil Sektörü Avrupa Birliği Çevre Mevzuatından Nasıl Etkilenecek", **Tekstil İşveren**, Sayı:301, ss.44-45.
- KARASU, Mithat Arman, (2005), "Kırsal Alanda Çevre Yönetimi", **İller ve Belediyeler**, Ocak-Şubat ss.15-18.
- KATOĞLU, Tuğrul, (2005), "Yeni Türk Ceza Kanunu ve Çevreye Karşı Suçlar", **Mülkiye**, Cilt:29, Sayı:246, ss.133-157.
- KAYIR ÖZTUNALI, Gülser, (2005), "Sosyolojiden Ekosyolojiye Doğru Değişen Kuramsal Temeller", **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**.
- KELEŞ, Ruşen, Can Hamamcı, (2005), **Çevre Politikaları**, Ankara: İmge Kitabevi.
- KIRSAÇLIOĞLU, Ogan, (2005), "Avrupa Birliğinde Katı Atıkların Yönetimi: Türkiye'nin Uyum Süreci Üzerine Bir Yorum", **Memleket Mevzuat**, S:5, ss.16-18.
- KOVEL, Joel, (çev:Harun Özkan), (2005), "Ekolojik Marksizm Hakkında Düşünceler", **Praksis**, Sayı:13, ss.97-109.
- KOVEL, Joel, (çev.Gürol Koca), (2005), **Doğanın Düşmanı Kapitalizmin Sonu mu, Dünyanın Sonu mu?**, İstanbul: Metis Yayınları, 1. Basım.
- KÜTÜKÇÜ, Mehmet Akif, (2005), "Denizi Kirleten Olaylara Acil Durumlarda Uygulanacak Uluslararası Rejim", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:9, Sayı:1-2, ss.193-205.
- MARIN, Mehmet C., (2005), "Ekolojik-Ekonomik Bir Perspektiften Sürdürülebilir Kalkınma Çabaları", S. Dedeoğlu, T. Subaşı (ed.), **Küreselleşme Sürecinde Kalkınma Çalışmaları**, İstanbul, ss.141-178.
- MERMÖD, Aslı Yücel, (2005), "Yatırım-Çevre Tezadına Finansal Yaklaşım: Ekolojik ve Sosyal Yatırımlar", **Finans Dünyası**, Sayı:190, ss.70-73.
- MUTLU, Ahmet, (2005), "Ekolojideki Kaos", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:7, Sayı:2, ss. 181-199.
- NUMANOĞLU, Nurşen, (2005), "AB Çevre Mevzuatına Uyum", **İşveren**, Cilt:43, Sayı:7-8, ss.56-59.
- NURAL, Yıldız, (2005), "Türkiye'nin Avrupa Birliğine Uyum Ürecinde Çevre Politikalarının", **Trakya SBE**, Cilt.6, Sayı:1
- ORMANOĞLU, Ayhan, (2005), "Doğal Kaynaklar Yönetiminde Merkez(den) Kaç(ırma) Kuvveti: Yerlik", **Kamu Yönetimi Dünyası**, Sayı:22, ss.42-45.
- ÖZCAN, Havva Pınar, Özlem Durmuş, (2005), "Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinde Çevre", **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Sayı:198, ss.8-9,22.
- PAKER, Lütfü, (2005), "Sanayi ve Çevre", **İşveren**, Cilt:43, Sayı:7-8, ss.60-62.
- PEPE, Osman, (2005), "Türkiye AB İlişkileri Çerçevesinde Bakanlığımızca Yürütülen AB Mevzuatı Uyum Çalışmaları", **Asomedy**, Ocak 2005, ss.46-49.
- PUSTU, Yusuf, (2005), "Radikal Ekoloji", **Karınca**, Sayı:826, ss.3-8.
- SACHS, Jeffrey, (çev:Didem Şanver), (2005), "Amerika Küresel Isınmayı Kontrol Altına Alabilir", **Ekonomik Forum**, Haziran Sayısı, ss.72-73.
- SANCAR, Kahoru Niibe, (2005), **Çevre İçin Halk Eğitiminde Japonya ve Türkiye Örneği**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SANDAL, Ahmet, (2005), "Yeni TCK'da Çevre Suçları", **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:10, Sayı:6, ss.16,20.

- SEVİM, Adnan, Mustafa Gül, (2005), “KOBİ’lerin Çevre Yönetim Sisteminde Bir Araç: Çevre Muhasebesi Bilgi Sistemi”, **2. KOBİ’ler Verimlilik Kongresi**.
- SEYMEN, Dilek, (2005), “Dış Ticaret-Çevre İlişkilerinin Dengelenmesi: Sürdürülebilir Ticaret, Teori ve Türkiye Değerlendirmesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:7, Sayı:3.
- ŞAHİN, Mehmet, (2005), “Atıklar ile Sağlık Arasındaki İlişkiler ve Alınması Gerekli Bazı Tedbirler”, **Karınca**, Sayı:818, ss.23-26.
- TAVŞANCI, Aykut, (2005), “AB Çevre Politikaları Çerçevesinde Çevre Vergileri”, **İktisat İşletme Finans**, Sayı:236, ss.41-49.
- TUNCER, Gaye vd., (2005), “Young Attitude on Sustainable Development: A Case Study”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:29, ss.187-193.
- TUNCER, Gaye, Ceran Tekkaya, Semra Sungur, Hamide Ertepinar, (2005), “The Effects of Region and Gender on Students Attitudes Towards Environment”, **Eğitim ve Bilim**, Cilt:30, Sayı:136, ss.77-83.
- TURAN, Murat, (2005), “Çevre Ekonomisi: Çevre Sorunlarına Ekonomik Sistem İçerisinde Bir Çözüm Önerisi”, **Tabiat ve İnsan**, Yıl:39, Sayı:2
- URAL, Engin, (2005), “Türkiye’de Çevre Sorunları ve Gönüllü Kuruluşlar”, **İşveren**, Cilt:43, Sayı:7-8, ss.63-65.
- UYDURANOĞLU, Ayşe, (2005), “AB ve Türkiye’de Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Yeşil Vergi Reformu”, **İktisat İşletme Finans**, Sayı:234, ss.63-77.
- UZUN, Naim, Necdet Sağlam, (2005), “Sosyo-ekonomik Durumun Çevre Bilinci ve Çevre Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:29, ss.194-202.
- YAŞAMIŞ, Firuz Demir, (2005), “Çevre Ceza Hukukunda Son Gelişmeler: Yeni Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanunu”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:58, ss.137-147.
- YELKEN, Ramazan, (2005), “İnsan Haklarından Çevre Haklarına: İnsan-Doğa ve İnsan-İnsan İlişkilerinde Bilinç Dönüşümü”, **İnsan Hakları Araştırmaları**, Sayı:5, ss.123-134.
- YILDIRIM, Uğur, Sevim Budak, (2005), “Avrupa Birliği Çevre Politikalarında Son Gelişmeler ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, **Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri** (Ed.Harun Arıkan, Muhsin Kar), Ankara: Seçkin Yayınları.
- YILDIZ, O. , D. Eşen, M. Sargıncı, (2005), “Ekoloji ve Çevreci Hareketin Doğuşu ve Gelişimi”, **Orman ve Av**, Sayı.2, ss.10-15 .
- YILDIZ, Atilla, (2005), “Hava Kirliliği ve Likenler”, **Tabiat ve İnsan**, Yıl:39, Sayı:3.
- YILMAZ, Elif, (2005), “İklim Geleceğimiz”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:451, ss.38-48.
- YILMAZ, Halil, (2005), “2537 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Yeni Bir Suç: Çevrenin Kirletilmesi Suçu”, **Yaklaşım**, Sayı:149, ss.224-228.
- YILMAZ, Abdullah, Yavuz Bozkurt, Ercan Taşkın, (2005), “Doğal Kaynakların Korunmasında Çevre Yönetiminin Etkinliği”, **Dumlupınar Üniversitesi SBE Dergisi**, Sayı:13, ss.15-30.
- YÜKSEL, Hilmi, (2005), “Sürdürülebilir Turizmin Çevre Boyutu Açısından Değerlendirilmesi”, **Kalder Forum Dergisi**, Sayı:21.

2006

- AKCAN, Esra, (2006), “Doğayla İç içe Yaşamak”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı: 1187, ss.33-36.
- AKÇAY, İdil, (2006), **Farklı Ülkelerde Okul Öncesi Öğrencilerine Yönelik Çevre Eğitimi**, Uludağ Üniversitesi SBE İlköğretim ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKDENİZ, Recep, (2006), “Su Kirliliği”, **TİSK**, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- AKGÜN, Mustafa, (2006), **Sakarya Nehri Çeltikçi Çayı’ndaki Tatsız Kefallerinin Dokularında Ağır Metal Birikiminin İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ARAR, Güzin, (2006), “Çevre Diplomasisi Dediğimiz.”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar**, Sayı:23, ss.21-24.

- ARMAĞAN, Fulya Öner, (2006), **İlköğretim 7-8. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Eğitimi İle İlgili Bilgi Düzeyleri (Kırıkkale İl Merkezi Örnekleme)**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ASLAN, Sabiha, (2006), **Yönetim Bilişim Sistemlerinde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Yeri ve Coğrafi Bilgi Sistemlerinde Çevre Bilimleri Uygulamaları**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYGÜN, Banu, Ahmet Mutlu, (2006), “Ekolojik Toplumun Organik Toplumla İlişkisi Üzerine”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:61, Sayı:2, ss. 3-35.
- BADEMCI, Savaş, (2006), **Antalya Şehrinin Çevre Sorunları**, Fırat Üniversitesi SBE Coğrafya ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BALCI, Hüna, (2006), **Avrupa Birliğinde Çevre Yönetimi: Türkiye Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım**, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BAYRAM, Hasan, Öner Dikensoy, (2006), “Hava Kirliliği ve Solunum Sağlığına Etkileri”, **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:54, Sayı:1, ss.80-89.
- BİLGİN, Haluk, (2006), **Eko-Faşizm**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Doktora Tezi.
- BOZTAŞ, Dilek, (2006), **Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Çevre Sorunları**, Cumhuriyet Üniversitesi SBE Sosyoloji ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BROWN, Lester R., (Çev. M. Fehmi İmre), (2006), **Dünyayı Nasıl Tükettik**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı.
- BUDAK, Sevim, (2006), “Sınırötesi Çevresel Etki Değerlendirmesi(ESPOO) Sözleşmesi”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**.
- BUHAN, Bilge, (2006), **Okul Öncesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Çevre Bilinci ve Bu Okullardaki Çevre Eğitiminin Araştırılması**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CENGİZ, Cihangir, (2006), “Çevre ve Hukuk”, **Kamu Yönetimi Dünyası**, Sayı:28, ss.3-6.
- CİRAVOĞLU, Ayşen, (2006), **Sürdürülebilirlik Düşüncesi- Mimarlık Etkileşimine Alternatif Bir Bakış: “Yer”in Çevre Bilincine Etkisi**, Yıldız Teknik Üniversitesi FBE Mimarlık ABD Doktora Tezi.
- CIVANOĞLU, Ahmet, (2006), **Çevre Hukukunda İhtiyat İlkesi**, Sakarya Üniversitesi SBE, Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CİVELEK, Bekir Gökhan, (2006), **Avrupa Birliğinde ve Türkiye’de Çevre Politikaları Çerçevesinde İskenderun Sanayi Bölgesi**, Çağ Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇALI, Hasan Hüseyin, (2006), **Çevreci Toplumsal Hareket Olarak Greenpeace -Türkiye Hareketi**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Doktora Tezi.
- ÇETİN, Murat, (2006), “Teori ve Uygulamada Bölgesel Sürdürülebilir Kalkınma”, **Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:7, Sayı: 1, ss. 1-20.
- ÇETİN, Tamer, (2006), “Çevresel Dışsallıklar ve İçselleştirme Yöntemleri”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:8, Sayı:1.
- “Çevre Sorunları”, (2006), **Borsavizyon**, Sayı:86, ss.23-28.
- ÇILGIN YAMANOĞLU, Göknil, (2006), **Türkiye’de Küresel Isınmaya Yol Açan Sera Gazı Emisyonlarındaki Artış ile Mücadelede İktisadi Araçların Rolü**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇÖRTOĞLU, Feza Sencer, (2006), **Avrupalaşma Bağlamında Türkiye’de Doğa Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik**, Ankara Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- DES JARDİNS, Joseph R., (çev. Ruşen Keleş), (2006), **Çevre Etiği Çevre Felsefesine Giriş**, Ankara: İmge Kitabevi.
- DEMİRAG, Dilaver, (2006), “Vicdansız Göz: Görsel Yeniden Üretim Çağında Doğa”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı: 1187, ss.14-19.
- DEMİRAG, Dilaver, (2006), “İnsandan Öte Hayat Var mı? Ekoloji ve Hümanizma”, **Birikim**, Sayı:211, ss.71-81.
- DEMİRAYAK, Filiz, (2006), “Farkına Varmaktan Kaçındığımız Gerçekler”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı: 1187, ss.7-13.
- DEMİRER, Temel, (2006), “Küresel Isınma... ve Ötesi”, Sibel Özbudun, Cahide Sarı, Temel Demirer, **Kıyamete Çeyrek Kala! Ekoloji Yazıları**, Ankara : Ütopya Yayınevi, 1. Baskı, ss.111-122.

- DEMİRKAYA, Hilmi, (2006), “Çevre Eğitiminin Türkiye’deki Coğrafya Programları İçerisindeki Yeri ve Çevre Eğitime Yönelik Yeni yaklaşımlar”, **Fırat Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:16, Sayı:1, ss.207-222.
- DOĞRU, Betül, (2006), “Atık Yönetimi”, TİSK, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- DURU, Bülent, (2006), “GEF ve Küresel Çevre Sorunları”, **Memleket Mevzuat**, Sayı:10-11, ss.4-10.
- DURU, Bülent, (2006), “Küresel Sermaye Birikimi ve Ekolojik Bunalım”, **Birikim**, Sayı:211, ss.45-56.
- DURU, Bülent, (2006), “Modern Muhafazakarlık ve Liberal Politikalar Arasında Doğal Varlıklar: AKP’nin Çevre Politikalarına Bir Bakış”, **Mülkiye**, Cilt:30, Sayı:252, ss.297-313.
- ENER, Gülden, (2006), **Köprülü Kavşakların Çevresel Trafik Gürültü Seviyelerine Etkilerinin İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ERDOĞAN, Nazmiye, Emin Barış, (2006), “Konaklama İşletmelerinde Çevre Yönetimi:Ankara Otelleri Örneği”, **Verimlilik**, Sayı:3, ss.53-73.
- ERKAL, Fatih, (2006), “Çevre Yönetimi ve Denetimi”, TİSK, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- FIRAT, A. Serap, (2006), “Katı Atık Konusunda Mevzuat ve Uygulama Sorunları”, **Memleket Mevzuat**, Sayı:9, ss.19-33.
- GENÇER, Çağlan Ahmet, Aydın Gerşil, (2006), “Yeniden Düzenlenen 2872 Sayılı Çevre Kanunu Çerçevesinde Vergi Politikası Araçlarının Yeri ve Önemi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:218, ss.68-79.
- GÖKALP, M. Faysal, Aynur Yıldırım, (2006), “Türkiye İmalat Sanayi Dış Ticaretinin Kirlilik Emisyonu”, **Dokuz Eylül SBE Dergisi**, Cilt:8, Sayı.1.
- GÜLER, Tülay, (2006), **Nükleer Enerji Üretim Sürecinde Kazalar, Nükleer Atıklar ve Çevre Sorunları**, Gazi SBE Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜNER, M. Oğuz, (2006), “Çevresel Etki Değerlendirmesi”, TİSK, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- GÜVEN, Ayşe Güneş, (2006), **1997 Kyoto Protokolü ve Uluslararası Çevre Politikalarına Etkileri**, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- HASANOĞLU, Mürteza(çev.), (2006), “Sosyalizm ve Ekoloji”, **Karınca**, Sayı:837, ss.19-22.
- HUSTON, Shaun, (2006), “Kim Stanley Robinson’ın Mars Üçlemesi’nde Doğanın Üretimi”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı:1187, ss.20-28.
- KAPLAN, Selim, (2006), “Doğa Koruma Çalışmalarının Çevre İçin Eğitimdeki Rolü”, **Kamu Yönetimi Dünyası**, S:28, ss.7-11.
- KAPLAN, Selim, (2006), “Biyoteknolojiye Etik Yaklaşım:Biyogüvenlik”, **Kamu Yönetimi Dünyası**, Sayı:28, ss.22-28.
- KARA, Barış, Bülent Deniz, (2006), “Çevre Suçlarının Yeni Türk Ceza Kanunu Özelinde İncelenmesi”, **Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1.
- KARAMAN, Sedat, (2006), “Hayvansal Üretimden Kaynaklanan Çevre Sorunları ve Çözüm Olanakları”, **Kahramanmaraş Üniversitesi Fen ve Mühendislik Dergisi**, Cilt:9, Sayı:2, ss.133-139.
- KAYSERİLİOĞLU, Gülsün İrem, (2006), **Bir Tüketici Hakkı Olarak Sağlıklı Bir Çevreye Sahip Olma Hakkı**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KELGÖKMEN, Derya, (2006), **Avrupa Birliğinde Çevre Koruma Politikaları ve Türkiye’deki Yerli ve Yabancı Firmaların Pazarlama Politikalarına Etkileri**, Ege Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KOÇAK, M. Sabri, (2006), **Çevre Sorunları ve Ulusal Yazılı Basın**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Doktora Tezi.
- KÖPRÜLÜ, Aslı, (2006), **Akdeniz Bölgesi Çevre Politikalarının Avrupalılaşması: Kıbrıs Örneği**, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KÖROĞLU, N. Tunga, (2006), “Türkiye’de Çevrenin Dönüşümü ve Çevre Yazınının Gelişmesi”, (Der: Ayda Eraydın), **Değişen Mekan-Mekansal Süreçlere İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış: 1923-2003**, Ankara: Dost Yayınevi, ss.259-279.

- MADRA, Ömer, (2006), “Bütün Sessizliklerin Anası”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı: 1187, ss.5-6.
- MERSİN, Serhan, (2006), “Montreal Konferansı Sonrası Süreç ve Küresel Isınma Sorunu”, **Birikim**, Sayı:210, ss.77-83.
- MERT, Ayşem, (2006), “Bilimsel Düşüncenin Sınırları ve Ekolojik Kriz”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı:1187, ss.29-32.
- MERT, Emrah, (2006), “Çevre Kanunundaki Değişiklikler”, **TİSK**, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- MERT, Emrah, (2006), “Cezalar”, **TİSK**, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- MUTLU, Ayşegül, (2006), “Küresel Kamusal Mallar Bağlamında Sağlık Hizmetleri ve Çevre Kirlenmesi: Üretim, Finansman, Yönetim Sorunları”, **Maliye Dergisi**, Sayı:150, ss.53-78.
- MUTLU, Ahmet, (2006), “Turizm Bölgelerinde Katı Atık Sorunu ve Belediyeler”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:11, Sayı:9, ss.23-28.
- MUTLU, Ahmet, (2006), **Ekoloji ve Yönetim Düşüncesi Toplumsal Ekoloji Ve Sürdürülebilir Gelişme Üzerine Bir İnceleme**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Doktora Tezi.
- ÖĞDÜL, Rahmi G., (2006), Yılamı Öldürseler”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı: 1187, ss.3-4.
- ÖLMEZ, Yalçın, (2006), “Atatürk’te Çevre Bilinci ve Doğa Sevgisi”, **Öğretmen Dünyası**, Sayı:323, ss.17-20.
- ÖZBUDUN, Sibel, Cahide Sarı, Temel Demirer, (2006), **Kıyamete Çeyrek Kala! Ekoloji Yazıları**, Ankara : Ütopya Yayınevi, 1. Baskı.
- ÖZDOĞAN, Jale, (2006), **Gelişmiş Ülkelerde Atık Yağların Yönetimi ve Türkiye’de Mevcut Durumu**, Yıldız Teknik Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZEL, Mehmet, Selim Kılıç, (2006), “Kentleşme ve Çevre Sorunları Küresel Bir Sorun Olarak İklim Değişikliği ve İklim Politikaları”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, Sayı:34.
- ÖZLÜER, Mahmut Fevzi, (2006), **Kapitalizmin Yeniden Üretiminde Sivil Toplum Çevreciliği**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZTÜRK, Armağan, (2006), “Anti-emperyalist Duruş ve İlerleme İdealleri Bağlamında Doğanın Sömürülmesine ve Doğal Olanın Nesneleştirilmesine Karşı Çıkanlara Karşı”, **Birikim**, Sayı:201, ss.58-63.
- PAKER, Lütfü, (2006), “Sanayi ve Çevre Mevzuatı”, **TİSK**, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- PUSTU, Yusuf, (2006), “Ekolojik Sorunların Kökeni: Bilimsel Devrim”, **Karınca**, Sayı:837, ss.13-18.
- PUSTU, Yusuf, (2006), “Ekoloji Hareketinin Bilimsel Temelleri”, **Karınca**, Sayı:836, ss.15-20
- PUSTU, Yusuf, (2006), “Radikal Ekolojik Hareketler”, **Karınca**, Sayı:831, ss.6-12
- SAĞLAM, Şeyma Ordu, (2006), **Ergene Havzasında Yüzeysel Su Kirlenmesinin Çevre Bilgi Sistemi Yardımıyla İzlenmesi ve Kontrol Yöntemlerinin Geliştirilmesi**, Yıldız Teknik Üniversitesi FBE Doktora Tezi.
- SANALAN, Teoman, (2006), “Hava Kirliliği”, **TİSK**, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- SANDAL, Ahmet, (2006), “AB Çevre Politikası ve Türkiye’nin Bu Politikalara Uyum (Uyum Konusunda Güncel Somut Gelişmeler)”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:11, Sayı:10, ss.20-24.
- SANDAL, Ahmet, (2006), “Çevrede Yeni Evre”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:11, Sayı:7, ss.18-23.
- SEZER, Özcan, (2006), “Çevre Korumacılıktan Radikal Ekolojiye”, **Gazi SBE Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt.3, Sayı:5.
- SOLAKOĞLU, Ebru Güven, (2006), “Türk İmalat Sanayinde Sektörlerarası Kirlilik Yoğunluğu ve Enerji Tüketiminin Kirlilik Üzerindeki Etkisi”, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt:35, Sayı:1, ss.51-68.
- ŞAFAK, Şükrü, (2006), **Türk Maden ve Çevre Kanunlarının Avrupa Birliği Mevzuatıyla Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi**, ODTÜ FBE Maden Mühendisliği ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.

- ŞAHİN, Ümit, (2006), “Kıyamet Alametleri”, **Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, Sayı:1187, ss.37-41.
- ŞAHİN, Hülya, (2006), **Gençlerin Çevre Politikalarının Oluşum Sürecine Katılımı**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Doktora Tezi.
- ŞENGÜL, Mıhrıban, (2006), “Türkiye’deki Kamu Yönetimindeki Neo-Liberal Yeniden Yapılanmanın Çevresel Sonuçları”, **Kamu Yönetimi Forumu Kayfor 4**, Muğla.
- TANGÖL, Nibal Fatma, (2006), **Çevre Hukukunun İşlevselliği: Mersin Örneği**, Mersin Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TAŞ, Fatih, (2006), **Hava Kirliliği ve Kastamonu Şehir Merkezi İçin Değerlendirme**, Gazi Üniversitesi FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TAŞKIN, Halim, (2006), **İnsan Sağlığı ve Çevre Kirliliği Açısından Kırklareli İlinin Fon Radyasyonunun Belirlenmesi ve Haritalandırılması**, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TİKİCİ, Mehmet, Mevlüt Türk, (2006), “Eko Verimlilik Aracı Olarak Çevre Yönetimi: Malatya’daki KOBİ’lerde Bir Araştırma”, **3. KOBİ’ler ve Verimlilik Kongresi**.
- TİSK, (2006), **Çevre Kanunu Değişiklikleri ve Sanayiye Etkileri Semineri**, İstanbul: TİSK Yayın No:279.
- TOMBUL, Fatih, (2006), **Türkiye’de Çevre Eğitime Verilen Önem**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TOPÇU, Ferhunde Hayırsver, (2006), “Çevresel Yönetim Standartlarının ve Denetimin Özelleştirilmesi”, **Kamu Yönetimi Forumu Kayfor 4**, Muğla.
- TOSUN, Fatih, (2006), **Çimento Fabrikalarında Alternatif Yakıt Olarak Katı Atıkların Kullanımı**, Yıldız Teknik Üniversitesi FBE Çevre Mühendisliği ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TUNCEL, Zübeyir, (2006), **Çorum İlinde Katı Atıklar, Düzenli Depolama ve Ayrıştırma Ünitelerinin Modellemesi**, Gazi Üniversitesi FBE Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- UĞURLU, Örgen, (2006), **Türkiye’de Çevresel Güvenlik Bağlamında Sürdürülebilir Enerji Politikaları**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Doktora Tezi.
- ULUSOY, Kudret, (2006), “Küresel Isınmanın Olası Etkileri”, **Madenci**, Sayı:412, ss.30-34.
- UZUN, Naim, Necdet Sağlam, (2006), Ortaöğretim Öğrencileri İçin Çevresel Tutum Ölçeği Geliştirme ve Geçerliliği”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:30, ss.240-250.
- UZUN, Nazlı, (2006), “Çevre Bilinci Geliştirmede Portfolyo Değerlendirmenin katkısı Konusunda Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, **Anadolu Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt:6, Sayı:2, ss.121-144.
- UZUNOĞLU, Selim, (2006), “Çevreyi Korumada Yeni Bir Kavram:Ekolojik Ego”, **Ekoloji Çevre Dergisi**, Sayı:58.
- ÜNLÜTÜRK, Çağla, (2006), **Sendikal Hareket ve Çevre Sorunları:Türkiye’de Sendikaların Çevre Politikaları**, Ankara Üniversitesi SBE Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÜZEL, Esra, (2006), **Küresel Çevresel Yönetişim (İyi Yönetim)**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- VENEDİK, Duygu, (2006), **Sulardaki Krom(III) Kirliliğinin Diatomit ile Giderilmesi**, Gazi FBE Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YAĞLI, Fatma, (2006), **Çevre Muhasebesi ve Mermer İşletmeleri Uygulamaları (Ermaş Madencilik Tur. San. ve Tic. A. Ş. Örnek Uygulaması)**, Muğla SBE İşletme ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- YETER, Enis, (2006), “İl Özel İdarelerinin Çevre Yönetimindeki Yeri: Kastamonu Valiliği Örneği”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt:15, Sayı:3, ss.63-78.
- YILDIZ, Habib, (2006), “Kirliliğin Önlenmesinde Çevre Vergilerinin Rolü”, **İktisat İşletme ve Finans**, Sayı:245, ss.103-122.
- YILDIZ, Serpil, (2006), “Tehlikeli Atıklar”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:462, ss.72-77.
- YILMAZ, Elif, (2006), “Doğaya Dönüş İçin Fırsat: Ekokentler”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:467, ss.52-57.
- YONTAR, İbrahim Güray, (2006), **ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardı ve Türkiye’de Durum Analizi**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- YORDAM, M. Arif, (2006), “Gürültü Kirliliği ve Belediyelerin Bu Hususta Alacağı Tedbirler”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:11, Sayı:8, ss.21-24.
- YÖNTEM, Zeynep, (2006), **AB Uyum Sürecinde Sanayi İçin Çevre Stratejileri**, Ankara Üniversitesi SBE Sosyal Çevre Bilimleri ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ZÜLÜFLÜ, Hafize, (2006), “Bundan Böyle Tıbbi Atıklarla Evsel Atıklar Evsel Katı Atık Düzenli Depolama Sahalarında Depolanarak Bertaraf Edilecektir 1”, **Belediye Dünyası**, Cilt:7, Sayı:8, ss.32-42.
- ZÜLÜFLÜ, Hafize, (2006), “Bundan Böyle Tıbbi Atıklarla Evsel Atıklar Evsel Katı Atık Düzenli Depolama Sahalarında Depolanarak Bertaraf Edilecektir 2”, **Belediye Dünyası**, Cilt:7, Sayı:9, ss.37-42.
- ZÜLÜFLÜ, Hafize, (2006), “Çevre Düzeni Planlarının Hazırlanmasında ve Onaylanmasında Çevre ve Orman Bakanlığı ile İl Özel İdareleri ve Belediyelerin Görev ve Yetkilerinin Sınırları”, **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt:11, Sayı:9, ss.29-34.

KAYNAKÇA

- ACAR, Tuncel, (2005), “Türkiye Bibliyografyası, Makaleler Bibliyografyası Çalışmalarının Bugünü ve Yarını”, **Sosyal Bilimlerde Süreli Yayınlar ve Bilgi Teknolojileri Sempozyumu-Bildiriler**, (2005), Ankara: Yeni Avrasya Yayınları, ss.148-153.
- ACARA, A., C. Erol, (1960), “On the Pollution of Golden Horn Estuary”, **İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Hidrobiyoloji Enstitüsü Yayınları**, Seri A, Cilt:15, Sayı:3.
- ACATAY, A., (1959), **Orman Korunması**, İstanbul Üniversitesi Yayını.
- ACATAY, A., (1968), “Murgul Bakır Fabrikasının Yaptığı Gaz Zararları”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Seri A, Cilt:XVIII, Sayı:1.
- ADIGÜZEL, Şenol, (2003), **Bir Kentbilimcinin Meslek Yaşam Öyküsü: Prof. Dr. Cevat Geray'ın Yaşamı, Yapıtları, Düşünceleri, Uygulamaları ve Türk Toplumsal Yaşamına Katkıları: Kamu Yönetimi Açısından Bir Araştırma**, İnönü Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- AĞACIK, Güner, (1970), **Porsuk Çayına Karışan Tekstil Fabrikası Artık Sularının Kimyasal Kontrolü ve Tasfiyesi**, Ankara: T.C. DSİ Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayını.
- AK, İnci, (1970), **Environmental Problems in Turkey**, Ankara, DPT.
- AKALAN, İ., (Der), (1955), “Erozyonun Önemi ve Kontrol Altına Alınması”, **Ziraat Dergisi**, Sayı:140, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını, ss.21-34.
- AKBOSTANCI, Elif, G. İpek Tunç, Serap Türüt Aşık, (2005), “İmalat Sanayi ve Kirlilik: Bir Kirlili Endüstri Sığınağı Olarak Türkiye”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt:60, Sayı:1, ss.3-28.
- AKÇAY, Hüsamettin, (1987), “Çernobil Nükleer Santralindeki Kazanın Çevreye Olan Etkileri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Çarşamba Konferansları**, (1987), İzmir:Dokuz Eylül Üniversitesi, ss.271-287.
- AKDOĞAN, Sıtkı, (1967), “İçme Sularında Nitrat”, **Y.S.E. Dergisi**, Sayı:19, ss.24-27.
- AKGÜN, Namık, İsmet Tezcan, (1961), **Ormanların Toprağı Tutma, Selleri Önleme, Su Düzenleme, Ziraat Arazisi Kazanma ve Meraların Islahı Yönünden Önemi**, Ankara: T.C. Tarım Bakanlığı Yayınları.

- AKMAN, Şahin, (1955), “Murgul Bakır Fabrikası Bacalarından Çıkan Kükürt Dioksit Gazları ile Bulaşmış Otları Yiyen Hayvanlarda Sülfürik Asit ile Zehirlenme Olayları Üzerinde Araştırmalar”, **Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi**, Sayı:1-2, ss.3-31.
- AKOĞLU, Tunay, (1969), “Tabiatı Koruma ve Turizm”, **Türkiye Turizm ve Otomobil Kurumu Belleteni**, Sayı:303, ss.18-19.
- AKSOY, Selma, (1999), **Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de Çevre Hukuku**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKTAN, Tahir, (1984), “Çevre Sorunları ve Türkiye Yaklaşımı”, **Eskişehir Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:2, Sayı:2, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi, ss.163-190.
- ALGAN, Nesrin, (1988), “Avrupa Topluluklarının Çevre Politikalarına Kısa Bir Bakış”, **Çevre ve İnsan**, Sayı:7, ss.43-47.
- ALGAN, Nesrin, (1995), “Çevre Gerçeğinin Küresel Düzeyde Ele Alınışı”, **Yeni Türkiye** (Çevre Özel Sayısı), Sayı:5, ss.210-219.
- ALMEIDA, Mignel Ozorio De, (çev:Alev Damalı), (1973), “Stockholm Çevre Sorunları Konferansı ve Gelişmekte Olan Ülkeler”, **Mimarlık**, Sayı:113, ss.22-25.
- “Ankara Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği Tüzüğü”, (1969), **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.381-386.
- Ansiklopedik Çevre Sözlüğü**, (2001), Ankara: TÇSV Yayını.
- AR, Ergun, (1975), “Ecology and Social Sciences”, **Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, İstanbul.
- ARAT, Zeynep, (2000), “1970'lerden Sonra Çevrede Kurumsal Yapının Gelişimi”, Zeynep Boratav (yay. haz.), (2000), **Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumunun Tarihi Sempozyumu**, (2000), İstanbul:Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.166-175.
- ARSLAN, A. Yavuz, (1976), “Çevre Kirlenmesi Sorunları”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi,Turan Durgunoğlu (yay. haz.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları No:139, ss.175-196.
- ARSLAN, Şaban, (1999), “Çöplük Çiçek Açtı”, (<http://arsiv.hurriyetim.com.tr/İstanbul/turk/99/04/27/isthab/29ist.htm>.)

- ASMAZ, Hasan, (1972), “Çevre Konferansı ve Sorunlarımız”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.16-17, 22.
- ATABAY, S., (1991),”Avrupa Ekonomik Topluluğunun Çevre Koruma Mevzuatı ve Türkiye”,**Çevreye Uyumlu Planlama Araçları ve Politikaları Sempozyumu**, (1991), İstanbul.
- ATEŞ, Hasbi, (1967), “Tabiat ve Tarım İlaçları”, **İstanbul Ticaret**.
- AYKAÇ, Burhan, (1992), “Rio Zirvesi Ne Getirdi?”, **Karınca Kooperatif Postası**, Sayı:668, ss.28-29.
- AYTAÇ, Ş., (1984), **Kömürle Çalışan Termik Santrallerin Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYTUĞ, Nedret (der.), (1979), **Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası (1962-1972)**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- BABBITT, Harold E., (1922), **Sewerage and Sewage Treatment**, New York: John Wiley and Sons.
- BAŞER, S., (1970), **Karapınar Rüzgar Erozyonu Sahası Topraklarının Özellikleri ve Bunların Rüzgar Erozyonu ile İlişkileri Üzerinde Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Toprak İlmi Kürsüsü Doktora Tezi.
- BAŞKAYA, Fikret, (2005), **Kalkınma İktisadının Yükselişi ve Düşüşü**, Ankara: Özgür Üniversite Kitaplığı 44.
- BAŞTÜRK, Adem, (1975), **Yüzeysel Suların Kirlenmesi**, İstanbul Mühendislik Mimarlık Devlet Akademisi Yeterlilik Tezi.
- BAŞTÜRK, Adem, (1979), **Katı Atıklar Üzerine Bir Araştırma Modeli ve İstanbul İçin Uygulanması**, İstanbul Mühendislik Mimarlık Devlet Akademisi İnşaat Fakültesi Doçentlik Tezi.
- BATTA, G., J. Fikret, E. Leclerc, (1933), **Les Problemes de Pollution de l’atmosphere**, G.Thone, Liege.
- BAYDAROL, Can, (1988), “1993 Hedefinde Topluluk Çevre Politikasının Yönelimleri”, **İktisadi Kalkınma Vakfı Dergisi**, Sayı:58, ss.25-31.
- BAYER, Z., (1958), “Dünya Tabiatını Koruma Birliği ve Atina Genel Kurul Toplantısı”, **Orman ve Av**, Sayı:11, ss.2-7.

- BAYER, M. Zekai, (1965), “Avrupa Konseyi Tabiat ve Tabii Güzellikleri Muhafaza Eksperler Komitesi Dördüncü Genel Kurul Raporu”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:16, ss.81-96.
- BAYER, M. Zekai, (1967), “Tabiatın ve Tabii Kaynakların Korunması Avrupa Komitesi Beşinci Raporu”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Mart Sayısı, ss.16-34.
- BAYER, M. Zekai, (1972),”Uluslararası İlişkiler Yönünden Çevre Sorunlarında Yeni Gelişmeler”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:1-2, ss.11-15.
- BAYRAMOĞLU YILDIRIM, Ferzan, (1992), **Çevre Terimleri Sözlüğü**, IULA-EMME Çevre Kitapları Serisi, İstanbul:Kent Basımevi.
- BENGİSERP, Saim Polat, (1966), “Şehirleşme ve Çevre Sağlığı”, **Pedagoji Cemiyeti Dergisi**, Sayı:7, ss.418-421.
- BENNETT, Garry F., Judith C. Bennett, (1973), **Environmental Literature: A Bibliography**.
- BERK, Vedat, (1972), “Fabrika İşletme Sularının (Kirli ve Zehirli Artık Suları) Temizlenmesi-Zehirlilik Tesirlerinin Giderilmesi, Tavsiyesi ve Nötralizasyonu” **Kimya ve Sanayi**, Sayı:89, ss.57-68.
- BERKES, Fikret, Mine Kışlalıoğlu, (1985), **Ekoloji ve Çevre Bilimleri**, Ankara: TÇSV Yayını.
- BERKES, Fikret, Mine Kışlalıoğlu, (1987), **Biyolojik Çeşitlilik**, Ankara: TÇSV Yayını.
- BERKES, Fikret, Mine Kışlalıoğlu, (1990), **Ekoloji ve Çevre Bilimleri**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- BIÇKI, Doğan, (2001), “Batı Düşüncesi Liberal Kapitalizm ve Çevre”,**Akdeniz İİBF Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, Antalya: ss.33-42.
- BIDDIE, G., (1869), **On the Effects of Forest Destruction in Coorg**, Proceedings of the Royal Geographical Society.
- BİLEN, Alber, (1992), “Rio de Jeneiro Dünya Çevre Zirvesi”, **İstanbul Sanayi Odası Dergisi**, Sayı:316, ss.16-17.
- BİRAND, Hikmet, (1969), **Karapınar Olayı ve Erozyon**, Ankara. Ankara Üniversitesi Yayınları, No.66.
- BOOKCHİN, Murray, (1952), “The Problem of Chemicals in Food”, **Contemporary Issues**, Vol:13, No:12, pp.235.

- BOOKCHIN, Stephan, (1959), **Ecologist and Environmental Politics: A History of Contemporary Ecology**, New Haven:Yale University Press.
- BORA, Tanıl, (1983), “Batıda Çevreci Akım”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt:2, İletişim Yayınları, İstanbul.
- BORATAV, Zeynep, (2000), “Çevre Tarihi Bibliyografya Çalışması Denemesi”, Zeynep Boratav (yay.haz.), (2000), **Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumunun Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.27-41.
- BOSTANOĞLU, L., (1960), “Fransa ve Fas'ta Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Çalışmaları”, **Orman ve Av**, Sayı:7, ss.6-10.
- BOTELHO, R. J., (çev: Tanju Polatkan), (1963), “Tabiatın Muhafazası ve Milli Parklar”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Sayı:212, ss.301-306.
- BOŞGELMEZ, Ayşe, İpek Boşgelmez, Serap Savaşçı, Nuray Paslı, Sinan Kayaş, (2000), **Ekoloji I**, Ankara: Ispartalılar Eğitim, Kültür Sağlık, Turizm Yardımlaşma ve Dayanışma (ISVAK) Vakfı Yayın No:6, 2. Baskı.
- BOWEN, W., (1970), “Ekoloji Nedir?”, **Ufuk Kültür ve Fikir Dergisi**, Ocak 1970.
- BOYACI, R., (1964), “İspanya'da Toprak Muhafaza Servisi Çalışmaları”, **Topraksu**, Sayı: 17, ss.2-6.
- BROWN, Lester R., (çev: Kemal Tosun vd.), (1979), **Yirmi Dokuzuncu Gün**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Yayın No:43.
- BUFFON, G. L. Leclerc, (1739), **Sur la Conservation et le Rètablissement des Forêts**, Paris.
- BUFFON, G. L. Leclerc, (1742), **Sur la Culture et Exploitation des Forêts**, Paris.
- BULUT, İ. Halil, Mustafa Emir, Hüseyin Örs, (1991), “Az Gelişmiş Ülkelerde Ekonomik Kalkınma ile Çevre Koruma Amaçlarının Uyumlaştırılması”, **Ekonomik Büyüme ve Çevre Korunması İnceleme Yarışması 4**, (1991), İstanbul: YASED Yayın No:39, ss.11-34.
- BURİAN, Kısmet (der.), (1972), **Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- Büyük Şehirlerde Havanın Temizlenmesi Kongresi Bildirileri**, (1969), Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını.

- CANER, Oktay, (1971), **Water Pollution on in the Tributaries of Ankara Steam**, ODTÜ Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CARSON, Rachel, (çev.Çağatay Güler), (2004), **Sessiz Bahar**, Ankara: Palme Yayıncılık.
- CERİT MAZLUM, Semra, (2007), “Süreklilik ve Değişimler Ekseninde Çevre Politikası”, Hüseyin Erkul, Levent Gökdemir (ed.), (2007), **Türkiye’de Cumhuriyet’in Kuruluşundan Günümüze Uygulanan Kamu Politikaları**, Ankara: Detay Yayıncılık, ss.219-256.
- CLEGHORN, H., F. Royle, R. Baird-Smith, R. Strachey, (1852), **Report of the Committee Appointed by the British Association to Consider the Probable Effects in an Economical and Physical Point of View of the Destruction of Tropical Forests**, Report of the Proceedings of the British Association for the Advancement of Science.
- ÇAKIROĞLU, Mehmet, (1974), **Pollution Control Standards for Fresh Waters**, Ankara: ODTÜ Çevre Mühendisliği ve Araştırma Çalışmaları Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇATALTAŞ, İhsan, (1965), “Kartal-Pendik Endüstri Bölgesinde Hava Kirlenmesi”, **İstanbul Teknik Üniversitesi Bülteni**, Sayı:22, ss.22-42.
- ÇATALTAŞ, İhsan, (1969), “Industrial Air Pollution at Kartal Territory”, **İstanbul Teknik Üniversitesi Bülteni**, Cilt:22 , Sayı:1,s.25-42.
- ÇAVDAR, Tefik, (2003), **Türkiye Ekonomisinin Tarihi (1900-1960)**, Ankara: İmge Kitabevi, 1. Baskı.
- ÇELEBİ, H., (1967), **Memleketimizde Su ve Rüzgar Erozyonu Problemi**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:223.
- ÇELEBİ, Hayati, (1970), “Kars Çayır Toprakları ile Sarıkamış Orman Topraklarının Erozyona Mukavemetleri Üzerinde Bir Araştırma”, **Ziraat Dergisi**, Yıl:1, Sayı:2, ss.34-39
- ÇELEBİ, Hayati, (1971), “Konya -Karapınar Proje Sahası Topraklarında Rüzgar Erozyonu ile İlgili Araştırmalar”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, Erzurum: ss.35-47.
- ÇELEBİ, Hayati, (1972), “Rüzgar Erozyonu ve Konya-Karapınar Proje Sahasında Rüzgar Erozyonu ile İlgili Çalışmalar”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı:4, Erzurum: ss.135-165.

- ÇELEBİ, Hayati, (1973), “Ulaş Devlet Üretme Çiftliği Arazisinin Rüzgar Erozyonu Yönünden Planlanması”, **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1-2, Erzurum: ss.77-96.
- ÇEPEL, Necmettin, (1996), **Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü**, İstanbul:2.Basım.
- ÇEPEL, Necmettin, (2003), **Ekolojik Sorunlar ve Çözümleri**, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 180, Ankara.
- “Çevre Bibliyografyası”, (1995), **Yeni Türkiye (Çevre Özel Sayısı)**, Sayı:5, ss.727-775.
- “Çevre Bilimleri Enstitüsü”, (2006), <http://www.esc.boun.edu.tr/main/indextr.aspx>, Erişim Tarihi: 18.10.2006.
- Çevre Sorunları**, (1980), Ankara: TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayını.
- Çevre Sorunları Özel İhtisas Komisyonu: Sanayi ile İlgili Çevre Sorunları Alt Komisyonu Raporu**, (1979), Ankara: DPT Yayını.
- ÇİMEN, Halil Aydın, (1969), **Haliç'te Su Kirlenmesi Üzerine Araştırmalar**, ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇOBANOĞLU, Zakir, (2006), “Hava Kirliliği ile İlgili Yasal Düzenlemeler”, **TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni**, Cilt:5, Sayı:2, ss.iii-xv.
- ÇÖLAŞAN, Ümran E., (çev.), (1969), **Hava Kirlenmesi ve Ankara'nın Meteorolojik Durumu**, Ankara: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif, (1998), “Sanayi Uygarlığı, Kapitalizm ve Ekolojik Kriz”, **Belediye Dergisi**, Cilt:5, Sayı:6, ss.37-43.
- DAMALI, Alev, (1973), **Çevre Sorunları ve Az Gelişmiş Ülkeler**, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayını.
- “DDT: Yeni Bir Alarm”, (1968), **Bilim ve Teknik**, Sayı:7, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- DEMİR, Ahmet, (1973), “Doğal Çevre Tahripleri -Ekonomi İlişkileri Üzerinde Bir Araştırma”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Ankara: Cilt:28, Sayı:1-2, ss.133-166.
- DEMİR, Ahmet, (1993), “Enerji ve Çevre İlişkileri”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:48, Sayı:1-4, Ankara: ss.35-46.
- DEMİRER, Göksel, (1992), **Çevre Sorunları ve Kapitalizm**, İstanbul: Sorun Yayınları.
- DİNÇER, Meral, (1996), **Çevre Gönüllü Kuruluşları**, Ankara: TÇV Yayını.

- DİNÇER NAZLIOĞLU, Meral, (1991), “Çevre Eğitiminin Önemi”, **Çevre Üzerine**, Ankara: TÇSV Yayını, ss.250-264.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1972), **3. Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1979**, Ankara: DPT Yayını.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (2001), **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Petrokimya Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara: DPT Yayını.
- DURGUNOĞLU, Turan, (1976), “Genel Rapor: Geçmişte Haliç ile İlgili Faaliyet”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın No:139, ss.11-26.
- ENZENSBERGER, Hans Magnus, (çev: Sezer Duru, Orhan Duru), (1975), **Dünya Batıyor mu?**, İstanbul: Soyut Yayınları.
- ER, Şükrü, (1973), **Endüstri ve Çevre Sorunları**, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayın No.85.
- ERANIL, Övat, (1962), “Ankara'nın Gürültü Problemi”, **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, Sayı:2, ss.153-161.
- ERAYDIN, Ayda, (2002), “Çevre-Kalkınma-Nüfus Üzerine Gelişen Tartışma Başlıkları ve Araştırmalar”, <http://www.kbam.metu.edu.tr/pub.htm>, Erişim Tarihi:14.02.2006.
- ERAYDIN, Ayda, (2003), “Çevre- Kalkınma ve Nüfus”, (yay. haz. Akın Atauz vd.), (2003), **Türkiye'nin Nüfus ve Kalkınma Yazını: Eleştirel Bir Değerlendirme**, Ankara: TÜBA Raporları, Sayı:3, TÜBA Yayını, ss.41-43.
- ERDİN, Ertuğrul, (1978), **Kentsel Katı Atıkların Kompostlaştırılarak Kazanılması**, Ege Üniversitesi İnşaat Fakültesi Doçentlik Tezi.
- ERDİN, Ertuğrul, (1992), “BM Çevre ve Kalkınma Konferansı”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:3, ss.17-18.
- ERDİN, Ertuğrul, (1993), **Çevrebilimleri ve Teknolojisi Terimleri Sözlüğü**, İzmir.
- ERİM, Refet, (1997), “Türkiye’de Yasama, Yürütme ve Yargının Çevre Yaklaşımları”, **İnsan Çevre Toplum**, Ruşen Keleş(yay. haz.), Ankara: İmge Kitabevi, 2. Baskı, ss.372-394.
- ERSOY, Ayten, (1988), **Türkiye’de Çevre Kirlenmesinin Önlenmesinde Vergilendirme Sorunu**, Ankara. Gazi Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.

- ERTAN, Birol, (1991), “Çevre ve Üçüncü Dünya”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt:XV, Sayı:136, ss.40-43.
- ERTUĞ, Celal, (2001), **Yeşilden Griye Adım Adım Türkiye**, İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- ERTÜRK, Ferruh, (1995), “İstanbul'da Hava Kirliliğinin Boyutları ve Kontrolü İçin Alınması Gereken Tedbirler”, **Yeni Türkiye** (Çevre Özel Sayısı), Sayı:5, ss.565-574.
- ERUZ, E., (1983), “Almanya'da Asit Yağışlarının Ormanlar Üzerine Etkileri”, **İÜ Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:33, Sayı:1, İstanbul.
- FLOGG, S. B., (1912), “City Smoke Ordinances and Smoke Abatement”, **Bulletin 49**, US Bureau of Mines, Washington.
- FOSTER, John Bellamy, (çev: Hasan Ünder), (2002), **Savunmasız Gezegen Çevrenin Kısa Ekonomik Tarihi**, Ankara: Epos Yayınları.
- FOSTER, John Bellamy, (çev: Çiğdem Çidamlı), (2005), **Emperyalizmin Yeniden Keşfi**, İstanbul: Devın Yayıncılık.
- FURUOKA, Fumitaka, Lo May Chiun, (2005), “Japnese Multinational Corporations and the Export of Pollution The Case of Bukit Merah”, <http://japenesestudies.org.uk/articles/FuruokaandChiun.html>, Erişim Tarihi: 2. 05. 2005.
- GALEANO, Eduardo, (çev. Attila Tokatlı, Roza Hamken), (1983), **Latin Amerikann Kesik Damarları ‘Karşı Tarih’**, İstanbul: Alan Yayıncılık, Bilim Dizisi:6.
- GIDDENS, Atnhony, (çev: Ülgen Yıldız), (2001), **Sosyoloji: Eleştirel Bir Bakış**, Ankara: Phoenix Yayınevi, Birinci Basım.
- GIMPEL, Jean, (çev. Nazım Özüaydın), (2004), **Ortaçağda Endüstri Devrimi**, Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 38.
- GOFF, Jacques Le, (çev. Nilüfer Uluç), (2005) “Orta Çağda Batı Avrupa”, **Doğu Batı, (Ortaçağ Aydınlığı)**, Yıl:8, Sayı:33, Ankara: Doğu-Batı Yayınları, ss.39-68.
- GORE, Al, (2004), “Önsöz”, Rachel Carson (çev: Çağatay Güler), **Sessiz Bahar**, Ankara: Palme Yayıncılık, ss. xv-xxvi.
- GÖKALP, M. Faysal, Aynur Yıldırım, (2004), “Dış Ticaret ve Çevre: Kirlilik Sığınakları Hipotezi Türkiye Uygulaması”, **Yönetim ve Ekonomi Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:11, Sayı:2, Manisa: ss.99-113.

- GÖKDAYI, İsmail, (1996), “Doğal Kaynakların ve Çevrenin Korunmasında Önemli Bir Tehdit unsuru: Ekolojik Bunalım ve Sorunun Kapitalizmden kaynaklanan sonuçlarının Dünyanın geleceğine etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı:1.
- GÖKIRMAK, Feridun, (1967), “CENTO Bölgesi Memleketlerinde Hava Kirlenmesi Problemi”,**CENTO Bölgesi Memleketlerinde Hava Kirlenmesi Toplantısı Tebliği**, GN.Kur. Gn. P. P. ARGE Daire Başkanlığı.
- GÖLHAN, Mehmet, (1967), “Radyoaktivite ve Suların Kirlenmesi”, **YSE Dergisi**, Sayı:?, ss.54-59.
- GÖNEN, Emre, (1990), **Çevre Sorunları: Avrupa Toplulukları ve Türkiye Politikalarının Karşılaştırmalı İncelenmesi**, İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayını.
- GÖRCELİOĞLU, Ertuğrul, (Der), (1975), “Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Doğal Çevrenin Korunmasına İlişkin Çalışmalar”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi** Seri B, Cilt:25, Sayı:2, ss.158-166.
- GÖRMEZ, Kemal, (1991), “Çevre Sorunları,Çevre Politikaları Açısından AET ve Türkiye”, **Karınca**, Sayı:657, Ankara:Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayını, ss.23-24.
- GÖRMEZ, Kemal, (2003), **Çevre Sorunları ve Türkiye**, Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları.
- GRETTZ, C., (1963), **Agricultural İnvolution: The Process of Ecological Change in Indonesia**, Los Angeles.
- GROVE, Richard H., (1997), **Green Imperialism**, United Kingdom: Cambridge University Press.
- GUPTA, Avijit, (çev: Şükrü Alpagut), (1993), **Üçüncü Dünya Ülkelerinde Çevre ve Kalkınma**, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- GÜLER, Çağatay, A.Öcalan, (1979), **Ortaöğretimde Çevre ve İnsan Bilgisi**, Ankara:Tıbbi Dokümantasyon Merkezi Yayınları.
- GÜLER, Çağatay, (1994), **Çevre Sözlüğü**, Ankara: Saypa Yayınları.
- GÜLER, Çağatay, Haydar Sur, Hulki Uz, (1997), “Çevre Sağlığı Uygulamalarının Tarihçesi”, **Standard**, Sayı: 424, Ankara: TSE Yayını, ss.88-93.

- GÜLGÜN, A. Necat, (1969), “Memleket Tabiatının Korunmasında Eğitimin Yeri”, **Orman ve Av**, Sayı:5, ss.2-3.
- GÜNAY, Turhan, (1969), “Murgul (Göktaş) Bakır İşletmesi İzabehane Bacalarından Çıkan Kükürtdioksit Gazlarının Vejetasyon ve Toprak Üzerine Yapmış Olduğu Tesirler”, **Orman Mühendisliği**, Yıl:8, Sayı:1, ss.19-30.
- GÜNAY, Baykan, (1987), “Yeni Yerleşme Alanları ve Çevre”, **Şehirleşme ve Çevre Konferansı**, (1987), Ankara:TÇSV Yayını, ss.46-65.
- GÜNEY, Emrullah, (2002), **Genel Çevre Kirlenmesi**, İstanbul: Çağatay Kitabevi, 3. Bası.
- GÜNEY, Emrullah, (2004), **Türkiye Çevre Sorunları**, Ankara: Nobel Yayın No:705, 1. Basım.
- GÜR, Adnan, (1976), “Türkiye’de Çevre Sorunlarına Yaklaşım”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu (ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, No:139, ss.235-238.
- GÜR, H., (1987), “Azalan Ozon ve Yaşam”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:233, ss.3-6.
- GÜREL, Sümer, (1970), **Kent Planlamasına Giriş ve Çevre Kavramı**, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını.
- GÜRHAN, Necmettin, Enver İzgü, (1963), “Türkiye’de İçme Sularında Meydana Gelmiş Kitle Halinde Arsenik Zehirlenmelerine Ait Araştırmalar”, **Türk Hijyen ve Tecrübi Biyoloji Dergisi**, Sayı:2, ss.151-165.
- HAMAMCI, Can, (1997), “Çevrenin Uluslararası Boyutu”, **İnsan Çevre Toplum**, Ruşen Keleş, (der.), Ankara:İmge Yayınları, ss.395-412.
- Hava Kirlenmesinin Azaltılmasında Termik Enerji Santralleri İşleticilerinin Yardımları, EP7 Çalışma Raporu**, (1959), E.İ.E.İ. İdaresi Çeviri Raporu No:19, Ankara.
- HERZEG, W., (çev: M. E. Eren), (1967), “Tahrip Edilen Tabiat- Taciz Edilen Ekonomi”, **Orman Mühendisliği**, Sayı:5, ss.13-17.
- HUGHES, J. Donald, (1975), **Ecology in Ancient Civilizations**, United States of America, The University of New Mexico Press, First Edition.
- HUŞ, S. Avni, (1968), “Uluslararası Tabiat ve Tabiat Kaynaklarını Koruma Birliği (WCN), Ekoloji Komisyonu Islak Sahaların Korunması Teknik Toplantısı”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Seri B, Cilt:18, Sayı:1, ss.1-16.

- HUŞ, S. Avni., (1977), “Türkiye’de Doğayı Koruma Yönünden Nesli Tükenmekte Olan Hayvansal Varlıklar”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı.
- IRMAK, A., (1951), “Türkiye’de Kuraklık Meselesi ve Kurak Sahalarımızda Yapılması Gereken Toprak Araştırmaları”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, ss.3-7.
- IŞIK, Demet, (1978), **Çevre Sorunları Yeniden Örgütlenme Gereği ve Öneriler**, Hacettepe Üniversitesi Doktora Tezi .
- IŞIK, Kani, (1977), “Doğal Alanların ve Türlerin Korunması İnsanlık İçin Neden Önemlidir?”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:116, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- IUCN, (2007), “What Does IUCN Stand For”, <http://www.iucn.org/en/about/>, Erişim Tarihi: 12 .04. 2007).
- “**İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü**”, (2005), <http://www.ins.itu.edu.tr/cevre/tarihce.htm>, Erişim Tarihi: 31.10.2005.
- Johannesburg Declaration on Sustainable Development**, (2002), [http://www.johannesburgsummit.org/documents/political declaration](http://www.johannesburgsummit.org/documents/political%20declaration), Erişim Tarihi: 9. 05. 2006.
- JOHNSON, L., (1917), “The History and Legal Phases of the Smoke Problem”, **Metallurgical and Chemical Engineering**, February, ss.199-204.
- KABAOĞLU, İbrahim Ö. , (1996), **Çevre Hakkı**, Ankara: İmge Kitabevi, 3. Baskı.
- KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem,(1986), “Türkiye’de Sosyal Psikoloji: Eleştiri ve Öneriler”, Sevil Atauz (der), (1986), **Türkiye’de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi**, Ankara:Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, ss.7-20.
- KAHRAMAN, Leyla, (1999), **Prof. Dr. Ruşen Keleş’in Yaşamı, Yapıtları, Fikirleri, Uygulamaları ve Türk Toplumsal Yaşamına Katkıları: Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Açısından Bir Araştırma**, İnönü Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KANTARCI, M. D., (1978), **Büyük Çekmece Mimar Sinan Köyü Çevre Kirliliği Sorunu**, (1978), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayını.
- KAPLAN, Ayşegül, (1999), **Küresel Çevre Sorunları ve Politikaları**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayını, No.19.

- KAPTANOĞLU, Şevki, (1964), “Radyoaktif Yağışlar,Radyoaktif Kirlenmiş Sular ve Tasfiyesi”, **Türkiye İnşaat Mühendisliği II. Teknik Kongresi**, Ankara: İnşaat Mühendisleri Odası Yayını.
- KARABUDA, Nail, (1965a), “Hava Kirlenmesinin Ekonomik ve Sosyal Yönleri”, **Yaşamak Yolu**, Sayı:344-345, ss.9-12.
- KARABUDA, Nail, (1965b), “Hava Kirlenmesinin Ekonomik ve Sosyal Zararları”, **La Turquie Moderne**, Sayı:277, ss.28-29.
- KARACA, İ., (1957a), **Murgul Bakır Fabrikası İzabehane Bacalarından İntişar Eden Kükütrdioksit (SO₂) Gazının Havai Yolla Bitki Tecessüm ve Sağlığına Tesiri Üzerine Araştırmalar**, Ankara Üniversitesi Yayın No:126.
- KARACA, İbrahim, (1957b), “Zararlı Baca Gazları ve Bunlardan SO₂'in Bitki Hastalıkları Bakımından Tevlid Ettiği Zarar”, **Tomurcuk**, Sayı: 33, ss.8-10.
- KARACA, İbrahim, (1977a),**Çevre Kirliliği ve Özellikle Endüstri Atıklarının Tarım Alanlarındaki Olumsuz Etkileri**, Adana: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.
- KARACA, İbrahim, (1977b), **Çevre Kirliliğinin Kültür Bitkilerine Olumsuz Etkileri**, Adana: Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.
- KARAER, Tacettin, (1991), “Çevre Sorunlarının Toplumsal İlgi Alanına Dönüşümü Üzerine”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı:393, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayın Organı, ss,157-167.
- KARAER, Feza, Serkan Gürlük, (2003), “Gelişmekte Olan Ülkelerde Tarım-Çevre-Ekonomi Etkileşimi”, **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, Cilt:4, Sayı:2, ss.197-206.
- KARAKAYALI, Hüseyin, (2003), **Türkiye Ekonomisinin Yapısal Dönüşümü**, İzmir: 2. Baskı.
- KARAOĞLAN, H. G., (1953), “Bakır Fabrikası Dumanının Bitki ve Hayvan Sağlığına Tesiri”, **Veteriner Hekimler Derneği Dergisi**, Sayı:78-79, Ankara: Veteriner Hekimler Derneği Yayını.
- KARPUZCU, M., (1975), **Haliç'te Kirlenme Probleminin Etüdü İçin Uygun Bir Matematik Modelinin Araştırılması**, İTÜ İnşaat Fakültesi Doktora Tezi.
- KARPUZCU, Mehmet, (1984), **Çevre Mühendisliğine Giriş**, İTÜ İnşaat Fakültesi Ders Notları, İstanbul.

- KARTAL, S. Kemal, (1986), “Türkiye’de Kent Araştırmaları(Yorum)”, Sevil Atauz (der.), (1986), **Türkiye’de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi**, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, ss.311-319.
- KARTAL, S. Kemal, (2007), “Türkiye’nin Ulusal Amaçları Olan Bilim İnsanı Olmak: Prof. Dr. Ruşen Keleş’e İnönü Üniversitesinden Bir Ses”, Ayşegül Mengi(ed.), **Kentbilime Adanan Bir Yaşam: Ruşen Keleş**, Ankara: İmge Kitabevi, ss.165-197.
- KARTAL, S. Kemal, Mihriban Şengül, (2001), “İktisadi ve idari Bilimler Fakültelerinde ÇED Dersinin Okutulması Gerekliliği”, **Cevat Geray'a Armağan**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları:25, ss.521-541.
- KAYABALI, İsmail, (1965), “Kronik Bronşit Teşekkülünde Konstitüsyon ve Atmosfer Polusyonları”, **Tüberküloz ve Toraks**, Cilt:13, Sayı:4-5, ss.248-252.
- KAZGAN, Gülten, (1999), **Tanzimat’tan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi: Birinci Küreselleşmeden İkinci Küreselleşmeye**, İstanbul: Altın Kitaplar.
- KELEŞ, Ruşen, (1972), “Some Legal Aspects of Air Pollution Control in Turkey”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:27, Sayı:3, ss.443-455.
- KELEŞ, Ruşen, (1978), “Çevre Sorunları ve Çevre Hakları”, **İnsan Hakları Armağanı**, Ankara: Birleşmiş Devletler Türk Derneği Yayını.
- KELEŞ, Ruşen, (1987), “Kentleşme ve Çevre Politikaları”, **Şehirleşme ve Çevre Konferansı**, (1987), Ankara:TÇSV Yayını, ss.72-88.
- KELEŞ, Ruşen, (1993), **Kentleşme Politikası**, Ankara: İmge Kitabevi, 2. Baskı.
- KELEŞ, Ruşen, (1998), **Kentbilim Terimleri Sözlüğü**, Ankara:İmge Kitabevi, 2. Baskı.
- KELEŞ, Ruşen, Can Hamamcı, (1998), **Çevre Bilim**, Ankara: İmge Kitabevi, 3. Baskı.
- KELEŞ, Ruşen, Birol Ertan, (2002), **Çevre Hukukuna Giriş**, Ankara: İmge Kitabevi.
- KENCE, Aykut, (1987), “Radyasyonun Genetik Etkileri ve Çernobil Kazası”, **Çevre Koruma**, Sayı:4, ss.9-11.
- Kentlerin Çöp Sorununun Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi Sempozyumu**, (1977), İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği, Yayın No.5.
- KILIÇER, Turgut, (1978), **Çevre Sorunlarında Merkezi Örgütlenme (Rapor)**, İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayını.
- KILIÇER, Turgut, (1984), **Türkiye ve Diğer Ülkelerde Çevre Sorunları**, İller Bankası Teknik Yayınları, Ankara.

- KIRALDI, Louis, Janet L. Burk, (1971), **Polluion: A Selected Bibliography of U.S. Government Publications on Air, Water and Land Pollution**, Western Michigan University Institute of Public Affairs.
- KIRIMHAN, Sücaattin, (1995), “Türkiye’de Çevre Sorunları ve Çevre Politikası”, **Yeni Türkiye** (Çevre Özel Sayısı), Sayı:5, ss.164-167.
- KIŞLALIOĞLU, Mine, Fikret Berkes, (1999), **Çevre ve Ekoloji**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 7. Basım.
- “Kirlilikten Kurtulan Tamyis Nehri”, (1974), **Bilim ve Teknik**, Sayı:75, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- KOCASOY, Günay, (1984), **Denizlerde ÇED ve Deniz Deşarjlarına Uygulanması**, İstanbul Üniversitesi Yayını.
- KOÇ, Nizamettin, (1971), “Çeşitli Endüstriyel ve Diğer Kullanışlardan Oluşan Katı Artık Yığınlarının Yeşil Örtü Materyalinden de Yararlanarak Tanzimi”, **Peysaj Mimarlığı**, Sayı:2-3, ss.20-26,31.
- KOÇTÜRK, Osman Nuri, (1969), “Tarım İlaçları, Havanın, Suyun ve Besinin Kirlenmesi Sorunu”, **Hidro-Meteoroloji**, Sayı:41, ss.5-6.
- KOKOT, D. F., (1948), **An Investigation Bearing on Recent Climatic Changes in Southern Africa**, Pretoria: Government Printer.
- KOR, N., (1963), **Haliç'in Kirlenmesiyle İlgili Durumların Etüdü**, İTÜ İnşaat Fakültesi Doktora Tezi.
- KOR, Nevzat, (1975), “Tekstil, Kağıt, Deri , Selüloz , Demir-Çelik ve Metal Endüstrisi Sıvı Atıklarının Tavsiyesi”, **İTÜ Dergisi**.
- KOVEL, Joel, (çev.Gürol Koca), (2005), **Doğanın Düşmanı-Kapitalizmin Sonu mu, Dünyanın Sonu mu?**, İstanbul: Metis Yayınları.
- KÖROĞLU, N. Tunga, (2006), “Türkiye’de Çevrenin Dönüşümü ve Çevre Yazınının Gelişmesi”, (der: Ayda Eraydın), **Değişen Mekan- Mekansal Süreçlere İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış: 1923-2003**, Ankara: Dost Yayınevi, ss.259-279.
- KÖYBAŞI, Nurşen, (1993), “Çevre Bibliyografyası”, Yakın Ertürk (yay. haz.), (1993), **Toplum ve Çevre**, Ankara: Sosyoloji Derneği Yayını, ss.111-136.

- KRABEL,C. J., (çev: S. Bayoğlu), (1957), **Dağlık Arazilerdeki Karayollarında Toprak Erozyonunun Kontrolü Ders Kitabı**, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No.734.
- KURAL, Orhan, (1995) , “Hava Kirliliği İstanbul'un Kaderi mi ?” , **Yeni Türkiye** (Çevre Özel Sayısı), Sayı:5, s.575.
- LOGAN, J. S., (1848), “The Probable Effects on the Climate of Penang of the Continual Destruction of its Hill Jungles”, **Journal of the Indian Archipelago**, 2(1848), ss.534-535.
- MALAZGİRT, (1970), “Murgul Bakır Fabrikası Gazlarının Bitki Üzerine Etkileri”, (1971), **Uluslararası Avrupa Tabiatını Koruma 1970 Yılı Türkiye Konferansı**, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:15, ss.94-100.
- MARKHALM, C. R., (1869), “On the Effects of the Destruction of Forests in the Western Ghaut of India on the Water Supply”, **Proceedings of the Royal Geographical Society**, ss.261-267.
- MEADOWS, Donella H., Dennis L. Meadows, Jorgen Randers, William W. Berrens, (çev. Kemal Tosun vd.), (1978), **Ekonomik Büyümenin Sınırları**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No.2452.
- MENGİ, Ayşegül, Nesrin Algan, (2003), **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme AB ve Türkiye Örneği**, Ankara: Siyasal Kitabevi, 1. Baskı.
- Milli Parklar ve Tabiatın Korunması Semineri**, (1966), Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:10.
- MURK, Janet B., (1955), “Sources of Air pollution Literature”, **Industrial and Engineering Chemistry**, Vol:47, pp.976-981.
- NOYAN, Turgut, (1976), “Su Kirlenmesi ile İlgili Mevzuat”, Semih S. Tezcan, İlkin Esen, Kriton Curi,Turan Durgunoğlu, (Ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın no:139, ss.221-227.
- “ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü”, (2005), <http://www.enve.metu.edu.tr/tanitim/index-tr.htm>, Erişim Tarihi:31.10.2005.
- OLGUN, Tevfik(der.), (1971), **Çevre Sağlığı Bibliyografyası 1948-1970**, Ankara: TÜRDOK Bibliyografya Serisi No:2.

- “Olumlu Bir Adım: Hava Kirlenmesiyle Savaş Derneği”, (1969), **Bilim ve Teknik**, Sayı:16, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- ONGUN, Tuba, (2001), “Yabancı Sermaye ve Dış Borçlar”, **Türkiye Ekonomisi Sektörel Analiz**, (2001), Ankara: İmaj Yayınevi, ss.323-355.
- ORAY, Sühan, (1965), “Belçika ve Belçika’da Tabiatı Koruma Mevzuatı”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:16, ss.197-200.
- Ortak Geleceğimiz**, (çev: Belkıs Çorakçı), (1991), Ankara: TÇV Yayını.
- OTAN, Ümit, (1995), **Çaynobil**, İzmir: İzmir Kitaplığı 5, Ekolojik Kitaplar:1.
- ÖNDER, Tuncay, (2003), “Yeşil Siyaset”, Mümtez’er Türköne (ed.), (2003), **Siyaset**, İstanbul: Lotus Yayınevi, ss.591-628, 1. Basım.
- ÖNGÜN, Korkut, (1967), “Air Pollution Problem In Turkey”, **ECE Prag Sempozyumu**.
- ÖZDEMİR, Şevket, (1988), **Türkiye’de Toplumsal Değişme ve Çevre Sorunlarına Duyarlılık**, Ankara: Palme Yayıncılık.
- ÖZER, A. Öznur, (1988), “Çevre Konusunda Tanımlar ve Açıklamalar”, **Çevre Sorunlarına Giriş**, Ankara: Mobil Yayını.
- ÖZEY, Ramazan, (2001), **Çevre Sorunları**, İstanbul: Aktif Yayınevi.
- ÖZGEN, M. Kemal, (1966), “Radyoaktiviteye Karşı Orman”, **Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haber Bülteni**, Sayı:19.
- ÖZGÜL, C., (1983), “Asit Yağmuru”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:1, Ankara: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Yayın Organı.
- ÖZKAN, Nuran H., (1989), “Çevre ve Ekonomi”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1, Ankara: ss.241-246.
- ÖZTAN, Yüksel, (1982), **Ülkemizin Önemli Bazı Çevre Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler**, Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 852.
- ÖZTAN, Yılmaz, (1985), **Çevre Kirlenmesi**, Trabzon: KTÜ Genel Yayın No:94, KTÜ Basımevi.
- ÖZTUNALI KAYIR, Gülser, (2005), “Sosyoloji’den Ekososyoloji’ye Doğru Değişen Kuramsal Temeller”, **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı:9, ss.154-176.
- ÖZTÜRK, A., (1975), “Su Kirlenmesi ve Kirlenmenin Önlenmesi ile İlgili Yasa”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4.

- PAMAY, Besalet(der.), (1975), **İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu**, İstanbul: Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını.
- PEARCE, David, (2002), “An Intellectual History of Environmental Economics”, Annual Review Energy and Environment, Cilt:27, ss.57-81, <http://arjournals.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.energy.27.122001>, Erişim Tarihi: 21.08.2007.
- PINAR, Halit, (1980), “Yeni Bir Çevre Sorunu- Kirlilik Dış Satımı”, **Bilim ve Teknik**, Sayı:152.
- “Poison Fog”, (1930), **TİME**, 15 Aralık 1930.
- POLİSOĞLU, Hüseyin, Cemal Kalış, (1966), “Muş'ta Çevre Sağlığı”, **Muş Sağlık Bülteni**, Sayı:6, ss.16-17.
- PONTİNG, Clive, (çev: Ayşe Başçı Sander), (2000), **Dünyanın Yeşil Tarihi: Çevre ve Uygarlıkların Çöküşü**, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayını.
- RADIUS, M., (çev: Mehmet Tarcan), (1962), “Mahalli İdarelerin Havanın Kirlenmesini Önleyici Savaşmaya Katılması”, **İdare Dergisi**, Sayı:275, ss.141-160.
- ROHOLM, Kaj, (1937), “The Fog Disaster in the Meuse Valley , 1930: A Fluorine Intoxication”, **Journal of Industrial Hygiene and Toxicology**, Cilt:19, Sayı:3, ss.126-137, <http://fluoridealert.org/f-pollution.htm>, Erişim Tarihi: 04.05.2007.
- SAĞLAM, Dündar, (1977), **Türkiye Ekonomisi: Yapısı ve Temel Sorunları**, Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.
- SAMSUNLU, Ahmet, B. B. Baykal, (1987), “Çevresel Risk Faktörü ve Çernobil Örneği”,**Çernobil Kazası ve Çevreye Etkileri Toplantısı**, Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Yayını, Sayı:3, İstanbul.
- SAMSUNLU, Ahmet, (1998), “Çevre ve Geleceğimiz”, **İTÜ Vakıf Dergisi**, Sayı:27, ss.10-16.
- SCHAEFER, Roger, (1991), “Çevre Yönetimi ve Teknoloji” , **Çevre Üzerine** , Ankara: TÇV Yayını, ss.112-136.
- SENCER, Muzaffer, (1986), **İnsan Hakları Ana Kuruluşlar ve Belgeler**, Ankara: TODAİE Yayın No:214.
- SEZİN, Temel, (1991), “Ekonomik Kalkınma ve Çevre”, **Hazine ve Dış Ticaret Dergisi**, Cilt:1, Sayı:8, Ankara: Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü Yayını, ss.113-119.

- SİPAHİOĞLU, Ş., (1985), “İklim Değişikliği/ Değişebilirliği ve İnsan” **Meteoroloji Dergisi**, Sayı:22, Ankara: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayını, ss.9-23.
- SONER, Ergin, (1990), **Avrupa Toplulukları Çevre Politikaları**, Ankara Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SOYSAL, Eşref, (1970), “(Pollution) Hava Kirliliği ve Dünyayı Titreten Kelime”, **Tabiat ve İnsan**, Sayı:4, ss.7-10.
- SPARROW, Christopher J., (1968), “A Survey of the New Zealand Air pollution Literature and A Bibliography”, **Public Health**, Vol:83, No:2, pp.25-33.
- SPARROW, Christopher J., Leslie T. Foster, (1975), **An Annotated Bibliography of Canadian Air Pollution Literature**, Ottawa, Canada: Environmental Protection Service, Air Pollution Control Directorate Published.
- SÜRÜCÜ, Gülerman, (1968), **Ankara Çayı'nda Su Kirlenmesi ve Tabii Arınma**, ODTÜ Çevre Mühendisliği Araştırma Çalışmaları Bölümü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ŞAHİNÖZ, Ahmet, (2001), “Tarım Sektörü”, Ahmet Şahinöz (yay. haz.), (2001), **Türkiye Ekonomisi Sektörel Analiz**, Ankara: İmaj Yayınevi, ss.73-104.
- ŞENGÜL, Mihriban, (2006), “Türkiye’de Kamu Yönetimindeki Neoliberal Yeniden Yapılanmanın Çevresel Sonuçları”, (ed: Atilla Göktürk, Mahmut Özfidaner, Güler Ünlü), **Kamu Yönetimi Forumu KAYFOR IV Bildiriler Kitabı**, (2007), Muğla:, ss:87-102.
- ŞENVAR, C. B., (1962), “Radyoaktif Yağışlar”, **Türk Biyoloji Dergisi**, Cilt:4, Sayı:12.
- ŞENVAR, C. B., (1963), **Radyoaktif Yağışlar ve Bu Yağışlarla Kirlenmiş Suların Temizlenmesi**, Ankara: Atom Enerjisi Komisyonu Halk Yayınları Serisi:2.
- TANJU, İ. H., (1964), “Horasan Topraklarında Erozyon”, **Pancar**, Sayı:139, ss.9-10.
- TANNER, R., (çev:Ali Aytekin), (1966), “Şehir Çöplerini Yakan Modern Tesislerde Enerji Üretimi”, **Elektrik Mühendisliği**, Sayı:109, ss.9,12.
- T.C. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, (1995), **Çevre Bibliyografyası**, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dökümantasyon Daire Başkanlığı Yayın No:15.
- TÇSV, (1981), **Çevre Hukuku Araştırmaları**, Ankara TÇSV Yayını.
- TÇSV, (1989), **Avrupa Topluğunda ve Türkiye’de Çevre Mevzuatı**, Ankara: TÇSV Yayını.

- TÇV, (1991), “Siyasal Ekoloji” , **Çevre Üzerine**, Ankara: TÇV Yayını, ss.52-59.
- TEBBENS, Bernadr D., (1970), “Investigation Air Quality in İstanbul”, **American Industrial Hygiene Association Journal**, Vol.:31, No:1, ss.44-51.
- TEBBENS, Bernadr D., (1971), “İstanbul Hava Kalitesi Araştırması”, **Tüberküloz ve Toraks**, S:4, s.243-255.
- TEKELİ, İlhan, (1973), “Çevre Sorunları ile İlgili Uluslararası Politika Önerileri ve Geri Kalmış Ülkelerin Kalkınmasına Olabilecek Etkileri”, **Mimarlık**, Sayı:5, ss.12-17.
- TEKELİ, İlhan, (2000), “Türkiye Çevre Tarihçiliğine Açılırken”, Zeynep Boratav (yay.haz.), **Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, ss.1-13.
- TEKELİ, İlhan, (2001), “Kent Planlaması ve Kent Araştırmaları”, **Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Bilim “Sosyal Bilimler II”**, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayını, ss.97-159, 1. Basım.
- TEKELİ, İlhan(ed.), (2002), **Türkiye İçin Sürdürülebilir Kalkınma Öncelikleri- Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi İçin TÜBA’nın Görüşü**, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Raporları Sayı:1, TÜBİTAK Yayını.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi, (1977), “Çevrenin Kirlenmesinden Doğan Hukuki Sorumluluk Teori ve Uygulama Açısından Mesuliyet Sigortaları”, **III. Sigorta Semineri**, 4-7 Nisan 1977, İstanbul.
- TEZCAN, Semih S., İlkin Esen, Kriton Curi, Turan Durgunoğlu, (Ed.), (1977), **Haliç Sorunları ve Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu Tebliğleri**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayın No:139.
- TMMOB Çevre Mühendisleri Odası**, “Tarihçe”, <http://www.cmo.org.tr/yeni/kurulus.php>, Erişim Tarihi: 18.10. 2006.
- TOKGÖZ, Erdinç, (2001), “Türkiye İktisadi Gelişme Tarihinin Ana Çizgileri (1923-2000)”, Ahmet Şahinöz, (yay. haz.), (2001), **Türkiye Ekonomisi Sektörel Analiz**, Ankara: İmaj Yayınevi, ss.3-50.
- TORTOP, Nuri, (1965), “Havanın Kirlenmesi Karşısında Mahalli İdarelerimizin Sorumluluğu”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, Cilt:21, Sayı:233, ss.124-125.
- TUNA, Gülgün, (2003), “Uluslararası Örgütler ve Çevre”, **Doğu-Batı**, Sayı:24, Ankara: Doğu-Batı Yayınları, ss.257-272.

- TUNÇDİLEK, N.(der), (1951), “Türkiye’de Toprak Erozyonuna Ait Gözlemler ve Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss.91-104.
- TURGUT, Nükhet, (1993), **Çevre ve Yurttaşlar**, Ankara:Savaş Yayınları.
- TURGUT, Nükhet, (1998), **Çevre Hukuku**, Ankara: Savaş Yayınları.
- TÜRK, Hikmet Sami, (1969a), “Temiz Hava Kanununa Doğru”,**Tüberküloz ve Toraks**, S:3, s.373-377.
- TÜRK, Hikmet Sami, (1969b),”Türk Hukukuna Göre Hava Kirlenmesi”,**AÜ Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:26, Sayı:3-4, s.115-130.
- Türk Çevre Mevzuatı 1. CİLT**, (1999), Ankara: TÇV Yayını.
- “Türk Isı Bilimi ve Tekniği Derneğinin Geçmişi”, <http://www.tibtd.org.tr/tarihce.pdf>, Erişim Tarihi: 12.10.2006.
- Türkiye’de Tabiat ve Tabiat Kaynaklarından Faydalanma ve Koruma Esasları**, (1964), Ankara:Türkiye Tabiatını Koruma Cemiyeti Yayın No:9.
- Türkiye’nin Çevre Sorunları**, (1991), Ankara:TÇSV Yayını.
- “Türkiye Ormancılar Derneği- Derneğimizin Tanıtımı ve Tarihçe”, (2004), **www.tod-tr.org/dernek.htm**, Erişim Tarihi: 15.10.2006.
- Türkiye Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı (UÇEP)**, (1999), Ankara: DPT Yayını, 2. Baskı.
- UĞUR, Aydın, (1982), “Çevre Sorunsalına Bakış:Tarihsel Gelişim ve Günümüzdeki Çevreci Akımlar”, **İletişim**, AİTİA Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Yayını, No:8, Sayı:1982/4, ss.385-397.
- ULUĞ, S. Erol, (1965), **Air Pollution**, ODTÜ Mühendislik Fakültesi Yayın No:7.
- ULUĞ, Salim Erol, (1972a), “Çevre Sağlığı ile İlgili Mühendislik ve Bilim Dallarında Yurdumuzun Bazı İhtiyaçları”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı: 209, ss.21-24.
- ULUĞ, Salim Erol, (1972b), “Su Kirlenme Kontrolü”, **3. Bilim Kongresi Mühendislik Konularındaki Tebliğ Özetleri**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- UN, (1992), **Report of the United Nations Conference on Environment and Development**, Rio de Janeiro, 3-14 Haziran, 1992.
<http://www.un.org/documents>, Erişim Tarihi:9.5.2006.

- UNEP, (1972), **Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment**, <http://unep.org/Documents>. (Erişim Tarihi: 05.04.2006).
- URAL, Zeki Faik, Sevim B. Örnek, Zahide Luğal, (1961), “Ankara’da Atmosfer Kirlilikleri **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, Sayı:3, ss.47-57.
- URAL, Engin, (1980), “Çevre Hukukunun Gelişmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı:359, Ankara: Ankara Barosu Yayını.
- URAL, Serpil, (1979), **Gürültücü Ali**, Ankara: TÇSV Yayını.
- USLU, Orhan, (1986), **Çevresel Etki Değerlendirmesi**, Ankara: TÇSV Yayını.
- USLU, Orhan, (1987), “İzmir’de Çevre Sorunları”, **Şehirleşme ve Çevre Konferansı**, (1987), Ankara: TÇSV Yayını, ss.132-147.
- USLU, Orhan, Aysen Müezzinoğlu, Ayşen Türkman(ed.), (1985), **Çevre 85-Çevresel Etki Değerlendirmesi Sempozyumu**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü.
- UZUNSOY, O., (1952), **Karadeniz Boğazı Mıntıkasında Toprak Taşınmasının Sebepleri ve Bu Taşınmayı Önleyecek Teknik, İdari ve Kültürel Tedbirler Üzerine Araştırmalar**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Doktora Tezi.
- UZUNSOY, O., (1956), **Ankara Çevresinde Toprak Erozyonunun Şümulü ve Çıplak Yamaçların Yeşillendirilmesi Üzerine Araştırmalar**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Doçentlik Tezi.
- ÜNDER, Hasan, (1996), **Çevre Felsefesi**, Ankara: Doruk Yayımcılık.
- ÜNSAL, Sabri (çev.), (1964), “İçme Suyunda Kimyevi ve Radyoaktif Maddelerin Sağlığa Tesiri”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, Sayı:115, ss.20-31,34.
- VARDAR, Yusuf, (1956), “Çeşitli Gazların Nebat Üzerindeki Tesirleri”, **Biology**, Temmuz Sayısı, ss.84-92.
- VICTOR, P. A, (çev: Ömer Faruk Batırel), (1978), **İktisadi Açından Çevre Kirlenmesi**, İstanbul: Akbank Mcmillan İktisat Serisi, Ak Yayınları.
- WENİGER, F. C., (çev:T. Neyişçi), (1972), “İç Anadolu’da Süregelen Bozkırlaşmadan Nasıl Korunabilir”, **Orman Mühendisliği**, S:10, ss.32-34.
- WILLIAMSON, H., (1770), “An Attempt to Account for the Change of Climate Which has been Observed in the Middle Colonies of North America”, **Transactions of the American Philosophical Society**, 1(1770), pp.271-277.

- WILSON, T.W., (1972), “Çevre ve Kalkınma Arasında Bir Çelişki Var mı?”, **Ufuk Kültür ve Fikir Dergisi**, Cilt:5, Sayı:4.
- YAVUZ, Fehmi, (1969), “Kirli Hava ve Şehir Planlama”, **Tüberküloz ve Toraks**, Sayı:3, ss.322-329.
- YAVUZ, Fehmi, (1974), “Çevre Sorunları ve Örgütlenme”, **Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'ya Armağan**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF-TODAİE, ss.617-630.
- YAVUZ, Fehmi, (1975), **Çevre Sorunları Genellikle ve Ülkemiz Açısından**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No:385.
- YAVUZ, Fehmi, Ruşen Keleş, (1983), **Çevre Sorunları**, Ankara Üniversitesi SBF Yayın No:534.
- YIKILMAZ, Necla, (2003), **Yeni Dünya Düzeni ve Çevre**, İstanbul: SAV Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayını.
- YILDIZ, Kazım, Şengün Sipahioğlu, Mehmet Yılmaz, (2000), **Çevre Bilimi**, Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- YUMURTUĞ, Sevim B., (1969), **Ankara Hava Kirliliğinin 1968 Senesindeki Durumu**, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.
- YÜCE, Rikab, (1973), “Haliç'in Hidrografik ve Pollusyon (Kirlenme) Durumlarının Etüdü”, **İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü Yayınları**, Sayı:9, ss.1-21.
- ZAFİR, Malik, (1965), “Duman ve Fabrika Exaltationlarının Sağlık ve Ekonomi Üzerindeki Etkileri-(SO₂) Meselesi”, **Folia Pharmacology**, İstanbul, Cilt:5, Sayı:5, ss.676-679.
- 1. Ulusal Erozyon ve Sedimentasyon Sempozyumu**, (1978), DSİ Genel Müdürlüğü Yayın No:982, Ankara.